Adriana Săftoiu

Vocile puterii

De *vorbă cu purtătorii de cuvânt*

Postfață de ***Emil Hurezeanu***

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României SĂFTOIU. ADRIANA

Vocile puterii / Adriana Săftoiu - Bucureşti : Editura Trei, 2006 -

CUPRINS

Ziariştilor, prieteni şi colegi, pentru puterea de a *avea răbdare.*

CUVÂNT ÎNAINTE

Din 2003, când am început primele interviuri pentru această carte, până

în decembrie 2006 am renunțat de cel puțin patru ori să le public. Motivul pentru care am considerat util să *fac cunoscută activitatea purtătorilor de cuvânt de la cele două instituții principale ale statului, Guvernul şi Preşedinția, e mult mai simplu de redat decât motivele pentru care m-am opintit în a face publice aceste interviuri. De obicei, purtătorii de cuvânt contează atât cât sunt în funcție. Normal, desigur. Mai puțin normal este faptul că experiența lor e foarte puțin valorificată după ce îşi termină postul. Folosesc cuvântul „post" considerându-l mult mai potrivit decât mandat. Şi fac aici o* similitudine cu termenul „post" *în accepțiunea militară. Dacă purtătorul de cuvânt ar trebui încadrat într-o armă, cea mai potrivită ar fi la categoria pompier. Purtătorul de cuvânt este un fel de pompier gata mereu să mai stingă câte un incendiu.*

Public, purtătorul de cuvânt poate părea - în percepția publicului - un martir chinuit de comunicatele proprii pe care le prezintă. Aparițiile sale sunt strict legate de acest tip de mesaj, dar purtătorul de cuvânt e mult mai mult decât un prezentator de comunicate oficiale, iar acest lucru poate fi constatat şi din aceste interviuri. Bătălia lui se duce, deşi nu s-ar crede, mai *degrabă cu cel pe care îl reprezintă decât cu presa.*

M-am întrebat după ce mi-am terminat postul, în Guvernul Radu Vasile, cine are nevoie de această funcție. De ce *purtătorii de cuvânt intră într-un anonimat la final de drum şi de* ce sunt *percepuți ca nişte* purtători *de vorbe sterile, o piedică în relația dintre presă şi instituția pe care o reprezintă? De ce funcția în sine a căpătat mult prea puțină credibilitate în 16 ani de chinuită democrație, de ce unii dintre ei poartă urmele funcției ca pe o povară? Am vrut să aflu cine şi pe ce criterii alege un purtător de cuvânt, de ce persoana aleasă acceptă oferta şi ce se întâmplă odată ce intră în sistem - vai, ce cuvânt demonizat, limitat doar la o accepțiune etatistă şi primind obligatoriu o conotație malefică! -, pe cine se bazează în munca pe care o are de făcut şi cât cunoaşte din ceea ce are de prezentat, ce relație stabileşte cu cel pe care îl reprezintă şi cu cei în fața cărora îl reprezintă, de ce merge şi de ce nu merge ceea ce ar trebui să facă, care îi sunt limitele şi cine le stabileşte.*

Nu am forțat în discuții amintiri care ar putea deveni subiect de scandal pentru ziare. Am încercat în paginile acestei cărți să lămuresc împreună cu toți cei care au deținut funcția purtătorului de cuvânt care este valoarea acestei

instituții: pentru demnitar, pentru ziarist şi nu în ultimul rând chiar pentru cel care acceptă o asemenea provocare. Când m-am decis să fac aceste interviuri, am crezut că rezultatul va fi unul pur tehnic. Că voi avea în față interlocutori refractari față de amintirile lor, lipsiți de dorința de a se exhiba în fața mea şi, implicit, în fața celor care vor citi. Am descoperit oameni buni, unii furioşi, alții generoşi cu cei pentru care au lucrat, unii mulțumiți de prestația lor, alții rezervați sau dornici să povestească şi elemente de culise. Am realizat la final că o mare parte dintre ei proveneau din presă şi că în puține cazuri unii au decis să se întoarcă acolo de unde veneau, iar dacă au făcut-o, cei mai mulți dintre ei sunt în spatele scenei publice. Citindu-i, aflăm uşor de ce.

S-au scris cărți despre relația cu presa, despre relațiile publice, despre cum şi ce trebuie să facă un purtător de cuvânt, cum trebuie să funcționeze un departament de specialitate. Se găsesc manuale care oferă în detaliu sfaturi pentru o persoană care se gândeşte să înceapă o carieră în domeniu. După cum se ştie însă, practica este cea care ne omoară. Am avut mereu sentimentul că detaliile tehnice prezentate, care se bazează, cu siguranță, pe experiența celor care au scris asemenea îndreptare, nu trec dincolo de bucătăria devastatoare a acestei funcții, mai ales atunci când este vorba de un purtător de cuvânt într-o instituție, politică, de stat.

După 16 ani, uitându-mă la reacțiile publice față de instituția purtătorului de cuvânt, discutând cu prieteni sau cunoştințe din presă, am constatat cu amărăciune că nu se poate vorbi de îmbunătățirea percepției față de această funcție. Sigur, persoana denumită purtător de cuvânt poate ameliora mult din asperitățile pe care le presupune o asemenea funcție sau poate accentua repulsia. Insuficienta autoritate şi credibilitate a purtătorului de cuvânt nu poate fi pusă pe seama personalității acestuia din urmă. Totuşi, una din concluziile acestor discuții este că funcția a căpătat contur în cei 16 ani, iar impunerea purtătorului de cuvânt în nomenclatorul de funcții în instituțiile publice este şi acesta un semn al maturizării, chiar dacă lentă şi discutabilă, a clasei politice. Sunt evoluții evidente care pot fi remarcate prin lectura acestor interviuri. Profesionalizarea a fost determinată inclusiv de mass-rnedia. Apariția unui număr uneori nejustificat de mare de televiziuni, posturi de radio, ziare a obligat o schimbare de atitudine din partea

comunicatorilor, în sensul unei mai mari transparențe, dar şi de adaptare la cerințele pieței media a tehnicilor în construirea imaginii publice a unei instituții, a unui om politic.

Imaginea se bazează şi pe tehnici de manipulare şi/sau influențare. Ca formă, metodele seamănă cu cele pe care le foloseşte un ziarist. Ştiu, presa nu va recunoaşte că manipulează, dar nu presa este aici obiectul discuției. Marea provocare, până la urmă, e să înveți să fii un purtător de cuvânt corect şi față de opinia publică şi față de instituția pe care o reprezinți, întrebarea hamletiană este: a putea sau a nu putea?

Vorbeam despre motivele care m-au făcut să renunț, periodic, la publicarea acestor interviuri. Mă întrebam: pe cine interesează?

Nu e cumva doar o preocupare a mea obsesivă pe care o ridic la grad de interes general? Recunoşteam singură că odată ce un purtător de cuvânt dispare de la microfonul public nu mai contează. Atunci, ce m-a apucat? Mă combăteam, spunându-mi că nu persoanele ar trebui să conteze aici, ci experiența lor. Apoi, o luam de la capăt, întrebându-mă pe cine interesează experiența lor. Pe mine, pe câțiva cunoscuți, dar, fiind cunoscuți, probabil că ştiu şi mai multe decât au spus aici cei intervievați, îmi oferеam răspunsuri descurajante aşa încât să aşez la sertar hârtiile scrise, şi asta în cel mai bun caz. După un timp, mă încurajam amintindu-mi cele spuse de foştii purtători de cuvânt, spunându-mi din nou că, dacă toate acestea ar fi citite, probabil că multe stângăcii şi inadvertențe nu s-ar mai repeta şi s-ar mai face un pas înainte în reconsiderarea procesului de comunicare. Dar câți din cei implicați în acest proces, atât de important într-o țară democratică, consideră că mai au ceva de învățat? Mai ales politicieni şi viitori purtători de cuvânt...

Până la urmă, contrariată de propria mea nehotărâre, am lăsat cartea pe mâna editorului. El a decis că nu e o carte care să îi aducă pierdere. Au mai contat în decizie Claudiu, soțul meu, şi un bun prieten, Vlad, amândoi aducând corecții pe parcursul finalizării interviurilor, mai ales la ceea ce am numit intro-urile care însoțesc interviurile.

De ce am considerat necesare introducerile care însoțesc fiecare interviu ? Inițial, totul se rezumă la interviuri cu purtătorii de cuvânt care şi-au terminat postul. Mi s-a părut însă că mă ascund în spatele întrebărilor fără să

îmi asum, la rândul meu, părerile proprii despre procesul de comunicare. Pot spune că am renunţat la pasaje mai aspre la adresa demnitarilor, dar şi la adresa presei. Rândurile care vizează purtătorii de cuvânt sunt exprimate mult mai liber. Am ţinut cont de realitatea momentului, de faptul că deţin încă această funcţie, motiv pentru care am recurs uneori la o cenzură „onestă". Neputând să mă autointervievez - cât de aspră aş fi fost cu mine?! - am considerat corect faţă de cei care

.

Cuvânt înainte

au acceptat să *vorbim despre această instituţie, a purtătorului de cuvânt, să mă prezint. Am recurs şi la un artificiu, pentru interviul cu care aş fi fost datoare pentru mandatul meu de la Guvern, introducându-l pe Radu Vasile în culegerea de interviuri, căruia îi sunt datoare pentru şansa oferită de a descoperi pasiunea pentru comunicare.*

Am constatat, la încheierea interviurilor, că din 16 purtători de cuvânt post-decembrişti, 11 au fost ziarişti. Recurgerea la un ziarist pentru a deţine această funcţie are o motivaţie profundă, explicabilă, benefică, dar insuficientă.

Până la urmă: purtătorul de cuvânt se reduce la ceea ce îi permite să fie demnitarul pentru care lucrează. Din primul moment, când îl selectează, până după ce îşi termină mandatul. Imaginea unui politician nu e doar prezent, ci mai ales trecut. Un politician rămâne în istorie prin faptele sale şi nu în ultimul rând prin reiatările celor care i-au fost aproape. Documentarele istorice se bazează, aşa cum se vede, prin mărturiile celor care i-au fost alături. A alege un purtător de cuvânt doar pentru că dă bine la televizor, a-l subordona unor consilieri, a comunica aleatoriu şi nevoit de o situaţie de criză, pe de altă parte, a accepta funcţia de purtător de cuvânt doar din curiozitate sau din oportunism, a considera că încrederea între cei doi e un atribut secundar al relaţiei, toate acestea pot fi cauze pentru păstrarea acestei instituţii într-un cadru care pare marcat de diletantism şi suficienţă. Aceste interviuri mi-au dat sentimentul că maturizarea instituţiei este ireversibilă şi procesul de comunicare e abordat profesionist şi responsabil.

BOGDAN BALTAZAR

S-a născut la 22 septembrie 1939, în Bucureşti, în 1962 a absolvit Facultatea Tehnologia Construcţiilor de Maşini a Politehnicii Bucureşti, între anii 1963 şi 1964 a urmat cursurile post-universitare de Relaţii Internaţionale din cadrul Facultăţii de Drept (Universitatea Bucureşti), iar în perioada 1968-l971 a absolvit cursurile City University of New York, devenind doctor în economie.

în prezent este consultant financiar independent (P.F.A.). Din ianuarie 2005 până în aprilie 2006 a fost administrator unic la cabinetul de consultanţă financiară BB&P. în mai 1998 a fost numit Preşedintele Băncii Române pentru Dezvoltare (BRD - Groupe Societe Generale). Din februarie 1997 până în mai 1998 a fost Vicepreşedintele Consiliului de Administraţie al FPS. Din iulie 1991 până în mai 1996 a fost Consilier superior bancar („Senior Banking Adviser"), coordonatorul grupului pentru România din centrala BERD - Londra. Din octombrie 1990 până în iulie 1991 a fost Secretar de Stat, şef al Departamentului pentru Informaţii Publice şi purtătorul de cuvânt al Guvernului, între ianuarie 1990 şi octombrie 1990 a fost Director general al Direcţiilor America de Nord şi de Sud, în cadrul MAE. între anii 1978 şi 1981 a fost Director al Direcţiei Africa din MAE; coordonator al relaţiilor de colaborare economică şi financiară cu ţările zonei, între 1971 şi 1978, Secretar diplomatic în MAE, coordonator al colectivului pentru agenţii specializate economice ale ONU (FAO, BIT, OMS ş.a.), participant la negocierile de aderare şi apoi la cele curente cu GATT, FMI şi Banca Mondială.

în perioada 1968-l971 a fost analist financiar şi şef de proiecte preinvestiţii în cadrul Diviziei de Resurse Naturale şi Transporturi din cadrul PNUD/ONU New York (banca de preinvestiţii a sistemului ONU), între anii 1964 şi 1968 a fost însărcinat cu probleme PNUD/ONU şi ale Consiliului Economic şi Social ONU, MAE. în 1962 a fost Asistent la Catedra de Rezistenţa Materialelor a Politehnicii din Bucureşti.

A fost membru în Consiliul de Administraţie al BRD - Groupe Societe Generale şi în Consiliul de Administraţie al Fondului Naţional de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri. A participat cu studii, analize şi comunicări

privind restructurarea / privatizarea bancară, la forumurile financiar-bancare de la Davos (Salzburg) şi Crans Montana (inclusiv Monaco), de la Frankfurt, Atena, Salonic, Sofia, Viena, Londra, Bucureşti, precum şi la forumurile „Invest -România" de la Londra, Toronto, Istanbul, Viena ş.a. A dezvoltat o activitate publicistică: studii şi articole în ţară şi străinătate (New York, Geneva şi Londra) pe probleme de GATT, BIRD, BERD şi în general de economie mondială şi finanţare a proiectelor industriale, precum şi restructurare / privatizare a sistemului bancar românesc. A primit următoarele distincţii: Ordinul Naţional pentru Merit (2000); Premiul Fundaţiei Culturale Române „Omul Anului 2000" pentru „performanţe profesionale şi sprijinirea culturii"; „Omul Deceniului" pentru „contribuţia adusă la dezvoltarea sistemului financiar-bancar românesc", acordat de ziarul *Cotidianul;* Trofeul „România 2000" acordat de Fundaţia „România 2000" pentru „contribuţia excepţională la susţinerea ideii naţionale, a progresului economic, social, cultural şi ştiinţific, la promovarea capitalului românesc, a valorilor autentice şi la integrarea onorabilă a României în Europa şi în lume"; titlul „Bancherul Anului 2001", decernat de *Piaţa Financiară.*

BOGDAN BALTAZAR

Ştiam prea puţine despre perioada în care ***Bogdan Baltazar**** *a fost* purtător de *cuvânt.* *Octombrie 1990-iulie 1991, purtător de cuvânt al Guvernului Petre Roman.

Urcând cu liftul cele 18 etaje ale clădirii unde se afla sediul BRD, pentru a mă întâlni cu Bogdan Baltazar, îmi dădeam seama că perioada în care fusese purtător de cuvânt a fost pentru mine una intensă, dar fără să îl regăsesc printre imaginile mele. Totul era emoţie, ignoram orice informaţie de la televizor. Totul se întâmpla pe stradă, în bibliotecă, în cămin, în trenul spre casă sau spre mare, în baruri, în 1990-l991, eram studentă la Litere, în cadrul Universităţii Bucureşti, şi politica însemna ceea ce aflam din discuţiile de la Liga Studenţilor, la mitinguri sau greve prin care se amânau examene, uneori spre disperarea noastră, a celor din provincie. Cel care îşi consuma timpul cu nuanţări politice era Claudiu, iubitul meu de atunci, care făcea parte dintr-un

club închis nouă, fetelor, şi unde se întâlneau o parte din ceea ce eu consider o generaţie de succes a anilor '90, tineri care mai târziu au devenit cunoscuţi şi performanţi în domeniile lor - drept, istorie, literatură.

Politica vremii am simţit-o însă cu vârf şi îndesat în iunie 1990, o dată cu venirea minerilor la Bucureşti. Pentru mine momentul acela a fost şi a rămas unul de maximă umilinţă umană. Atunci am înţeles exact, scuzată-mi fie lipsa de pudoare în acest caz, ce înseamnă să faci pe tine de frică. Mă ascunsesem într-una din toaletele de la etajul doi, din aripa stângă a Facultăţii de Litere, urcându-mă cu picioarele pe closet. Nu aveam puterea să gândesc ce aş fi putut face cel mai bine în timp ce minerii îşi plimbau ciomegele pe uşile sălilor în căutarea studenţilor-barbari. Speram că ruşinea aceea primară, pe care o bănuiam cultivată în curtea fiecărei case *părinteşti, că băieţii şi fetele folosesc WC-uri diferite, îi va face să nu intre în toaleta noastră,* a *fetelor. Mă raportam la acel spaţiu ca şi cum mi-l lăsaseră moştenire bunii mei bunici de la Dej. Cu siguranţă, nu ruşinea despre care vorbeam i-a împiedicat să intre. Au lovit doar uşa şi în acel moment mi-am dat seama că frica putea fi şi udă. Am plecat după vreo jumătate de oră, după ce minerii abandonaseră culoarele Facultăţii, hotărâtă să iau metroul ca să ajung la una dintre rudele din Bucureşti, convinsă fiind că nici căminele studenţeşti nu vor scăpa de vizitele „salvatorilor" mineri. Am intrat în metrou fără să am curajul să mă uit în jur, de parcă aş fi fost în pericol să fiu recunoscută, l-am dat un telefon rudei mele să mă anunţ, încercând să smulg de la ea un semn de compasiune, mi-a spus: „Bine le face golanilor!". Am renunţat la acea vizită şi am plecat în Căminul din 6 Martie. Atunci am ştiut de ce nu-i voi putea vota niciodată pe cei care erau atunci la putere.*

Pe Bogdan Baltazar l-am văzut în carne şi oase când avea deja notorietatea unui bancher rafinat. Ştiam însă din legendele Guvernului că marcase teritoriul purtătorilor de cuvânt şi era termenul de comparaţie atunci când pledai pentru purtătorul de cuvânt „sigur şi independent". Mă aşteptam ca discuţia să fie grea, precum statutul unui bancher. A fost poate cea mai fluentă discuţie pe care am avut-o. Cu stil, cu batistă la butonieră, asortată cu cravată, cu mirosul de foi de tutun amestecat cu cel al petalelor uscate de trandafiri, împrăştiate în boluri de sticlă, Bogdan Baltazar e un cozeur

desăvârşit. Mare lucru nu ai de făcut, ci doar să *asculți. Am stat de vorbă vreo două ore. Mai avea amintiri de împărtăşit, dar timpul îl presa. Am plecat convinsă că timpurile de după Bogdan Baltazar au aşezat în alți termeni condiția de purtător de cuvânt.*

După ceva timp de la întâlnire, mi-am dat seama că noțiunea de purtător de cuvânt se definea altfel gândindu-mă la el. Nu era vorba de sensul clasic, cel pe care îl atribuim unei persoane care deține această poziție. Se întâmpla ca unii, şi îmi amintesc diverse nume, dar nu aş face nimănui un favor spunându-le, să bagatelizeze funcția prin reducerea la „purtător de vorbe". Cei care o făceau erau, culmea, politicieni. Modul lor de a reacționa arăta exact cât conta pentru ei ceea ce presupunea o asemenea funcție. Dar, pe fond, la asta a fost redusă, în multe din cazuri, persoana desemnată.

Ei bine, mi-am dat seama că Bogdan Baltazar îşi propusese să se apropie de sensul real a ceea ce înseamnă purtătorul de cuvânt. Ceva mai mult decât „a pune cuvântul".

Bogdan Baltazar *: „A fost un fel de mandat de făcător şi purtător".

* Interviu realizat în anul 2003.

Adriana Săftoiu: Ați fost primul purtător de cuvânt după Revoluție.

Cum s-a întâmplat, ce v-a recomandat?

Bogdan Baltazar: A fost destul de simplu, înainte de Revoluție fusesem nouă ani într-un fel de exil, la o uzină unde am fost inginer simplu, şi după aceea am promovat. Din motive de lipsă de încredere politică în mine, timp de nouă ani fusesem exilat din Ministerul de Externe, unde slujisem cu credință 18 ani şi ajunsesem la funcția de director la Direcția Africa şi Orientul Apropiat. Nu aveau altceva să îmi reproşeze. Am fost peste noapte revocat, trimis la Fabrica de Anvelope, cum spuneam, inginer. După Revoluție, m-am reîntors şi, în ianuarie 1990, întrucât ministru de Externe era un coleg de generație, Sergiu Celac, am fost numit director general la două direcții - America şi la un grup de sinteză internațională financiar-economică. în această calitate, m-am cunoscut cu domnul Petre Roman, în afară de acesta, mă rugase Celac ca patru luni de zile să fiu - şi am fost - stilizatorul, traducătorul, cenzorul materialelor pe care le primea domnul Ion Iliescu în politica externă. Suntem doi inşi în țara asta care vorbim engleza

precis: el, şi nici nu putea altfel ca ministru de externe, şi eu. în fine, cu chiu, cu vai, am acceptat şi a fost o experiență foarte interesantă.

AS.: L-am' *cunoscut pe domnul Roman înainte de decembrie 1989?* B.B.: îl cunoşteam pe domnul Roman, în sensul că dădusem mâna o dată sau de două ori cu el, dar când m-am reîntors la Externe, ca director general, am început să colaborăm mai strâns. L-am asistat la o întâlnire cu o delegație de americani şi latino-americani. Eram la masă la o distanță de trei sau patru persoane de el. La aceste întâlniri, americanii erau foarte ofensivi la adresa democrației autentice din România şi a reprezentativității Guvernului Roman. Asta se întâmpla înainte de alegeri şi chiar şi după alegeri americanii au continuat să fie destul de suspicios! în ce priveşte guvernarea Roman. Ca şi toți ceilalți, nu au avut dreptate, dar nu asta e important, important e ce au crezut ei. Şi atunci, la o serie întreagă de întâlniri, îl asistam pe domnul Roman, care are o aversiune față de tot ce înseamnă aparat, nomenclatură, părere scrisă de jos şi filtrată în sus. în mare parte are dreptate, căci tot felul de mediocrități ajung la conducătorul respectiv, la primul-ministru. Şi totuşi, e o artă să ştii să foloseşti aparatul şi asta am încercat să îl învăț şi pe domnul Roman, în afara posturii mele de purtător de cuvânt, am vrut să îl învăț să folosească aparatul, l-am spus că e bine să citească ce i se trimite de la minister, pentru a se delimita şi pentru a şti ce să nu spună. Am fost la câteva întâlniri, ca director general al Ministerului de Externe, cu diplomați americani, cu Jim Baker, cu Bob Dole, care era liderul majorității republicane din Congres. Au fost câteva situații şi la întâlnirea cu Jim Baker, şi la Bob Dole, şi la alții, în care interlocutorii atacau puternic şi nu întotdeauna dosarul din fața domnului prim-ministru Roman dădea răspunsul. Şi atunci îi trimiteam bilețele.

AS.: *Ținea cont de aceste bilete?*

B.B.: Nu pot să uit o discuție cu Bob Dole când, în timpul întâlnirii, i-am trimis trei bilețele lui Petre Roman, în care îi sugeram să spună ceva în replică la insinuările, chiar acuzele lui Bob Dole, privind caracterul nedemocratic al regimului nostru, la temerile că Securitatea n-a dispărut, că unde e Partidul Comunist. Ne punem şi noi astăzi multe astfel de întrebări. Şi la al treilea bilețel, fiind în criză, nemaiştiind ce să zică, a spus ce

scrisesem eu acolo şi a fost foarte bine. îşi aduce aminte şi astăzi că, aşa cum el se întorcea să vadă dacă putem să răspundem la tirul lor de acuzații, după ce a răspuns cum i-am sugerat eu, a început şi Bob Dole să se uite în spate şi să ceară explicații. Ne acuzau că dăduserăm noi o dispoziție, o lege, nu mai ştiu exact, care încerca să oprească arderea de steaguri şi profanarea însemnelor naționale. Eu i-am citat că există şi în America, e adevărat de puține ori invocată, o lege antisedițiune care face o mare crimă din arderea steagului, din întreruperea imnului național. Reglementări de genul acesta sunt în toate țările, ca o ultimă redută în fața unei profanări grave a ceea ce ei consideră că reprezintă, sub formă de simbol, ființa națională. Am continuat să trimit bilete şi nu le-a mai ignorat, le-a reprodus şi a făcut-o cu mare plăcere, chiar m-a îmbrățişat după ce s-a terminat întâlnirea şi au plecat musafirii. Am mai avut câteva întâlniri de felul acesta.

AS.: *Domnule Baltazar...*

B.B.: Mai țin minte că a coordonat o acțiune chiar direct cu mine. Episcopul Laszlo Tokes invitase, prin mai 1990, un senator american care era liderul majorității democrate din Senat, Christopher Dodd, un senator de mare influență. Noi pierduserăm o ocazie şi nici nu ştiam că se află în Ungaria. Tokes aflase şi atunci l-a invitat la Timişoara. Urma să vină cu un elicopter militar maghiar de la Szeged la Timişoara. Aici a avut un moment de miopie ministrul de Externe Celac, care a spus: „Nu *dăm survol, nu dăm nimic, ce e asta? Suveranitate națională".* Nu am fost de acord şi i-am spus: *„Sergiu, greşeşti profund dacă vrei să blochezi această vizită, impactul va fi extraordinar de prost şi îmi rezerv dreptul să vorbesc cu Roman". „Faci cum vrei, eu mă opun",* mi-a răspuns Celac. Şi am vorbit cu Roman, întâmplător eram şi în aceeaşi clădire, Ministerul de Externe fiind la etajul 4 şi domnul Roman la etajul 2. La telefon i-am cerut să mă primească imediat şi m-a primit. I-am spus ce s-a întâmplat şi că eu vreau să mă duc acolo. M-a autorizat, adică a percutat fără discuție, şi-a dat seama că am eu dreptate şi mi-a spus: *„Sunteți reprezentantul Guvernului României, al meu personal acolo, vedeți să fie bine".* Am umblat toată noaptea cu maşina, am ajuns la Timişoara, mi-am luat în grabă nişte bani de la casieria MAE, am utilizat toate forțele feseniste de acolo, în frunte cu prefectul, în fine, pe toată lumea,

şi ne-am dus la aeroport. Tokes a întârziat cu maşina şi atunci mi-a revenit mie sarcina să îl întâmpin. Aşa s-a întâmplat să îl primesc eu pe senatorul american, să mă urc în elicopterul maghiar, să îmbrăţişez un maior care era buimăcit căci nu se aştepta la atâta căldură din partea reprezentantului Guvernului român şi să îi mulţumesc. M-am întreţinut cu senatorul Dodd şi a fost o acţiune foarte, foarte reuşită. Nu am făcut nimic pentru a-l contracara pe Tokes, dar a devenit o vizită de stat, i-am organizat o masă rotundă cu reprezentanţii tuturor formaţiunilor, etniilor, din Timişoara, a fost un succes extraordinar. Am vorbit şi eu, şi, bineînţeles, Tokes din biserica lui, celebra biserică de lângă Piaţa Maria din Timişoara. A fost o acţiune deosebită, reflectată bine în presă, pe circuitele diplomatice.

A.S.: înţeleg, din ce îmi spuneţi, că această colaborare v-a recomandat ca purtător de cuvânt.

B.B.: Câteva lucruri de acest gen l-au făcut pe domnul Roman să reflecteze că ar putea folosi cu mare plăcere şi cu profit serviciile mele. M-a convocat de două ori la dânsul să îmi ceară să intru în Guvern. L-am refuzat de ambele dăţi, fiindcă eram tare încântat că, după opt ani de popreală la 30 de kilometri de Bucureşti, revenisem la uneltele mele, la Ministerul de Externe. Aveam ceea ce am numit eu „laboratorul", 40 de oameni care făceam politică, în general, adjuncţii miniştrilor şi ministrul sunt firi protocolare. Sigur, ei îşi pun amprenta pe nişte linii generale, dar politica externă, laboratorul de politică externă, este Direcţia. Eu mă acomodam foarte bine, ştiam să folosesc aparatul, ceea ce ţi-am spus că am încercat să-l învăţ şi pe domnul Roman să o facă. Aparatele trebuie folosite, trebuie îndrumate şi cine nu se supune deloc trebuie scuzat pentru că poate tu îl reţii şi el are treabă în altă parte şi atunci îi dai drumul. Deci aşa s-a întâmplat. M-am întâlnit de două ori cu el explicându-i că sunt fericit cu ceea ce fac şi că îl pot ajuta întotdeauna.

A.S.: Şi totuşi aţi acceptat.

B.B.: A treia oară când m-a chemat era mai presat datorită faptului că se întâmplase un mic necaz. Secretarul de stat care răspundea de Departamentul Informaţiilor Publice, dar care nu era purtător de cuvânt, nu exista încă postul, Adrian Sîrbu, făcuse o gafă cu nişte ziarişti de la ziarul

Tineretul liber. Vorbise foarte urât cu ei şi ziariştii au avut reportofonul în mişcare şi a doua zi a apărut pe toate paginile *„limbajul incalificabil al* secretarului de stat, *huliganul* etc.". Adrian Sîrbu a trebuit să-şi dea demisia şi asta i-a servit foarte mult. Poate că, cu o anumită întârziere, tot ar fi ajuns mare om de afaceri, dar acest eveniment i-a precipitat decizia.

A.S.: Când se *întâmpla?*

B.B.: Cred că se întâmpla în septembrie-octombrie 1990. Am fost chemat a treia oară, dar de data asta foarte peremptoriu, dar nu grosolan, pentru că Roman nu e deloc un om grosolan. Eu îl consider prea fin pentru ceea ce se cere în postul ăsta şi în țara asta şi în momente grele, nu în momente din acestea dulci, căci nu erau numai momente dulci atunci. Mi-a servit un argument extraordinar, foarte, foarte banal într-un fel - englezii îi spun „corny", adică aşa plat, dar m-a impresionat, l-am spus: *„Domnule prim-ministru, sunt un meseriaş de excepție, va rog* să mă *credeți* că sunt *un negociator, mai ales financiar, economic, pe plan internațional recunoscut şi îmi place ce fac".* Şi el a spus: *„Păi, tocmai de aceea, domnule Baltazar, pentru ca specialişti ca dumneavoastră să poată să facă în linişte ceea ce trebuie să facă, cineva trebuie să fie pe baricade alături de mine".* Mi s-a părut un argument simplu, dar foarte convingător. Şi i-am spus: „Da, *domnule, aveți dreptate, hai să ne sacrificăm".* Aşa că în octombrie am fost numit secretar de stat, şeful Departamentului de Relații Publice şi, prin hotărâre de guvern, purtătorul de cuvânt al Guvernului, primul purtător de cuvânt. Aşa s-au întâmplat lucrurile.

Bogdan Baltazar: „Domnule prim-ministru, nici nu mă gândesc să fiu în subordinea lui Adrian Severin".

AS.: *A vorbit în favoarea dumneavoastră o relație profesională bazată pe profesionalism.*

B.B.: M-au recomandat profesionalismul şi un anumit mod țeapăn de a pune problema.

AS.: *...şi încrederea.*

B.B.: Exact, exact. Mai mult, eu aş spune că în cazul nostru a funcționat această încredere, ceea ce cred că nu s-a mai întâmplat la nimeni. De aceea eu amendez întotdeauna puțin noțiunea, în cazul meu, de purtător

de cuvânt. Ajutat şi de perioada premergătoare, dar şi de performanța în timpul activității mele ca purtător de cuvânt, încrederea a fost la baza relației cu domnul Roman. Primul lucru pe care l-am făcut, acest departament fiind în subordinea lui Adrian Severin, a fost să cer un anumit lucru, un fel de condiție: *„Domnule prim-ministru, nici nu mă gândesc să fiu în subordinea lui Adrian Severin".*

A.S.: Adrian Severin ce funcție avea?

B.B.: Era ministru asistent al primului-ministru şi colecționa tot felul de departamente care nu aveau un loc prea clar. Primul lucru, aproape înainte de a-mi prelua mandatul, a fost ca în organigrama Guvernului, prin hotărâre de guvern, departamentul să iasă de la Adrian Severin.

A.S.: Şi cui se subordona? B.B.: Direct primului-ministru, aşa cum este normal.

AS.: *A şi rămas în această structură.*

B.B.: Era elementar. Mie îmi plăcea Adrian Severin, un om deştept, însă nu aş fi putut suporta niciodată să îmi fie şef. Adică, era carentîn multe domenii în care eu consideram că un şef trebuie să fie ireproşabil. Plus că în toată perioada asta am asistat la tot felul de controverse. La un moment dat, Adrian Severin venise cu o idee populistă, un argument populistîntr-o perioadă când se vindeau case, se cumpărau case. Acțiunea era bună. Se vindeau casele şi ştii că a fost una dintre marile realizări ale Guvernului Roman, pe care le-a uitat acum toată lumea. S-au vândut casele la 80% din oamenii din această țară, pe sume modice. Severin propunea să spunem ceva de genul *„până acum ați fost în sclavia chiriaşului, acum veți deveni proprietari".* Şi eu i-am spus, căci deja devenisem prieteni, „asta să o *spui tu, nu eu. Nu pot să mă fac de râs, să spun prostii de astea. Cum să spunem prostia asta, sclavia chiriaşului era o chirie de 80 de lei pe lună, lumea va râde de noi, hai să spunem că le pot cumpăra pe un preț mic şi vor fi proprietari, ceea ce e cu totul altceva şi ca poziție socială, şi ca responsabilitate față de casa ta".* S-a dovedit că oamenii nu prea au înțeles ideea cu responsabilitatea, dar asta e altceva.

AS.: *Şi dorința v-a fost respectată.*

B.B.: Am ieşit din subordonarea ministrului asistent al primului-

ministru şi am început munca. Perioada premergătoare şi începutul au dezvoltat între mine şi Roman o relație de alteritate, *alterego,* aşa am lucrat. Şi aşa a definit-o el: *„Domnule Baltazar, sunteți pe postul ăsta, ați făcut 18 ani de diplomație în care ați explicat străinilor politica şi înțeleg că ați făcut-o cu rezultate bune şi nu ați făcut* excese ca să vă *faceți de râs, susținând teze oportuniste".* De altfel, Ministerul de Externe elimina foarte mult din balastul cuvântărilor lui Ceauşescu, adică aveam o diplomație de înalt nivel tehnic în care existau nişte teze politice, dar prezentate într-o manieră tehnică şi credibilă. Şi omul a spus: *„Noi nu suntem, nici unul dintre noi, diplomați sau oameni politici, noi suntem tehnicieni, deci stați cu noi, sunteți* de facto *membru al Guvernului* - şi aşa a şi fost. *Veți participa la toate şedințele Biroului Executiv al Guvernului cu miniştri de stat, şi nu ezitați, şi sunt convins că nu o veți face, să spuneți că nu e bine aşa, chiar pe fond, nemaivorbind de incidentele de comunicare ale diferitelor chestiuni. Veți primi hârtiile, cu excepția unora care sunt tehnice şi nu vă interesează, mă voi asigura să primiți tot fluxul de informații care îmi vin mie, inclusiv de la serviciile secrete şi mai ales de la SIE".*

Bogdan Baltazar: „Eram unul dintre miniştrii-cheie ai guvernului".

AS.: *Din ce îmi spuneți, constat că Bogdan Baltazar era ceva mai mult decât un purtător de cuvânt.* B.B.: Mult mai mult. Eram unul dintre miniştrii-cheie ai guvernului.

AS.: *Explicația pentru acest statut se datorează relației cu Petre Roman?*

B.B.: Aveam o relație directă cu Petre Roman, dar şi cu cei din anturajul lui. Vă spun, nu ezitam să mă duc la Vătăşescu şi să-i spun *„Toni, nu e bine aşa, nu dă bine"* sau *„Toni, mâine ieşi pe post şi spui asta şi asta".* Această autoritate mi-o dădea şi faptul că ştiam ce să spun şi ce să cer, dar mi-o dădea şi relația specială cu Roman, care se crease şi care s-a creat sută la sută din muncă. La un moment dat, se vorbea că eu l-am cunoscut pe el când avea 7 ani şi eu 14 ani, la un ceai, dar e anecdotă. Ne-am cunoscut efectiv în Guvern şi a fost o relație în care Roman a spus: *„sunteți specialist, ați făcut politică, ați avut o situație bună înainte de Revoluție, adică nu sunteți pătat, deşi ați lucrat în Ministerul de Externe, ați fost îndepărtat din motive politice... Deci, aveți autoritate să vorbiți şi să stați alături de noi, să vă*

spuneți părerea despre ce credeți că am făcut, că am realizat". A fost un fel de mandat de făcător şi purtător. Doream să creăm o filosofie, un fel de doctrină, să îi spunem, dacă nu e prea complicat, a guvernului. Petreceam nu mai puțin de o oră pe zi, în discuții foarte libere cum e cu aia, cum e cu cealaltă, ai văzut ce a zis ăla, noi ar trebui să zicem aşa şi astea se transformau în declarații şi conferințe de presă. Nu mai vorbesc de comunicatele Guvernului, pe care realmente le dictam după şedința de guvern, în şase minute. A fost o chestie foarte „sui generis", asta vreau să spun.

AS.: *Cred că mai există o nuanță...*

B.B.: Şi mai era ceva. A existat din primul moment o simpatie personală, reciprocă, foarte puternică.

A.S.: înțeleg că Bogdan Baltazar a putut fi un purtător de cuvânt eficient şi cu prestanță pentru că autoritatea nu venea numai din munca propriu-zisă, ci chiar din atitudinea publică a primului-ministru față de purtătorul lui de cuvânt.

B.B.: Sigur, şi tot guvernul ştia acest lucru şi îl confirma faptul că nu se dădea vreun comunicat de la vreun minister fără ştiința mea.

AS.: *Aveați autoritatea de a vă pronunța şi asupra pozițiilor oficiale ale celorlalte ministere?*

B.B.: Dădeam acordul pe activitatea tuturor departamentelor de presă ale ministerelor. Adică fiecare minister trebuia să se consulte cu mine.

AS.: *Era un fel de centralizare a informației?*

B.B.: Era centralizat, da, dar era foarte bine. Numisem, prin miniştrii respectivi, purtători de cuvânt pe care îi instruiam o dată pe săptămână. Am lucrat foarte serios.

AS.: *Purtătorii de cuvânt ai ministerelor se subordonau purtătorului de cuvânt de la Guvern?*

B.B.: Aveau dublă subordonare: aveau clar subordonarea ministrului, dar aveau metodologic şi pe substanță, pe mesaj, pe coordonare în ce vrem să spunem într-un domeniu sau altul, o subor'donare față de purtătorul de cuvânt.

Bogdan Baltazar: „Pe vremea aceea, ziariştii nu prea se purtau bine,

erau foarte mulți neofiți".

A.S.: Există un impediment din punctul de vedere al colaborării cu celelalte ministere, care provine din faptul că purtătorul de cuvânt este mai degrabă perceput ca reprezentant al primului-ministru şi nu neapărat al Guvernului.

B.B.: Pot spune că eu mă numeam şi eram considerat purtătorul de cuvânt al Guvernului. Eu organizam întâlniri cu presa la care participau şi miniştrii, nu doar primul-ministru. Pe vremea aceea, ziariştii nu prea se purtau bine, erau foarte mulți neofiți.

AS.: *Acum se poartă bine?* B.B.: Atunci nici nu ştiau să se poarte bine, acum cred că mai ştiu.

A.S.: Cum era structurată relația cu presa? B.B.: îl invitam pe primul-ministru o dată pe lună, când era ceva mai deosebit. Le spuneam *„aşteptați puțin",* mă duceam, îl luam de la Cabinet, îl aşezam la pupitru şi discutau direct şi se întâmpla o chestie foarte simpatică. El este mult mai bine crescut decât mine. Eu, în haosul ăla de competență, de vise, de neînțelegere a ceea ce înseamnă o conferință de presă, am fost silit de foarte multe ori să fac ordine cu mijloace democratice. Adică atunci când eram insultat când mi se punea o întrebare, îi spuneam: *„Dragul meu, data viitoare nu te mai văd când ridici mâna sau dacă continui în halul ăsta, legitimația nu ți-o anulez, Doamne fereşte, dar o să aibă o poză neclară la poartă".* Jsta e *comunism, e dictatură",* îmi replicau, iar eu: *„Dragă, aşa procedează Casa Albă".*

A.S.: Acesta era reperul?

B.B: Casa Albă, iar Casa Albă procedează aşa, adică să nu îți închipui că te joci pe acolo, că insulți. Se scula unul în picioare şi spunea: *„Domnule ministru, dumneavoastră sunteți un guvern nelegitim şi un guvern de huligani",* şi îi ziceam: *„Dragul meu, stai puțin, că nu pe mine mă interesează părerea ta, părerea ta dacă vrei o citesc în ziar şi nici nu o să-ți convină să auzi că de multe ori citesc agramatisme, dar nu-i nimic, aici ai venit să afli poziția Guvernului, să încerci să mă prinzi într-o contradicție internă a discursului meu politic, nu să mă insulți".* Era foarte multă incompetență, entuziasm, lipsă a cunoaşterii celor mai elementare reguli de dialog şi, de altfel, ca să le dovedesc că îi citesc, am şi instituit, foarte rapid după

numirea

Vocile puterii

mea, o mbrică care se numea „Caleidoscop" şi în care culegeam perle din presă şi era un moment, îți spun, când se făcea linişte în sală.

A.S.: Ce *însemna asta?*

B.B.: Vorbeam despre ce vrea să facă Guvernul, răspundeam la întrebări şi după aia ziceam: *„Urmează caleidoscopul".* Şi mă ajutau, aveam băieți în departament care mă ajutau, dar în general eu mi le scoteam. Şi spuneam: *„Citim în ziarul cutare..."* şi era de râsul lumii.

A.S.: Şi care era *reacția?* B.B.: Se bucurau unul de răul altuia.

AS.: Vă *mai amintiți dintre ziariştii vremii cu cine aveați asemenea conflicte?*

B.B.: Nu, nu îmi amintesc. Mi-i amintesc pe cei cu care m-am înțeles foarte bine.

AS.: Care erau?

B.B.: Am reuşit ca prin respect reciproc şi fiind foarte corecți unii în raport cu ceilalți să mă înțeleg foarte bine cu doi ziarişti fundamentali care erau ziarişti de opoziție: Gilda Lazăr, de la *Dreptatea,* şi Corneliu Achim, de la Român/a liberă. Şi atunci era un fel de oază în aceste două ziare, singurele care tratau cu o anumită obiectivitate lucrurile, că nu le puteam cere oamenilor să-şi schimbe pălăria politică, nu?! Eu pricep lucrurile astea, dar ziarele opoziției mă tratau cu mai multă urbanitate decât, uneori, ziarele FSN, datorită faptului că aveam relații de respect reciproc şi de înțelegere reciprocă şi de sprijin. Odată, un ziar, nu o să-l numesc, a avut nişte probleme cu o autorizație de construcție şi am dat un telefon şi am rezolvat datorită relației pe care o aveam în guvern şi cu Roman.

Bogdan Baltazar: „întregul guvern devenise tot mai irelevantîntr-o mare brejnevistă".

AS.: Faceți adesea *apel la această relație care, constat, vă dădea foarte multă siguranță.*

B.B.: Când primeam câte un comunicat de difuzat sau de avizat şi acesta conținea bazaconii, nu ezitam să-i telefonez ministrului respectiv şi să-i spun: „Nu *ține, domnule ministru, e o prostie".* Nu şedeam mult

pe gânduri ca să spun *„nu e în regulă, asta nu dați, asta dați".* Erau toți foarte începători, erau majoritatea tehnocrați, care nu fuseseră în situația de a comunica cu presa. Erau ingineri proiectanți excepționali, cercetători, ori eu 18 ani făcusem comunicare, ce-i drept comunicare în domeniul financiar-bancar, adică eram un specialist financiar, economic. Am fost principalul negociator al țării noastre la Organizația Mondială a Comerțului, dar până la urmă toată ştiința, toată poziția țării, apărarea intereselor şi cuprinderea lor în nişte documente care să ne favorizeze în interesele noastre economice, în general, se fac negociind, discutând, argumentând, acceptând argumentele celuilalt, găsind o poziție de compromis, într-un fel, eram eminamente pregătit, cât se putea, ca fost revoluționar, să mă pot ocupa de aşa ceva şi să pot să îi spun unui ministru *„nu* aşa". Totuşi, educația inginerească, în general, e bună fiindcă acoperă foarte multe domenii, inclusiv ingineria agronomică. Dar dacă ceva nu se ține pe substanță sau este incongruent cu politica guvernului, este foarte simplu să vezi asta şi să poți spune „nu aşa".

A.S.: Care era de fapt cfie/a *succesului purtătorului de cuvânt?* B.B: Cheia succesului lui Bogdan Baltazar au fost 18 ani de externe, au fost nouă ani de amar, în exil, la 30 de kilometri de Bucureşti, deci nu aveam deloc răbdare cu clişeele vechi. Şi până la urmă s-a şi dovedit, întregul guvern devenise tot mai irelevantîntr-o mare brejnevistă. Emanația era tot mai ruptă fiindcă s-a vrut să fie un guvern care să dea bine în Occident, cu limbi străine multe, cu doctorate în străinătate, cu un curriculum vifae care să cântărească greu. Guvernul acesta, din păcate - sigur Roman o să mă contrazică şi mă contrazice tot timpul -, a fost un guvern într-un fel *avânt la lettre* şi nu fiindcă n-ar fi fost cazul de reforme, că atunci trebuiau făcute, dar guvernul nu mai era susținut de masa FSN care ai văzut că a rămas până acum. 80% vrem să lucrăm la stat, să primim mai puțin. 50% din populație spune astăzi, în România, că e bine să ținem întreprinderile cu pierderi şi să trăim toți. Adică, ce să vrem noi de la oamenii ăştia?! Şi s-a

căscat o prăpastie care până la urmă a dus la lovitura de stat din septembrie 1991. Mă consider un om foarte cultivat, am citit enorm de mult nu numai în româneşte, ci şi în engleză, şi în franceză. Uneori discut cu occidentali care, mă rog, sunt amabili şi îmi fac complimente cu privire la

.

Adrianş Sâftoiij. Vocile puterii

cunoaşterea problemelor, a țărilor lor, uneori îmi fac complimente cu privire la calitatea limbii vorbite, mă refer la engleză şi franceză.

A.S.: Ce nu a mers?

B.B.: O să vorbesc şi despre lucrurile care nu au mers cum trebuia, dar nu ştiam noi atunci. Dar dacă în mare parte a mers bine, asta se datorează unui lucru: atunci purtătorul de cuvânt avea ceva de spus şi conta. Toți purtătorii de cuvânt de după aceea au fost purtători de cuvânt clasici, adică dacă le-a spus primul-ministru ceva, aşa a rămas.

AS.: *Era un Guvern transparent?*

B.B.: Dacă ar fi să luăm păcatele capitale ale guvernării, nu lipsa de transparență a fost unul dintre păcate, eram foarte deschişi.

AS.: *Dar care era păcatul?*

B.B.: Păcatul capital era lipsa de suport politic în rândul partidului stat. Eu nu am fost niciodată fesenist. Nu mi-a plăcut monopolizarea. Eram director la Externe şi nu trebuia să am păreri, dar nu mi-a plăcut când expresia entuziasmului unei țări întregi, care a fost FSN-ul, a fost monopolizată şi făcută partid. Şi n-am fost niciodată în FSN, deşi domnul Roman, care mă cooptase la un moment dat oficial în Guvern, m-a rugat să încerc să devin membru al FSN, dar l-am refuzat cu delicatețe.

AS.: *Guvernul Roman nu se bucura de sprijin politic?* B.B.: A fost marea problemă a acelui Guvern lipsa de sprijin politic din partea entității care-l emanase. Asta a fost foarte important. Eu, de altfel, începând din aprilie-mai 1991, îi tot spuneam domnului prim-ministru Roman că simt că avem tot mai puțin sprijin.

AS.: *Şi domnul Roman ce spunea?*

B.B.: „Că da, e *greu, e adevărat, dar hai să continuăm".* El e un entuziast, eu sunt un sceptic, dar uneori împrejurările validează

entuziasmul, alteori scepticismul. Tntr-un fel, am votat cu picioarele în iunie, când Banca Europeană a deschis un concurs de posturi de consilier bancar. Aveam un doctorat în economie, lucrasem mult în relații financiar-bancare internaționale, lucrasem patru ani la o bancă de preinvestiții în New York. Dar bancherii în socialism, săracii, nu sunt bancheri, adică, atunci când nu comensurezi riscul şi nu ai o piață pentru diferite produse şi fluxuri monetare, nu prea eşti bancher, eşti un fel de contabil care ții socoteala. Am dat un concurs la Londra şi am

reuşit şi el a fost iarăşi drăguț că a acceptat să plec, căci nu trebuia să aprobe formal, dar dacă îmi spunea *„stai, că sunt singur",* nu ştiu ce făceam. Probabil că aş fi regretat amarnic. Şi deci am votat cu picioarele în iunie 1991, am plecat la Londra. Şi în septembrie 1991 avea să cadă.

AS.: *Erați în țară?* B.B.: Eram în Bucureşti, venisem în prima misiune.

AS.: *Şi cum a fost?*

B.B.: A fost o porcărie sinistră, o victorie a vulgului în cea mai joasă accepție a termenului şi au fost foarte multe complicități din partea aripii de substanță brejnevistă şi perestroikistă a FSN-ului.

AS.: Când *spuneți asta, la cine vă referiți?*

B.B.: Hai să mă refer la morți, că e mai comod: Bârlădeanu, Marțian, cu largul lor concurs şi pe mulți dintre ucenicii lor de atunci îi vedeți acum în tot felul de poziții importante.

Bogdan Baltazar: „Au fost vreo trei situații în care domnul Roman a fost confruntat cu cererea de demitere a mea".

AS.: Ce *le lipseşte purtătorilor de cuvânt de după 1991?*

B.B.: Nu au acces la ce vă voi spune acum, adică eu participam la tot ceea ce însemna, cum se numeşte în diferite țări, *kitchen cabinet.* Adică, cei cinci-şase, să spunem de la Golda Meir, prim-ministrul israelian, femeie, care îşi organiza şedințele de guvern, cele mai delicate şi dificile, în bucătărie, că era o mare gospodină, o bucătăreasă foarte bună, o bunică fantastică. Şi atunci şedințele dificile se organizau în bucătăria ei şi se

numeau *kitchen cabinet,* unde realmente nu veneau decât trei-patru, iar eu făceam parte din *kitchen cabinet,* cu miniştrii de stat, cu regretatul Aurel Stoica, cu Toni Vătăşescu, cu Adrian Severin şi cine mai era. Eu puteam să îi spun unui ministru că nu e bine şi, dacă nu mă asculta, atunci mergeam la arbitraj, la Roman, şi n-am pierdut niciodată, îți spun, au fost nişte chestii deosebite. De exemplu, la un moment dat, când erau tot felul de mişcări greviste ilegale şi aşa mai departe, a mers la Cotroceni mişcarea sindicală în frunte cu actualul ministru, Miron Mitrea, cu care sunt amic şi în relații bune, şi domnului Roman i s-a cerut demisia mea: „Să *demisioneze* că ne-a *calomniat, ne-a făcut dictatura proletariatului".*

A.S.: I-ați calomniat?

B.B.: Nu. Au fost vreo trei situații în care domnul Roman a fost confruntat cu cererea de demitere a mea. Eram destul de eficace în a dezamorsa ghiulelele şi argumentele lor. Domnul Roman le-a spus odată: *„Vreți demisia domnului Baltazar? De ce nu aveți curajul să o cereți pe a mea, fiindcă domnul Baltazar a exprimat poziția Guvernului şi a mea, aşa că de ce nu o cereți pe a mea?"; „A, păi nu ştiam că e chiar aşa...",* deci Petre s-a comportat ca un adevărat român şi spaniol, adică în deplină onoare. El ştia cum lucram, ce conveneam şi gândeam similar. Uneori, trebuia să am o poziție de regrupare. Ştiam toate astea şi ştiam până unde se poate spune. Eu, din experiența de la Externe, nu spuneam ce nu trebuie, spuneam numai ce trebuie. Suficient. Nu am mințit niciodată.

AS.: *Dar ați omis?*

B.B.: Am omis, da. Dar nu am mințit niciodată. O singură dată, şi de asta cred că o să-şi aducă aminte Traian Băsescu, cu un anumit amuzament, când a fost greva feroviarilor, el era numit în minister de o săptămână.

AS.: Secretar de stat sau *ministru?*

B.B.: Devenise ministru. Era o grevă care a paralizat toată Moldova în plină iarnă, în februarie 1991, grevă despre care ziceam noi şi atunci, şi sunt convins şi acum, că a fost instrumentată de KGB. Intram în conferință de presă şi m-a interesat să ştiu dacă se respectă prevederea legală cum că o treime din serviciile vitale - creşe, maternități, ferme de purceluşi - primesc

ce le trebuie, mâncare, lapte, furaje. Şi i-am dat telefon: *„Domn' ministru, respectă legea?"; „Nu respectă, domnule, sunt nişte tâlhari"; „Domnule, precis nu respectă o treime?'; „Nu respectă".* Intru în conferința de presă, spun că nu respectă, trezesc emoții auditoriului de ziarişti pentru că spuneam: *„Sugarii plâng că nu vine mâncarea şi purceluşiiguiță...",* aş, o chestie de asta, cu măsură, dar cu suflet. Şi se scoală Gilda, şi se scoală şi Antim şi amândoi spun, unul după altul: *„Domnule ministru, noi ştim că îndeplinesc condiția legală* de o *treime"* şi eu spun decis *„nu, nu respectă".* A trecut punctul, eu am rămas şi mi-am spus *„dacă s-au sculat Gilda şi cu Antim e ceva, ăştia sunt serioşi, nu e o chestie de fanfaronadă numai ca să dezumfle afirmația mea".* După conferința de presă, imediat, mă duc la telefon şi vorbesc cu directorul general de la mişcare, de la calea ferată, genul de funcționar care le ştie pe toate - acum e la pensie, dacă nu o fi murit săracul -, un director general vechi şi bun, şi îmi spune: *„Domnule ministru, respectă, fir-ar mama lor a dracului, dar la mustață, aşa",* deci Traian nu avea datele corecte.

A.S.: Atunci nu ați mințit, ați fost, cel mult, informat greşit B.B.: Da, dar nu are nici o importanță, eu sunt interfața. Niciodată nu am dat vina pe alții.

AS.: *V-ați asumat întotdeauna greşelile?* B.B.: Sigur, răspundere totală, l-am şi spus domnului Roman odată, când a fost un moment de criză: *„Domnule Roman, mă rog, domnule prim-ministru",* dar eram deja foarte buni prieteni, „dacă eu *vă dau zece minute de respiro Mr-o criză demisionând, eu vi le dau cu toată plăcerea, să aveți toată încrederea că funcționează această chestie, deci eu accept ca în caz de necesitate să acționez* ca o *siguranță fuzibilă, dacă aşa trebuie, vinovat sau nevinovat, nu are nici o importanță".* Am mai spus însă ceva: „Dacă *vă trebuie zece minute de respiro într-o criza, eu vi le dau, dar fără rost nu plec".*

A.S.: Ați spus că au fost trei situații când vi s-a cerut demisia. B.B.: A mai fost o situație. Tot la Cotroceni. Domnul Roman fusese chemat de domnul Iliescu şi iar s-a cerut demisia mea pentru că aş fi spus din nou *„dictatura proletariatului, batalioanele de asalt".* Şi atunci, domnul Roman mi-a spus: *„Domnule Baltazar, trebuie neapărat, nu vă supărați, să ieşiți după-amiază pe post să vă cereți scuze".* Zic: „Ce să fac? Să *îmi cer scuze? Nu am de ce". „Domnule Baltazar, vă rog, că explodează țara şi*

dumneavoastră..."; „Domnule prim-ministru, ies pe post, îmi dau demisia, dar să ştiţi că nu o să vă placă cum mi-o dau". Era înnebunit săracul, trebuia să plece nu ştiu unde. *„Am caseta emisiunii, vă uitaţi la partea cu sindicatele, sunt zece minute, şi dacă ceva din ce v-au spus ei e adevărat, eu îmi dau demisia, e bine?".* Şi-a găsit săracul zece minute, bâţâind aşa, de nervi, pe scaun, i-am pus caseta şi nu era adevărat nimic

-

Vocile puterii

din ce susţineau liderii sindicali. Fusesem foarte atent să fiu în marginea denigrării sau insultei, dar, bineînţeles, le dezumflasem argumentele şi frazeologia şi aşa mai departe. Tot aşa am dezumflat o grevă la TAROM, pur şi simplu citind la televizor, cu un aer uşor cabotin, revendicările lor în comparaţie cu salariul primului-ministru şi al preşedintelui ţării.

A.S.: Cam populist...

B.B.: Populist poţi să spui, populist fiindcă ştiam cui mă adresez. Mă adresam ţării şi trebuia să înţeleagă, şi citeam: *„Comandant de aeronavă, atâţia dolari, salariul primului-ministru, care, desigur, nu are răspunderile unui comandant de aeronavă, este de patru ori mai mic; stewardeza-şefă - salariul este ceva mai mare decât salariul preşedintelui ţării, sigur că preşedintele ţării nu zboară atât de mult...".* Cred că mai e caseta prin care s-a dus naibii greva, prin acea performanţă, uşor actoricească, ceea ce îmi dă o anumită jenă astăzi, dar s-a dus greva.

AS.: *Şi cum s-a terminat povestea de la Cotroceni?* B.B.: A avut răbdare săracul Roman şi a stat şi s-a uitat şi a zis: *„Aveţi dreptate, ce facem? Pentru că m-au rugat să vă cereţi scuze, să retractaţi şi să spuneţi că nu aţi spus ce s-a înţeles",* l-am spus: *..Domnule prim-ministru, foarte simplu, mă duc deseară la televiziune, nu îmi cer evident nici o scuză, fac referire la cererea lor de demisie şi voi cere, în acelaşi timp, să se difuzeze înregistrarea declaraţiei.* Se *va constata că n-am spus că ei sunt dictatura proletariatului pentru că, nu-i aşa, cum o să fie sindicatele noastre dictatura proletariatului. Vă propun să îl mai invităm, pentru că se apropie Crăciunul, pe ministrul Comerţului să vorbească despre aprovizionarea de sărbători şi mai chemăm un ministru cu*

mesaj bun şi asta e emisiunea". Şi asta a fost şi domnul Roman a vizionat această intervenție a mea în direct. Subtextul era că spusesem ce au înțeles ei, dar, de fapt, formularea mea era atent elaborată şi nu îi acuzasem, în mod clar, de dictatură. Miron Mitrea sărea pe scaun şi protesta: *„Uite, domnule, uite ce băşcălie face"* şi Roman îi zice: *„Nu ați vrut dumneavoastră aşa, domnule Mitrea, să recunoască ceva ce n-a spus? Ei, uite că o face",* îți cam dai seama ce relație se crease, o relație bună, de încredere.

De vorbă cu *purtători!* t

Bogdan Baltazar

Bogdan Baltazar:

„Cel mai greu a fost când a venit regele în țară".

AS.: Ce a fost *cel mai greu?*

B.B.: Cel mai greu a fost când a venit regele în țară, din punct de vedere tehnic şi al comunicării, şi aici am avutîntr-un fel complici, în sensul rău al cuvântului, căci nu am greşit aproape deloc sau foarte puțin. A fost un episod de vodevil. A venit fără să anunțe pe nimeni, cu un avion care nu era programat. Avea obligația să îşi declare numele din zbor, la turn. Nu l-a declarat, când putea foarte bine să spună Minai Caraiman sau să spună orice. A venit în România pe baza unei informații greşite pe care un stat incompetent i-a dat-o, fiindcă el credea că mai este în vigoare Convenția de desființare a vizelor diplomatice între Regatul Danemarcei şi România, încheiată în anii '80, când Ceauşescu era pentru Occident un mare idol. El a crezut că această convenție de desființare a vizelor la purtătorii de paşapoarte diplomatice ai celor două țări mai este în vigoare. El şi stafful lui încremenit în timp şi în proiect n-au ştiut că în '88, din cauza fărădelegilor lui Ceauşescu, Regatul Danemarcei denunțase această convenție. Mihai s-a prezentat cu un paşaport diplomatic danez şi a vrut să intre în țară şi l-au opnt că nu are viză. A forțat frontiera după cum ştii, a împins pe unii pe acolo, a ieşit, îl aşteptau maşinile, Guvernul s-a bâlbâit şi el, iar până la urmă l-au întors din drum pe la Curtea de Argeş. Totul a fost sub un semn al penibilului total, dar penibil inițiat de Mihai, de fostul rege al României. A mai fost un moment penibil. Fiica lui a scris o scrisoare extrem de impertinentă primului-ministru...

A.S.: Principesa Margareta?

B.B.: Margareta, da. Scrisoarea a fost gândită să fie primită după intrarea lui Mihai în ţară, o scrisoare extrem de impertinentă în care i se adresa cu Domnule Roman, or în România noi punem titlurile. Margareta anunţa că suveranul României, Maiestatea Sa, soseşte în România. Scrisoarea era antedatată, nu fusese trimisă atunci când scria pe ea -fusese pusă la poşta ministerului, a Consiliului de Miniştri -, şi a ajuns la o zi după ce Regele sosise deja în ţară. Şi spunea, într-o scrisoare de o impertinenţă de nici unui şef adjunct de protocol nu îi puteai scrie aşa: „Să *luaţi toate măsurile* să *meargă vizita bine".* Treaba asta ne-a enervat foarte tare şi pe Roman, şi pe mine, şi am comentat-o a doua zi.

A.S.: Când, mai precis?

B.B.: Pe 26 decembrie, căci el a venit de Crăciun, pe 25 decembrie 1990. Şi erau aproximativ 80 de ziarişti la guvern care mă aşteptau pe mine. Eu m-am dus la Petre în cabinet, am băut o cafea şi am mai vorbit. La un moment dat, el a spus ceva despre gestul impertinent al Margaretei şi că principesa nu înţelege poporul român şi sensibilităţile noastre. O să vezi de ce e relevant acest lucru. Eu mă întorc şi le spun: *„Domnilor şi doamnelor, sunteţi 80, nu pot să fac conferinţă de presă, desemnaţi pe cineva, aşa cum e sistemul de* pooling, care să *ia interviul şi acela se obligă să vi-l dea tuturor, să vi-l difuzeze prin fax şi îl folosiţi".* L-au desemnat pe Paul Grigoriu, de la radio, un profesionist de excepţie şi un bun amic, ne-am împrietenit atunci mai mult şi am rămas prieteni. Paul intră în birou, îmi ia interviu, după care vorbesc cu un alt meseriaş care face însă un gest total neprofesionist. După ce Paul Grigoriu a difuzat interviul, un alt meseriaş de bună calitate, Neagu Udroiu, a făcut o gogomănie. Udroiu era directorul general al Rompres, fostul Agerpres. Ce şi-a zis el?! Să facă un comunicat Agerpres, ceea ce nu avea voie să facă fără să-mi ceară mie aprobarea, că era în subordinea mea.

A.S.: Dar nu vă interferaţi în activitatea lui jurnalistică? B.B.: Nu interferam, dar îi aprobam majorările de salarii, era în structura departamentului pe care îl conduceam eu. Şi a gândit un comunicat în

care... ce a făcut el? Ceva inadmisibil pentru un meseriaş, întotdeauna m-am mirat. Şi acum îi spun, când ne întâlnim: *„Cum ai făcut, Neagule, aia?".* A tăiat întrebările şi a colat răspunsurile. Un experiment inacceptabil. De exemplu, la întrebarea despre atitudinea impertinentă a Margaretei şi lipsa de respect a regelui faţă de autorităţile statului român care erau îndreptăţite să nu-l admită când nu era în regulă, nu? - acolo trebuia să fie o decizie politică, nu decizia grănicerului, ăla se uită, n-ai viză, nu intri. Procedeul nejustificat şi neprofesionist al lui Udroiu a făcut ca la întrebarea respectivă să se înţeleagă din context că afirmaţia privind „impertinenţa şi lipsa de înţelegere a valorilor românilor'.' se referea la toată dinastia de Hohenzollern. Scoasă din context, tăiată întrebarea, aşa încât nu s-a mai văzut la ce am răspuns, fraza aceea a provocat mari emoţii la vremea respectivă, l-a provocat o criză de conştiinţă lui Andrei Pleşu, care a vrut să demisioneze din guvern, Toni Vătăşescu a venit la mine în birou în ziua următoare să-mi spună că a

vorbit cu soţia lui şi că regii ăştia se pare că au făcut ceva în istorie şi i-am spus: *„Toni, lasă-mă că sunt ocupat, nu trebuie să-mi spună soţia ta cât de mult îi respectă, ce e cu regii ăştia, ştiu şi eu, mama era regalistă, dar asta nu schimbă cu nimic situaţia, lasă-mă că am treabă".* Dar la Pleşu a fost o chestie teribilă, Pleşu şi-a dat demisia, după aia a retractat-o.

AS.; // *considerați un episod ratat din cauza unei tehnici jurnalistice?*
B.B.: A fost o secvenţă neplăcută din cauza faptului că într-un fel am fost trădat de împrejurări. Nevoia de ştiri a presei a fost atât de mare, iar vina mea a fost că nu am dat un comunicat. Am socotit că poo//'ng-ul ziariştilor în persoana lui Grigoriu a fost suficient. El a difuzat practic instantaneu declaraţia şi eu am stat liniştit, iar Guvernul nu a mai dat nici o declaraţie. Şi a venit a doua zi, în acest vacuum, geniul lui Neagu Udroiu, care a simţit că e un vacuum, deci aici nu îl blamez, dar trebuia să îmi spună fie *„domnule ministru, dați comunicat?,* fie *„vreți să pregătesc eu ceva şi* să-/ *aprobați?".* Ei bine, el a decis singur. Ăsta a fost un moment dezagreabil.

Bogdan Baltazar: „Atât de mult I-am protejat pe Petre Roman, încât uneori poate I-am izolat".

AS.: *Cum începea ziua de lucru? Care era programul?* B.B.: Era foarte simplu. Citeam tot ce scria opoziția, dar tot. Aveam o revistă a presei, dar citeam eu, în picioare, cu un picior pe scaun. Când am fost în America, am făcut nişte cursuri de *speedy reading* şi pot citi foarte repede şi cu un *recall* mare, adică o capacitate de sesizare. Deci, asta nu înseamnă că citesc repede şi nu rețin nimic. Ba din contră, citesc repede şi rețin mai mult decât alții care citesc clasic, tehnic. Sigur că depinzi şi de scriitor. Să fie logic şi să aibă o anumită coerență, să aibă ceea ce se numeşte, în tehnica de cifrare-descifrare de coduri a spionilor, redundanță. Redundanța serveşte foarte mult şi la descifrările de coduri, chiar dacă îți lipsesc nişte cuvinte, dar „sună", fiindcă limba e foarte redundantă şi atunci te bazezi pe redundanță şi în speed *reading.* Sunt multe cuvinte în plus, dacă ai sesizat unul, două, trei, restul e

foarte uşor. Dacă avea loc conferința de presă, era cu totul altceva. Conferința de presă se ținea de câte ori era necesar, dar în orice caz o dată pe săptămână. Era şi un titlu în ziar „Dacă e *marți, e Baltazaf'.* Şi sala în care o țineam se numea pe vremea aceea, şi mulți ani după aceea, şi am verificat, acum s-a cam uitat, se numea „sala Baltazar". Sala în care am început era un holişor. Ce mai făceam?! Discuții cu ministerele, din inițiativa mea sau nu, bazate pe o discuție explicită cu Roman sau cu Stoica, sau cu Vătăşescu, sau cu Severin, sau cu alții. Făceam să comunice apa în vasele comunicante.

A.S.: Şi relația domnului Roman cu presa? El a fost considerat destul de snob în relația cu presa.

B.B.: Da. Aici e o chestie în care poate sunt şi eu vinovat, adică atât de mult l-am protejat, încât uneori poate l-am izolat. E posibil. Şi aici vine vina lui. Prestația mea de paratrăsnet, omul care se băga în controversă, în replici, care tăia macaroana, care restabilea, între ghilimele, adevărul, care beştelea lipsa de profesionalism a presei eram eu, nu era el. Şi atunci era o

chestiune care pe mine - în sensul intelectual, vreau neapărat să subliniez — mă amuza foarte mult, adică au fost zece luni din viața mea în care mi-a plăcut fiecare secundă, cu excepția momentelor grele. Au fost momente când lucram 16 ore pe zi, iar când vedeam opoziția care era destul de amorfă şi neclară - după cum avea să se şi dovedească la guvernarea '96-2000 că nu prea ştia despre ce e vorba -, mă gândeam: *„Băieții ăştia, care nici nu au vreo idee despre cum se guvernează o țară, de ce vor să vină aici, să stea 16 ore pe zi când n-au într-adevăr nici o idee despre ce vor?".*

A.S.: Să înțeleg că ați preluat toată relația în mod exclusiv? B.B.: Da, şi el a părut puțin prea protejat, îl aduceam uneori în conferință de presă. Cu mine ziariştii aveau nişte relații de respect reciproc, pentru că la un moment dat stabilisem clar că nu se poate face orice, că nu se pot bolborosi insulte şi că regulile sunt foarte necesare. De multe ori îi loveam în cap spunându-le „aşa e *la Casa Albă, aşa e lobby-ul în Anglia, astea sunt regulile, nu vă place... democrația înseamnă reguli".* Mă acuzau că le strâmtorez libertatea şi le-am spus: *„Stați puțin, libertate aveți şi voi, libertate am şi eu".* Ziceau că le răspund prea tare, iar eu replicam: *„Asta* e *democrația, voi mă atacați, eu mă apăr, scrieți în presă corect ce ați spus voi şi ce am spus*

eu şi lăsați lumea să judece, nu am altă soluție". Şi când venea Roman, acum or să se supere toți, erau obraznici. Spuneau nişte lucruri care cu mine nu şi-ar fi permis niciodată să le facă, dar el, care este foarte manierat, repet, este şi o calitate, dar după părerea mea şi un defect, el este un f/'gnter extraordinar. Roman se luptă, se zbate, e un *debater* foarte bun, dar uneori păcătuieşte prin exces de maniere elegante, uneori trebuie să dai cu parul, nu trebuie să boxezi numai după regulile unui marchiz. Ei, şi asta poate i-a şi creat o anumită stare de inapetență în relațiile cu presa. Căci ți-am zis, erau foarte nestructurate relațiile. Era aşa, cam ca la Bobâlna, cam aşa era, o situație în care eu mă simțeam ca peştele în apă, fiindcă am fost şi eu prin Bucureşti bătăuş de cartier, jucător de polo, deci îmi plăcea foarte mult. Eu le şi spuneam: „Dansez ce dans *vreți voi, cum vreți voi, dar cu cât va*

fi bătălia mai mare, cu atât mă simt mai bine". Cred că el a înțeles întotdeauna rolul presei. El a progresat în acest punct, întotdeauna - şi avem o prietenie foarte egală, adică suntem prieteni adevărați, de pe poziții egale, ne ascultăm în măsură egală şi aşa mai departe - i-am reproşat oarecum faptul că pe undeva ar fi trebuit să se gândească mai bine la relațiile cu presa, nu neapărat să cânte în struna presei, dar să aibă cu presa o relație mai directă. Nu ştiu dacă mai ții minte, dar foarte mulți dintre ziarişti m-au regretat fiindcă nu i-am mințit, i-am tratat cu respect. Am cerut să fiu respectat, dar am avut o relație egală, nu am avut o relație de *aparatcik* netransparent, conspirator. I-am ajutat de câte ori am putut pe toți, fără deosebire, indiferent că reprezentau opoziția sau puterea, în situații de viață, cu o firmă de construcții, cu un cablu telefonic aerian.

Bogdan Baltazar: „Trebuie să avem o presă liberă, fiindcă numai de presă le mai e teamă, puțin, atât".

AS.; £ *nevoie de o lege a presei?*

B.B.: M-am opus cu disperare unei asemenea legi, pentru că se voia o lege a presei fiindcă toți colegii erau foarte supărați, îmi spuneau unii miniştri: *„Domnule Baltazar, uite dom'le ce a scris despre mine, cum e posibil, eu sunt un om respectat"* şi le spuneam: *„Domnule ministru,*

colega, ai intrat în politică, ai intrat într-o scenă în care vei fi, de sus până jos, stropit cu ouă clocite şi cu roşii stricate; dacă nu îți place chestia asta, întoarce-te matale la fabrica ta, acolo în cartier şi ai să vezi că te salută toată lumea". O spuneam tuturor din Guvern. Erau tehnocrați, profesori universitari, oameni onorabili, care deodată deveniseră obiectul atacurilor publice şi compromițătoare şi se plângeau *„domnule, citeşte nevastă-mea".* Era şi o anumită naivitate la ei. Roman nu era aşa, dar mulți erau foarte supărați şi tuturor le spuneam: *„Ai greşit, ai spus aşa şi nu trebuia, i-ai provocat, ai spus un lucru patent neadevărat şi oamenii ştiu, te-au verificat, au văzut că ai mințit".* Deci m-am opus cu disperare şi am avut câştig de cauză

împotriva adoptării unei legi a presei care ar fi fost o botniță, fiindcă am spus şi spun şi acum: Revoluția ne-a câştigat în principal două lucruri - dreptul de a vorbi liber, care, mă rog, e amendat de multe ori, dar îl avem, şi dreptul de a călători. Cel de a călători ni l-au tăiat ei, căci ne-au pus viză şi mai rămăsese acest drept... şi nici acest drept să nu-l avem?! Eu sunt împotriva unor asemenea legi, cu toate că mă deranjează că de multe ori apar neadevăruri. Şi acum, de exemplu, în loc de 580 de milioane în valoare de piață s-a scris 58 de milioane şi am ajuns un fel de Nemesis al presei, dau telefon a doua zi şi ei zic: „Ce s-a *mai întâmplat, domnule preşedinte?",* zic: *„A, nimic, în loc de cutare ai scris cutare, în rest e bun articolul".*

AS.: Care a fost *regula de la care nu v-ați abătut în relația cu presa?* B.B.: Eu am o chestie cu toată presa, am avut-o şi o am şi acum. Nu i-am mințit, Adriana, niciodată şi am înțeles că aşa, târâş-grăpiş, cu puşti care nu şi-au terminat facultatea, trebuie să avem o presă liberă, fiindcă numai de presă le mai e teamă, puțin, atât.

AS.: Asta e *valabil şi astăzi.*

B.B.: Eu vorbesc pe zi cu doi, trei ziarişti economici şi de multe ori ei insistă să dea şi un citat din mine şi ai văzut că mai apar, dar le explic şi o fac foarte obiectiv. Las memoriile mele, că eu ideologic sunt de centru-dreapta din '90, chiar cu domnul Roman aveam mai multe dispute.

AS.: *Regretați ceva?*

B.B.: Da, faptul că nu ne-am priceput să acordăm mai multă atenție şi să stabilim relații cu societatea civilă. Aici a fost un minus mare, care la

un moment dat s-a întors şi împotriva noastră. Deşi, ulterior, când am văzut cine s-a ridicat din societatea civilă, demnitarii şi şefii Palatelor din 1996-2000, parcă s-a mai diminuat din regret.

A.S.: £ o experiență pe care ați tră/t-o într-o perioadă tumultuoasă,

p/mă de *schimbări. Ați repeta-o?*

B.B.: Dragă Adriana, nu vreau să supăr pe nimeni. Dar nu aş fi acceptat niciodată să fiu purtătorul de cuvânt clasic care s-a arătat a fi apoi.

Mi-aş fi dat demisia a doua zi după numire.

l:

ALEXANDRU MIRONOV

Alexandru Mironov s-a născut la 27 ianuarie 1942, în Vertujeni-Soroca şi face parte dintr-o familie de refugiaţi (1944) din Basarabia. Este absolvent al Facultăţii de Matematică-Mecanică, Bucureşti, între 1979 şi 1982 a fost redactor la revista Şt/7n{ă *şi Tehnică,* în perioada 1982-l991 a lucrat la Radio-Televiziunea Română (emisiunile de ştiinţă), între 1991 şi 1993 a fost consilier pentru probleme de presă şi purtător de cuvânt al Preşedintelui României, din august 1993 *a* îndeplinit funcţia de ministru al Tineretului şi Sportului, în cadrul Guvernului Văcăroiu, până în decembrie 1996. Din decembrie 1996 a fost reangajat - prin concurs - la Redacţia Cultură, Religie, Ştiinţă a Societăţii Române de Televiziune, pentru emisiunea „Club 2000" (peste 60 de ediţii, apoi interzisă în 1997), „Lumea de mâine" (peste 80 de ediţii, apoi interzisă în 2000) şi „O idee pe zi pentru România" (75 de ediţii, interzisă în octombrie 2001).

A publicat 16 cărţi *(Enigmatic, Pământul* - 1977, *Proiecte planetare* - 1985,

în colaborare cu Alexandru Boiu, *întâmplări din Mileniul III* - 1987,

Laboratoare/e lumii - 1992 etc.), 12 antologii, plus 10 almanahuri, toate

legate de ştiinţă, educaţie, imaginaţie.

A scris peste 3 000 de articole, în diverse ziare şi reviste româneşti sau

străine (obţinând şi câteva premii naţionale şi internaţionale).

Este membru al Comitetului Olimpic Român, preşedinte al ProConSF

(„sindicatul" scriitorilor de Science Fiction), membru al Uniunii Scriitorilor din

România (din 1990); între 1997 şi 1999 a fost secretar al secţiei de

Literatură pentru Copii şi Tineret din U.S. Este membru al Uniunii Ziariştilor

Profesionişti din România şi preşedintele de onoare al Federaţiei Române de

Scrimă (din 1990).

în Radio şi Televiziune a început colaborând la Radio Craiova (1969), apoi la

Radio Bucureşti şi TVR (din 1977), din 1980 colaborarea a devenit

permanentă cu emisiunile pentru copii aleTVşi Radio-ului, iar între 1982 şi

1991 - ca angajat efectiv al RadioTeleviziunii Române, după 1991 din nou

colaborator (voluntar!); a realizat, singur sau în colaborare, peste 3 000 de

emisiuni de mare audienţă. A fost premiat la un festival internaţional de film

W din Italia, l s-au mai acordat: Premiul Realizatorilor TV Profesionişti,

precum şi premii ale RomCon-ului, câţiva ani la rând.

A participat efectiv la Revoluţia din 1989, fiind cel care a deschis emisiunea

din 22 decembrie 1989 la Radio România (unde fusese „transferat"

disciplinar din TVR, în urma refuzului deschis, în 1987, de a face emisiuni cu

şi despre Ceauşescu).

De la 1 februarie 2001 îndeplineşte funcţia de Secretar General al Comisiei

Naţionale a României pentru UNESCO.

ALEXANDRU MIRONOV

Alexandru Mironov* *este primul purtător de cuvânt al primului preşedinte ales după Revoluţia din decembrie 1989. Bogdan Baltazar i se alătură în această galerie, ocupând aceeaşi funcţie, dar la Guvern şi mult mai repede, din 1990, Alexandru Mironov devenind purtător de cuvânt al preşedintelui Ion Iliescu în 1991.*

O trecere în revistă a purtătorilor de cuvânt de la Preşedinţie şi Guvern arată că primele persoane care au deţinut această funcţie în România după 1990 au avut un profil puternic, au provenit din anturajul politicienilor, pe care i-au reprezentat şi au avut o anumită independenţă în prestaţiile publice. Se

poate spune că după 1993-l994, într-o mare măsură, atitudinea purtătorului de cuvânt s-a rigidizat ca urmare a unei instituționalizări, prost înțeleasă, a relației dintre purtător de cuvânt şi demnitar.

Bogdan Baltazar declara că a fost mai mult decât un purtător de cuvânt, caracterizându-se ca fiind „un făcător şi un purtător". Alexandru Mironov spune, în interviu, că, în timpul mineriadei, şi-a depăşit atribuțiile. Mihnea Constantinescu a preluat funcția de _ purtător de cuvânt după o perioadă de timp în care a lucrat în echipa lui Petre Roman.

O dată cu lolanda Stăniloiu, purtătorul de cuvânt este în majoritatea cazurilor selectat din presă, excepție făcând Virginia

* 1991-l993, purtător de cuvânt al preşedintelui Ion Iliescu.

Vocile puterii

Gheorghiu. înainte de preluarea mandatelor, persoanele alese să dețină funcția de purtător de cuvânt i-au cunoscut pe politicienii pe care i-au reprezentat din postura de ziarişti şi, în mod firesc, relațiile s-au încadrat în aceste limite. Uneori, purtătorii de cuvânt au fost aieşi de terțe persoane, nici măcar de politicianul care trebuia să lucreze direct cu cel care îi asigura interfața cu media, cu opinia publică.

Nu poate fi contestată o evoluție a instituției purtătorului de cuvânt, înființată în primii ani de după Revoluție.

în România comunistă nu era nevoie de un purtător de cuvânt. Regimurile comuniste se caracterizau prin monopolul informației şi cenzură. Meseria de propagandist era o profesie în sine, iar propagandistul - nimic mai mult decât un vector de transmisie, disciplinat şi rece. Lenin arăta că „propagandistul acționează în principal în scris, iar agitatorul cu voce tare". O lectură a studiilor care au avut în atenție procedeele de propagandă duce la constatarea că Partidul Comunist înțelegea clar sensul şi importanța a ceea ce însemna „imaginea publică", iar această „imagine" se crea sub stricta supraveghere şi autorizare a Partidului-stat.

în mod evident, in România postdecembristă putem spune că propagandistul şi agitatorul şi-au schimbat structura - atât ca formă, cât şi ca fond -, precum şi metodele de lucru.

Primii purtători de cuvânt ai regimurilor de după decembrie '89 explică

apariția lor, ca funcție, prin conştientizarea, de către cei care le-au propus aceste demnități, a rolului din ce în ce mai important al presei, al comunicării publice în societatea românească, care începe să se structureze pe dimensiunile statelor democratice, în societățile occidentale, instrumentele marketingului politic sunt cele care definesc comunicarea politică. România, din acest punct de vedere, a evoluat foarte mult în cei 16 ani. Recurgerea la consilierea strategică, la firme specializate,

<••

De vortv.

Alexandru Mironov

la profesionişti este tot mai des întâlnită. Pe de altă parte, trebuie să constat că practicile de marketing politic sunt bine utilizate şi acceptate de către politicieni în timpul campaniilor politice. Post-campanie, politicianul dă dovadă de neglijență, aş putea spune *chiar de suficiență, în folosirea instrumentelor de marketing care îi stau la dispoziție.*

Rolul Departamentului de Comunicare Publică, al Biroului de Presă, într-o instituție publică, este prioritar. Reducerea acestora doar la funcția de păstrare a legăturii cu mass-media în sensul transmiterii comunicatelor de presă sau a convocării ziariştilor la diverse acțiuni este o abordare minimalistă. O structură eficientă de comunicare înseamnă crearea unui corp de experți care sprijină activitatea purtătorului de cuvânt. In marketingul politic activitatea de cercetare şi consiliere are un rol fundamental. Dar tehnicile de realizare a ceea ce înseamnă public relations, de *comunicare propriu-zisă cu media, sunt etape la fel de importante.*

Mă voi referi la un produs de bază al comunicăm: informațiile de presă. Adeseori, comunicatele de presă ale instituțiilor publice sunt reclamate de către destinatari, respectiv mass-media, ca fiind prost redactate: greşeli de ortografie şi punctuație, structura comunicatului care, prin modul în care oferă informația, se transformă într-un text arid, anticomumcare. Este un simptom care confirmă lipsa personalului calificat într-un Departament de Comunicare. Abecedarul comunicăm prevede că orice solicitare a presei trebuie să primească un răspuns, în timp real, care să fie, dacă s-ar putea, cât mai puțin evaziv. Orice angajat al unui birou de presă cunoaşte această cerință, dar, în

practică, acest criteriu al comunicăm eficiente este ignorat şi chiar lâncezeala este tolerată prin scuze consacrate în dialogul instituție publică-presă, de tipul „ziaristul oricum e nemulțumit".

Nu îmi propun să expun aici un job description *al aparatului de comunicare publică. Am vrut doar să menționez două dintre cele*

.

mai frecvente reproşuri care se fac acestor structuri: lipsa de reacție şi calitatea materialelor puse la dispoziția presei.

Susțin că profesionalizarea departamentelor de comunicare publică este determinată de politician. Corpul de experți în comunicare va exista atunci când el va constitui o necesitate pentru clasa politică. Există, m ultimii ani, şcoli care pregătesc promoții de studenți specializați în domeniul PR. Dacă îi cauți pe tinerii absolvenți, fi vei găsi fn cea mai mare parte fn domeniul *privat, în PR - comercial. PR-ul politic este ocolit, nu pentru că nu ar fi interesant, ba din contră. Dacă întrebi promoțiile de PR-işti de ce evită instituțiile publice, politice, vei afla că părerea lor despre politicieni e deja formată: nu ascultă, nu îți poți face meseria profesionist.*

Alexandru Mironov*: „...dintr-o persoană populară şi aplaudată pentru emisiunile mele, m-am trezit bătut cu pietre şi cu înjurături..."

Adriana Săfto/u: Cum ați ajuns *purtător de cuvânt?* **Alexandru Mironov:** Scosesem două cărți la Editura Tehnică. De acolo îl cunoşteam pe domnul Ion Iliescu, iar ca jurnalist de ştiințe îl întâlnisem în diverse locuri, şi toți aveam speranța că într-o zi el o să vină în locul lui Ceauşescu. Prin ianuarie 1989, i-am şi spus acest lucru, în primele luni ale anului '90, lucrurile mergeau prost, erau vremuri grele, erau bătălii, oricând o scânteie putea să aprindă un război civil, iar Ion Iliescu nu se descurca deloc în fața presei, care nici ea nu se descurca deloc, pentru că erau tot vechii ziarişti care voiau să-şi spele păcatele, alții care se treziseră peste noapte că sunt ziarişti. Erau tot felul de scandaluri, de huiduieli. Un filosof ratat ne spusese că *„românii au căpătai dreptul să huiduie"* - şi toată lumea huiduia. Țara trebuia însă să se reaşeze şi încă din 1990 i-am propus preşedintelui să-şi ia un consilier de presă,

[1] Interviu realizat în 2006.

De vorbă cu *ourtâ'* ant

Alexandru Mironov

care să-l învețe ce să facă. După aceea, eu mi-am văzut de treabă, în decembrie 1989, practic condusesem partea de Revoluție la Radio România şi unii au vrut să mă aleagă acolo director, dar eu am refuzat. Mi se părea aşa de interesant ce se întâmpla în fiecare zi, încât făceam câte o emisiune de televiziune zilnic, în 1991, domnul preşedinte m-a chemat de două-trei ori şi mi-a propus să fiu consilierul său de presă şi am acceptat. Nu vreau să vă spun ce viață de câine am putut să duc vreme de doi ani, pentru că domnul Iliescu nu a vrut să facă conferințe de presă. Mi-a spus: „Te duci tu şi vorbeşti. Ne înțelegem ce şi cum şi (e *spui tu".* Eu sigur că puteam să fac asta, dar eram în acelaşi timp conştient că este nevoie de prezența sa repetată, ca să liniştească oamenii, ca să se înțeleagă că România trebuie să se întoarcă la normal, că Ion Iliescu este un om de treabă şi că poate într-un fel să facă lucrurile să se aşeze.

AS.; Deci *a durat un an până când Ion Iliescu s-a decis pentru un purtător de cuvânt.*

A.M.: A durat un an până când m-am decis eu. E greu de descris haosul social, inclusiv ce se întâmpla la Preşedinție atunci. Toate erau noi. De altfel, îmi amintesc că după trei luni de muncă ca purtător de cuvânt mi-am dat seama că pe toate trebuia să le inventăm, nu ştiam exact ce trebuie să fac şi m-am interesat în Franța, în Statele Unite ce fac purtătorii de cuvânt, am căpătat informații şi mi-am făcut eu un fel de statut, dar am rămas la ideea că nu eu trebuie să ies în fața presei şi să vorbesc. Era şi un mic pericol. Eu sunt un jurnalist foarte cunoscut, chiar foarte cunoscut şi nu eu aveam nevoie de popularitate atunci, ci Ion Iliescu, de o popularitate aşezată. Şi atunci am stabilit cu dânsul că o dată pe lună facem o conferință de presă, la care să stăm amândoi şi să discutăm împreună lucrurile cu presa invitată.

AS.: De ce v-a *ales pe dumneavoastră?*

A.M.: Ion Ilieseu m-a luat pe mine nu pentru că aş fi ştiut meseria de purtător de cuvânt, aceste lucruri le-am învățat din mers, ci pentru că eram

o figură foarte cunoscută, de la fost căpitan al echipei naționale de scrima până la scriitor şi om de televiziune. Eu am înțeles asta, am acceptat rolul, dar mi-am dat seama că trebuie să fac şi paşi inverşi. Şi el şi-a dat seama că eu puneam în plus peste declarațiile sale şi că îmi depăşeam atribuțiile. Şi m-a lăsat să-mi depăşesc atribuțiile până în

'92, după alegeri. Ştia foarte bine că nu puteam să-l trădez şi că o să-mi fac bine treaba.

AS.: Cum arăta o *conferință de presă?*

A.M.: E greu să o descriu. Am imaginea tipului care se ridică şi strigă *„Bolşevicii!"* şi apoi începe un ditiramb care se încheie cu întrebarea „de ce?" sau „cum?". Eu trebuia să învăț cum să aşez lucrurile şi Ion Iliescu cum să răspundă, să dea răspunsuri scurte, cu da sau nu, lucru foarte greu la Ion Iliescu, pentru că el porneşte o explicație şi se pierde în subexplicații şi fraze adiacente. Un jurnalist, mai ales de radio şi de televiziune, învață să vorbească de la A la Z pe linia cea mai dreaptă. De aceea, după ce stabileam ce trebuie să spună acolo, îi făceam un semn ca să se oprească atunci când devia, ca să respectăm timpul pe care îl alocam răspunsului la întrebare, întâlnirile se desfăşurau în Sala Unirii. Atunci au intrat jurnaliştii pentru prima dată şi au văzut cum arată Sala Unirii. Am început organizarea acestor conferințe cam după trei luni de la preluarea funcției şi cam după şase luni am intrat în normalitate. Eu însă, dintr-o persoană populară şi aplaudată pentru emisiunile mele, m-am trezit bătut cu pietre şi cu înjurături, când treceam prin anumite zone ale Bucureştiului, de pildă prin Piața Universității, care a avut remanentă o perioadă lungă. Noii democrați, care tot din vechii activişti veniseră, se considerau jigniți de faptul că cineva încurajează ordinea în general. A fost o perioadă foarte grea, grozav de grea. Eu aveam şi am avantajul că vorbesc câteva limbi străine - şi aici trebuie să spun ceva la care preşedintele Traian Băsescu ar trebui să fie atent: Ion Iliescu se pregătea foarte atent când ieşea în public. Orice discurs pe care-l ținea, mai ales în engleză, franceză, îl repeta de mai multe ori. Eu ştiu că preşedintele Traian Băsescu, acum, la Francofonie, de pildă, a pus mâna pe

manualul de limba franceză. La fel făcea şi Ion Iliescu. Sigur că ziariştii l-au persiflat, dar asta nu are importanţă, principalul este că s-a descurcat cu brio. Dar este adevărat că repeta de mai multe ori, chiar şi în faţa oglinzii. Momentele de ieşire internaţională erau foarte importante.

AS.: *Cu siguranţă puteţi rememora unul,* A.M.: Iunie 1991. Un eveniment uitat acum, dar care a avut o importanţă deosebită. La Praga s-a cântat atunci prohodul Tratatului de la Varşovia. Fostele ţări socialiste şi-au trimis reprezentanţii, preşedinţi,

prim-mmiştri, şi împreună au stabilit să anuleze Tratatul de la Varşovia, adică acea alianţă militară dintre fostele ţări socialiste. Acolo a venit atunci lume importantă. Pentru mine a fost un moment de revelaţie: mi-am dat seama că Ion Iliescu poate să fie om de stat, pentru că, după ce s-a semnat acel document care a reprezentat moartea Tratatului de la Varşovia, s-a organizat o conferinţă de presă, cea mai importantă din viaţa lui Ion Iliescu, iar pentru mine, un moment de premieră. Cred că erau 200 de jurnalişti din lumea întreagă, care i-au asaltat cu întrebări pe cei aşezaţi în jurul mesei. Se aflau acolo Vâclav Havel, Lech Valesa, Ghenadi lanaev, vicepreşedintele Uniunii Sovietice, venit în locul lui Gorbaciov, lanaev cel care a condus puciul de peste trei luni şi care a dus la prăbuşirea Uniunii Sovietice, altfel un tip complet insignifiant. Atunci mi-am dat seama că dintre cei care erau strânşi acolo nu aveau cum să dea răspunsuri potrivite nici Havel care, cât era el de om de cultură, nu ştia meserie de preşedinte, nici Lech Valesa, un erou al luptei împotriva comunismului, dar care nu ar fi putut ţine un monolog într-o limbă internaţională. Iar Ion Iliescu a răspuns aproape la toate întrebările şi în numele celorlalţi! Acesta a fost un moment pe care l-am luat foarte tare în seamă şi pe care l-am dezvoltat, l-am ajutat pe preşedinte să-l aplice la toate întâlnirile ulterioare. Pot să spun că în următorii doi ani Ion Iliescu a ieşit cu fruntea sus de la tot ce era întâlnire internaţională, chiar dacă România era atunci sub tirul necruţător al lumii întregi, dm cauza mineriadelor, a imaginii proaste pe care ziariştii români şi

străini o făcuseră. Dar la un moment dat, după vreo trei luni de zile de la întâlnirea de la Praga, dându-mi seama cât este de complicată şi nepotrivită caracterului meu acea funcție, i-am spus: „Domnule preşedinte, eu m-am săturat, nu am fost fn viața mea *consilier prezidențial, plec la mine acasă".* Omul mi-a răspuns cu un bun-simț uriaş: *„Nici eu nu am fost în viața mea preşedinte, aşa că ne-om înțelege, rămâi aici...".*

A.S.: Şi ați continuat, până în anul 1993...

A.M.: Da, când am devenit consilier pe probleme de educație şi tineret. Am continuat să fac emisiunile de televiziune şi de radio pe care le făceam, purtător de cuvânt devenind domnul Traian Chebeleu, dar Ion Iliescu nu a mai ieşit în față. îmi şi povestise cum a stat de vorbă odată cu Frangois Mitterand, care i-a explicat cum trebuie să arate o

săptămână de muncă a unui preşedinte, cât trebuie să se odihnească, cât trebuie să stea deoparte, cât şi cum trebuie să intervină. Pe mine m-a îngrozit ideea, pentru că el deja avea o popularitate de peste 60% şi pe ea trebuia contat! Nu puteai să ştii, în guvernul de atunci, cine ştie meserie şi cine nu ştie.

Alexandru Mironov: „...la mineriada din septembrie 1991 eu mi-am depăşit atribuțiile".

AS.: Cum a fost *la mineriada?*

A.M.: Mineriada nu ar fi fost niciodată, nici prima, nici a doua, dacă Ministerul de Interne ar fi funcționat, dar nu a funcționat deloc. Era în Guvern pe vremea aceea un ministru amator, care nu a ştiut ce trebuie făcut, ori a fost ocupat cu protestatarii, care reprezentau, probabil, 0,5% din populația țării, cei care au umplut Piața Universității. Cu un guvern nefuncțional nu se putea ajunge decât la situații de ambiguitate socială. Or, Ion Iliescu era atunci un garant al liniştii. Anii '92-'96 nu au fost ani de transformare, premierul Nicolae Văcăroiu nu a vrut să împingă țara în necunoscut, să privatizăm totul, pentru că nu ştiai ce duci mai departe. Chiar țin minte că ne spunea: *„Nu ştii cine ce-o să fure şi cât o* să *fure",* Să recunoaştem că aşa s-a întâmplat. Dar a fost o perioadă în care România s-a

stabilizat. România a fost, a rămas, încă din 1991, un loc stabil, este foarte important acest lucru, care a contat în evoluțiile ulterioare ale țării.

AS.: De ce *a căzut Petre Roman?*

A.M.: Petre Roman, pe care-l regret şi acum, a căzut pentru că mai ales consilierii prezidențiali losif Boda şi loan Talpeş nu l-au vrut. Desigur, ne şi aflam într-o perioadă cu multă zarvă, cu multe aiureli. Nu ştiai cine şi cum o să facă pasul în față. Şi când minerii au intrat în Palatul Cotroceni, un episod puțin cunoscut, nici măcar nu şi-au lăsat bâtele la poartă. Au amenințat cu moartea, cu un Miron Cozma, pe care până atunci eu îl văzusem şi în poziții mai bune, discutând normal, dar care în acel moment avea pupilele dilatate, era parcă posedat. La întâlnirea lui Ion Iliescu cu minerii am fost eu, Boda şi cred că a mai fost şi Vasilescu,

consilierul juridic de atunci. Şi discuția a fost aşa: *„Băi, noi vă dăm în cap, vă omoram!".* Iar Iliescu, după patru ore cât a durat tot dialogul, în stilul pe care de acum lumea i-l cunoaşte, cu răbdare, i-a întors, iar la sfârşit i-au zis şi sărut mâna la plecare. Momentul cel mai important a fost când i-au cerut să plece Petre Roman. *„Nu poate să plece Petre Roman că mă forțați voi!",* le-a spus. Petre Roman însă îşi prezentase demisia. Şi atunci am făcut un pas în față, am ieşit în fața ziariştilor care aşteptau şi le-am spus că Petre Roman şi-a prezentat demisia, iar preşedintele a acceptat demisia, ceea ce de fapt nu se întâmplase. Ion Iliescu a fost supărat pe mine pentru că i-am forțat, cumva, mâna, dar lucrurile s-au liniştit repede, într-o săptămână era pace. în realitate, Ion Iliescu voia ca Petre Roman să rămână şi să-l propună ca prim-ministru, dar să refacă Guvernul. Petre însă s-a supărat, a strigat prin ziare, a plecat în străinătate cu mult zgomot şi, până la urmă, situația lui s-a deteriorat politic. Mare păcat, pentru un om cu inteligența lui şi cu puterea lui de muncă, putea să joace un rol important în România anilor de după Revoluție!

AS.: *V-ați asumat un mare risc.*

A.M.: Mi-am asumat un mare risc. Eu sunt însă basarabean, dintr-o

familie bogată care s-a refugiat în 1944. Atunci, 800 de mii de români au fugit din calea Armatei Roşii încoace, mai ales intelectuali şi oameni bogaţi. Pentru mine este aşa de importantă stabilitatea, securitatea şi liniştea, încât eu sunt capabil de orice sacrificiu. Şi atunci, am calculat la rece că e mai bine să fac acel gest.

A.S.: V-aţi asumat chiar riscul ca preşedintele să vă contrazică public.

A.M.: Nu. Nu aveţi cum să vă daţi seama cum era atunci. Erai ca o furnică în faţa unui val care vine, în jurul Palatului Cotroceni erau zeci de mii de manifestanţi ai Partidului Naţional Creştin-Democrat, care-i încurajau pe-mineri, *mergeţi şi daţi-le în* cap!, şi nu era vorba că-l schimbau pe Ion Iliescu, dar era vorba că nu ştii cum scapă situaţia de sub control. Nu era o aventură, acum pare de negândit ceea ce vă spun. Atunci însă liniştea era prioritară. Asta trebuia să se întâmple. Nu uitaţi că în zilele de 22-25 decembrie '89 noi toţi am avut arme, pentru că le luasem de la gărzile muncitoreşti şi ne-am împuşcat între noi. între cei 1066 de morţi, cei mai mulţi au fost victime ale unui fel de *friendly*

shooting, am tras pentru că nu ştiam de cine să ne apărăm şi cum, nu ştiam de cine au fost stârniţi cei care trăgeau asupra noastră, de acei, probabil, membri ai gărzilor pretoriene pe care le avea Ceauşescu. Dansam pe muchie de cuţit. De aceea la „mineriada" din septembrie 1991 eu mi-am depăşit atribuţiile.

A.S.: Aţi făcut-o pentru că eraţi convins că schimbarea lui Petre Roman aducea linişte?

A.M.: Da, şi pentru moment chiar a fost linişte. Efectul s-a şi văzut imediat. Minerii s-au întors la casele lor. Cu o zi înainte de atacul Palatului Cotroceni, minerii ceruseră de altfel ca Petre Roman să vină în Valea Jiului şi el a ezitat. Ion Iliescu însă a zis: *„Mă duc eu".* Moment în care şi eu, şi ceilalţi consilieri am sărit ca arşi - nu ştiai ce iese când preşedintele unei ţări îşi părăseşte postul - şi ne-am opus. Deşi, poate, dacă se ducea acolo, Ion Iliescu reuşea să-i oprească pe mineri. Petre Roman rostea atunci adevăruri

cum că industria noastră nu are cum să supraviețuiască aşa cum era, dovadă că nici nu a supraviețuit şi s-a transformat în timp, dar numai în timp, că nu aveam bani să facem investiții, că nu avem specialişti.

AS.: De ce *erau minerii aşa porniți împotriva lui Petre Roman?* A.M.: Minerii făcuseră o primă experiență cu prima lor venire spre Bucureşti. Trebuie să vă spun că, împotriva tuturor părerilor, eu cred că minerii au venit fiind convinşi că dau un mare ajutor bucureştenilor, că restabilesc liniştea în țară, pentru că Piața Universității o să ia foc, că vor pune unu mâna pe armă şi cine ştie ce o să se întâmple. Iar populația Bucureştiului i-a întâmpinat cu aplauze, în Piața Universității, „eroii" abia reprezentau unu la sută din poporul român. Minerii au pornit deci împotriva haosului, dar toată povestea a degenerat, fireşte, pentru că nu trebuia ca societatea civilă să reaşeze lucrurile, instituțiile trebuiau să facă acest lucru. La a doua venire ei însă deja ştiau că au putere. Şi au totținut-o aşa, până la celebra bătălie de la Costeşti, '98-'99, după care lucrurile s-au liniştit. Acela a fost, ca să zic aşa, ultimul moment de haos stârnit şi, până la urmă, stabilizat.

A.S.: Ați vorbit cu domnul Iliescu despre decizia din finalul

mandatului, respectiv grațierea lui Miron Cosma? A.M.: A greşit negrațiindu-l în primul an.

AS.: *Considerați?*

•jrtătoni c-

Alexandru Mironov

A.M.: Sigur că da. Până la urmă, şi Miron Cosma, cu întâmplările lui, a jucat un rol important în stabilizarea democrației. Pentru că a fost un fel de vaccin. Dar nu uitați că el aparținea unei categorii sociale care era condamnată să dispară. Minerii au dispărut. Era greu atunci să spui: dispare această categorie. Pentru că acest lucru ar fi însemnat că dispare industria! De ce este vinovat Ceauşescu înainte de orice? De faptul că, neîntrebând oamenii cu carte, a azvârlit România în betonul şi fierul unei epoci de mult trecute. Ceea ce noi construiam în anii '65-'80 se încheiase de mult, în anii '50, în Europa de Vest şi în America! în loc să investim în industriile informatice, am totținut-o cu „industria grea şi pivotul ei, industria constructoare de maşini". lin minte că era singura frază pe care am

învățat-o la Socialism Ştiințific. AS.: Cum *arăta o zi de lucru la Cotroceni?* A.M.: O zi putea să înceapă de cu ziua anterioară! Pentru că eu eram printre cei care vorbeau limbi străine. La început nu erau strânşi cei care trebuie, încetul cu încetul s-a format însă un colectiv util preşedintelui. Vasile Ionel era şeful staff-ului prezidențial. Ion Iliescu venea dis-de-dimineață şi stătea până seara, pur şi simplu nu putea să plece acasă. Sute, dacă nu mii de oameni, veneau cu diverse cereri, trebuia să mergem în teritoriu. De pildă, a doua zi de la angajare am şi plecat cu elicopterul cu el şi cu Vladimir Galin, un alt consilier, în Delta Dunării, unde erau inundații, Dunărea crescuse şi trebuia luate măsuri. Atunci mi-am dat seama că Ion Iliescu ştie să vorbească cu oamenii, s-a înțeles imediat cu cei de acolo. Sigur că au fost şi protestatari, deja era la modă să țipi împotriva şefului statului. Foarte des însă plecam în diverse părți ale lumii.

Alexandru Mironov: „Mie mi-ar fi convenit ca preşedintele să iasă în față şi să declare că România se detaşează clar de Uniunea Sovietică".

AS.: *Participați la toate întâlnirile preşedintelui Iliescu?* A.M.: L-am însoțit pe preşedinte la toate întâlnirile internaționale, participam şi la redactarea materialelor oficiale, la telegramele care

"to/u Vocile puterii

trebuiau emise, îmi amintesc un moment senzațional, cel din ziua în care a fost arestat Gorbaciov. A trebuit să plec de pe litoral la ora 4 dimineața, unde mă aflam într-o zi liberă, şi la 6 eram la Cotroceni, unde nu se mai afla decât generalul Vasile Ionel. Atunci l-am văzut pe Ion Iliescu vânăt, pur şi simplu, şi mi-am dat seama ce înseamnă ca 23 de milioane de oameni să stea pe umerii tăi şi tu să iei o decizie greşită şi să prăbuşeşti țara! Nimeni nu putea să ştie cum o să fie a doua sau a treia zi după arestarea lui Gorbaciov. Atunci a fost practic un moment în care nimeni nu a mai mişcat din Palat, a venit şi Petre Roman, primul-ministru, din Spania. Mie mi-arfi convenit ca preşedintele să iasă în față şi să declare că România se detaşează clar de Uniunea Sovietică. El însă a spus: *„Nu ne grăbim pentru că nu ştim în ce ne angajăm şi nici la ce să ne aşteptăm".* A avut dreptate, îmi amintesc momentul când am redactat telegramele către Boris Elțîn, către

Mircea Snegur, care declarase independența Republicii Moldova, către Gorbaciov. Nimeni nu credea atunci, în acea zi, că Uniunea Sovietică o să dispară, aşa, ca sufiată de vânt, ca o adiere. Acela a fost un moment în care mi-am dat seama ce răspundere grozavă are un şef de stat. A mai fost un altul, înainte de Paşti, cred că în 1992, când fostul Rege Mihai a venit, mai ofensiv, în România, cred că Ion Iliescu ar fi fost dispus să se întâlnească cu el şi să aibă un dialog. Dar primul-ministru şi câțiva membri din Guvern au spus *„nu, că nu ştim ce iese",* şi atunci, la fel, mi-am dat seama cât de important este cel care cântăreşte până la urmă şi ia decizii politice.

A.S.: Cum ați colaborat cu Ion Iliescu?

A.M.: l-am fost apropiat lui Ion Iliescu, pentru că l-am considerat şi îl consider un om de treabă şi un om foarte capabil. Adesea am luat asupra mea sulițele şi loviturile pe care presa învățase deja să le arunce. Apăruseră magnații de presă, erau deja crocodili mari. Eu am considerat că un consilier prezidențial poate fi perisabil, dar un preşedinte de stat, nu. De aceea am calculat că pot să ies eu în față şi să fac declarații în locul lui Ion Iliescu, ca să mut tirul, în câteva rânduri am făcut-o, mai ales după mineriada a doua, momente în care, ca şi-n alte dați, am adăugat de la mine un cuvânt, o frază, o propoziție în plus pe lângă ce ar fi spus Ion Iliescu. Fiind aproape de cel căruia îi porți cuvântul, ştii precis cam ce o să spună, deci poți să intri în cuvintele lui.

r;6

Alexandru Mironov

Pentru că eu sunt om de public, ştiam că pentru a se auzi ceea ce spui trebuie să găseşti culoarea potrivită a cuvintelor pe care le spui.

A.S.: Care erau lucrurile care consumau foarte multă energie? A.M.: Un moment pe care eu l-am ales ca să trec scut în fața lui Ion Iliescu a fost după o scenă celebră la Constanța, când un aşa-zis ziarist a ieşit în față şi i-a zis nu ştiu ce, iar Ion Iliescu şi-a ieşit din pepeni şi l-a tratat cu *„măi, animalule!".*

A.S.: Erați purtător de cuvânt?

A.M.: Eram purtător de cuvânt. Eram lângă el şi am văzut ce s-a întâmplat. Când am ajuns eu la Cotroceni - am plecat imediat, nu am stat

până la terminarea acțiunii -, pe faxul meu curgeau proteste din lumea largă. Lucrurile fuseseră bine puse la punct, ştiam că o să fie aşa, era cu două luni înainte de alegeri şi nu am prididit să răspund în câte limbi ştiu la toate protestele internaționale, l-am spus domnului Iliescu, el s-a mirat: „Ce-/ cu *scandalul ăsta?".* Greu am reuşit să-l conving că a ieşit un scandal internațional dmtr-un fleac! Au mai fost şi alte provocări de genul acesta, l-am explicat: *„Ziariştii nu au subiecte, le trebuie, vor să demonstreze că ei sunt prima Putere, ei schimbă preşedinții".*

A.S.: Credeți că acum s-au schimbat lucrurile? A.M.: Eu cred că Traian Băsescu i-a cam pus la punct pe granzii din mass-media. Le-a explicat clar: *„Voi trebuie să vorbiți, dar nu voi conduceți țara!".* Ion Iliescu nu ar fi avut curajul să le spună aşa ceva, deşi unu dintre ei erau nu numai foşti ziarişti comunişti, dar erau foşti agenți ziarişti comunişti. Atunci mi-am găsit momentul când am spus: *„Atenție, urmează un puci al presei!"* şi tirul s-a mutat pe mine. Timp de câteva săptămâni, am fost ținta tuturor ziarelor - şi mi-am jucat cu grație rolul.

AS.: Ce *însemna un puci al presei?*

A.M.: Că vor încerca să interzică unui candidat să candideze, mai ales dacă are şanse. Nu ştiu dacă vă mai amintiți, în 1992, FSN-ul s-a rupt în două părți: Petre Roman a plecat cu ai lui şi Ion Iliescu a rămas cu cei din jurul lui. Pentru mine, atunci a fost o perioadă când cu mult mi-am depăşit atribuțiile de purtător de cuvânt, pentru că aveam acces la toată mass-media şi, adunând în urma mea mii de articole scrise şi, probabil, mii de emisiuni de radio şi televiziune făcute, puteam să am greutate mediatică. Ştiam cum şi cui să mă adresez, ştiam cine şi ce

trebuie să facă. Ion Iliescu era pentru mine atunci, repet, semnul de stabilitate, era important ca el să rămână, ştiai cum o să meargă viața cu el. Este adevărat, nu-i capabil de transformări spectaculoase. Nu e capabil de duel, dar e un om foarte solid şi care se bucură de încrederea oamenilor. Şi acesta este marele lui merit: Ion Iliescu a reuşit să inducă stabilitatea în țară, să impună sistemul democratic, care s-a construit, funcționează, aşa

cum este, chiar dacă Parlamentul şi partidele politice nu se bucură de încrederea românilor, ba chiar sunt dispreţuite.

Alexandru Mironov:.....pentru mine, Adrian Năstase a

fost un pericol de la bun început".

A.S.: Şi-a selectat bine oamenii?

A.M.: în cartea lui Thomas Mann *Muntele Vrăjit* există un personaj, Hans Castorp, un erou neeroic. Ion Iliescu este aşa, seamănă cu el, un om care, când a venit momentul, şi momentul era când şuierau gloanţele, a ieşit în faţă. De asemenea, singurul politician român care i-a spus *nu* lui Ceauşescu - şi, mai ales, Ceauşeascăi - a fost Ion Iliescu. Momentele lui de eroism acestea sunt şi asta nu-i puţin, credeţi-mă! Cu Ceauşescu nu se glumea, şi să spui, în 1988 - l-am auzit personal la o întâlnire publică, spunând acest lucru -, *prostia înaltă palate sărăcind poporul* era un act de mare curaj. Ion Iliescu nu a avut însă curajul să se rupă economic mai repede de vechea Românie.

A.S.: Ce trebuia făcut?

A.M.: Nu ştiu. De fapt, nu ştia nimeni atunci ce trebuia inventat pe plan politic şi social. La un moment dat, plictisit de mine, m-a expediat la Guvern şi m-am trezit ministru, fără ca asta să fie vocaţia mea, fără să-mi placă. Dar în prima parte a mandatului lui, cel puţin cât am fost eu acolo, puteai să-i spui preşedintelui în faţă „asta-/ o *prostie, asta nu trebuie făcut",* sigur adăugând şi *„dumneata decizi, dar eu sunt obligat, pentru că mă plăteşti, să-ţi spun că asta nu trebuie făcut".* Nu numai că ne cerea, dar aprecia asta. Apoi au fost alegerile în '92, s-au scurs anii, s-a mai cuminţit totul şi atunci nu a mai avut nevoie de oameni ca noi.

A S.: *Când spuneţi că s-a plictisit de dumneavoastră, la ce vă referiţi?* A.M.: Cred că e incomod să ai pe cineva în coaste care să-ţi spună *„nu aşa",* să te cicălească cu regula lui „si" condiţional (pe care o repetam când avea de vorbit franţuzeşte) până îl convingeam de ceea ce credeam eu că trebuie să îi spun atunci, în primele momente de colaborare mi-a dat un sfat care m-a uluit. Veneam cu scenarii, construite după cum e mintea mea, de rezolvare a

unor situații, poate mai spectaculoase, şi mi-a zis: *„Coboară în mintea omului simplu şi ia faptele de acolo când construieşti un model".* Lucru pe care nu l-am uitat şi am căutat să mă adaptez repede. Acum însă România are nevoie de proiecte, dacă se poate chiar fabuloase. Dar, atunci, probabil că domnul Iliescu avea dreptate, era prea devreme şi nu trebuia să ne aventurăm. Acum însă, repet, este momentul să se treacă la proiecte fabuloase.

AS.: Cât *modifică puterea caracterul unui om?* A.M.: îmi amintesc de un moment, în '92, după alegerile câştigate de Ion Iliescu, când un ziarist întreba: *„Puterea nu vă transformă?".* Şi Iliescu a răspuns, cu un bun-simț uriaş: „Nu *ştiu, întrebați-mă peste patru ani!",* însă Ion Iliescu din 2004 era schimbat față de Ion Iliescu din '89 sau din 2000. Se schimbase. Nu mult. A rămas un om de treabă, dar se schimbase, devenise mai comod, era altul. De pildă, pentru mine, Adrian Năstase a fost un pericol de la bun început. Eu mi-am dat seama că omul vrea să se îmbogățească, cultural şi în alte feluri, şi că poate să devină un risc în politică. A fost un moment care m-a pus pe gânduri, în '90, când se alegea CPFSN-ul. înainte de CPUN, a existat un mic Parlament. Cheia, atunci, a lui Ion Iliescu au fost tinerii cercetători, cei care fuseseră la Institutul de Economie Mondială, din care mai plecaseră în străinătate, la studii, loan Mircea Paşcu, Mugur Isărescu, Adrian Năstase. de pildă. Cineva din sală a întrebat la acea întâlnire de alegeri: *„Nu cumva este vorba de ginerele ministrului Agriculturii, Angelo Miculescu?',* iar cel în cauză a răspuns: *„Nu, este doar o potrivire de nume".* Acela a fost un moment care mie mi-a dat de gândit. De altfel, încetul cu încetul, din cei care au fost în jurul lui Ion Iliescu la Revoluție, cei care au intrat în sediul Comitetului Central, în Radio, în Televiziune, oamenii din mulțime din care fac şi eu parte sau Gelu Voican Voiculescu, un om de o uriaşă cultură şi un om de treabă,

dar care nu ştie să se ducă după ciolanul politic, şi mulți alții care au fost în primul val, toți au dispărut politic. De la momentele Revoluției nu mai este nimeni în peisaj. Cineva spunea odată: *„Vă temeți de comunişti? Aşteptați* să *vină UTC-iştii la putere şi atunci* să *vă temeți!".* în 2000-2004 de

pildă, foştii UTC-işti şi UASCR-işti au fost la putere, de la un consilier prezidențial care era mare mahăr în Asociația Studenților Comunişti din România până la miniştri.

AS.: *La cine vă referiți?*

A.M.: Uşor puteți afla asta, nu dau eu nume. Aşa că, încetul cu încetul, Ion Iliescu a ajuns la ei, din comoditate, pentru că ăştia ştiu mai bine lumea, considera el, au apucat să umble cu dosare, să ia decizii pentru toți. Şi sigur că restul populației implicată în Revoluție s-a tras deoparte.

AS.: Ce a greş/t *Ion Iliescu?*

A.M.: Când a pariat pe Adrian Năstase, care s-a înconjurat de o echipă a lui, numai a lui, şi a condus țara singur. Nu uitați că prin ordonanțe de urgență el a condus şi Parlamentul. Parlamentul nici nu a existat în 2000-2004, ceea ce nu era ideea inițială a lui Ion Iliescu. Asta dovedeşte că Ion Iliescu se schimbase. El nu ar fi permis aşa ceva în primii ani, chiar dacă Parlamentul era atunci de un amatorism înfiorător, dar era un Parlament ales, trebuia să ne uităm la ce spuneau ei. Nu uitați că atunci se construiau primele legi. Chiar îmi amintesc foarte bine momentul când s-a construit prima lege. Legea electorală, căci veneau alegerile din luna mai 1990. Şi când în sfârşit au reuşit, toată adunătura aceea de toate culorile - CPUN-ul era pur şi simplu senzațional! - toți s-au aplaudat, pentru că fusese primul gest democratic. Cred că acelea au fost momentele în care Ion Iliescu a fost extraordinar, ianuarie-mai 1990. Apoi s-a pregătit Constituția, iar la Constituție a fost un moment în care „părinții Constituției" au venit la el şi i-au spus: *„Domnule preşedinte, ne-am gândit să schimbăm pe ici-pe colo legea fundamentală şi să dăm mai multă putere preşedintelui, pentru că nu o are prin Constituția de acum".* Iar Ion Iliescu a spus memorabil: *„Voi nu ştiți când se întoarce Ceauşescu, lăsați Constituția aşa cum este!".* Chiar acestea sunt cuvintele lui. Şi dacă mă gândesc la anul 2004, când o personalitate foarte puternică era gata să înghită România, îmi dau seama ce moment de inspirație a avut Iliescu în 1992.

AS.; *După ce ați plecat, ați mai păstrat legătura cu Ion Iliescu?*

A.M.: Absolut. Şi când simţeam că trebuie, îi făceam un raport social, de la care aveam întotdeauna reacţii, adică mi se întorcea subliniat şi îmi spunea: „Fă *cutare lucrul".* A continuat să aibă încredere în mine şi când am trecut la Comisia Naţională a României pentru UNESCO, care este un apendice al Ministerului Educaţiei şi Cercetării, dar dă foarte multă libertate şi greutate pe plan intern şi internaţional. Bănuiesc că avea oricum zeci, dacă nu sute, de colaboratori ca mine cu care se consulta. De pildă, pentru probleme de politică externă, punea adesea mâna pe telefon, îl suna pe ambasadorul nostru din China, Ion Donca, îi cerea sfatul şi ţinea cont de ce îi spunea Donca.

Alexandru Mironov: „Când Iliescu a câştigat, în 1992, el a supărat foarte tare lumea presei, care voia altceva".

AS.: *Cum era presa din perioada aceea?*

A.M.: V-aş recomanda să citiţi două cărţi ale lui Victor Niţelea, care s-a apucat să studieze presa acelei vremi: „Pe masa *ginecologică"* şi *„Istoria postrevoluţiei".* Eu a trebuit atunci să fiu chiar în mijlocul tămbălăului presei, pentru că eram obligat să citesc toate ziarele. Nici nu am termeni să vă descriu articolele. Puteai găsi orice în acele pagini, de la zvonuri până la lucruri absolut uimitoare. Le citeam, că astea erau. Acum nu citesc decât un singur ziar, *Cronica română.* Dar atunci era absolut grotesc peisajul. Şi simţeai cum granzii din mass-media se ridică, cum au început să aibă şi bani, cum se aşază pe banii lor, cum au început să aibă putere tot mai multă şi cum vor să conducă ţara. Când Iliescu a câştigat, în 1992, el a supărat foarte tare lumea presei, care voia altceva.

AS.: Ce *voia?*

A.M.: Să rămână ei deasupra, să fie la Preşedinţie cineva pe care să-l mute cum vor. în '96 s-au felicitat toţi, de la tinerii jurnalişti până la cei bătrâni: „Gata, /-am *învins pe Iliescu, pe cei care vin îi vom juca în foi de viţă".* Şi aşa a fost: după '96, Preşedinţia şi Guvernul nici nu au existat. Preşedinţia, cu un om de treabă cum era Emil Constantinescu, dar

nestăpânind lucrurile, a fost condusă de presă. Şi, fireşte, nu s-a întâmplat nimic bun, pentru că nu avea cum să se întâmple. Nu poate să conducă numai cel care strigă la portavoce, îți trebuie un maşinist, un căpitan de vapor, un cârmaci, ca să faci nava să înainteze.

AS.: *Cu cine lucrați în perioada '90 -'93?*

A.M.: Contam pe câțiva jurnalişti solizi. Pe Radio România Actualități, care era ascultat de toată lumea, pe TVR1, pe care puteai să dai o ştire care să fie schimbată, pe câteva din ziarele importante, unde puteai să spui într-un buletin că asta vrem... Dar mărturisesc că mi se părea că trebuia încurajați zgomotoşii mici, care nu puteau să aibă un efect mare, dar erau observați - doar observați - fiindcă erau efervescenți şi scoteau bule deasupra, în presa românească au fost însă şi oameni foarte solizi, care onest au crezut, ca şi mine, că România trebuie să aibă linişte. Cu ei am mers mai departe. Nu vă spun numele lor, dar zeci, sute de mii de oameni au mers alături de Ion Iliescu. Foarte mult am ținut legătura cu presa care se construia în județe. De la cabinetul meu, toate ştirile mergeau către oraşele în care apăreau ziare peste noapte, şi eu eram atent să le folosesc.

A.S.: Ce era cel mai greu?

A.M.: Să întâlneşti specialişti, să găseşti omul potrivit la locul potrivit, în multe uzine, înainte de '89, fuseseră la conducere oameni solizi, care nu erau doar comunişti, ci ştiau meserie. S-au trezit însă muncitorii, au făcut Revoluția, i-au dat peste cap pe cei care-i puneau la muncă şi şi-au ales ei pe unu dintre ei. Cu rezultatele pe care ie ştim. Până la urmă, vechii directori au fost aduşi înapoi, ei ştiau cum să învârtă mecanismul social. Dar la început a fost debandadă absolută, nu se mai putea circula pe şosele pentru că nu mai era nici un fel de interdicție, puteai să o iei pe unde voiai. Asta spune multe despre cum era exact vremea atunci. Țin minte că m-am dus în a treia zi de război civil la Prea Fericitul Teoctist să-i iau un interviu, lucram în Radio. Pe vremea aceea, un magnetofon avea 4,5 kg. Am întrebat în interior, la Radio, cine merge cu mine şi toți mi-au spus că ei au copii acasă, pleacă tu singur dacă vrei. A mers până la urmă cu mine un puşti, Laurențiu, care este sunetist şi acum la Cotroceni, eu l-am adus aici. Când am mers la Patriarhie am trecut prin foc de mitralieră, ca la poligon. Am

ajuns la Prea Fericitul şi i-am spus: „Se *schimbă lumea, oamenii sunt speriați, vorbiți-le la radio, ca să-i liniştim pe*

români, Biserica poate să iasă înainte. Acum ar trebui să vă trimiteți oamenii să iasă înainte". Iar Prea Fericitul mi-a spus atunci: *„Dar nimeni nu ştie nimic la noi, nimeni nu ştie nici un cuvânt într-o limbă străină, nu am de unde să iau oameni, nici nu vă dați seama cum am ajuns la sapă de lemn din punctul de vedere al oamenilor de valoare...".* Atunci mi-am dat seama că toată țara era aşa. Cei care ştiau s-au tras în spate, pentru că nu puteai să ştii cum se mişcă lumea de mâine, şi apăruseră în față alții, care hotărau ei cum să facă Guvernul, Parlamentul. De altfel, am fost, în 22 decembrie 1989, când se făcea Guvernul, în sediul Comitetului Central. Eram lângă Ion Besoiu şi Alexa Visarion. Pe Ion Iliescu noi l-am chemat, pentru că ne-am dat seama că se făcea Guvernul şi se găsea câte unul care zicea *„cutare să fie ministru"* şi ne-am îngrozit toți, pentru că o țară cu 23 de milioane de oameni trebuie condusă şi trebuie să ştii cum să o faci. Efectiv eram îngroziți.

Alexandru Mironov: „Ion Iliescu are o extraordinară memorie socială, puțini ştiu lucrul acesta".

AS.: *Cum era Ion Iliescu în relația -cu presa?* A.M.: Nu avea un mare apetit pentru a dialoga cu presa, dar cu publicul, da. Cât am fost eu lângă el, în '9l-'92 mai ales, asta propuneam: întâlniri dese cu publicul. Ion Iliescu are o extraordinară memorie socială, puțini ştiu lucrul acesta. El ține minte toți oamenii cu care s-a întâlnit vreodată, ține minte toate numele. Dacă primeşte o scrisoare nesemnată, cu un scris pe care l-a mai văzut măcar o dată înainte, recunoaşte imediat cui îi aparține. Mi se pare o calitate excepțională de om politic. Eu, de pildă, nu o am, poate şi pentru că televiziunea şi radioul m-au pus în fața a, probabil, 2-3 milioane de oameni şi sigur că nu pot să-i țin minte pe toți, pentru că nu am mintea potrivită pentru aşa ceva.

AS.: *Cum îi apreciați pe cei care v-au urmat în funcția de* purtător de *cuvânt?*

A.M.: Mie mi s-a părut că Traian Chebeleu ar fi trebuit să joace în continuare chiar rolul de purtător de cuvânt. Dar el a fost mai ales

v<

. Sr 'ocile puterii

consilier prezidențial pe politică externă. Domnul Ihescu s-a mulțumit să se retragă. Ieşea în vizite, desigur, la şedința de guvern îşi trimitea consilierii, pe profesorul Marius Guran, mai ales, dar marele lui atu era propria lui personalitate. Ion Iliescu ieşind şi zâmbind pe stradă liniştea lucrurile. Stând însă izolat în Cotroceni şi încercând să filosofeze, nu mai era el. L-a ajutat însă pe Nicolae Văcăroiu. Eu sunt de părere că domnul Văcăroiu a fost un foarte bun premier. Un om drept, cu foarte mare cultură economică, cunoaşte de la economia bobului de grâu până la cea a țiglei de tablă şi în acei ani el a făcut să funcționeze țara. Repet, cu viteza posibilă atunci. Gândiți-vă că la fiecare şedință de Guvern erau cel puțin 1 000 de oameni care protestau în fața Guvernului! Când lucrurile se înveninau între cei de la conducerea FDSN şi Guvern, adică între Năstase şi Văcăroiu, Ion Iliescu intervenea şi liniştea lucrurile.

AS.: Să *revenim la purtătorii de cuvânt de după dumneavoastră.* A.M.: Chebeleu era o persoană foarte discretă, retrasă, muncitor, pe calculatorul lui şi pregătind rapoarte, pentru că România începea să intre pe orbitele internaționale, în 1994 a şi fost primirea în Consiliul Europei, un moment foarte dificil pentru că fuseserăm respinşi de două ori până atunci. Eu între timp plecasem la Guvern şi de altfel atunci am avut şi eu un moment de dispută cu preşedintele, pentru că am inventat un eveniment spectaculos, un voiaj al premianților, cei mai buni câştigători ai olimpiadelor naționale şi medaliați ai olimpiadelor internaționale, vreo 250 de copii. Am luat atunci bani de la bănci şi în cinci autocare i-am transportat pe toți, aşa încât să intre în hemiciclul Consiliului Europei, chiar în ziua de 4 octombrie 1994. Nu a fost uşor să fac asta, dar m-am folosit şi de alți miniştri ai tineretului din alte țări, de relații internaționale şi 250 de copii au intrat în clădirea de la Strasbourg. l-a primit Catherine Lalumiere şi de acolo au plecat mai departe la Paris şi spre Londra. Era o răspiată bună dată copiilor muncitori,

cu efect de imagine pentru România - şi am continuat mulți ani să fac asta. După ce au plecat în acel tur, m-am pomenit însă cu un telefon de la preşedintele Iliescu, care m-a chemat urgent la el. M-a întrebat: „Dacă *unuia i se întâmplă ceva?"*. Nu ştiu cine ce-i spusese, dar am tremurat două săptămâni cât au fost premianții în excursie. I-am aşteptat la Oradea, i-am numărat la întoarcere. De atunci, în fiecare an, cel puțin 250 de elevi au plecat în Statele Unite la Campionatul Mondial

De vorbă cu *purtătorii de* <

A Dvannrn

***IC* t UVC**

Alexandru Mironov

de Fotbal, în Malaiezia şi Singapore. La sfârşitul anului 1996, când am plecat din Ministerul Tineretului şi Sportului, 13 000 de copii români fuseseră să vadă lumea. Era o acțiune importantă. Chiar în acelaşi an, la întâlnirea anuală a elevilor de la Liceul „Spiru Haret", unde Ion Ihescu se ducea mereu, l-au lăudat toți foştii lui colegi: „U/te ce *treabă bună ai făcut tu, ai trimis copiii deştepți să-i vadă lumea"* - şi atunci s-a împăcat cu mine.

AS.: *Ați apreciat vreun purtător de cuvânt?*

A.M.: Bogdan Baltazar a fost impecabil. La fel, Gabriela Vrânceanu Firea şi urmarea a fost că Mugur Isărescu a avut o imagine mai bună decât ceilalți prim-miniştri. Purtătorii de cuvânt de la Preşedinție au fost slăbuți. Nici Răsvan Popescu, nici Corina Crețu nu şi-au făcut datoria, în cazul Corinei e aproape de neînțeles cum, într-o perioadă bună pentru România, Ion Iliescu a ieşit cu o imagine atât de proastă de la Cotroceni. Este o profesie aceasta, aceea a purtătorului de cuvânt şi trebuie să ştii să ieşi la timp în față.

AS.: Credeți că este de wnă *purtătorul de cuvânt pentru imaginea proastă a preşedintelui?*

A.M.: Există momentul de a protesta, dar şi cel prin care atragi atenția asupra mersului bun al lucrurilor - şi trebuie folosite. Desigur, poți să îți dai demisia dacă nu eşti lăsat să îți faci datoria. Cu Ion Iliescu se putea discuta aşa. Nu poți lăsa 20-30 de ani, ca istoria să facă dreptate preşedintelui pe care îl slujeşti. Pe moment este nevoie de reacție. Sistemul democrat are şi

părțile lui delicate. Partea delicată e că omul te vede sau nu te vede şi te votează sau nu te votează. Ca să te vadă bine, trebuie să ai luminile bine puse pe tine - iar luminile ți le pune specialistul.

AS.: Care *ar fi condiția esențială ca un consilier de imagine să îşi facă bine treaba?*

A.M.: încredere reciprocă şi perfectă disponibilitate între preşedinte şi purtătorul Iul de cuvânt.

AS.: *Politicienii au început să descopere că le pot face pe toate. Şi purtătorii de cuvânt au devenit, mai degrabă, un fel de prezentatori de comunicate.*

A.M.: Poți să fii un perfect comunicator, dar şi atunci ai nevoie de cineva care să-ți țină evidența şi inventarul, de la gesturi până la fraze.

Eu, lucrând ani mulți în televiziune, îmi dau seama că şi un zâmbet se cuantifica. Dau un exemplu, care pentru mine a fost de mare restrişte, în '92, la Paris, s-a semnat primul tratat România-Franța, în cabinet la Frangois Mitterand. Două zile îngrozitoare, domnul Ion Iliescu era negru de oboseală, în cabinetul prezidențial se mai aflau Adrian Năstase, ministru de Externe atunci, loan Mircea Paşcu şi scriitorul Virgil Tanase, cel care ar fi trebuit să fie ucis de un agent al lui Ceauşescu prin anii '8l-'82. Ion Iliescu i l-a prezentat lui Mitterand drept unul dintre eroii pe care Franța i-a apărat. Probabil fusese dejucat acest complot de către francezi, iar Mitterand, deja preşedinte al Franței, a refuzat atunci să mai vină în România, declarând: *„Eu nu mă întâlnesc cu asasini".* Atunci a fost prima palmă internațională solidă dată lui Ceauşescu. Căci, aflați, Ceauşescu se bucurase de încrederea americanilor până în momentul execuției, în 25 decembrie '89. Chiar a existat un moment în care unul dintre românii aflați în SUA, Minai Botez, a jucat un rol important. Mihai Botez fusese disident, un om care scrisese la Europa Liberă, fusese expulzat din țară, primit în America. El a reuşit să intre la preşedintele George Bush şi să oprească un comunicat al americanilor care se arătau îngrijorați de soarta lui Nicolae Ceauşescu. încă îl susțineau. Fiind convinşi că Ceauşescu este încă un spin în coasta Ikiiunii

Sovietice!! Dacă Mihai Botez, care avea trecere oriunde atunci, nu ajungea la Bush, americanii se făceau de râs, de altfel cum se fac adesea de râs în politica lor externă.

A.S.: Să revenim la momentul din cabinetul lui Mitterand. A.M.: Când a început discuția cu Mitterand, eu l-am întrebat pe preşedinte: „Nu *v-am scris nimic pentru discurs, scriu acum repede câteva cuvinte?". „Nu este nevoie,* mi-a spus, e *doar un schimb de amabilități."* Mitterand însă a ieşit în fața presei ținând în mână o fițuică! Ion Iliescu nu făcuse niciodată aşa, el îşi repeta discursul, pe când preşedintele Mitterand vorbea „liber", cu ideile principale scrise în față. Mi s-a părut că se anunța o catastrofă şi îmi reproşam că nu i-am scris nimic, că nu mi-am făcut datoria. Dar din starea de oboseală în care era, Ion Iliescu s-a concentrat, a scos câteva fraze perfect echilibrate şi vorbite într-o franceză foarte bună. Eu însă şi acum mă socot vinovat că nu am prevăzut acel moment când va trebui să spună

câteva cuvinte în fața presei. Acestea sunt atribuții pentru un purtător de cuvânt şi un consilier de presă.

AS.: Care a fost *cel mai influent om pe lângă preşedinte? Era Ion*

///eseu *influențabil?*

A.M.: Era influențabil. Se şi spunea că ultimul care ieşea din cabinetul lui avea dreptate şi-l convingea. Cred însă că istoria îl va aşeza într-un loc important, pentru deciziile luate, cele mai multe corecte.

A.S.: Era mai bine dacă Ion ///eseu *câştiga alegerile în '96?* A.M.: Dacă Ion Iliescu ar fi câştigat şi alegerile din '96 şi stătea preşedinte în coabitare cu CDR, ar fi fost bine pentru țară, nu s-ar fi prăbuşit aşa de rău economia. Iliescu ar fi ştiut să găsească căile, modalitățile de dialog. Ziarele ar fi avut un singur duşman, Iliescu, vă dați seama, şi scăpau şi cei de la guvern de „gloanțe", dar aşa au fost ținta presei timp de patru ani. Vă spuneam că a fost mare păcat că Petre Roman nu şi-a continuat cariera politică. Cu oameni ca Petre Roman, ca Traian Băsescu, ministrul Transporturilor, care, în haosul de atunci, cu grevele CFR-ului, găsea mereu soluții, Ion Iliescu

făcea ca România s9 câştige un respira, nu se prăbuşea. Mai mult, în 2000-2004, Ion Iliescu nu ar mai fi putut candida pentru preşedinție. Şi ar fi câştigat, probabil, Mugur Isărescu sau Theodor Stolojan. Ar fi fost din nou coabitare. Cu rezultatul că Năstase nu era lăsat să conducă singur țara. Sunt ipoteze, desigur, dar aşa văd eu lucrurile. Ion Iliescu este un om al dialogului şi nu al conflictului, închei spunându-vă că el nu ar fi fost de acord nici cu procesul, nici cu execuția Ceauşeştilor, dacă nu îi spunea Gelu Voican: *„Uită-te bine la mine. Dacă fiul tău ar fi pe stradă şi ar muri - muriseră l 100 de oameni -, ce ai face?'.* Şi atunci a zis: „B/ne, *faceți cum credeți că trebuie făcut".* S-a luat atunci decizia procesului. După părerea mea, a fost o hotărâre corectă, căci altfel ar fi murit nu 1100, ci poate 10 000, poate 100 000 de oameni.

67

MIHNEA MARIAN CONSTANTINESCU

Mihnea Constanți n esc u are 44 de ani şi este Consilier de Stat şi Director de cabinet al primului ministru Călin Popescu Tăriceanu. Are gradul de ambasador în centrala MAE din anul 2002 şi un doctorat în energetică nucleară, obținut în anul 1996.

Din 1998 până în 2005 a fost director general pentru afaceri politice, iar în 2004 a fost secretar de stat-coordonator în MAE. A fost asistent personal al primului-ministru, apoi subsecretar de stat şi purtător de cuvânt pentru guvernarea Petre Roman; director de cabinet al primului-ministru Theodor Stolojan (1992) şi Adrian Năstase (2004), pentru care a avut şi calitatea de consilier diplomatic; director de cabinet şi consilier pentru mai mulți miniştri: Adrian Severin, Andrei Pleşu, Mişu Negrițoiu. în 2002 a îndeplinit funcția de *Liaison diplomatic* pentru Casa Regală în misiunile externe ale M.S. Regelui Minai l de promovare a aderării la NATO.

în 2003 a fost *Senior Advisor* pentru Autoritatea Provizorie *a* Coaliției din Irak, Coordonator adjunct pentru reforma Ministerului de Externe irakian şi reprezentant special al Guvernului României în cadrul Consiliului pentru Coordonarea Internațională din Bagdad, în anul 2001 a fost Reprezentant personal-adjunct al Preşedinției în Exercițiu a OSCE, responsabil pentru activitățile din Sud-Estul Europei şi a coordonat

Misiunea internațională de experți în Georgia (2005) sub egida Comunității Democrațiilor. A absolvit ca şef de promoție Facultatea de Energetică a Universității Politehnice din Bucureşti, în 1986, după care a lucrat pentru CNE Cernavodă în unități de producție de echipamente în coordonarea ICEMENERG. A absolvit două programe de management pentru Sen/or *Executives* la Universitatea Tennessee, ca bursier Alexander Hamilton (1994-l995), este absolventa! Programului pentru Securitatea la Marea Neagră (mai 2003) şi al Programului „Leaders in Development" (1998), ambele la Kennedy School of Government-Universitatea Harvard. Din 1989 a fost asistent universitar, apoi şef de lucrări la Universitatea Politehnica Bucureşti, Catedra de Centrale Electrice. A susținut cursuri la programul de Maşter de la Facultatea de Ştiințe Politice din Universitatea Bucureşti, în mai 2004 a fost delegat Preşedinte al Asociației Române de Politică Externă, iar în 2003 Preşedinte al secției de politică externă a ADIRI. Este membru fondator al Asociației Casa NATO. A primit de mai multe ori distincții şi diplome de merit sau de excelență pentru activitatea diplomatică.

MIHNEA CONSTANTINESCU

Să vorbesc despre ***Mihnea Constantinescu**** *e o provocare. Ne ştim de ceva ani, ne-am întâlnit rar şi în situații conjuncturale. Mai degrabă avem cunoştințe comune, şi despre Mihnea nu auzi mai nimic personal sau, cel mult, doar de bine. Mie Mihnea îmi place. Pentru că e discret, pentru că are umor, pentru că e ironic, dar nu răutăcios, pentru că nu tratează oameni, ci fapte, atunci când îl convingi să vorbească despre un subiect, pentru că el crede în instituții şi pentru* că e, *culmea, normal. Să fii normal în ziua de astăzi este o calitate rară. Mihnea nu se dă în lături să îți întindă o mână de ajutor şi pentru asta nu cere nimic în schimb. Eram proaspăt numită, în 2000, director de cabinet al ministrului* Transporturilor şi eram decisă să *înțeleg ce am* de făcut şi cum se *gestionează o atare funcție. Am apelat la Mihnea. Ne-am văzut la Ministerul de Externe, unde era director de cabinet al ministrului. Mi-a oferit un material clar,* concis, unde era descris în detaliu ce are de făcut un *director de cabinet. Aşa că nu m-a surprins deloc când lolanda Stăniloiu mi-a evocat ajutorul de care s-a bucurat din partea lui Mihnea la preluarea funcției.*

Mihnea spune, la un moment dat, în interviu, că se comportau, la Guvern, ca şi cum erau într-o cetate sub asediu. Oare *câţi dintre noi nu acţionăm* sub *imperiul aceluiaşi sentiment? Şi când te crezi mereu sub asediu, comportamentul* e *unul ofensiv. Dicţionarul spune că ofensiv e cel care atacă, care are o atitudine agresivă.*

* Iulie 199l-septembne 1991, purtător de cuvântai Guvernului Petre Roman.

.. Vocile putem

Să *fie asta o explicaţie pentru relaţia dintre presă şi politicieni? Fiecare în cetatea lui, apărându-se de invadatori!*

Până la urmă, fără presă, cu siguranţă politicul ar fi mult mai puţin atent la ce face. Conştiinţa politicianului, deşi ar trebui să fie, nu este una preponderent în favoarea publicului. Nu vreau să fiu bănuită că propag imaginea politicianului departe de nevoile omului şi aproape de nevoile lui personale. Cunosc politicieni, şi sunt sigură că nu doar eu îi ştiu şi îi recunosc, care şi-au îndeplinit cu responsabilitate mandatul. Istoria României nu e pustie în acest sens. E foarte adevărat că uneori doar post-mortem sunt *recuperaţi. Atunci se consemnează faptele mari care definesc valoarea unui politician. Ele pot fi mari în rău sau în bine! Dar acum mă voi referi la starea de asediu despre care vorbeam în cazul politic* versus *mass-media.*

Politicianul se simte asediat chiar înainte să primească înştiinţarea deschiderii ostilităţilor. La începutul unui mandat, fiecare politician se aşteaptă să primească o perioadă de graţie de şase luni. Cei mai mulţi se plâng că nu au parte de această perioadă şi poate că unii au şi dreptate. Dar ce înseamnă această perioadă? în mod normal, timpul necesar ca să strângi muniţie pentru a ataca problemele şi nu pentru a le ocoli. Politicianul se consideră un neînţeles. Şi are dreptul să considere ce vrea. Accentul trebuie pus însă altfel. Cum să te faci înţeles! Sigur că disponibilitatea presei de a menaja lucrurile „suspecte" e foarte mică şi e normal să fie aşa. Nu doar în România se întâmplă asta, ci peste tot. Politicianul greşeşte atunci când crede că va schimba părerea presei fără să lămurească ceea ce pare îndoielnic. Să te baricadezi în spatele prejudecăţilor, al etichetelor, al convingerii cum că

presa este precum femeia, mereu nesatisfăcută, imaginativă în a cere din ce în ce mai mult, indiferent ce îi oferi, constituie o primă eroare de judecată. Presa reprezintă exact ceea ce vrem să reprezinte, atunci când este vorba de adversarul politic. Nu de puține ori, atunci când am auzit un politician supărat de interpretarea pe care presa a dat-o unui gest, am

întrebat cum ar fi judecat dacă nu el era cel vizat, ci adversarul politic. Nu am aşteptat un răspuns. E suficient dacă politicianul în cauză şi-a răspuns sieşi.

Cum spuneam, baricadat în cetate, politicianul se pregăteşte de asediu, întrebarea pe care ş/'-o *va pune este: ce voi face când va afla presa? Presa oricum află lucrurile rele. Pe cele bune nu le ignoră, dar nu le exploatează şi nu va face din ele ştiri de prima pagină. Rostul presei nu e să aplaude, ci să surprindă ce nu se face sau se face altfel decât în interesul publicului. Avem, desigur, şi situația clară, limpede, sugestivă, când nu scapi de un război personalizat cu un ziarist - cu atât mai rău când este directorul sau patronul ziarului —, şi când vei plăti facturi pentru banchete pe care nu le dai şi la care nu participi. Dar refuz să discut despre cazurile pe care le consider nereprezentative la nivelul mass-media, crdoar semnificative pentru excepțiile relației politician-ziarist.*

Aşadar, politicianul trebuie să iasă din turnul lui şi să intre în cetate. Strategia propusă nu este una de defensivă, ci de colaborare. Spaima politicianului de a nu şti ce va răspunde atunci când intră sub tirul presei poate fi înlocuită cu liniştea oferită de primul pas către presă: de a-i spune ce, cum, de ce şi pentru cine. Se zice că o ştire trebuie să răspundă la patru întrebări: cine, ce, când şi unde. Drept urmare, politicianul are şi el lista de întrebări pe care trebuie să o aibă zilnic în atenție. A te comporta ofensiv în relația cu presa va avea ca rezultat un război pierdut. După cum se ştie, nimeni nu câştigă ducând războaie cu presa. Când presa face un pact de solidaritate şi decide că un politician este persona non grata, *acel politician nu prea are şanse. Este exclus. Ca şi cum nu există. Şi exemple sunt. Şi nu*

puține. Iar un lucru pe care politicianul trebuie să îl evite este ignorarea lui de către presă. Dacă presa decide că nu meriți să exişti ca politician, de-abia acela e un asediu devastator!

De fapt, cât de ostilă şi de rea este presa? Cât de cumpărată? în mod evident, atunci când politicianul decide că are o relație

proastă *cu presa, el porneşte de la o analiză supusă subiectivismului, dar în cazul lui, al celui ales, plătit din banul public, subiectivismul este un defect şi un prost sfătuitor. Subiectivismul în cazul unui jurnalist nu e mai scuzabil, dar, din păcate pentru demnitar, mult mai uşor de motivat public. Pentru că oricând găseşti un motiv ca să critici un politician. Aici, rolul consilierului de imagine, al comunicatorului, e unul covârşitor. Este cel care aduce veştile proaste şi care trebuie să fie avocatul diavolului, în cazul de față al presei. Când o decizie, o acțiune politică sunt percepute greşit în ciuda intențiilor, în mod evident vina îi revine celui care comunică - fie el purtător de cuvânt, fie chiar şeful instituției. Există şi situații când indiferent de argumente, de gradul de transparență, reprezentarea mediatică este una distorsionată şi tendențioasă. Marea problemă a trusturilor de presă, reclamată deopotrivă de jurnalişti şi de politicieni, e amestecul fățiş al interesului patronului în politica editorială. Acest amestec se diminuează sau se accentuează, în funcție de cum şi pentru cât timp patronul media cade la pace cu cel care se află la putere. Celui din opoziție nu îi rămâne decât să profite de deteriorarea relațiilor. Dar indiferent de realitatea pieței media, a relațiilor politician-patron de presă, demnitarul nu îşi poate justifica relația deficitară cu presa sau proasta percepție despre prestația lui publică doar prin împreunarea intereselor patronului cu politica editorială a trustului.*

Acceptând însă că politicianul nu are în presă un colaborator sau un aliat - deşi există teme care presupun în mod clar o frăție a politicianului cu presa -, că este negat şi atacat nejustificat în raport cu faptele, tot nu pot să susțin că se justifică agresivitatea în relația cu presa. După cum nu găsesc inteligent jurnalistul care se defineşte prin violența opiniilor, a formulărilor, prin aroganță, prin ton inchizitorial, atunci când formulează întrebări şi care

mizează doar pe faptul că, fiind jurnalist, poate spune orice. Ceea ce am învățat în funcția de purtător de cuvânt este că fiecare cuvânt trebuie cântărit bine şi că nu am voie să vorbesc înainte de a fi ioane bine informată. Până la urmă, ziaristul este tot un fel de

De vorfe

Mihnea Constantmescu

comunicator şi sunt convinsă că a fi foarte bine informat şi a fi foarte atent la cuvântul scris şi rostit nu constituie doar o responsabilitate, ci şi un semn de noblețe.

Mihnea Constantinescu*:.....sunt diplomat şi nu am

voie să fac politică".

Adriana Săftoiu: Ce făceai înainte de Revoluția din 1989? **Mihnea Constantinescu:** Eram asistent universitar la Facultatea de Energetică, la Politehnică. Acolo l-am cunoscut pe domnul Petre Roman, care mi-a fost profesor. Specialitatea mea este energetica nucleară şi nu aveam un prea mare entuziasm pentru hidraulică, de care este ataşat domnul Roman. Eram destul de implicat şi în activitățile culturale cu studenții, eu însumi fusesem de multe ori pe scenă ca student şi am condus ziarul studențesc al Politehnicii. Poate de aici predispoziția mea pentru ieşiri care nu țin de inginerie.

A.S.: Cum a început colaborarea cu Petre Roman? M.C.: Am început să lucrez lângă primul-ministru Roman în octombrie 1990, când m-a chemat la Guvern să fiu asistentul lui personal. Nu aveam nici o experiență guvernamentală, eram cel mai tânăr colaborator al lui, dar, probabil, cel în care avea, la vremea aceea, cea mai multă încredere. Mă lega de Petre Roman o relație de respect, în primul rând de el ca dascăl, îl ştiam ca profesor, îi cunoşteam familia şi, într-un fel sau altul, mi-a schimbat destinul propunându-mi să lucrez alături de el. Fusesem şef de promoție şi, deşi proveneam dintr-o familie modestă, iar hainele îmi atârnau pe mine, probabil că a intuit o sclipire pe care a pus-o în valoare atunci când a avut ocazia. Aceasta a fost cea mai mare schimbare din viața mea. Sunt lucruri pentru care îi sunt recunoscător şi aş fi ingrat să mă apuc, după ani, să fac

judecăți pe seama lui Petre Roman. M-am mai întors în '94 la Catedră pentru a-mi pregăti doctoratul, iar apoi am devenit diplomat. Am lucrat cu domnul Roman la şcoală, la guvern, la partid, în campanii sau la Ministerul de Externe, vreo zece ani.

* Interviu realizat în anul 2006.

A.S.: De ce purtător de cuvânt?

M.C.: Dintre toți cei care au avut funcția asta la Palatul Victoria, eu am deținut-o perioada cea mai scurtă, de la sfârşitul lunii aprilie până la sfârşitul lui septembrie 1991, când a avut loc a doua mineriadă. O perioadă complicată, în care România începea să se reaşeze după anul 1990, care fusese un an păcătos pentru democrație, pentru credibilitatea externă, pentru echilibrul intern al instituțiilor, al segmentelor societății. Eram în 1991, un an în care reapăreau speranțele oamenilor că se prefigurează o cale şi pentru România şi un an în care eu însumi începusem să devin convins că lucram pentru un guvern care este în stare să facă lucruri bune. Vezi, entuziasmul acela şi încrederea într-o reuşită a echipei le-am regăsit din ce în ce mai slabe la cei aduşi în administrație de o guvernare sau alta şi de-aici poate şi slaba performanță în timp a instituțiilor noastre.

A.S.: Care au fost motivele în alegerea ta ca purtător de cuvânt? M.C.: Au fost mai multe motive în alegerea mea. Un purtător de cuvânt trebuie să fie o persoană apropiată, o persoană de încredere, onestă, care să priceapă repede, să aibă intuiție în ceea ce-l priveşte pe şeful său. Trebuie să aibă un profil care să nu se transforme într-o cale scurtă de promovare personală, deasupra personalității şefului sau a intereselor instituției. Stai, nu vreau să înțelegi că acest personaj eram eu, alesul, înaintea mea a fost ca purtător de cuvânt Bogdan Baltazar, o personalitate foarte puternică, un diplomat foarte abil. Aş spune chiar un politician foarte abil, deşi linia lui de conduită a fost şi rămâne aceea de a nu face politica nici unui partid. La începutul anului 1991, Petre Roman înțelesese că relațiile sale cu segmente ale societății şi, în primul rând, cu mass-media erau destul de firave, uneori simple fire de legătură între doi poli de comunicare - Guvernul şi societatea civilă. Cred că

profilul domnului Baltazar, acțiunea lui destul de fermă şi intransigentă în relația cu presa nu mai era adecvată pentru acel moment. Cred că şi Bogdan Baltazar, într-un fel sau altul, ajunsese la o anumită saturație în activitatea lui ca purtător de cuvânt. Profilul funcției deja era mult prea mic față de dorința sa firească de a-şi pune în valoare aptitudinile; era o inadecvare care, într-un fel sau altul, trebuia regiată. După un boxer de talia lui Bogdan Baltazar, domnul Roman a

considerat că ar fi util să aducă o persoană mai apropiată de *coregrafie,* pentru a mai slăbi meciul pe care, din păcate, Guvernul îl avea aproape zilnic în relația cu presa. Nu a fost deloc simplu, întrucât prima mea ieşire la o conferință de presă pentru prezentarea unei declarații oficiale a Guvernului a fost o combinație între crispare şi candoare pe care mi-a fost relativ greu să o acopăr, pentru că mă obseda cum ar fi comunicat acelaşi lucru Bogdan Baltazar.

AS.: *înțeleg că te comparai cu Bogdan Baltazar.* M.C.: Inevitabil, însă lucrurile le-a reglat tot domnul Roman, pentru că, în stilul lui profesoral, m-a chemat şi mi-a spus: *„Mihnea, de asta am nevoie, dă-i înainte".* Am prins curaj şi, deşi nu aveam nici un fel de pregătire pentru o astfel de funcție, mi-am propus să învăț rapid. Aveam în jurul meu două categorii de persoane: nişte tineri care-mi sunt şi acum foarte buni prieteni, care au devenit profesionişti în relații publice, în comunicare şi au făcut nişte cariere remarcabile. Erau şi persoane provenind din presa dinainte de '89 care erau într-un fel electrizate negativ față de tot ceea ce ar fi însemnat critică sau contestare de dreapta sau din viața civică. A fost destul de complicat să mă împart între calea originală pe care mi-o propuneau colaboratorii tineri şi cei care mă tentau cu o atitudine mai degrabă „baltazariană" în relația cu presa. Ca să fiu mai explicit, e bine că nu a mai apărut încă vreun episod legat de familia regală, care tocmai ce fusese „demascată" cu mânie proletară în decembrie '90, pentru că acum am fi vorbit despre cu totul altceva decât viața mea de purtător de cuvânt.

A.S.: Crezi că ai fost o alegere bună?

M.C.: Nu ştiu precis dacă a fost alegerea cea mai potrivită pentru acel moment. Poate că Petre Roman ar fi trebuit să facă o alegere ceva mai curajoasă decât un colaborator foarte onest, foarte apropiat şi obedient faţă de deciziile sale în materie de comunicare publică. Din păcate, nici înţelesul lui faţă de relaţia cu mediul jurnalistic, cu societatea civilă, la acea dată, nu era destul de bine conturat. Dacă este să judec după criticile Virginiei Gheorghiu, de care eram foarte apropiat şi care îmi diseca fiecare apariţie printr-o analiză SWOT, nu am fost potri\7lt pentru acest rol. Dacă este să judec după portretul pe care mi l-a făcut Ecaterina Oproiu la acea vreme în *Timpul,* poate că

nu am fost chiar atât de rău. „Nici apă-n vin, nici gaz pe foc" -judecat în parametrii unui purtător de cuvânt, nu e chiar atât de rău. Părerea mea.

AS.: *Ar fi avut o altă variantă în afară de tine?* M.C.: O alegere îndrăzneaţă - pe care i-aş fi recomandat-o cu glasul de acum - ar fi fost invitarea ca purtător de cuvânt a unui reprezentant cu nume sonor din mediul jurnalistic sau cineva din zona activismului civic. Pe de altă parte, pentru perioada aceea, nu găseai prea mulţi din generaţia mea care să vină să lucreze „la vedere" pentru Guvern. Era aproape o blasfemie să ceri aşa ceva.

Mihnea Constantinescu:

„Reacţionam mult, pasional şi inutil

şi înfieram mânioşi ca dintr-o cetate sub asediu".

AS..[1] *Cum era presa în perioada aceea?*

M.C.: Era într-o perioadă destul de confuză; presa însăşi avea nevoie să-şi definească reperele. Era perioada în care asociaţiile jurnaliştilor abia îşi schiţau un sistem de valori deontologice, dar nu aveau ca obiectiv crearea unor punţi către instituţiile guvernamentale. 1991 nu a fost doar anul Convenţiei FSN sau anul marilor mişcări şi grupări sindicale, ci şi anul Convenţiei Naţionale a Ziariştilor. Totuşi, în timp ce sindicatele propuneau celebra „Alternativă Alfa pentru o Românie democratică" şi chiar FSN-ul se

zbătea în alegeri istorice între neoliberalism şi conservatorism socialist, Convenția Națională a Ziariştilor nu reuşise încă să adopte codul deontologic. Cât despre TVR, se zbătea între a fi sau a nu fi liberă în raport cu directivele de sus. Pe fondul ăsta, toate replicile noastre - piese de bază ale activității zilnice la Oficiul de presă de atunci - aveau în preambul recursul la „deontologia profesiunii de ziarist". Reacționam mult, pasional şi inutil şi înfieram mânioşi ca dintr-o cetate sub asediu. Era o spirală fără sfârşit. De partea cealaltă, de cele mai multe ori linia de bază a presei era o negare aproape irațională a tot ceea ce însemna act guvernamental. Aproape că trebuia să începi să citeşti un ziar de

sub primul trei şi-un sfert. Existau şi excepții, provenind chiar de la unele voci radicale din vremea respectivă, de care am reuşit să mă apropii într-un fel anume, jucând rolul genuin al nou-venitului care nu are nimic de ascuns.

AS.: Presa *ți se pare acum mai serioasă decât atunci?* M.C.: Mult mai serioasă, mult mai diversă, în primul rând sunt mult mai mulți jurnalişti foarte bine pregătiți, curajoşi şi mai adaptați la realitatea pe care o trăim. Avem jurnalişti, cel puțin pentru domeniul economic, foarte bine pregătiți. Din păcate, acestora nu li se oferă în peisajul media decât o nişă restrânsă. Politica şi frivolitățile acoperă prea mult spațiu şi îi sufocă. Există acum şi această nouă generație de analişti specializați în politică, politică externă, afaceri europene şi analiză economică. Oameni ca ei ar fi ajutat enorm înțelegerea rostului reformelor din '91. Una este să prezinți Acordul cu FMI, Acordul cu Comunitatea Economică Europeană, Legea privatizării, liberalizarea prețurilor şi tarifelor, vizita secretarului general al NATO la Bucureşti sau statutul de invitat special la Consiliul Europei - ca să spun doar câteva dintre cele întâmplate în 1991 - cu mintea cuiva care judecă liber şi alta este să citeşti toate acestea analizate de oameni formați la „Ştefan Gheorghiu". Nu generalizez, dar multe analize de presă din anii '90 excelau fie prin amabilități sforăitoare, fie prin lipsă de profunzime profesională, mascată prin *spirit combativ.* Cam aceeaşi matrice, încărcată

pozitiv sau negativ. Erau însă la vremea aceea, în primii lor ani de jurnalism, mulți dintre cei care astăzi au devenit maeştri. Meritul şi şansa lor de a avea succes au fost că s-au desprins la timp de matricele de gândire la modă, şi-au asumat riscul de a scrie aşa cum li se părea lor corect şi onest. Aşa au reuşit să fie citiți cu interes şi astăzi.

AS.: *Dar astăzi nu avem prea mulți analişti şi prea puțină informație?*
M.C.: Poate că asta e opțiunea unor patroni de media, care încurajează cu subtilitate analiza în detrimentul informăm. Libertatea informației este însă o realitate pe care nimic nu cred că o mai poate bloca astăzi în România. Este ireversibilă, este bine apărată în cadrul breslei, iar mintea românilor este infinit mai liberă decât în urmă cu 15 ani. E bine că astăzi analiştii au cui să se adreseze, unor oameni cu mintea liberă.

Adrianş Sh Vocile putem

Mihnea Constantinescu: „Nu sunt deloc un susținător al purtătorului de cuvânt cinic, detaşat de mediul în care lucrează".

AS.: Dacă ne *uităm la ce s-a întâmplat după 1990, vom constata*
că foarte des *demnitarii au ales purtătorii de cuvânt din rândul*
presei. E o soluție eficientă?

M.C.: Nu e o regulă. Până la urmă ține şi de modul în care purtătorul de cuvânt îşi asumă responsabilitatea instituțională a unui astfel de post. Sunt cazuri pozitive, dar m-aş referi mai degrabă la cele negative, în care curiozitatea şi atracția scriitoricească sau jurnalistică spre mediul instituțional-guvernamental devin un scop în sine. Am văzut cu stupoare purtători de cuvânt trăindu-şi experiența instituțională ca pe o telenovelă. Unii au transformat funcția asta fie într-un motiv de promovare personală în viața publică, fie au tratat-o cu cinism şi fără o cuvenită implicare afectivă. Nu sunt deloc un susținător al purtătorului de cuvânt cinic, detaşat de mediul în care lucrează. Până la urmă purtătorul de cuvânt devine, fie că ne place sau nu, marcă sau un *alter ego* al instituției sau al persoanei pentru care lucrează. Insist asupra apartenenței asumate la o instituție, cu bunele şi relele ei, chiar dacă nu dă bine în anturajul de amici. Asumarea responsabilității instituționale este condiția fără de care nu eşti credibil şi nu ai nici o justificare să apari în fața jurnaliştilor.

AS.: S-a *îmbunătățit profilul purtătorului de cuvânt în cei 16 ani?* M.C.: Fără îndoială, profilul s-a modificat foarte mult. Față de ceea ce ne imaginam sau improvizam noi prin '90-'92, purtătorul de cuvânt a câştigat ca instituție în primul rând în fața oamenilor politici, pentru că, până la urmă, ei sunt principalii utilizatori ai acestei funcțiuni. Purtătorul de cuvânt devine tot mai mult un producător de imagine. Este important ca şefii de instituții să înțeleagă că îşi desemnează nu crainici de televiziune, ci consilieri capabili de gândire strategică, de analiză de context, de judecăți critice - un filtru de care trebuie să țină seama. Purtătorul de cuvânt este acum o protecție vitală atât pentru instituție, cât şi pentru interesul public. Ca o siguranță de la tabloul electric, ca să zic aşa.

AS.: Cum *ar arăta portretul purtătorului de cuvânt ideal?*

M.C.: Nu cred că putem generaliza. Sunt convins că cei mai eficienți sunt cei care au lucrat ani îndelungați cu o instituție sau cu o persoană şi astfel intuiesc cu un pas înainte ce trebuie făcut sau ce este bine pentru instituție, respectiv pentru persoana cu care lucrează. Mai mult, îi admir pe aceia care au un simț politic dezvoltat în viața reală, adecvat momentului, adecvat echipei pentru care lucrează. Un purtător de cuvânt pur tehnic, oricât de trecut ar fi prin cursuri de comunicare, nu cred că ar avea eficiență în confruntările cu situațiile critice, după cum nu cred că ar avea sens o şcoală care ar produce absolvenți cu diplomă de purtători de cuvânt. Aşa că aş prefera purtătorul de cuvânt care învață interactiv, din mers, care are simțul umorului, dar nu face glume proaste, care are decență şi easygo/'ng, sensul mimicii, al ritualului în relația cu jurnaliştii, coerență în exprimare. Cine nu ar respecta un comunicator cu stil, cu o anume eleganță a firii, cu un comportament cultivat şi nu doar un simplu *look?*

A.S.: Lipsa specialiştilor în domeniul comunicării se simte la nivelul departamentelor de presă?

M.C.: Comunicarea publică este o problemă prioritară în orice administrație, oricât de evoluată ar fi aceasta. Rețeta specializării ține de

eficiența sistemului, care trebuie să funcționeze pe nişte reguli precise, cu proceduri foarte clare, iar deasupra acestui angrenaj trebuie să se afle persoane abile, cu viziune, dispuse să-şi sacrifice mare parte din viața personală, cu o disponibilitate fără şovăială către transparență şi onestitate, şi foarte mobile din toate punctele de vedere. Altminteri, vorbim despre diletanți.

AS.: Cât de *mult mizează politicianul, până la un punct firesc, pe calitatea de fost jurnalist a purtătorului de cuvânt care are prietenii în presă?*

M.C.: De multe ori există acest gând ascuns. Şi am avut experiențe în care demnitari pentru care am lucrat au ales purtători de cuvânt, gândindu-se că implicit îşi vor întări punțile cu presa. Efectul este de bumerang. Purtătorul de cuvânt este pusîntr-o dilemă serioasă. Pe de o parte se decredibilizează, într-un fel sau altul, în mediul său profesional - pentru că a trecut de partea cealaltă a pupitrului. Pe de altă parte, va avea probleme de conştiință, întrebându-se mereu dacă informația pe care o comunică este suficientă, dacă el ca jurnalist ar fi

mulțumit de acea informație, ca să nu mai spun că tentația naturală este de a da mai mult decât ar fi dispusă instituția să transfere către exterior. Indiferent de unde provine însă, trebuie să devină un avocat onest al instituției sau al şefului său. Cine poate trece de bariera asta psihologică are şanse de succes.

A.S.: *Ai lucrat cu foarte mulți politicieni. Ți s-a întâmplat ca vreunul să te consulte în alegerea purtătorului de cuvânt?* M.C.: Da. de multe ori. La Ministerul de Externe, cel puțin, aveam un cuvânt de spus la selecție. Dar acolo este un profil distinct pentru purtătorii de cuvânt. Nu ascund că am avut întotdeauna o grijă exagerată, chiar cu iz de cenzură, în relația cu mulți dintre purtătorii de cuvânt care mi-au fost colegi la minister sau la guvern. Am avut privilegiul să mă bucur de încrederea şefilor mei de-a lungul timpului pentru a-mi da cu părerea pe zona comunicării publice, iar eu am o predispoziție - cam stranie, recunosc - pentru disciplina şi rigoarea de instituție.

AS.: *Deci ai lucrat îndeaproape cu alți purtători de cuvânt?* M.C.: Foarte aproape. Pe unii i-am ajutat cu discreție şi cu toată disponibilitatea să se aşeze la locul potrivit. Atâta vreme cât suntem raționali, cât nu ne pierdem capul cu *shooting-un* de imagine şi suntem dispuşi să lucrăm zi şi noapte în interesul instituției, nu văd de ce nu am da un sprijin prietenesc. Ca să fiu concis, am făcut mult mai mult şi mai bine pentru instituția purtătorului de cuvânt, în general, din afara acestei funcții decât din rolul jucat în cele câteva luni din anul 1991.

Mihnea Constantinescu: „în literatura de specialitate a comunicării publice sunt arătați cu degetul purtători de cuvânt celebri care au fost luați de val şi au vrut să iasă mai bine în poză decât şefii sau instituția".

AS.: *Când se poate spune că un purtător de cuvânt nu este bun?* M.C.: Aş găsi trei ipostaze în care nu este eficient. Atunci când nu are o legătură sau un contact cu şeful instituției sau cu omul pentru care lucrează. Mi se pare irațional să păstrăm o distanță instituțională între

purtătorul de cuvânt, oficiul purtătorului de cuvânt şi şeful instituției şi, din păcate, lucrul ăsta mai există şi astăzi în multe instituții. Purtătorul de cuvânt trebuie să fie până la urmă, repet, un alterego - sigur, cu bunul-simț care se impune - al şefului instituției. Presa este dispusă să tolereze chiar şi aroganța unui purtător de cuvânt dacă ştie că acesta este învestit cu acces la informații de încredere, de primă mână. Este inutilă amabilitatea care se străduieşte să acopere lipsa de acces sau lipsa de influență. O altă ipostază este cea în care purtătorul de cuvânt îşi înțelege greşit menirea şi încearcă să promoveze propriul statut deasupra statutului instituției. Au existat cazuri, nu-mi cere nume. în literatura de specialitate a comunicării publice sunt arătați cu degetul purtători de cuvânt celebri care au fost luați de val şi au vrut să iasă mai bine în poză decât şefii sau instituția. E o chestiune de decență.

AS.: *Ar fi foarte util dacă ai da şi exemple.*

M.C.: Să zicem Schechter, consilierul de presă al lui Jimmy Carter, dar şi consilierul său de securitate, Brzezinski. în România am sesizat în câteva

ocazii un lucru şi mai grav: purtători de cuvânt care sunt preocupaţi să iasă ei înşişi „basma curată" atunci când instituţia sau şeful instituţiei se află într-o situaţie încurcată. Mi se pare o problemă de caracter să te trezeşti cu un purtător de cuvânt care, în situaţiile critice, dezagreabile, de criză, ia distanţă faţă de instituţie. Adică ei vin la o bârfă mică şi povestesc lucruri cu care - vezi Doamne - nu au fost demult de acord în instituţie sau în politica şefului, cu referiri la „ăştia" sau „dacă mă ascultau". Asumarea demnităţii de înalt funcţionar înseamnă un fel de contract cu instituţia şi, ne place sau nu, cu orientarea politică a şefului instituţiei pe care o reprezinţi. Eu cred că această funcţie este un risc asumat, bazat pe un contract moral pe care l-ai încheiat atunci când ai acceptat funcţia şi trebuie să-l duci onest până la capăt sau să ai curajul să renunţi. Altminteri, adoptând un dublu statut şi dublu limbaj, te descalifici.

AS.: *Şi a treia ipostază?*

M.C.: Un al treilea motiv de ineficientă este atunci când nu construieşti instituţional. Obsesia mea în cei aproape 15 ani de când lucrez pentru Guvern este că liderii riscă să se decredibilizeze o dată cu lipsa lor de interes pentru creşterea instituţiei în care lucrează. Or, a-ţi asuma cu adevărat responsabilitatea ca purtător de cuvânt încă din prima zi

înseamnă a crea în jurul tău o echipă eficientă şi un sistem de comunicare pe orizontală care să funcţioneze. Deconectarea şefului instituţiei de mecanismul oficiului purtătorului de cuvânt sau lipsa comunicării pe orizontală între instituţii poate duce la erori cu efecte catastrofale pentru credibilitatea publică. Investiţia de energie pe care mulţi dintre purtătorii de cuvânt au făcut-oîn folosul instituţiei şi al oficiului pe care l-au condus nu a fost întotdeauna la înălţime. Au existat şi exemple remarcabile, care au dovedit înţelegerea şi deschiderea spre transparenţă a prim-miniştrilor sau a miniştrilor, în schimb, multe din eşecurile de comunicare publică ale administraţiei româneşti după '90 au fost cauzate de lenevia unor purtători de cuvânt de a investi din timpul şi energia lor în consolidarea instituţională a oficiului. Pot să înţeleg că nu oricine este un

bun manager, dar pentru aceasta există şefi ai oficiilor de presă. Eu am beneficiat de energia tinerei Crenguța Câmpian şi de ideile arhitectului Doru Frolu - care au reuşit să gestioneze cumpătat şi entuziasmul neordonat al unora, dar şi impulsul profesioniştilor cu foarte lungă experiență de presă care lucrau pe atunci la Oficiu.

A.S.: Poate fi purtătorul de cuvânt mai bun decât demnitarul pe care-/ *reprezintă?*

M.C.: Demnitarul nu este întotdeauna un comunicator bun. El trebuie să fie un om politic eficient, care trebuie să fie în stare să ia decizii, să-şi îndeplinească mandatul politic cu viziune şi *leadership.* Aşadar, purtătorul de cuvânt trebuie să fie mai bun decât şeful său pe segmentul pentru care lucrează, dar asta nu presupune că trebuie să i-o demonstreze în fața presei.

AS.: Pe *de altă parte, sunt politicieni care cred că mai bine decât ei nu poate comunica nimeni, care-şi stabilesc propriile reguli în relația cu presa, ignorând instituția purtătorului de cuvânt.* M.C.: Aici este o combinație între vanitate şi orgoliu la care mulți dintre politicienii noştri sunt destul de vulnerabili. Am sentimentul că li se trage mai degrabă de la o necunoaştere a rolului purtătorului de cuvânt şi a meritelor pe care un astfel de filtru l-ar putea avea pentru interesele instituționale, dar şi pentru cele ce țin de propria imagine. Este caraghios să vezi un politician foarte „musculos" în viața de zi cu zi, când are titluri interesante şi pozitive de comunicat, dar care se

fereşte în situații de criză să iasă cu aceeaşi voluptate în fața presei pentru a da explicații. Ei bine, atunci îşi dă seama cât de util i-arfi ca altcineva să vorbească în locul lui. Iar dacă nu îşi dă seama şi iese aberant cu explicații şovăielnice sau neconvingătoare, riscă să intre într-un siaj mediatic din care mai iese doar printr-o demisie. E drept că trebuie găsit un echilibru între momentele cu adevărat importante, pentru care merită ca şeful instituției să iasă să comunice şi momentele în care purtătorul de cuvânt trebuie să îşi facă datoria. De multe ori, presa greşeşte şi taxează un purtător de cuvânt ca fiind şters pentru că nu iese „cu pieptul gol" să se

confrunte cu întrebările, în timp ce şeful său are disponibilitate şi deschidere pentru comunicare directă. Este greşit. Am astăzi colegi şi colege care îşi fac impecabil datoria şi meşteşugesc migălos fiecare apariţie publică a şefilor lor, fiecare „disponibilitate" a acestora, fără a tropăi sau ţopăi prin faţa ecranului.

AS.: *Purtătorul de cuvânt pare a fi o persoană fără contur.* M.C.: Conturul i-l dă eficienţa. Acest atribut este mai mult decât apreciat de presă. Chiar dacă munca de organizare şi funcţionare a oficiului este neinteresantă pentru ea şi pe bună dreptate. Contează ce se vede! Cât despre contur, dialoghezi cu unul care are o mare admiraţie pentru stilul lui Machiavelli. Ştii care era conduita lui? Savura ironic libertatea de acţiune şi influenţă purtând întotdeauna mantia de subaltern. Bun, să nu venerăm acum ipocrizia. Ca să reformulez: cred că singurul orgoliu valabil în administraţie este cel al eficienţei din orice poziţie te-ai afla. Acesta este şi singurul orgoliu pentru care aş apăra fără reţinere orice purtător de cuvânt.

AS.: *Şi atunci, de ce presa tinde să nu-i dea dreptate?* M.C.: Pentru că, din păcate, de multe ori onestitatea, codul deontologic nescris al comunicării dintre instituţiile publice şi presă au fost pe culoarea roşie. Pe de altă parte, e nevoie de un efort de înţelegere şi din partea presei referitor la regulile de comunicare, la limitele de comunicare, la modul în care adevărul parţial nu este egal cu neadevăr sau minciună. Adevărul parţial este un atribut absolut firesc al funcţionării unei comunicări instituţionale.

AS.: *Purtătorul de cuvânt provenit din presă se raportează frustrant la foştii săi colegi, gândind că nu le satisface curiozităţile.*

M.C.: De cele mai multe ori greşeşte, pentru că încearcă să acopere această frustrare cu două gesturi disperate. Fie rupând punţile şi devenind neamical, fie suplinind cu o informaţie pe care în mod firesc nu ar trebui să o dea, dar pe care o prezintă ca pe o compensare în recâştigarea încrederii. O dată ce ai decis să treci de partea cealaltă a liniei dintre mediul civic şi mediul administrativ, nu mai e cazul să te tot uiţi în oglinda retrovizoare.

Mihnea Constantinescu: „Am totală desconsiderare pentru un purtător

de cuvânt care minte".

A.S.: Cum comunici evenimente care nu pot *fi spuse?* M.C.: Hmm... mă simt ca la examen. Există nenumărate moduri de a spune un adevăr parțial. Limba română este atât de bogată, încât orice purtător de cuvânt abil este în stare să relateze o situație fără ca neapărat să spună *da* sau *nu.* Din păcate, există şi purtători de cuvânt care cred că îşi câştigă încrederea şefilor lor mințind cu bună ştiință, crezând că pot lua apărarea şefilor sau instituției spunând un neadevăr cu o seninătate halucinantă. Ceea ce cu timpul creează percepția că întreg sistemul minte. Am totală desconsiderare pentru un purtător de cuvânt care minte. Le recomand amatorilor de astfel de poziții să facă o scurtă practică în mediul diplomatic, unde niciodată nu minți, dar întotdeauna trebuie să fii în stare să dai un răspuns. Eu cred că avem în România o presă matură, care înțelege foarte bine limitele comunicării oficiale şi convențiile de comunicare. Mai grav este cu unii şefi care ajung în situația de a ține purtătorii de cuvânt la distanță de informațiile critice, de teama de a nu avea scurgeri către presă. Sau, la fel de grav, dezinteresul pentru prezența purtătorilor de cuvânt la reuniuni, evenimente, pe care mai apoi îi forțează să scrie comunicate de presă.

A.S.: Pentru tine, ca purtător de cuvânt, ce a fost cel mai greu? M.C.: Fără îndoială, cel mai greu a fost momentul septembrie '91, când a trebuit să iau din mers mai multe decizii de comunicare publică într-o situație critică. Acesta poate fi un case study foarte util la cursurile de comunicare oficială. Erau în discuție decizii politice foarte serioase care

trebuiau să respecte o situație de fapt, poziția guvernului față de nişte revendicări ce nu puteau fi satisfăcute. Fără îndoială, a fost un moment de o enormă tensiune. Din punctul de vedere al comunicării, am făcut ceea ce instituțional trebuia făcut. E un moment de care nu-mi amintesc deloc cu plăcere, cu atât mai mult cu cât una dintre imagini este incendierea locului unde se țineau conferințele de presă. Tot atunci a fost cam dificil să înțeleg sp/n-ul de presă sugerat de domnul ministru Severin, în sensul unui puci neocomunist, dar poate că se baza pe ceva. Toată gestiunea de presă

internațională din zilele acelea a fost ceva foarte complicat, dar nu asta era cea mai importantă grijă. Tragedia ce se desfăşura în Bucureşti, şirul de evenimente care duceau la o nouă decredibilizare a statului, ipostazele stranii în care se succedau la televizor diferiți politicieni şi activişti civici, nopțile la rând de veghe, deciziile şi informațiile confuze, le-am văzut, le-am auzit şi de-atunci am făcut un efort să le uit!

AS.: *Ai avut şi un moment de care să-ți aminteşti cu plăcere?* M.C.: Există ceva care mi-a rămas undeva la suflet, un moment istoric, acela de a prezenta la radio în numele Guvernului recunoaşterea Republicii Moldova, în august 1991. A fost imediat după ce Parlamentul de la Chişinău a adoptat Declarația de independență. Am prezentat poziția asta şi simțeam că trece istoria prin vocea mea. E ceva, nu?

AS.: *Dar greşeli ai făcut în lunile cât ai fost purtător de cuvânt?* M.C.: Ei, sigur. Am avut o expunere insuficientă, m-am concentrat prea mult pe comunicarea formală în detrimentul celei informale, care este foarte importantă. Astăzi este destul de simplu să judeci critic mijloacele de comunicare din anul 1991, însă vorbim de o epocă în care nu existau Internetul şi nici paginile web ale instituțiilor, iar o transmisie în direct la televiziune - cea de stat, evident - era un eveniment. Am avut şi un rateu greu de scuzat, cauzat de lipsa de coordonare cu Ministerul de Externe, când am emis şi de la Guvern, şi de la MAE câte un comunicat cu poziții paralele pe tema unei Rezoluții din Camera Reprezentanților cu privire la situația din România. De-atunci le dau peste mână la toți purtătorii de cuvânt tentați să dea comunicate de politică externă necoordonate cu MAE.

AS.: Cum *gestionai relația cu presa?*

-,

Adrianş Safto/i; Vocile putem

M.C.: Relația cu presa nu beneficia de auspicii prea favorabile, de vreme ce Guvernul nu era deloc într-o situație comodă politic, în Parlament, majoritatea se clătina vizibil, mai ales că lunile mai, iunie, iulie fuseseră marcate de încercările de remaniere, alegeri anticipate, eventualitatea formării unui guvern de uniune națională, iar revendicările sociale erau la ordinea zilei. Ce să mai vorbim despre controversele duse până la limita

limbajului violent pe Legea privatizării! în perioada aceea, ministerele nu aveau propriii purtători de cuvânt, cu excepția Ministerului de Externe. Era greşit, dar lucrurile se aflau la început. Preluam şi comunicam mesajul întregului Guvern. Beneficiam de amprenta încrederii şefului guvernului, aşa că aveam acces la informație de la orice ministru, de la orice instituție. Colaboratorii mei adunau şi prelucrau informațiile de la ministere, cam la fel ca astăzi, numai că fără Internet la îndemână. Era foarte dificil să asimilezi sau să traduci tehnicile financiare, legislative sau din domeniul protecției sociale pe înțelesul public, mai ales că era nevoie de comunicare precisă şi în timp real, iar erorile puteau avea consecințe politice sau sociale imediate. Am învățat din mers să alegem din vraful de informații ceea ce era cu adevărat de interes jurnalistic şi chiar am luat un fel de lecții de la corespondentul ANSA de la vremea aceea. Şedințele de guvern se terminau seara târziu şi era destul de dificil să intri în ritmul presei, iar la vremea respectivă exista încă obsesia că informația trebuie să ajungă mai întâi la televiziunea şi radioul publice, la Rompres. De aici şi enervarea celorlalți jurnalişti. Br/ef/ng-urile, obişnuite astăzi, se făceau în ziua următoare şedinței de guvern, până când am decis să le mutăm în aceeaşi zi cu şedința şi să intrăm într-un ritm mai firesc.

A.S.: Dacă îmi amintesc bine, în perioada ta, după ce se terminau şedințele de guvern, prezentai comunicatele de presă în direct la televiziunea publică.

M.C.: Da, era destul de ridicol. Parcă eram la concurență cu Daniela Gămulescu, prezentatoarea de ştiri. Chiar îmi aduc aminte că era o cochetărie de a începe şi a prezenta comunicatul cu *„mulțumesc, doamna Gămulescu, pentru invitație",* iar ea făcea ochii mari, pentru că de fapt eram musafirul nepoftit. Pentru redactorii din televiziune era clar un exces al Guvernului să dea buzna în Studioul 4, pentru a-şi prezenta comunicatele. Fugeam de la şedința de guvern, ajungeam gâfâind în

studio şi luam fața crainicilor, ei machiați şi dichisiți, eu venind din câmpul muncii.

AS.: *Dar de ce nu le prezenta televiziunea publică?* M.C.: Era un aranjament de-a dreptul straniu stabilit de conducerea de atunci a TVR pentru a demonstra că instituția lor nu îşi asumă ceea ce comunică Guvernul. Era complet anapoda. Astăzi aşa ceva s-ar lăsa cu o criză politică. Nu voiau să fie acuzați că se transformă în purtători de cuvânt ai Guvernului, aşa că ofereau mici momente de intermezzo guvernamental, un comunicat, o ştire. Cred că era un fel de răspuns al conducerii TVR la marele miting din aprilie care contesta - pe bună dreptate - felul cum mergea politica editorială şi altele. Oricum, practica asta a durat doar vreo trei luni.

AS.: *Bogdan Baltazarse ducea şi el la Televiziune?* M.C.: Nu pentru aşa ceva. Pe vremea lui, Televiziunea nu avea pretenția asta de „independență". Comunicatele şi br/ef/ng-urile de presă se făceau a doua zi, după şedințele de guvern.

AS.: De unde *trebuie selectat purtătorul de cuvânt?* M.C.: Din vreo patru, cinci medii: din presă, din departamentele de comunicare ale instituțiilor, presupunând că au trecut prin stagii de formare, din mediul privat al relațiilor publice, din campania politică sau, de ce nu, dintre funcționarii publici. Fiecare caz are slăbiciunile lui. Pentru un om politic, ideal este să îşi aleagă unul dintre colaboratorii apropiați care au stat alături de el şi în momentele de glorie şi în momentele de cădere sau de opoziție. Asta nu" exclude exigența de a fi un bun comunicator, un bun profesionist în relația cu media dar, în acelaşi timp, trebuie să ai o orientare sau o apartenență la un sistem de valori politice compatibile cu şeful pentru care lucrezi. Nu cred că un purtător de cuvânt cu convingeri de o anume orientare politică poate să facă față la activitatea asta într-un Guvern sau pentru un demnitar de o cu totul orientare politică. Este ca şi cum m-ai pune pe mine în momentul ăsta să fiu purtătorul de cuvânt al unui partid de dreapta. Nu aş face aşa ceva.

AS.: De ce *nu?*

M.C.: Mai întâi, aş fi în ilegalitate, pentru că sunt diplomat şi nu am voie să fac politică. Apoi, pentru că marca mea, educația, implicarea mea politică anterioară, atât cât a fost, inclusiv ca purtător de cuvânt al PD

Adria

din 1997, convingerile mele neafişate nu sunt de dreapta. Nu că aş avea mari probleme de conştiință ideologică, ci pur şi simplu nu aş avea credibilitate politică.

A.S.: Ai avut vreun purtător de cuvânt preferat? M.C.: Dintre purtătorii de cuvânt care au reuşit să comunice corect, onest, credibil, a fost Adrian Vasilescu, de la BNR. Sunt purtători de cuvânt pe care i-am respectat şi cu care am lucrat foarte, foarte bine. Am fost apropiat de purtătoarele de cuvânt, fiecare celebră la vremea ei, Virginia Gheorghiu, lolanda Stăniloiu, Corina Crețu, acum Oana Marinescu, o profesionistă excelentă, dar şi Gilda Lazăr, o prezență specială, Anda Filip, Simona Miculescu - la Ministerul de Externe. Mi-aş fi dorit să am un profil mai apropiat de cel al lui Bogdan Baltazar, pe care îl respect foarte mult, dar fără excesele care l-au postat în topul comunicării guvernamentale. Cred că majoritatea celor pe care media i-a reținut s-au descurcat de minune - în sensul că au făcut posibilă o mare minune, crearea şi recunoaşterea într-un timp scurt a unei instituții respectate de public, dar şi foarte invidiată. Nu sunt însă un admirator al celor care, după ce şi-au încheiat mandatul ca purtător de cuvânt, au transformat acea etapă într-un subiect de exhibiționism. Purtătorul de cuvânt trebuie să-şi păstreze o conduită instituțională din primul moment al funcțiunii până când simte că lumea începe să-l uite.

AS.: De ce *ai spus că Gilda e ceva mai specială?* M.C.: Pentru că doamna Gilda Lazăr este astăzi un profesionist excepțional în comunicare şi pentru că a învățat enorm din evenimentele pe care le-a trăit ca purtător de cuvânt la MAE. La vremea qceea a electrizat în felul său atmosfera prăfuită din minister.

Mihnea Constantinescu:.....dacă mă întrebi cărei zone

aparțin în momentul acesta, o să-ți răspund diplomatic: diplomației".

AS.: *Cum era Petre Roman? Părea uşor crispat în relația cu presa.* M.C.: E adevărat. Asta este definiția cea mai corectă. Exista o crispare pentru că relația lui cu presa şi în general cu societatea civilă a fost

defazată. Din păcate, atitudinea de contestare era o modă sau o stare de spirit la vremea respectivă, iar aceasta nu avea cum să fie mediul natural de expunere pentru şeful guvernului. Mineriada din iunie '90 lăsase o prea mare prăpastie între Guvern şi societatea civilă pentru ca presa să poată face gesturi de generozitate. Abia după Convenția Națională a FSN din '92 lucrurile au început să se mai apropie. Perioada cea mai bună a lui Petre Roman şi a FSN-ului pedistîn relația cu presa a fost în epoca neagră de opoziție când, într-adevăr, presa le-a întins o mână de ajutor nesperată, înainte de aceasta însă, atunci când era vorba de cele mai importante decizii, pozitive sau vizionare pentru țară, exista o anumită încredere din partea multor oameni din presă, dar nu şi o predispoziție pentru a reflecta aceste decizii ca acte de bravură.

AS.: *Dar nu există nici acum.*

M.C.: Presa însăşi are să-şi rezolve multe dintre propriile probleme care vin dintr-un trecut insuficient lămurit şi pe care le tot transferă de la o generație la alta. Iar simpla negare sau simpla contestare este mult mai comodă decât elaborarea unei explicații pe înțelesul tuturor. Nu sunt analist media, aşa că nu m-aş risca în judecăți de valoare pe seama presei. Ştiu doar că nu au existat prea mulți dispuşi să-şi bată capul să prezinte către publicul larg ceea ce mai făcea şi bine Guvernul prin '91. Şi nu au fost lucruri derizorii: Legea fondului funciar, deschiderea asistenței Phare. statutul de invitat special la APCE, indexări şi compensări de salarii, acordul cu FMI, Legea privatizării, pregătirea deschiderii pieței interbancare şi ce-o mai fi fost atunci.

AS.: Acesfa este *rolul presei, se spune, să sancționeze, să critice.* M.C.: Spuneam că Petre Roman a pornit cu un deficit față de capacitatea sau disponibilitatea presei de a-l respecta. Să nu uităm însă contextul istoric. Era omul invidiat al vremii, era liderul partidului prea majoritar la vremea respectivă, liderul formațiunii politice despre care se spune că putea să controleze toată administrația. Exista însă o nevoie vitală de reformare profundă a societății româneşti care depăşea cu mult disponibilitatea şi înțelegerea megaformațiunii politice care o conducea, dar nu o controla.

Dovadă sciziunile în lanț, care merg uneori chiar până în zilele noastre.

AS.: *Avea Petre Roman susținere politică?*

91

. Sâfto/ii ocile puterii

M.C.: A avut susținere politică, atâta timp cât a existat alături de el un grup de persoane admirabile, care şi-au asumat cu mult curaj ideea de reformă. Eram impresionat de curajul multora dintre cei care au fost alături de el, la Bucureşti şi în țară, mai ales după schimbarea Guvernului, în 1991. Amintindu-mi însemnările foarte personale ale lui Petre Roman, la care am avut acces pe vremea cât încă era prim-ministru, îmi dau seama că se afla în mijlocul unui păienjeniş foarte complicat, dar vezi, nu spun că era prins în acest păienjeniş. Cred că România din '90-'91 era un fel de roman al lui Bulgakov, o încercare de iubire între Maestru şi Margareta, în timp ce, deasupra întregii mişcări pe care noi o vedeam, se juca iluzionistul nevăzut Woland, parcă aşa se chema, venit din altă lume, care stabilea ordinea lucrurilor. Acolo, ceea ce nu se putea spune pe pământ se spunea sigur în cer.

AS.: *Cine a jucat rolul iluzionistului?*

M.C.: Mi-e greu să spun, dar dacă ar fi să mă iau după notițele pe care le-am văzut, cred că se refereau la vechi structuri dinainte de '89, din zone pe care intuiția noastră cred că nu poate nici astăzi să le descifreze. Foarte Bulgakov totul.

A.S.: Ce legătură putea să aibă Petre Roman cu generația lui

Alexandru Bârlădeanu?

M.C.: Nici o legătură. De altfel, conflictele pe care le-a avut sunt notorii. Conflictele cu el, cu Dan Marțian, sunt aproape anecdotice, dacă mai adăugăm şi contribuțiile domnului Adrian Severin în luptele aprige pentru aprobarea Legii privatizării. De la această dezbatere apele s-au despărțit complet, definitiv. Nu a existat nici o îndoială că acționau nişte forțe mult mai profunde decât ne-am fi închipuit, care se opuneau oricărei reforme în sistemul de proprietate din România.

AS.; *Baltazar îmi spunea că Petre Roman a pierdut atunci pentru că*

nu a ştiut să se detaşeze la timp de bolşevici. M.C.: Când eram eu s-a

despărțit. Şi cum... Nici nu pot reproduce acele cuvinte. Şi a şi câştigat din asta. Poate că pe vremea domnului Baltazar nu a ştiut să se detaşeze, poate că dânsul ştie mai bine. Pare simplu să tragem linie acum, după 16 ani. Mi-ar fi plăcut şi mie ca Petre Roman să se detaşeze la începutul lui 1990 de tot ce părea nedemocratic în România sau la sfârşitul lui 1990 de cei care l-au ofensat atât de urât pe Rege. Până una-alta, în 1990, domnul Petre Roman devenise liderul

unei formațiuni eclectice, Frontul Salvării Naționale, şi a crezut sincer că acest colos poate fi reformat şi transformat într-un partid modern.

AS.: *Multă lume care te cunoaşte se întreabă cum de ai rezistat tu în toate guvernele, cum de lucrezi cu aproape toate echipele care* s-au succedat.

M.C.: Pentru oricine ai lucra, este bine să îți asumi mai înainte o responsabilitate față de instituție şi abia apoi față de persoane şi, bineînțeles, să nu te laşi atins de tentația frivolităților. Nu cred că o să auzi prea multe detalii de interior povestite de mine din instituții sau din mediul oamenilor pentru care am lucrat. Aşa poți avea o detaşare senină atunci când saluți sau vorbeşti cu oricare dintre cei pentru care ai lucrat.

AS.: De care *din echipele cu care ai lucrat te-ai simțit mai ataşat, mai confortabil?*

M.C.: Am învățat câte ceva de la toți. Fiecare dintre ei m-a privit cu încredere, iar unii mi-au dat o incredibilă încredere. Am lucrat cu onestitate cu şi pentru fiecare echipă. Cel care m-a obligat să capăt un stil, un anume *casting,* dar şi repere pentru o conduită de viață a fost Petre Roman. Orice aş adăuga, din orice direcție, ar fi corect, dar ar fi deja expresia unei opțiuni sau aş fi suspect de oportunism. Aşa că, dacă mă întrebi cărei zone aparțin în momentul acesta, o să-ți răspund diplomatic: diplomației.

9

IOLANDA **STANILOIU**

lolanda Stăniloiu a intrat în presa românească în martie 1990 ca

redactor al

departamentului de emisiuni economice şi de ştiinţă al Televiziunii Române,

unde a realizat şi prezentat emisiuni ca „Studio Economic", „Auto Show". A

colaborat la „Teleenciclopedia" şi „Viaţa Satului".

în 1991, devine purtător de cuvânt al Guvernului României condus de

premierul Theodor Stolojan.

în 1992, face parte din Consiliul Naţional al Audiovizualului.

între 1992-l993, în calitate de bursier Hubert H. Humphrey, studiază

marketing şi ştiinţele comunicării la Syracuse University şi beneficiază de un

stagiu de intern al departamentului de informaţii publice al Fondului Monetar

Internaţional (FMI).

La întoacerea în ţară, devine membru fondator şi director executiv al Centrului

pentru Jurnalism Independent (CJI), subsidiara românească a Independent

Journalism Foundation (UF), organizaţie non-profit americană dedicată

pregătirii jurnaliştilor din ţările central şi est-europene, precum şi promovării

drepturilor acestora.

între 1996-l998, colaborează cu ProTV, pentru care realizează emisiuni

specializate în campania electorală 1996, talk-showul politic „întâlnire cu

presa" şi sinteza presei „Prima Pagină".

între 1999-2000, devine preşedinte director general al companiei Dynamic

Network Technologies (DNT), furnizor de servicii Internet.

între 2001-2004, asigură conducerea departamentului de comunicare al

grupului Rompetrol.

Din 1993 şi până în prezent, participă în calitate de consultant la proiecte şi

programe de cercetare, campanii de informare publică, *training* resurse

umane pentru organizaţii ca: The Independent Journalism Foundation, NY,

USA; Prof. Peter Gross, Chicago University, USA; New York Times, USA; Media

Pro Group; Comisia Naţională pentru Acreditare Academică; Fundaţia Soros;

Fundaţia pentru Pluralism; Partidul Naţional Liberal; Banca Mondială;

Realitatea TV.

IOLANDA STANILOIU

Despre ***lolanda Stăniloiu"*** *îmi aminteam că avea un zâmbet fermecător. Dacă mă gândeam la un purtător de cuvânt plăcut la vedere, atunci acesta era lolanda. Când am intrat în biroul ei, din clădirea Rompetrolului, m-a întâmpinat cu acelaşi zâmbet şi cu aerul unei doamne care se apropia de vârsta maturităţii, dar care cocheta cu succes cu stilul unei adolescente, în blugi, cu o cămaşă* sport, a *început prin a-mi arăta fotografii din perioada care mă aducea în faţa ei. Tânără, serioasă, îi seconda în fotografii pe miniştrii Guvernului Stolojan. Tot timpul discuţiei a fost atentă să nu jignească amintirile.* Foarte *puţine resentimente, multă plăcere de a vorbi despre perioada aceea,* aşa *încât încercările mele de a scoate deasupra şi culisele politicului eşuau în seriozitatea lucrului bine făcut, cu accente puternice pe singura preocupare a purtătorului de cuvânt: comunicarea. M-am despărţit de lolanda cu o anumită tristeţe. O discuţie despre perioada mandatului meu, din timpul Guvernului Vasile, nu aş fi putut să o duc cu atâta seninătate.*

lolanda m-a făcut să mă întreb ce se întâmplă cu cei care au deţinut funcţia de purtător de cuvânt? De ce experienţa acestora nu este folosită prin implicarea lor în programe de pregătire a practicienilor în relaţii publice?

Nu de puţine ori am fost solicitată de miniştri, de şefi de agenţii

guvernamentale să le sugerez un „ziarist" sau dacă nu, o altă

1991-1992, purtător de cuvânt al Guvernului Theodor Stolojan.

persoană, care să le gestioneze relația cu presa. O misiune pe care foarte rar am reuşit să o duc la bun sfârşit, întrebam: dar până acum cine s-a ocupat de imaginea dumneavoastră, de relația cu presa. Nimeni, eu, biroul de presă. Cam acestea erau răspunsurile. Pentru mine devenea din ce în ce mai clar că relația cu presa, comunicarea publică, era un element important pentru demnitar, dar nu şi prioritar. Ea se construia fortuit, fără conştientizarea beneficiilor unei bune comunicări. Pentru cei mai mulți demnitari - păcatul generalizării, nu-i aşa, dar îmi iau ca scuză faptul că majoritatea poate să decidă în favoarea generalizării - selectarea persoanei responsabile pentru relația cu presa, pentru consilierea în acest sens se bazează pe recomandarea unui apropiat. Şi asta pentru că demnitarul în cauză se trezeşte brusc, o dată desemnat într-o funcție, că are nevoie oficial de o asemenea persoană. Grav este când purtătorul de cuvânt rămâne o funcție integrată doar pe hârtie, în organigrama instituției.

Se presupune că politicianul ajuns în situația de a ocupa o înaltă funcție în stat trece printr-o campanie electorală, în acea campanie, în organigrama staff-ului există şi compartimentul comunicare. Cum se face că acele persoane care coordonează campania pe acest segment nu se bucură de încrederea politicianului pentru a deveni apte să gestioneze pe mai departe *imaginea sa?! Concluzia ar fi că, încă de la începutul mersului pe covorul roşu, demnitarul începe să creadă că nimeni în afara sa nu îi poate gestiona imaginea. Comunicarea va avea întotdeauna de suferit când nu se bazează pe expertiză şi experiență, pe oameni de meserie.*

Plecând de la premisa că mâine m-ar străfulgera ideea să optez pentru politică, primele persoane desemnate ca principali colaboratori ar fi consilierul personal şi cel de presă. Aş spune că îmi cunosc defectele, dar nu sunt sigură că ştiu să le fac suportabile şi pentru public. Cineva trebuie să îmi spună ceea ce eu nu sunt dispusă să îmi spun.

De vorbă *cu purtătorii de cuvânt*

lolanda Staniloiu

Purtătorul de cuvânt are un rol covârşitor Mr-o instituţie. De lucrul acesta îşi dau seama cu toţii, de obicei, la final de mandat. Purtătorul de cuvânt cu frustrări/e aferente, demnitarul cu reproşurile îndreptate mereu către cei din jur.

Ascultându-i pe cei care au deţinut această funcţie, am remarcat că toţi vorbeau cu implicare şi interes despre comunicare, despre relaţia cu presa, dar toţi au sfârşit printr-un soi de defetism, chiar şi cei care nu au recunoscut asta. Aproape nici unul nu a ales apoi o carieră în PR-ul politic. Aproape toţi s-au îndreptat spre PR-ul comercial cu derivaţiile conjuncturale sau s-au reîntors în presă. Iar politicianul român, presa la rândul ei, au nevoie de parteneri calificaţi în PR-ul politic.

Pledez aici pentru formarea unui corp profesionist în domeniul comunicării, în ţările occidentale, am constatat că foştii purtători de cuvânt sunt cooptaţi în programe de specializare, în training-uri/e de *comunicare, relaţia cu publicul, cu presa. Experienţa lor e ulterior folosită şi foarte puţini îşi permit luxul să nu exploateze această experienţă şi să nu pregătească o structură de experţi care să ajute ca relaţia cu media, cu publicul, să fie din ce în ce mai performantă.*

lolanda Staniloiu*: „Nu sunt omul care să refuz o provocare atunci"când mi se oferă şansa!"

Adriana Săftoiu: Ce făcea lolanda Stăniloiu la sfârşitul lui decembrie 1989?

lolanda Stăniloiu: Un şir de minuni începuse în viaţa mea în noaptea de 21 decembrie 1989, când scăpasem cu viaţă din ciocnirea de la Intercontinental dintre manifestanţi şi forţele de represiune. Apoi, după numai două luni, îmi văzusem cu ochii visul de a deveni ziarist, având

* Interviu realizat în anul 2003.

şansa extraordinară de a câştiga un concurs la Televiziunea Română, în decembrie 1990, o altă şansă, aceea de a vizita America timp de o lună de zile, „pipăind" democraţia de peste Ocean prin instituţiile sale cele mai

importante, administrație, politică, marile canale de televiziune, în 1991, aveam deja o emisiune săptămânală, băteam România în lung şi în lat, cunoşteam şi intervievam o mulțime de oameni, dintre care mulți au însemnat ceva în devenirea României de atunci şi până astăzi. Cunoscând destul de bine limba engleză, am avut norocul unor interviuri memorabile: unul la Bucureşti, cu secretarul de stat al Trezoreriei SUA, John Robson, iar la Bangkok, cu însuşi directorul general al Fondului Monetar Internațional, puternicul Mieriei Camdessous.

AS.: *Şi cum a venit propunerea să devii* purtători// de *cuvânt al premierului Theodor Stolojan?*

I.S.: Cu totul şi cu totul pe neaşteptate! în octombrie 1991 mă întorceam de la Bangkok, Thailanda, de la reuniunea Fondului Monetar Internațional şi a Băncii Mondiale, de unde realizasem câteva transmisii pentru radio şi televiziune. Lucram, din februarie '90, la Televiziunea Română şi realizam, împreună cu Gabi Giurgiu, emisiuni la redacția economică. Cred că fusese prima deplasare a unei echipe de ziarişti români la o asemenea manifestare şi îți dai seama ce însemna pentru noi - tineri oameni de televiziune, încă ucenici, cu nici doi ani de experiență —, şi cu ce impresii veneam. Eram încă în această „stare de grație", când primesc luni, la opt dimineața, un telefon de la Guvern. Mi se spune sec că mi se face legătura cu noul prim-ministru. Era după mineriada din 1991 şi aflasem încă de la Bangkok, după „demiterea" lui Petre Roman, că Theodor Stolojan fusese numit în funcția de prim-ministru, fiind însărcinat cu formarea noului guvern. Un guvern de coaliție, la care contribuiau patru partide: FSN, PNL, PDAR şi MER. Mi se face deci legătura cu domnul Stolojan, pe care îl cunoscusem în urmă cu doar câteva luni, ca invitat la o emisiune economică despre privatizare. Fusese singura dată când mă aflasem față în față cu el. Şi îmi spune domnul Stolojan: *„Ați aflat ce mi s-a întâmplat"* - asta însemnând numirea în funcția de prim-ministru -*„şi pentru că am nevoie şi de un purtător de cuvânt, m-am gândit la dumneavoastră. Credeți că ați putea face față unei asemenea provocări?".* Am tăcut mai multe secunde, nevenindu-mi să cred. Aveam senzația că păşesc dintr-un vis într-altul şi simțeam nevoia să mă

ciupesc, să văd dacă tot ce mi se întâmplă este şi adevărat. L-am rugat pe domnul Stolojan să îmi dea un interval de reflecție, pentru că ce îmi propunea era peste orice închipuire, dincolo de orice plan sau idee pe care o aveam în legătură cu cariera mea, la momentul respectiv, şi trebuia să mă gândesc ce înseamnă.

A.S.: Cât timp ai avut la dispoziție?

I.S.: A fost foarte zgârcit, mi-a lăsat un sfert de oră, cel mult o jumătate de oră, ca să îl sun înapoi. Şi am folosit acest interval ca să mă sfătuiesc cu mama şi cu unul sau doi colegi de redacție, în a căror judecată aveam încredere. Mama m-a întrebat: *„Ți se pare o pălărie prea mare?",* întrebarea ei a fost declicul! La urma urmei şi munca de televiziune fusese tot o pălărie prea mare, mă descurcasem însă destul de bine, învățând mult din orice experiență. Şi atunci mi-am zis: *„Why not?".* De la o pălărie mare la una şi mai mare! Era un *challenge* pe care nu-l puteam refuza şi apoi aveam atât de multe de recuperat din anii de până în 1989, când nu avusesem nici un fel de şansă. Aşa că l-am sunat înapoi, am acceptat invitația şi am pus şi o condiție: să fiu detaşată la Guvern, ca să mă pot întoarce în Televiziunea Română la încheierea mandatului, îți aduci aminte că Guvernul Stolojan era un guvern de tranziție, funcționând pe o perioadă determinată şi cu un mandat clar: organizarea de alegeri libere şi corecte. La început, se vorbea de un mandat de şase luni, dar în final acesta s-a prelungit la un an. Astfel, la orele prânzului eram deja la Guvern, noul meu loc de muncă, şi mă întâlneam cu guvernatorul BNR, Mugur Isărescu, de care abia mă despărțisem la aeroport şi care mă întreabă: „Ce *faci, de abia ai terminat interviurile, cu noi, la Bangkok, şi începi alte interviuri?".* Eu zic: *„Nu am venit pentru interviu, ci la noul meu loc de muncă, ca purtător de cuvânt al noului guvern".* Şi aşa a început aventura.

lolanda Stăniloiu: „Theodor Stolojan a avut de la bun început ideea clară de a numi ca purtător de cuvânt o femeie".-

A.S.: Ai aflat ce l-a determinat să îți facă propunerea?

101

Adrianei Saftcm, Vocile puterii

I.S.: Multă vreme m-a frământat lucrul acesta şi, la început, mă jenam să-l întreb. Evident, eram toţi, pe vremea aceea, destul de paranoici şi făceam tot felul de scenarii, mă gândeam la tot felul de combinaţii. Nu că acum am fi mai puţin paranoici, dar e de altă natură! Mă simţeam manipuiată, dar nu înţelegeam de cine şi de ce. Conduita lui ireproşabilă m-a făcut să uit însă de scenarii şi să-mi văd liniştită de treabă. L-am întrebat la un moment dat de ce??. A spus-o, după aceea, şi public: a avut de la bun început ideea clară de a numi ca purtător de cuvânt o femeie. După doi purtători de cuvânt bărbaţi, dintre care unul de mare forţă politică, vorbesc de Bogdan Baltazar, el a intuit că o femeie va găsi mai uşor o cale de comunicare şi fluidizare a relaţiei dintre guvern, presă şi public - relaţie nu tocmai comodă atunci -decât un bărbat. A avut două variante, două ziariste pe care le cunoştea mai bine: una eram eu şi a doua era Liana Simion, pe vremea aceea ziaristă la *Tineretul liber.* Cum ţi-am spus, făcusem o emisiune cu el. îmi amintesc că în emisiunea respectivă am avut o frază de prezentare cu o nuanţă profetică. Am spus ceva de genul: *„L-aţi urmărit pe domnul Stolojan, deocamdată preşedinte al Agenţiei Naţionale pentru Privatizare, dar cu care s-ar putea să ne reîntâlnim curând, într-o cu totul altă postură".* Am avut gura aurită!

AS.: De ce *a înclinat balanţa către tine?*

I.S.: S-a gândit că totuşi cineva venit din televiziune, o figură cunoscută deja publicului, poate avea un avantaj de imagine, un plus de expunere publică faţă de un gazetar din presa scrisă. Acesta a fost singurul argument! Se pare că asta i-a dictat şi alegerea. Va trebui să îl întrebi şi pe domnul Stolojan, să îţi confirme dacă memoria nu mă înşală.

AS.: *Ai spus că unul dintre criteriile în alegere a fost să fie femeie.*

Crezi că o femeie reprezintă mai bine această instituţie? I.S.: Nu, nu neapărat! Funcţia de purtător de cuvânt nu are atribute de sex. Dar, hai să ne gândim, la momentul acela - 1991 - cât se ştia despre funcţia, organizarea şi importanţa comunicării prin această instituţie a purtătorului de cuvânt? Mai nimic! împrumutasem repede câte ceva din practica

occidentală, cam după ureche şi, vorba unui prieten de-al meu, „reinventam apa caldă şi mersul pe jos", în acea conjunctură specifică, domnul Stolojan a avut atunci o intuiție corectă şi i-a dat curs. Atât şi nimic mai mult.

102

De vorbă cu *purtătorii de cuvânt* %

lolanda Staniloiu

A.S.: Te-ai acomodat repede cu ce aveai de făcut? I.S.: Incredibil, da! Foarte mult m-a ajutat Mihnea Constantinescu, predecesorul meu, care, pe lângă faptul că este un profesionist desăvârşit, este de o calitate umană rar întâlnită. Mă cuprinde emoția de câte ori mă gândesc la el şi la acea epocă! în vremea aceea, când toți ne descătuşam energiile latente, din nefericire şi multe negative, Mihnea a fost un coleg desăvârşit. Cum la venirea mea la Guvern nu ne cunoşteam deloc, putea foarte bine să-mi spună: „Descurcă-te, *fată, eu am lucrat pentru Roman, nu mai am nici o treabă cu voi".* M-a ajutat foarte mult, mi-a explicat ce am de făcut, mi-a arătat cum se face, mi-a împărtăşit din experiența lui cu toată franchețea, cu toată deschiderea.

AS.: *Ji-a fost mai uşor sau mai greu venind din lumea presei?* I.S.: A fost un mare avantaj pentru mine, aşa cum eram şi sunt eu construită psihologic - o mare timidă - şi cum eram, din punct de vedere profesional, la momentul respectiv, total nepregătită, în aproape doi ani de televiziune învățasem, dacă nu să-mi înving total timiditatea, măcar s-o controlez suficient de bine. Cât despre profesionalism, ce să mai spun? Toți eram atunci amatori în ceea ce făceam, fie că era televiziune, fie politică, şi vorbesc de nou-veniții, după 1989, în zona publică. Câți ştiau, cu adevărat, ce însemnă politica în democrație, câți ştiau cum se face o presă liberă? Despre economia de piață, capitalistă, nu mai vorbesc... Atunci învățam cu toții, şi învățam împreună! A fost un atu, pentru că mi-a permis să iau presa, colegii, ca aliați în efortul de a schimba puțin stilul comunicării, de a ajunge mai bine în conştiința publică şi trebuie-să recunoaştem că am reuşit la momentul acela.

AS.: *Nu te-ai confruntat cu o reticență din partea lor? l-ai simțit aliați de la început?*

I.S.: Nu, i-am găsit pe o poziție total ostilă, alienați de anii de

interacțiune gen „mortal combat" cu Baltazar. Eu am încercat să construiesc o relație de înțelegere, în primul rând de efort comun. Am reuşit, dar în timp! Pot să spun ca ne-am simțit ca nişte aliați nu pentru Guvernul Stolojan, ci pentru un scop mai înalt: construirea unor relații normale, a unor instituții normale pentru o societate nouă. Dar toate astea le-am perceput abia în finalul mandatului meu, la un seminar inițiat în 1992, înainte de a pleca de la Guvern, *„Tranziția presei, presa*

tranziției", începută destul de greu, relația mea cu colegii din presă a fost în final una foarte bună şi de cursă lungă, baza unor prietenii de durată. A existat chiar şi un moment în care am fost salvată în sensul propriu al cuvântului de un ziarist.

AS.: *Cum aşa?*

I.S.: A fost un incident pe care mi-l aminteşte Lucian Gheorghiu, de la *Cotidianul,* de fiecare dată când ne întâlnim, cum m-a salvat din mulțime la l Decembrie, la Alba lulia, unde l-am însoțit pe Stolojan într-o delegație oficială. Eram un personaj atât de „important" în delegație încât nimeni nu a observat că era să fiu strivită, realmente, de mulțime. Noroc cu el, că m-a scos cumva din masa de oameni.

AS.: Care a fost *discursul tău în relația cu ziariştii?* I.S.: în primul rând, nu cunoscusem prea mulți oameni din presă în anul de televiziune pe care îl aveam în spate. Nu avusesem prea multe contacte cu presa scrisă. Atunci, în 1991, i-am cunoscut pe cei mai mulți şi i-am găsit ostili. Nu mie personal, ci instituției guvernamentale pe care o reprezentam - dar atunci diferența între persoană şi instituție era insesizabilă. Le-am explicat că sunt venită şi eu din rândul lor. „Ca *mulți dintre voi, am venit în presă după 1989",* le-am spus. *„Acum am început să fac altceva, dar care este la fel de necesar ca şi presa, haideți să lucrăm împreună înțelegându-ne, comunicând".* Am avut şi am în continuare un cult pentru comunicare. De aceea, eu nu prea accept termenul de relații publice, de *public relations, care* în lumea occidentală este văzut destul de prost - *„spin doctoring"* -, o manipulare instituționalizată a

opiniei publice, iar în România a devenit ceva care acoperă totul şi nimic. Cred cu toată tăria în comunicare şi în accesul public la informaţie, ca agenţi ai schimbării de orice fel, de la mentalitatea unui individ până la sisteme sociale. Asta şi pentru că descindeam dintr-o societate a comunicării disimulate şi la comandă. Trebuia să învăţăm treptele elementare ale unui dialog normal într-o societate normală - şi încă facem asta. Nu eram o societate normală, nici acum nu suntem, dar ne aflăm mult mai aproape de normalitate.

AS.: *Şi ce ai găsit o dată ajunsă acolo? Cum era structurat departamentul?*

I.S.: Departamentul era condus de Caius Dragomir, cu funcţia de secretar de stat, şi avea două direcţii, una de relaţii cu presa,

monitorizare şi analiză, şi alta care viza relaţiile cu românii din diaspora, plus persoana purtătorului de cuvânt, fără nici un aparat propriu! Două direcţii care nu aveau aproape nici o legătură între ele. Purtătorul de cuvânt era, administrativ, în subordinea şefului departamentului, dar în fapt lucra direct cu primul-ministru.

AS.: *Structura părea complicată.*

I.S.: Funcţionarea era foarte greoaie în sistemul ăsta. Şi, în toată perioada în care am lucrat acolo, am încercat să construiesc un organism, Oficiul purtătorului de cuvânt, care să fie direct subordonat primului-ministru şi Guvernului, şi nu să aibă un intermediar în această relaţie, fie el şi doar în organigramă.

AS.; *Cred că în mandatul tău a fost rearanjată organigrama care a rămas cu aproximaţie aşa şi acum.*

I.S.: Da, a fost ultima hotărâre de guvern la care am lucrat şi pe care am promovat-o înainte de a-mi părăsi postul. Când am plecat eu, aparatul purtătorului de cuvânt trecuse şi de *jure* în directa subordine a primului-ministru.

lolanda Stăniloiu: „Domnul Stolojan a deschis într-o zi uşa Guvernului

şi nu a găsit decât un portar care dormea".

AS.: Cum *îţi începeai ziua?*

I.S.: Foarte devreme, pentru că domnul Stolojan era şi este în continuare foarte matinal. Din epoca aceea datează celebrele legende cu domnul Stolojan care a deschis într-o zi uşa Guvernului şi nu a găsit decât un portar care dormea. Tot de atunci datează legenda că primul-ministru nu a mai avut răbdare să aştepte maşina de serviciu şi a plecat cu un taxi spre Guvern.

AS.: Sunt *legende sau sunt reale?*

I.S.: Sunt reale, dar spuse mai departe au devenit folclor. Deci începeam foarte devreme şi asta a fost o schimbare de stil de viaţă destul de grea, eu fiind un om care prestează mult mai bine în partea a doua a zilei şi care munceşte cu spor până noaptea târziu. A fost dificil

să învăţ tot abc-ul aparatului birocratic guvernamental. Dis-de-dimineaţă erau revista presei şi procesul de analiză a semnalelor din presă. Aici colaborau mai multe departamente. Erau departamentul nostru şi cel de analiză strategică al lui Dorel Şandor, cu care am lucrat foarte bine. Se coroborau datele şi se făceau propuneri către primul-ministru, dacă era cazul. Mai erau şedinţa de guvern săptămânală, evenimentul „central" al săptămânii, fiind necesară o pregătire specială, după aceea *follow up* şi apoi conferinţa de presă, programul de interviuri şi de întâlniri cu presa ale primului-ministru.

AS.: *Ziariştii acreditaţi pe Guvern, cei pentru care însoţirea delegaţiilor în străinătate însemna nu doar muncă, dar şi o recompensă a muncii lor, reclamau ulterior, în discuţiile dintre noi, ziariştii, că Stolojan i-a „privat" de această plăcere. De ce Theodor Stolojan nu făcea vizite? Singura lui vizită a fost la Roma, de opt ore.* I.S.: Pentru că el avea o treabă foarte clară: să organizeze alegeri libere şi corecte. Nu avea nici timp, nu avea nici o platformă politică să-i permită să reprezinte şi să angajeze România. România trebuia mai întâi să iasă din marasmul mineriadelorşi să se stabilizeze politic şi economic. De aceea, misiunea organizării alegerilor

democratice era atât de importantă pentru Stolojan şi pentru țară.

lolanda Stăniloiu: „Am fost primul purtător de cuvânt care a lansat pe piața relației cu presa formula «Wo comment»".

AS.: *Aveai acces la toate întâlnirile premierului?* I.S.: îmi aduc aminte că primele două luni le-am petrecut participând la aproape toate întâlnirile premierului, fie că erau şedințe de guvern, fie că erau întâlniri cu diverse delegații româneşti sau străine. Şi am cerut în mod expres permisiunea să particip, deşi nu toate erau de resortul meu sau de interes public. Simțeam nevoia să învăț nu doar mecanismul, ci şi personajul, pentru a putea să îl reprezint şi să pot emite în numele lui nişte răspunsuri, informațiile publice. Nu a fost un proces uşor pentru că nu îl cunoşteam. Dar era extrem de important întrucât domnul Stolojan

era un om foarte riguros şi nu mi-aş fi putut permite să brodez, să ies pe lângă ceea ce credea şi considera, să emit păreri personale. Cred că am fost primul purtător de cuvânt care a lansat pe piața relației cu presa formula „No comment". Nu cred că până atunci Bogdan Baltazar sau Mihnea Constantinescu şi-a permis să spună „No comment". Am făcut asta atunci când nu aveam informații sau când simțeam că sunt informații pe care nu le puteam oferi pentru că nu mă consultasem cu premierul şi treceam peste aceste situații prin acest „No *comment'.*

A.S.: Cum au primit ziariştii premiera?

I.S.: Mi-am atras, din partea presei, nenumărate calificative. Sigur, nu era chiar un „No *comment",* nuanțam faptul că nu am avut acces la informație, că voi cerceta şi le voi pune la dispoziție toată informația cerută. Dar prima reacție nu mi-a fost favorabilă, îmi amintesc că, pe vremea aceea, *Cotidianul* avea în mod special o predilecție pentru mine, era o colegă jună care se delecta aplicându-mi epitete deloc măgulitoare, după care au acceptat formula pentru că aşa evitam fie generarea unor ştiri false, fie nişte interpretări personale.

AS.: *Te ocupai şi de pregătirea discursurilor?* I.S.: Nu, pentru că

domnul Stolojan îşi pregătea singur discursurile. Şi apoi nu ținea foarte multe discursuri, nu avea foarte multe ieşiri de protocol, tăieri de panglici sau evenimente de genul ăsta. Chiar era un guvern în care se lucra la acte normative din greu, era epoca în care s-a făcut naționalizarea valutei, în toamna lui 1991, şi nu uşor.

lolanda Stăniloiu: „Theodor Stolojan nu a fost singurul responsabil sau poate a fost ultimul responsabil pentru ceea ce s-a făcut atunci".

AS.: *Şi destul de controversat...*

I.S.: A fost şi în 2000 o temă de campanie electorală negativă împotriva lui Theodor Stolojan, deşi nu a fost singurul responsabil sau poate a fost ultimul responsabil pentru ceea ce s-a făcut atunci. Dar trebuia făcută! Era o iarnă în care nu mai existau resurse valutare pentru încălzire, pentru energie, pentru toate facturile de iarnă pe care le plătea Guvernul.

AS.: Că nu a fost *singurul care a luat decizia, e clar. Dar de ce spui „poate ultimul responsabil"?*

I.S.: Pentru că, într-un fel, a fost pus cu spatele la zid, neavând nici o altă ieşire din situația de criză energetică din acea iarnă. Soluția a venit, oricum, de la Banca Națională...

AS.: Nu cred că *îți spun o noutate, dar există voci publice care sugerează crearea mitului Stolojan în mod nejustificat, într-un guvern tehnocrat cu o misiune limitată, gestionarea unei perioade de tranziție.*

I.S.: Aşa şi este, iar Theodor Stolojan a spus-o tot timpul. A fost un guvern despre care nu aş spune că a fost tehnocrat, pentru că era un guvern politic format din patru partide. Se poate spune că unii dintre miniştri erau mai tehnocrați decât alții, dar erau reprezentanții celor patru partide. A fost un prim guvern de coaliție în România. Dacă spui că nu a făcut mare lucru, depinde din ce punct de vedere priveşti! Trebuie să ții cont de obiective, de mandatul extrem de limitat: organizarea alegerilor în condiții de democrație şi stabilizarea economiei pe această durată, în raport cu obiectivele,

Guvernul Stolojan a fost un guvern eficient: a evitat o criză energetică majoră, a evitat o nouă mineriadă - cine-şi mai aduce aminte de negocierile cu Miron Cozma de la Senat, când Stolojan a spus: „Stau *aici şi negoclez până cad sub masă!"*. A evitat mişcări sociale, a generat numeroase inițiative legislative care au pus bazele unor noi instituții ale democrației, a inițiat deschiderea unei piețe concurențiale în mass-media audiovizuale, a organizat acele alegeri pentru care fusese învestit. A fost de altfel un mandat foarte scurt, dar în care s-au realizat foarte multe. Inițial, fusese vorba de şase luni şi ulterior, din voința Parlamentului, s-a prelungit la peste un an de zile.

AS.: *De ce această prelungire?*

I.S.: Era în aprilie-mai, se apropia termenul acela de şase luni prevăzut inițial şi nu se întâmpla nimic, pentru că Guvernul aştepta de la Parlament hotărârea cu data alegerilor şi tot tipicul pe care îl presupunea. Parlamentul trăgea de timp pentru că era perioada dominată de FSN şi evenimentele din interiorul lui, ruperea lui, cu reaşezarea pe noi baze a eşichierului politic. Partidele se pregăteau de alegeri, dar pe alte coordonate politice, şi aveau nevoie de timp.

Lucrul ăsta a şi provocat un incident. Mi-am permis să spun într-o conferință de presă unui ziarist o frază pe care o auzeam cu obstinație repetată de domnul Stolojan în şedințele de guvern, în discuțiile cu miniştrii, în esență era vorba, spunea el, despre faptul că amânarea alegerilor ar reprezenta o catastrofă pentru țară şi aşa a şi apărut ca titlu mare într-un ziar. Această declarație a mea a atras telefoane de la preşedintele Senatului, Alexandru Bârlădeanu, de la preşedintele Ion Iliescu şi chemarea mea la primul-ministru. „Ce *ai spus, ce s-a întâmplat?" „Domnule prim-ministru, nu am spus decât ce am auzit că ați spus şi dumneavoastră de atâtea ori." „Termenul «catastrofă» a deranjat",* mi-a spus Stolojan. *„Ei bine, eu l-am auzit şi l-am reprodus."* Lucrurile s-au aplanat până la urmă, nu au fost consecințe disciplinare, nici altceva, dar a fost singurul sau cel mai mare

moment de criză al activității mele de purtător de cuvânt. Altfel, am fost extrem de moderată şi zgârcită în declarații, limitându-mă strict la documentele pe care le aveam de la şedințele de guvern.

lolanda Stăniloiu: „Am fost cea care a introdus sistemul invitării miniştrilor la conferințele de presă".

AS.: *Care era relația cu Cabinetul?*

I.S.: Excelentă, de respect reciproc şi conlucrare. Cred că eu am fost cea care a introdus sistemul invitării miniştrilor la conferințele de presă. Nu-mi amintesc ca Mihnea sau Baltazar să fi făcut lucrul ăsta. După o lună sau două, în care ieşisem de câteva ori cu Theodor Stolojan, apoi singură, mi-am dat seama că, pe lângă ceea ce spuneam eu după documentele oficiale, aveam nevoie şi de cineva care să cunoască în profunzime temele care se discutau în şedințele de guvern şi care să fie capabil să Te detalieze pentru public. Şi aceştia erau miniştrii sau secretarii de stat de resort. Nu în ultimul rând, doream să oferim imaginea unui efort de echipă, ceea ce era perfect adevărat, nu doar să cultivăm imaginea unei personalități, primul-ministru.

A.S.: Erau miniştri cu care lucrai mai uşor? Aveai preferințe?

I.S.: Sigur că erau! Nu vreau să lezez pe nimeni. Pe unii mi-i aduc foarte bine aminte, fiind foarte activi şi în zilele noastre, pe alții mai puțin, care de altfel s-au şi retras din activitatea politică. Am avut relații foarte bune cu toată lumea. Dar ca preferințe, din punctul de vedere al calității şi talentului pentru comunicare, sunt cei care au avut stofă, au avut vână de om politic şi au rămas în viața politică. Şi pot să îți dau două exemple: Traian Băsescu şi Adrian Năstase. Sigur, Adrian Năstase avea propriul lui aparat de presă, propriile conferințe de presă, avea purtătorii săi de cuvânt: Traian Chebeleu, apoi Mircea Geoană şi Simona Miculescu. Dar era un ministru care înțelegea rolul presei, ştia că trebuie să aibă comunicare, aşa că am lucrat foarte bine cu el. Iar pe Traian Băsescu îl consider un lider

carismatic şi un bun comunicator. Că face şi greşeli e inerent, greşeala e omenească! Şi numai cine nu munceşte nu greşeşte!

AS.: *Ministerele aveau propriul aparat de lucru cu presa, cu proprii purtători de cuvânt?*

I.S.: începeau să fie create. Am organizat la un moment dat o întâlnire cu purtătorii de cuvânt sau cu cei asimilați acestei funcții. Era la început de tot, a fost o unică întâlnire, nu a funcționat ca o activitate coerentă. Dacă aveam nevoie, vorbeam direct cu miniştrii. Nu exista practica organizării de conferințe de presă de către fiecare minister în parte. Doar noi şi Ministerul de Externe aveam conferințe de presă. Nici măcar Preşedinția nu avea purtător de cuvânt.

AS.: *Centralizarea mesajului la Guvern, având în vedere că Palatul Victoria deținea cu prioritate informația, făcea mai unitar mesajul, mai uşor de controlat? Se evitau informațiile „pe mai multe voci"? Deşi era un guvern de coaliție, existau mai puține distorsiuni de mesaj, înțeleg.*

I.S.: Instituția purtătorului de cuvânt, ca şi practica de comunicare publică a instituțiilor statului erau abia în copilăria lor. Miniştrii nici nu-şi puneau problema comunicării unilaterale atâta vreme cât exista un aparat cât de cât specializat la Guvern. Iar acel guvern, deşi alcătuit din oameni aparținând unor forțe politice diferite, chiar forma o echipă, toți aveau un mandat comun, clar: să gestioneze o situație de criză şi să conducă la rezolvarea ei - alegerile - şi nu aveau nici timpul şi nici interesul să-şi facă propriile jocuri de partid sau de imagine personală.

lolanda Stăniloiu: „Obrăznicia a fost unul dintre «darurile» democrației".

A.S.: Era oare mai simplu atunci, având în vedere că erau mult mai puține publicații, televiziuni, radiouri?

I.S.: Era Televiziunea Română, Radioul public şi Rompresul. în 1992 apăruse şi SOȚI, cu binecuvântarea guvernării Stolojan. Pe vremea aceea a

primit drept de emisie. SOȚI şi alte câteva televiziuni şi radiouri locale au apărut în 1992, în preajma alegerilor locale, ca urmare a presiunii din partea media şi a comunităților locale pentru ca alegerile să fie acoperite şi pe plan local, nu doar de presa centrală. A fost iarăşi un lucru care se uită şi care, zic eu, s-a numărat printre lucrurile bune întâmplate în perioada aceea. Nu spun că a fost meritul Guvernului Stolojan, dar faptul că s-a putut face ceva şi s-a deschis această poartă nu ar trebui uitat şi trecut cu vederea. E doar un exemplu. S-a muncit pe vremea aceea foarte mult la actele normative care au pus bazele multor instituții, care s-au dezvoltat apoi şi au contat în toți anii aceştia de tranziție. Unul a fost Consiliul Național al Audiovizualului. Guvernul Stolojan a creat această instituție de reglementare şi a dat posibilitatea noilor canale alternative audio-video să iasă pe piață.

AS.: *A reglementat sau a controlat?*

I.S.: CNA-ul pe vremea aceea de-abia se năştea. La CNA am lucrat un an de zile. Atunci construiam o instituție, elaboram norme şi proceduri de funcționare. Am dat sute de licențe în acel an. De ceea ce s-a întâmplat după aceea nu mai răspund. CNA nu avea ce să controleze, pentru că abia atunci se constituia o piață media audio-vizuală. Menirea lui era să reglementeze şi să creeze piața audio-vizuală şi asta a şi făcut.

AS.: *Bogdan Baltazar descria masa ziariştilor de atunci ca pe o masă de competență şi incompetență. Tu cum ai perceput perioada aceea de formare a presei? Erau obraznici, cum spune Bogdan Baltazar, cu simpatie altfel, despre ei?*

I.S.: Da, obrăznicia a fost unul dintre „darurile" democrației. Toata lumea îşi pierduse inhibițiile. Primele linii ale portretului lui Baltazar sunt relativ exacte. Gândeşte-te că în presă erau oameni ca Ilie Şerbănescu, care, chiar dacă veneau din presa veche, ştiau ce vorbesc, ce întrebări să pună

şi ce să spună. Oameni ca Ion Cristoiu, Sorin Roşea Stănescu, Cornel Nistorescu, oameni de analiză, ziarişti de forță, cu experiență în presă, chiar dacă era presa trecutului socialist. Imediat după primele conferințe de presă,

am organizat acele întâlniri la care chemam jurnaliştii „grei" din redacţii, mai ales că subiectele noastre de dezbatere publică erau cele economice. Şi atunci aduceam oameni de la care aveam pretenţia să înţeleagă şi să transmită cât mai exact în afară. Ziariştii de la conferinţele de presă erau aşa cum citezi din Baltazar. Dar eram toţi începători, şi ei şi eu! Şi le-am spus lucrul ăsta de fiecare dată când am avut ocazia şi în felul acesta s-a stabilit o relaţie mai fa/r, mai puţin tensionată. Bogdan Baltazar nu pierdea nici o ocazie să-i altoiască. Eu nu aveam de ce să le arăt că sunt mai deşteaptă, pentru că nu eram!

AS.; *Manipularea era un instrument în relaţia cu presa?* I.S.: Nu, pentru că nu o ştiam. Poate un fel de manipulare practicam, dar aşa cum practică proza şi monsieur Jourdain al lui Moliere! Deci, fără să vreau! Din intuiţie. Dar nu aş putea să îţi dau exemple de manipulare. Pot să îţi dau însă alte exemple, care pot fi mai relevante. De pildă, faptul că am reuşit să îl conving pe domnul Stolojan ca, pe lângă conferinţele de presă, să îşi aloce un anumit timp pentru interviuri, pentru întâlnirile cu ziariştii. Acestea erau importante nu doar pentru mesajele pe care le aveam de transmis, ci şi pentru a primi un feed-back util dinspre zona publicului şi altfel decât citind ziarele.

A.S.: Existau ziarişti preferaţi?

I.S.: Ştii pe ce se bazau preferinţele?! Pe felul în care evaluam şi noi, eu, aparatul de analiză, premierul chiar, că respectivii jurnalişti înţeleg mai bine şi reproduc mai fidel ceea ce li se spune. Nu pe faptul că s-ar fi lăsat manipulaţi mai uşor. Pe de altă parte, pe vremea aceea nu aveam o segmentare şi o poziţionare a presei aşa cum o avem astăzi, nu ne bazam pe judecăţi de genul *„astăzi dau ştirea la* Adevărul că o *citeşte toată lumea care contează sau dau ştirea la* Evenimentul zilei că e *mai popular".* Trebuia să dăm ori la toată lumea, ori deloc. Nu-mi amintesc să fi dat ştiri în exclusivitate.

A.S.: Care erau raporturile cu instituţiile media publice, numite „guvernamentale"?

I.S.: Era ceva cu totul şi cu totul particular, specific momentului istoric şi contextului respectiv. Am avut o relaţie extraordinar de bună cu

De vorbă cu *purtătorii* C^L

lolanda Stăniloiu

corespondenții acreditați ai instituțiilor media publice: televiziunea, radioul şi Rompresul. Ei erau acolo, mai profesionalizați decât restul presei, cunoşteau toate mecanismele guvernamentale şi istoria de la Guvernul Roman până la momentul respectiv şi m-au ajutat extrem de mult să mă dumiresc pe ce lume sunt şi ce am de făcut.

A.S.: Una dintre cerințele presei acreditate la Guvern în momentul numirii cabinetului Ciorbea a fost să se renunțe la statutul preferențial al acestor instituții în raport cu celelalte trusturi de presă.

I.S.: în 1996 era normal să fie aşa! Nu era cazul ca acele trei instituții să mai aibă un rol privilegiat, pentru că se aflau pe o piață diversificată media, în care trebuia să existe o concurență reală.

AS.: *Există percepția că cele trei instituții media, TVR, Radioul public şi Rompres, practicau un jurnalism obedient față de putere, puțin modificat în atitudine de ceea ce reprezentau până în 1989.* I.S.: Nu. Instrumentele erau, inerent, aceleaşi, dar oamenii şi mentalitățile se schimbaseră deja. Erau mulți oameni noi, dar şi oamenii „vechi" aveau multe polițe de plătit vechiului regim, profesional vorbind! Corespondentul TVR era, desigur, senioara Anca lordănescu, dar era şi juniorul Dan Roşu, din generația mea, venind cam cu aceleaşi nevoi de exprimare şi cu acelaşi bagaj de aspirații profesionale. La radio era un profesionist vechi, Mircea Rucăreanu, dar dublat de unul nou, Cristinel Popa.

lolanda Stăniloiu: „îmi reproşez că m-am avântat în cariera asta fără a avea o bază teoretică solidă".

A.S.: îți reproşezi ceva?

I.S.: Cine e perfect pe lumea asta? Da, mie însămi îmi reproşez multe, dar nu pot să-i reproşez nimic destinului. Am avut etapele astea: un an şi jumătate în Televiziunea Română, un an la Guvern, un an în CNA, după aceea am plecat în America la studii şi abia atunci am început să învăț carte, formal, într-o şcoală de comunicare. Abia după patru ani de practică, am avut şansa să mă „scufund" în cărți, Internet, în

:i

instituții de comunicare, în televiziuni, la Casa Albă, Departamentul de Stat, să văd cum se lucrează în media într-o lume normală. Acesta a fost momentul meu de *check-up,* atunci am verificat ce am făcut rău, ce am făcut bine. Nu am făcut greşeli foarte mari, pentru că am fost prudentă tot timpul, întotdeauna când am simțit că nu ştiu, că nu cunosc totul, am preferat să pun frână şi să mă duc să mă informez, chiar cu riscul de a fi bălăcărită în presă că nu ştiu. Şi tot ce am verificat în anul acela de studiu s-a dovedit a fi fost corect. Tot ce am făcut, bazat pe intuiție şi pe bun-simț, a fost absolut corect şi practicat în lumea întreagă. Cea mai mare suferință a fost că în anii aceia nu am avut informații cât aş fi vrut şi cât aş fi avut nevoie. Aş fi putut face mai mult! Asta este, poate, ce îmi reproşez - că m-am avântat în cariera asta fără a avea o bază teoretică solidă. Dar dacă n-aş fi făcut-o, aş mai fi avut oare vreo şansă mai târziu? Deci reproşul se anulează singur.

AS.: *A evoluat instituția purtătorului de cuvânt?* I.S.: Totul a evoluat în România! Şi în bine - chiar dacă unele lucruri au mers şi mai prost sau prea lent sau nu s-au întâmplat încă. Toată lumea a învățat în anii aceştia. Şi eu mă simt mult mai înțeleaptă.

AS.: Cum *ar trebui să fie* purtător/'/' de *cuvânt?* I.S.: Să aibă carismă. Zâmbetul pe care spuneai tu că l-ai remarcat la mine... mare brânză! M-am născut cu el, îl am, îl duc în continuare, dar cu el am câştigat foarte mult. Există două tipuri de inteligență: inteligența rațională şi inteligența emoțională. Eu consider că am mai multă inteligență emoțională decât rațională. Probabil, dacă aş măsura-o, aş ajunge la concluzia asta pe baze ştiințifice. Cu asta am câştigat. Mai mult decât alții, care au avut inteligența rațională, dar nu au avut capacitatea aceea de empatie, de comunicare şi dincolo de cuvinte pe care am avut-o şi, cred eu, o am în continuare. Nu e totul să fii cult şi articulat şi să ții un discurs de la tribuna purtătorului de cuvânt, dacă nu găseşti calea aceea de comunicare privind în ochi, pătrunzând dincolo de pupile şi intrând în sufletul omului. Cu sufletul se înțeleg foarte multe lucruri, pe care de multe ori cuvintele nu le pot exprima. Şi cultura profesională în domeniu. Dacă am regretat ceva a fost că nu m-

am dus la şcoală întâi. Un an ar fi fost suficient.

AS.: *în ce a constat succesul tău?*

ii-.

De vorba cu ***purtătorii*** *de cuvânt*

lolanda Stăniloiu

I.S.: Unul dintre secretele acestui succes, pe care mi-l recunosc mie însămi, a fost lucrul în echipă. Nu mi-am închipuit nici o clipă că eu sunt mai deşteaptă, mai talentată, mai fermecătoare decât toți ceilalți şi că pot să duc singură acel travaliu al purtătorului de cuvânt. A fost o echipă formată din tot departamentul acela, oameni pe care inițial nu-i cunoşteam şi pe care atunci a trebuit să îi coagulez într-o echipă care să rezoneze cu mine, cu premierul, cu echipa guvernamentală de atunci. Acum mă simt mulțumită. Pentru mine a fost unul dintre punctele de vârf ale carierei mele. Şi am avut şansa extraordinară a unor profesionişti la fel de tineri, de impetuoşi şi entuziaşti. Crenguța Câmpian, acum Roşu, este cel mai bun exemplu vizibil şi mai cunoscut. Dar au fost mai mulți în acea echipă: Tiberiu Cazacioc, Doru Frolu, Denis Duțescu. Echipa de corespondenți Radio, TVR şi Rompres, care ne-a ajutat foarte mult şi, nu în ultimul rând, echipa de ziarişti acreditați cu care, tot aşa, am ajuns să ne cunoaştem, să ne „simțim", iar în final ne-am despărțit ca prieteni. Şi astăzi mă mai întâlnesc cu mulți dintre ei şi ne aducem aminte cu plăcere de diverse momente, în afară de echipă? Poate sinceritatea şi credința puternică în misiunea asumată. Şi cultul pentru lucrul bine făcut.

lolanda Stăniloiu: „Nici eu şi nici unul dintre ceilalți purtători de cuvânt nu am avut anvergura politică a lui Baltazar".

A.S.: Un purtător de cuvânt e mai puternic dacă e şi om politic? I.S.: întotdeauna am spus că pentru un guvern tehnocrat trebuie un purtător de cuvânt de aceeaşi factură, cu experiență certă de comunicator, fie în presă, fie în altă zonă a comunicării, dar nu implicat politic. Cum la fel de bine este ca pentru un guvern politic să fie totuşi un om politic, cu *background m* presă sau în alte zone, dar angajat politic.

A.S.: Bogdan Baltazar cred că este un bun exemplu pentru ce

înseamnă un purtător de cuvânt angajat politic. I.S.: Nici eu şi nici unul

dintre ceilalți purtători de cuvânt nu am avut anvergura politică a lui Baltazar. El a fost un membru marcant al

partidului de guvernământ, un om foarte „greu" din toate punctele de vedere. A fost mai mult decât un purtător de cuvânt! Eu aş sfătui prim-miniştrii care sunt reprezentanții unor guverne politice puternice şi susținute de un vot consistent al populației să îşi ia ca purtători de cuvânt oameni politici, care sunt parte din organismul politic respectiv, nu ziarişti, nu marionete. Sunt suficienți oameni care ştiu să comunice şi printre politicieni. Sigur, depinde şi unde stau comunicarea şi opinia publică pe agenda guvernamentală.

AS.: Cât *contează „greutatea" pe care ți-o dă relația cu primul-ministru?*

I.S.: Contează şi lucrul ăsta. Este foarte important, dar nu este o condiție indispensabilă! Eu nu am avut o relație istorică sau de suflet cu domnul Stolojan. A fost o relație rece, între doi tehnicieni, dar care a funcționat perfect corect. Creditul oferit de domnul Stolojan a fost uriaş, ca şi riscul pe care şi l-a asumat. Şi m-am străduit în tot anul acela să nu îi înşel încrederea.

AS.: *E doar o formulă de adresare când se spune purtător de cuvânt al primului-ministru sau al Guvernului, sau există o diferență?* I.S.: Diferența e între guverne. Dacă guvernul este dominat de o personalitate marcantă, aceea a primului-ministru, atunci şi purtătorul de cuvânt devine portavoce a primului-ministru. Dacă este un guvern echipă, atunci vorbim mai degrabă de purtător de cuvânt al guvernului. De aceea, eu m-am considerat întotdeauna purtătorul de cuvânt al Guvernului Stolojan.

AS.: *Dintre toți cei trecuți prin această funcție, a fost vreunul pe care l-ai perceput mai mult ca reprezentând persoana primului-ministru decât Guvernul?*

I.S.: La Guvernul Văcăroiu, Doina Jalea şi Minai Roşea au reprezentat Guvernul, un guvern fără „vedete". La voi, în perioada 1996-2000, a fost mai

complicat. Erau tot felul de funcții, de comunicatori, de consilieri ai primului-ministru pentru presă, secretari de stat ai Departamentelor Informațiilor Publice.

A.S.: *în perioada* 1996-2000 au fost trei prim-miniştri şi cinci

purtători de cuvânt,

I.S.: Despre tine ar fi greu să spun că ai fost a lui Radu Vasile. Se spunea că eşti a Partidului Democrat, a lui Traian Băsescu.

De vorba cu *purtătorii de cuvânt*

lolanda Stăniloiu

AS.: Se *spunea, alții au şi scris-o, dar asta e o altă poveste, căreia*

îi va veni rândul să fie *lămurită.*

I.S.: Eugen Şerbănescu cred că a fost mai degrabă reprezentantul lui Victor Ciorbea, dar Ciorbea o avea şi pe Lia Trandafir, care era mult mai vizibilă. Virginia Gheorghiu a fost un purtător de cuvânt profesionist pentru două guverne, din păcate pe o perioadă scurtă. Gabriela Firea a fost o prezență foarte pregnantă, fermă, vizibilă, suficient de clară, în general, purtătorii de cuvânt fie că vor, fie că nu vor, suferă îngrozitor de tare de influența primului-ministru. E o sinergie. Sigur că purtătorul de cuvânt contribuie la imaginea primului-ministru, dar dacă nu contribuie suficient de tare, din diverse motive, nu este el singurul vinovat.

lolanda Stăniloiu: „Cei care angajează purtători de cuvânt ziarişti doar pe baza credinței că aceştia cunosc corpul presei fac o mare greşeală".

A.S.: O mare parte dintre purtător/'/' de cuvânt au fost *selectați din presă. Ajunge să fi fost ziarist ca să fii un bun comunicator?* I.S.: Clar, nu ajunge să fii doar ziarist, iar o asemenea judecată ar arăta o viziune foarte îngustă, lipsită de cultura misiunii comunicării în orice organism, fie că este o corporație, fie că este guvern sau partid politic. Cei care angajează purtători de cuvânt ziarişti doar pe baza credinței că aceştia cunosc corpul presei, deci îl şi pot manipula, fac o mare greşeală. Dacă omul respectiv nu este „dăruit" pentru acest gen de comunicare, dacă nu este implicat profesional şi chiar personal în ceea ce transmite, eşecul e sigur.

A.S.: Gafele vin şi din faptul că purtătorii de cuvânt sunt văzuți mai mult ca nişte personaje care citesc comunicate? I.S.: Tocmai de aceea vorbeam de

marionete. Din păcate, exact în mentalitatea celor care au nevoie de purtător de cuvânt, de comunicator profesionist, nu s-au înregistrat prea multe progrese.

AS.: *E un purtător de cuvânt responsabil de imaginea pozitivă sau negativă a unei instituții?*

I.S.: Şeful echipei este întotdeauna responsabil de rezultatele echipei. Un prim-ministru nu poate să spună că agricultura e în faliment pentru că a avut un ministru prost. A fost şeful lui şi a avut toate instrumentele să îl schimbe, să îl dea de toți pereții, să îi impună o altă conduită, o altă strategie, o altă politică. Să ne amintim de vorba românească, *peştele de la cap se Impute,* îmi pare rău s-o spun, dar şefii sunt cei care dau tonul, iar tonul face muzica. Şi în alegerea purtătorului de cuvânt, şi în prestația lui ulterioară, şi în gradele de libertate pe care i le acordă instituțional: îi dai o echipă, îi facilitezi accesul la informație, îi pui la îndemână tot ce are nevoie ca să îşi desfăşoare funcția în condiții profesioniste. Petre Roman, care după primul guvern a recunoscut că a greşit în această zonă, a avut noblețea să spună că a fost vina lui că nu a ştiut să comunice cu presa, fără să dea vina pe Baltazar sau pe Mihnea.

A.S.: Cum ți-ai terminat misiunea?

I.S.: în momentul în care s-a creat CNA, doi oameni m-au susținut pentru poziția de membru în această instituție, ministrul Comunicațiilor, Andrei Chirică şi Dorel Şandor. Mi s-a părut o oportunitate extraordinară ca, din nou, să contribui la acea media concurențială în care visam să îmi desfăşor activitatea, nu într-o televiziune unică. Pentru mine a fost un pas mai departe! Am ales să plec pe baza unei analize de oportunitate. Dacă stăteam până la sfârşitul mandatului, mă întorceam în Televiziunea Română aşa cum solicitasem. Am ales şansa de a face un pas înainte, nu înapoi. M-am sfătuit şi cu domnul Stolojan şi m-a încurajat foarte tare să o apuc în acea direcție.

A.S.: Cât de mult ți-a folosit această experiență? I.S.: Toate experiențele

mi-au folosit, toate au fost nişte trepte pe o scară cumva elicoidală, a carierei. Am urcat destule trepte: televiziune, Guvern, CNA, Centrul pentru Jurnalism, Pro TV, business. Stagiul din America îl consider educație. Toate au fost trepte ale unei creşteri profesionale în aceeaşi zonă a comunicării. Eu am fost consecventă cu mine însămi, deşi am străbătut atâtea trepte. Şi nu mă văd rămânând nici de acum înainte în acelaşi loc, cum mi-e foarte greu să mă văd la pensie!

A.S.: Şi v/ața ta personală a avut de suferit? I.S.: A suferit, evident! M-am măritat cu cariera şi cu diversele instituții pentru care am lucrat. Sunt consumată de muncă, de pasiunea pentru

ceea ce fac de 12-l3 ani încoace. Iar asta mi-a lăsat foarte puțin timp şi energie pentru orice altceva, inclusiv familie şi relațiile personale. De aceea, la 35 de ani, când mi-a ticăit ceasul biologic şi am constatat că viața mea personală este sacrificată total în favoarea carierei, am luat hotărârea de a nu rămâne singură, ci de a avea un copil în afara cadrului obişnuit al familiei tradiționale. Se poate şi aşa! în America, se numeşte familie alternativă şi este o categorie sociodemografică în plină creştere. N-am spus însă că este şi uşor. Este greu ca femeie să împaci şi o familie şi o carieră, iar ca femeie singură este şi mai greu, mai ales atunci când familia înseamnă doar un copil, fiindcă pentru acel copil trebuie să fii şi mamă şi tată. Dar nu sunt omul care să refuze o provocare atunci când i se oferă şansa!

TRAIAN CHEBELEU

Traian Chelebeu s-a născut la 4 mai 1939, a absolvit Institutul Politehnic Bucureşti, în 1961, apoi Facultatea de Drept din cadrul Universității din Oradea, în anul 1995. Are un doctorat în ştiințe juridice, între anii 1964 şi 1969 a fost ataşat şi apoi secretar III la Direcția Organizații Internaționale, în cadrul Ministerului de Afaceri Externe. Din 1969 până în 1974 a fost secretar II şi apoi l la Misiunea permanentă a României pe lângă

ONU. între 1975 şi 1978 a îndeplinit funcția de consilier al ministrului afacerilor externe, iar în perioada 1978-l985 a fost director adjunct în cadrul Direcției de Relații Economice, Tratate şi Organizații Internaționale a Ministerului de Afaceri Externe, în 1986, între lunile ianuarie-iulie, a fost director ştiinţific al Asociației de Drept Internațional şi Relații Internaționale (ADIRI). în anii 1986-l987 a ocupat funcția de inginer principal la Trustul de Construcții Hidroenergetice, Bucureşti, iar din 1987 până în 1989 a fost

redactor la Editura Politică, Bucureşti, în anul 1990 a devenit director Tn cadrul Direcției Politică de Sinteză (ianuarie-aprilie) şi apoi al Direcției Organizații Internaționale (aprilie-iulie) din Ministerul Afacerilor Externe, în perioada 1990-l992 a fost ambasador, director al Cabinetul ministrului afacerilor externe şi purtător de cuvânt al Ministerului Afacerilor Externe, în 1992 a exercitat funcția de secretar de stat, m cadrul Ministerului Afacerilor Externe (octombrie-decembrie). între anii 1993 şi 1996 a fost consilier prezidențial (diplomatic) şi purtător de cuvântai Preşedintelui României, iar apoi, până în anul 1999, ambasador în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Până în anul 2001 a fost ambasador, reprezentant permanent adjunct, în cadrul misiunii permanente a României pe lângă organizațiile internaționale, Viena. între 2001 şi 2005 a fost ambasador al României în Austria, iar apoi, până în 2006, a exercitat funcția de director general pentru Relații Externe şi Protocol, Secretariatul General al Camerei Deputaților. Din noiembrie 2006 este consilier, la Direcția Afaceri Europene, Secretariatul General al Camerei Deputaților.

Printre alte funcții îndeplinite se află cea de membru al Consiliului Național al Societății Române de Cruce Roşie (1978-l985) şi cea de profesor la Universitatea din Oradea (din 1992), unde ține cursuri de Drept Diplomatic şi Consular, Diplomație şi Tehnica Negocierilor, Organizații Internaționale, între 1992 şi 2000 a fost nominalizat pe Lista stabilită de Organizația pentru Securitate şi Cooperare în Europa pentru procedurile OSCE de reglementare paşnică a diferendelor internaționale.

TRAIAN CHEBELEU

Dintre toți cei intervievați, în mod cert ***Traian Chebeleu**** *a fost cel mai*

rezervat în dezvăluiri şi incursiuni în culisele mandatului pe care l-a deținut ca purtător de cuvânt al lui Ion ///'eseu. Extrem de amabil şi foarte „zgârcit" în detalii despre ce crede şi despre cum a fost, domnul Chebeleu m-a avertizat încă de la început că nu s-a simțit în largul său ca purtător de cuvânt, descriindu-se ca o persoană mult prea puțin dornică de expunere publică şi de „socializare". Menționa că, pentru el, persoana care deține această funcție trebuie să fie vocală, combativă, dezinvoltă în relația cu presa, în fața camerelor de televiziune.

Mărturisesc că mi-a fost dificil să forțez limitele pe care le-a impus discuției. De altfel, chiar şi modul în care curge dialogul cu cei care au acceptat aceste interviuri caracterizează personalitățile în cauză, în timpul discuției, dacă se întâmpla să comită vreo „indecență", să spună un amănunt care părea mai „coroziv", cu un potențial cât de mic de personalizare, mă ruga să renunțăm la aceste referiri. L-am asigurat că va vedea textul înainte de publicare, aşa cum s-a întâmplat cu toți cei prezenți în această carte, şi va avea libertatea să păstreze ceea ce consideră demn să apară. Dar sorții au fost de partea lui. La final am constatat că banda casetei folosite era deteriorată, întreaga înregistrare a discuției fiind afectată şi făcând practic

* 1993-l996, purtător de cuvânt al preşedintelui Ion Iliescu.

imposibilă redarea cu acuratețe a textului. Jenată, i-am povestit domnului Chebe/eu despre incident şi i-am propus, pentru a nu-i răpi din nou timpul, să îi retransmit întrebările şi să îmi răspundă în scris. Textul trimis redă atmosfera pe care am remarcat-o şi în discuție. Cu băgare de seamă, domnul Chebeleu s-a limitat la aspecte profesionale, fără abateri de la discurs şi fără să rişte vreo indiscreție.

Gândindu-mă la profilul lui Traian Chebeleu, am făcut o trecere în revistă a purtătorilor de cuvânt din alte țări, pe care i-am cunoscut în vizitele externe la care participam.

Stilul diferă de la est la vest. Din punct de vedere al vestimentației lucrurile sunt simple: nimeni nu excelează în originalitate, costumul sau deux pieces-ul, după caz, făcând notă comună tuturor. Şi încă ceva: bărbații sunt

preferați femeilor în această funcție.

în țările arabe, şi le am în vedere pe cele unde am fost, conferințele de presă nu sunt o cutumă. Accentul cade pe imagine, pe un protocol al gesturilor bine pus la punct, şi nu pe amănuntele despre *convorbirile oficiale, în Irak şi Afganistan declarațiile de presă sunt acceptate la limită, în China, practica purtătorului de cuvânt este inexistentă, iar în Japonia lucrurile* sunt stabilite ia milimetru. Nimic nu poate interveni *în afara celor decise, în zona țărilor din fostul spațiu sovietic, regulile sunt mult mai rigide, având caracteristicile locului. Şefii de stat îşi limitează discursul la prezentări foarte stricte, reducând informațiile la declarații de principiu nefăcând decât nuanțări controlate. Atenția cade foarte mu/t pe aspecte de discurs şi pe tipul de întrebări care pot fi puse. Detaliile de organizare sunt uneori* stabilite ad-hoc şi par mai puțin importante în economia *întâlnirii cu presa. Lucrurile devin şi mai pregnante, prin comparație cu experiența pregătirii conferinței de presă de la Bucureşti, a secretarului de stat al SUA, Condolezza* R/ce. *Staff-ul secretarului de stat a avut un cuvânt important în*

alegerea locului pentru conferința de presă, Palatul Cotroceni sau sediul Ministerului Afacerilor Externe, Au adus ca argument următorul criteriu: era un moment important - semnarea acordului pentru instalarea bazelor americane -, iar locul trebuia să accentueze semnificația anunțului. Apoi, doreau un spațiu cât mai „intim", care să apropie presa de *oficiali. Sala Unirii din Palatul Cotroceni, deşi impresionantă, li s-a părut rece şi neprimitoare. Inclusiv, s-a analizat dacă presa va sta In picioare sau pe scaune. Una e să ai o conferință de presă în picioare, ceea ce poate da un caracter „expeditiv" dialogului cu presa, alta e ca ziariştii să stea pe scaune. Unde mi s-a părut că meticulozitatea a fost deja prea exagerată, a fost alegerea scaunelor. Dar, dincolo de* această mică observație, a fost o *lecție foarte bună. Staff-ul doamnei* R/ce a *anticipat posibilele întrebări din partea presei americane. Cunoscând ziariştii care îşi anunțaseră intenția de a adresa întrebări, au făcut punctajul în funcție de publicația pe care o reprezentau jurnaliştii, intuind pe*

ce va cădea accentul. Cunoşteau profilul publicației şi puteau să aproximeze întrebarea. Ne-au solicitat şi nouă posibilele întrebări. Am „anticipat" mai mult în orb pentru că nu ştiam cât de serios va aborda momentul presa română. Nu o dată, de la un canal de ştiri sau un ziar declarat serios, cu pretenții, întrebările adresate au fost de nivelul unei reviste de scandal. Şi nu vreau să fiu interpretată greşit dezvăluind această reținere pe care o aveam. Un alt moment de presă, cel din timpul întâlnirii la Casa Albă, din iulie 2006, motivează, cel puțin parțial, această *rezervă.*

Impresia de seriozitate am avut-o şi cu ocazia deja menționatei vizite în SUA. De exemplu, un detaliu uitat privind identitatea unui ziarist ducea automat la excluderea lui din perimetrul Casei Albe, cu puține şanse de a reuşi să fie inclus pe listă în ciuda oricăror intervenții binevoitoare. De remarcat însă că presa română care însoțeşte delegațiile în aceste vizite este extrem de doc/7ă *şi respectă regulile fără prea multe comentarii. La Casa Albă, la conferința de presă comună a celor doi*

preşedinți, cel *al SUA şi cel al României, trebuia respectată aceeaşi cutumă privind anticiparea întrebărilor adresate. Am primit o mână de ajutor pentru care le-am fost recunoscătoare ziariştilor din delegație, care mi-au comunicat cine va adresa întrebările. Am fost în acelaşi timp avertizată că reprezentantul unui post de televiziune urma să pună următoarea întrebare preşedintelui Bush: dacă e adevărat că e descendent din familia lui* Dracula. O întrebare de rat/ng, *probabil.*

In țările din vest, declarațiile şi conferințele sunt bine delimitate în funcție de disponibilitatea de a accepta întrebări. Mai mult, în anumite situații, se refuză declarația de presă în funcție de caracterul vizitei: de lucru, oficială sau de stat. E un element de protocol, care a convins greu presa română atunci când în Franța sau Marea Britanie nu au existat declarații comune în *urma convorbirilor oficiale. Jn media românească, lipsa acestora a fost explicată politic.*

în spatele unei întâlnirii cu presa, este pusă în funcțiune o adevărată

maşinărie care judecă fiecare detaliu, iar, atunci când acest lucru nu se întâmplă, se asistă la o avalanşă de greşeli care duc la o deformare deopotrivă a mesajului şi a momentului.

Traian Chebeleu*:

„La preşedinție mi-a fost ceva mai greu".

Adriana Săftoiu: Cum ați ajuns purtător de cuvânt al *preşedintelui Ion*

///eseu?

Traian Chebeleu: Am devenit purtător de cuvânt al preşedintelui Ion Iliescu la 1 ianuarie 1993, având în acelaşi timp şi calitatea de consilier diplomatic. Din câte ştiu, am fost recomandat preşedintelui de domnul

* Interviu realizat în anul 2006.

Adrian Năstase, al cărui purtător de cuvânt şi director de cabinet am fost în perioada în care a deținut mandatul de ministru de externe, din iunie 1990 până în septembrie 1992, când a optat fără echivoc pentru implicarea sa în viața politică, candidând şi fiind ales la alegerile parlamentare din 1992. în contextul politic de atunci, la primele alegeri de după adoptarea noii Constituții, preşedintele Ion Iliescu a dorit să-şi înnoiască echipa cu care a lucrat în perioada anterioară, ca şef al statului, şi cred că în această idee i-am fost recomandat. Până atunci nu-l cunoscusem personal pe preşedintele Iliescu.

AS.: Ce *făceați înainte de 1989?*

T.C.: înainte de 1989, mi-am desfăşurat cea mai mare parte a activității profesionale în Ministerul de Externe, unde am lucrat începând din 1964 până în 1985. Am ajuns în Ministerul de Externe totîntr-un context politic deosebit. La sfârşitul anilor '50 şi începutul anilor '60, realizând dezastrul în care se afunda țara după 15 ani de dominație sovietică, regimul comunist al vremii şi-a propus să se debaraseze treptat de această dominație - nu şi de sistemul adus de sovietici, bineînțeles - şi a reuşit, zic eu, să folosească foarte bine conjunctura internațională pentru a realiza acest lucru. Profitând de destinderea adusă de Hruşciov în relațiile cu statele

occidentale şi cu Iugoslavia, a obținut retragerea trupelor sovietice din România în 1958. Apoi, diferendul, care avea să devină ruptură, dintre Uniunea Sovietică şi China, la început la nivel de partid, apoi la nivelul statelor, a dat posibilitatea regimului comunist român să înceapă să se distanțeze politic şi economic de Uniunea Sovietică, prin desființarea sovromurilor, înlăturarea consilierilor sovietici din marile întreprinderi şi din ministere, ş.a. Pe acest fond, la începutul anilor '60, la conducerea partidului comunist din acea vreme, se afla încă Gheorghiu-Dej, care a hotărât înlocuirea completă a personalului ministerelor „de forță" - interne, apărare şi externe - cu oameni noi, în principal tineri absolvenți de institute de învățământ superior. Aşa se face că, în vara anului 1962 - încadrat fiind ca preparator la Institutul Politehnic Bucureşti, pe care I-am absolvit în anul precedent -, mi s-a oferit să fac un curs postuniversitar de relații internaționale, la Facultatea de Drept a Universității din Bucureşti, urmând ca apoi să lucrez în Ministerul de Externe. L-am informat pe

şeful de catedră (academicianul Mitu Dumitrescu, şeful Catedrei de Hidraulică) asupra acestei oferte, cerându-i părerea, eu neavând la vremea aceea cunoştințe despre ce înseamnă politica externă şi relațiile internaționale. Acesta m-a încurajat să accept oferta, considerând că s-ar putea să fie ceva interesant pentru mine. Astfel, am urmat acest curs în anii 1962-l964, după care, în toamna anului 1964, am fost angajat în MAE ca ataşat, gradul diplomatic cel mai mic. Mi-am urmat apoi cariera profesională în MAE, urcând treptat toate gradele diplomatice, ajungând la cel de consilier, până în anul 1985, când am fost „rotit", fiind trimis la un institut de construcții hidrotehnice din Bucureşti. Cum nu aveam nici un fel de practică inginerească, abia după multe strădanii am reuşit să ajung într-un loc de muncă mai apropiat de ceea ce ştiam să fac, în 1987, la Editura Politică, ca redactor de carte. Acolo m-a prins Revoluția din 1989. Ministrul de externe din guvernul provizoriu m-a invitat să revin în MAE, ceea ce am făcut începând cu l ianuarie 1990.

A.S.: Ce a fost mai simplu de gestionat: mesajul MAE sau cel al

instituției prezidențiale?

T.C.: Nu am un răspuns simplu. Pentru mine, aş spune că mesajul MAE era mai uşor de gestionat, pe de-o parte pentru că aveam o oarecare experiență în planul relațiilor internaționale, deşi am fost purtător de cuvânt într-o perioadă dificilă pentru politica externă a țării datorită în principal felului în care au evoluat lucrurile în interior, iar pe de altă parte pentru că divergențele între forțele politice din țară, pe teme de relații externe, erau mai puțin acute decât cele privitoare la problemele interne. La preşedinție mi-a fost ceva mai greu. Problematica afiată în preocupările preşedintelui viza numeroase subiecte controversate în plan intern. Mesajul trebuia să fie formulat astfel încât, pe cât posibil, să nu antagonizeze numeroşii actori politici, dar, în acelaşi timp, să şi transmită punctul de vedere al preşedintelui.

AS.: *Erați la MAE, Cum ați gestionat ca mesaj momentul „mineriada" sau venirea Regelui în țară?*

T.C.: Mineriada din iunie avea o mare încărcătură politică internă şi a avut şi o mediatizare internațională extrem de largă, pe o perioadă de timp îndelungată, cum puține evenimente din România au avut. De aici, dificultatea de a transmite un mesaj necontroversat. Pe fond, în esență,

mesajul transmis a fost că „mineriada" a reprezentat un accident nefericit în procesul de transformare democratică a României, care era ireversibil. Venirea Regelui în țară avea de asemenea o încărcătură politică internă. De aceea, toate luările de poziție pe care le prezentam ca purtător de cuvânt al MAE, erau văzute de ministru sub formă de texte, iar ministrul, la rândul său, îl consulta pe primul ministru şi, nu de puține ori, şi pe preşedinte.

A.S.: Ce relație aveați cu presa?

T.C.: Relația cu presa mi-am definit-o în timp. Când am fost eu solicitat de Adrian Năstase să fiu, provizoriu, purtător de cuvânt al MAE, în

iulie 1990, instituția purtătorului de cuvânt era necunoscută în România. Cercetând practica în materie a altor state - SUA şi țările occidentale -am rămas cu impresia că modelul care ni s-ar potrivi în acele condiții era cel folosit de Departamentul de Stat, al întâlnirilor periodice cu presa - informații şi declarații ale purtătorului de cuvânt, urmate de răspunsuri la întrebări. Desigur, nu puteam urma în întregime acest model - conferințe de presă zilnice la o anumită oră, aceeaşi în fiecare zi - pentru că relațiile noastre internaționale nu aveau intensitatea şi amploarea celor americane. Am optat pentru întâlniri săptămânale, joia, la ora 11, la Clubul presei, şi apoi la sediul MAE, încurajând presa să-şi acrediteze corespondenți pe lângă MAE. Am urmat acelaşi model şi la Instituția prezidențială.

AS.: *Şi cum se desfăşurau conferințele de presă?* T.C.: O conferință standard, în cazul meu, consta din patru elemente: declarații oficiale de poziție față de anumite evenimente, dacă era cazul; informații privind principalele activități ale MAE, respectiv instituției prezidențiale, în săptămâna care a trecut; informații privind principalele activități în săptămâna care urmează; răspunsuri la întrebări. Informarea presei era completată cu comunicate de presă, după fiecare activitate a MAE sau a preşedintelui, care doream să fie cunoscută mijloacelor de informare în masă. Atunci când era vorba de luări de poziție față de diferite evenimente sau situații de interes pentru opinia publică internă sau internațională, textele acestora erau prezentate spre aprobare ministrului, respectiv preşedintelui, în plus, eram în permanență disponibil la telefon sau chiar pentru întâlniri, pentru ziariştii acreditați care aveau întrebări punctuale sau dorințe speciale.

Traian Chebeleu: „Colaborarea cu preşedintele Ion Iliescu a fost foarte bună..."

AS.: *Cum ați colaborat cu Ion Iliescu?*

T.C.: Colaborarea cu preşedintele Ion Iliescu a fost foarte bună, din punctul meu de vedere. Aveam în permanență uşa deschisă, pentru orice chestiune în care simțeam nevoia să-l consult, în legătură cu transmiterea

mesajelor către presă sau de reacțiile la articole ori informații apărute în presă.

AS.: Ce *considerați foarte important fn colaborarea dintre purtătorul de cuvânt şi politicianul pe care îl reprezintă?* T.C.: Mie mi se părea esențial să cunosc şi să înțeleg cum gândeşte preşedintele în chestiunile legate de activitatea sa şi să fiu de față la activitățile despre care urma să relatez ziariştilor. Preşedintele Iliescu a acceptat acest lucru şi, în cei aproape patru ani de serviciu la Cotroceni, cred că am asistat la practic toate întâlnirile preşedintelui, atât cu personalități din străinătate cât şi cu oamenii politici români, ca şi la reuniunile internaționale sau interne - consultări sau reuniuni de lucru cu partidele, reuniuni ale Consiliului Suprem de Apărare al Țării -cu excepția, evident a audiențelor şi întâlnirilor private, în acest fel, cred că am reuşit să comunic puncte de vedere şi poziții care reflectau corect modul de gândire şi abordare al preşedintelui, respectiv informații corecte asupra evenimentelor la care preşedintele a participat, în plus, de regulă, înaintea fiecărei conferințe de presă prezentam preşedintelui textele declarațiilor pe care urma să le prezint şi stabileam cam ce reacție să am față de eventualele întrebări care erau de aşteptat să apară din partea jurnaliştilor. Desigur, nu aveam cum să anticipez toate întrebările, aşa încât de multe ori a trebuit să-mi asum răspunderea pentru răspunsurile date pe loc, ca reflectând poziția sau opinia preşedintelui. Nu am greşit de foarte multe ori. Adesea, însă, aveam să constat că mă pregăteam pentru întrebări de fond, care nu erau ridicate, în timp ce eram surprins cu întrebări pe chestiuni care mie mi se păreau laterale, marginale sau nesemnificative.

AS.: Cum era *relația lui Ion Iliescu cu presa?*

T.C.: Impresia mea este că preşedintele Iliescu a fost receptiv şi deschis la colaborarea cu presa. Deşi a rămas marcat din acest punct de vedere

de două-trei reacții la întrebări provocatoare ale unor jurnalişti, preşedintele Iliescu era adeptul transparenței şi informării corecte a presei.

Acest lucru s-a putut vedea în contactele directe cu presa, cu prilejul diferitelor evenimente la care participa, precum şi la propriile conferințe de presă. Faptul că avea un purtător de cuvânt care se întâlnea săptămânal cu presa i-a permis să aibă conferințe de presă mai rare, de două ori pe an, dar anunțate din timp şi care se bucurau de participare numeroasă şi de nivel din partea presei, şi nu mă refer doar la jurnaliştii acreditați pe lângă instituția prezidențială.

A.S.: Care au fost momentele mai dificile în timpul mandatului la Cotroceni?

T.C.: Nu aş spune că am avut momente foarte dificile. Oricum, nimic din coşmarul pe care l-am trăit timp de mai bine de un an ca purtător de cuvânt la MAE pentru a explica evenimentele din 13-l5 iunie 1990, activitatea comisiei de anchetă a Parlamentului pe marginea acestor evenimente şi rezultatele acesteia. Momentele mai dificile au fost legate de situațiile în care a trebuit să exprim unele poziții sau puncte de vedere mai vehemente legate, spre exemplu, de manifestări cu caracter naționalist sau de remarcile cu caracter ofensator la adresa preşedintelui făcute de diverşi oameni politici sau de unii jurnalişti comentatori. Nu îmi venea uşor să redactez astfel de comunicate sau scrisori deschise.

Traian Chebeleu: „...mulți oameni politici preferă să fie propriii purtători de cuvânt".

A.S.: De ce are nevoie un purtător de cuvânt ca să fie eficient? T.C.: Primul lucru este să cunoască bine ce face demnitarul pe care îl reprezintă în exercitarea funcției sale şi să fi fost prezent la evenimentele pe care le relatează presei. Altminteri, există riscul de a transmite informații eronate sau poziții care nu corespund celor reale ale demnitarului. Reacțiile sale la chestiuni politice controversate sau delicate trebuie verificate în prealabil cu demnitarul în ceea ce priveşte acuratețea lor. în al doilea rând, trebuie să dea informații corecte atunci

când este solicitat de ziarişti. Jurnaliştii acreditați pe lângă instituția

al cărui purtător de cuvânt este trebuie să aibă încredere în el, în seriozitatea răspunsurilor lui. Această încredere se construieşte în timp. în al treilea rând, să fie disponibil în permanenţă pentru răspunsuri şi reacţii la solicitările ziariştilor cu care lucrează.

AS.: Ce *consideraţi că a mers bine?*

T.C.: Satisfacţia principală este că mi-am îndeplinit cât am putut mai bine misiunea de purtător de cuvânt, înainte de a o exercita, imaginea mea despre un purtător de cuvânt era cea a unui om volubil, comunicativ, prompt în reacţii. Erau caracteristici pe care nu le aveam şi, de aceea, am primit cu reticenţă prima solicitare de a fi purtător de cuvânt la MAE şi am acceptat-o doar cu titlu provizoriu, până se va fi găsit o persoană potrivită pentru această funcţie. Dar, aşa cum se întâmplă de multe ori în viaţă, provizoratul a durat destul de mult la MAE şi, mai mult chiar, s-a prelungit şi la Instituţia prezidenţială, unde aveam să exercit de fapt două funcţii - purtător de cuvânt şi consilier prezidenţial pentru relaţii externe. Satisfacţia a constat în aceea că, în legătură cu mesajele transmise, nu a trebuit să fiu dezavuat de cei în numele cărora vorbeam.

AS.: *Şi insatisfacţii?*

T.C.: Insatisfacţii? Doar cele legate de notorietatea pe care inevitabil am dobândit-o în urma asocierii numelui meu cu personalităţi puternic implicate în lupta politică internă, acest lucru având consecinţe pentru activitatea profesională, dar şi în plan personal.

AS.: Cât *afectează imaginea unui demnitar modul în care se comunică?*

T.C.: Nu sunt un specialist, pentru a vă putea da un răspuns ştiinţific. Fără îndoială, însă, că imaginea poate ajuta, sau, dimpotrivă, împovăra comunicarea cu presa. O imagine bună întăreşte credibilitatea mesajului şi preluarea lui ca atare. O imagine afectată de elemente negative - de caracter, de viaţă personală, de exercitare a atribuţiilor funcţiei - îngreunează recepţionarea mesajului, care va fi „forfecat", analizat, pentru a se vedea ce se ascunde în spatele afirmaţiilor făcute.

AS.: *Politicienii români au învăţat să folosească instituţia purtătorului de cuvânt?*

T.C.: Nici la această întrebare nu pot să dau un răspuns tranşant. Aş tinde să spun că în general „nu", după ceea ce se vede la televizor, se aude la radio sau se citeşte în ziare, de unde rezultă că mulți oameni politici preferă să fie propriii purtători de cuvânt. Dar nu am suficiente elemente ca să fac o apreciere fundamentată.

VIRGINIA GHEORGHIU

Virginia Gheorgfiiu are 41 de ani, este absolventă a Facultății de Istorie, secția filosofie-istorie, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca. A urmat programul Hubert Humphrey Fellowship la American University, Washington D.C., cu specializare în relații internaționale şi studii de securitate (1993-l995). A fost cercetător la Institutul Regal de Relații Internaționale, Londra, UK (Chatham House) cu o lucrare privind sistemul de securitate în Balcani(1993), apoi bursier NATO (1990-l992) cu o lucrare privind „Mass media în țările postcomuniste: legislație, dinamică". A participat la următoarele programe de training: training la Central Officce of Information din Londra pentru ofițerii de presă, *training* pentru ofițerii de presă la guvernul german, Wiesbaden, *training* privind restructurarea datoriilor, Fitch, Londra, *training* privind programul de privatizare de masă, Banca Mondială, Washington D.C. (1994), absolvit cu un plan de acoperire media pentru

privatizarea prin cupoane. A participat la următoarele campanii electorale: în 1997(PD), în 2000 (PNL), în 2004 (PNL). A fost *internship* la Banca Mondială, Washington D.C, *internship* la Congresul SUA, comisia de politică externă, ambele în timpul studiilor în SUA. A fost consilier, secretar de stat, purtător de cuvânt la Guvernul României (1990-l992), director de dezvoltare la Romanian-Americar Enterprise Fund, vicepreşedinte la grupul Tofan, consultant al Băncii Mondiale pentru mediul de afaceri, vicepreşedinte AOAR, participant în repetate rânduri la Forumurile de Afaceri de la Davos şi Salzburg, director de marketing la Realitatea TV, co-

partener împreună cu Gabriel Giurgiu la talk-show-ul politic „La puterea a doua", ziarist radio la Studioul teritorial Cluj. Astăzi este director supleant pentru România, Ucraina, Moldova, Georgia şi Armenia la Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare, Londra. A fost membru în Boardul Soros (1998-2006), cu o întrerupere de l an.

6 VIRGINIA **GHEORGHIU**

'in perioada în care am fost purtător de cuvânt la Guvern, cu ***Vlrginia Gheorghiu**** *am avut câteva discuţii despre ce nu se întâmplă în domeniul comunicării. Era un om informat şi privea lucrurile cu multă acribie. Era critică, provocatoare în ton, dar cu argumente pe care, chiar dacă nu le împărtăşeai, nu puteai să le combaţi* uşor.

Virginia era pentru mine omul potrivit la locul potrivit. Avea forţa argumentelor, siguranţa informaţiei şi stăpânirea de sine. Văzând-o, ştiam că o poţi lua ca reper atunci când căuta/ *un purtător de cuvânt care să* stăpânească verbele „a impune" şi „a *convinge". Am avut mereu senzaţia că ştie şi când şi cum trebuie să comunice, două elemente foarte importante pentru un comunicator, pentru un practician în relaţii publice.*

în general, purtătorul de cuvânt, mai ales în instituţiile politice, în cele publice, este perceput de mass-media ca o barieră între jurnalist şi demnitar. Pare un cerber care limitează accesul la politician, la şeful instituţiei. Pe fond, presa are dreptate. Purtătorul de cuvânt trebuie să preia parţial mesajul public şi să limiteze expunerea demnitarului.

fncrederea exagerată m s/ne i-a determinat pe unii politicieni să *considere că nu au nevoie de această interfaţă. Preşedintele Ion*

1992, purtător de cuvânt al Guvernului Theodor Stolojan.

///'eseu a recurs *la purtătorul de cuvânt abia după un an, iar Emil Constantinescu a luat o decizie în acest sens după doi ani de mandat. Unii politicieni consideră că e suficient să îşi facă treaba bine ca să îşi menţină popularitatea şi credibilitatea la cote înalte. Recurgerea la un purtător de cuvânt, la o consiliere în domeniu, după o lungă amânare a unei decizii în*

acest sens, poate crea senzația că ceva nu e în regulă, în acelaşi timp, presa - şi îmi amintesc de colegii mei acreditați la Palatul Cotroceni în primii doi ani de mandat ai preşedintelui Constantinescu - reclamă lipsa purtătorului de cuvânt. Cu toate tarele funcției, o asemenea persoană reglementează procesul de comunicare. Chiar şi obținerea unui interviu, în lipsa unui departament de specialitate, devine în asemenea situații dificilă: cui îi adresezi cererea, de la cine aştepți un răspuns?

O dată numit purtătorul de cuvânt, presa încearcă să îl faulteze, e adevărat, cu ajutorul şefului instituției. Dacă purtătorul de cuvânt nu e recunoscut de presă ca persoană cu autoritate, dacă simte că politicianul nu îi conferă credibilitate, presa va încerca să ajungă direct la politician. Misiunea purtătorului de cuvânt e să îi convingă pe jurnalişti că nu este o piedică în calea comunicării cu politicianul, ci un liant între mass-media şi demnitar.

Ziaristul, în mod firesc, preferă accesul direct la politician, prin asta înțelegând inclusiv conferințe sau declarații de presă susținute de acesta. Şi totuşi: când şi cât se expune un politician? Evident, atunci când e vorba de subiecte cu impact major asupra populației, când se iau decizii care necesită explicații persuasive, apariția politicianului este imperios necesară. Purtătorul de cuvânt în asemenea situații este un substitut diluat şi care mai mult deranjează decât ajută. Situațiile de criză pot fi gestionate de purtătorul de cuvânt, dar primele explicații trebuie oferite de şeful instituției. După ce e stabilită maniera de lucru şi modalitatea de comunicare pe perioada situației de criză, purtătorul de cuvânt poate prelua eficient misiunea, în perioada gripei aviare, supraexpunerea ministrului Agriculturii, care oferea detalii despre

evoluția epidemiei în conferințe de presă organizate succesiv, în aceeaşi zi, nu a făcut mai eficientă comunicarea şi nici nu părea să calmeze starea de spirit.

Un demnitar implicat într-un scandal va trebui să îşi prezinte personal opinia şi să ofere explicații. Folosirea purtătorului de cuvânt nu face decât să îl

vulnerabilizeze şi să dea impresia că are ceva de ascuns. Informațiile după întâlniri importante, cum sunt vizitele de stat, convorbirile oficiale cu omologi, au un impact categoric mai mare când sunt făcute de politician. Purtătorul de cuvânt preia ceea ce eu consider a fi elementele de bucătărie: de la anunțuri de program până la puncte de vedere pe diverse teme care țin de multe ori de agenda presei. Nu e o filozofie specială în gestionarea aparițiilor publice. Trebuie doar să cunoşti care sunt mesajele prioritare, care sunt subiecte volatile, minore şi în funcție de agenda proprie stabileşti vectorul de comunicare.

Au existat situații cu care m-am confruntat în mandatul preşedintelui Traian Băsescu gestionate extrem de neprofesionist. Am să amintesc internarea preşedintelui în urma diagnosticului de hernie de disc. Deşi se stabilise ca detaliile care țineau de partea medicală să fie oferite presei de către echipa de medici, iar mie să îmi revină anunțarea deciziei preşedintelui de a se opera în țară sau în străinătate, comunicarea cu echipa medicilor a fost aproape inexistentă. Aflam de la televizor, sigur, pe surse, evoluții care erau apoi infirmate de realitate. Boala preşedintelui devenise brusc un teren propice pentru publicitatea medicilor. O dată preşedintele plecat la Viena, am descoperit, la fel de brusc, că informațiile puteau fi oferite în timp util şi fără convulsii. Am stabilit cu echipa medicilor de la spitalul vienez că, în calitate de purtător de cuvânt, voi anunța, cu o regularitate de asemenea fixată de comun acord cu doctorii, starea de sănătate a pacientului, detaliile medicale urmând să fie oferite de medici după conferința de presă pe care o susțineam eu. Deşi ne aflam la câteva mii de kilometri unii de alții, în toată perioada cât preşedintele s-a aflat la Viena comunicarea cu medicii nu a

cunoscut nici o fisură, iar relația cu presa a fost lipsită de tensiune. Aveam încă o dovadă că a comunica este un proces simplu *atunci când regulile sunt stabilite şi respectate întocmai, când presa şi opinia publică sunt tratate cu seriozitate şi responsabilitate.*

Virginia Gheorghiu*: „A fost un privilegiu, un cadou enorm pe care mi

l-a făcut soarta".

Adriana Săftoiu: înainte de a fi purtător de cuvânt aveai deja un stagiu

la guvern. Cum a fnceput activitatea ta în structurile guvernamentale?

Virginia Gheorghiu: Eu am început să lucrez încă din august 1990 la Guvern, la Departamentul pentru structuri sociopolitice, condus de Dorel Şandor şi aflat în subordinea lui Adrian Severin. De la un moment dat veneam în contact cu premierul, cu Cabinetul lui, cu echipa de consilieri, pentru că făceam analize privind dinamica situației politice, a societății civile, dădeam soluții pentru situații de criză, asiguram în general managementul crizelor sociopolitice. De bună seamă toate aceste „produse" erau create de o echipă din care făceam şi eu parte, îmi aduc aminte că eu eram stagiară în 1990, de abia terminasem facultatea, eram foarte tânără, şi în momentul în care m-am angajat, Petre Roman, fără să mă ştie personal, mi-a dat o derogare de la stagiatură cu creion roşu pe hârtia cu structura Consiliului pentru Reformă...

A.S.: De ce îți era necesară?

V.G.: Pentru că altfel trebuia să îmi termin stagiatură, nu era abrogată legea care te lega trei ani de glie, iar eu apucasem să fiu un an profesoară la un liceu industrial la Turda. Un liceu foarte bun de altfel, dar departe de casă. Eu locuiam pe atunci la Cluj şi făceam naveta zilnic.

A.S.: Şi cum ai ajuns la Bucureşti de la liceul din Turda? V.G.: îl ştiam pe Dorel Şandor dinainte de 1989. Făcusem un curs de perfecționare de trei luni la „Ştefan Gheorghiu" şi am păstrat legătura.

: Interviu realizat în anul 2004.

Ca profesor, acolo avea nişte abordări matriceale foarte interesante ale fenomenului politic, mi-a plăcut să contraargumentez, să intru în discuții cu el, este un interlocutor provocator inteiectualiceşte... In 1990 e! era la Guvern, a făcut o mulțime de recrutări şi a adus o mulțime de oameni tineri pe care îi ştia din toate colțurile țării. Am aflat apoi că această politică de a înlocui generațiile, de a aduce oameni foarte tineri era chiar opțiunea lui

Petre Roman şi îi sunt recunoscătoare. Aşa am venit la Bucureşti, la acest departament, un fel de *think tank* guvernamental. Când lolanda Stăniloiu a vrut să plece la CNA, Theodor Stolojan avea nevoie de o soluție provizorie. M-au recomandat mai mulți, Stolojan a citit câte ceva din ceea ce scriam în mod curent pentru cabinetul premierului şi s-a hotărât foarte repede pentru că nici el nu plănuia, împotriva a ceea ce credeau ziariştii atunci, că o să stea după alegeri la Bucureşti, în România, că o să rămână în politică alături de FDSN.

A.S.: Vorbeşte-mi puțin despre acest grup creat în 1990. V.G.: Erau o mulțime de oameni tineri care acum sunt foarte bine plasați profesional, sunt fie politicieni, fie sociologi cu o reputație bună, fie ziarişti. Am fost într-o companie foarte bună de la care am învățat şi mi-am făcut un bagaj de relații pe care l-am folosit apoi când m-am reîntors în România în business, lucrând pentru Grupul Tofan. Practica se numeşte „revo/v/'ng door" şi este larg uzitată. Ceea ce am apreciat atunci în general, ca politică a administrației Roman, a fost dorința de a aduce tineri: noi nu aveam dosar, era puțin probabil ca la vârsta aceea să fi avut probleme de colaborare cu vechiul regim şi era"m plini de speranță, aveam senzația că este începutul lumii, momentul originar şi că suntem parte din scenariul arhetipal. Nu aveam o agendă personală. Nici unul dintre noi nu ținea să se îmbogățească sau să devină vedetă. Dimpotrivă, mulți dintre noi şi-au pierdut prietenii având în vedere maniheismul anilor '90, pe care ți-l aminteşti foarte bine. Mulți prieteni ne urau sau rupseseră legăturile cu noi.

A.S.: Puteai să te îmbogățeşti?

V.G.: Acum, privind retrospectiv lucrurile, cred că da. Dar atunci nu era printre obiective şi în general nu este printre obiectivele unui om care tocmai a terminat o facultate umanistă şi iese dintre cărți, fără studii de business, să se îmbogățească, ci să facă loc în viață principiilor pe care le-a învățat pentru examene. Ştiu că sună ridicol, dar aşa eram la 24 de

ani. Idealistă, manipulabilă, gata să lucrez foarte mult, animată de

ceea ce credeam şi învăţasem de curând că e bun. Cred că asta este paradigma iniţială pentru orice absolvent de facultate umanistă.

Virginia Gheorghiu: „A fost o mare nedreptate felul în care a fost doborât Guvernul Roman şi un recul al democraţiei incipiente".

A.S.: Cum a fost la mineriadă? Aţi prevăzut evenimentele la departamentul de analiză? L-aţi avertizat pe premierul de atunci, Petre Roman?

V.G.: Cred că da. Au fost foarte multe momente de criză pe timpul guvernării Roman. Şi cred că a fost o operaţiune extrem de costisitoare pentru ţară. A fost o mare nedreptate felul în care a fost doborât Guvernul Roman şi un recul al democraţiei incipiente. De fapt, toate mineriadele au avut această caracteristică: au violentat instituţii fragede, au creat speranţe false şi au creat lideri populişti gata să cucerească Bucureştiul cu ciocanul sau cu vorba goală. Nu aşa se schimbă un guvern într-o ţară care aspira atunci la democraţie. Au fost vremuri tulburi, în mod clar, erau atunci tabere şi păreri foarte diferite între cei care doreau o modernizare şi o tranziţie accelerate, dar care nu erau pe larg împărtăşite de populaţie, ci mai degrabă de elite, şi de cei care voiau o transformare domoală, fără dureri, fără incertitudini şi cu cât mai puţine schimbări de ierarhii. Cine a jucat jocul acela pe tabla de şah şi-a închipuit că a sacrificat o piesă, dar a aruncat în aer, de fapt, toată tabla de şah pentru o bună perioadă de timp.

A.S.: Guvernul Roman opta pentru „o reformă cu dureri"? V.G.: Eu aşa am avut tot timpul impresia. La vârsta respectivă, dacă aş fi avut altă impresie, aş fi plecat pe loc. Nu era o vârstă la care să faci compromisuri când tocmai ai terminat de învăţat că atunci când e vorba de principii, ele sunt la fel de inatacabile ca „cerul înstelat". Erau şi foarte multă improvizaţie şi nesiguranţă, erau vremuri tulburi, repet, îmi amintesc, de exemplu, de momentul când a venit regele în ţară. Eram cu

Ovidiu Şincai, eram şi foarte buni prieteni, era clujean ca şi mine, era Crăciun şi eram ofiţer de serviciu, ne uitam la televizor şi ascultam şi BBC-

ul şi am aflat că regele se află în ţară, că s-a urcat în nişte maşini şi a plecat către o destinaţie oarecare. Deci la Cabinetul premierului ştirea a ajuns simultan cu difuzarea ei publică! Ovidiu a început să dea telefoane, fiindcă era bărbat şi avea o voce mai credibilă decât a mea, ca să întrebe dacă ştie cineva despre chestia asta la poliţia de frontieră, la SRI, deşi normal telefoanele ar fi trebuit să sune şi unde ne aflam noi. între timp am aflat că în după-amiaza respectivă, era ajunul Crăciunului, sosise o scrisoare de la Casa regală, dar nu avusese cine să o primească pentru că era gol Palatul Victoria, lumea fiind plecată de sărbători. Stăteam de vorbă cu Ovidiu, Dumnezeu să-l ierte, şi glumeam: *„Deschidem porţile aici la Palat, o sunăm pe Simina Mezincescu, eu o să fiu contesă şi tu o să fii baron".* Erau extrem de fluide vremurile dacă o asemenea informaţie nu ajunsese la timp unde trebuia, unde se putea formula un răspuns, îţi dai seama de cât de puţină expertiză, ce instituţii slabe şi necoordonate aveau la dispoziţie liderii în momentul acela?! Asta mi-a recalibrat puţin ideea despre ce se poate şi ce nu se poate face când e vorba de putere.

AS.: *Ritmul greoi de după aceea, stagnarea economică se datorează şi minehadelor?*

V.G.: Am observat că în literatura postdecembristă mineriadele sunt indicate drept una dintre cauzele stagnării... Cred că stagnarea se datorează şi structurii coaliţiei care era atunci la putere. Să nu uităm că PRIVI, PUNR, PSM erau în coaliţie, în mod declarativ, făceau parte din programul şi obiectivele lor pe care nu le-au ţinut ascunse: continuitatea cu vechiul regim, „nu ne vindem ţara", o reformă lentă, politici populiste, privilegierea sectorului de stat indiferent de eficienţă... Sunt documente publice peste care te poţi uita. PDSR era şi atunci un partid gigant, dar nu era cooptat în reţeaua externă de instituţii, lideri, mari corporaţii, guverne democratice binevoitoare care te ţin în formă, în arenă presându-te atunci când regulile de bază ale democraţiei şi ale economiei de piaţă sunt încălcate. Şi nici nu avea un *leadership cu* obiective clare de modernizare. Oamenii au votat în cunoştinţă de cauză această coaliţie. Nici ăsta nu e un amănunt de neglijat.

Vocile putem

Virginia Gheorghiu: „Theodor Stolojan, în ciuda costumelor dânsului etern demodate, are o mentalitate de occidental, de «neamț»".

A.S.: Ai avut vreo ezitare când ți s-a propus să preiei funcția de purtător de cuvânt?

V.G.: Nu, n-am avut nici o ezitare pentru ca mi-au fost făcute clare de la început condițiile, era o chestiune temporară, mandatul meu a şi durat din iunie 1991 până în ianuarie 1992. în perspectiva pe care o aveam eu asupra lucrurilor urma să fac în continuare analiză politică, deci era o ieşire la rampă de scurtă durată şi bazată pe ceea ce ştiam să fac şi pe principiile pe care le urma Departamentul de unde proveneam. Era clar pentru mine: Guvernul Stolojan era un guvern de tranziție care avea un singur scop, sa pregătească alegerile. Venea după criza provocată de mineri şi de căderea Guvernului Roman, nu fusese un guvern ales, era un guvern care trebuia să aibă grijă ca alegerile să decurgă liber şi corect.

A.S.: Cum era colaborarea cu Stolojan?

V.G.: Am avut o colaborare foarte bună, dar în acelaşi timp pot să spun că am cunoscut puține persoane care s-au înțeles prost cu Stolojan. Este un om cu care dacă eşti corect, eşti principial, nu îi ascunzi nimic din ce ați hotărât că este de interes comun, nu ai cum să ai relații proaste. Am avut o relație foarte bună, care a continuat după aceea şi în America. El m-a ajutat foarte mult să obțin un *internship* la Banca Mondială, apoi a venit să lucreze şi la Grupul Tofan unde eram eu în momentul acela, l-am ajutat în campania din 2000. Am rămas într-o relație pe care nu aş putea să o definesc de prietenie, pentru că e o diferență foarte mare de vârstă între noi, dar nici o relație ca de la maestru la ucenic, pentru că nu am devenit o dona stând atâția ani pe lângă dânsul, însă suntem într-o relație omenească, bună, îl ascult, mă ascultă, avem o relație sinceră fără să fie sau să fi fost vreodată vorba de o chimie extraordinară între noi. în momentul în care s-au stabilit limitele mandatului, ale responsabilităților mele şi cum nu le-am încălcat, m-a lăsat în pace. Şi cred că pe sistemul ăsta a funcționat şi relația lui cu miniştrii, cu alți oficiali, cu oamenii în general. E un om corect, un jucător de echipă şi îşi respectă cuvântul. Astăzi aş spune că,

în ciuda costumelor dânsului etern demodate, are o mentalitate de occidental, de „neamț".

AS.: *Abordai deschis discuțiile despre prestațiile lui publice?* V.G.: Absolut. Dar asta nu înseamnă că mă lua întotdeauna în seamă sau că şefii te iau întotdeauna în seamă. Face parte din felul meu de a fi care mi-a adus şi foarte multe probleme, deci mi-am luat misiunea în serios. Făceam analiză de conținut, analiză de discurs, am scris discursuri, interviuri, prezentări, biografii, am comentat aparițiile de televiziune, interviurile radio, în măsura în care aveam timp. Nu stăteam la taclale căci avea o mulțime de probleme de rezolvat, dar îi spuneam întotdeauna *„cred asta", „cred că nu e bine să faceți* aşa", *„cred că ați făcut o greşeală".* Fără îndoială, el nu se baza numai pe evaluările unei singure persoane.

Virginia Gheorghiu: „Informația publică nu are dreptul să fie în mâna unui grup de oameni denumit «guvern»".

AS.: Ce te *definea ca purtător de cuvânt? Care era atuul tău?* V.G.: O chestie conjuncturală: cred că şi eu, şi Mihnea, şi lolanda am venit după un purtător de cuvânt care era extrem de polemic, de angajat, era într-o relație de prietenie cu premierul, vorbesc de Bogdan Baltazar. Ei bine, după acest luptător, discursul meu a fost mult mai sec, limitat la a transmite informațiile şi evaluările pe care le aveam de transmis, în mod programatic. Nu m-am implicat aşa de mult, cum au făcut-o alții, în persuasiune. Misiunea mea era mai degrabă să informez corect şi în timp real. Repet, era şi caracteristica Guvernului care nu trebuia să fie suspectat că ține partea cuiva. Era foarte important. Depindea de asta percepția României în străinătate. Am făcut cât de puțin s-a putut „cosmetică". Persuasiunea nu a fost prima mea armă. Informația corectă şi la timp a fost prima mea armă. Şi aici am avut parte şi de colaborarea unui om, a primului-ministru, care avea acelaşi obiectiv ca mine. Deci atuul sau diferența specifică pe care am marcat-o eu nu s-a datorat personalității mele, ci conjuncturii şi obiectivului principal al Guvernului pentru care lucram. Nu era cine ştie ce greu,

trebuia să alegi informația, să o transmiți la timp şi să fii întotdeauna la dispoziția presei pentru *follow-up.* Mai aveam şi ofensive de „farmec" în care socializam cu ziariştii sau formatorii de opinie în condiții relaxate, în care premierul putea să discute în amănunt ce-l preocupa. Nimic neobişnuit. Apoi dezmințirea şi respingerea oricărei informații neadevărate - astea erau o plagă atunci şi nu voiam nimic neadevărat să-i umbrească misiunea.

A.S.: Care îți erau atribuțiile? Cum funcționa Departamentul? V.G.: Eu am fost mai mult decât purtător de cuvânt, am fost şi secretar de stat la Departamentul Informațiilor Publice, deci coordonam şi departamentul respectiv, care pe timpul lui Vasile Dâncu a devenit minister, înaintasem o propunere să fie transformat Departamentul Informațiilor Publice în agenție guvernamentală de genul United States Information Agency, care să dea informații despre România. Nu aveam nevoie de un departament de propagandă, informația publică nu are dreptul să fie în mâna unui grup de oameni denumit „guvern", e un bun al tuturor cetățenilor, e un serviciu public pe care urma să şi-l asume fiecare instituție de stat. In plus, exista un departament de analiză sociopolitică, cel al lui Dorel Şandor, iar purtătorii de cuvânt aveau acces la rapoartele, analizele, sondajele făcute de acesta. Ajunseserăm la această propunere pentru că trebuia să mă ocup şi de Studioul de film „Sahia", care mai mult ne crea probleme fiindcă erau activități atât de diferite şi nu era o resursă pentru ceea ce aveam noi de făcut. Era şi un mic oficiu pentru relațiile cu românii de pretutindeni, aveam şi corespondenți de presă la Washington, la Moscova, la Londra, trecuți tot pe schema departamentului.... Ideea pe care Stolojan a îmbrățişat-o a fost de descentralizare şi planurile erau ca toate aceste instituții să devină de sine stătătoare şi nici într-un caz să fie sub aripa Guvernului, pentru că au alt destin şi altă menire.

A.S.: Aşa-numita presă guvernamentală, respectiv TVR, *Rompres, Radio...*

V.G.: Cred că întotdeauna va exista presa guvernamentală, să fim serioşi! Cât timp există un buget de stat care finanțează presă prin

publicitate sau patroni de presă cu alte interese economice, presa aceea are toate şansele să fie pro guvernamentală doar dacă nu are un board şi o tradiție cum are BBC-ul. Atâta timp cât banii şi soluțiile îți vin

dintr-o sursă, nu ai cum să fii indiferent față de acea sursă. Dincolo de asta, cred că e necesar să ai un radio şi o televiziune publice care să creeze toate acele emisiuni care nu sunt comerciale, dar de care ai nevoie ca să beneficiezi de educație permanentă. Astea trebuie să fie susținute de la buget mai ales Tntr-o societate săracă. Ele nu aduc bani, dar aduc în schimb educație, civilizație şi, pe termen lung, cetățeni europeni. Acesta ar trebui să fie un interes al oricărui guvern.

A.S.: Şi ce s-a întâmplat cu toate planurile? V.G.: A venit alt guvern, s-au regândit planurile, s-au refăcut strategiile...

A.S.: Aveai acces la toată informația?

V.G.: Da, informația de care aveam nevoie. Sunt convinsă că mi-au rămas foarte multe zone necunoscute, însă nu aveam nevoie pentru discursul pe care îl pregăteam pentru public, pentru ziarişti. Există întotdeauna informații de culise, jocuri duble, interese abil mascate, lupte pentru influență şi putere, amantlâcuri şi discuții de alcov, dar ele sunt mereu fluide, schimbătoare, interpretabile, deseori nefinalizate în politici, neexprimate şi neexprimabile şi nu poți transforma purtătorul de cuvânt într-un comentator de interminabilă telenovela. Toate lucrurile de mai sus sunt deja obiectul unei alte meserii, nu al aceleia pe care o aveam eu.

AS.: *Totuşi, are nevoie un purtător de cuvânt de acces la informația, la* evenimentul de *dincolo de* şedințele de guvern, de întâlnirile *oficia/e? îl ajută să priceapă mai bine fenomenul politic, actul decizional?*

V.G.: Fără îndoială. Dar sunt lucruri care eventual te pot educa pe tine ca purtător de cuvânt, îți desenează harta pe care te mişti, fără să fie de vreun ajutor sau interes public. Cred că trebuie să existe o relație de încredere între purtătorul de cuvânt şi şeful lui. Eu am fostîntr-o astfel de relație, am participat la o mulțime de întâlniri neoficiale, dar acolo se

desenează mai ales proiecte, nu se iau decizii, se palpează interlocutorul, se negociază. Sunt mecanismele interne de funcționare ale unei organizații, sigur ale unei organizații care mânuieşte mulți bani, influențează milioane de destine. Dacă ceva ți se pare în neregulă ție ca om, protestezi, pleci, dar asta nu ține *dejob description-u* tău, ci de caracterul tău, de convingerile tale. Oricum, nu am fost martor la proiecte de lovituri de stat şi nici la planuri de devalizări.

AS.: Asta e valabil şi pentru un guvern politic? V.G.: Da. într-un guvern ales, în condiții normale, persuasiunea, retorica şi sofismele nu sunt niciodată departe de purtătorul de cuvânt şi pentru că nu sunt departe, el trebuie să facă parte din intimitatea celui care ia deciziile, face politicile şi trebuie să înțeleagă şi să culeagă corect accentele care se pun.

Virginia Gheorghiu: „Lumea uită acum foarte uşor că, în 1990, oricât de anticomunist, anticeauşist sau anti ce vrei tu erai, aveai în spate cultura formată de un astfel de regim totalitar şi nu puteai să sari peste umbra ta aşa de uşor".

A.S.: Ce înseamnă un guvern normal?

V.G.: Un guvern normal e un guvern politic care, pe lângă faptul că administrează treburile țării, e format din membrii unui partid sau ai mai multora care se şi gândesc să câştige alegerile următoare. Şi atunci te foloseşti de multe dintre instrumentele persuasiunii. E imoral? Poate. E ilegitim sau neobişnuit? Nu. Asta pare să fie o normă globală şi nu pot să sper decât că ea se va îmbunătăți. De la „contractul social" încoace se tot îmbunătățeşte, din păcate într-un ritm care nu face din guvernarea perfectă bunul tangibil al acestei generații...

AS.: Ceea ce *nu era Guvernul Stolojan. Nu era un guvern normal,*

adică politic.

V.G.: Nu era cazul Guvernului Stolojan. Asta a fost o bătălie eternă cu presa, îmi aduc aminte că Ion Cristoiu, căruia îi port tot respectul, scria editorial după editorial că Stolojan a făcut o înțelegere cu Ion Iliescu şi va

rămâne prim-ministru. Ori de câte ori îi spuneam că nu e aşa, nu mă credea, şi în momentul în care Stolojan a plecat de la Bucureşti şi din politică, a scris un editorial în care a spus „da, recunosc, am crezut tot *timpul că va face un pact şi va rămâne prim-ministru".*

AS.: De ce nu ş/'-ar fi dorit Guvernul Stolojan să câştige alegerile? Doar pentru că *primise o misiune pe termen scurt şi era loial misiunii?*

V.G.: în primul rând, spre mirarea multora, Stolojan este un astfel de om care îşi duce o sarcină la bun sfârşit, în politică e un lucru rar. Fără îndoială, eu vorbesc aici cu părtinire pentru că îl apreciez foarte mult, dar este un om care îşi ține promisiunile şi asta a fost o promisiune făcută. Şi - aici bănuiesc, nu am discutat niciodată asta cu el - cred că l-a tentat foarte mult şansa de a învăța ce se putea învăța despre economia de piață de la Banca Mondială. Lumea uită acum foarte uşor că, în 1990, oricât de anticomunist, anticeauşist sau anticevreitu erai, aveai în spate cultura formată de un astfel de regim totalitar şi nu puteai să sari peste umbra ta aşa de uşor. în momentul în care îți propuneai şi îți doreai să fii mai bun, să fii critic şi să te dezbari de bagajul ăsta care ți-a ascuns, caîntr-o carte a lui Kurt Vonnegut, fața şi personalitatea, nu puteai să o faci decât din perspectiva altui *know-how.* Şi întotdeauna am avut senzația că el s-a dus să învețe fără a fi un om foarte tânăr. Banca Mondială era un loc ideal să înveți repede, cu exemple din toată lumea, şi să sari cumva rapid peste educația pe care ai avut-o. A preferat să învețe din cărți decât din greşelile proprii. Şi cred că acesta a fost al doilea motiv pentru opțiunea lui de a pleca din țară.

AS.: De *unde imaginea lui Thedor Stolojan, ba că e un tehnocrat desăvârşit, ba că nu a făcut nimic, doar o gestionare* a *unei perioade premergătoare alegerilor?*

V.G.: în 1991-1992, chestiunea asta era destul de greu de făcut, adică să gestionezi în linişte o economie ca să nu se prăbuşească. Reformele de

abia începuseră, îmi aduc aminte că se vorbea de privatizări pilot şi erau şase piloţi, şase întreprinderi care trebuiau privatizate! în momentul în care minerii decideau politica la Bucureşti, nu era o ţară uşor de gestionat. Era o ţară în care criza transformării nu se consumase încă. Nu a făcut nimic?! A ţinut lucrurile în echilibru stabil timp de un an de zile, a permis intrarea în normalitate cu toate greutăţile pe care le-a presupus, timp de un an de zile, şi a trebuit să o facă *sine ira et studio,* deşi bănuiesc că a avut şi el preferinţele lui politice şi o fi avut şi el simpatiile şi antipatiile lui omeneşti. Deci nu a fost puţin lucru să relansezi normalitatea Tntr-o ţară maniheistă, fluidă, încrâncenată şi confuză. Aminteşte-ţi de minerii care au venit la Bucureşti şi intrau oricând voiau la Guvern, aminteşte-ţi de faptul că era miting măcar o dată pe săptămână, ori în Piaţa Universităţii, ori în

Piaţa Victoriei, era o opoziţie activă, presa era mult mai activă decât este astăzi şi mai critică decât este astăzi, societatea civilă nu era încă blazată, elitele intelectuale erau extrem de antiguvernamentale, iar mediile politice şi de afaceri ostile României. Crede-mă, fără să fi fost un om providenţial, absenţa unei persoane care să ţină lucrurile în echilibru s-arfi observat. Poate că erau mai mulţi capabili să gestioneze această situaţie postcriza, poate mai bine, dar s-a nimerit el şi s-a achitat cu decenţă şi discreţie.

AS.: *Erai destul de tânără* ş/ *vremurile destul de controversate. Cum era atmosfera atunci?*

V.G.: Erau foarte accentuate în discursul public temele comunişti şi anticomunişti, criptocomunişti, securişti *versus* antisecurişti. Deşi au trecut doar zece ani, s-au schimbat foarte mult temele zilei. Cele de mai sus au apus. Ceea ce trebuia făcut atunci era pur şi simplu recâştigarea simpatiei unei lumi democrate care era sceptică faţă de cum s-a schimbat regimul în România şi de calitatea democratică a guvernării. Iar Guvernul Stolojan era un guvern de tranziţie care avea un obiectiv foarte atent monitorizat de toată lumea din ţară şi din cabinetele occidentale: organizarea de alegeri libere şi

corecte în 1991.

Virginia Gheorghiu: „înainte cu o noapte nu dormeam, iar în ziua cu şedinţa de guvern dădeam telefoane, la cine binevoia să îmi răspundă, şi puneam cât de multe întrebări puteam".

A.S.: Cum era relaţia ta cu membrii Cabinetului? V.G.: Nu am avut o relaţie conflictuală cu nici unul dintre ei. Participam, normal, la şedinţele de guvern, îmi exprimam părerea acolo unde era cazul, dar cred că nu am avut o relaţie conflictuală cu cineva. Am avut şi avantajul vârstei. Mulţi erau îngăduitori. A fost şi o reticenţă din partea mea, tot timpul, în relaţiile cu ceilalţi, adică nu îndrăzneam să fiu agresivă. Era o relaţie de la junior la senior, fără îndoială.

A.S.: Ai fi avut motive?

′5 i

"vrtltor// de *cyvânt*

de *cyvânt* Virginia Gheorghiu

V.G.: Existau miniştri cu care colaboram mai bine. Ce se întâmpla?! în momentul în care aveam sub braţ vraful de acte normative şi aveam nelămuriri, îi sunam pe semnatari să-i întreb „ce *înseamnă asta", „ce consecinţe are", „unde duce"* şi îi citam în timpul conferinţei de presă.

AS.: Nu *aplicai metoda clasică deja, de a-i aduce în* briefing-write cte

după şedinţa de guvern?

V.G.: Nu, nu veneau nici pe departe atât de des cum vin acum ca să îşi explice politicile. Adu-ţi aminte: cum îi prindeau, ziariştii îi întrebau ce au făcut în ultimii cinci ani şi dacă au colaborat cu Securitatea sau care sunt relaţiile cu Iliescu. în schimb, îi citam şi spuneam *„în opinia domnului ministru X asta înseamnă că..."* şi făceam asta ca să păstrez echilibrul. Nu m-am dus niciodată cu hârtii de pe care să citesc. întotdeauna când am intrat în sală mi-am privit asistenţa în ochi, aşa se făcea reglajul fin, să vedem cine se uita cu plăcere la mine, cine se uita cu inamiciţie la mine. Ştiam foarte bine documentele pe care le aveam de transmis sau explicat. Nu am citit niciodată nici un comunicat, toate au fost vorbite pentru că era o modalitate de a comunica mai uşor cu sala. Dacă erau întrebări pe marginea

documentelor, le aveam lângă mine şi mă puteam uita la ele, dar nu am citit niciodată nici un cuvânt în fața presei.

AS.: *Nu întâmpinai dificultăți în a descifra actele economice, mai ales că spui că erai de formație umanistă?*

V.G.: Ba da, de aceea înainte cu o noapte nu dormeam, iar în ziua cu şedința de guvern dădeam telefoane, la cine binevoia să îmi răspundă, şi puneam cât de multe întrebări puteam. Aveam avantajul că veneam dintr-un departament de analiză care-mi crease obiceiul de a interoga, de a previziona, de a descifra. Şi am avut parte de o şcolarizare la Londra, la Central Office of Information, în 1990-l991, pentru mai mulți comunicatori din Europa Centrală şi de Est, şi ni s-a dat un *training* complet, de la cum trebuie să te comporți cu ziariştii, ce relație trebuie să ai cu şeful, ce trebuie să comunici, cum trebuie să comunici până la cum trebuie să te comporți, să te îmbraci. Dincolo de asta am şi improvizat, pentru că nu poți să înveți într-un timp foarte scurt ceea ce astăzi se face în patru ani de facultate, dar am improvizat şi am mers pe intuiție, am mai greşit, mi-a mai ieşit. Vorbim de anul 1991.

A.S.: Existau purtători de cuvânt (a *celelalte ministere? Preluase fiecare minister pe cont propriu comunicarea?* V.G.: Nu prea. Externele erau în față, mult mai bine organizate din punctul de vedere al comunicării, erau Mircea Geoană şi Simona Miculescu, extrem de profesionişti încă de pe atunci, dar în rest birourile de comunicare cu presa, cu publicul, erau destul de modeste. Era începutul, îmi amintesc când l-am sunat pe firul scurt pentru prima dată pe Traian Băsescu şi mi-a zis: „Ce fe *interesează?", „Uitați, sunt nişte blocaje pe Dunăre şi se întreabă corespondenții străini de ce sunt blocate nişte barje".* Şi el mi-a spus: *„Fii atentă, să facem clar un lucru de la bun început. Eu am politica mea cu presa şi problemele mele cu presa, eu am aici un aparat'.* Era o doamnă la el, Mihaela Cuibus, pe care am cunoscut-o şi cu care am avut relații foarte bune. „Şi acum spune-mi ce vrei", dar mai întâi mi-a spus: „Uite, asta este *ograda mea, ca să ştii până*

unde te bagi". Şi am respectat granițele.

A.S.: Crezi că un purtător de cuvânt ar fi mai credibil dacă ar avea susținere politică, dacă ar fi membru al partidului care îl desemnează pe primul-ministru?

V.G.: Asta e o opțiune pe care poate să o facă un partid aflat la putere. Poate să îl considere funcționar public, civ/7 servant, şi atunci e clar că trebuie să aibă o anumită rigoare, independent de cine îi este şeful, să nu trădeze niciodată informația şi publicul. Practic, şeful lui este publicul, iar el este responsabil față de public şi de presă. Dacă optează sa facă din el un om de partid, şi chestia asta se poartă, atunci recurge la toate mijloacele la care recurge un om de PR, de publicitate, un lobbyst. Există ambele variante posibile şi legitime.

A.S.: *Ji-arfi fost necesară latura asta, politică?* V.G.: în perioada în care am deținut eu această funcție în care erau o grămadă de probleme, închipuie-ți ce ar fi fost să fi creat eu probleme suplimentare prin conflicte incendiare cu presa, care să mi se fi datorat mie, ca persoană. Cred că în următorul moment ieşeam pe uşă afară, eram concediată. Nu ăsta era scopul Guvernului în care am lucrat.

A.S.: Ce sfat i-ai *da unui purtător de cuvânt angajat politic?* V.G.: Atâta vreme cât comunicarea instituțiilor cu publicul merge bine, atâta vreme cât cetățeanul nu este frustrat nicicum în relația cu administrația şi poate afla prin mijloace corecte, legale, informația de

care are nevoie, atunci purtătorul de cuvânt poate să fie politician, să facă parte din echipă şi să plece o dată cu echipa.

Virginia Gheorghiu: „Se spunea că sunt agent CIA şi că am un cont în bancă".

AS.: *Relația ta cu presa cum era?*

V.G.: A fost ambivalență. Dacă îți aduci aminte, era la momentul acela o presă extrem de militantă şi de o parte, şi de cealaltă. Era o presă care lăuda Guvernul indiferent ce ar fi făcut, şi o presă care critica Guvernul

indiferent ce ar fi făcut. Aveam relații personale bune cu majoritatea jurnaliştilor, dar au fost şi antipatii. O altă epocă. Jurnaliştii erau mult mai curajoşi pentru că nu depindeau de contracte de publicitate cu regii de stat, cu ministere, nu exista practica asta. Erau mult mai curajoşi, mult mai îndrăzneți, puneau mult mai uşor întrebări incomode. Apoi, erau foarte mulți ziarişti tineri care atunci intraseră în această meserie şi, normal, ca şi mine, ca şi alții, voiau să se facă remarcați, şi a pune întrebări incomode, a pune la colț un oficial, erau lucruri care te scoteau în față,

AS.: *Ți s-a întâmplat?*

V.G.: Să mi se pună întrebări incomode - da, să fiu pusă la colț- da, dar din vanitate nu povestesc întâmplările.

A.S.: f{i *aminteşti vreo* situație anume?

V.G.: îmi amintesc două replici, una în *Dimineața,* în care se spunea că sunt agent CIA şi că am un cont în bancă, şi chiar era un număr de cont, şi că numele meu nu e Gheorghiu, ci de fapt Nemecz, care e numele fostului meu soț. O răutate, pentru că atacau şi colaboratorii mei, oamenii cu care lucram şi pe care nu i-am luat la întrebări *„voi ce ați făcut în ultimii cinci ani?".* Şi o alta, care venea exact din partea opusă a spectrului, de la *România liberă,* în care s-a speculat că am făcut o înțelegere cu FDSN-ul şi că voi rămâne într-o funcție de conducere în FDSN şi în Guvern, ceea ce nu s-a dovedit adevărat. Nici măcar nu mi se făcuse vreo propunere însă *România liberă* părea mai informată decât mine. A fost o răutate.

A.S.: Ai reacționat?

V.G.: M-au amărât foarte tare, dar nu am reacționat decât acolo unde erau atacați şi colegi de-ai mei, în articolul din *Dimineața,* şi le-am luat apărarea, luându-mi-o şi mie. Altfel nu. M-am simțit îngrozitor de nedreptățită şi mă întrebam *„Dumnezeule, dar eu nu fac rău nimănui, de ce* mă atacă oamenii ăştia?". Cu vârsta, am învățat că nici binele nu se serveşte cu forța şi nu se serveşte oricând şi e un semn de vanitate să îți închipui că ai dreptate şi că dacă ai dreptate, e suficient. Trebuie să îi şi convingi pe oameni, să îi ții aproape, să le acorzi şi lor şansa pe care ți-o dai cu

generozitate ție. Dar nu am avut înțelepciunea asta atunci. Mi se părea că dacă eşti principial şi ai dreptate, asta e suficient. Când colo, e o formă gravă de vanitate.

Virginia Gheorghiu: „Grupurile care au susținut lămurirea relațiilor cu trecutul nu se suprapuneau elitelor politice indiferent de culoare".

A.S.: Cine a colaborat cu diverse servicii secrete e *şi astăzi o temă moştenită din perioada aceea şi neelucidată.*

V.G.: Uite, îmi amintesc, eram pe atunci la Departamentul de analiză, că s-a deschis la un moment dat discuția despre arhivele Securității. Şi departamentul unde lucram a avut înțelepciunea să adune câțiva lideri de atunci ai opoziției. Toți sau cred că foarte mulți. A fost pentru mine o mare lecție să aflu cât de puțin erau cu toții interesați să se facă lumină în zona asta. Erau lideri politici din tot spectrul care au spus „nu", indiferent de ceea ce declarau în ziare.

AS.: *Cum ai dedus că erau foarte puțin interesați?* V.G.: Pentru că au spus foarte clar că e un subiect sensibil, care poate arunca în aer țesătura socială, care trebuie făcut cu criterii, că trebuie să ne mai gândim şi aşa mai departe... Unii trăiesc, alții au avut puterea între timp. Nu s-a întâmplat nimic, indiferent de declarațiile lor publice.

A.S.: Erau şi reprezentanți ai partidelor istorice? V.G.: Da, era un reprezentant foarte apropiat al lui Corneliu Coposu care a şi condus campania din 1992 sau a avut un mare rol în

campanie. Acesta a fost încă un moment în care mi-am recalibrat impresiile cu privire la vremurile pe care le trăiesc. Mi-am mai pierdut din naivități.

AS.: *Opoziția de atunci a rămas se pare destul de puternică după 13 ani.*

V.G.: Opoziția despre dezgroparea trecutului era chiar mai mare decât puteam eu să îmi închipui în momentul acela. Nu era numai cea declarată, care era evidentă şi covârşitoare; de fapt, grupurile care au susținut

lămurirea relațiilor cu trecutul nu se suprapuneau elitelor politice indiferent de culoare, deşi eu am trăit mult timp cu impresia asta. Fals, politicienii de orice culoare au refuzat, sub un pretext sau altul, să ridice această piatră. E păcat însă că lucrul ăsta trenează. Acum nu ar trebui să mai existe nici o problemă, pentru că e clar că oamenii care au ceva pe conştiință au atâtea alternative să trăiască onorabil şi liniştit. Tot ce li se cere este o oarecare decență şi pudoare. A trecut atâta vreme. E păcat să rămâi cu lucrurile astea neclarificate şi încet-încet distorsionate de memorie, de istorie. Nimeni nu vrea să fie neapărat justițiar, ci să se facă lumină, deci opoziția mi se pare ridicolă şi nefirească. Dezgroparea acestui trecut nu mai poate acum crea decât drame personale, nu drame sociale, cutremure care să ne întoarcă la 1989. E un copil pe care puțini vor să-l lase să se nască, puțini doresc ca această istorie să se consume odată!

Virginia Gheorghiu: „Presa şi-a pierdut mult din potențialul pe care îl avea la începutul anilor 1990, adică de a scutura de guler guvernul de câte ori considera că nu are dreptate".

AS.: *Cum ți se pare că a evoluat presa?*

V.G.: în mod clar s-a cumințit. Presa era atunci expresia unei atitudini civice militante, zgomotos-revoluționare, cum era atitudinea civică pe atunci, uneori prost ghidată, alteori inutil intransigentă, alteori neconstructivă, dar asta era. în momentul de față, cred că presa este un

business. Există proprietari interesați de profit, care mai au şi afaceri colaterale şi care folosesc presa ca un mijloc de presiune. Există situația asta. Cu excepții notabile, presa şi-a pierdut mult din ascuțişul şi militantismul pe care le avea la începutul anilor '90.

AS.: Pe ce te *bazai m relația cu* presa? Cultivai relații personale? V.G.: Dădeam exclusivități, cum se întâmplă întotdeauna, organizam întâlniri informale cu presa şi primul-ministru. Erau foarte mulți ziarişti străini care în momentul acela erau foarte atenți la ceea ce face Guvernul şi la orice solicitare căutam să răspundem prompt. Cultivam relații personale, cum se întâmplă întotdeauna. Criteriile?! Să îmi placă pur şi simplu ca jurnalişti,

citeam şi, dacă mă impresiona punctul lor de vedere, fie că era contra, fie că îl susținea pe al meu, luam legătura cu ei şi încercam să leg un dialog. Astfel de relații s-au păstrat de-a lungul anilor.

AS.: *Poți* să-/ *numeşti pe câțiva dintre ei?* V.G.: Cornel Nistorescu, m-am înțeles bine şi cu Ion Cristoiu, Corina Crețu, Rodica Ciobanu, Irinel Rădulescu, Stelian Tănase, Liana Simion, Bogdan Chireac, Eugen Preda, Răsvan Popescu, Vartan Arachelian, Radu Călin Cristea, Carmen şi Dragoş Şeuleanu, Nestor Rateş, Bogdan Teodorescu, Lia Trandafir, Gilda Lazăr, Mihai Creangă, Petre Mihai Băcanu, Ruxandra Săraru, Ralu Filip, Cristina Trepcea... n-aş vrea să nedreptățesc pe cineva. Vital a fost şi ajutorul colegilor mei al căror nume vreau să-l spun în clar, aici, cu orice preț: Mihnea Constantinescu, Radu Podgoreanu, Andrei Muşetescu, Gabriel Gafița şi Ovidiu Şincai.

AS.: *Ai făcut greşeli? Din ce cauză?*

V.G.: Am făcut o grămadă de greşeli, nici nu are rost să indic una singură. Dacă-ți trece prin minte vreuna, e imposibil să n-o fi făcut şi eu. în principal din cauza faptului că, fiind atât de aproape de anii facultății, aveam senzația că realitatea nu poate fi foarte îndepărtată de ceea ce scrie în cărți şi că triunghiul ăsta platonic binele-frumosul-adevărul sau expresia lor modernă, justiția-democrația-adevărul triumfă. Şi ai orgoliul ăsta la 20 şi ceva de ani de a alege calea cea mai grea, cea mai provocatoare, pentru ca satisfacția reuşitei să fie evidentă, între timp, devii mult mai sceptic, mai prudent, dar asta era credința mea puerilă pe atunci că realitatea trebuie să ajungă din urmă cartea. Şi te rog să mă crezi că poți să ai o aparență de versat şi să fii groaznic de pueril şi

naiv pe dinăuntru! Au existat momente tensionate pentru că atunci erau relațiile cu sindicatele în vogă şi discuțiile cu sindicatele şi trebuia să fii foarte atent cum prezinți rezultatele negocierilor şi discuțiilor, şi acolo este imposibil să nu fi creat un mic scandal, să nu fi făcut o greşeală. Relațiile cu partidele politice erau foarte delicate şi situația asta te vulnerabiliza volens-

nolens.

AS.: *Care era relația lui Theodor Stolojan cu presa?* V.G.: Existau momente în care nu reuşeam să îi penetrez gândurile şi atunci îl chemam pe el şi s-a întâmplat de multe ori chestia asta. îi spuneam: *„Uitați,* eu nu *înțeleg unde vreți* să ajungeți *aici, nu înțeleg consecințele, nu mi le pot explica şi deci nu o să pot fi convingătoare, haideți dumneavoastră"* şi venea. A fost un şef foarte cumsecade. Puteai să îi spui aşa ceva unui şef?! Făceam o chestie cinstită, nu mă gândeam la consecințe şi nici nu cred că îmi păsa dacă mi-ar fi dat cineva un şut în fund. Era aşa de interesant şi de deosebit ceea ce făceam, încât nu puteam să lucrez decât cinstit, să ofer ce aveam eu mai bun. Dacă simțeam că nu înțeleg destul de bine şi că el poate fi un comunicator mai bun, nu aveam nici o problemă să îl trag de mânecă să vină. Citea presa, îi plăcea, discuta cu ziariştii, avea şi el preferințele lui, de multe ori îi suna direct pe ziarişti. Nu a refuzat niciodată să discute cu un jurnalist. Eşti om, ai simpatii şi antipatii, şi îți vine mai greu să vorbeşti cu un om care te-a înjurat şi te-a blamat, uneori cu dreptate, alteori fără. Ştia ca şi mine, de altfel, că trebuie să explicăm tot, trebuie să fim corecți, să nu ridicăm nici o suspiciune, că trebuie să ajungă la obiectivul de alegeri libere şi corecte.

A.S.: p'-a reproşat ceva?

V.G.: Da, îmi reproşa tot timpul câte ceva. Că sunt prea înflăcărată, că trebuie să mă mai calmez. „No o *lua chiar aşa"* - îmi spunea tot timpul chestia asta. Nu mai sunt înflăcărată de multă vreme.

Virginia Gheorgiu: „Cred că este un atu să fii ziarist şi să fii neapărat un ziarist respectat".

AS.: Ce *n-ai mai face dacă ar fi să se mai întâmple o dată?*

V.G.: Consider că e o funcție pentru un om tânăr funcția de purtător de cuvânt, ceea ce nu mai este cazul meu, aşa că nu aş mai accepta. Un om până în 30 de ani, pentru că îți trebuie extrem de multă forță, curaj, tupeu sau naivitate. Să te duci acolo în fiecare săptămână şi să ai acolo o mare masă de oameni care sunt mai degrabă tentați să nu te creadă decât să te

creadă... devine obositor să le ții piept! Sau inversul: să stai la scenă deschisă săptămânal şi să te abții să fii vedetă, să te exprimi pe tine însăți, să le arăți cât eşti de strălucitor, deştept şi informat (chiar dacă nu e cazul). Una e să stai în birou să faci analize, strategii, într-un cadru restrâns şi alta e să te duci acolo să te bați în groapa cu lei. îți trebuie tinerețea ca resursă pentru asta.

A.S.: Să înțeleg că a fost mai uşor să lucrezi în Departamentul de analiză decât să fii purtător de cuvânt?

V.G.: Fără îndoială, îmbătrânind, descopăr că îmi place umbra, discreția, prudența. Cred că tinerețea este un atu care te face imprudent, dar este resursa care adaugă curaj şi convingere.

AS.: *Tu nu ai avut* ca *recomandare calitatea de jurnalist cum s-a întâmplat în marea majoritate a cazurilor. Crezi că e o tactică bună de a selecta purtători de cuvânt din rândul presei?* V.G.: Eu cred că da. în cazul meu, era sfârşit de mandat, nu mai avea rost să faci o triere extrem de riguroasă printre jurnalişti, dar cred că e un avantaj să fii jurnalist. Trebuie să cunoşti foarte bine profesia celui căruia i te adresezi la conferințele de presă. Trebuie să ştii când închid edițiile, cum scriu jurnaliştii, ce probleme au, care sunt relațiile dintre ei, care sunt subiectele care îi tentează, care sunt obsesiile lor, trebuie să ştii să scrii texte, e foarte important să scrii texte.

AS.: Tu nu ai fost jurnalist *şi nu cred* că fj-a fost greu să afli toate *amănuntele despre care spui.*

V.G.: Nu, dar mi-a fost ceva mai greu. Dacă eram jurnalist, probabil că nu aş fi folosit atâta vreme încercând să descifrez meseria asta. Am făcut şi eu un pic de jurnalism la începutul anilor '90 într-un studio teritorial la Cluj, dar nu se compară cu experiența şi profunzimea şi cu faptul de a scrie zi de zi, cum era cazul cu ziariştii pe care îi aveam la conferințele de presă. Cred că este un atu să fii ziarist şi să fii neapărat un ziarist respectat.

A.S,: O parte din cei care au fost jurnalişti şi apoi purtători de cuvânt

vorbesc, în prima fază, despre o reticență şi ostilitate din partea presei, un reproş de genul „a trădat cauza".

V.G.: Eu cred că dacă nu te acuză de trădare, atunci e invidie. Sunt pur şi simplu invidioşi pe cei care au o funcție publică. Sigur că există întotdeauna puncte de vedere din care eşti vulnerabil şi poți să ai un public ostil, dar nu cred că e vorba de asta. In cazul meu era şi o mică invidie de generație. Eram foarte tânără, erau o mulțime de tineri cel puțin la fel de buni care puteau să ia locul acela şi s-au gândit „de ce ea *şi nu eu".*

Virginia Gheorghiu: „Instituția purtătorului de cuvânt cred că s-a diluat de la Bogdan Baltazar până acum".

A.S.: Trecerea timpului a dat greutate instituției purtătorului de

cuvânt?

V.G.: Cred că s-a diluat, de la Bogdan Baltazar până acum. Bogdan Baltazar a fost cel mai proeminent purtător de cuvânt, un *decision maker.* Oricum, cred că dânsul e croit pentru a fi om politic şi nu ştiu de ce se tot abține! Cred că ceilalți, şi mă refer şi la mine, puteam să influențăm decizia, dar nu puteam să o impunem. S-a diluat şi pentru că la început purtătorul de cuvânt avea şi alte obligații, trebuia să facă şi analize rapide, să aibă reacții rapide, acum sunt departamente specializate. La noi, era foc continuu, tot timpul răspundea! la telefoane, îți trebuiau feed-back-ul, analizele, strategiile de comunicare pe o perioadă sau alta, trebuia să rezolvi crize spot, intrai şi ieşeai uneori de câteva ori pe zi din biroul premierului, mai făceai şi monitorizarea presei, încercai să decupezi tendința, viitoarea întrebare, problema, atacul la premier. Acum sunt departamente specializate care fac toate acestea şi care vrând-nevrând au luat din pâinea purtătorului de cuvânt.

AS.: *A devenit purtătorul de cuvânt doar o persoană care citeşte*

comunicatele, o persoană drăguță şi prezentabilă? V.G.: Ideal ar fi să se coordoneze cu cei care elaborează strategiile, iau deciziile. O persoană drăguță şi prezentabilă?! Dumnezeule, te miri ce îi

place publicului! Publicului nu îi place întotdeauna să fie o persoană

drăguță şi prezentabilă, alteori îi place. Nu îmi dau seama. Nu cred că ăsta a fost până acum un criteriu, ar fi într-un fel şi o discriminare. Țin minte că cei de la studioul TVR din Guvern dădeau întotdeauna imagini de la şedința cabinetului peste speecri-ul meu pentru că nu sunt telegenică. Deci se găsesc întotdeauna soluții, nu-i aşa?

A.S.: Dacă tot vorbeşti de discriminări, crezi că un bărbat ar fi de preferat în funcția asta?

V.G.: Am senzația că e o funcție mai potrivită pentru o femeie, deoarece ea mai diminuează din potențialul conflictual care există între instituția pe care o reprezintă şi presă, mai netezeşte din asperități. S-ar putea să fie o impresie.

AS.: Ce *trebuie neapărat să aibă un purtător de cuvânt?* V.G.: Cred că trebuie să aibă prezență de spirit, dinamism, să poată oricând să vorbească liber, să poată ieşi oricând dintr-o situație neplăcută, să vorbească corect româneşte, să scrie cu uşurință şi să nu trezească *a priori* antipatii.

AS.: *Doina Jalea îmi spunea că s-ar putea ca tu să ştii mai bine cum a ajuns în atenția Guvernului pentru această funcție.* V.G.: Am stat de nenumărate ori de vorbă cu Eugen Preda, care a fost un dascăl excelent şi mi-a dat o mână de ajutor, îmi aduc aminte că eram la un moment dat la o masă oficială şi stăteam lângă domnul Preda şi când au servit fructele şi brânzeturile l-am întrebat cum se mănâncă kiwi. Era în 1990 şi era pentru prima dată când vedeam un asemenea fruct. Cu Doina Jalea... a fost o sugestie pe care am făcut-o pornind de la dânsul. Cred că au fost mai multe nume şi selecția a făcut-o premierul Văcăroiu cu colaboratorii săi apropiați. Sugestia mea a fost la nivel de principiu ca un ziarist să preia acest job. Mi s-a părut, pornind de la experiența mea, că e foarte bine să vii din interiorul presei şi să ştii precis ce se întâmplă acolo, cum se face o emisiune, cum se face un ziar. îți e de mai mare ajutor dacă eşti ziarist decât dacă nu eşti.

AS.: După venirea echipei Văcăroiu, de ce nu ai mai rămas? [i s-a făcut *vreo propunere?*

V.G.: Nu cred că domnul Văcăroiu ar fi avut ceva împotrivă ca să rămân sau Dumnezeu ştie, asta a fost impresia mea, dar nimeni nu mi-a făcut vreo propunere. Era o atmosferă schimbată şi deosebită de cea cu care

mă obişnuisem eu să lucrez, oameni la care ţineam mă etichetau drept „colaboraţionista" şi pe de altă parte aveam oferte de studii în străinătate, unde am şi stat mai bine de doi ani.

A.S.: Ţi-a folosit toată perioada petrecută acolo? V.G.: Fără îndoială că mi-a folosit şi mi-am dat seama mai bine ce vreau să fac în viaţă. Cred că am fost foarte, foarte norocoasă. A fost un privilegiu, un cadou enorm pe care mi l-a făcut soarta. Şi pe măsură ce trece vremea îmi dau seama de chestiunea asta pentru că am fost martor la o transformare uluitoare care se întâmplă o dată la 50 de ani sau poate şi mai mult.

A.S.: Cum a fost trecerea în mediul privat?

V.G.: Mediul privat e foarte solicitant, mai ales că la început, când m-am întors în ţară, am lucrat pentru o companie americană, pentru un fond de investiţii american. E solicitant, dar e viaţă. E drumul mult mai scurt de la ceea ce îţi propui la ceea ce realizezi, poţi să identifici mult mai clar concurenţa, opoziţia, prietenii, ai o libertate mult mai mare.

i

DOINA MĂRIA JALEA

S-a născut la 23 martie 1953, la Şeica Mare, în judeţul Sibiu. A absolvit Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, Facultatea de Filologie, secţia engleză-germană. A urmat cursuri postuniversitare de jurnalistică în anul 1987; cursul „Management programe radio" (KOLN -în anul 1991); cursul „Radio management" (BBC - în anul 1996); curs „Managementul relaţiilor publice" (News Systems - în anul 1997); cursul „Strategii de programe" şi „Managementul inovării şi schimbării" (SRR - în 2002), alte cursuri de management organizate de Societatea Română de Radiodifuziune. A desfăşurat o activitate jurnalistică şi de management la Societatea Română de Radiodifuziune în perioada 198l-2005; a fost manager al Biroului de presă al Guvernului şi purtător de cuvânt, în anul 1993. A desfăşurat o activitate didactică universitară în cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Jurnalistică şi Comunicare: cursuri de

„Publicistică radio", „Specializare radio" şi „Geopolitică" (între anii 1995 şi

2005).

Este autoarea cărţii *Expresivitatea comunicării radiofonice,* apărută la Editura

Saeculum, în 2004.

DOINA JALEA

întâlnirea cu **Doina *Jalea**** a avut loc la Radio, sediul de pe *Berthelot. Am aşteptat-o aproximativ 15 minute, când a apărut cu un pachet de ţigări. M-a întrebat dacă poate fuma, cerându-mi apoi să îi spun despre ce vrem să vorbim. Am reluat ceea ce îi spusesem la telefon, despre proiectul meu, intenţia de a aduna în aceeaşi carte experienţa purtătorilor de cuvânt postdecembrişti.* „Nu ştiu cât o să îmi mai amintesc din perioada aceea. Nu am mai vorbit despre ea, dar hai să vedem ce iese", m/'-a spus. Ca *om de radio, m-a oprit de câteva ori nemulţumită de zgomotul de afară care strica claritatea sunetului. Am considerat* că nu merită să îi *reamintesc că va fi un text şi nu o difuzare a interviului, pe undele* scurte sau lungi. Avea farmec *în preocuparea ei pentru* sunet şi arata cât de *„alterate" îi erau simţurile de pasiunea ei pentru radio.*

Discursul Doinei Jalea pare ca o pledoarie împotriva numirii ei în funcţia de purtător de cuvânt. Fără rezerve, mărturiseşte în interviu că nu a înţeles prea bine cum a ajuns în acea poziţie şi nici ce avea de făcut, considerând că perioada respectivă a fost un fel de „bursă la guvern", *în timpul mandatului ei, a stat sub imperiul nostalgiei şi al aşteptării momentului de a se întoarce la Radio ca să îşi reia meseria de ziarist.*

Sinceritatea ei m-a făcut să mă întreb ce aşteaptă de fapt demnitarul de la purtătorul de cuvânt? Răspunsul s-ar putea să nu *fie flatant pentru părţile implicate.*

1993, purtător de cuvânt al Guvernului Nicolae Văcăroiu.

•

Adriana Săfton: Vocile puterii

înainte ca purtătorul de cuvânt să stabilească reguli de colaborare şi

comunicare cu presa - şi folosesc denumirea în mod generic, pentru cei care au ca responsabilitate comunicarea publică -, cred că ar trebui să stabilească reguli de comportament şi colaborare cu cel pentru care lucrează.

Spun acest lucru, la capătul discuțiilor cu foştii purtători de cuvânt ai guvernelor şi Preşedinției. Fiecare, la preluarea mandatului, a avut o discuție cu demnitarul pe care urma să îl reprezinte, aflând ce ar avea de făcut. Aceste prime discuții nu au *drept scop lămurirea tuturor aspectelor ceea ce, oricum, ar fi imposibil. Detaliile funcției sunt descoperite, în general, pe parcursul mandatului. Ceea ce e necesar însă să se stabilească încă de la primul contact dintre cei doi, politician - purtător de cuvânt, este modul de colaborare.* Accesul *purtătorului de cuvânt la demnitar trebuie să fie direct, fără intermediari. Mesajele pe care le are de prezentat trebuie să le primească direct şi nu prin interpuşi. Cazuri în care parcursul purtătorului de cuvânt devine anevoios sunt rezultatul interferențe/or în relația dintre cei doi.*

Urmărind campaniile electorale, am remarcat că purtătorul de cuvânt, acolo unde el există, este mult mai corect şi mai eficient folosit, decât ulterior câştigării mandatului. Motivele sunt diverse, dar, fără îndoială, politicienii sunt destul de ascultători în campaniile electorale. Folosirea firmelor de PR poate influența acest lucru, pentru că aceste firme cunosc exact cât de importantă este *gestionarea expunerii candidatului şi impun reguli foarte stricte. Strategiile electorale prevăd cu acuratețe rolul fiecărui personaj din stafful politicianului şi, în general, miza fiind uriaşă, toată lumea este dispusă să respecte regulile.*

O data depăşită perioada electorală, politicianul se relaxează, (n stafful său *apar persoane care ştiu mai bine decât cel responsabil de comunicarea publică, de relația cu presa, cum, când şi cât trebuie spus şi de ce trebuie spus. în asemenea situații, când cel responsabil de comunicare pare depăşit de situații, incompatibil cu fişa postului,*

politicianul are posibilitatea de a-l înlocui. Prea puțini o fac, iar când o fac, fie găsesc formule şi mai proaste, fie evoluția ulterioară a celui nou numit

nu arată o schimbare de abordare a comunicării.

Un bun comunicator trebuie, în primul rând, să aibă acces la informație, trebuie să cunoască aspectele neplăcute care nu scapă niciodată presei. Orice conferință de presă, orice luare de poziție publică trebuie să fie precedată de o discuție cu demnitarul pe care *îl va reprezenta. Cel care coordonează procesul de comunicare publică trebuie să fie exclusiv purtătorul de cuvânt.*

Imaginea se construieşte cu extrem de multă fermitate şi responsabilitate, în postura de comunicator trebuie să fii, *în egală măsură, înțelept, abil, amabil, clar, sigur pe informație, ca toate cele trei componente - demnitar, presă, opinie publică -* să f/e *aşezate corect în ecuație. Dacă reuşeşti să fii credibil, vei fi perceput, cu siguranță, ca un purtător onest de mesaj. Şi asta nu înseamnă că întotdeauna poți spune totul, dar înseamnă că nu minți.*

Politicianul, din momentul în care decide cooptarea în echipa lui a unui purtător de cuvânt, trebuie să ştie că acesta îşi va îndeplini mandatul atât cât va fi lăsat. Limitele unui purtător de cuvânt sunt stabilite de relația cu demnitarul. Purtătorul de cuvânt, aşa cum spune la un moment dat Mihnea Constantinescu, este un alter ego al demnitarului, iar un alter ego alterat are ca principală cauză *relaționarea deficitară cu şeful instituției.*

Doina Jalea*: „în Guvern am stat nouă luni şi apoi mi-au trebuit trei ani ca să înțeleg foarte bine ce a fost şi ce ar trebui să fie purtătorul de cuvânt".

Adriana Săftoiu^De la Radio la Guvern. Cum s-a făcut trecerea?

: Interviu realizat în anul 2003.

Doina Jalea: Cum am ajuns eu purtător de cuvânt?! Să zicem că s-a întâmplat într-o perioadă de copilărie a acestei instituții, a purtătorului de cuvânt. Era în 1992, în decembrie. Nu ştiam absolut nimic despre ce înseamnă un purtător de cuvânt, decât ceea ce puteai să deduci logic din denumire. Până atunci, Guvernul o avusese purtător de cuvânt pe (olanda Stăniloiu care venea din televiziune şi pe Virginia Gheorghiu care era de la Cluj. Avusese şi ea legătură cu presa şi parcă se acreditase ideea că ar trebui

să fie cineva din presă. Cum era concurenţa puternică între ziare şi probabil că nu se dorea vreo părtinire într-un fel sau altul, presupun că alegerea a căzut pe Radio. De aici încolo, pot să vă spun ce am trăit eu. Pe vremea aceea, şeful Radioului era Eugen Preda, care m-a chemat să-mi spună că o să mă propună purtător de cuvânt al Guvernului. Presupun că alegerea s-a făcut pentru că în perioada aceea făceam o emisiune foarte grea, care se numea „Sinteza politică a săptămânii", o săptămână politică. Şi cred că de aici mi s-a tras, ca să zic aşa. La prima mea discuţie cu Eugen Preda răspunsul meu a fost „nu".

AS.: *Care vă erau motivele?*

D.J.: Că nu mă pricep la o meserie pe care nu o cunosc şi nici nu sunt bună de purtător de cuvânt şi nu vreau să plec din radio. Radioul era pasiunea mea dintotdeauna, eram de ani şi ani de zile în radio, a şi rămas pasiunea mea, de aceea, după nouă luni, m-am şi întors de unde am plecat, în primul rând, trebuia să renunţ la pasiune, pe urmă trebuia să mă duc într-un loc pe care nu-l simţeam a fi al meu şi să fac o meserie nouă, despre care nu ştiam nimic şi, evident, fără perioadă de pregătire. Trebuia să intru în pâine din momentul acela.

A.S.: Şi totuşi a câştigat Eugen Preda.

D.J.: Lupta mea cu Eugen Preda, cu argumente şi contraargumente, a durat vreo trei zile, în care am încercat cu disperare să scap de această mutare la Guvern. Numai că lui Eugen Preda nu puteai să-i spui pur şi simplu *„nu"*. Accepta să-i spui *„nu"* şi pe urmă te convingea încet, încet până spuneai *„da"*. Toată lumea ştie chestia asta, toţi ziariştii care au lucrat cu el. N-aveai scăpare, până la urmă sfârşeai prin a spune *„da"*. Mi-am încercat şi eu puterile şi am sfârşit prin a fi de acord. Nu am avut încotro şi am plecat cu convingerea că nu am darurile de la Dumnezeu necesare unei astfel de meseni. Am plecat cu o condiţie: prin detaşare,

pe o perioadă limitată, şi întoarcerea mea să fie în Radio. S-a acceptat condiţia asta, am plecat prin detaşare şi cred că numirea s-a făcut pe 9

decembrie, dacă îmi aduc bine aminte.

AS.: *Cum a ajuns Eugen Preda să* caute *purtătorul de cuvânt, cum s-a ajuns la această nominalizare? Cine l-a contactat?* D.J.: Nu ştiu.

AS.: Nu *cunoaşteţi culisele numirii?* D.J.: S-ar putea să ştie Virginia Gheorghiu, pentru că ea a fost purtătoare de cuvânt înaintea mea şi a devenit ulterior şefa Departamentului informaţiilor, cum ar veni Departamentul de relaţii cu presa. Ţin minte că am văzut-o când s-a întâlnit aici, la Radio, cu Eugen Preda, şi mi-a rămas în minte într-un drapaj de mătase şi mă întrebam cine e această doamnă.

Doina Jalea: „Prima mea întâlnire cu primul-ministru a fost o ultimă zvâcnire ca să scap de numirea în funcţia respectivă".

AS.: *Ca ziarist, aţi avut contact cu activitatea guvernamentală? Cum*

a fost trecerea de la ziarist la demnitar?

D.J.: Nu în mod special, adică atât cât are nevoie un ziarist ca să facă interviuri cu personalităţi politice, dar nu aveam legături speciale. Acreditat la Guvern era atunci Mircea Rucăreanu, stătea într-un birouaş mic acolo, undeva în colivie. Aveam acreditaţi permanenţi. Mi se pare atât de departe în timp, încât s-au tras perdelele uitării peste perioada aceea.

AS.: *Vă mai amintiţi prima întâlnire cu Nicolae Văcăroiu?* D.J.: Prima mea întâlnire cu primul-ministru a fost o ultimă zvâcnire ca să scap de numirea în funcţia respectivă. Atunci ne-am văzut prima oară şi am încercat să-i explic că nu pot fi un purtător de cuvânt bun pentru că un purtător de cuvânt bun trebuie să fie diplomat, iar mie îmi lipseşte diplomaţia cu desăvârşire, fiind şi în zodia berbecului, aşa că e clar. Şi răspunsul a fost ceva de genul „dacă *ştii aşa de bine cum nu trebuie să fii, e* foarte *bine pentru un*

viitor purtător de cuvânt". N-am scăpat. Probabil că a fost o chestie de destin, o perioadă pe care eu o numesc „bursa la guvern" şi care nu mi-a stricat, ulterior, absolut deloc, ba chiar mi-a folosit foarte mult în meseria de jurnalist după ce m-am întors la Radio. Am fost purtător de cuvânt nouă

luni, fiind detaşată pe şase luni, şi detaşarea s-a prelungit încă trei luni, până când s-a găsit şi veriga care a continuat lanțul purtătorilor de cuvânt. Acesta a fost primul moment în care ne-am văzut, primul-ministru şi cu mine, moment în care am încercat să „scap". Apoi, a fost o perioadă de acomodare, de spaime că nu fac față, de învățat cam ce-ar putea să fie purtătorul de cuvânt şi a avut loc participarea mea la o şedință de guvern.

AS.: *Prima şedință de guvern cum a fost?* D.J.: Nu-mi amintesc prima şedință ca atare şi ce s-a discutat atunci, mai am numai imaginea acelei săli, cu cercul acela de miniştri, cu nişa de consilieri şi purtători de cuvânt şi cam atât.

AS.; *Şi după prima şedință de guvern ați avut şi primul* briefing? Sau *ați avut o perioadă de grație?*

D.J.: Am avut o perioadă de grație. Virginia mi-a predat uşor-uşor ştafeta. Evident că ceea ce am spus de la început, de ce nu vreau să fiu purtător de cuvânt, s-a simțit, şi anume lipsa de diplomație.

Doina Jalea: „E greşit să crezi că dacă omul ştie să vorbească la microfon este şi un foarte bun purtător de cuvânt".

AS.: *Aveți o pledoarie anti-Doina Jalea?! D.).:* Nu, pledez pentru un alt domeniu din care să fie selecționați purtătorii de cuvânt, nu din presă.

AS.; *Ați rămas la aceeaşi părere? De ce credeți că un purtător de cuvânt e dezavantajat de condiția de fost jurnalist?* D.J.: Am rămas la aceeaşi părere. Pe de o parte, pe mine m-a interesat foarte mult, după aceea, experiența pe care am avut-o şi am reuşit să o metabolizez. Am şi citit despre purtători de cuvânt europeni, cu

precădere din spațiul german, despre purtătoarea de cuvânt a guvernului spaniol, şi am observat că în guvernele lumii, în țările care pun foarte mult preț pe imagine, purtătorii de cuvânt au *background* de oameni politici.

A.S.: *Erați membră* de *partid în momentul în care ați fost numită purtător de cuvânt?* D.J.: Nu, pentru că Radioul nu permite să fii

membru al nici unui partid.

AS.: *Şi nici ulterior nu v-ați înscris în vreun partid?* D.J.: Nu. Legea Radioului, Legea 41, nu-ți permite să fii membru al nici unui partid, pentru a păstra echidistanța, şi nici n-am de gând să fac pasul ăsta. Cred că un ziarist trebuie să fie liber.

AS.: Să *revenim la purtătorul de cuvânt politic. Susțineți varianta aceasta?*

D.J.: Ori au *background* politic, o anumită pregătire în domeniu, ori sunt de formație ofițeri de *public relations.* Au o pregătire specială în domeniu, altă meserie decât cea de jurnalist. E greşit să crezi că dacă omul ştie să vorbească la microfon este şi un foarte bun purtător de cuvânt. Dar, repet, era în perioada de copilărie a instituției. Nici clasa politică nu ştia ce trebuie să fie un purtător de cuvânt şi nici purtătorii de cuvânt, făcuți aşa empiric, nu prea ştiau ce trebuie făcut. Dar, dincolo de asta, cine este un pasionat jurnalist e pus în situația să stea de partea cealaltă a baricadei, față în față cu oamenii lui, cu familia lui şi nu poate. Eşti rupt în două, pentru că pe de o parte faci un job care să slujească Guvernul şi eşti vocea Guvernului - asta cu mintea -, iar pe de altă parte, cu inima eşti dincolo.

AS.: *Ați trăit acest conflict intern?*

D.J.: Sigur că da, acesta era conflictul meu intern pentru că eram cu mintea la ceea ce aveam de făcut şi cu inima în banca presei, mai ales lângă cei care aveau microfoane în mână. Mi-era dor să-mi fac meseria de partea cealaltă.

A.S.: *Dar faptul ăsta nu v-a ajutat într-un fel în relația cu presa, faptul că erați cu inima alături de ei?*

D.J.: Acum îndrăznesc să sper că am avut o relație bună cu presa, dar ceva m-a schimbat după ce am terminat această bursă la guvern. Până atunci, eram şi eu destul de agresivă în momentul în care făceam

interviuri şi mi se părea că un pic de obrăznicie nu-i strică unui ziarist. După experiența asta şi după procesul de metabolizare pe care l-am avut ulterior şi care a durat vreo trei ani, mi-am dat seama că succesul,

cheia unui interviu de bună calitate nu este nici pe departe agresivitatea, în Guvern am stat nouă luni şi apoi mi-au trebuit trei ani ca să înțeleg foarte bine ce a fost şi ce ar trebui să fie purtătorul de cuvânt.

A.S.: A fost un câştig totuşi.

D.J.: Un câştig, da. Profesia de jurnalist s-a şlefuit şi s-a cristalizat şi am înțeles cum se administrează o țară, ce înseamnă de fapt, ce răspundere înseamnă, ce greşeli se comit, ce se face bine, ce se face în stil românesc.

A.S.: Ați simțit că relația dumneavoastră cu cabinetul Văcăroiu ar fi putut să aibă o mai mare greutate dacă ați fi avut susținere politică? Vi s-a părut că e asta o problemă?

D.J.: Nu, atunci nu mi s-a părut important, nici nu m-am gândit în felul acesta, că un purtător de cuvânt trebuie să aibă susținere politică, doar era purtătorul de cuvânt al primului-ministru.

A.S.: Nu al Guvernului?

D.J.: Nu, mai degrabă era perceput ca reprezentantul primului-ministru. Ceilalți miniştri, nu toți, dar de la ministerele importante, aveau propriii purtători de cuvânt şi târziu ne-am dat seama, mai spre sfârşitul celor nouă luni, că noi ar trebui să ne întâlnim, să comunicăm şi să ne armonizăm metodele de lucru.

A.S.: Care vă erau colaboratorii cei mai apropiați? D.J.: Era un birou de presă la care ziariştii aveau acces mult mai uşor decât astăzi. Era o poartă deschisă, era biroul din partea dreaptă a clădirii, o poartă deschisă permanent, iar ziariştii intrau şi ieşeau fără nici un fel de oprelişti, ceea ce crea o atmosferă plăcută şi ziariştii se simțeau altfel primiți în Guvern. Acum mi se pare foarte sec, nici nu am mai călcat pe acolo. Dacă voiau să vină la biroul în care stăteam, trebuia să le semnez un bon de intrare şi puteau veni oricând, orice ziarist, dacă aveau probleme. Era un grup, se numeau experți guvernamentali, un grup de tineri care finisau comunicate, le împărțeau, multiplicau diverse decizii ale Guvernului pentru a ajunge în presă. Era o mână de oameni.

Doina Jalea: „Ziaristului trebuie să-i dai atâta informaţie câtă trebuie să-i dai, nu trebuie să umbli în chiloţi prin faţa presei".

A.S.: Un reproş permanent al presei este lipsa de transparenţă. Vă *acuzau că sunteţi închistaţi, că nu daţi destulă informaţie, că o prelucraţi prea mult?*

D.J.: Acum văd lucrurile altfel, atunci nu le vedeam aşa. Oamenii politici au nevoie de o imagine şi atunci nu se punea accentul pe această imagine. Nu existau o viziune de ansamblu şi o politică a unei imagini a Guvernului sau a omului politic individual. De multe ori nu aveai ce să transmiţi spectaculos, erau decizii economice, decizii seci. A fost o perioadă în care cele mai multe decizii ale Guvernului erau de natură economică. Atunci s-au pus pe picioare legi cu profil economic, un material destul de arid. Asta pe de o parte. Pe de altă parte, nepunându-se preţ pe imagine şi tu nefiind specialist în imagine, nici nu ştiai cum să faci campanie pentru aceste informaţii seci, ca să aibă doza de spectaculos de care are nevoie. Asta o trecem la greşeli, nepriceperi, la minusuri. Mai e ceva ce clasa politică nu înţelege. Ziaristului trebuie să-i dai atâta informaţie câtă trebuie să-i dai, nu trebuie să umbli în chiloţi prin faţa presei, dar trebuie să-i dai, pentru că dacă nu-i dai informaţia bună şi cuprinzătoare, el sapă după ea. Săpând după ea, poate ajunge la surse care dau imaginea despre informaţia respectivă şi atunci automat îl acuzi de manipulare, de trunchierea informaţiei, de rea-credinţă, dar nimeni nu se gândeşte că asta se poate elimina, cel puţin parţial, dacă nu total, dându-i omului informaţia atât cât s-o poată traduce şi s-o facă accesibilă publicului. Repet, în perioada de copilărie, de adolescenţă a instituţiei purtătorului de cuvânt nu se discutau problemele astea şi nu eram nici de specialitate.

AS.: *Sunteţi filolog ca formaţie.*

D.J.: Da, sunt filolog la bază, jurnalist de radio, unde lucrez cu emoţie, cu trăiri, e altceva să fii sec şi foarte la obiect pe problemele economiei şi să transmiţi acest lucru. Nu îmi place partea economică, nu sunt de formaţie realistă, nu am o judecată matematică şi economică. Guvernul Văcăroiu era la începuturi şi se punea foarte mare preţ pe economie şi agricultură. Erau foarte multe acte normative de schimbat în perioada

aceea, trebuia introduse sisteme noi, europene, cu care să se lucreze, instrumente cum a fost TVA, despre care se spunea că Turcia, în zece ani, nu a reuşit, cu sprijin european, să pună pe picioare şi să schimbe mentalitatea pentru ca acest instrument să funcționeze. Noi nu aveam zece ani la dispoziție şi îmi aduc aminte că a urmat un val de comentarii în presă şi a fost destul de şocant, pentru că această decizie coincidea cu stabilirea unei limite, a unui plafon până la care puteai să mergi cu valoarea adăugată la produs. Au suprapus cele două, au crescut prețurile, a fost o explozie a prețurilor, a urmat o reacție în publicul mare, o reacție a presei. Era o problemă aridă care trebuia explicată în termeni economici. A fost unul dintre cele mai dificile momente din cele nouă luni.

A.S.: Şi cum v-ați descurcat?

D.J.: Sarcina asta a preluat-o până la urmă primul-ministru şi a acceptat o demonstrație la televiziune. A ieşit mult la televiziune în perioada aceea şi în conferințe de presă pentru că era de formație economist şi putea să explice. Perioada a fost puternic marcată de componenta economică şi participam la toate întâlnirile cu delegațiile care veneau în clădirea Guvernului şi la şedințele de guvern. Din perioada aceea îmi aduc aminte de o vizită pe care primul-ministru a făcut-o în Grecia, cu o delegație economică. Pe atunci construiam nişte relații economice, era ideea cu bazinul economic al Mării Negre. Atunci se puneau pe picioare temele de cooperare şi a fost o vizită cu puternică componentă economică şi acolo, într-adevăr, am participat la întâlnirile astea cu dialog economic şi comercial.

AS.: Cum era *relația cu Nicolae Văcăroiu?* D.J.: Sper să aibă aceeaşi părere cu mine. Mie mi s-a părut o relație foarte bună şi foarte uşoară, pentru că e un om cu o structură psihologică... cum să zic, una dintre pietrele de temelie e blândețea. Are foarte multă blândețe în comunicare, mult respect pentru oameni şi darul ăsta de a vorbi pe limba fiecăruia. Nu se supăra când îl întrebam şi sigur că întrebările mele naive în raport cu o minte care are nu ştiu câte biblioteci economice la bază puteau enerva, dar a avut răbdare şi ce putea în limita timpului să îmi explice, îmi explica. Sigur

că avea o echipă de consilieri foarte buni şi pe urmă am învățat să comunic cu ei şi să lucrez cu ei şi de acolo am mai înțeles şi economia şi administrația țării.

AS.: *//' făceați reproşuri, atenționări? îl avertizați când greşea, după emisiunile televizate comentați împreună ce a fost bine, ce nu?* D.J.: Discutam înainte cum ar trebui să fie bine, dar e foarte complicat pentru că trebuie să respecți personalitatea omului şi discuți ce ar putea să fie bine din perspectiva ziaristului, dar nu ce ar putea să fie bine din perspectiva unui ofițer de *public relations,* din perspectiva unui făcător de imagine. Şi nu aveam argumente decât de bun-simț, să zic aşa, nu profesionale. Dar discutam înainte despre ieşirile la televiziune, despre ieşirile din presă.

AS.: *Ştiu că lui Nicolae Văcămiu i se reproşa, aproape până spre finalul mandatului, că avea un limbaj mai greoi, prea tehnic, prea economic, că pentru marele public era destul de greu să aibă răbdare să îl asculte până la capăt pentru că nu era un discurs captivant.*

D.J.: Nu poate fi un discurs captivant pe subiect economic, iar partea de a traduce mesajul economic şi a-l face accesibil publicului larg îi revine purtătorului de cuvânt, care îl traduce către presă, şi presei, care îl traduce către public. Deciziile economice erau foarte multe şi foarte importante şi trebuia explicate şi de un profesionist. De aceea am spus la început că nu cred că un ziarist e bine-venitîn funcția de purtător de cuvânt, ci un om specializat în meseria asta. Fiecare foloseşte limbajul profesiei pe care o stăpâneşte şi cred că cine este de profesie, de exemplu, finanțist sau...

AS.: *Un exemplu este Adrian Vasilescu de la BNR.* D.J.: Pentru că mi se pare că el e de formație finanțist, are multă experiență şi acest limbaj s-a şlefuit în timp, şi acum, într-adevăr, înlesneşte accesul la toate informațiile financiare aride.

AS.: Ce *relație aveați cu miniştrii cabinetului? Aveați simpatii?* D.J.: Da, aveam simpatii, ca să spun aşa, şi se datorau firii. Unii erau foarte sobri,

serioşi, interiorizați.

AS.: Puteți *da nume?*

D.J.: Da, nu evit asta. Ministrul industriilor de atunci, Dumitru Popescu. Erau patru miniştri care aveau puterea să îl înlocuiască pe primul-ministru, în momentul în care acesta era plecat în străinătate, printre care şi ministrul Popescu. Avea o figură foarte sobră şi vorbea strict la obiect şi avea o ținută distinsă, era înalt şi totdeauna într-un

costum sobru şi crea sentimentul de maximă eficiență şi de distanță. Era simpaticul ministru al Finanțelor, Florin Georgescu, care avea un limbaj şocant. Acum nu mai şochează nimic de când îl ascultăm pe Traian Băsescu, dar era mucalit, făcea glume cu presa, cu o față serioasă, bineînțeles. Nu era uşor accesibil, dar crea impresia de contact direct, de simpatie. Făcea din ieşirile la presă o uşoară distracție. Mai aveam o simpatie deosebită pentru Napoleon Pop. Era o fire de artist, picta superb, făcea nişte acuarele senzaționale, optimiste şi vesele şi era un tip *charmeur,* avea întotdeauna timp pentru o politețe specială, pentru o drăgălăşenie specială. Era foarte simpatic. Eu acum îi văd în jurul mesei şi de aia mă gândesc aşa. Era ministrul Ținea, un om fascinant pentru că era diplomat de carieră, cred, şi îl urmăream cu mare atenție căci veneam de la emisiunea politică şi mă şi gândeam că e o sursă de informație, şi era şi foarte simpatic, însă cea mai caldă relație am avut-o cu primul-ministru, am avut o mare simpatie pentru el.

A.S.: V-ați mai întâlnit cu el?

Di:. M-am mai întâlnit pentru că a venit în Radio la „Sfertul academic", la diverse emisiuni, destul de des şi ne vedem cu drag în Radio, îmi face plăcere să îl revăd, îl găseam în fiecare dimineață cu o cană imensă de cafea pe masă şi fuma pe vremea aceea foarte mult, Kent, şi cu un pahar mare cu lapte. Pentru că şi eu beau cafea şi fumez foarte mult, îmi făcea plăcere momentul acela de dimineață.

AS.: *Cât* de *des reuşeați să vă consultați cu primul-ministru?* D.J.: Avea un program foarte dens. Dar când se apropia br/ef/ng-ul, vreo acțiune, vreo

plecare din țară, deşi nu prea au existat ieşiri în afară pentru că toate acțiunile erau spre interior, discutam cu el. Nu pot să nu îi păstrez o simpatie deosebită pentru că a rezolvat una dintre marile probleme ale județului Sibiu - eu sunt născută la Sibiu -, mă gândesc la pledoaria pe care a făcut-o în acea situație gravă - problema deşeurilor toxice de la Miercurea Sibiului - care trebuia rezolvată. El îşi făcuse deja un program de vizită prin țară şi cu greu am reuşit să mai adăugăm la vizita asta şi județul Sibiu. Ştiu că a fost o bătălie foarte interesantă pentru a scăpa de deşeurile acelea, pentru că în jurul lor exista o mafie. Ele nu au venit în țară întâmplător, cineva a câştigat bani grei din compromisul acesta. S-au luptat ecologiştii, până şi *Greenpeace* s-a implicat. S-a purtat bătălia inclusiv la nivelul societății civile şi al

organismelor neguvernamentale şi nu au reuşit. S-a creat atmosfera, presa a percutat, dar nu au reuşit să rezolve problema. Până la urmă, discuția s-a ridicat în plan interguvernamental, s-a comunicat direct între Guvernul României şi Guvernul Germaniei şi aşa s-a rezolvat problema. Aşa s-a lăsat şi cu vizita ministrului Mediului din Germania la Sibiu, unde s-a întâlnit cu primul-ministru, a fost o conferință de presă, s-a anunțat că se va rezolva problema şi, bineînțeles, in stil german, promisiunea s-a ținut. Au venit, au trimis o echipă specializată, au ambalat deşeurile care erau cumplite şi s-au întors iar. Germanii au luat măsuri împotriva celor care au făcut porcăria asta, ca s-o numesc aşa, iar noi i-am lăsat pe ai noştri să ne curgă printre degete şi i-am făcut uitați, asta nu s-a mai putut rezolva. Aşa am scăpat de deşeuri. Ştiu că erau foarte toxice, în momentul vizitei, eu nu I-am însoțit în toate județele, I-am aşteptat la Sibiu, exact la Miercurea şi exact sub copertina de unde se ridicaseră deja. începuse ambalarea lor, pentru că erau nişte butoaie defecte, roase de rugină, am stat vreo 45 de minute până au venit ei din județul Alba. Ştiu că vreo trei zile după aceea am rămas cu un gust dulce în gură şi pe gât şi cu o iritație mai specială de care am scăpat abia după câteva zile. A fost o problemă. Am numai imagini

disparate, am pus perioada de mult în casetuțele ei şi nu le-am mai deschis de mult.

Doina Jalea: „Nu poți să ascunzi de presă o informație despre care se ştie".

AS.: *Cum era relația cu presa?*

D.J.: Nu am întrebat niciodată ziariştii dacă m-au plăcut sau nu în poziția de purtător de cuvânt, întrucât înainte de a fi purtător de cuvânt fusesem jurnalist de Radio, aveam relații bune cu presa, îmi aduc aminte de o întâmplare care m-a marcat atunci şi s-a văzut că nu trebuie să fii o fire emotivă când eşti purtător de cuvânt. Mircea Hamza era pe vremea aceea, dacă nu mă înşel, vicepreşedinte al Partidului România Mare. Oricum, avea o funcție şi lucra la televiziune, dar era vorba că nu va mai lucra în televiziune şi se va

angaja consilier la Secretariatul General al Guvernului. Guvernul putea să îşi ia ce consilier voia, chiar şi un om de pe stradă, dar nu am înțeles de ce s-a făcut din asta un secret. Mai ales că Mircea Hamza a făcut la televiziune o mică agapă şi şi-a luat la revedere de la colegii lui, aşa că presa oricum ştia că el va fi consilier la Guvern. Era secretul lui Polichinelle. A fost aşa o reținere din a face publică chestia asta în *briefing.* înainte de a coborî la *briefing,* atunci era vineri, am vorbit cu unul dintre consilierii primului-ministru cam ce e important de prezentat la presă. Cunoscând bine ziariştii, am spus: *„Prima întrebare pe care o* să m/'-o *pună va fi dacă Mircea Hamza este sau nu angajatul Guvernului"; „Nu spunem nimic",* şi Tntr-adevăr prima întrebare a fost asta şi cred că mi-a pus-o o ziaristă de la Reuters, în secundele acelea, până am dat răspunsul, m-am gândit aşa: *„Nu pot să spun, dar ceva trebuie să spun".* Nefiind nici diplomată din fire, nu am găsit rapid un răspuns diplomatic, dar m-am gândit că era vineri şi Mircea Hamza era numit sau i se semna numirea de luni, deci practic în momentul acela nu era angajatul Guvernului. Sigur, ea nu m-a întrebat dacă astăzi, dar eu am găsit portița de scăpare şi am zis *„în momentul acesta nu este angajatul*

Guvernului".

A.S.: Ați lăsat de înțeles că poate deveni.

D.J.: Da, ceea ce era şi evident pentru că eu am încercat să le spun, înainte să cobor, celor cu care am făcut *checking-ul, că* nu poți să ascunzi de presă o informație despre care se ştie. Ei voiau să aibă o confirmare de la sursă, mai ales că luni dimineață nimeni nu îi împiedica să îl filmeze pe Mircea când intra la Guvern cu mapa sub braț. Nu era nici o problemă, nu înțeleg de ce această informație a fost aşa de secretă, probabil chestie de mentalitate. Şi am crezut că scap în felul ăsta, spunându-i *„acum nu este, când va fi, vom anunța".* Partea proastă este că pe mine se vede când mint. Televiziunile erau pe mine, eu nu mi-am dat seama atunci ce se va vedea la televizor, am roşit şi m-am albit foarte repede, iar ea cu un zâmbet în colțul gurii zice: „Nu *cumva sunteți obligată să mințiți?",* la care m-am înroşit din nou, m-am albit din nou şi seara când m-am uitat la televizor m-am văzut color cum am devenit roşie şi albă.

A.S.: Ş/ *Mircea Hamza a devenit angajatul Guvernului.*

D.J.: Evident că Mircea Hamza a venit luni dimineață şi evident că era consilier, dar câteva *briefing-un* după aceea, presa a folosit acest moment ca pe o jucărie cu care să ne mai necăjească din când în când şi pe mine, şi pe primul-ministru, pentru că trebuia să ne-o plătească cumva, dar în stilul presei... O vreme după aceea nu au scăpat ocazia să ne întrebe subtil: *„De ce ați făcut-o?".*

A.S.: Era pe atunci o presă a opoziției şi una a puterii? D.J.: Era cu totul altfel de presă decât este acum. Era cu totul altceva sau cel puțin aşa am văzut eu. Era o presă mult mai liberă.

A.S.: Când ziceți mult mai liberă, la ce vă referiți? D.J.: Mai puțin reglementată, mai puțin...

AS.: *Reglementată sau autoreglementată?* D.J.: Tratată cu mai multă simpatie. Tratată cu simpatie în ce sens?! încă nu avea conotația asta de duşman. Acum presa e tratată uneori cu duşmănie. Aşa simt eu. E ca şi

când ai deranja foarte tare. în momentul în care te duci să ceri o informație ai impresia că deranjezi, ca meserie în sine. Pentru unii, dacă ar putea să dispară cu totul, ar fi foarte bine. Atunci nu era aşa. Deci, simpatie în sensul acesta. Nu era privită cu ostilitate, ci ca un rău necesar. Era acolo şi era critică, incisivă şi băgăreață, cum trebuie să fie presa, dar parcă oamenii erau mai liberi în relația cu Guvernul sau era o presă mai familiară.

AS.: Se *datorează presei sau politicienilor această schimbare de atitudine?*

D.J.: Cred că se datorează sfârşitului perioadei romantice şi intrării în nişte modele. Politicianul intră într-un model de politician internațional, aşa îl vede el, ziaristul intră într-un model de ziarist internațional. Nu ştiu, era mai umană relația cu presa. Poate nu simpatie e cuvântul potrivit, dar mai umană, mai directă, aşa am simțit-o eu fiind ziarist.

AS.: Poate pe atone/ *existau mai puține prejudecăți în relația cu presa, din ambele părți.*

D.J.: Era o varietate enormă de ziare, care pe parcurs s-au dus, au dispărut.

AS.: *Care erau ziarele bine cotate?*

D.J.: Era *Adevărul, care avea* tiraj mare. în principiu ziarele care sunt acum în vârf ca tiraj şi notorietate erau şi atunci. *Adevărul, „Bulina roşie",*

17Î

Vocile putem

cum îi spuneam noi ziarului lui Cristoiu. Erau ziariştii renumiți din presa scrisă, care între timp au migrat la alte ziare.

AS.: Corn era *gândită practic relația cu presa? Aveați preferințe? Ați evitat pe cineva?*

D.J.: Nu am evitat pe nimeni. Cine voia să stea de vorbă cu mine era primit cu plăcere şi nu am avut nici un fel de relații conflictuale cu ziariştii sau relații de altă natură încât să îi evit, chiar dacă erau incomozi. Pe atunci venea la br/ef/'ng-uri Sorin Roşea Stănescu, recunoscut drept un ziarist incomod. A mai fost ceva foarte bun pe vremea aceea care s-a pierdut. Un eveniment care s-a inventat şi s-a pus în practică pe vremea Stolojan - lolanda Stăniloiu. Ei au lansat atunci o întâlnire anuală, vara, la Costineşti,

cu presa de toate culorile. Era relația public-putere şi se întâlneau membri ai Guvernului, oameni politici, fiecare cât putea să stea. Dar ziariştii stăteau acolo 2-3 zile şi se crea un ambient şi o comunicare informală şi se descărcau unii pe alții, politicienii pe presă şi presa pe politicieni. Se consumau acolo într-un mediu de vacanță, se făceau reproşurile de rigoare pe loc, se micşora distanța dintre omul politic şi ziarist, se puteau pune întrebări incomode şi se răspundea la ele, erau şi informări de *background* pe care nimeni nu le-a încălcat de dragul spectaculozității.

A.S.: Adică off trie record.

D.J.: *Offthe record* s-a respectat, de altfel întâlnirile *off the record* erau deja introduse la Ministerul de Externe. Şi seara se dansa, se înota împreună, se mai juca un tenis şi toate acestea apropiau foarte mult şi se aştepta acest moment de relaxare. S-a mai făcut şi în vara când am fost eu purtător de cuvânt, au fost două ediții, una pe vremea lolandei şi o dată pe vremea mea, şi apoi s-a renunțat la ele şi nu ştiu de ce. Păcat, era un lucru foarte bun, plus că veneau din țară şi ziarele de provincie şi se crea o legătură între centru şi provincie, ceea ce era foarte bine. Momentul acela era un moment de contact direct şi făcea bine şi presei, şi politicianului. De dragul spectaculosului, să vă povestesc cum Hrebenciuc a fost dansat de toate ziaristele frumoase şi tinere, a fost cel mai apreciat dansator, şi primul-ministru avea o agendă foarte încărcată de partide de tenis tot cu ziariştii. Chestii de genul acesta apropie, fără să vrei.

Doina Jalea: „Purtătorul de cuvânt trebuie să fie un slujitor tăcut al stăpânului său".

A.S.: Ați fost purtător de cuvânt, a trecut timpul, i-ați văzut pe alții evoluând. Ce credeți că îl recomandă pe un purtător de cuvânt?

Care ar trebui să-/ *fie calitățile ca* să *fie şi credibil?* D.J.: Cred că trebuie să fie în subordinea directă a primului-ministru şi să aibă o relație privilegiată cu primul-ministru şi nu numai o relație privilegiată, în sensul că trebuie să aibă parte şi de întâlnirile informale.

AS.: *Domnul Baltazar a fost un privilegiat, se pare, din acest punct de vedere.*

D.J.: Cred că a fost şi singurul dintre purtătorii de cuvânt care a avut acces la aşa ceva, cel puțin asta e părerea mea. Cred că a fost şi singurul pentru că era altceva decât noi, restul, care am fost ziarişti.

AS.: Să *revenim, ziceați că trebuie să aibă o relație privilegiată...* D.J.: Un purtător de cuvânt trebuie să aibă o relație privilegiată cu primul-ministru, să fie un fel de, citez titlul acestei cărți despre purtătorii de cuvânt germani, *Un slujitor tăcut al stăpânului său.* Mi-au plăcut foarte mult acest titlu şi relația purtătorilor de cuvânt cu guvernul respectiv, e vorba de Germania. De fapt, fiecare țară are modelul ei, după amprenta ei psihologică. Purtătorii de cuvânt americani au puteri foarte multe şi acces la decizia politică, înțelegi, în funcție şi de amprenta psihologică, şi de modelul politico-social al societății respective. Dar purtătorii de cuvânt ar trebui să fie, după părerea mea, trecuți printr-o şcoală de *public re/ations,* pentru că este o altă meserie. Şi trebuie să fie un diplomat înnăscut - aceasta este o caracteristică foarte importantă -, să fie plăcut la vedere, la vorbă.

AS.: După *Doina Jalea, au urmat loan Minai Roşea, ziarist, Eugen Şerbănescu, ziarist la* România liberă, Răsvan Popescu, *ziarist la BBC. De ce s-a mers pe această formulă?* D.J.: Lanțul ziariştilor. Aşa a început şi a rămas practic o tradiție, iar specializările în PR au venit ulterior. Atunci nu erau facultăți care aveau PR. Eu cred că trebuie. Am avut o emisiune cu PR-işti tineri, până în 35 de ani, şi am discutat mult după emisiune, şi ştiu lucruri pe care dacă le-aş fi ştiut eu atunci ar fi fost extraordinar. De la ziarist însă îți trebuie uşurința comunicării, dar a fi PR e o profesie de-a dreptul, pentru că

sunt nişte tehnici speciale în a face imagine şi în a-i furniza publicului un mesaj politic complex cum e cel care vine din partea unui guvern.

A.S.: *Selectând purtătorii de cuvânt din presă, nu cumva politicianul mizează pe faptul că astfel va avea o relație mai bună cu presa?* D.J.:

Nu poți, e un conflict înfiorător, nu știu ceilalți ce experiențe au avut.

A.S.: Pentru că, din momentul numirii, presa nu te mai percepe ca aparținându-i.

D.J.: Şi nici nu știi ce ai de făcut acolo dacă vii din presă, îmi aduc aminte de o întâmplare, o lecție pe care am primit-o de la lolanda Stăniloiu, din păcate la sfârșitul bursei mele. A venit în vizită și era un stupar și nu am putut să stau liniștită la povești cu ea pentru că am ieșit, am intrat, am vorbit la telefoane, practic făceam și meseria sau, cum să zic, lucram cot la cot cu oamenii din departament, și nu asta ar fi trebuit să fac. Dar am plecat de aici, din Radio, cu stilul ăsta de muncă, aici lucrezi în primul rând în echipă indiferent cum ești repartizată pe ierarhia Radioului, ești într-o permanentă agitație și activitate, nu poți să stai locului pentru că asta ți-e meseria, în fiecare clipă se întâmplă ceva. Deci vii amprentat de aici, să reacționezi la minut, să te implici și să acționezi, câteodată nu stai să mai explici altuia ce are de făcut, te duci și faci pentru că mai scutești timpul și m-am păstrat așa și acolo. Evident că există două variante: ori merge echipa cu tine și lucrează cot la cot, ori unii spun *„lasă, dacă face ea"* și se lasă pe tânjeală. Şi, fără să vrei, faci lucruri care te sufocă la un moment dat. lolanda, văzând atâta agitație, îmi spune: „Ce *faci, muncești cot la cot cu biroul de presă? Nu asta* e treaba *ta".*

A.S.: *Şi ați schimbat stilul de lucru?*

D.J.: Da. Trebuie să știi cui să-i dai ce să facă, ce să-i ceri și să-i dai și termen ca să vină cu treaba rezolvată. Şi atunci am avut un declic, dar la finalul mandatului. Lecția mi-ar fi folosit foarte bine la început, dar am aplicat-o ulterior aici, cu foarte mare eficiență.

A.S.: Când ați spus că femeile n-ar fi recomandate pentru această funcție, v-ați referit la faptul că o femeie are și responsabilități de familie, casnice?

D.).: Absolut. Şi are în plus, față de responsabilitățile casnice, responsabilitatea mai ales afectivă, că altminteri o menajeră îți poate

rezolva problemele. E vorba de prezența ta în familie. Nici meseria de ziarist nu prea e compatibilă cu viața de familie, îl citez din nou pe Eugen Preda, dar cât de cât se poate. Dar o femeie are nevoie şi de un ambient mai cald, mai plin de afecțiune. Probabil că sunt obişnuită în Radio, unde e alt tip de relație între oameni şi poate că ține şi de structura mea interioară. Alții poate nu au resimțit atât de acut acest lucru. Eu pun foarte mult preț pe relația afectivă şi asta îți lipseşte acolo, fiecare îşi face treaba pe bucățica lui şi cu eficiența respectivă, comunicarea fiind strict profesională. Aşa era atunci, nu era timp pentru un zâmbet, ai de-a face cu măgulitul funcției, ai de-a face cu o mulțime de lucruri, stai pe o muchie de cuțit unde poți uita într-o secundă cine eşti. Te îmbraci într-o funcție şi ai impresia că devii altceva, îți trebuie un control foarte strict cu tine, să te ții pe tine sub control, să nu confunzi funcția cu tine însuți ca să nu ți se urce la cap şi să te schimbi.

AS.: *Ați pierdut prietenii după ce ați preluat funcția? Ați făcut alte prietenii care ulterior, după ce s-a terminat funcția, nu au rezistat?* D.J.: Nu am pierdut prietenii, dar a fost o pauză totală în relația cu prietenii, nu mai exista timp pentru asta. Intrai în clădire dimineața şi ajungeai acasă la ora 22:00, la 23:00. Mie mi-a luat foarte mult timp să învăț toate actele alea normative şi mai ales pe componente economice şi stăteam mai mult la serviciu, îmi aduc aminte de perioada cu TVA, pentru că a trebuit explicată pe înțelesul tuturor. S-a pus mult accent pe ziarişti, mai ales că explozia prețurilor a stârnit forța reacției. Am trăit ulterior ca ziarist experiența cuponiadei lui Coşea şi mi-am dat seama că s-a ratat datorită imposibilității de a traduce mesajul specialiştilor şi a-l face accesibil pentru public. O decizie de felul acesta nu o poți pune în aplicare decât cu oameni. Dacă nu marşează şi nu înțeleg, nu ai cum să impui ideea nouă.

A.S,: Ați primit reproşuri de la primul-ministru, de la membrii guvernului? V-au găsit uneori țap ispăşitor pentru că presa a fost prea critică sau mesajul nu a fost bine înțeles? D.J.: Nu am primit reproşuri. Presa practic nu avea ce să deformeze. Perioada fiind scurtă, din decembrie până în vară, când a fost o întâlnire cu presa, s-au făcut reproşurile direct şi reciproc, s-au descărcat atunci şi a urmat o perioadă mai relaxată. Mesajul

fiind preponderent economic, presa nu prea avea ce să deformeze. Acum mesajul e mai

183

Mriş.

.na Săftoiy 'ocile puterii

mult politic şi aici ai ce să zgândări ca ziarist, evident. Şi erau alte subiecte atunci în presă care apăreau în prima pagină şi erau spectaculoase. Mai puţin activitatea Guvernului.

AS.: *Era o presă politizată?*

D.J.: Nu ştiu dacă nu începea să se politizeze, însă era viaţa în România cea care era plină de senzaţional. Era la începutul schimbărilor şi avea presa subiecte senzaţionale suficiente. Guvernul nu era chiar aşa în centrul atenţiei. Acum toate privirile sunt îndreptate spre Guvern şi spre mişcările politice, dar atunci nu era în pnm-plan Guvernul.

AS.: Şi după *terminarea mandatului i-aţi mai urmărit pe colegii care*

v-au urmat?

D.J.: Nu i-am mai urmărit pentru că am revenit la meseria mea de ziarist de radio.

AS.: Ca *ziarist, nu aţi avut contact cu ei?*

D.J.: în timp, ca ziarist de radio parcurgi nişte etape. Cu microfonul, ca reporter, care e baza meseriei, intră în sistem tinerii, generaţia tânără, şi ei culeg informaţia de la sursă. Cu timpul, ajungi moderator de emisiuni şi lucrezi mai mult în clădirea Radioului...

AS.: ...şi *contactul direct...*

0.1.: ...contactul direct se pierde, mai ai contact cu oamenii politici numai în emisiunile de dezbateri, în emisiunile de profil, vin ei în clădirea Radioului, de multe ori faci interviul prin telefon.

Doina Jalea: „De astăzi, am ieşit cu geanta pe umăr pe uşa Guvernului şi direct la Radio mă duc".

AS.: *Cum s-a terminat mandatul?*

D.J.: O dată cu concediul. Ştiu că am avut şi eu în sfârşit primele zile de concediu.

AS.: De ce *nu aţi mai revenit?* D.J.: După cele şase luni de detaşare,

am vrut înapoi în Radio.

AS.: *De ce? Tot nu ați intrat în pielea purtătorului de cuvânt?* D.J.: Nu era locul meu acolo şi nici nu ştiu dacă e o meserie pentru o femeie căci stai în angrenajul pe care îl presupune meseria de purtător

de cuvânt de dimineață până seara, aşa era atunci, nu ştiu cum e acum. Nici nu vezi anotimpurile, nici nu mai ştii ce se întâmplă în stradă, în Bucureşti, eşti în altă lume. Mie îmi lipsea foarte mult contactul cu viața tocmai din cauza meseriei mele de ziarist, mi-era dor de Radio nespus, de colegii mei de aici, de microfon, de meserie, tânjeam într-un fel. Noroc cu Mircea Rucăreanu, care era în clădire, că nu trecea o zi fără să mă duc la el în hulubărie, cum îi ziceam, şi să stau de vorbă în legătură cu Radioul. Mi-era dor de Radio. Şi am tot spus chestia asta, că vreau acasă şi mi s-a prelungit detaşarea cu încă trei luni şi când să mă bucur că mă întorc acasă, cum ar veni, ia Radio, m-am trezit încadrată o zi. Am refuzat imediat, am în cartea de muncă o zi în care sunt angajata Departamentului de informații publice. Nu mai era Virginia Gheorghiu, era un bărbat care preluase departamentul şi voia cu orice chip să mă păstreze acolo în departament pentru că nu prea erau vorbitori de germană şi aveam şi experiența de la Guvern. Cred că nu prea ştia el multe despre pasiunea mea pentru Radio şi că vreau să mă întorc aici. Şi a fost o luptă, i-am spus că nu rămân nici o clipă, că vreau înapoi. Şi a trebuit să mă dezîncadreze ca să vin la Radio. Şi am spus: „De *astăzi, am ieşit cu geanta pe umăr pe uşa Guvernului şi direct la Radio mă duc".*

A.S.: Ați renunțat fără nici un regret?

D.J.: Fără nici un regret. Mi-a ajuns. Am plecat cu greu, nu pot să zic că n-am stat cu multă curiozitate, dar am plecat fără nici un regret, ca şi cum aş veni dintr-o călătorie înapoi acasă, am venit cu mare drag la Radio.

AS.; *Reîntoarcerea cum a fost, cum v-au primit colegii?* D.J.: Probabil s-au aşteptat să vin alt om de acolo, dar am rămas aceeaşi şi le-am şi spus: *„Nu vă aşteptați să fiu altfel, pentru că am stat 20 de ani în Radio şi nouă luni*

la Guvern, nu invers, deci nu am cum să mă schimb". Ştiu că m-a primit Eugen Preda aici, în biroul ăsta, şi m-a încercat: *„Acum ce vrei?"* şi i-am spus: *„Vreau înapoi emisiunea mea «Săptămâna politică»".* A zis: *„Ţi-o dau, după ce faci un stagiu ca să te speli de eventualele părtiniri",* şi într-adevăr m-a lăsat trei luni la programul de prânz şi apoi am revenit la redacția politic.

AS.: Aşa s-a *încheiat bursa la Guvern?* D.J.: Aşa s-a încheiat bursa de nouă luni la Guvern.

Doina Jalea: „Lumea avea în cap imaginea pe care revista *Cațavencu o* făcea în vremea aceea prim-ministrului Nicolae Văcaroiu: votca".

A.S.: Ați avut vreo neîmplinire?

D.J.: Am dus o mică bătălie care continuă şi în ziua de astăzi. Când cineva îşi aminteşte că m-a văzut cumva pe ecran mă întreabă şi astăzi. Lumea avea în cap imaginea pe care revista *Cațavencu o* făcea în vremea aceea prim-ministrului Nicolae Văcaroiu: votca. Cu toate jocurile de cuvinte. De acolo a pornit şi a crescut această imagine a omului care de dimineață până seara bea încontinuu. Eu, care stăteam zilnic cu el, uneori intram şi de mai multe ori în biroul său cu diverse probleme de presă sau participam când nu ştiu ce ministru îşi sărbătorea ziua şi dădea o mică agapă cu un pahar de şampanie şi fursecuri în clădirea Guvernului, măcar o dată în nouă luni ar fi trebuit să simt sau să văd. Nu l-am văzut niciodată. A făcut multe vizite în județe şi mai urma câte o seară festivă, cu muzică, cu un pahar ciocnit, şi totuşi nu l-am văzut niciodată băut. Şi nimeni nu mă crede, atât de puternică a fost manipularea prin presă. Şi mă întrebau: e adevărat? Eu spuneam că lucram zilnic cu el şi că nu l-am văzut niciodată şi nu am simțit niciodată că ar fi băut. Ei bine, nu m-a crezut nimeni. A fost *„nu"-ul* cel mai necrezut, pentru că imaginea asta a fost făcută de profesioniştii care te studiază. Factorii de imagine sunt profesioniştii. Te studiază şi îți potrivesc imaginea peste ceea ce au de făcut.

AS.: *Ați vorbit cu cei de la* Cațavencu?

D.J.: Cei de la Cațavencu erau foarte simpatici. Dincolo de asta, era o veşnică bătălie, pe care nu am mai dus-o, pentru că mi-am dat seama că

aveau o treabă de făcut. Ca şi acel jurnalist de pe vremea războiului din Iugoslavia, care a avut misiunea să creeze o anumită imagine şi, căruia, la sfârşitul războiului, i s-a pus următoarea întrebare: „Nu *aveți nici un fei de scrupule, mustrări de conştiință că ați deformat adevărul?'.* Iar el a răspuns: „Am fost *plătit să* îmi fac jobul, nu să am *scrupule".* Probabil că a fost un job care s-a făcut pe bani. Dar în rest erau foarte simpatici. După întâlnirea de la Costineşti unde s-au făcut şi poze - şi nu sunt nici eu chiar o silfidă şi aveam o amică la Ministerul Industriilor, nici ea nu era prea trasă prin inel, şi evident că în costume

de baie nu eram chiar vedete -, au fost drăguți şi mi-au spus că vor să mă pună în ziar şi au o poză cu noi pe plajă. Şi dacă sunt de acord. Am răspuns că sunt dacă Tmi pun picioarele lui Kim Basinger. Aici am eu o problemă. Au închis telefonul şi, după 20 de minute, m-au sunat şi mi-au spus că nu au picioarele lui Basinger. Şi atunci au pus picioarele purtătoarei de cuvânt de la Ministerul Industriilor în dreptul meu şi a ieşit un colaj. Nu poți să instaurezi o dictatură împotriva presei. Trebuie să o laşi să zburde. Erau şi drăgălăşenii, şi tensiuni. Era un conflict interior că trebuia să îți faci corect un job în care ai fost numit. Şi mai era o bătălie cu mentalitățile vizavi de comunicarea cu presa. Era la început şi se păstrau nişte mentalități impregnate de secretomanie. Erau doar doi ani de când trecuse secretomania dictaturii şi se simțeau prelungirile, cum a fost şi cazul lui Hamza. Mă gândesc cu groază cum ar fi fost acum, cu atâta spectacol politic. Ce ar fi fost?! Bine că nu sunt în această situație.

IOAN M1HAI ROŞCA

S-a născut la 12 decembnel947, m Bucureşti. A absolvit Facultatea de Economie generală din cadrul Academiei de Studii Economice. A urmat cursuri postuniversitare de ziaristică la Academia Ştefan Gheorghiu, absolvite "in 1987. In anul 1972 a lucrat ca redactor în redacțiile „Ştiri Interne" şi „Emisiuni pentru străinătate" până în 1990, în cadrul Agetpres

(Agenția Română de Presă). A avut, din 1978 până în 1989, o rubrică permanentă în revista Flacăra. A colaborat la cele mai cunoscute publicații ale vremii: Scânteia *Tineretului,* Magazin, Femeia, Actualitatea românească etc. A scris sute de comentarii, eseuri, articole pe teme diverse - economice, politice, fapt divers, modă, etc. în perioada septembrie-noiembrie 1990 a fost expert la Biroul de presă al Guvernului. Din decembrie 1990 până în septembrie 1993 a fost publicist comentator la ziarul Curierul Național, apoi, până în decembrie 1996 a fost subsecretar de stat, purtător de cuvânt al Guvernului

Văcăroiu. în intervalul decembrie 1993 - noiembrie 1994 a condus, ca interimar, Departamentul de Informații Publice al Guvernului, având în subordine circa 40 de persoane, în perioada 1997-l998, director comercial la firma VNG Consult - România, iar între anii 1998 şi 1999, director la SG Ost-West-Beratungeselsalt Frankfurt. în perioada 1999-2000 a îndeplinit funcția de director la SC Intexco GWF România, în ianuarie 2001 a fost numit în funcția de director general al ROMPRES, cu rang de secretar de stat, conform deciziei prim-ministrului al Guvernului României. Din martie 2003 până în prezent, conform Legii 19/2003 privind organizarea şi funcționarea ANP ROMPRES, a fost numit director general al ROMPRES, prin Hotărârea Parlamentului României, 6/19.03.2003 în 2002 este învestit Cavaler al Ordinului Național „Pentru Merit".

8 IOAN MIHAI ROŞCA

Primul contact cu ***loan Mihai*** **Roşea*** a fost *în 1996,* când i-am fost *prezentată ca noul acreditat la Guvern din partea Rompres. Atitudinea lui era una îngăduitoare cu pretențiile presei. Apela des la miniştri pentru a prezenta decizii/e Guvernului şi evita cât posibil să intre în coliziuni cu ziariştii. Nu îmi amintesc nimic care să zdruncine calmul lui şi nici eventualele reproşuri nu îl făceau să renunțe la îngăduința cu care trata furia presei care invoca des lipsa de transparentă. L-am invidiat ulterior pentru armura pe care şi-o confecționase ca să depăşească posibilele coliziuni cu ziariştii. Şi se confrunta atunci cu un grup de presă coroziv.*

Când am terminat Facultatea de Litere, în 1993, am terminat şi cu viața

boemă de cămin, unde banii de pe med/taţii erau suficienţi ca să *îţi plăteşti taxa de cămin, să îţi cumperi cărţi şi ţigări. De mâncare se ocupa mama, cu pachete consistente. Aşa că, imediat după ce am primit diploma de licenţiat în Litere, am aflat că trebuie să părăsim căminul din Grozăveşti - între timp mă căsătorisem cu Claudiu* -, ceea ce *însemna să ne mutăm în gazdă şi să avem un venit fix pentru a putea suporta cheltuielile de casă. Examenele pentru postul de profesor se susţineau în septembrie deci trebuia să găsim ceva până atunci. Claudiu lucra deja la PRO FM.*

Un afiş de la intrarea în Facultate anunţa că Agenţia de presă Rompres angajează absolvenţi de Litere. M-am prezentat la sediul

Septembrie 1993-decembrie 1996, purtător de cuvânt al Guvernului Nicolae Văcăroiu.

191

Adnanq S, Vocile putem

din Piaţa Presei Libere împreună cu cele care şi astăzi îmi sunt foarte bune prietene, Cecilia M. şi Adriana M. Singurul lucru pe care îl voiau de la noi, cei de la Rompres, în prima fază, era să scriem corect în limba română. Mi se părea puţin şi uşor în acel moment, dar şi îngrijorător că un ziarist doar atât trebuie să ştie. Mi-am dat seama în timp, după ce am cunoscut colegi din presă, de ce era o cerinţă de bază să poţi scrie corect în limba română. Cecilia a renunţat definitiv, după două săptămâni, la a deveni ziarist. Adriana s-a îndreptat spre televiziune. Eu am decis că mă voi retrage când voi înţelege meseria de ziarist de agenţie, o categorie total diferită de cea de ziarist de presă scrisă. Am stat nu mai mult de cinci ani, perioada-limită, după cum stabilea *Borges, dacă nu vrei să te tâmpeşti.*

Am început prin a fi ziarist politic. Part/du/ *Alianţei Civice, Partidul România Mare şi Partidul Socialist al Muncii intrau în responsabilitatea mea. Apoi, după doi ani, şeful meu de la Rompres,* M/re/ *Rădulescu, a luat decizia să mă acrediteze la Guvern. Panică s-a numit starea mea. Economia era pentru mine un domeniu aproape interzis. Expresii de genul „buget consolidat" sau „balanţă de plăţi" erau revelaţii; mă uimea că ar putea să aibă un sens, culmea, unul mult mai exact decât construcţiile gramaticale din* De bello galico *al lui Cezar cu care îmi ocupam adolescenţa, iar actele normative economice*

erau texte care brusc m-au făcut să îl reconsider pe nesuferitul de Derrida, care mi-a stricat o vară în anul II de facultate. Dar cum la vârsta aceea nu îmi era deloc la îndemână să recunosc că ceva mă depăşeşte, am acceptat hotărâtă să înțeleg economia.

După experiența ca ziarist de agenție, la una guvernamentală, *Rompres (1993-l996), şi la una privată, Mediafax (1996-l998), m-am întrebat cât de folositoare e presa guvernamentală şi pe cine ajută asemenea structuri media.*

Pe vremea Guvernului Văcăroiu, presa guvernamentală avea un statut aparte. Rompres, TVR, Radioul public şi Vocea României

aveau *propriul birou în sediul Guvernului. Biroul Rompres era la etajul III, lângă cel al TVR, şi la mică distanță de birourile lui Florin Georgescu şi Octav Cozmâncă. Eram parcă mai degrabă colegi, e adevărat, de palier, decât „inamici", eu ziarist gata să găsesc miezul putred de nucă, ei, demnitarii gata oricând să îmi arate lungul nasului. Ne salutam cordial, aproape colegial. Colaboram cu echipele presei guvernamentale până când fiecare ştire rezona la fel. Mircea Rucăreanu, acreditat Radio, nelipsit din sediul Guvernului după 1990 şi până în 2000, era cel care dădea tonul, întotdeauna grijuliu şi gata să îmi propună să exclud verbe care spuneau mai mult decât trebuia, în opinia lui. Dacă găsea formule care mie mi se păreau lipsite de orice pericol, de genul „ministrul X a ținut să remarce", îmi propunea un nevinovat şi sugestiv „a clarificat". Mie nu mi se părea că ar fi clarificat, dar privirea lui nea' Ruchi, care era familiar cu tot Guvernul, mă făcea să nu mă complic, îmi dădeam seama că îmi asum riscuri devenind prea „originală" în interpretări. Acum, aş putea găsi destule persoane care sa nege şi să îmi spună că asta era doar problema mea.*

Eu voi spune că era problema presei, considerată guvernamentală, în abordarea ştirilor. Ştirile Rompres, de exemplu, păreau mai degrabă dări de seamă decât reiatări de presă. Nici jurnalele Televiziunii şi Radioului public nu păreau mai atrăgătoare. Erau evitate temele controversate şi nici găzduirea opiniilor critice la adresa actului guvernamental nu era posibil.

Se spune că dimineața aparține ziarelor, ziua - radioului şi seara - televiziunilor. Coloana vertebrală a acestui sistem o reprezintă agențiile de presă. Se mai spune că ştirile care nu sunt preluate de agențiile de presă practic nu au existat. Cu un *orgoliu nedisimulat, susțin că ziaristul de agenție e o specie aparte, în cuvinte foarte puține şi neimplicate trebuie să sugereze ceea ce un jurnalist de presă scrisă sau televiziune poate să facă mânuind cuvântul sau imaginea. Dibăcia e şi mai mare când eşti la o agenție de presă guvernamentală, unde superiorii tăi judecă textul după şabloane şi tipare nemodificate de Revoluție. Dar mai*

neplăcut e să constați că nici pe politician nu îl deranjează această păstrare de optică şi găseşte natural să aibă la dispoziție o presă guvernamentală care să fie servilă puterii.

Cred că nici la această oră statutul acestor instituții nu este în regulă. Deşi BBC este finanțat de cetățeanul britanic şi, parțial, de stat, nimeni nu percepe această instituție media ca una servilă puterii. Ba din contră, este una dintre cele mai serioase şi mai respectabile instituții. La noi, se face o confuzie, inclusiv la nivelul percepției oamenilor politici, că cei care sunt sprijiniți financiar de stat trebuie să susțină statul fără comentarii, ceea ce este *total fals. Poți cere televiziunii şi radioului public, agenției naționale de presă să constituie un punct de reper într-o informare cât mai puțin deteriorată de* parti-pris-w/, *dar nicidecum să reflecte „întreaga activitate" şi să transforme fluxurile de ştiri, jurnalele şi emisiunile în reproduceri de activitate ca în şedințele de partid. Trebuie să aibă dreptul să îşi stabilească politica editorială şi mai trebuie să aibă dreptul să le închidă telefonul în nas celor care, în virtutea ideii că aceste mijloace de informare sunt instituții de stat, sună ca să le spună cum trebuie să arate jurnalul de ştiri sau să modifice grila de programe pentru că* şeful instituției de stat vrea o oră de maximă *audiență pusă la dispoziție pentru a-şi transmite mesajele. Toate aceste instituții de presă trebuie să aibă dreptul să facă diferența între propagandă şi ştirea de interes public.*

Ioan Mihai Roşea*: „Guvernul Văcăroiu a avut o imagine nemeritat de proastă şi mă simt culpabil pentru asta".

Adriana Săftoiu: Erați jurnalist la Curierul național. Cum s-a întâmplat să *ajungeți purtător de cuvânt?*

* Interviu realizat în anul 2004.

Ioan Mihai Roşea: Cariera mea a fost revoluționară în presă şi în politică. Eram în mai 1990, când am organizat, într-o perioadă de haos şi debandadă, după Revoluție, ceea ce se chema primul Birou de presă al Guvernului Roman. Făceam lucrul ăsta împreună cu Adrian Sârbu, cu echipa de televiziune din care a făcut parte renumitul Țeava, după cum îi era porecla. Nici acum nu îi ştiu numele. A fost o perioadă de maximă poezie, cu entuziasm, cu tinerețe. Era primul Guvern al României postrevoluționar. Şedințele de guvern cred că durau şi o oră, dar şi şapte ore. Petre Roman era un prim-ministru care se dorea extrem de autoritar. De altfel, şi în echipa pe care şi-o constituise, o echipă pe care o prezentase la Ateneu, erau oameni extrem de autoritari. Credeam, în 1990, că a venit vremea ca România să fie guvernată de intelectuali, aşa cum merita, pentru că ştim cu toții ce intelectuali am avut la conducere. Eram foarte entuziaşti şi nu conta că începeam programul la Biroul de presă la 8 dimineața şi terminam la 2 noaptea. Nu simțeam oboseala, pentru că era un entuziasm care te împingea şi nu simțeai extenuarea care s-a instalat apoi încet-încet. în octombrie 1990, am decis să plec de la Biroul de presă. Pur şi simplu au existat nişte mici frecuşuri cu colegii, gen Rodica Georgescu, cumnata premierului, pe care o cunoşteam foarte bine. Era un jurnalist foarte bun pe redacțiile emisiunilor peste hotare, REFS de la Casa Scânteii, de la fostul Agerpres, unde se lucra în cu totul alt ritm. Una era să ştii tehnologia fabricării ştirilor sau a comunicatelor, alta era să faci reportaje din turismul românesc şi cred că a fost picătura care a umplut paharul şi mai ales oferta primită de la Horia Alexandrescu care organiza un ziar, *Curierul național.*

AS.: *Care era oferta care v-a convins?*

I.M.R.: Era o ofertă foarte generoasă ca bani. La vremea aceea, a fost un motiv serios care m-a determinat să trec la *Curierul,* un ziar care a fost făcut în asociere cu Adrian Sârbu, frații Păunescu şi Horia. Dacă îmi amintesc bine, Sârbu a decis la jumătatea anului 1991 să facă PRO TV. A avut fondurile necesare şi s-a despărțit de frații Păunescu. Am rămas la *Curierul* împreună cu echipa iui Horia. Apoi, au apărut disensiunile care sunt cunoscute între Horia, pe de o parte, şi Valentin şi George, pe de altă parte. Nu ştiu de ce natură, dar cred că financiare. De fapt, este motivul pentru care m-am despărțit şi eu de *Curierul național, care* la

început a dus o politică salanală foarte deşteaptă. Aveam printre cele mai mari salarii din presă la vremea respectivă şi eram în stare să stăm ore în şir să luăm o declarație sau dacă eram dați afară pe geam, să intrăm pe uşă. Eram foarte motivați să facem treabă pentru ziar, ca după un an de zile să avem cele mai proaste salarii. M-am întâlnit cu Valentin, un personaj de legendă al presei româneşti, care era foarte nedumerit că de ce am plecat. Pur şi simplu din motive financiare şi pentru că am avut posibilitatea de a fi purtător de cuvânt al Guvernului. Deşi s-a demonetizat cuvântul ăsta. mi s-a părut o provocare. E un curaj să vezi dacă eşti în stare să participi la luarea deciziilor, la alcătuirea substanței pentru ştire, în sala aceea de guvern, în care ai fost şi tu atâta vreme, se discutau destinele României şi este foarte tentant să fii în miezul lucrurilor şi toți purtătorii de cuvânt, şi cei care vor veni de aici înainte, vor fi acuzați că ascund informații.

AS.: O *afirmație pe care mulți dintre cei care au fost purtători de cuvânt nu* ar fbrmula-o atât de tranşant. Nu e prea mu/t spus - „că *ascund informații"?*

I.M.R.: Eşti nevoit să ascunzi informații. Nu credeam când eram ziarist şi aveam antecedentele din 1989 că voi spune vreodată acest lucru. Ca ziarist, voiam să ştiu tot ce se întâmplă, fără nici un fel de ascunzişuri din partea guvernanților, a oficialităților, dar nu se poate. Şi în America, cu toată democrația americană care a exercitat şi exercită o continuă fascinație,

presa are acces doar la anumite subiecte şi atât. La ei funcționează perfect sintagma *„no comment".* la noi nu. Am văzut nenumărați confrați insistând, poate din lipsă de experiență, pe lângă un oficial, un ministru care a avut bunăvoința să facă o declarație: *„Dar cu* cfiest/a aia cum e, dar cu chestia cealaltă". Dacă omul acela ți-a spus atât, aici se opreşte interviul, de ce să mai insişti.

AS.: *Şi cum ați primit oferta?*

I.M.R.: Discuția inițială am avut-o cu Octav Cozmâncă. Am fost mai apropiat fenomenului parlamentar. Am fost reporter parlamentar ani de zile la *Curierul* şi îi cunoşteam pe toți şi am luat o mulțime de interviuri, toate subiectele fierbinți ale vremii, cum au fost mineriadele. Eram destul de cunoscut în Camera Deputaților şi cred că de aici mi s-a tras. Mă plângeam eu de salarii, într-un cadru în care era, îmi aduc aminte, răposatul Ovidiu Şincai, de care m-a legat o extraordinar de frumoasă

amiciție, o prietenie de tipul ieşit la bere şi dezbătut politică. Am întâlnit în el un interlocutor extraordinar. Şi în timpul unei discuții cu Ovidiu m-a întrebat: *„Ai ieşi dm presă?", „Aş ieşi şi mâine dacă mi s-ar oferi ceva care să mă motiveze, căci n-aş putea să fac o meserie din asta de funcționar anonim* de *birou".* Şi am fost convocat la Guvern, îl cunoşteam pe Cozmâncă dinainte de Revoluție, dar nu am avut nici o tangență cu el pe plan profesional; e cunoscută maniera lui directă, bruscă: *„Vrei să lucrezi ca purtător de cuvânt al domnului Văcăroiu?' „De asta m-ați chemat?" „Da." „Vreau."* în octombrie 1993 am început; am lucrat aproape trei ani.

AS.: Poate *mai mult decât ceilalți purtători de cuvânt, în condițiile în care uzura e destul de mare şi tentația de a schimba echipa la fel de mare.*

I.M.R.: Acum mă întreb şi eu cum am rezistat atât de mult. La început mi-a fost extrem de greu pentru că, revin la o abordare anterioară, nu înțelegeam de ce nu am voie să spun tot ce se întâmpla în şedințele de guvern.

AS.: *Conflictul clasic dintre cel care era ziarist şi devenea demnitar.*

I.M.R.: Exact. Pe urmă am realizat că aşa trebuie. Ziaristica e o meserie pentru persoane care vor să afle adevărul şi care merg pe calea adevărului până în pânzele albe. Ca purtător de cuvânt al Guvernului ai nişte responsabilități suplimentare. Când fiecare cuvânt pe care îl rosteşti angajează o responsabilitate suplimentară, aceea a primului-ministru şi a unui Guvern, poveştile de genul „vorbesc *în nume propriu"* nu țin.

AS.: *Mai rar un purtător de cuvânt care să folosească această expresie. E folosită mai degrabă de politicieni.* I.M.R.: Exact. Prima perioadă a fost foarte dificilă, în sensul că simțeam din partea colegilor de guvern o uşoară neîncredere, probabil datorată faptului că veneam din presă. A durat perioada asta vreo trei-patru luni şi s-au convins că mi-am însuşit lecția postului, iar de atunci am avut relații chiar amicale cu unii dintre membrii Executivului. Am avut, cred eu, puteri sporite față de ceilalți purtători de cuvânt şi dinainte şi de după, în sensul că am avut cu premierul şi cu membrii Executivului o relație de încredere care mă determina, mă abilita să fac nişte declarații chiar în condițiile în care nu îl consultam pe premier sau pe unul dintre

membrii Executivului, dar ştiam că ăsta ar fi răspunsul. Nu făceam lucruri la plesneală.

loan Mihai Roşea: „Aveam impresia că vorbim limbi străine, eu cu ziariştii, că nu ne înțelegem".

A.S.: Adică nu erați un simplu cititor de comunicate, ci aveați libertatea de a extinde discursul dincolo de comunicatul acela. I.M.R.: Mi-a folosit foarte mult în perioada asta formația de economist. Eu am făcut Economie generală, facultate care nu te specializează într-un domeniu anume, dar îți dă o multitudine de informații în domeniile economice. La Guvern, 90% din deciziile luate erau economice. A fost criza grâului, criza energiei şi nu înțelegeam de ce lumea condamnă o guvernare pentru erorile altei guvernări, pentru o situație care s-a ivit: iarna grea. recolta de grâu era infernal de proastă, trebuia să facem importuri, nu aveam bani, deci totul s-

a răsfrânt asupra guvernării Văcăroiu ca o culpă. Era o culpă imaginară, iar presa, pentru care o ştire bună nu e o ştire, a făcut tot posibilul să dramatizeze infinit mai mult decât era în realitate situaţia.

A.S.: Ajungem mereu în aceeaşi dilemă. Presa e de vină sau comunicatorul nu comunică suficient?

I.M.R.: Eu m-am culpabilizat pe mine însumi, aveam impresia că vorbim limbi străine, eu cu ziariştii, că nu ne înţelegem. Citeam ziarele a doua zi după ce aveam conferinţa de presă, *briefing-u*\ de după şedinţa de guvern în care, dacă erau subiecte mai delicate, invitam miniştrii, şi aveam impresia că era vorba despre altceva, nu despre ce se întâmplase la Guvern. Una spuneam şi alta apărea în majoritatea ziarelor şi, la un moment dat, m-am întrebat dacă am harul comunicării. Am înţeles că erau aţintite tunurile pe Guvernul Văcăroiu şi nimic nu era mai uşor decât să ataci.

A.S.: Nu îmi amintesc în acea perioadă ca şi celelalte ministere să recurgă la comunicatori de presă.

I.M.R.: Am încercat să fac. în primul rând, statutul purtătorului de cuvânt. Nu exista şi nu ştiu nici acum dacă există. Se purtau discuţii

şi asupra nivelului de reprezentare al purtătorului de cuvânt, fie demnitar la nivelul Guvernului, fie demnitar într-un minister. Nu am ajuns la o înţelegere din punctul ăsta de vedere, în momentul 1993-l996, unii purtători de cuvânt din ministere aveau carismă şi nu trebuia să fie neapărat demnitari. Mircea Geoană, de exemplu, care era purtător de cuvânt la Externe şi cu care am colaborat impecabil, în mare parte, purtătorii de cuvânt erau într-un anonimat total, le era frică să iasă cu răspunsuri la întrebările ziariştilor, cu comunicate fără să aibă avizul ministrului sau al unui secretar de stat, dar avizul cerut nu era dobândit în timp şi astfel se întârzia de la momentul întrebăm ziaristului la momentul răspunsului. Nu era un avantaj pentru purtătorul de cuvânt şi efectele se repercutau şi asupra purtătorului de cuvânt de la Executiv. Ziariştii aveau pe bună dreptate impresia că purtătorul de cuvânt al Guvernului este şeful purtătorilor de cuvânt din ministere, ceea ce era eronat. Fiecare minister îşi

are structura lui. Nu ştiu dacă e bine să se extindă sau să se facă de dimensiuni mai mari structura Departamentului purtătorului de cuvânt, dar în perioada 1993-l996 se lucra cu şase oameni. Am încercat să revizuim statutul purtătorului de cuvânt, să primească rang de secretar de stat şi nu de subsecretar de stat, cum eram atunci. Am impresia că a părut o meschinărie, deşi diferența de salariu era infimă, dar diferența de statut era mare, pentru că dacă erai secretar de stat aveai alte drepturi. Departamentul informațiilor publice era condus de un secretar de stat, în prima fază a fost Dumitru Popa. care apoi a trecut preşedinte la Televiziune. A fost un interimat pe care !-am girat eu, cam lung, de un an de zile, şi apoi a fost numit Dan Frunteiată şi eu am avut biroul ăsta, cum să spun, nedrept de mic ca număr de oameni.

AS.: *Rămâne o constantă, observ, acest tratament al purtătorului de cuvânt considerat o anexă a Guvernului. Arată, până la urmă, cât conta şi contează comunicarea pentru guvernanți, transmiterea mesajului în timp real, profesionist.*

I.M.R.: Probabil că va mai trece muită vreme până când va fi perceput purtătorul de cuvânt ca o persoană extrem de importantă şi nu ca un simplu magnetofon sau casetofon care le transferă ziariştilor vorbele spuse în sala de şedință sau în cabinetul premierului. Nu aş mai face

chestia asta încă o dată, deşi la momentul respectiv duduiam cu motoarele în plin.

A.S.: Pe *cine reprezintă purtătorul de cuvânt, mai ales în cazul unui guvern de coaliție?*

I.M.R.: E o discuție dacă e perceput unitar de întregul guvern sau e văzut ca omul primului-ministru. Când le convine demnitarilor, eşti al guvernului, când nu le convine, eşti al primului-ministru. Trebuie stabilit foarte clar încă de la numirea lui. Dacă ne luăm după sistemul american, purtătorul de cuvânt este al preşedintelui care este şi şeful executivului. La noi ar fi purtătorul de cuvânt al primului-ministru, dar se extinde sfera la

întreg guvernul, pentru că purtătorul de cuvânt al primului-ministru redactează comunicatele despre şedinţele guvernului. Nu cred că poate fi făcută o departajare foarte exactă şi certă a responsabilităţilor. Vrând-nevrând, dat fiind că primul-ministru este şeful Guvernului, interferezi şi cu treburile acestuia.

loan Mihai Roşea: „Purtătorul de cuvânt e perceput ca un simplu mecanism care transferă informaţia de colo-colo".

AS.: f o *instituţie purtătorul de cuvânt?*

I.M.R.: Nu e o instituţie. *Eu* consider că purtătorul de cuvânt trebuie să răspundă întrebărilor gazetarilor şi, dacă nu cer prea mult, e o chestie de instrucţie, de educaţie, de inteligenţă să prevină eventualele întrebări şi să aibă răspunsurile pregătite. Nu ştiu dacă se va schimba ceva în următoarele guverne, dar cert e că purtătorul de cuvânt e perceput ca un simplu mecanism care transferă informaţia de colo-colo, de la nivelul Executivului la nivelul presei, de preferinţă fără să gândească prea mult, fără să aibă iniţiative. Dacă nu se va schimba percepţia asupra poziţiei celui care va deţine această funcţie, şi totul se va limita la a-l aduce din presă, din structurile adiacente presei, o să fie nenumărate experimente, dar nu se va schimba nimic.

A.S.: Alegerea purtătorilor de cuvânt din mediul jurnalistic e o soluţie folosită de cea mai mare parte a demnitarilor. Să fie cauza pentru

care purtătorul de cuvânt e tratat mai degrabă ca fost jurnalist decât ca demnitar cu responsabilităţi?

I.M.R.: Cred că e o iniţiativă bună alegerea din mediul jurnalistic. La baza acestei opţiuni stă faptul că primul-ministru sau oficialii din guvern se gândesc în felul următor: cine cunoaşte cel mai bine necesităţile ziariştilor decât un ziarist?

AS.: *E suficient ca să fii un bun comunicator? în perioada mandatului aţi realizat că aţi făcut greşeli?* I.M.R.: Da, aveam nenumărate motive de frustrare pentru că simţeam că informaţii care ar fi

făcut foarte bine Guvernului, dacă ar fi fost transmise la presă, erau ascunse nejustificat. *„Lasă că vedem noi",* cam asta era expresia şi ca fost ziarist eram frustrat pentru că voiam, efectiv, să fac bine Guvernului în care lucram. Misiunea mea, aşa am perceput-o eu, nu a fost să mint, să schimb culoarea unei situații din gri în roz. Guvernul Văcăraiu avea o misiune extrem de grea şi făcea foarte mari eforturi ca să rezolve o situație destul de grea a țării şi nu a avut acea perioadă de grație clasică. Fiecare guvern a avut, când s-a instalat, o perioadă de grație, de şase luni, de un an, pe principiul *„hai să vedem ce fac şi ăştia".* Nu mă leagă relații de prietenie deosebite cu nici unul dintre membrii Executivului, îi ştiu pe toți sau îi mai ştiu, cu relele şi bunele lor, dar revin la ideea anterioară. A avut Guvernul ăsta o imagine nemeritat de proastă şi mă simt culpabil pentru chestia asta şi eu.

A.S.: Ați comunicat uşor cu Nicolae Văcăroiu, îi puteați spune toate

acestea? I.M.R.: Da, aveam uşile deschise.

AS.: *Şi, după ce îi spuneați, ce se întâmpla?* I.M.R.: Una dintre puținele mele satisfacții, şi mă mândresc cu asta, a fost faptul că am reuşit să îl conving pe premier să susțină cu întreaga echipă o conferință de presă la trei luni. Nicolae Văcăroiu era copieşit de muncă şi voia efectiv să muncească, să îşi pună tot talentul de economist în slujba României. Are o memorie fabuloasă, îşi aducea aminte de situații economice ale unor întreprinderi de care eu auzisem vag. Lucrase în Ministerul de Finanțe la un organism de control şi ştia economia românească pe de rost. Nu considera că e necesar să iasă în fața presei şi să dea explicații, să spună ce are de gând să facă. îmi spunea: *„Noi o să muncim, o să ne vedem de treabă şi rezultatele se*

vor vedea". Ei, n-a fost aşa. Şi am determinat ieşirea, inițial am propus o dată pe lună, dar s-a făcut o dată la trei luni, a primului-mmistru cu miniştri în conferință de presă lărgită. Acum, nu ştiu cât folos a adus mesajul lui guvernamental, dar tind să cred că nu. în condițiile în care, precizez încă o dată, tunurile presei sunt ațintite spre o guvernare, nu poți

să faci nimic.

A.S.: Aveați pe de o parte la dispoziție Radioul și Televiziunea publică. Cum le foloseați?

I.M.R.: Dacă îmi aduc bine aminte, la televiziune se dădeau câteva cadre din ședința de guvern, se citea un fragment de comunicat și cu asta gata. Ar fi fost, de exemplu, subiecte dramatice pentru cetățean scumpirea energiei sau benzinei, care era marota României la ora respectivă, 100 de lei, 1 000 de lei, 5 000 de lei, era o catastrofă. Acum se scumpește benzina de atâtea ori și nu protestează nimeni. Petromul, acum realizez, era o societate financiară care își făcea politica ei, dar majorările de prețuri erau privite ca fiind în esență guvernamentale și nu era așa. Și acum Petrom are aceeași situație ca în 1993, până la privatizare. Petrom are o politică de prețuri proprie. La televiziune erau emisiunile economice care cred că puteau să corecteze imaginea Guvernului, dar a durat ceva vreme până ca primul-ministru Văcăroiu să dobândească calități de comunicator.

A.S.: l se reproșa limbajul excedat de termeni economici. I.M.R.: în prima fază era excedat. *„Domnule, avem atâta treabă",* îmi spunea, iar eu îi răspundeam că lucrul ăsta trebuie să îl spunem ziariștilor. Cred că a fost și un soi de timiditate a specialistului care a stat toată viața în birou, înconjurat de cifre și mai puțin de oameni, dar în timp a dobândit calități de comunicare. Eu zic că a progresat extraordinar. A lucrat 50 de ani cu genul ăsta de limbaj, foarte ușor pentru specialiștii lui și foarte ascuns pentru restul lumii.

A.S.: Cu atât mai mult era nevoie să supliniți lipsa lui de apetit pentru comunicare.

I.M.R.: E adevărat, dar îți spuneam că eram șase oameni. 80% din considerentele care au făcut să nu pot construi o structură mai mare au fost de natură economică. Era o perioadă de austeritate cum cred că nu a mai cunoscut un guvern. Apropo de drepturile pe care le aveai. Totul se plătea. Stăteai de dimineață până seara acolo și dacă mâncăi o

mâncare la cantină, o plăteai. Aveam invitați, ziarişti, plăteam din buzunar pentru o cafea, o apă minerală. Aveam nişte facilități pentru ziarişti, la conferințele de presă, dar nimic mai mult.

AS.: *Aveați autoritate, conta ceea ce spuneați?* I.M.R.: Discutam mai devreme despre statutul purtătorilor de cuvânt în general, în timpul meu, nu s-a ajuns la o concluzie dacă să fie demnitari sau simpli funcționari, şi asta şi pentru că, prin condiționalitățile pe care le punea României Fondul Monetar, se introducea şi această restricție: mai puține funcții de conducere în ministere. Dacă îl faci purtător de cuvânt pe un director general din minister sau pe un secretar care mai are şi alte funcții, mai poate să se ocupe şi de funcția specifică?! La Ministerul învățământului, spre exemplu, secretarul de stat pentru învățământul liceal era şi purtător de cuvânt. Nu poate face față. Trebuie o persoană anume, dar asta măreşte organigrama cu o funcție de conducere, cu un cabinet, cu 3-4 salariați. Cred că suntem prea săraci, momentan, ca să ne dezvoltăm în genul ăsta. Considerentele care au stat la baza neadaptăm numărului de personal la cerințele existente au fost pur şi simplu de ordin economic. Dacă îți aduci aminte, Biroul de presă era alcătuit din Denis Duțescu, Silviu Udroiu şi Cecilia. Era inadmisibil pentru un guvern, îmi aduc aminte de vizitele, puținele vizite pe care le-am făcut cu primul-ministru în străinătate, în republicile nou-înfimțate din fosta Iugoslavie - Biroul de presă al purtătorului de cuvânt era cel puțin dublu față de al nostru.

AS.: *Sunteți sigur* că *din sărăcie sau pentru că nu se acordă atenție ideii de comunicare?*

I.M.R.: Poate şi una, şi alta, dar chestia cu economia este o temă obsedantă a guvernării Văcăroiu.

AS.: *Dar ce ne facem cu celelalte guverne care au funcționat, cu foarte mici modificări, pe aceeaşi structură?* I.M.R.: Nu ştiu, e o temă obsedantă şi ai dreptate, sunt împărțite cauzele. Se pare că nu s-a realizat că această funcție trebuie să devină o instituție.

AS.: *Credeți că dacă un purtător de cuvânt ar fi om politic ar avea mai multă greutate?*

I.M.R.: Cred că în subconştientul ziariştilor, el este deja. Presupun că

se acceptă ca o cutumă faptul că purtătorul de cuvânt este neangajat

politic, dar în subconştientul ziariştilor el reprezintă guvernul pentru care

vorbeşte, deci e asimilat politic acelui guvern.

AS.: *Problemă de percepție. Ziaristul se* raportează *la tine ca la un om politic care prezinți lucrurile trunchiat în detrimentul adevărului, iar guvernul din care faci pane te percepe drept ziarist, incapabil să percepi fenomenul politic şi atunci te reduce la un simplu transmițător de mesaje.*

I.M.R.: Ai dreptate, eu nu m-am gândit la duplicitatea aceasta.

loan Mihai Roşea: „Ziaristul este ca structură un om foarte complex, foarte ciudat, foarte orgolios".

A.S.: *Un purtător de cuvânt e ales din media în speranța că prin*

relațiile pe care le are poate influența prietenii gazetari să scrie de

bine, mai puțin critic?

I.M.R.: Cred că e o prostie dacă se gândeşte aşa. Ai prieteni, nu poți să blochezi orice relații de prietenie pentru că ai trecut de partea cealaltă a baricadei. Ar fi stupid. Dar de aici şi până la a influența opinia unui prieten ziarist, care e corectă şi obiectivă, dar care poate să nu îi placă demnitarului, e o distanță mare. Dacă e obiectivă, dar nefavorabilă, asta e.

AS.: *Dacă anterior numirii în funcție ați fi avut o specializare în*

domeniul relațiilor publice, al comunicării, v-ar fi fost mai uşor? I.M.R.: Cred că da, pentru mine ar fi fost mai uşor întrucât aş fi ştiut ce mi se cere.

AS.: A^e *importanță dacă e femeie sau bărbat?* I.M.R.: Nu, pentru că dacă primul-ministru este o personalitate strivitoare cum este actualul prim-ministru, Adrian Năstase, purtătorul de cuvânt are o poziție mai retrasă, e doar curea de transmisie şi probabil că îi rămâne să stabilească relații bune cu presa.

AS.: *Relaționarea cu mass-media, un lucru destul de complicat şi*

care necesită foarte multă abilitate.

I.M.R.: Exact, exact. Asta e foarte important, ca şi felul în care este capabil să nu-şi facă duşmani în presă, îmi aduc aminte că mi-am făcut

duşmani, poate că e exagerat cuvântul, inamici, mai puțin amici, apropo de plecările în străinătate ale primului-ministru.

A.S.: Da. Mergeați pe o formulă care includea doar presa guvernamentală.

I.M.R.: Pentru vizitele scurte, tot pe considerente economice, mi se spunea: ai şase locuri. Şi ce să faci când o echipă de televiziune are trei oameni: un redactor, un operator şi un luminist, o echipă de la Radio am redus-o eu la două persoane şi săracul Rucăreanu căra toate harnaşamentele cu el. Dacă ai posibilitatea, ca purtător de cuvânt poți să inviți toată presa, dar niciodată, m-am convins de asta, oricâte eforturi ai face ca purtător de cuvânt, tot nu vei reuşi să mulțumeşti pe toată lumea. Ziaristul ca structură e un om foarte complex, foarte ciudat, foarte orgolios.

A.S.: Care era calitatea ziaristului?

I.M.R.: Din păcate, nu grozavă. Părerea mea este că pe lângă instituții cum e Guvernul nu trebuie acreditați decât oameni cu experiență, care ştiu cu ce se mănâncă ziaristica şi care au un fundament teoretic în spate. Nu spun neapărat facultate, dar care să aibă o pregătire care să le permită să facă o deducție logică, să le permită să aibă cunoştințele unor indicatori economici, în general să fie instruiți, şi nu persoane care cum au deschis ochii în ziaristică, chiar dacă au făcut o facultate, au şi păreri şi au pretenția să le consideri şi pertinente. Trebuie să ai abilitatea de a scrie şi de a pricepe ce scrii.

AS.: *Dar de ce presa nu ar* suporta *singură costul deplasărilor? Au libertatea de a decide pe bugetul lor dacă îi interesează sau nu o vizită.*

I.M.R.: în momentul acela, cel puțin, presa nu era dispusă să facă asta şi s-a şi văzut. Ziariştii care erau acreditați la Guvern doreau să fie prezenți la fiecare activitate a premierului sau Guvernului, dar din redacție li se spunea „descurcă-te, nu avem bani".

AS.: Se *stabileşte cumva o dependență între instituție şi presă? Se*

simt obligați să scrie mai frumos când îi iei sau să îți caute nod în papură când nu îi iei?

I.M.R.: Am încercat varianta în care Guvernul asigura transportul gratuit cu avionul, în rest, cazarea şi masa le reveneau redacțiilor. Nu am avut nici un fel de succes, nici o redacție nu a percutat. Accepta să furnizeze

informație oficială, chiar dacă era foarte importantă, numai sprijinită logistic de către Guvern, pentru că un patron de ziar considera că e costul mult prea mare. Ultima vizită de două zile la Paris a însemnat cel puțin 200 de dolari hotelul şi nu erau dispuşi să suporte cheltuiala.

AS.: *în vizita lui Radu Vasile la Moscova, corespondentul Reuters la Bucureşti m-a întrebat insistent cât costă biletul de avion, l-am spus: „E gratis, nu pot să iau de la tine bani dacă pentru toți ceilalți e gratuit". Atunci, singura rugăminte a fost să îi fac rezervare la hotelul unde se caza întreaga delegație de presă şi a venit cu o cursă reguiată, pentru că a refuzat să vină pe banii instituției.* I.M.R.: Era vorba de Reuters, noi vorbim de presa românească, de televiziunile româneşti.

AS.: Cum e presa? Comparativ cu perioada aceea a *evoluat?* IMR.: Din păcate, comparativ, e o stagnare, e prea conectată la fenomenul politic. Sunt atâtea subiecte care sunt neglijate, deci nu cred că a evoluat, din păcate. Dacă nu e fenomenul politic, dacă nu sunt acte politice, atunci le provoacă pentru ca presa să aibă ce scrie, şi asta nu e normal. Am vrut să scriu, de exemplu, la secțiunea economică a ziarului la care lucram despre cetățile socialismului, ce s-a întâmplat cu marile edificii industriale ale lui Ceauşescu. De exemplu, Uzina ,.23 August", din Bucureşti, ce s-a ales de ea? Confrații mei de la Rompres se duc, scriu, dar nu îi publică nimeni, sunt subiecte care nu interesează. Eu zic că interesează, e vorba de istoria unei națiuni şi toată țara s-a transformat, s-au dărâmat uzine, s-au privatizat, s-au închiriat, merg, nu merg. Noi, înainte de Revoluție, aveam, chiar dacă erau nişte date statistice false, o împărțire a ponderii industriei în produsul global, a ponderii agriculturii, ca să îți dai seama care industrie era cea mai

performantă. Acum nu ştim nimic. Nu am informaţii dacă instrumentele Institutului de Statistică mai sunt asemănătoare, dar eu care m-am ocupat de economie nu ştiu care e produsul dominant al pieţei româneşti la ora actuală. Probabil că adresabilitatea presei e la un nivel de instrucţie medie: formaţii muzicale, fotbal, Istorii ale aşa-ziselor VIP-uri care nu au nici în clin nici în mânecă cu adevăratele VIP-uri, cu reprezentanţii unei naţiuni într-un domeniu sau altul. Nu mai citeşti o cronică de teatru. Nu am timp să fiu la curent cu toate premierele de la Teatrul Naţional şi poate să fie o piesă pe care nu o ştiu, cauţi o cronică

la premieră, nu găseşti. Şi sunt foarte multe subiecte care lipsesc din presa noastră, e cantonată, din păcate, pe politic şi fapt divers. AS: £ *acum presa mult mai dependentă de publicitate?* I.M.R.: Nu ştiu, nu cred că e mai dependentă de publicitate decât la începutul anilor 1991-l992. Atunci erau mai puţini subiecţi de presă şi era mai multă publicitate.

loan Mihai Roşea: „Dacă primul-ministru este o personalitate zdrobitoare, nu cred că un purtător de cuvânt va putea fi altceva decât o anexă".

A.S.: Cât de mult trebuie să se expună un prim-ministru? Mai mult decât o face purtătorul de cuvânt? Cât de des şi când trebuie să vorbească el?

I.M.R.: M-aş referi la Adrian Năstase, un om cu o energie fizică şi psihică de invidiat. Aşa ar trebui să fie toţi prim-miniştrii. Cred că nu şi-a arogat nişte merite suplimentare faţă de ceea ce face efectiv. E prezent şi la şantierele ANL, e prezent şi la tot felul de conferinţe internaţionale, asta e menirea lui. Chiar şi comparându-l pe Nicolae Văcăroiu cu Adrian Năstase ca expunere, consider că Năstase procedează aşa cum trebuie. Se expune pentru că este o persoană publică, are poziţia cheie în Guvern şi dacă e să-l înjurăm, îl înjurăm pe primul-ministru, dacă e să lăudăm, pe cine să lăudăm, dacă nu tot pe el.

AS..[1] *Dar, în cazul acesta, purtătorii de cuvânt cu adevărat rămân nişte anexe.*

I.M.R.: în condiţiile în care, şi trebuie să ţinem seama şi de asta,

primul-ministru este o personalitate zdrobitoare, nu cred că un purtător de cuvânt va putea fi altceva decât o anexă.

AS.: Poate *fi un purtător de cuvânt mai bun decât cel pe care îl reprezintă? Poate* să îmbunătățească *relația cu presa dacă respectivul, scuzată să îmi fie expresia, are o anumită aversiune şi opacitate în colaborarea cu media?*

I.M.R.: Nu, cred că nu. Dacă el nu vrea să comunice, nu ai cum să-l forțezi, încerci în cabinet să îi spui „e *necesar să ieşiți, să vă expuneți",*

dar nu poți tu prelua funcțiile care sunt specifice primului-ministru. Ai întrebat dacă poate fi un purtător de cuvânt mai bun decât demnitarul. Nici nu ar trebui să fie mai bun decât el.

A.S.: Atunci pentru eşecuri de imagine îl faci responsabil pe purtătorul de cuvânt?

I.M.R.: E cel puțin neelegant ca inapetența primului-ministru pentru comunicare să se spargă în capul purtătorului de cuvânt. Cât poți să-i abureşti pe ziarişti?!

AS.: *Guvernarea '97-2000 a avut în mod clar probleme de imagine, de comunicare. Unde credeți că s-a greşit?* I.M.R.: Aşa cum l-am perceput, Radu Vasile era un miştocar. Parcă îl văd cu unghia mare. Cred că nu a avut ce să caute acolo. Eu nu-l iubesc deloc pe Ciorbea pentru că nu îmi plac oamenii care au convingeri ce nu pot fi clintite, „am dubii deci exist". Consider că premierul Ciorbea a făcut greşeli mari, dar îți dădea impresia că el personal e convins că face bine şi în felul ăsta îi iertai o parte din vinovăție. Cu modul lui miştocar, băşcălios, Radu Vasile dădea senzația de superficialitate şi poate în realitate lucrurile nu erau aşa.

loan Mihai Roşea: „Nicolae Văcăroiu: Auzi, facem şedință de guvern sau şedință pentru presă?".

AS.: Cum *erau şedințele de guvern?*

I.M.R.: Foarte sufocante, dacă nu erai atent şi pierdeai firul nu aveai şanse să fii coerent în conferințele de presă. Erau şedințe între specialişti.

Avea un grup de consilieri pe teme economice, foşti profesori ai premierului la ASE, fără de care nu lua nici o decizie însemnată. Era foarte important pentru mine că ţinea seama de opiniile consilierilor. De multe ori am văzut că echipa de consilieri e ţinută pentru poze şi nu se ţine cont de opiniile lor. Era o ordine de zi demenţială, cu 40-50 de acte normative. Când Văcăroiu se apuca de treabă, uita de noi. Eu eram într-o situaţie ingrată. Aveam *briefing-u* la trei şi nu aveam nici o informaţie pentru că şedinţa, dacă erau foarte multe opinii contradictorii asupra unui subiect, depăşea cu mult ora conferinţelor de presă şi nu

aveam ce să comunic, încercam să îi captez privirea şi îi făceam semn că trece timpul arătându-i ceasul. La un moment dat, era exasperat şi îmi spunea: *„Auzi, facem şedinţă de guvern sau şedinţă pentru presă?".* A fost o sugestie, nu mai ştiu a cui, să facem şedinţă joi şi comunicatul să-l dăm vineri, o aberaţie. Oricât de târziu se termina, încercam să prind telejurnalul TVR care era la ora 20. Dacă la *briefmg* nu aveam multe elemente de spus, reveneam la telefon, cu ziariştii, transmiteam pe fax informaţii, ieşeam cu ceva şi m-am felicitat că nu a prins ideea aceea. Tot o dovadă de necunoaştere a mecanismelor. AS..[1] Care sunt *calităţile unui purtător de cuvânt?* I.M.R.: în primul rând, să fie inteligent, spontan şi pregătit să răspundă pentru relele pe care nu le face.

AS.: *Aţi suspectat presa de rea-voinţă?*

I.M.R.: Cred că da. Au existat situaţii pe care nu le puteam explica logic. Apărea brusc câte un subiect tratat cu extremă virulenţă şi apoi dispărea la fel de brusc în câteva zile. Bun. Poate fi şi rezultatul corectării deficienţelor, dar în trei-patru zile deficienţe de esenţă, cum ar fi în cazul unei societăţi private, nu pot fi corectate. Publicitatea are rolul ei foarte important, dar cred că am asistat şi la o structurare a presei, cum să spun, nu din punct de vedere politic, şi mă refer la cea scrisă, căci sunt mai ataşat de ea. Să faci un titlu de glorie din a demola orice iniţiativă sau orice succes al Executivului, în general, spune ceva despre tendinţele politicii editoriale.

AS.: *Mai grav mi se pare fenomenul tabloidizării. Puține ziare rezistă şi mai nou şi jurnalele tv în fața acestei tentații. Din vizita în Israel a lui Radu Vasile impactul cel mai mare l-a avut informația că şi-a tratat dantura. De înțeles să scrii şi despre asta, dar nu doar despre asta.*

I.M.R.: Cum e şi cu Năstase, cu operația la tiroidă, în Germania. Nu a ascuns niciodată, nici un moment, ca şi Radu Vasile de altfel, dar cădem în derizoriu cu atâta uşurință. Sunt oameni şi se îmbolnăvesc, li se canază dinții, nimic nefiresc. Fenomenul este foarte particular şi în presa județeană. Acolo ziarele conțin foarte puține informații despre activitățile de la centru, nu îi interesează. De aceea am făcut, ca director al Rompres, pentru presa de provincie, tarife mai mici la buletine. Sunt acțiuni, decizii de interes general. Zilele acestea s-a hotărât ca impozitul

să fie redus de la 40% la 23%. Cred că în presa locală informația asta va avea trei rânduri pentru că mai interesant este ce face senatorul cutare.

A.S.: Să *acordăm şi comunicatorului o răspundere. Dacă vrei* să *penetreze informația, nu te rezumi doar la anunțul făcut după şedința de guvern. Preia sarcina ministerul de resort şi îşi popularizează decizia.*

I.M.R.: Sigur că da, e o acțiune extrem de importantă, cum e şi cea referitoare la introducerea impozitului pe venitul global.

AS.: Dacă *un demnitar, primul-ministru să zicem, v-ar cere o sugestie în alegerea purtătorului de cuvânt, i-ați recomanda un ziarist?*

I.M.R.: Da. Insist să mai acord credit în continuare presei din care provin. Sunt ziarişti excelenți şi nu pun aici problema studiilor. Nu mă interesează dacă a făcut medicină, TCM sau ziaristică, dar dacă are un orizont larg, o cultură vastă, cunoştințe minime asupra indicatorilor economici, asupra fenomenelor politice, poate să facă față. Acum provocarea e UE. Nu trebuie să citeşti studii ample, dar trebuie să pricepi despre ce e vorba. A fost o perioadă de pionierat până în 2000, la care trebuie să se renunțe şi să se treacă la lucruri serioase. Foarte multe carențe ale purtătorilor de cuvânt ar putea fi corectate prin specializări şi stagii pe lângă

instituții din țări care au experiență în domeniu.

AS.: *îmi spuneați la începutul interviului că presa nu asimila acel* „no comment", că *exista o hărțuire. Acum, în calitate de director al agenției Rompres, ce reacție aveți când un ziarist vine şi spune „politicianul nu mi-a răspuns"?*

I.M.R.: Sunt perfect de acord cu poziția demnitarului, are acest drept. Nu sunt de acord să devină un obicei şi la orice întrebare a ziaristului să se ascundă în spatele acestei expresii, dar nu resping acest mod de a răspunde.

AS.: *Şi atunci intervine sursa anonimă care creează ştirea pe care cel întrebat o eludează prin* „No comment". *Rompresul refuză ştirea oferită de această non-identitate?*

I.M.R.: Nu. Acceptăm ştirea, dar dacă nu e verificată din cel puțin trei surse, nu o dăm. Am convenit la discutarea legii o serie de repere foarte

importante pentru Rompres, drept dovadă nu am avut nici un fel de reproşuri din partea nici unui competitor politic. S-au făcut nişte încercări în dezbaterea în Comisiile parlamentare pe care eu nu le-am înțeles şi cred că s-a datorat necunoaşterii realităților de aici, că am ține partea cuiva. Nu am nici un fel de reproş să aduc colegilor mei. Suntem agenție de presă, nu adăugăm păreri, comentarii. Ziaristul care e abonat la flux ia informația de la noi, ne citează şi face ce vrea cu ştirea.

loan Mihai Roşea: „îmi reproşez că nu am determinat o schimbare de atitudine la Nicolae Vacaroiu".

A.S.: Regretați ceva din mandatul de purtător de cuvânt? I.M.R.: Regret că puteam să fiu mai incisiv în relația cu primul-ministru şi să îl determin pe el sau pe unul dintre miniştrii pe care i-am apreciat extraordinar de mult, Florin Georgescu, la o schimbare de mesaj, care le-arfi adus, cred eu, beneficii. E renumit Florin cu limbajul lui.

AS.: *Eu numesc aroganță modul în care răspundea la întrebări.* I.M.R.: Nu era aroganță. Am încercat să îl înțeleg. Era experiența profesorului universitar care se confrunta cu toți neaveniții. Noțiunile pe care le explica

lui i se păreau atât de uşor de asimilat şi nu înțelegea cum de ceilalți nu le pricep. E un tip extrem de inteligent, e înaintea noastră cu zece kilometri. Ai perceput aroganța şi miştocăreala, tendința lui de a te face să te simți prost când te prindea cu lecția neînvățată. Era orice altceva decât un om politic. Era un om care ținea la imaginea lui. El era un specialist căruia i se fâlfâia de părerile altora şi care era extrem de sigur că nu greşeşte şi, într-adevăr, ceea ce a făcut el a fost fundamentat. Asta îmi reproşez, că nu am determinat, dacă aş fi putut, o schimbare de atitudine la Nicolae Vacaroiu mult mai repede decât s-a întâmplat. Pentru că s-a schimbat foarte mult, dar în ultima parte a mandatului 1995-l996.

AS.: *Lipsa comunicării naşte monştri?*

I.M.R.: îmi aduc aminte de o situație în care evenimentele se derulau cu viteză, iar miniştrii în cauză ignorau necesitatea de a vorbi public despre ele. Şi mă refer la perioada inundațiilor. Era ministru Aurel

Constantin Ilie şi cu mari rugăminți, cu amenințări din partea lui Văcăroiu, de abia a dat un comunicat, li era groază de camera de luat vederi. Am realizat în momentul acela, 1995-l996, când eram la sfârşitul guvernării, că omul ăsta nu fusese alături de mine la nici o conferință de presă. Obțineam foarte greu acordul miniştrilor să vină să explice. Florin Georgescu era decis, pentru că erau subiecte cu anumită specificitate, şi explicațiile lui față de explicațiile mele aveau mult mai mult credit şi el a priceput lucrurile acestea. Revenind, mi-am dat seama că nu l-am avut pe ministrul Mediului la nici o conferință de presă şi, într-un târziu, pe un text de 7-l0 rânduri în care consemna evenimentul, inundațiile şi măsurile luate de Guvern, a acceptat să fie filmat la Guvern. Nici măcar nu s-a deplasat la televiziune. Mi-am dat seama că nu ar fi vrut, era terifiat de camera video şi de contactul cu ziariştii, cu presa. De altfel, era un specialist foarte bun, dar era îngrozit, la limita blocajului. *„Du-te tu, du-te tu", „Domnule ministru, ce să le spun?", „Hai, că eşti băiat deştept şi te descurci".*

loan Mihai Roşea: „E diferență între Văcăroiu cel pe care îl vezi public şi cel care e în realitate".

A.S.: Doina Jalea spunea că la Guvern a învăţat că nu prin agresivitate afli ceva de la un ministru.

I.M.R.: Uite, e un subiect foarte important peste care treceam. Am avut o suficienţă ca ziarist şi m-am trezit. Indiferent de recomandarea pe care i-aşface-o unui prim-ministru, ar trebui să îşi trimită comunicatorul la un stagiu. Şi noi, ca ziarişti, avem nevoie de o schimbare a mentalităţilor şi a perspectivei din care privim actul de guvernare. Oamenii aceia pe care unii dintre noi îi blamăm, buni, răi, şi nu au cum să fie mai răi decât îi socotim noi, pentru că cineva a avut încredere în ei, i-a pus acolo, nu pot face numai tâmpenii. Noi ca ziarişti, anterior postului de purtător de cuvânt, simţeam o plăcere deosebită să le dăm la gioale, în Parlament, toate greşelile de frazare, de gramatică, le taxam. M-a maturizat funcţia de purtător de cuvânt.

AS.: Care *dintre purtătorii de cuvânt din 1990-2002 au făcut faţă funcţiei?*

I.M.R.: A fost realmente o surpriză plăcută Gabriela Firea pentru mine. Mă aşteptam să aibă mai mult trac. îmi aduc aminte cum intram eu la *briefing* cu un nod în gât, pe care nu mai reuşeam să îl înlătur decât după câteva minute bune şi abia apoi intram în atmosfera conferinţei de presă, înţeleg actorii care spun că de fiecare dată când intră pe scenă au emoţii, pentru că e comparabilă meseria asta cu cea de actor şi nu îi cred pe cei care spun că fac meseria asta ca pe o meserie oarecare, fără emoţii.

AS.: *Un purtător de cuvânt* se *suprapune peste imaginea instituţiei pe care o reprezintă. Vă asumaţi imaginea Guvernului Văcăroiu?* I.M.R.: Când am început să fiu purtător de cuvânt, nu îl cunoşteam pe Văcăroiu decât ca persoană publică. Nu aveam informaţii deosebite despre Guvern, eu lucrând în Parlament, deci nu pot să spun că mă identific.

AS.: *înainte nu, dar după?*

I.M.R.: După, am încercat, dar cred că a reieşit din interviu că nu am reuşit.

AS.: *Faptul că propunerea a fost făcută prin Octav Cozmâncă să fi*

pus o barieră între dumneavoastră şi Văcăroiu? I.M.R.: Nu. Văcăroiu era şi este un om foarte plăcut. Referitor la emblema pe care a purtat-o săracul cu votca. Am fost şi la mese împreună. Nu ştiu dacă pe vremea voastră era la fel, dar se obişnuia ca la sărbătorile Crăciunului să mâncăm împreună tot Guvernul, inclusiv consilierii, îi plac foarte mult „porcăriile", preparatele de casă din porc: tobă, şorici şi bea ţuică de prună şi nu votcă. De câte ori am întâlnit aberaţia asta, le spuneam colegilor mei ziarişti că dacă tot era să servească ceva, prefera ţuică şi nu votcă.

AS.: *Aţi încercat să schimbaţi* această impresie? I.M.R.: îmi aduc aminte că am vrut efectiv să deschid biroul când nu e el acolo şi să bag ziariştii să îi vadă biroul. Avea mereu un pahar cu lapte bătut sau iaurt. Când am devenit mai apropiaţi, la sfârşitul mandatului, îmi permiteam să îl întrerup şi să trag de el ca să mănânce. Când se apuca de lucru, uita şi de mâncare, pur şi simplu stingea ţigările una după alta, se făcea un maldăr de ţigări. Am colaborat foarte

y-i 3

Adriai

Vocile puterii

bine cu şeful lui de cabinet, Sorin Panaitescu, care e şi acum la Senat şi ne îndemnam reciproc să îl convingem să mănânce. După ce îl cunoaşteai, îl descopereai prietenos, deschis. Aparent, era un om sobru. E diferenţă între Văcăroiu cel pe care îl vezi public şi cel care e în realitate.

AS..[1] *Cum arăta loan Mihai Roşea la sfârşitul mandatului?* I.M.R.: Purtătorul de cuvânt e un tip sacrificat din punctul de vedere al programului, al relaţiilor. Am pierdut foarte mulţi prieteni şi nu ar fi trebuit să fie aşa.

.'1 !

EUGEN ŞERBĂNESCU

în prezent este Director General al Centrului Naţional al Cinematografiei, în perioada 1998-2002 a fost Consul General la New York şi Los Angeles. în anul 1998 a ocupat postul de Director al Clubului Român de Presă. A fost Secretar de Stat şi purtător de cuvânt al Guvernului între anii

1996 şi 1998. în anul 1996 a îndeplinit funcția de Director pentru Relația cu Mass-Media, PNUD, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Bucureşti. A fost redactor-şef adjunct, responsabil cu Departamentele de Politică internă, Politică externă şi Cultură, *România liberă,* în perioada 1994-l996. între anii 1993 şi 1994 a fost şef de Departament Politică internă, *România liberă.*

Din 1989 până în 1993 a fost redactor la Departamentul de Politică Externă, *România liberă.*

între anii 1980-l989 a fost cercetător ştiințific la Institutul Național de Creație Ştiințifică şi Tehnică şi la Institutul pentru Cercetare şi Proiectare pentru Echipament Industrial.

în ceea ce priveşte studiile, a obținut diploma Universității Harvard, Facultatea de Studii Guvernamentale *John F. Kennedy,* Programul *Liderii Secolului 21,* în anul 1998. A urmat apoi un stagiu de pregătire pe lângă Freedom Forum, inclusiv pe lângă Purtătorul de Cuvânt al Departamentului de Stat, Washington DC, în anul 1997. A obținut diploma Guvernului Statelor Unite, semnată de preşedintele SUA, acordată în urma absolvirii Programului *Hubert H. Humphrey pentru Relații Publice, Jurnalism şi Comunicare de* masă, Universitatea Statului Maryland, College Park, în perioada 1993-l994 şi diploma Reuters, acordată de Fundația Reuters, după absolvirea Programului *Jurnalism de Politică Internațională,* Londra, 1991.

A obținut apoi diploma Universității pentru Țările din Est, Programul *Principiile şi Secretele Comunicării de Succes,* Metz, Franța, 1990.

în anul 1987 a primit titlul de Doctor în Aerodinamică şi Construcții Aerospațiale al Institutului de Creație Ştiințifică şi Tehnică, în anul 1980 a obținut diploma Universității Bucureşti, Facultatea de limbi străine, pentru studii post-universitare de limba engleză.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România din anul!995 şi al Clubului de presă din Washington D.C., din anul 1994.

A publicat următoarele lucrări: *NATO şi România* - Conferință la New York University, New York, 1999; *Rolul României în întărirea flancului de sud-est al NATO* - Conferință la Columbia University, New York, 2000; *România în spațiul euro-atlantic* - Conferință la UCLA University, Los Angeles, 2002; De

ce *România într-o extindere robustă?* - Conferință la Pepperdine University, Los Angeles, 2002; *Rolul Media în Dezvoltarea şi Consolidarea Democrației în Europa Centrală şi de Est,* Comunicare la a 15-a Conferință despre Media a Fundației *Hans Seidel, Varşovia,* 1995; *Conflicte etnice în Europa de Est. Aparențe şi moduri de abordare.* Freedom Forum, Zurich, 1995; *Evoluții în Mass-Media din România,* Comunicare la atelierul organizat de Freedom Forum, Chişinău, 1995; peste 500 de articole în *România liberă:* interviuri, analize, editoriale privind evoluții ale politicii interne şi externe, realizate între anii 1990 şi 1996.

A participat la mese rotunde, interviuri, analize la TVR, Realitatea TV, PROTV, Prima TV, National TV, TVRM, Radio România, Radio Europa liberă, Radio Vocea Americii, Radio BBC, Radio Contact, Radio Tinerama, din 1990 până în prezent.

A fost moderator al emisiunii „Linia întâi" (la Tele 7 ABC, în perioada 1994-l996).

Este autorul următoarelor cărți: romanul *Dincolo de Groenlanda,* Editura Cartea Românească, 1997; volumul de teatru De ce *a ucis-o Shakespeare pe Ofelia?,* Editura Cartea Românească, 2000; volumul de teatru *Sonată pentru Saxofon şi Eva,* Editura Du Sty/e, 2001 - piesa s-a aflat în repertoriul Teatrului Național Bucureşti din stagiunea 2003 -, romanul *După-amiază cu o nimfomană,* Editura Maşina de scris, 2003; Pluta pe spate, piesă de teatru, Editura Palimpsest, 2006, *Dincolo de America,* scenariu original de lung metraj de ficțiune.

în anul 2000 a primit *Ordinul Național pentru Merit în grad de Comandor pentru contribuții la politica externă a României.*

A primit premiul ziarului *Cotidianul* pentru cel mai bun editorial politic, în anul 1993; premiul Asociației Scriitorilor din Constanța pentru roman, în anul 1997; premiul revistei *Ramuri* pentru roman, Craiova, în anul 1998; premiul pentru Dramaturgie al Asociației Scriitorilor din Bucureşti, în anul 2002; premiul Uniunii Scriitorilor, Colocviul Național de Dramaturgie *Urmaşii lui Caragiale,* în 2004; Premiul Național CopyRo pentru Beletristică, în anul 2004; Premiul Național de Comedie, 2006.

A fost nominalizat la premiul Uniunii Scriitorilor, Secția Dramaturgie,

în anii 1999, 2000.

EUGEN ŞERBĂNESCU

Pe **Eugen *Şerbănescu**** *l-am regăsit în apartamentul său din Bucureşti, situat la intersecția Ştefan cel Mare cu Tunari. Tocmai se întorsese din funcția de consul la Los Angeles. în locul lui fusese numit un alt fost purtător de cuvânt, de data asta al Guvernului Năstase, în persoana lui Claudiu Lucaci.*

Eugen se pregătea de o nouă apariție editorială. Amabil, aşa cum îl ştiam, dar cu un ton de nemulțumire față de cum fusese schimbat de la post, Eugen îmi reamintea de una dintre cele mai incitante şi mai arogante perioade pe care le avusesem ca ziarist, într-un fel sau altul, căutam cuvinte pentru a-i spune că nu toate „bobâmacele" primite din partea grupului de presă căruia îi aparțineam la acel moment erau meritate.

Acum, gândindu-mă la perioada aceea, sunt tentată să cred că presa a impus agenda publică a activității guvernului. Şi acest lucru s-a întâmplat din cauza modului în care s-a stabilit comunicarea între guvern şi mass-media.

Presa e un animal de pradă foarte *bine antrenat şi simte imediat slăbiciunea politicienilor, pe care o speculează fără regrete. Primeşti ceea ce meriți şi, dacă cumva primeşti ceea ce nu meriți, atunci îți va spune că e treaba ta că nu ai ştiut să te aperi.*

* Decembrie 1996-martiel998, purtător de cuvânt al Guvernului Victor Ciorbea.

- '

Adriana

Vocile puterii

Cuvântul cel mai frecvent asociat ideii de comunicare, relația cu presa este „transparența". *Am constatat însă că transparența poate deveni un inamic în procesul de comunicare, dacă prin asta se înțelege accesul brutal la decizii, prin necoordonarea mesajelor între actorii principali ai scenei politice. Un bun exemplu în acest sens rămâne guvernarea Ciorbea şi, în egală măsură, guvernarea Radu Vasile.*

Venirea Guvernului Ciorbea a adus un anumit dezgheț în regulile impuse presei în perioada Văcăroiu. Dacă până atunci grupul de presă avea

acces în clădirea Guvernului doar la şedinţele Executivului sau la conferinţele de presă, o dată cu venirea noii echipe presa domina Palatul. E adevărat, nu pentru mult timp, şi asta din cauză că nou-veniţii au realizat că accesul presei în cotloanele Palatului Victoria nu ţinea loc de comunicare şi nici nu îi ferea de critică, în perioada aceea, cu acordul tacit al echipei lui Ciorbea, presa a instaurat stilul declaraţiei pe scări. A fost unul dintre locurile în care miniştrii de atunci îşi distrugeau pas cu pas capitalul de imagine.

De dimineaţă, o cohortă de ziarişti ne aşezam pe treptele intrării principale a Palatului, acolo pe unde miniştrii intrau în Guvern, şi vânam tot. Nimeni nu intra fără să ştim noi, ziariştii! O transparenţă prost înţeleasă de noua putere, de care noi am profitat, şi care a generat un amalgam de informaţii, în lunile acelea, era destul de simplu să îţi faci norma de ştiri. O declaraţie atrăgea automat o alta, pentru că una dintre principalele preocupări ale guvernării respective era să se nege şi să se contrazică. Traian Băsescu şi Valentin lonescu erau printre puţinii miniştrii care evitau să dea declaraţii acolo. Valentin lonescu se grăbea să urce în Lada lui cu care circula. Traian Băsescu invoca mereu acreditaţii de la minister, cei pe care, spunea el, îi preferă şi ne refuza cu sarcasm, în stilul care l-a impus apoi în relaţia cu presa.

îmi amintesc de cei câţiva care ne începeam şi ne terminam ziua acolo. Cel puţin noi, cei din trustul lui Adrian Sârbu, cum ne

-•.-•

defineam, ProTV, Pro FM şi Mediafax, eram cei care stingeau lumina. Nu de puţine ori, Sergiu Toader, la acea vreme directorul Departamentului de ştiri de la Pro TV, ne trimitea pachete cu sandviciuri şi câte un termos imens de cafea doar ca să fie sigur că noi vom rămâne acolo, iar el va deţine primul ştirea de după ora 12 noaptea, când premierul Ciorbea părăsea Palatul. Referentul de la Biroul de presă al Guvernului, care locuia undeva în afara Bucureştiului, ne părăsea uneori în disperare de cauză că pierdea ultima maşină de pe traseu.

în lungile seri de şedinţe de guvern, am reinventat un joc de şcoală primară: ţări, oraşe, ape, la care participau aproape toţi ziariştii care

închideau edițiile târziu în noapte.

Eugen Şerbanescu avea parte de ziarişti destul de rebeli. Ajunsese să fie taxat nu doar pentru informații ezitant explicate, ci şi pentru fiecare minut de întârziere la briefing-ur/'/e *de presă. Eu nu ştiu cu ce stare cobora el, dar gândindu-mă ulterior la acele momente, când coboram în sala de presă în postura de purtător de cuvânt, îmi spuneam că nu mi-aş fi dorit să am ziarişti la fel de dificili cum eram noi. Şi am avut noroc. Grupul din care făcusem parte s-a destrămat, fie că unii dintre ei au plecat definitiv din țară, fie că s-au reprofilat.*

Accesul la actele normative era un succes al ziariştilor din acele prime zile de revendicare a transparenței în comunicarea cu presa. Dar s-a dovedit mai târziu pentru ambele părți că accesul la aceste documente - *unele dintre* acestea n/ci nu ajungeau să *fie adoptate - a provocat cele mai aspre dispute în* briefing-ur/7e de presă *ale purtătorului de cuvânt. Eugen venea cu agenda lui, noi descopeream mereu o agendă ascunsă, în mod clar, Eugen nu reuşea* să facă față *tirului nostru şi atunci se ferea, lăsându-ne liberi pe treptele Palatului, unde căutam răspunsuri prin întrebări adresate miniştrilor care părăseau lungile şedințe de guvern. Acum pot spune că a fost unul dintre cele mai nocive lucruri a/e guvernării de atunci. Comunicarea a fost aleatorie şi*

supusă unui mare risc: ca noi, ziariştii, să facem agenda Guvernului României.

Atunci când declarațiile de presă respectă câteva condiții elementare, mesajul riscă mai puțin să fie incoerent şi să dea senzația de superficialitate. Un profesionist în comunicare ştie cât de important este să organizeze mesajul, dar şi cadrul pentru prezentarea acestuia. Un cadru instituțional, de la pupitrul din sala de presă până la respectarea timpului alocat declarației de presă, permite un dialog controlat. Acolo, pe scări, unii dintre miniştri, luați pe nepregătite, spuneau şi ceea ce nu erau siguri că avusese loc. Confirmau la întâmplare sau nu certuri şi schimburi de replici care arătau dizarmonia din acel guvern. Acolo, pe scări stând, mi-l amintesc pe Ion Diaconescu ieşind de

la una dintre şedinţele coaliţiei, numitele CoCoPo, şi spunându-ne că lui i s-a spus să ne declare că s-a discutat despre situaţia minerilor, dar „de fapt am discutat despre criza din coaliţie" *şi apoi întrebând obosit* „unde îmi e pălăria?". *Celebră a rămas şi scena cu negociatorul FMI de atunci, Paul Thompson, care venise la Guvern cu taxi Valentino, aproape de 11 noaptea, la solicitarea premierului Ciorbea. Apoi, după o oră, Thomspon iese din Guvern. Aflaţi pe treptele Palatului, am început la modul propriu să alergăm după el prin curtea Guvernului, gata să mai smulgem o ştire. Hotărât să scape de noi, Thompson ne răspunde:* „Tomorrow!". *larAda Teslaru, atunci ziaristă la* Cotidianul, *undeva rămasă în urma turmei, cerea explicaţii:* „Ce a spus de tumoare?"

în conferinţele de presa ale tuturor purtătorilor de cuvânt ale guvernelor 1996-l999, ziariştii declanşau un tir de întrebări mai puţin despre actele normative din mapa de guvern, cât despre atmosfera în care se desfăşurau şedinţele. Reproduceau schimburi de replici pe care nu le puteai nici nega, nici confirma. Când am fost cooptată în echipa lui Radu Vasile, a fost una dintre primele măsuri pe care ie-am propus: renunţarea la accesul pe trepte. Nu am avut succes. Răsvan Popescu, purtător de cuvânt în acel moment, m-a descurajat spunându-mi că o dată câştigat dreptul

de a sta pe scări, acesta nu mai putea fi luat, iar o asemenea măsură putea fi văzută ca un semn de aroganţă din partea mea şi o limitare a accesului la informaţie. Pană într-o zi, când Andrei Pleşu, ministru de Externe, a intrat în sala de şedinţe a Guvernului Vasile şi a făcut apel la premier să rezolve vânzoleala de pe scări a ziariştilor. Andrei Pleşu se plângea atunci de dificultatea cu care se strecura printe camerele de filmat şi ziariştii care stăteau aşezaţi pe treptele Guvernului. Miniştrii Cabinetului au susţinut la unison necesitatea „ordinii". S-a luat decizia ca ţarcul să fie mutat pe peluza din faţa intrării în Palat. Un prim pas spre ceea ce avea să fie defintiv desfiinţat, o dată cu venirea echipei Isărescu, ziariştilor fiindu-le rezervată doar sala de presă.

Nu cred că presa a avut în vreun alt mandat, în afara celui din 1997-l999, acces direct la bălăcăreala politică pe care coaliția învingătoare în alegerile din 1996 o practica cu un firesc alarmant. Şi din păcate, aşa cum au evoluat lucrurile ulterior, aceiaşi oameni, rămaşi unii pe scena politică, au practicat acelaşi mod de a comunica, confirmându-şi superficialitatea în dialogul cu presa şi implicit cu publicul.

Eugen Şerbănescu*: „în România, şi în străinătate, foarte puţini purtători de cuvânt stau un mandat întreg. Este o muncă asemănătoare celei a unui pilot, ca stres".

Adriana Săftoiu: De la România liberă *la Guvern. Cum s-a întâmplat?*
Eugen Şerbănescu: Eram redactor şef-adjunct la *România liberă* şi editorialist. Coordonam departamentele de Politică internă, Politică externă şi Cultură, încă din 1990 - de pe vremea când unii, care se adăpostesc acum cu brio sub umbrela democrației, erau cam împotriva ei, ca să nu zic mai mult... - susținusem în articolele mele temele

Interviu realizat în anul 2003.

-

Adrian

Vocile puterii

democratizării instituționale, privatizării, economiei de piață, separării puterilor, libertății de conştiință şi de expresie, aderării la NATO şi integrării în UE, adică ideile forță ale Convenției Democratice, preluate acum pe scară largă, cu mai multă sau mai puțină sinceritate. Pe vremea aceea, eram o mână de oameni care aveam curajul să susținem în scris, cu semnătură, aceste teme, mai primeam şi amenințări cu moartea. Acum, desigur, sunt mulți şi mă bucur că pârtia începută de noi s-a lărgit..., că foştii oponenți de prin politică şi de prin presă s-au mai luminat... Ziarul *România liberă a* fost, multă vreme, foarte singur pe baricada libertății de exprimare şi mă bucur că, încet-încet, ceilalți colegi din presă s-au scuturat de temeri şi s-au lămurit cu temele, şi avem acum o presă activă, adevărată reprezentantă a societății civile. Eu am şi o formație ştiințifică - doctor în aerodinamică şi construcții aerospațiale - şi nu sunt membru al nici unui partid. Am fost promovat de Alianța Civică. Şi, la alegerile din '96, am fost chemat să fiu

purtător de cuvânt al guvernului de coaliție care s-a format.

A.S.: Se vorbea că ar fi trebuit să fii purtătorul de cuvânt al preşedintelui Constantinescu...

E.Ş.: Preşedintele Constantinescu nu şi-a numit purtător de cuvânt până la începutul anului 1999, când a făcut o alegere foarte proastă în persoana lui Răsvan Popescu, un oportunist care, după ce a stat „la cutie" până în '96, i-a păcălit pe liberali şi a sărit peste noapte în barca lor, evident după câştigarea alegerilor... Fără comentarii.

A.S.: Un număr destul de mare din consilierii lui Victor Ciorbea proveneau de la România liberă - tu, Dan *Preisz, Nicolae Prelipceanu, Simona Popescu, Bogdan Teodorescu. A existat vreo condiție în numirea voastră, din partea ziarului, fiind clar susținătorul cel mai vizibil al puterii din 1996-2000, în rândul presei?*

E.Ş.: Susținerea cea mai vizibilă a fost înainte de alegeri. Un prim-ministru are mulți consilieri, de la *România liberă* eram trei, ulterior doar doi. Nu a existat nici o condiție anterioară, ceea ce scriam noi în ziar atunci era calea de urmat pentru interesul național - ceea ce se demonstrează astăzi, şi în politica economică internă, şi în politica externă -, nu pentru partidul X sau partidul Y.

A.S.: Cum a fost primul tău contact cu Guvernul?

E.Ş.: S-a demonstrat foarte repede că un guvern de coaliție multipartinic, poate peste tot în lume, dar mai ales în România, funcționează greu. Trebuiau agrementate mai multe programe politice şi, ce e mai dificil, trebuiau agrementate personalități politice care făceau parte din partide diferite. Nici acum nu e clar cât de tranşant a votat atunci grosul electoratului „schimbarea". Poate a fost mai mult un arhetip decât o realitate, în orice caz, e mult mai productiv ca, în momentul în care nu eşti mulțumit de o guvernare, să votezi tranşant altă guvernare, nu să încurci lucrurile, cu un vot evaziv, care duce la coaliții aglomerate. Votezi tranşant, ştii pe cine să tragi la răspundere la sfârşit; votezi disparat, răspunderea se disipează, lăsând la o parte că se pot crea false vinovății, false demonizări. în

scurt timp, s-a văzut că un asemenea guvern funcționează greu, se poticneşte în negocieri interioare nesfârşite.

AS.: *Şi purtătorul de cuvânt ce făcea în timpul ăsta?* E.Ş.: Purtătorul de cuvânt a avut probleme din cauză că era foarte greu să mulțumeşti toate tendințele, toate personalitățile care nu aveau aceeaşi apartenență politică. Organizarea la nivelul purtătorului de cuvânt a imaginii a lăsat de dorit. Cred că este un viciu de organizare care se perpetuează din '90 la nivel guvernamental.

A.S.: Dar cum ar fi trebuit să fie, în opinia ta? E.Ş.: în mod normal, purtătorul de cuvânt trebuie să fie şeful structurii de imagine-comunicare a Guvernului. El trebuie să fie şeful acestui departament. Sigur, poate să mai existe o direcție care să se ocupe strict de imagine, dar aceasta trebuie să se subordoneze tot purtătorului de cuvânt. Purtătorul de cuvânt trebuie să aibă rang de ministru, trebuie să stea la masă cu ceilalți miniştri, să aibă un cuvânt de spus, desigur nu neapărat în luarea deciziilor, însă actul de decizie şi actul de comunicare sunt îngemănate. Purtătorul de cuvânt trebuie să aibă pondere aşa încât să nu devină gratuit paratrăsnetul miniştrilor care greşesc. Există un singur moment în care trebuie să fie paratrăsnet, acela când e nevoie să salveze primul-ministru şi Guvernul, dacă este vorba de ceva crucial, fatal, în rest, nu de fiecare dată când un ministru face declarații deplasate trebuie ca purtătorul de cuvânt să devină paratrăsnet. Nu se întâmplă aşa ceva nicăieri în lume.

AS.: *Paratrăsnet sau țap ispăşitor?*

E.Ş.: Paratrăsnet.

A.S.: Ai fi avut mai multă greutate dacă erai angajat politic? Dacă aveai o susținere politică?

E.Ş.: Cred că purtătorul de cuvânt trebuie să fie membru al partidului de guvernământ. Dacă guvernul este tehnocrat, atunci el trebuie să fie numit de primul-ministru şi acesta să îi ofere sprijinul lui.

A.S.: /nfe/eg că *optezi pentru numirea unui purtător de cuvânt angajat politic.*

E.Ş.: Da. Nu are rost să ne ascundem după degete. Neapartenenţa la un partid nu înseamnă că purtătorul de cuvânt este echidistant între presă şi guvern. Purtătorul de cuvânt este sursa oficială a guvernului şi suportă influenţa partidului de guvernământ. Pe de altă parte însă, dacă nu este membru al partidului, este foarte vulnerabil.

Eugen Şerbănescu: „Prea mulţi consilieri de imagine îl derutează pe primul-ministru...".

A.S.: Ce te-a împiedicat pe tine să devii membru de partid? E.Ş.: Fiind un guvern de coaliţie, nu mi-am pus problema să devin membru al vreunui partid. Din contră, neapartenenţa mea la nici un partid ar fi trebuit să fie un atu. Eu am crezut că se poate face o treabă cinstită, corectă de pe poziţia de pe care eram, poziţie de pe care sprijinisem public, anterior alegerilor, toate forţele politice care formau guvernul. Nu aveam *părţi* pr/'s-uri. Part/ pr/s-ul meu era guvernul în ansamblu. Nu s-au înţeles lucrurile aşa şi sigur că au intervenit tensiuni... Aceste probleme ar fi putut să dispară dacă, aşa cum se întâmplă în alte părţi, şeful structurii de comunicare este purtătorul de cuvânt, căci el este cel care poate să gestioneze cel mai bine, pentru imaginea guvernului şi a prim-ministrului, toate impulsurile, toate datele de intrare, el are controlul pentru că el vorbeşte în faţa presei. Există o anumită ipocrizie care se practică în România. Sunt oameni din spate care sfătuiesc prim-miniştrii într-un anumit fel fără să le pese cum se va solda sau dacă la sfârşitul unei operaţii purtătorul de cuvânt iese şifonat. Numai purtătorul de cuvânt, în urma discuţiilor cu echipa şi

bineînţeles în consonanţă cu primul-ministru, ar trebui să decidă în acest domeniu. Prea mulţi consilieri de imagine îl derutează pe primul-ministru, care nu mai ştie la cine să se uite, ce decizie să ia, la cine să plece urechea mai mult sau mai puţin.

AS.; *Tu erai secretar de stat?*

E.Ş- Da, dar ca secretar de stat nu erai membru al Guvernului. Mai mult, nu eram nici ordonator de credite, depindeam de Secretariatul General al Guvernului, cu care colaboram foarte bine, dar el mai avea şi alte priorități. Sigur că, în momentul când nu eşti ordonator de credite, nu ai toate pârghiile la îndemâna ta. Ține de o anumită filosofie a comunicării care trebuie să se schimbe în România. Purtătorul de cuvânt nu este o goarnă, el este o instituție foarte importantă.

A.S.: Din ce *spui, reiese că modul de organizare a departamentului*

era unul greoi, fără un randament susținut... E.Ş.: Ştim foarte bine amândoi - întrucât ai experiență şi de ziarist, şi de purtător de cuvânt - că în conferințele de presă trebuie să ai acele calități care să-ți permită să gestionezi informația, să o poți transmite ziariştilor, să eviți anumite capcane care pot pune într-o lumină proastă primul-ministru sau guvernul. Un purtător de cuvânt nu trebuie să fie la mâna unui consilier sau a altuia care, scos în fața ziariştilor, nu ar face față nici două secunde. Este o inversare de autoritate neconformă cu realitatea.

AS.: *Nu ai încercat totuşi să găseşti o soluție? îmi amintesc că*

erau mai mulți consilieri care lăsau cel puțin impresia că au cam

aceleaşi atribuții cu alte tale.

E.Ş.: Aici era vorba de un paralelism şi din cauza asta pentru purtătorul de cuvânt lucrau foarte puțini oameni, în străinătate, e un minister. Când vine purtătorul de cuvânt dimineața, încă în maşină fiind, un colaborator îi transmite titlurile din presă care îl interesează. Unii lucrează de la patru dimineața, de când apar ziarele, şi pleacă la amiază, îi dau rapoarte despre ce se întâmplă, la prima oră. Aşa lucrează o structură profesionistă în străinătate. La noi, doar faptul că nu eşti ordonator principal de credite îți arată care e locul acestei instituții. Nu lucrezi cu structuri ostile, ci de colaborare, dar nu eşti de sine stătător. Până nu se schimbă situația, niciodată instituția purtătorului de cuvânt nu va avea rolul pe care îl are în democrațiile avansate.

A.S.: Totuşi, cele spuse de tine mă fac să mă gândesc că era o

bătălie internă pentru cine deschide mai des uşa primului-ministru. E.Ş.: Nu, nu se poate spune asta. Dar numai prin faptul că faci asemenea structuri cvasiparalele şi cu atribuții care se întrepătrund, le dai autoritate şi simt, normal, nevoia să îşi exprime această autoritate. Nu e neapărat vorba aici de persoane, ci de natura organizării, care produce aceste tensiuni. Dacă X este şeful Departamentului de imagine, încearcă să îşi impună părerea. Pe de altă parte, purtătorul de cuvânt îşi impune şi el punctul de vedere. Unele converg, alteori nu, sigur că primul-ministru poate o dată să îi dea dreptate purtătorului de cuvânt, dar trebuie să îi dea dreptate şi şefului Departamentului de imagine, că altfel de ce l-a mai pus!? în unele cazuri se potriveşte, în altele nu. Şi atunci purtătorul de cuvânt are de rezolvat şi probleme în interior, care nu ar trebui să intre în atribuțiile lui, întrucât el are probleme de rezolvat în relația cu presa. Apoi, există uneori scurgeri de informații chiar din anturajul consilierilor, ceea ce e foarte păgubos pentru orice administrație din lume, are „darul" să-l pună pe purtătorul de cuvânt în situații delicate...

A.S.: Autoritatea ta ca purtător de cuvânt a suferit din acest punct

de vedere?

E.Ş.: Nu neapărat autoritatea, cât prestația, dar înțeleg, din tot ce s-a întâmplat după 1990 şi după plecarea mea, că această situație s-a perpetuat, nu mi s-a întâmplat numai mie. E o viziune greşită şi păguboasă care trebuie corectată.

Eugen Şerbănescu: „Nu am văzut până acum ca purtătorului de cuvânt să i se dea greutatea şi autoritatea pe care această funcție le are în Europa sau în Statele Unite".

AS.: *Problemele de genul acesta vin din faptul că purtătorul de cuvânt este perceput ca simplu transmițător de comunicate?* E.Ş.: E o percepție greşită care nu ar trebui să mai existe în România şi spun asta pentru că am văzut că s-a practicat la mai multe guverne.

Purtătorul de cuvânt nu ar trebui să fie numai ceea ce spui tu, ci să fie şi purtătorul mesajelor politice. Nu doar să citească comunicate şi să explice ordonanțe şi legi. Un purtător de cuvânt al unei instituții trebuie să vorbească despre strategia, despre tactica instituției. Trebuie regândit, reconstruit rolul acestuia. Nu am văzut până acum să i se dea greutatea şi autoritatea pe care această funcție le are în Europa sau în Statele Unite. De exemplu, toți purtătorii de cuvânt ai administrației americane sunt foarte importanți. Purtătorul de cuvânt stă lângă principalii colaboratori ai preşedintelui, este prezent la deciziile cele mai intime ale administrației.

A.S.: Erai integrat în agenda personală a primului-ministru, şi mă refer aici la acele întâlniri restrânse unde se dezbat punctele sensibile, de nuanță politică?

E.Ş.: Parțial, în cazul Guvernului Ciorbea lucrurile erau foarte complicate. Orice decizie mai importantă a primului-ministru trebuia validată prin discuții interactive cu şefii partidelor care erau la guvernare şi cu preşedintele țării. Era un proces foarte dificil. Premierul nu era nici măcar preşedintele partidului din care făcea parte. Era un guvern foarte larg în care nu putem spune nici o clipă că aveam de a face cu un partid de guvernământ. Sigur că primul-ministru era dat de un partid important, dar nici măcar acesta nu era partidul de guvernământ.

A.S.: Ce relație avea Victor Ciorbea cu PNJCD? E.Ş.: între Victor Ciorbea şi Ion Diaconescu nu existau divergențe. Problema se punea cu preşedinții altor partide care erau, subliniez, ai altor partide. Se pierdea foarte mult timp cu aceste discuții. Eram criticat de presă că întârziam la *briefing-un\e* de după şedința de guvern. De fapt, nu eu întârziam. Şedința era în desfăşurare şi nu puteam să vin să spun lucruri care erau încă în dezbatere.

AS.: *îmi permit să spun că ar fi existat un remediu la aceste întârzieri. Să fi venit la ora anunțată şi să vorbeşti despre ceea ce se valida până în momentul începerii* briefing-u/u/ *şi apoi puteai să revii la sfârşit, că tot ne făceam veacul pe acolo.*

E.Ş.: Am încercat să fac acest lucru. Dar se întâmpla ca o hotărâre luată la începutul şedinței de guvern şi bătută în cuie - există stenograme

care pot confirma ceea ce spun - să fie reluată spre sfârşitul şedinţei, la cererea unui ministru, cu dezbateri aprinse şi din aceste contre să se

229

.. ,

Vocile putem

ajungă în situaţia de a schimba respectiva decizie. Şi asta în timp ce la radio se difuza anunţul purtătorului de cuvânt, conform celor stabilite în momentul discutării iniţiale a respectivului act normativ.

A.S.: Vorbeşti despre ordonanţa cu preţul benzinei? A fost o şedinţă

de guvern prin 30 decembrie 1996.

E.Ş.: De exemplu. Şi mi s-a reproşat atunci faptul că am ieşit să vă spun, înainte de a se termina şedinţa, care depăşise oricum toate închiderile de ediţie... Ca să nu vă fac pe voi să le pierdeţi, venisem să vă anunţ preţul care se fixase la începutul şedinţei, că doar nu-l scosesem eu din burtă...

AS.: *Şi după incidentul acesta, ai avut o discuţie cu primul-ministru?* E.Ş.: Da, şi mi-a dat dispoziţie ca, din acel moment, să ies la presă doar la finalul şedinţei. Eu încercam să explic că la sfârşitul şedinţei se naşte o tensiune enormă, cum se şi întâmpla, l-am spus că e o problemă care aruncă presa într-o stare de nervozitate de care nu avem nevoie şi l-am rugat să înceapă şedinţele la ora 10 dimineaţa ca să terminăm până la ora 3, să pot şi eu să îmi trag sufletul şi să discutăm mult mai relaxat cu colegii din presă, să aibă şi ei timp să scrie materialele, şefii lor din redacţii să le încadreze în formatele respective şi aşa mai departe...

AS.: *Şi de ce nu a ţinut cont de ce i-ai spus?* E.Ş.: Nu putea să înceapă şedinţele mai devreme pentru că, îţi repet, trebuia să facă turul de confirmare, telefonic, pe la toţi şefii de partide din coaliţie, îi găsea cum îi găsea, plus la preşedintele ţării. Erau acte normative foarte importante pentru că în perioada aceea se încerca o schimbare şi existau multe domenii de normat. Se semnalau schimbări importante de direcţie faţă de perioada anterioară. Era o altă guvernare, cu o altă filosofie, cu un alt program. De la o guvernare stângistă la o guvernare de centru-dreapta. Trebuiau luate hotărâri, unele care schimbau direcţia societăţii româneşti, puneau lucrurile pe un alt făgaş şi nu puteai să te joci cu ele. Şi toate acestea trebuiau

armonizate cu toți şefii de partide. Şi toate acestea luau timp.

AS.: *Lista cu cele zece întreprinderi care urmau să fie închise, dar unele dintre ele erau deja în curs de privatizare, a fost o altă situație prost gestionată.*

E.Ş.: E o situație oarecum similară cu situația ordonanței privind prețul benzinei. Eu nu am scos lista din buzunarul meu. Nu am anunțat o listă

fără ca ea să nu fi fost bătută în cuie. După ce s-a hotărât lista, şi nu voi da acum nume, s-a revenit. Au început contrareacțiile şi bineînțeles că nu cei care au dat lista inițială au preluat responsabilitatea, ci purtătorul de cuvânt. Dar nu purtătorul de cuvânt trebuie să răspundă de asemenea derapări. Nu puteam să spun atunci cum stătea situația. Vă spun acum.

A.S.: Nu erai într-o situație prea fericită. Nu se înțelegea a cui este responsabilitatea...

E.Ş.: Acum vreau totuşi să mai spun ceva. Există o regulă a jocului care trebuie acceptată de ambele părți - oficiali şi presă, în momentul în care purtătorul de cuvânt evită sistematic să răspundă la o întrebare nu înseamnă că e răuvoitor, nu înseamnă că presa trebuie să îi sară lui personal în cap. Presa trebuie să consemneze că, întrebat, purtătorul de cuvânt a refuzat să răspundă şi apoi poate să facă speculațiile pe care crede de cuviință să le facă față de acest refuz. El, dacă evită o temă sau alta, o face pentru că refuză să mintă presa, pentru că nu are mandat să vorbească mai mult. Purtătorul de cuvânt este sursa oficială a Guvernului. Orizontul de aşteptare al presei trebuie să fie foarte clar în raport cu purtătorul de cuvânt. Presa poate, chiar trebuie să caute surse anonime câte vrea, în spatele uşilor închise, e dreptul ei. Dacă le găseşte, bine. Dar nu trebuie să îl someze pe purtătorul de cuvânt să devină o anumită sursă. El nu spune ce se întâmplă în spatele uşilor închise, cine cu cine s-a certat, ce ciorapi poartă primul-ministru, ce îi place să mănânce. Nu asta e menirea lui. Este semnificativă o întâmplare de pe vremea preşedintelui Clinton, când purtătorul lui de cuvânt, Mike McCurry, a venit la un *briefing cu o* mască pe

figură, prin trapa prin care veneau pompierii. Toată lumea a râs şi el a spus: *„Acum sunt o sursă anonimă a administraţiei".*

A.S.: Tendinţa presei de a afla mai mult e un lucru normal, totuşi. E.Ş.: Absolut, dar uite că purtătorul de cuvânt al administraţiei americane a simţit nevoia să producă această alegorie ca să le atragă atenţia elegant că el nu este o sursă anonimă a administraţiei. Atunci când vine în costum şi cravată în faţa lor, el este sursa oficială, să nu se aştepte de la el mai mult decât poate da. Această problemă nu există doar în România, este o problemă între presă şi administraţie oriunde.

23"

V(

,nş Săfto/u 'ocile puterii

Dar este bine ca şi la noi să se ajungă la o conştientizare mai clară a rolului fiecăruia.

Eugen Şerbănescu: „La Guvern nu se face ucenicie. Cred că nivelul profesional al ziariştilor acreditaţi la Guvern trebuie să fie evaluat atent de şefii lor".

AS.: *Cum ai cataloga relaţia ta cu presa?*

E.Ş.: Ar fi fost loc şi de mai bine. îmi amintesc de un moment neplăcut când un ziarist, enervat de ritmul lent al şedinţelor, a avut o ieşire necontroiată şi i-am ridicat acreditarea. L-au lăsat nervii şi m-au lăsat şi pe mine. Avea şi el dreptate, pierdea ediţia, aveam şi eu dreptate, nu puteam să fac nici o mişcare până nu se termina şedinţa. Lucrurile s-au aplanat repede, era un ziarist serios, de la un cotidian important. Din păcate, nu toţi erau de calibrul lui. Eu cred că toţi directorii de ziare încearcă să-şi trimită oamenii cei mai buni. La Guvern nu se face ucenicie. Cred că nivelul profesional al ziariştilor acreditaţi la Guvern trebuie să fie evaluat atent de şefii lor.

A.S.: Nu e totuşi şi vina purtătorului de cuvânt că presa percepe ostil

acest „no comment"? *Nu ne bazăm prea mult pe bunăvoinţa presei?* E.Ş.: Eu cred că atunci când un ziarist e delegat la conferinţa de presă a guvernului a asimilat acel no comment, a înţeles ce înseamnă. Nu s-a ajuns în totalitate la un fair play, atunci când spun *offthe record,* aşa să şi fie. Nu

am încredere că, atunci când vorbim de *background,* de o informație pe care o dai ca să fie folosită într-un material de comentariu, avem aceeaşi percepție asupra termenilor. M-am confruntat cu asemenea situații, m-am trezit citat când nu trebuia.

AS.: Ce nu *ai mai face dacă ai mai fi purtător de cuvânt?* E.Ş.: Nu aş mai accepta decât o structură imagine-comunicare completă. Aş fi foarte dur cu cei care scurg informații, din spatele uşilor închise, către presă, în asemenea situații, doar demisia celui în cauză ar fi rezolvarea. Nu se poate lucra în acest mod din punctul de vedere al Guvernului. Din punctul de vedere al presei, orice sursă e bine-venită. Dacă vă spun că erau persoane care, de pe culoare,

De

Eugen Şerbănescu

vorbeau *pe* celulare cu presa, înainte ca eu să cobor la *briefing-un,* mă credeți?

A.S.: înregimentarea politică ar determina şi autoritatea de care

vorbeşti? O adeziune dă mai multă autoritate? E.Ş.: Apartenența la partidul de guvernământ este foarte importantă, îți asigură un palier de egalitate cu ceilalți colegi de Cabinet. Şi responsabilitățile sunt mai clare. E nevoie, în acelaşi timp, ca într-o instituție de învățământ să existe o secție de formare a comunicatorilor, a purtătorilor de cuvânt.

AS.: Care sunt *calitățile necesare unui purtător de cuvânt?* E.Ş.: In primul rând, inteligența şi posibilitatea de a şi-o exprima. Să fie un bun vorbitor, să aibă o cultură politică, economică, generală solidă, să fie abil, diplomat, să aibă anduranță la stres. Purtătorii de cuvânt sunt pretutindeni piese grele în structura în care intră.

Eugen Şerbănescu: „Nu se poate să continui să fii membru al Guvernului, dar să îl critici la televizor. Există cazuri în Italia, Franța când miniştrii şi-au dat demisia din această cauză".

AS.: Cum era *structurat dialogul tău cu membrii Guvernului?* E.Ş.: Nu sunt sigur că toți acordau importanța necesară coordonării de comunicare, în acea perioadă exista o foame de mediatizare a miniştrilor, a forțelor politice proaspăt venite la guvernare. Dar această mediatizare s-a făcut

haotic şi necoordonat.

AS.: De ce?

E.Ş.: Pentru că în momentul în care un ministru acceptă să vină la un talk-show, el trebuie să ştie câteva elemente de bază, cine mai participă, ce probleme se discută, câtva dura discuția etc. El nu trebuie să accepte să participe atunci când celălalt invitat este un alt membru al coaliției din care face el parte. Deci dacă el este ministru de Finanțe, să spunem țărănist, nu trebuie să discute în contradictoriu, la televizor, cu şeful Comisiei finanțe-bănci din Parlament, să spunem liberal, care este membru al aceleiaşi coaliții.

233

Adria

Vocile puterii

A.S.: S-a *întâmplat des aşa ceva?*

E.Ş» S-a întâmplat. Orice moderator are nevoie de o anumită tensiune ca să facă emisiunea interesantă, dar nu trebuie să accepți să participi la o controversă cu un coleg de coaliție. Asta a dat foarte rău la public şi s-a creat senzația de necoordonare. Un ministru al unui guvern este indicat să participe la o controversă cu omologul lui din opoziție. Aceasta este dezbaterea corectă.

A.S.: De ce se întâmpla asta?

E.Ş.: Cum spuneam, dintr-o foame de mediatizare care a fost exploatată de către presă, dar nu e vina ei dacă oamenii s-au angrenat în acest joc. Eu am adus argumentele. Şi Bogdan Teodorescu s-a bătut pe tema asta. Nu poți să-ți expui în contradictoriu ideile câtă vreme eşti în aceeaşi guvernare şi ai acelaşi drum şi acelaşi țel. Dar nu am fost ascultați.

A S.: *Slăbiciunea Guvernului* C/orbea *a venit şi din faptul* că aceste

lupte interne au fost lăsate să se consume la vedere? E.Ş.: Categoric, da. A fost una dintre problemele guvernului respectiv.

A.S.: Care era relația ta cu primul-ministru? E.Ş.: Foarte bună. Victor Ciorbea este un om foarte corect, cu principii, este om de stat înainte de a fi om politic şi cu atât mai puțin politician... Dar anumite întârzieri care nu i se datorau lui, ci contextului, au grevat asupra ritmului şi performanțelor

acelui guvern, mult prea criticat post festum, chiar demonizat pe nedrept. Repet, în momentul de față cel puțin, un guvern cu mai mult de două partide are puține şanse de reuşită deplină.

A.S.: Stilul declarațiilor pe scări era iarăşi un procedeu care dădea

naştere *la multe controverse.* E.Ş.: Nu era un stil. Era o metodă operativă de a discuta cu presa.

A.S.: Ți-a reproşat ceva primul-ministru? E.Ş.: Sigur că uneori era nemulțumit de felul în care apăreau unele lucruri în presă. Au fost mai mulți factori care au zguduit acest guvern, îmi este clar că dincolo de neajunsurile pe care le-am semnalat, acest guvern a căzut din cauza unor situații de fond mult mai serioase.

A S.: *Poți fi mai explicit?*

E.Ş.: Totul porneşte de la faptul că a fost un guvern de coaliție foarte aglomerat. Cu partide diferite, cu programe diferite, cu interese diferite.

De rart

Eugen Serba

•erbănescu

Au existat situații când primul-ministru era pus în situația de a explica declarații ale unor membri ai Guvernului care ieşeau din linia stabilită. Şi genul acesta de dispute a dus la căderea Guvernului, în România se practică un gen de ipocrizie ascunsă în spatele declarației *vorbesc m nume propriu.* Nu există „în nume propriu" când eşti demnitar de stat. Când ai deschis gura, vorbeşti de pe poziția publică pe care o ai. Dacă ai vorbi în nume propriu, n-ai mai vorbi la televizor. Eşti invitat la televizor pentru că eşti ministrul X sau senatorul Y. Iar dacă ai o altă părere decât a şefului Guvernului, o expui în interiorul Cabinetului, îți expui opoziția față de o anumită decizie şi dacă este o problemă gravă şi crezi că decizia nu te reprezintă, atunci singura posibilitate este să îți dai demisia şi atunci poți să critici Guvernul. Nu se poate să continui să fii membru al Guvernului, dar să îl critici la televizor. Există cazuri în Italia, Franța când miniştrii şi-au dat demisia din această cauză.

A.S.: De ce nu i-a demis Victor Ciorbea pe cei care practicau dublul

limbaj? E.Ş.: Ştiu şi eu?... Oare putea? Era el, pe deplin, şeful acelui

Guvern?

AS.: Avea Victor Ciorbea autoritate?

E.Ş.: Avea până la un anumit punct. Faptul că trebuia să facă acel tur de confirmare pe la partide i-a ştirbit din autoritatea de care avea nevoie.

AS.: /{/ *mai aminteşti şedința de guvern care a provocat disputa cu*

Traian Băsescu şi care a dus la criza de Guvern? E.Ş.: Nu. Şi chiar dacă mi-aş aminti-o, nu văd rostul s-o evoc aici.

Eugen Şerbănescu: „A fost o perioadă dificilă pe care nu aş vrea să o mai repet. Munca asta este foarte stresantă".

AS.: Care a fost *cel mai tensionat moment pentru tine ca purtător*

de cuvânt?

E.Ş.: De exemplu, momentul tensionat în care preşedintele Senatului de atunci, Petre Roman, s-a referit la premier spunând că *se joacă cu focul.* Am încercat să nu torn gaz peste foc, să nu escaladez, argumentând că

disputa nu se rezolvă prin declarații publice inflamatorii, ci... în altă parte. Dar nu a fost o soluție... Singura soluție pe care am găsit-o, dat fiind faptul că şi partidul domnului Petre Roman se afla la guvernare, a fost să reiterez propria lui formulare, schimbând subiectul propoziției... în sfârşit, spre final se adunaseră multe tensiuni între membrii coaliției...

A.S.: Ai avut o perioadă destul de dificilă. E.Ş.: Da, perioadă dificilă pe care nu aş vrea să o mai repet. Munca asta este foarte stresantă. De fapt, dacă ai observat, şi în România, şi în străinătate, foarte puțini purtători de cuvânt stau un mandat întreg. Este o muncă asemănătoare celei a unui pilot, ca stres. Poate din afară nu se observă, dar cam aşa stau lucrurile. Stresul e zilnic, e în timp real. Trebuie să ai o pregătire psihologică zilnică, trebuie să gestionezi evenimente neprevăzute, te confrunți cu reacții din partea presei, cu personalități diferite. România e o țară emoțională, în care se vorbeşte foarte mult, nu totdeauna cu folos. Şi, într-o țară cu o cultură emoțională, jobul purtătorului de cuvânt devine şi mai ingrat.

AS.: *Ai vreun regret?*

E.Ş.: Am regretul de a nu fi fost mai tranşant în a-mi impune filosofia despre ceea ce reprezintă munca purtătorului de cuvânt. Asta ar fi însemnat nişte contre cu unii membri ai Cabinetului. Am fost prea blând în a-mi susține punctele de vedere.

A.S.: Ai vreun model? E.Ş.: Ari Fleischer, care a fost purtătorul de cuvânt al lui Bush.

AS.: *A evoluat această instituție în România?* E.Ş.: Am fost plecat un timp din țară şi nu pot să spun că am urmărit în detaliu evoluțiile ulterioare, deci nu am o părere avizată. Dar de când m-am întors, am observat nivelul comunicării, se pare că în guvernul actual care este monocolor - şi e important acest lucru - relația de comunicare pare să fie mai coerentă. Dar nu am senzația că purtătorii de cuvânt au mai multă autoritate decât la alte guverne.

A.S.: Ce greşeli importante a făcut administrația Constantinescu? E.Ş.: Ca să vorbim de greşeli, ar trebui să vorbim mai întâi de merite, în România emoțională există tendința de a înlocui analiza lucidă, obiectivă, cu demonizarea. Au fost anumite inconsecvențe în decizii, inclusiv în ce priveşte resursele umane, dar discuția pe această temă este mult mai amplă.

A.S.: A fost nevoit Victor Ciorbea să se *retragă pentru că nu avea sprijinul partidului sau a avut şi Emil Constantinescu un rol important în schimbarea lui Victor Ciorbea?*

E.Ş.: S-a ales varianta continuării coaliției în locul alegerilor anticipate... Să nu uităm că, la alegeri, candidatul Emil Constantinescu a avut nevoie de scrisoarea de sprijin a candidatului Petre Roman... Şi-atunci iar vă întreb: grosul electoratului a dorit el, într-adevăr. schimbarea? Dacă-i aşa, de ce n-a votat de la început, clar, cu Emil Constantinescu? Votul electoratului determină alianțele, dacă vrei să iei puterea, nu-i aşa? Dar puterea asta, luată prin alianțele la care electoratul te împinge, e doar a ta?

AS./ Cum *ai terminat mandatul?*

E.Ş.: Mi-am dat demisia, o dată cu primul-ministru. Aşa mi s-a părut

corect. Chiar dacă noul guvern este format din aceleaşi forțe politice, totuşi purtătorul de cuvânt trebuie să plece o dată cu fostul guvern. Am fost apoi câteva luni directorul Clubului Român de Presă şi apoi consul general la New York şi Los Angeles.

AS.: Cum *te-ai descurcat la New York şi Los Angeles?* E.Ş.: Am făcut politica externă a României în Statele Unite. Aceeaşi şi înainte de 2000 şi după. Şi, judecând după felicitările primite şi de la Giuliani, şi de la diaspora română, se pare că am făcut-o bine. Pentru asta nu trebuie să fii membru de partid. Asta nu pot să înțeleagă unii. care, probabil, se iau pe ei înşişi drept model... Se pare că numai dacă faci parte dintr-un anumit cerc, al unui anumit partid, ai voie să aduci servicii României. Greşeală. Interesul național nu e monopolul nimănui.

AS.: *Te-ai gândit să publici o carte despre acea perioadă? Răsvan*

Popescu a reuşit, prea repede, au apreciat unii. E.Ş.: O să las puțin tonul diplomatic. Cazul lui Răsvan Popescu sper să rămână singular în viața politică românească. El a abdicat de la deontologia profesională şi a scris o carte sub formă de jurnal, carte care, dacă nu ar fi vehiculat nume importante de pe scena politică a vremii, nu ar fi prezentat nici un interes pentru public şi ar fi zăcut pe tarabe. Pe nimeni n-ar fi interesat amețelile lui. Nu e vorba de un jurnal, ci de o tentativă mascată sub formă de jurnal de a câştiga bani de pe urma vehiculării peiorative a numelor unor personalități. Gestul e foarte urât, de puşlama, mai ales că el este şi membru al CNA. Nu poți să fii şi

demnitar şi să-ți scrii şi memoriile despre personaje încă active în viața publică. Nu poți să fii şi în căruță şi în teleguță. E lipsă de caracter. Toți cei care am fost purtători de cuvânt, am văzut multe şi am auzit multe. Ce-ar însemna să le scriem? Dacă eu aş povesti cum, în ianuarie '97, Popescu aproape se țâra în genunchi să-i dau o slujbă la guvern, ce-ați zice? De altfel, în delațiunea pe care a scris-o, autorul se autodenunță când spune că a venit la guvern „din curiozitate, pentru a pune puterea pe hârtie..." Această afirmație îl aduce complet în țărână. La guvernul țării nu vii din curiozitate.

E imaturitate şi impostură. Se vine pentru un proiect, pentru un program, pentru a face parte dintr-o echipă, dar în nici un caz din curiozitate!!! E hilar.

AS.: *Viața ta personală a fost afectată de ritmul impus?* E.Ş.: Sigur că afectează viața personală. Nu în sensul că sentimentele ți s-ar schimba, dar nu mai ai timp să le exprimi față de cei apropiați. Nu se întâmplă lucruri normale, dar e un moment al adevărului şi în relațiile umane. Când eşti în funcție, eşti foarte iubit, când nu mai eşti... mai *piano*... Cei care practică acest sport să nu-şi facă probleme, să se îngrijoreze sau mai ştiu eu ce, să nu doarmă bine noaptea! Sunt şi ei oameni, e o atitudine... normală, ține de natura umană, nu-i aşa?...

238

RĂSVAN **POPESCU**

S-a născut la 31 mai 1962. A absolvit Facultatea de Geologie şi Geofizică a Universității din Bucureşti între anii 1982-l987. în 1992 a absolvit California State University, cu specializarea în Jurnalism. Este membru al Uniunii Scriitorilor.

A fost inginer geolog în bazinele miniere din Valea Jiului şi Valea Prahovei, între anii 1987-l990, apoi publicist comentator la săptămânalul Expres, între 1990 şi 1992. Corespondent radio BBC între anii 1992 şi 1996, a devenit redactor şef la Televiziunea Română, coordonatorul emisiunii de dezbateri „Ediție specială", între 1997 şi 1998. A fost Secretar de Stat, şef al Departamentului de Informații Publice şi Purtător de Cuvânt al Guvernului, în perioada 1998-l999, apoi Consilier de Stat, purtătorul de cuvânt al Preşedintelui României, între 1999-2000. De la 15 septembrie 2000 a devenit membru al CNA,

numit de Preşedinția României. Este autor a şase volume: *Subomul,* povestiri, Editura Expres, 1991; *Omul cu cioc şi gheare,* roman, Editura Olimp, 1994; *Prea târziu,* Editura Humanitas, 1996, *Purtătorul de Cuvânt* Gurnal), Editura Universalia, 2002; *Femeia visurilor,* roman, Editura Du Style, 2004; *Nişte ciori vopsite-n roşu,* publicistică, Editura Humanitas, 2006. A publicat şase scenarii de film: *Prea târziu,* după romanul cu acelaşi nume,

regia Lucian Pintilie, care semnează şi în calitate de co-scenarist, film care a intrat în selecţia oficială a Festivalului Internaţional de la Cannes; Terminus *paradis,* scenariu semnat în colaborare cu Radu Aldulescu, regia Lucian Pintilie. Filmul a obţinut Marele Premiu Special al Juriului la Festivalul Internaţional de la Veneţia; *Război în bucătărie,* după o povestire din volumul de debut, *Subomul,* film de televiziune, distins cu bursa pentru scenariu la Festivalul Internaţional de la Geneva, regia Marcus Bârna; *Faimosul Paparazzo,* după romanul *Omul cu cioc şi gheare,* regia Nicolae Mărgineanu, a rulat în 1999 pe ecranele din capitală şi din opt mari oraşe în ţară; Noro (2003), regia Radu Gabrea, Premiul special al UCIN pentru interpretarea rolului principal; *Femeia visurilor,* (2005) film artistic în regia lui Dan Pita, premiul UCIN pentru imagine si scenografie. Regizorul a fost distins cu premiul UCIN pentru creaţie cinematografică.

10 RĂSVAN POPESCU

Pe ***Răsvan Popescu**** *îl cunoşteam din 1994, când eram acreditată ca ziarist Rompres la Partidul Alianţa Civică, iar Răsvan reprezenta pe atunci BBC. Nu era extrem de accesibil şi nici foarte comunicativ. Era considerat unul dintre ziariştii cu greutate, alături de Gilda Lazăr, Liana Simion, Roxana Dascălu,* Rod/ca *Chelaru, lonuţ Popescu. în conferinţele de presă, întrebările lor stabileau accentele şi ştiai ce e important în funcţie de ce întrebau ziariştii deja recunoscuţi, îi priveam cu admiraţie şi cu invidie profesională. Aveau o reputaţie pe care o confirmau înşişi miniştrii, care ciuleau altfel urechile când întrebările veneau din partea lor.*

*Amintindu-mi de ei, m-am gândit ce înseamnă un purtător de cuvânt ideal, în mod normal, e o întrebare la care ar trebui să răspundă jurnaliştii. Pot spune însă că atunci când eram ziarist am încercat - nu sunt eu în măsură să decid şi cât am reuşit -*să *mă comport aşa cum aş fi dorit să o facă un purtător de cuvânt. Desigur, funcţia m-a făcut să adaug noi valenţe şi să aflu că nu tot ce zboară se mănâncă. De exemplu, dorinţa de a răspunde la toate apelurile telefonice s-a dovedit imposibil de îndeplinit. Aş risca să nu mai fac altceva decât să vorbesc la telefon. Apoi, nu la toate întrebările am răspunsurile aşteptate, lucru care nu dă prea multă satisfacţie ziaristului.*

* 1998-l999, purtător de cuvânt al Guvernului Vasile; 1999-2000, purtător de cuvânt al preşedintelui Emil Constantmescu.

Aflându-mă încă în interior, a încerca o definiție este un demers complicat şi pentru mine. încep prin a spune că purtători// de curant *trebuie să fie persoana cu cea mai mare disponibilitate din instituția pe care o reprezintă, că trebuie să îl cunoască foarte bine pe cel pe care îl serveşte pentru a putea răspunde la orice întrebare posibilă, să fie rapid în acțiuni şi în evaluarea faptelor, să aibă o judecată corectă.*

în introducerile care însoțesc interviurile m-am referit la situații care au în centrul atenției purtătorul de cuvânt, cum este *el selectat, care sunt raporturile cu presa, cu politicianul, cum e folosit de cel pe care îl reprezintă. Voi încerca aici să enumăr regulile - rezultat al experienței mele, dar şi al sfaturilor pe care le-am primit de la specialiştii în relații publice - pe care un purtător de cuvânt trebuie să le aibă în vedere:*

Să nu mintă. Să fie transparent atât cât îi permite locul de muncă;

Să aibă o foarte bună educație;

Să cunoască tehnicile de comunicare, presa şi persoanele care lucrează în acest domeniu;

Să răspundă la timpul potrivit. Efectul bulgărelui de zăpadă e greu de controlat;

Să ceară tot atât respect din partea presei cât oferă. Să îi respecte pe jurnalişti ca profesionişti în meseria lor;

Să evite răspunsurile ezitante şi echivoce. Creează monştri;

Să țină cont că nu merită să te ascunzi după formula no comment decât dacă nu *ai încotro;*

Să fie ferm, dar politicos;

Să nu întrețină zvonurile prin tăcere;

Să *fie informat ca să poată informa;*

Să nu plătească niciodată instituțiile de presă sau jurnaliştii, cu excepția materialelor publicitare; plătirea jurnaliştilor pentru a publica articole este un atentat la libertatea presei.

Să respecte termenele limită;

Să nu creeze impresia că, în domeniul comunicării, al relațiilor publice lucrează „specialişti în tertipuri";

Să aibă elocvență în exprimare, să folosească propoziții scurte, inteligibile;

Să nu uite că orice discuție cu un ziarist poate deveni on the record *indiferent de convențiile stabilite inițial;*

Să îşi păstreze simțul umorului. Acest lucru te poate salva din multe situații tensionate;

Să îşi înțeleagă rolul şi locul în spațiul politic şi să nu ia drept insulte personale criticile aduse la adresa prestației sale sau a politicianului;

Să ştie când trebuie să renunțe.

Răsvan Popescu*: „Eu privesc demnitățile ca pe nişte funcții pe care le îndeplineşti ca la carte, după care îți iei banii şi te duci acasă".

Adriana Săfto/u: *Cariera ta de demnitar începe în guvernarea Ciorbea.*

Cum s-a întâmplat?

Răsvan Popescu: Lucram la televiziunea publică, ca redactor-şef la Departamentul emisiunilor sociale, care era o parte a marelui Departament de informații publice. După alegerile din 1996, o dată cu

* Interviu realizat în 2004.

câştigarea alegerilor de Convenție, televiziunea publică nu avea o conducere legală, definitivată. Era o conducere interimară şi asta pentru că, până în ultima clipă, Guvernul Văcăroiu nu a avut curaj să pună pe cineva în funcție cu toate drepturile, în fruntea televiziunii publice care, în felul ăsta, în timp, ar fi devenit şi mai independentă de puterea politică. Păstrau un fel de interimat acolo care dura de mulți ani, iar asta a permis Convenției, când a venit la putere, să facă o lege care să instituie o

conducere pe mandat de patru ani. Legea s-a modificat repede şi Stere Gulea a fost numit să facă o echipă acolo. Stere Gulea voia să îşi facă o echipă nu de politruci, ci de oameni de meserie, a căutat şi el pe unde a putut, a luat-o pe Alina Mungiu ca director, pe Anca Toader, pe mine care veneam de la BBC şi încă alți câțiva colegi. Au început schimbările în televiziunea publică pe primul mandat legal, cu toate drepturile instituite. Am funcționat acolo ca redactor-şef până în 1997. Dobândisem şi o anumită notorietate, aveam ceva înainte de la BBC, din presa scrisă, aici ieşind pe ecran o dată la două zile şi la ore de vârf, pentru că făceam o emisiune de maximă audiență care se chema „Ediție specială", în care se dezbăteau toate problemele zilei, notorietatea era mai mare. Politicul a fost interesat să atragă oameni, în special din zona informațiilor publice, cunoscuți mai ales nu pentru că îi recunoşteau oamenii pe stradă, ci pentru că îi recunoşteau ca pe nişte prieteni ai lor, care puneau întrebări în numele lor, care îi luau la întrebări pe politicieni în numele cetățeanului, ridicând cele mai grele probleme de care se loveau ei. Era o perioadă când chiar eram bine văzut pe stradă şi asta a interesat şi factorul politic care mi-a oferit un post de secretar de stat la Departamentul informațiilor publice, echivalentul lui Dâncu. Am prins acolo, ca şef, confruntarea PNȚ-PD, terminată cu căderea Guvernului Ciorbea, refacerea Coaliției în jurul unui nou guvern, cel al lui Radu Vasile, în care am primit şi funcția de purtător de cuvânt, pentru că acesta nu avea purtător de cuvânt.

AS.: *Cine ți-a propus intrarea în structurile Guvernului Ciorbea?* R.P.: Partidul Național Liberal.

AS.; *Erai membru, apropiat de PNL?*

R.P.: Nu. Eram un om cu vederi liberale, care trăiam din scris, din munca de scriitor, jurnalist şi de scenarist, un om care credea în el şi în

şansa lui şi care, în felul ăsta, s-a potrivit foarte bine vederilor PNL, care căuta să îşi atragă oameni de asemenea factură.

AS.: Ce fe-a *determinat să renunți la presă?* R.P.: Era mai spectaculoasă gazetăria, mai ales la nivelul la care o practicam. Dar făcusem

şapte ani de gazetărie şi începeam să mă simt uzat, mă gândeam la mine ca la un sportiv care a ajuns într-un fel în culmea gloriei şi e bine să se retragă înainte să se uzeze. La televiziune te uzezi cu o viteză destul de mare. Făcusem câțiva ani de presă scrisă la trustul Expres, după aceea patru ani la BBC şi aproape doi ani la televiziune. Chiar începuse să mă plictisească gazetăria. A apărut şansa unei schimbări, de a face altceva, constituind o nouă provocare. Eu sunt un fel de scriitor care nu scrie în bibliotecă, am nevoie să trăiesc tot felul de lucruri, care ulterior devin subiecte, mă provoacă, trec prin mine şi ies pe undeva, pe hârtie sau pe peliculă. Dacă eu nu trăiesc experiențe noi, nu se întâmplă nimic, nu fac decât să mă repet, să scriu aceleaşi lucruri, să îmi exploatez vechile experiențe. In momentul în care trec prin experiențe noi, am şansa să şi dau ceva nou. Asta m-a tentat foarte mult, plus că era interesul omului care până atunci văzuse puterea ca ziarist, din interior, şi care se tot apropia de lucruri din afara lor şi încerca să aproximeze o realitate sau alta în funcție de datele ei vizibile sau la care putea să ajungă prin investigații. Acum aveam ocazia să fiu în interiorul puterii şi să asist direct la cum funcționa mecanismul ei, practic la lucrurile care se întâmplă în bucătăria puterii. Era o provocare nouă şi, pentru un martor profesionist ca mine, să zic aşa, era chiar foarte interesant.

AS.: *Nu îți ascund că unii dintre foştii colegi, purtători de cuvânt,*
ți-au reproşat că la guvernare nu se intră doar din curiozitate şi
doar pentru a aşeza puterea pe hârtie.

R.P.: Bine. S-ar putea să aibă dreptate, însă cred că acei colegi se raportează la mine ca la un coleg de breaslă, fără să se gândească la ceea ce sunt în mod fundamental şi nu conjunctural. în acelaşi timp, era şi o opțiune politică. Eu nu intram în orice guvernare. Eu intram într-o guvernare în care puteam să cred. Dacă discutăm în planul acesta, să aruncăm o privire la ce s-a întâmplat până în 1996 şi ce se întâmplă din 1996. Până în 1996 am avut o putere derivată din fosta putere comunistă, iar eu eram unul dintre criticii ei destul de serioşi în presa vremii, în momentul în care lucrurile s-au schimbat, a venit o garnitură de

oameni din afara vechiului sistem, sigur, cu tarele lor, cu lipsa lor de experiență în a exercita puterea, dar cu siguranță era o ieşire din vechiul sistem şi nu o prelungire a lui, lucrul la care voiam să particip şi, la urma urmei, eram şi eu un om de aceeaşi factură. Nu făcusem gazetărie în vechiul regim, colaborasem la *Viața studențească,* dar nu am putut să fiu ziarist în perioada comunistă, a trebuit să fiu inginer. Nu am avut acces la „Ştefan Gheorghiu", unde se afla singura secție de jurnalism din vremea aceea. Am fost un om care m-am autoformatîn afara sistemului comunist pentru o meserie care nu se putea practica în acel sistem. Eu m-am pregătit pentru ea aşa cum am putut, am colaborat vreo patru ani în presa studențească, chiar şi la *Flacăra,* aşa l-am cunoscut pe Cornel Nistorescu. Şi m-am pregătit pentru ziua când o să se poată face jurnalism în mod liber, ceea ce am şi făcut după Revoluție, în momentul când puterea politică nu a mai fost o continuare a vechiului sistem şi a ieşit practic din vechea istorie încercând altceva, mi s-a părut normal să încerc şi eu să particip, în ciuda lipsei mele de experiență, dat fiind că nu mă pregătisem nicicând pentru funcția de purtător de cuvânt, nu aveam în spate o facultate de relații publice. Aveam experiența gazetărească de şapte ani de tranziție, învățasem să cunosc realitatea, şi mai ales, să vorbesc despre ea, ceea ce speram să fie de folos. Adică, în măsura în care puterea la care am participat nu avea acces la vechii profesionişti şi nici nu şi-a propus, ea trebuia să găsească oameni undeva în zona acelor autodidacți, dar care apucaseră să adune experiență în ceea ce făceau. Deci, pe de o parte se poate vorbi liniştit de curiozitatea de a vedea un mecanism de putere, şi asta e o curiozitate scriitoricească. Dacă scriitorul nu e un om curios, după mine e un om mort, la fel şi un ziarist care, dacă nu e un om curios, nu are ce să spună şi altora. Şi, în al doilea rând, a fost o opțiune politică clară în favoarea unor forțe politice, mai ales în ceea ce priveşte PNL, care reprezentau opusul acelor forțe ce guvernaseră România în prelungirea sistemului comunist.

AS.: *Care a fost problema comunicării In Guvernul Ciorbea? Minusul venea din structura stufoasă a consilierilor, părere exprimată de* Eugen *Şerbănescu, de exemplu?*

R.P.: Minusul principal nu venea de acolo. E adevărat că era o structură de comunicare incipientă, în care existau oameni cu atribuții similare, care își disputau în materie de comunicare întâietatea în fața

premierului. E adevărat că în jurul său, când era vorba de comunicat vreo decizie, se adunau mai mulți aşa-zişi specialişti în comunicare şi nu întotdeauna rezultanta era cea mai fericită. Viciul principal nu cred că a fost aici, ci în faptul că s-a ieşit în public cu relația tensionată dintre partidele din coaliție, ceea ce a dus repede la scăderea încrederii populației în Cabinet şi la impresia că acolo sunt nişte oameni care au ceva de împărțit, care se ceartă tot timpul între ei, cărora le e greu să se guverneze şi ei pe ei în felul acesta, darămite să mai guverneze țara.

A.S.: Tind să cred că a existat o iipsă a criteriilor în selecția *persoanelor din echipă, dar şi de comunicare cu acestea, în cazul primilor doi premieri de după 1996.*

R.P.: Exista şi o problemă psihologică, pentru că veneau din opoziție, unde presa i-a ținut în brațe. Veniseră la putere inclusiv cu susținerea unei părți a presei. Le era foarte greu să înțeleagă că presa îi critică pentru că ea este acelaşi câine de pază al democrației şi trebuie să aibă aceeaşi abordare față de guvern, chiar dacă acum ei reprezintă Guvernul, aceiaşi *„ei" care* în timpul opoziției fuseseră ținuți în brațe. Au fost mari dificultăți de depăşire a acestui prag psihologic!

A.S.: Şi totuşi, tu nu ai plecat o dată cu Guvernul Ciorbea. R.P.: Eu nu aveam un angajament față de domnul Ciorbea. Eu aveam un angajament față de PNL, care mă adusese în Guvern. Partidul a rămas mai departe la guvernare, de altfel, el a fost la vremea respectivă relativ spectator la ciocnirea PNȚ-PD. A rămas cu acelaşi număr de posturi, cu aceiaşi oameni în cabinetul care s-a format ulterior şi, de altfel, când eşti într-o asemenea poziție nici nu acționezi ca o persoană particulară şi independentă. Faci parte dintr-o echipă a unui partid desemnată să participe la o guvernare, şi

toată echipa s-a păstrat.

Răsvan Popescu: „Eu nu m-am considerat niciodată omul lui Radu Vasile".

AS.: Cum *ai devenit purtător de cuvânt al lui Radu Vasile?* R.P.: Mă cunoştea, eram un om rodat în problemele de comunicare, pentru că a funcționa ca secretar de stat la Informații presupune să fii

consultat la partea de prezentare a deciziilor în fața opiniei publice. Nu doar purtătorul de cuvânt are ceva de spus despre cum se livrează aceste informații, cum se atenuează efectele mai puțin dorite. Şi, în condițiile în care Radu Vasile a venit la Guvern fără să aibă un purtător de cuvânt fixat în minte, a apelat la mine.

A.S.: Care era relația ta cu primul-ministru în momentul numirii tale în noua funcție?

R.P.: O cunoştință destul de veche şi în acelaşi timp destul de superficială. Eu îi urmărisem traseul politic din perspectiva mea de jurnalist, avusesem tot felul de întâlniri în această calitate, interviuri, scrisesem despre el. Mi se părea un om care, cel puțin până în 1996, funcționase ca un element pozitiv, dacă se poate vorbi aşa. Speram ca el să ia reforma din punctul unde o lăsase Ciorbea, care atacase nişte lucruri poate cu diletantism, dar cu curaj. Să trimiți acasă, în câteva luni, peste zece mii de mineri, nu e uşor. Şi urma ca o reformă destul de accentuată să se producă în întreprinderi, în prima fază, se putea colabora cu el. Puteam vorbi şi despre presă, apoi, în partea a doua a mandatului, îmi spunea că nu-l mai interesează, că ştie ce are de făcut. Apăreau şi tot felul de atacuri greu de suportat, dar când intri în politică trebuie să te obişnuieşti. Radu Vasile când avea o relație exagerat de prietenoasă cu presa, când ieşea pe uşa din spate ca să nu dea ochii cu ziariştii de pe treptele guvernului. Oscila între asemenea extreme şi reacția era una emoțională. Citea că au scris nu ştiu ce despre el şi nu mai voia să îi vadă, anula conferințe de presă, sau anumite evenimente în care urmau să fie prezenți ziarişti sau avea momentele lui bune când urmărea meciuri de fotbal alături de vaste colective de ziarişti,

sau stătea în avion numai între ziarişti. Eu i-am recomandat întotdeauna o atitudine echilibrată şi consecventă, mai ales că ziariştii nu prea gustau faptul că primul-ministru când bea sau mergea împreună cu ei la meci, când îi uita şi nu le mai dădea nici o informaţie timp de două săptămâni.

AS.: *Te-a asimilat ca purtător de cuvânt? Aveaţi o relaţie reciprocă de încredere?*

R.P.: Eu nu am privit-o niciodată ca pe o relaţie personală. La urma urmei, funcţia de purtător de cuvânt al Guvernului, mai ales într-un guvern de coaliţie, presupunea să colaborezi cu foarte mulţi oameni. Informaţiile nu erau unilaterale.

A.S.: Dar în primul rând cu primul-ministru... R.P.: Evident, dar nu avea această dimensiune foarte personală. Eu nu m-am considerat niciodată omul lui Radu Vasile. Eu eram un secretar de stat numit de PNL acolo, care lucra în favoarea Guvernului României, un guvern de centru-dreapta în care credeam. Dacă cei din coaliţie mai schimbau încă doi prim-miniştri şi pe mine m-ar fi lăsat acolo, aş fi lucrat cu încă doi prim-miniştri. Aş fi lucrat liniştit şi cu Mugur Isărescu, un om în care aveam încredere şi care s-a şi dovedit benefic pentru guvernarea CDR-PD. Eu niciodată nu am privit-o ca pe o relaţie între două persoane, care ar presupune o maximă încredere, oameni care îşi cunosc toate secretele, care se vizitează în familie. E posibil ca, la nivelul de balcanizare din România, formula de încredere să fie mai eficientă. Dar asta nu înseamnă că trebuie să ne mulţumim cu atât şi să nu creăm mecanismele de funcţionare care să ducă la o relaţie de încredere normală.

A.S.: Şi totuşi Radu Vasile îţi reproşa că mai degrabă îl reprezentai pe Valeriu Stoica decât pe el.

R.P.: Astea sunt nişte susceptibilităţi ale lui Radu Vasile. El avea o serie de exagerări în ceea ce făcea. De la imaginea publică la modul în care

se înfăţişa, la tot felul de exagerări privind persoanele, toate acestea pentru că lua totul la modul personal. De aceea ar fi putut părăsi PNJ. El avea acolo relaţii cu nişte oameni şi s-a simţit trădat de ei.

A.S.: Realitatea i-a confirmat temerea.

R.P.: Un partid e un organism, mult mai mult decât nişte oameni. De aceea eu am avut un traseu mult mai îndelungat. Am intrat în Guvernul Ciorbea, am traversat Guvernul Vasile, am trecut la Preşedinţie, pentru că ceea ce le unea pe toate era caracterul acesta de forţă politică de centru-dreapta care încearcă să schimbe o realitate neocomunistă. Şi atunci am putut colabora şi cu Ciorbea, care era un om cu totul altfel, cu miniştrii PD, care erau în conflict cu Victor Ciorbea, cu Radu Vasile, care i-a luat locul lui Ciorbea, şi cu Emil Constantinescu, care I-a dat afară pe Radu Vasile. Elementul care a unit acest traseu a fost încrederea mea într-o administraţie de centru-dreapta pe care nu am abandonat-o niciodată.

AS.: *Şi totuşi purtătorul de cuvânt este mai degrabă perceput ca reprezentant al şefului acelei instituţii.*

R.P.: Este o viziune destul de limitată. Probabil că această funcţie se va profesionaliza, dar noi vorbim de o perioadă în care totuşi de abia se schimbase macazul de la acel traseu care după mine era definit de un minim de schimbare şi de adaptare la condiţiile noi ale economiei de piaţă.

Răsvan Popescu: „A fost o perioadă dificilă să îndeplineşti funcţia de purtător de cuvânt".

AS.: *Nu poţi fi suspectat de carierism?*

R.P.: Hai să vedem personajul în ansamblu său. Ce înseamnă pentru mine purtător de cuvânt. Sunt un om care are cinci cărţi, are cinci filme, în ce mă priveşte, să vorbeşti de carierism pentru două funcţii pe care le-am deţinut în maximum trei ani nu are sens, hai să ne gândim mai bine câte altele am făcut.

AS.: *Poţi fi deci purtător de cuvânt al mai multor prim-miniştri chiar dacă vorbim de acelaşi regim?*

R.P.: în măsura în care aceşti prim-miniştri reprezintă acelaşi lucru,

cred că da. Nu e un caz frecvent.

AS.: *Ai avut o relație eficientă cu Radu Vasile? Ținea cont de ce îi spuneai?*

R.P.: Uneori da, uneori nu. Drama la noi este, şi nu e vorba numai de Radu Vasile aici, că, în general, politicienii cred că, odată învestiți cu o anumită încredere populară, le cam ştiu pe toate. Din cauza aceasta îşi iau consilieri mai mult ca să le dea o slujbă decât ca să se bazeze pe ei, să fie realmente sprijiniți în anumite perioade. E o formă de recompensare de multe ori, ceea ce este de înțeles până la un anumit punct, dar după aceea, dacă aceşti oameni sunt modeşti, te pot trage în jos. De aici şi lipsa de încredere a şefului în competențele acestor consilieri atunci când e vorba de tot felul de sinecure şi de moduri ale sale de a se achita față de diferite persoane. Uită-te şi la Cabinetul actual, şi la Cotroceni. *]*\ se pare că există cineva mai bun decât Ion Iliescu pe un anumit segment, e cineva în măsura să îl consilieze pe el pe un anumit domeniu?! Să-i

spună lui cineva ceva pe politică externă, pe probleme de apărare?! E cineva cu mai multă experiență decât el, care are nişte studii mai solide decât el? în general, oamenii ajung pe alte filiere în aceste poziții. Sper ca aceste lucruri să se profesionalizeze în viitor. Adică, liderii politici ajunşi în asemenea funcții să îşi aducă oameni de care au nevoie pentru că ei sunt conştienți că nu stăpânesc, ca un profesionist, domeniul respectiv.

A.S.: Eu am constatat cu o anumită dezamăgire că Radu Vasile nu îşi folosea echipa de consilieri şi nu erau chiar cei mai răi, dovadă că unii au mai rămas în funcție şi în cabinetul Isărescu. R.P.: Consilierii Gabriela Stoica, Victor Chiujdea, Costin Borcîi trasau jaloanele, dar Radu Vasile nu se ținea strict de discursul respectiv, patina pe aceste jaloane, de aici şi impresia de superficialitate. Oameni care îl cunosc pe Radu Vasile mai bine decât mine mi-au spus, după ce mi-au citit cartea, că am fost puțin cam sever cu el şi că această impresie de *j'ai m' en fiche* pe care a lăsat-o - şi aici nu cred că mai e vina mea că a lăsat această impresie, eu doar am consemnat-o în

această carte - vine din faptul că ar fi fost un om foarte timid la tinerețe şi că a mascat-o printr-o atitudine superdezinvoltă, nelalocul ei de dezinvoltă, mai ales într-o asemenea poziție. Că îşi masca vechea timiditate şi tensiunea în care trăia, tensiune pe care o generează o asemenea funcție, printr-o dezinvoltură care mergea uneori până la afişare în posturi nu foarte ortodoxe pentru un prim-ministru, în ținute nu foarte obişnuite.

A.S.: Când a venit la Guvern avea ghiulul şi unghia? R.P.: Da. îmi amintesc că în prima zi când a venit la Guvern le avea.

A.S.: Ştii şi ce sau cine l-a determinat să renunțe? R.P.: Apropiați care au insistat în a-şi remodela imaginea. El a venit cu o serie de oameni, să zicem, de încredere, cum îți place ție să spui, care au avut uneori o contribuție pozitivă, alteori mai puțin.

AS.: De ce *crezi tu că Radu Vasile şi-a încheiat imaginea sub semnul a ceea ce Cristian Tudor Popescu numea* „un şuetist de bodegă"? R.P.: Cred că din tratarea aceasta din ce în ce mai superficială a problemelor pe fondul pe care îl simțea, că pierde teren în propriul partid, nu putea rezulta alt portret. Era într-o situație din ce în ce mai proastă în interiorul propriului partid şi în acelaşi timp fața de preşedinte. Se aştepta să fie schimbat. Uneori spunea „dacă mi se

cere, îmi dau demisia şi singur". Când i s-a cerut, nu şi-a mai dat-o. Superficialitatea în tratarea problemelor şi uneori bravada te pot duce la un portret aşa cum l-a schițat Cristian Tudor Popescu.

AS.: Care au fost ce/e *mai tensionate momente?* R.P.: Am traversat mineriade, au fost lucruri grave care s-au întâmplat. De exemplu, relația nefiind foarte fericită, eu nu am fost dintre aceia care au fost luați la întâlnirea cu Miron Cozma. De aceea, niciodată nu am putut să ofer un punct de vedere în asemenea moment cheie. Au fost alții în grații. Normal era ca, într-un asemenea moment, să iei şi purtătorul de cuvânt care să apară apoi în fața ziariştilor ca să spună ceva. Şi de atunci încoace au existat tot felul de speculații despre ce s-a întâmplat, ce s-a promis, ce s-a tranşat în momentul când minerii s-au întors înapoi.

AS.; *Ai minţit presa?*

R.P.: Direct nu, prin omisiune probabil. Am dat informaţiile care ne serveau şi uneori le-am trecut sub tăcere pe cele care ne deserveau. Eram un om cu un anumit credit şi nu aş fi ieşit cu o minciună cu care să fiu prins.

AS.: *Eu cred că sistemul inaugurat pe vremea lui Victor* C/orbea, *declaraţiile pentru ziarişti, pe scările guvernului, şi continuat pe vremea lui Radu Vasile, a făcut mult rău imaginii celor două guverne. De ce nu ai încercat să îl stopezi?*

R.P.: Cred că a fost o slăbiciune în principal a primului-ministru, care, dacă se trezea în faţa presei, nu putea să le spună că nu avea nimic de declarat în acel moment, că informaţiile li se comunică la *briefing.* Sigur că, în mod natural, jurnaliştii, între purtătorul de cuvânt şi primul-ministru, încercau să-l prindă pe acesta din urmă, mai ales că de la el puteau obţine o părere exprimată la un nivel înalt; în plus, pe el îl puteau trage de limbă mai uşor.

AS.: *Nu-i uita pe miniştrii care făceau declaraţii, iar* briefingul se *transforma în comentarii pe baza celor declarate de unii sau alţii.* R.P.: Tocmai de aceea a fost o perioadă dificilă să îndeplineşti funcţia de purtător de cuvânt. Dacă faptul că nu m-am făcut de râs nu e o performanţă, cel puţin nu mi-am bătut joc de propriul statut. Am încercat să stopez acest fenomen care se petrecea şi în public. Dacă nu o făceau pe scări, o făceau de la ministere sau în talk show-uri. Greşelile acestea,

De

cu *purtătorii de cuvânt*

r\3'

svan Popescu

cel puţin, guvernarea Năstase nu le-a mai făcut. Dar nici nu au cum, fiind un singur partid stat...

AS.: *Cu fracţiunile de rigoare, dar ţinute sub control.* R.P.: Absolut, dar ei sunt obişnuiţi din timpuri vechi să ţină lupta asta concurenţială în interior, să nu iasă în public şi asta le dă şi impresia de forţă. Dacă nu fac prea mult, atunci răspund unei aşteptări populare. Nu merg bine, dar nu

merg mai rău şi deja răspund unei aşteptări şi unui anumit fel de a fi al românului. Uită-te la discursul public, că aproape nu vorbesc de reformă. Petre Roman vorbea de trei ori pe zi, Emil Constantinescu folosea expresia „măsuri dure de reformă". Oamenii nu vor să se ia măsuri dure de reformă, au oroare de lucruri dure. Au trăit mulți ani greu, chinuit, nu le mai trebuia să li se spună că îi aşteaptă măsuri dure de reformă. Cred că s-a greşit în modul în care coaliția '96-2000 a prezentat reforma ca pe o operație care te aşteaptă şi din care poți să şi mori, dar este singura şansă să te faci bine. Când actualul guvern a luat ceva măsuri dure, aproape că nici nu le-a prezentat, mediatizând în schimb tot felul de cornuri şi lăpticuri prin grădinițe, care sigur că nu schimbă sistemul cu nimic, învățământul nu devine structural mai bun şi mai performant printr-un pahar cu lapte şi un corn.

AS.: *în discuțiile avute cu ceilalți purtători de cuvânt, remarcam existența unui conflict intern, ziaristul cu pretențiile lui de la purtătorul de cuvânt şi purtătorul de cuvânt care descoperea limite în procesul de comunicare. Ai avut acest conflict?* R.P.: Da, dar în general eu privesc demnitățile ca pe nişte funcții pe care le îndeplineşti ca la carte, după care îți iei banii şi te duci acasă. Nu mi se pare că sunt în acelaşi timp în două posturi. Am fost succesiv în aceste două posturi. Pot să am aceste sfâşieri când scriu o carte.

Răsvan Popescu: „Eu am văzut foarte multe lucruri că nu merg şi opțiunea mea a fost să rămân şi să contribui".

AS.: *Din toate guvernele de până în 2000, guvernul '96-2000 a fost cel care şi-a exprimat* regretele ulterior că nu a pus preț pe *comunicare, pe imagine...*

R.P.: E vorba şi de un spirit autocritic, care este tipic regimurilor cu adevărat democratice şi nu celor mai puțin democratice. Regrete or fi avut şi ceilalți, dar nu şi le manifestă public. Pentru ei a se manifesta autocritic în mod public este ceva de neconceput.

AS.: S-ar putea să greşesc acum, dar eu cred că o cauză a *ineficientei în procesul de comunicare pentru guvernul 1996-2000 a fost faptul că prim-miniştrii, probabil cu excepţia lui Mugur Isărescu, nu* ş/'-au *ales direct purtătorii de cuvânt. Eugen Şerbănescu a ajuns la Guvern după ce a ratat startul la Cotroceni, tu ai venit pe filiera PNL, iar eu nu am* datorat *venirea mea acolo nici lui Traian* Băsescu, cum s-a *acreditat, şi nici lui Radu Vasile, ci lui* Cost/n Borc, care era *şeful consilierilor şi care mi-a propus să intru în echipa lui ca să îl ajut.* R.P.: Care Costin Borc s-a retras.

AS.: Da, *în iunie 1999 şi cred că pe fond nemulţumirile lui erau reale.*

R.P.: Ei, uite, vezi. Costin Borc a observat că anumite lucruri nu merg şi opţiunea lui a fost să se retragă. Eu am văzut că foarte multe lucruri nu merg şi opţiunea mea a fost să rămân şi să contribui indiferent cu cine lucram la ceea ce consideram că totuşi este mersul mai bun al lucrurilor. Eu am ales ca, indiferent de persoane, să îmi aduc contribuţia la ceea ce consideram că e, în ansamblu, un regim mult mai democrat decât cel precedent. Şi care, dacă ar fi câştigat timp, ar fi avut răgazul de a se profesionaliza în exercitarea puterii. Asta a fost marea lui problemă. Nu avea de unde să ia oameni cu exerciţiul puterii. Oamenii lui cei mai buni erau cei care veneau din institutele de cercetare, de la facultăţi, care nu conduseseră mai mult decât un colectiv de oameni, care acum se găseau în situaţia de a conduce o industrie întreagă şi care şi-au dat măsura. Dacă sistemul funcţiona, oamenii ar fi fost cernuţi în aşa fel încât în perspectivă am fi avut oameni mai buni, ceea ce s-a întâmplat şi la nivelul prim-miniştrilor. După experienţa Ciorbea, Radu Vasile ştia oricum mult mai multă economie, avea şi mai multă experienţă politică, un anumit „joc de picioare" foarte important în interiorul unei coaliţii, în aşa fel încât să detensioneze orgolii, să le reducă, şi i-a urmat Mugur Isărescu, care, pentru perioada respectivă, a dovedit mai mult profesionalism, în ceea ce priveşte punerea economiei pe picioare şi

Răsvan Popescu

aducerea acelui mic plus care a f ost înregistrat la regimul guvernării CDR-PD-UDMR. Cu siguranţă altfel ar fi fost dacă Mugur Isărescu s-ar fi

aflat de la început la guvernare.

AS.: *Selectarea persoanelor pentru funcția de purtător de cuvânt din domeniul presei e deja o cutumă. E suficient doar atât?* R.P.: Cred că asta se întâmplă ca o consecință a faptului că politicienii încearcă să curteze presa într-un fel sau altul, să ungă relația cu presa. Recurgând la oameni din interiorul presei, în mintea lor probabil e că vor avea o relație mai ușoară cu ziariștii. E mai ușor pentru un om respectat în rândul lor, care a făcut o carieră adevărată în rândul jurnaliștilor, să mențină o relație amiabilă cu puterea. Sau, cel puțin, asta se credea la un moment dat. E mai ușor pentru un purtător de cuvânt care vine din rândul jurnaliștilor și probabil se va întoarce acolo să strecoare anumite informații, să folosească anumite canale, pentru că, la urma urmei, sunt foștii și viitorii lui colegi. Ei îl ajută pe el și el îi ajută pe ei, le poate furniza anumite informații undeground, așa cum anumite informații de suprafață pot fi într-un anumit fel valorificate, pentru că cine vine din rândul presei cunoaște pârghiile acesteia, oamenii de influență, ziarele, posturile de televiziune, oamenii de afaceri din spatele lor, în așa fel încât o situație vulnerabilă să fie mai puțin atacată sau imaginea instituției să fie ajutată. Lucrul acesta se întâmplă și pe fondul pe care în România nu avem prea multe promoții de absolvenți de relații publice, care să fie impuși și percepuți ca specialiști de factorul politic, în acești 13 ani de la Revoluție, oamenilor politici le-a fost mai ușor să repereze ziariști de succes, să-i curteze și să-i transforme în intermediari ai intereselor lor în raport cu presa.

A.S.: Ziariștii selectați au fost asimilați funcției sau percepuți tot ca niște jurnaliști cu carte de muncă la Guvern? R.P.: Mai degrabă i-au folosit și nu i-au asimilat ulterior puterii politice la modul real. Au rămas niște ziariști folosiți. Adevărul e că oamenii politici de la noi sunt niște autodidacți și de aici apar două situații: fie pun foarte puțin preț pe comunicare și, în momentul când au puterea politică, o fac și mai puțin, gândind la modul *lasă că știu eu ce fac, ce spun, nu îmi spune nimeni mie care sunt învestit cu votul popular ce să fac,* fie au obsesia comunicării. Li se pare că eșecurile pe care le înregistrează în administrarea corectă a treburilor publice derivă din faptul că măsurile lor nu sunt bine comunicate,

nu sunt bine înţelese.

257

Adriai

Vocile puterii

Dau vina ori pe popor, ori pe aceia care comunică. Cei mai puţin impuşi, până în prezent, sunt purtătorii de cuvânt ai premierului Adrian Năstase. Despre restul putem să spunem că existau în societatea românească. Claudiu Lucaci părea lipsit de personalitate, apărea acolo doar ca să citească un text şi cred că nu marca în nici un fel opinia publică şi presupun că de aceea s-a şi renunţat la el. E adevărat că Adrian Năstase are în spate guvernul său, care la rândul lui are în spate un partid cu 47 la sută din opţiunile electoratului, şi atunci îşi putea permite. Ei intră în panică atunci când scad în sondaje şi începe să li se pară importantă profesionalizarea comunicării. Atât timp cât au opinia publică în spate asigurându-şi-o şi prin alte mijloace, de pildă prin dominarea mediei, în principal cea electronică, nici nu mai au nevoie de cine ştie ce purtător de cuvânt sau îşi permit să aibă purtători insignifianţi, aşa cum se întâmplă de la preluarea funcţiei de prim-ministru de către Adrian Năstase. Uneori, eu, care sunt un om care urmăresc ştirile, treceau săptămâni fără să îl văd pe purtătorul de cuvânt al Guvernului Năstase sau să-l citesc undeva.

Răsvan Popescu: „Nu cred că un purtător de cuvânt poate să ascundă aceste relaţii tensionate".

A.S.: Poate fi purtătorul de cuvânt mai bun decât instituţia pe care o reprezintă?

R.P.: Nu, şi chiar dacă ar fi aşa, ar însemna o performanţă personală. Ar putea doar să prezinte informaţiile într-un mod mai profesionist. Atâta tot. Nu ar putea să ţină loc măsurilor.

A.S.: Poate să ascundă starea de fapt, să o mascheze? R.P.: Eu am fost în aceeaşi situaţie ca Eugen Şerbănescu şi tot ce puteai face era să ascunzi cioburile sub covor, şi nici asta nu merge la infinit. Dacă oamenii continuă să îşi dea cu farfuriile în cap, până la urmă scandalul trece dincolo de pereţii casei. Nu cred că un purtător de cuvânt poate să ascundă aceste relaţii tensionate. M-am confruntat cu aceeaşi problemă după căderea guvernului

Ciorbea. Pacea nu a durat mult. Important este să se învețe din această experiență. Eu nu

cred că ea putea să iasă mult mai bine. Aici nu e vorba doar de faptul că erau patru partide şi chiar mai multe, ci că era prima experiență de coaliție adevărată postdecembrie 1989. De regulă, cam orice tip de întreprindere omenească afiată la prima experiență nu iese foarte grozav. Ideal ar fi fost totuşi ca, după primul conflict major şi public PNȚ-PD, să se fi învățat din el în aşa fel încât în continuare liderii politici ai vremii să nu mai iasă în confruntări publice. Armistițiul dintre ei nu a durat mult, nu au învățat această lecție şi m-am lovit de aceeaşi problemă de care s-a lovit şi Eugen Şerbănescu. Este esențial acum, când se conturează în opoziție o alianță interesantă PNL-PD, care sper să nu mai facă aceeaşi greşeală. E catastrofal să ieşi în public cu impresia că ai tot timpul ceva de împărțit cu partenerul şi că, de fapt, ce interesează în disputa respectivă nu e cum să facem să fie mai bine, ci cum să facem să ne împărțim mai bine posturile. Este obligatoriu de evitat.

A.S.: Crezi că aşa cum se văd la ora actuală negocierile dintre cele două partide, PNL-PD au înțeles ceva din trecut? R.P.: E clar că la nivelul celor doi lideri s-a înțeles că prioritar este să constitui o alternativă la actuala putere şi că asta presupune nişte costuri interne şi de o parte şi de alta. La nivelul eşalonului doi sunt nişte semnale mai puțin fericite, este şi o perioadă în care se tranşează modul în care se vor lua deciziile, cum se vor împărți locurile pe liste. Este bine măcar că e suficient timp aşa încât, dacă lucrurile se tranşează acum şi nu se mai revine asupra lor, disputele acestea, de regulă, mai ales că nu au fost deloc puternice, se uită până la alegeri. Dacă acum toate problemele legate de liste, posturi se termină într-un orizont de timp scurt, ele nu se vor ține minte. Dacă se merge în continuare până la alegeri pe tot felul de dispute, atunci fireşte că şi şansele electorale scad. Eu mă bucur că cei doi lideri, Theodor Stolojan şi Traian Băsescu, par să fi înțeles primii şi repede lecția asta.

A.S.: Ce ar trebui să facă un purtător de cuvânt? R.P.: Să pledeze cauza Guvernului, să explice măsurile lui, să facă oamenii să creadă în ele, în direcția pe care încearcă să o impună Guvernul, să fie un om pe care să poți să îl crezi că atunci când îți spune ceva, e bine aşa. Dacă omul e convins de ceea ce aude, mai

ales atunci când i se spune de ce nu se poate altfel, în acel moment înseamnă că ai un purtător de cuvânt valabil. Trebuie să ştie să discearnă secundarul de principal, să ştie să selecteze acel mesaj care îl interesează pe cetățean. Purtătorul de cuvânt trebuie lăsat să devină un personaj. Şi problema e că nu e lăsat, chiar dacă poate.

AS.: O *femeie e mai bună în această funcție?* R.P.: Cred că oamenii ar înghiți mai uşor informațiile neplăcute de la o femeie decât de la un bărbat, într-o fază cu măsuri dure, poate ar fi mai eficientă.

AS.: *Pentru un guvern politic ai pleda pentru un om politic?* R.P.: Cred că etapa asta a purtătorilor de cuvânt proveniți din presă şi tratați ca nişte tehnicieni în măsură să îmbunătățească relația cu presa începe să fie depăşită şi bănuiesc că se va trece la purtători de cuvânt politici.

AS.: *Are instituția purtătorului de cuvând greutatea celei din Europa,*

din SUA?

R.P.: Dovadă că nu. Alister Camber o dată sacrificat, Tony Blair este într-o situație cel puțin temporar mai bună în fața opiniei publice, ceea ce în România nu s-ar fi întâmplat niciodată. Schimbarea unui purtător de cuvânt nu ar fi avut cine ştie ce impact în opinia publică, în nici o situație. Bănuiesc că ai de câştigat ca prim-ministru dacă ai un om cunoscut într-o asemenea funcție, un om cum a fost în cazul meu, când oamenii se obişnuiseră să-l creadă înainte de a fi purtător de cuvânt. El era un om creditat de opinia publică cum că le spune adevărul, că altfel nu se uită la televizor, în cazul meu, cred că a fost hotărâtoare dimensiunea pe care o aveam. Oamenii erau obişnuiți să mă asculte de la BBC, erau învățați să mă citească, se obişnuiseră cu mine de pe ecran, mă ştiau după față, la un moment dat pe

stradă cred că mă cunoştea un om din doi, erau oameni care mă salutau ca şi cum m-ar fi cunoscut de undeva, care dădeau mâna cu mine, îmi spuneau *ridică şi problema cutare, ia-l de gât în chestia aia că uite ce doare.* Eram un om care le puteam fi de folos din acest punct de vedere. Câtă vreme s-a întâmplat lucrul acesta, e greu de spus. în orice caz, eu mi-am riscat tot creditul acela personal.

AS.: *Şi totuşi de* ce *purtătorul de cuvânt nu are statutul profesional dorit?*

R.P.: Din cauză că i s-a dat numai această putere de a citi comunicate, de aceea nici nu are o greutate mai mare. Dacă ne gândim bine, Baltazar a fost singurul purtător de cuvânt politic care, - după câte-mi amintesc -, avea un grad de libertate mai mare. E adevărat că funcționa în anii '90 când şi dezordinea era mult mai mare, asigurându-i o libertate mult mai mare. El îl reprezenta practic pe Petre Roman. Avea o relație directă şi de încredere, cum spui, dar în acelaşi timp era un om politic din partidul de guvernământ şi cred că avea în societate o pondere mai mare decât un ziarist transformat peste noapte în purtător de cuvânt şi care, o dată ce îşi încheie mandatul, fie revine în presă, fie pleacă la o companie, în diplomație, dar exploatează ulterior experiența pe care a avut-o.

A.S.: E nevoie ca această structură de comunicare să capete dimensiunile unui minister?

RP:: Nu. Drept urmare şi actualul guvern a renunțat la a avea un minister al comunicării, care s-a dovedit, sau cel puțin s-a scris, că mai degrabă face dezinformare decât informare. O dată ce ai o lege a informațiilor publice în care este foarte limpede la ce informații ai acces, şi acestea sunt 90% din cele cu care lucrează un guvern, restul nu e decât o problemă de gestionare a informației. Pentru asta nu e nevoie de o structură foarte mare, dar în orice caz nu e nevoie de două structuri diferite care să se concureze în ochii primului-ministru. Dimpotrivă, nu o să facă decât să distorsioneze dacă nu comunicarea în sine, măcar atmosfera din jurul primului-ministru.

Răsvan Popescu: „Eu funcționam în imediata apropiere a preşedintelui. Din câți consilieri existau, pot să spun că eram în poziția de a mă învârti în jurul său zilnic".

A.S.: De ce ai plecat la Cotroceni?

R.P.: După ce am fost schimbat din funcția de purtător de cuvânt, eu am rămas în continuare secretar de stat la Departamentul informațiilor publice. Era limpede că relația cu Radu Vasile nu mai

funcționa aşa cum spui, şi chiar şi aşa funcționarea mea în continuare în Cabinetul Vasile era foarte dificlă şi pe acest fond, pe care preşedintele nu avea purtător de cuvânt şi ajunsese la concluzia că avea nevoie de unul, că a avut de pierdut nepunându-şi purtător de cuvânt doi ani de zile, şi devenind subsemnatul disponibil după o prestație publică destul de îndelungată, preşedintele a optat pentru a mă chema la Cotroceni. Cum eu nu mai credeam că aici pot funcționa optim, am hotărât să fac pasul şi nu îmi pare rău deloc. A fost din nou o altă perspectivă din partea unei altei instituții, care are alte atribuții, care operează mai mult ca instituție de influență decât de putere directă şi care era şi foarte importantă în contextul în care funcționa deopotrivă ca factor coagulant într-o coaliție, ca şef neoficial al unei coaliții din mai multe forțe politice cu interese divergente, manifestate uneori chiar în public. Aici am scăpat de această obsesie pentru că lucram cu un sigur factor de decizie şi cu o serie de colegi mai influenți sau mai puțin influenți pe lângă preşedinte. Eu funcționam în imediata apropiere a acestuia. Din câți consilieri existau, pot să spun că eram în poziția de a mă învârti în jurul său zilnic.

AS.: *Dacă Radu Vasile nu te schimba din funcția de purtător de cuvânt ai mai fi rămas?* R.P.: Bineînțeles.

A.S.: Chiar dacă relația era marcată de lipsa comunicării cu premierul?

R.P.: Dacă lucrurile se deteriorau şi mai tare, aş fi căutat să plec undeva, unde să pot face mai mult. Dacă nu mi s-ar fi oferit poziția de la

Cotroceni, probabil că aş fi renunțat oricum. La urma urmei, puteam să mă întorc şi la televiziune, unde aveam uşa deschisă, nu ca acum.

AS.: *Care e diferența dinte cele două Palate?* R.P.: în primul rând că aici lucrezi cu un om, preşedintele, în timp ce dincolo lucram cu primul-ministru în principal, dar erau tot felul de ministere şi atunci trebuia să procedezi astfel încât să nu laşi impresia că avantajezi vreo forță politică sau vreun ministru în defavoarea altora. Era această obsesie, cum spuneai, că eu, vezi Doamne, îi făceam imagine lui Valeriu Stoica, care sigur că era omul care m-a adus în Guvern şi care s-a dovedit în timp un om politic consecvent şi poate

printre foarte puținii oameni politici care s-au profesionalizat la noi. Din această cauză, relația mea cu Valeriu Stoica, fără să fie personală, că în viața mea nu am călcat în casa lui, a funcționat foarte bine pentru că funcționam în aceşti parametri, în care el devenea pe zi ce trece un om politic în adevăratul sens al cuvântului şi încerca să se folosească, în demersurile pe care le avea, de oameni în care putea să creadă, care ştiau mai mult decât el în anumite domenii.

A.S.: Ce a fost nou? La ce trebuia sa te adaptezi? R.P.: Au cam dispărut problemele economice care erau pregnante la Guvern. Am avut de vorbit despre chestiuni de politică generală, politică externă, de apărare. Asta a fost deosebirea majoră. A trebuit să mă adaptez la un alt limbaj, să mă raportez la alte probleme.

AS.: *Era Emil Constantinescu mai permisiv la comunicarea cu presa, la raporturile cu mass-media?*

R.P.: Era mult mai constant în relația cu presa, deşi avea şi el nişte dezamăgiri mari şi i se părea adesea că nu este înțeles, că nu e sprijinit, că presa nu realizează că va fi mai rău şi nu mai bine dacă se vor întoarce cei de dinainte, dar îşi ascundea amărăciunile de genul ăsta. Acolo problemele

erau de altă natură. Eu participam prea puțin la partea de discurs care i se făcea preşedintelui. Şi, din cauza asta, uneori felul în care prezentam eu lucrurile şi felul în care erau prezentate în discursurile sale, fără să ducă în direcții divergente, nu concordau sută la sută. De exemplu, eu am încercat întotdeauna să atenuez acele declarații tăioase făcute la începutul intervenției NATO în Iugoslavia. Eu am vorbit de partea bună a lucrurilor, că războiul se va termina repede, că nu e un conflict care să ne pună în incompatibilitate cu poporul sârb, ci doar cu Miloşevici, că Miloşevici va pleca, că relațiile se vor reface, că imediat ce se va termina războiul o să le întindem acolo şi cimentul nostru şi curentul nostru, că suntem mai aproape, că o relație construită în atâta timp nu se degradează atât de repede. Era o mare diferență, măcar de formă, între a declara intervenția necesară şi legitimă înainte să cadă prima bombă şi modul în care eu tot încercam, dacă vrei, să pun batista pe țambal. Tot aia se întâmpla, dar nu vorbeam la fel de apăsat despre lucrurile astea, pentru că oamenii se uitau la televizor, pentru că piloții mai greşeau, pentru că vedeai seara cum au lovit rata

comunală, pentru că oamenii reacționau emoțional la lucrurile astea, în timp ce sigur factorii politici privesc de la înălțimea deciziilor, de la nivelul statelor unde se mai întâmplă şi nenorociri din acestea. Important este ca, în ansamblu, războiul să ducă la un rezultat corect şi la cel pe care şi l-au propus. Deci, eu crezând, ca şi preşedintele Constantinescu, în necesitatea acestei intervenții şi în faptul că era singura formulă să se termine cu veşnicele conflicte din Balcani, nu vorbeam la fel despre ele pentru că aveam contact cu tot felul de oameni care se uitau la televizor şi erau îngroziți de ce se întâmpla şi era şi normal să fie. Asta a fost o deosebire între discursul său personal, direct şi discursul meu.

AS.: *Nu i-ai sugerat tonul pe care să-l folosească?* R.P.: Nu am fost consultat când a făcut declarația respectivă.

A.S.: Ulterior nu i-ai propus să îşi atenueze mesajul? R.P.: Nu a mai repetat-o. După care eu m-am tot străduit să temperez toate notele stridente,

pentru că îmi dădeam seama că pentru oameni chestiunile de viață şi de moarte contau mult mai mult decât realitatea că regimul acela nu mai putea fi tolerat în Balcani. Aşa cum nu mai putea fi tolerat la nesfârşit Sadam Hussein în Irak.

AS.: *Cum a ajuns Emil Constantinescu să îşi numească purtător*

de cuvânt după doi ani de mandat? Ce a descoperit? R.P.: A descoperit că avea o relație din ce în ce mai dificlă cu presa, aceeaşi presă care, în primul an de mandat, l-a ținut în brațe, care l-a adus pe val, care aproape că l-a purtat pe brațe în perioada cât a fost în opoziție, în care el reprezenta alternativa, ajungând după moartea lui Coposu să fie şeful coaliției, nu doar candidatul la Preşedinție şi în care se puneau o groază de speranțe.

Răsvan Popescu: „M-am simțit mai bine ca purtător de cuvânt la Cotroceni".

AS.: *Cum e Emil Constantinescu?*

R.P.: Cred că e un personaj destul de nedreptățit. Nici nu putea să fie cu mult mai bine. Când în patru ani faci dintr-un profesor universitar

preşedintele unei țări, care nu vine din interiorul sistemului, spre deosebire de Ion Iliescu, care este o prelungire a vechiului sistem şi care s-a modernizat, a învățat din mers, a înțeles că un anumit mod de organizare socială nu mai funcționa demult, nu poți avea un rezultat spectaculos. Viteza cu care Ion Iliescu a înțeles să se adapteze la lumea modernă este, din păcate, viteza cu care România a avansat în aceşti 13 ani, adică mai încet decât vecinele de soartă. Şi în această linie a apărut ieşirea din sistem. Dacă lucrurile nu au funcționat s-a datorat faptului că s-a înțeles mai greu că un sistem nu înseamnă strict un eşichier de partide care îşi dispută puterea politică după regulile democratice. Ci are şi o adâncime de aisberg, care înseamnă să încerci să faci democrație cu oameni vechi, dintre care unii se modernizează mai repede, alții mai încet, alții deloc. Radu Vasile vorbeşte la un moment dat, în cartea lui, de structuri, de anumite combinații între factorii economici, politici, ai fostei securități şi care au anumite interese de a pescui în apa asta tulbure, de a menține tranziția asta pe loc, o înaintare

foarte lentă, pentru că ele se modernizează foarte încet şi greu. Dacă ele au astăzi o anumită influenţă, mâine influenţa lor va fi mai mică şi din ce în ce mai mică pe măsură ce vom fi înghiţiţi în Uniunea Europeană. Toţi aceşti factori ţineau lucrurile pe loc pentru ca istoria să se desfăşoare foarte încet astfel încât să aibă timp să acapareze noile poziţii sau să le păstreze pe cele pe care le deţineau înainte, în fruntea lor stăteau oamenii de vizibilitate, fostul şi actualul preşedinte fiind cei mai vizibili dintre ei. Din linia asta s-a ieşit la un moment dat, în 1996 s-a produs o fractură în urma căreia un profesor universitar, ce *se* apucase de politică cu câţiva ani în urmă, a devenit preşedintele României. La fel la Guvern. Un om care fusese iniţial procuror şi ulterior activist sindical şi care câştigase pe un val de simpatie Primăria devenea prim-ministru fără nici o experienţă în aşa ceva.

AS.: *A fost greşeala electoratului?*

R.P.: Nu cred că a fost greşeala electoratului. A fost imaturitatea noilor forţe politice. La urma urmei, îl aveau atunci la dispoziţie şi pe Mugur Isărescu.

AS.: *Şi la Preşedinţie ce altă variantă aveau?* R.P.: Discursul ăsta te duce la concluzia că nici nu aveau şi că nu putea să fie mult mai bine şi că un om care nu avea acest aisberg în

spate nici nu a fost tolerat decât o perioadă. Asta e declaraţia lui - că a fost învins de Securitate, declaraţie care a fost persifiată şi de care foarte mulţi şi-au bătut joc. Nu e vorba aici de Securitate în sens strict. Eu cred că are o anumită bază declaraţia aceea. Constantinescu a fost tolerat o perioadă de acest gigantic aparat invizibil pentru că nu a avut ce să facă. El fusese adus de votul popular, dar nu a reuşit să-şi impună oameni până la nivelurile de bază, şi nu e vorba doar de el personal, ci de toată coaliţia. Aceasta a fost încercarea care s-a numit cederizarea, de a nu se limita la vârful puterii, ci de a încerca să îşi împingă oamenii pe structuri în jos. Sigur că a fost puternic respinsă şi atacată mediatic ca o operaţiune de ocupare de funcţii, de a alerga după ciolane. De fapt, se punea problema înlocuirii

vechilor structuri cu oameni noi. Pe de o parte, aceşti oameni noi erau şi destul de puţini şi nu în totalitate noi, că şi ei trăiseră în acelaşi sistem, iar, pe de altă parte, nu aveau experienţa de a conduce şi de a se lupta cu acest aparat. De aceea spun că situaţia nu ar fi putut să fie mult mai bună. Dacă s-ar fi câştigat timp, sigur că încet-încet în aceste structuri ar fi fost din ce în ce mai mulţi oameni, nu numai ataşaţi democratic, dar şi profesionişti în ceea ce făceau acolo.

AS.: Presa /-a scăpat *din braţe. Cine a greşit?* R.P.: Presa nu creează opinie, cel puţin n-a făcut-o până acum. Presa preia opinia majoritară pentru că ea trebuie să se vândă, în momentul când curentul este favorabil, presa ţine cu tine. De aceea, în primul an de guvernare, presa e alături de tine. După un an, când scazi în sondaje, presa acceptă să te critice. De ce?! Pentru că sunt din ce în ce mai mulţi cetăţeni nemulţumiţi. Dacă, dimpotrivă, ai o cotă destul de ridicată, vor fi destule ziare, posturi de televiziune care să te susţină. De regulă însă, li se pare că nu au nevoie de comunicare...

A.S.: Că merită perioada de graţie până la sfârşitul mandatului... R.P.: Exact. Că nu au nevoie de presă, că sunt pe val, că stau bine în sondaje, în momentul când înregistrează o cădere, intră în panică şi, în loc să încerce să comunice mai bine, dau vina pe comunicare.

AS.: Se *apropie perioada în care vom avea un corp de comunicatori*

profesionişti? R.P.: Nu cred că suntem în progres din acest punct de vedere.

A.S.: De ce ai ales Consiliul Naţional al Audiovizualului la sfârşitul mandatului?

R.P.: Era un loc care avea legătură cu ce ştiam eu să fac. Nu căutam sinecure.

AS.: *îţi reproşezi ceva? Ce nu ai mai face?*

R.P.: Nu aş mai lucra cu Radu Vasile. Mi-am făcut nişte iluzii la

vremea respectivă cum că poate fi prezentată şi latura lui bună, că se poate trece sub tăcere cea de superficialitate. A fost un joc în care nu trebuia să intru. Trebuia să apreciez partea lui bună, cea care există. Venea după Ciorbea, care era mai bine pregătit economic. Acum, privind retrospectiv, îmi dau seama că partea asta ieşea oricum la iveală şi că nu era doar o problemă de imagine, ci o problemă care îl afecta în acțiunile lui. M-am simțit mai bine ca purtător de cuvânt la Cotroceni.

AS.: *Ai mai accepta funcția asta?*

R.P.: Nu cred, e o etapă consumată. Dacă ar fi un om în care să cred în mod deosebit, poate aş face o execepție. Altfel, aşa, pentru mine, ca experiență, e depăşită.

21 7

RADU VASILE

Născut la 10 octombrie 1942, la Sibiu. Absolvent al Facultății de Istorie, Universitatea din Bucureşti - 1967; Doctor în ştiințe economice - 1977; Profesor universitar la ASE - 1993; Prim-ministru al României: 1998-l999. Autor a numeroase lucrări în domeniul istoriei economiei; autor al romanului *Fabnaus* şi al volumelor de poezii *Pacientul român* şi *Echilibru în toate.*

11

RADU VASILE

„Dacă nu ploua la Helsinki", f ceea ce *îmi spun când mă gândesc la modul în care* ***Radu Vasile**** *a fost debarcat în decembrie 1999.*

Termenii în care lucrai cu Radu Vasile ți-i stabileai singur. Miza mult pe bunul-simț al omului şi pe faptul că se autosesiza. Era în general tăcut şi foarte rar vorbea despre el. Asculta sau te ignora. Am auzit multe poveşti despre el. Că se uita la meciuri, la telenovele, că amâna primiri ca să se uite la televizor. Nici nu ştiu dacă nu ar trebui să îi admir pe cei care au reuşit să facă foarte *credibilă această imagine îndepărtată de adevăr, şi o spun în cunoştință de cauză. Mi-am confruntat impresia cu cea a lui Costin Borc, prim-consilier al premierului, o persoană mult prea corectă cu amintirile sale ca să se mintă, îmi spunea acelaşi lucru: poveşti. Cel mai des îl surprindeam jucând*

şah pe calculator. Povestea cu telenovelele şi meciurile a căpătat dimensiuni mitologice. Nu exclud faptul ca cineva să îl fi surprins cu televizorul lăsat pe o telenovelă, dar nu se poate spune că era un „fân", îi plăceau meciurile şi nu era singurul care îşi programa întâlnirile în funcţie de un meci important. Nici acum nu văd nimic rău în asta.

Despre Radu Vasile pot spune că era un timid, iar natura lui introvertită s-a accentuat şi mai mult după infarct. Rareori îl

1998-l999, Prim-mimstru.

vedeam relaxat, cum rareori îl auzeam să ne reproşeze ceva. Aerul mucalit, mustaţa care îi ascundea mereu un zâmbet uşor reţinut, gestul de lehamite al mâinii cu care punea capăt unei discuţii, vorba zeflemitoare şi tonul care lăsa să se înţeleagă „mă plictisiţi" *au făcut un profil de prim-ministru catalogat drept* „şuetist de bodegă". Nu *am priceput niciodată dacă lipsa lui de reacţie venea pe fondul convingerii că nu are rost pentru că nu are cu cine sau dacă el era structural comod.*

Cu siguranţă ştia mai multe decât înţelegeam eu, dar asta nu mă determină nici măcar acum să nu constat lipsa de fermitate. De la oameni care i-au devenit consilieri împotriva voinţei lui până la momente tensionate în şedinţele de guvern, toate m-au convins că nu putea sau nu voia să ridice tonul şi privirea. Când miniştrii transformau temele în subiecte de hartă, cu acuze care ridicau nivelul adrenalinei, Radu Vasile se ridica şi îi spunea unuia dintre miniştrii de stat: „Domnu" Valerică, vă las pe dumneavoastră să prezidaţi. Mă întorc imediat." *şi apoi îl punea pe Petrişor* Pe/u, *unul dintre colaboratorii apropiaţi, să îl anunţe când terminau să se confrunte. Poate că neimplicarea lui în hârjoanele ministeriale a şi făcut posibilă păstrarea acelei coaliţii care, repede şi intempestiv, mai crea o criză.*

Acest „j e m'en fiche" *arborat public m-a făcut să am ca ziarist o părere extrem de rezervată faţă de el. îmi amintesc de vizita greu de uitat din Italia, din 27 iulie 1998. Eram ziaristă la Mediafax. Delegaţia română avea cel puţin un atribut care o evidenţia. Era formată din cel puţin 100 de persoane. Cred că doar vizita în Israel, tot de pe vremea lui Radu Vasile, a mai egalat numărul.*

Erau aproximativ 30 de persoane din stafful lui Radu Vasile, 30 de ziarişti şi vreo 40 de oameni de afaceri. Toţi eram îmbarcaţi în acelaşi avion, aşa încât, când am ajuns pe aeroport, unde se aflau gazdele, nu ne mai terminam, formând un lung şir de şatră. Cost/n *Borc îmi spunea, la Torino, ce imagine nefavorabilă a lăsat delegaţia, cel puţin prin cantitate. Atunci, am avut o discuţie destul de abruptă şi probabil de acolo mi s-a şi tras, ca să spun*

aşa, *propunerea să mă alătur echipei premierului. Costin Borc m-a contrat la un moment dat spunându-mi:* „E uşor să stai de partea cealaltă şi să critici. Vino să vezi cum e înăuntru şi încearcă să ajuţi ca lucrurile să arate mai bine".

Gândindu-mă retrospectiv la ceea ce constatasem ca ziarist despre premier, multe motive nu aş fi avut ca să cred că /-aş *fi putut face să reconsidere dialogul cu presa. Ca purtător de cuvânt al PNJCD, Radu Vasile nu avusese o relaţie deficitară cu media. Era simpatic, chiar simpatizat, iar pe atunci aerul lui de „şuetist de bodegă", „ghiulul", „unghia" nu deranjaseră prea mult şi nu respingeau prea tare. Ca prim-ministru, slăbiciunile* /-au *devenit inamici.*

Revenind la megalitica vizită, îl auzeam pe Radu Vasile, în salonul hotelului rezervat delegaţiei, unde se afla şi presa, pentru a urmări meciurile de fotbal - era în perioada Campionatului Mondial de Fotbal -, cum afirma că imaginea lui ca prim-ministru nu se supune regulilor presei sau ale celor din jur. Propoziţia asta mi-a fost dat apoi să o mai aud şi din partea altor oameni politici.

în acea vizită, delegaţia de ziarişti era formată din „greii presei", cum îi numeam pe directorii de publicaţii. Recunosc că Mihai Tatulici, despre care aveam o impresie supusă subiectivismului şi judecăţii tânărului ce respingea orice personalitate care avea faima construită de pe vremea comuniştilor, m-a surprins plăcut. A fost singurul din megastarurile presei care a lucrat cot la cot cu „negrişorii", adică noi, reporterii de rând. îşi făcea transmisiile alături de noi, discutam despre ce era cel mai important şi uneori ne zâmbea uimit că

„suntem tari şi pricepem", îşi bea cafeaua şi apa pe terase unde ne adăposteam de nevoie, dar şi de plăcere, ca să redactăm materialele de presă. Cumpărăturile, la care erau abonaţi de cum coborau din avion majoritatea şefilor de publicaţii, le-a făcut tot cu noi şi ne-a vândut ponturi bune pentru buzunarele noastre.

273

Adriana. Săfto/u. Vocile puterii

Radu Vasile a fost mereu suspectat că ţinea partea PD-ului. Ceea ce cred că a determinat acest lucru a fost relaţia lui cu ministrul Traian Băsescu, care nu era nicidecum una amicală, ci una ierarhică. Traian Băsescu, dincolo de temperamentul său vulcanic, a respectat întotdeauna ierarhia şi a cerut mereu acelaşi lucru în relaţiile lui cu colaboratorii. Radu Vasile era mulţumit că Traian Băsescu îşi asumase programul PSAL şi R/COP, singurul program, de altfel, care fusese dus până la capăt în relaţiile postrevoluţionare cu o instituţie internaţională.

Pot spune că, dacă cineva voia să facă treabă în Guvernul Vasile făcea, iar dacă nu avea chef, nu era deranjat. Dacă îl aprecia pe Traian Băsescu, îl aprecia pentru capacitatea lui managerială. Radu Vasile a avut curajul să promoveze măsuri foarte dure pentru acea perioadă, dar i-a lipsit forţa să îşi creeze un pol de susţinere. Credea că e suficient atâta vreme cât nu intra în conflict deschis cu nimeni. Şi varianta lui s-a dovedit perdantă.

Poate din complezenţă, poate pentru că într-adevăr asta crede, Radu Vasile face în discuţia cu mine o diferenţă între mine şi Răsvan Popescu, în favoarea mea. Singurul lucru pe care îl pot spune e că relaţia mea cu Radu Vasile era mult mai firească şi el era mult mai dispus să vorbească cu mine decât cu Răsvan. A fost unul dintre motivele pe care Cost/n Borc ie-a avut în vedere atunci când a căutat o alternativă la Răsvan.

Atunci când Costin m/'-a propus să mă alătur echipei, avusesem o înţelegere: să nu deţin funcţia de purtător de cuvânt. Dacă includerea mea în echipa guvernamentală i-am datorat-o, aşa cum am mai spus, lui Costin fiore, numirea ca purtător de cuvânt i-am datorat-o lui Răsvan Popescu.

Pe 27 octombrie 1998, la Palatul Victoria a avut loc una dintre şedinţele coaliţiei de atunci, numită, în formă prescurtată, CoCoPo. Din nou discuţii,

negocieri, tensiuni. Nu aveam ca atribuții comunicarea directă cu presa. *Colaboram cu Costin pe*

diverse materiale, aveam propuneri de media planning, discutam cu presa, dar niciodată nu făceam declarații oficiale, în seara respectivă, am plecat acasă pe la ora 18,00, lăsând *ședința în desfășurare, îmi amintesc foarte clar că am ajuns la ușa casei, când mă sună Borc și mă întreabă precipitat unde sunt.* „Acasă!", *am răspuns. Urla ceva în telefon și îmi reproșa că nici eu, și nici Răsvan nu suntem la birou căci* „trebuia să faceți o declarație de presă". Nu m/'-a dat *timp să îi explic că nu eu fac asta. La puțin timp după discuția cu Borc, mă sună amicul George Solomon, prezent la conferința de presă, și îmi spune:* „Ați bulit-o. A venit Vasile și, înainte să o înceapă, a spus că face el declarația de presă, dacă tot nu mai are purtător de cuvânt". *Am așteptat dimineața să văd care vor fi urmările. Nu* a *trebuit să aștept prea mult, că am fost sunată de la Cabinetul premierului și chemată de urgență la birou. Când am ajuns, deși mă așteptam la cu totul alt final, era deja făcută decizia de numire a mea ca purtător de cuvânt, îl dublam pe Răsvan. Așa se găsise de cuviință să se tranșeze situația. Să fim doi: în două ture, după cum a explicat Răsvan, spre hazul ziariștilor, unul în tura de dimineață, celălalt în tura de după-amiază. îmi amintesc că un ziar își* mărturisea *curiozitatea: pe când tura de noapte?*

în perioada aceea îmi lipsea *curajul de a ridica probleme de atitudine. Ceea ce observa presa erau doar declarațiile contradictorii ale membrilor Guvernului. Din păcate, Radu Vasile a* fost nedreptățit. *Realizam pas cu pas că deciziile luate erau dure și importante, dar mai știam că războiul declarațiilor din interior făcea imposibil să se audă și altceva.*

Nu l-am crezut niciodată pe Radu Vasile un naiv, dar faptul că evita confruntările l-a adus în situația ridicolă de la sfârșitul mandatului.

Trebuia să fie prezent la Helsinki, alături de Emil Constantinescu, în decembrie 1999, când se certifica începerea negocierilor cu UE. Se auzea deja că era pus la cale un plan de demitere, dar, în

lipsa unor prevederi constituționale m acest sens, ne bazam pe faptul că amândoi vor avea o discuție şi vor găsi o cale amiabilă de a rezolva situația. Noi, câțiva dintre consilieri, susțineam că e obligatoriu să fie acolo, la Helsinki. România era pe drumul integrării şi datorită lui Radu Vasile şi merita să fie în poza de familie. Biletele de avion erau deja luate.

Cu o zi înainte de ziua plecării, consilierul de politică externă, Victor Chiujdea, intră precipitat în birou şi îmi spune să încerc să vorbesc cu primul-ministru pentru că acesta nu mai vrea să meargă la Helsinki, îmi era greu să cred că nu e doar un moft de moment. Nu era prima dată când ne punea pe jar mai mult sau mai puțin motivat, îl întreb care e motivul. Şi, la aflarea lui, mi-am dat seama că nu se mai putea face nimic, în telegrama primită de la Ambasada din Helsinki era trecut buletinul meteo. Şi la Helsinki ploua! Iar Radu Vasile dovedea încă o dată că era meteo dependent. Era obosit şi vremea ploioasă îl indispunea foarte tare. La Praga, s-a întâmplat un incident similar, în Grecia, aproape la fel. Au fost anulate momente de program şi ne-am întors mai repede acasă pentru că vremea devenea agitată, mohorâtă, ploioasă. Omeneşte îl înțelegeam, dar atât. Ştiam că nu mai era nimic de făcut. A încercat Petrişor Pe/u să *îl abordeze, dar fără succes. Dacă nu ploua la Helsinki, poate că debarcarea lui Radu Vasile ar fi* fost amânată sau, oricum, s-ar *fi desfăşurat în alt ton şi în alt mod. Şi aşa s-ar fi evitat încă un circ care a amprentat negativ acea perioadă. Nu putea fi premiant pe* scena de *la Helsinki şi apoi, a doua zi, schimbat.*

Radu Vasile*: „Am simțit că am muncit degeaba, că m-am străduit degeaba".

Adriana Săftoiu: Imaginea guvernelor din perioada 1997-l999 este poate cea mai proastă, deşi au fost guvernele care au luat cele mai

Interviu realizat în anul 2003.

Ri

adu Vasile

aspre măsuri de reformă, până la acea dată. De ce nu s-a reuşit o transmitere corectă şi eficientă a mesajelor? **Radu Vasile:** în perioada 1996-2000, lucrurile au stat aproape invers, în comparaţie cu ceea ce e acum, Tn sensul că nu a existat un instrumentar foarte serios de imagine decât cel creat de starea de spirit a populaţiei, care şi-a pus multe speranţe în guvernarea care începea în 1996.

A.S.: Să înţeleg că apreciaţi calitatea comunicării actualului guvern, R.V.: Aş caracteriza guvernul actual printr-un paradox. Este cel mai bine dotat guvern în ce priveşte tehnicile de comunicare şi modul în care se realizează aceasta, de la restricţia impusă mass-media până la atragerea mass-media. în mod curios, într-un astfel de guvern, cu o paletă foarte largă de instrumente de comunicare, purtătorul de cuvânt este cvasianonim. Personal, dacă mă întrebi cine este purtătorul de cuvânt al Guvernului, nu ştiu cum îl cheamă. Am auzit la un moment dat că a fost schimbat un bărbat cu o femeie. Este singurul caz în care purtătorul de cuvânt este cvasianonim.

A.S.: Să revenim la mandatul dumneavoastră. R.V.: în perioada mea, instrumentarul de imagine a fost foarte slab, dacă nu cumva chiar nesemnificativ. Nu există o instituţie, cum a avut actualul guvern - un minister -, iar cei care s-au ocupat de Departamentul informaţiilor publice, din punctul meu de vedere, au fost neaveniţi. Indiferent care e părerea lor despre ei înşişi, din punct de vedere profesional au fost realmente neaveniţi. Şi aceasta a dus la situaţia în care, într-o guvernare care a pus bazele creşterii economice, proceselor de integrare în NATO şi UE, a rezolvat probleme de o acuitate şi de o gravitate ieşite din comun, irepetabile, cum ar fi vârful datoriei plăţii externe, când România putea fi în situaţia de incapacitate de piată, mineriada, Bancorex, o catastrofă din punct de vedere financiar. Toate aceste lucruri nu numai că au trecut neobservate, dar nici nu au fost prezentate în mod coerent opiniei publice şi ulterior au fost trecute cu vederea ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Am auzit voci din guvernarea actuală spunând că, în perioada aceea, produsul intern brut a scăzut. Dacă a scăzut produsul intern brut în acea perioadă, orice om cu scaun la cap îşi dă seama că măsurile în cauză au fost extrem de dure şi au

determinat asemenea consecințe naturale. Dacă vrei, e ca şi

cum un organism care suferă de anumite insuficiențe şi căruia i s-a aplicat un tratament foarte dur s-a simțit slăbit şi după aceea a început să îşi revină. Ca urmare, creşterea economică, de altfel cum am şi preconizat-o într-un interviu prin 1999, a început din trimestrul al lll-lea al anului 1999. România a fost luată în calcul de NATO, o dată cu decizia luată de Guvernul pe care l-am condus, în privința intervenției în Kosovo, în 1999. Procesul de integrare în UE a început o dată cu decizia de la Helsinki, în timpul guvernării mele. Dacă toate acestea nu ar fi existat, România ar fi fost mult mai în urmă decât se află astăzi. Eu nu înțeleg de ce, din motive politicianiste, se neagă aceste realități.

AS.: *Dar oare incoerența de atitudine şi mesaj nu se datorează şi problemelor din cadrul coaliției de atunci?*

R.V.: Pe de o parte este şi vina noastră, pentru că nu a existat o instituție coerentă care să facă cunoscute aceste aspecte. Mai mult decât atât, din cauza modului conflictual în care a evoluat situația chiar în sânul coaliției, o parte din membrii coaliției, unii chiar de frunte, care ocupau atunci funcții importante în stat, nu vor să amintească de succesele acestei perioade pentru că nu agreează o persoană sau alta. Perioada 1996-2000 nu a avut un instrumentar diversificat, sistematic şi coerent, de imagine, în schimb, a avut purtători de cuvânt care aveau grijă mai degrabă de propria lor imagine decât de cea a Guvernului. Nu a existat o conlucrare serioasă între purtătorul de cuvânt şi primul-ministru. Faptul că persoana respectivă se considera un fel de mare creator din toate punctele de vedere a afectat-o ca funcționar al Guvernului, promovându-se mai degrabă pe sine decât Guvernul pe care trebuia să îl servească, îmi amintesc de modul în care prezenta cu o privire foarte plictisită, chiar scârbită, anumite aspecte ale politicii Guvernului, dând de înțeles prin atitudine că el se detaşează şi că e obligat să spună ceea ce spune.

AS.: Cum *ar fi trebuit* să *fie purtătorul de cuvânt? Până la urmă, e*

o funcție pe care ați deținut-o în cadrul PNȚCD. R.V.: Aş spune că avem două tipuri de purtători de cuvânt. Primul, care ar putea fi numit megafonul Guvernului, în sensul că Ti pui pâlnia la gură, iar primul-ministru vorbeşte prin el. Purtătorul de cuvânt este o masă inertă, lipsită de semnificație, cum se întâmplă în cazul celor din actualul Guvern. Eu nu văd semne de personalitate la actualul purtător de cuvânt, care reprezintă doar punctul de vedere al Guvernului, ceea ce mi se pare normal

De *vorbă cu purtătorii de* cui.

Radu Vasile

până la un punct. Ce nu mi se pare normal este stilul tehnic şi arid de prezentare. Am auzit, mai mult la radio, turuitul persoanei respective, de nu rețineai mai nimic din ce spunea, informația nu era deloc prelucrată pentru a o face accesibilă şi suportabilă, la urma urmei. Şi cel de-al doilea tip, purtătorul de cuvânt care are personalitate distinctă şi o contribuție personală la transmiterea mesajului guvernamental. Aici, te-aş numi pe tine, pe Gabriela Firea, pe lonuț Popescu şi, nu în ultimul rând, pe Bogdan Baltazar, care a făcut o figură aparte în toată galeria purtătorilor de cuvânt. Din păcate, în perioada 1996-2000 a existat şi un tip intermediar, care combina cele două formule, dar exagerându-le pe amândouă. Pe de o parte, prezenta punctul de vedere al Guvernului, dar pe de altă parte exagera contribuția personală şi punea o amprentă personală care de cele mai multe ori era negativă, şi aici e cazul Sui Rasvan Popescu. Nu puteai să crezi în deciziile Guvernului, când ele erau prezentate de o persoană ce arbora o mină care era în dezacord cu ceea ce spunea.

A.S.: Care ar trebui să fie statutul purtătorului de cuvânt: om politic sau un tehnician?

R.V.: E o întrebare care atinge o latură a tranziției şi în acest domeniu, în mod logic şi natural, şi cum se petrece şi în alte țări, purtătorii de cuvânt sunt, mai mult sau mai puțin declarat, persoane politice, iar dacă nu, atunci fac parte din stafful inițial al primului-ministru sau al preşedintelui, în România însă, au fost selecționați din mediul presei. Explicația ar trebui găsită în aprecierea unor politicieni cum că o asemenea soluție ar tempera, într-o formă sau alta, atitudinea presei, ar face-o mai blândă. Să aduci un

ziarist de la un anumit trust de presă ar garanta o atitudine mai binevoitoare. E o formă de captat/o *benevolentiae,* ca să nu spun de cumpărare a bunăvoinței din partea unor politicieni care se simt nesiguri pe ei. în mod natural, purtătorii de cuvânt trebuie să fie politicieni.

A.S.: Chiar şi la un guvern tehnocrat?

R.V.: Absolut. Am funcționat practic precum un guvern tehnocrat sau eu cel puțin am funcționat ca un tehnocrat, ca dovadă că cei care m-au promovat m-au şi eliminat. Dacă aş fi acționat în sensul celor solicitate de ei, probabil că aş mai fi funcționat încă în PNȚCD. Şi, într-un guvern tehnocrat, ar trebui ca purtătorul de cuvânt să fie politician şi dacă nu, să aibă foarte multe legături în mediul politic.

AS.: *De ce nu* v-a{/ numit *propriul* purtător de cuvânt? La fnvestire, *anunțați chiar că o să vă numiți trei purtători de cuvânt, fiecare specializat pe un domeniu.*

R.V.: La momentul respectiv, nu am realizat exact situația şi ulterior mi-am dat seama că nu aveam de unde să recrutez oameni apropiați de mine pentru că eram, de fapt, destul de singur, iar cei câțiva care îmi fuseseră alături erau deja în echipă, dar nici unul nu avea date pentru funcția de care vorbim.

AS.: *V-ați demotivat foarte repede. Asta a fost senzația mea şi probabil de aici şi imaginea de* „je m'en fiche" de care *erați suspectat.* R.V.: Mânați din spate de Emil Constantinescu, care avea propria lui politică, inclusiv în economie, mi-am dat seama repede că nu mai am cu cine continua şi că, mai devreme sau mai târziu, s-arfi produs mişcarea din decembrie. Şi, într-adevăr, am înregistrat o astfel de demotivare. Am simțit că am muncit degeaba, că m-am străduit degeaba, nu mai vorbesc de infarct, ca să nu se spună că îmi plâng soarta. Toate astea sunt inutile, atâta timp cât cei care ar trebui să susțină ceea ce s-a făcut în perioada aceea îşi urmăresc doar scopul propriu, personal şi, adeseori s-a dovedit, atât de meschin. Reacția primitivă a acestui grup, aproape animalică, de parcă ardea pădurea, m-a lămurit că nu se mai poate continua şi, într-o formă sau alta, deşi

întotdeauna am subliniat într-o manieră ironică filozofia baladei Miorița, m-am comportat aşijderea ciobănaşului care ştia că va fi omorât şi, în loc să se apere, îşi lua rămas bun de la cei din jur şi îşi săpa singur groapa. Alegoric, aşa s-a întâmplat şi cu mine. Ştiam că urma să îşi pună în aplicare planul Constantinescu şi am renunțat, am stins toate motoarele şi am mers în virtutea inerției.

Radu Vasile:.....să conduci un asemenea guvern era o

performanță, să îl conduci fără sprijinul partidului şi cu adversitatea preşedintelui e un miracol!"

AS.: Nu *credeți că ați greşit?*

R.V.: Categoric că am greşit. Din păcate, nu există o şcoală pentru prim-miniştri. Din fericire pentru mine, sunt poate printre puținii care au

învățat din ce s-a întâmplat atunci şi, mai ales, din ce s-a întâmplat după. Inițial, eu am stabilit vreo şapte consilieri care urmau să formeze echipa. Apoi, au venit bonusurile de la Cotroceni, persoane pe care nu le mai voia acolo şi trebuiau plasate pe undeva. Nu are rost să dau nume. Eu nu am avut un grup de consilieri care să mă consilieze în situații de criză, în situații bune, îi găseam, conform vorbei *„succesul are o mie de părinți, înfrângerea e orfană".* Când criza era pe punctul de declanşare, unul nu a venit cu o soluție, lucru valabil şi pentru grupul de la Braşov, în loc să ia atitudine publică, fermă, precisă, categorică, n-au făcut nimic. Aşa că am rămas singur.

AS.: Ce nu *ați mai face?*

R.V.: în primul rând, nu aş mai accepta funcția dacă nu aş avea puterea, în condiții democratice. Să fiu preşedintele partidului care mă desemnează în funcție. Nu poți fi prim-ministru fără să fii preşedintele partidului, mai alesîntr-o țară ca România şi mai alesîntr-un partid ca PNȚCD, unde fiecare om este un centru de putere. Eu eram prim-ministrul, dar preşedintele partidului era în altă parte, cu alte influențe, în al doilea rând, nu aş accepta dacă în anumite puncte-cheie nu ar fi oamenii mei,

oameni declarați ai mei, pe care i-aş lua de mână şi i-aş pune acolo, în al treilea rând, aş crea un minister al informațiilor în care rolul principal ar fi comunicarea pe toate planurile, pe toate direcțiile, într-o astfel de manieră încât oamenii să înțeleagă ce este de înțeles, lucru valabil şi pentru reprezentanții mass-media, care, dincolo de interesele pe care le au, sunt şi ei oameni ai acestei țări şi trebuie să fie şi mulțumiți când se înregistrează succese.

A.S.: Credeți totuşi că purtătorul de cuvânt, şeful D/P, putea să *acopere tăvălugul de controverse din sânul coaliției, acele declarații care puneau un ministru împotriva altui ministru? A fost o perioadă foarte greu de gestionat din punct de vedere al mesajului.* R.V.: Cred că ce spui tu a fost partea cea mai negativă, cea mai gravă a guvernării care a dus la disoluție. în perioada 1992-l996 se crease o mentalitate de tranşee. Fiecare stătea în tranşeea lui şi cum ridica unul capul, cum se trăgea. Dacă treceai cumva No-Marf s *Land-u*\, erai considerat colaboraționist. Acest lucru s-a menținut şi în perioada 1996-2000, pe fondul unui conflict acut între PNȚCD şi PD. Eram în Turcia, în vizită oficială, şi eram asaltat de întrebări pentru că ministrul

de atunci al Industriilor, Radu Berceanu, schimbase conducerea Distrigaz, oameni puşi de loan Mureşan. Mureşan, un individ care nu are ce căuta în politică, incitase tot PNȚCD-ul şi îmi cerea să vin repede la Bucureşti să îl schimb pe Berceanu. Toate astea se întâmplau la o săptămână după ce preluasem funcția. Cum se putea conduce aşa ceva?! Lumea nu ştia toate acestea, inclusiv cei care vorbeau vrute şi nevrute. Fiecare ministru se considera atunci nu membru al unui guvern, ci şef al unui miniguvern. Miniguvern avea Marga la Educație, care agrea punctele de vedere ale sindicatelor şi punea Guvernul în situații dificile în negocierile generale. Miniguvern era la Agricultura lui Mureşan, care făcea ce voia şi se ducea şi se plângea la preşedintele PNJCD, Diaconescu, care îl susținea. Şi tot aşa. Numai să conduci un asemenea guvern şi era o performanță, să îl conduci fără sprijinul partidului şi cu adversitatea preşedintelui e un miracol!

AS.: *Şi totuşi, au existat la începutul mandatului dumneavoastră şase luni de tăcere, când săbiile stăteau în teacă.* R.V.: în teacă stăteau, darzornăiau. Atunci au înțeles, mai ales țărăniştii, că era ceasul al doisprezecelea şi că puteau să dispară. Pe moment au tăcut. Marea problemă a unui guvern de coaliție într-o țară ca România - pentru că în alte țări, ca Olanda şi Suedia, principiul solidarității funcționează de o sută de ani - a fost că performanțele Guvernului se doreau asumate de un anumit partid, care acționa ca atare, iar neperformanțele erau atribuite altor partide. Ca urmare, nu e de mirare că miniştrii se criticau între ei fiecare avea un teren de vânătoare, O asemenea situație era mană cerească pentru presă. Uită-te ce se întâmplă acum, când e un singur partid de fapt care domină scena, când miniştrii nu mai vorbesc între ei, şi nu se duc la talk-show cu adversari politici, cu reporteri care spun „nu-/ aşa, *domnule ministru, că va fi bine?',* că le dă bilă albă că domnul ministru e nemaipomenit. Atunci erau discuții cu adversari politici. Pentru presă, atunci era un adevărat paradis, ar trebui să ne fie recunoscători.

AS.: *Ați încercat totuşi să aveți discuții cu Ion Diaconescu, cu Emil Constantinescu, să încercați să aplanați conflictele?* R.V.: Cu Diaconescu am încercat de vreo câteva ori, atrăgându-i atenția asupra mersului negativ al lucrurilor. Răspunsul era aproape stereotip: *„Domnule, ce să fac, cei din partid cer",* îmi cereau să vin mai des la

țărănişti, să îi sprijin pe ei, astea în condițiile în care mă tot acuzau că îi susțin pe miniştrii democrați. Eu am fost singurul prim-ministru care a trimis Corpul de Control la miniştrii guvernului. Pe atunci era Grecea, care l-a controlat pe Mureşan, a controlat agenții guvernamentale, sunt rapoarte care au fost trimise organelor în drept. Acum se tot discută şi nu ştiu de ce nu se face apel la acele rapoarte. Era normal să fie lezați. Nici unul nu a înțeles exact cum eram, ce voiam să fac pentru țară. Poate că ulterior au înțeles, după 2000, dar nu garantez, mai ales dacă mă gândesc la nişte discuții recente.

Radu Vasile: „în general îți pare mai rău de lucrurile pe care nu le-ai făcut decât de cele pe care le-ai făcut, chiar şi prost".

A.S.: Cu Emil Constantinescu de ce nu ați putut avea o relație normală?

R.V.: Lui Emil Constantinescu nu am ce să îi reproşez, poate doar modul în care a acționat la demiterea mea. Demiterea în sine, ca act, nu o consider reprobabilă. Se întâmplă. Problema e cum s-a întâmplat şi că a evitat să aibă o discuție cu mine şi să cădem la o înțelegere, aşa cum se întâmplă în orice țară civilizată din lume. El a vrut să îşi arate muşchii, a folosit sfaturile de înalt profesionalism juridic ale lui Valeriu Stoica şi Alexandru Athanasiu, care au pus la cale debarcarea mea într-o manieră ce a devenit temă de doctorat şi, ca urmare, a fost menționată exact în actuala Constituție, astfel încât să se evite o asemenea situație. Constantinescu avea treaba lui, cu oamenii lui de la SIE, SRI, consilierii, el îşi făcea treaba. El a pornit de la început cu ideea ca Radu Vasile să nu fie prim-ministru, şi asta din 1996. Ceea ce e de neiertat, ca manieră de a te comporta. Participa la emisiuni televizate înainte de alegeri şi vorbea despre mine ca prim-ministru, dar în acelaşi timp l-a numit pe Victor Ciorbea. Eu eram candidatul de la televiziune. Am tras concluzia că era tentat de idee, că e un ins care ştie să tragă sforile şi că era omul mişcărilor subterane, care obişnuia să pună oamenii în fața faptului împlinit. El şi-a făcut datoria cu limitele lui, cu gândirea lui.

A.S.: Dar pe cine voia?

R.V.: în prima fază, pe Sorin Dimitriu, apoi pe Gavril Dejeu şi în ultima fază pe Radu Sârbu. începuse să acționeze şi în direcția lui Mureşan. AS.; *Mai există pentru mine un lucru nu* foarte c/ar. Pe *12 decembrie 1999 ar fi trebuit să participați în calitate de şef al Guvernului alături de Emil Constantinescu la reuniunea de la Helsinki care marca începerea negocierilor cu UE. în ultimul moment, erau luate şi biletele de avion, ați anulat plecarea. Apoi, la o zi, pe 13 decembrie, erați demis. Dacă v-ați fi dus la Helsinki, v-ar mai fi demis? De ce ați renunțat la plecare?* R.V.: în general îți pare mai rău

de lucrurile pe care nu le-ai făcut decât de cele pe care le-ai făcut, chiar şi prost. Acum îmi pare rău că am anulat acea deplasare. Aş fi mers cu el şi probabil ca mi-ar fi spus atunci ceva, căci era un om de dialog totuşi. Dar probabil că era capacitat de alte forțe. Nu m-am dus dintr-un singur motiv, sănătatea. Nu că îmi era rău, dar eram foarte obosit, venisem din Rusia şi trebuia să merg din nou în Nord, unde vremea e umedă. Apoi, eu cu avioanele nu am relații foarte bune. înclin să cred că poate ar fi fost greu ca a doua zi să îşi fi pus în aplicare planul.

AS.: *Nu v-am întrebat niciodată şi o fac acum, despre o situație tare tulbure când ați făcut infarctul. Atunci, fără să ştiu, am jucat un rol, grăbind lucrurile în altă direcție, după cum mi-am dat seama ulterior. Era duminică, erați la spital şi trebuia să anunț decizia de numire a celui care urma să asigure interimatul. Am ajuns la guvern şi aşteptam să vină decizia semnată de dumneavoastră şi să anunț presa, care era de dimineață în Palatul Victoria. A venit decizia pe care ați semnat-o în spital, prin care l-ați desemnat pe unul dintre miniştrii de stat să preia gestionarea activității guvernului.* Cost/n Borc *m-a anunțat că o voi face publică doar după ce voi primi un telefon de la Cotroceni, fără să ştiu ce trebuia să mi se spună. Simțeam doar că e o temporizare a unui moment şi mă simțeam uşor neliniştită, mai ales că toți colegii mei plecaseră din guvern şi, culmea, nu mai erau de găsit la telefon. Până la urmă, după vreo trei ore de aşteptare, într-o instituție în care eram doar eu, presa şi SPP-ul, am decis să prezint ceea ce îmi parvenise de la dumneavoastră. O găsisem pe doamna Gabi Stoica la telefon şi îi spusesem: „Eu nu mai aştept nimic. Anunț ceea ce a decis primul-ministru". A fost de acord cu mine. La nici cinci minute*

după declarația mea de presă, am fost sunată personal pe telefonul scurt de către preşedintele țarii, care nu a fost foarte amabil cu mine şi am înțeles din ton şi din vorbe că nu le făcusem nici o plăcere. Ce s-a întâmplat de fapt?

R.V.: Ai dejucat un plan. Urma să declare, căutând în Constituție un

refugiu, sfătuit de aceiaşi jurişti, că nu sunt în stare să îmi exercit mandatul, ceea ce nu era cazul. Se pregătea înlocuirea mea. Chiar o parte din anturajul meu, în timp ce tu erai singură acolo, se dusese la Cotroceni şi se frământau pe cine să pună în loc. De aceea a durat atât de mult telefonul pe care trebuia să îl primeşti, iar apoi ai fost admonestată. Trebuia nominalizată o persoană, iar tu ai dejucat o nominalizare posibilă, nu căzuseră de acord asupra persoanei, dar discuțiile erau în toi. iată o dovadă de care te-ai lovit singură. Aproape cred că, indiferent dacă mergeam la Helsinki, ar fi acționat în sensul demiterii, pentru că intenția o aveau deja încă de pe atunci. Dacă mergeam la Helsinki, poate nu acționau a doua zi, mă lăsau să stau de Crăciun. Eu ştiu că la sfârşitul lui octombrie erau deja decişi. Acest episod dă şi el o imagine semnificativă a ceea ce era puterea.

AS.: Ce *calități trebuie să aibă un purtător de cuvânt?* R.V.: Părerea mea e că trebuie să răspundă următoarelor exigențe: să facă parte din echipa celui care devine prim-ministru. Să aibă o experiență comună de cel puțin trei ani, în diverse situații. Să fie la fel de convingător atunci când prezintă punctele de vedere ale Guvernului ca atunci când ar vorbi despre propria lui familie. Să îşi asume anumite inadvertențe, care pot apărea în activitatea unui prim-ministru, care să nu ofere imaginea că prim-ministrul este nehotărât. Să beneficieze de un aparat în subordinea lui, care să se ocupe de imagine şi de comunicare, în care să existe sociologi, economişti şi specialişti în relații internaționale. Toate ştiute la nivelul profesionist, nu cu păreri bazate pe ceea ce se citeşte în ziare. Să ştie să întrețină o relație convenabilă cu presa. Am avut totuşi oameni buni în echipă. Costin Borc s-a lovit de specificul românesc şi a plecat înapoi în State, dar era unul dintre cei mai buni oameni din echipă. A fost o pierdere plecarea lui şi un câştig când a acceptat să lucreze în echipa mea. Gabriela Stoica, Petrică Peiu. Au fost oameni buni care au rămas ulterior şi în celelalte echipe guvernamentale. Unii au fost cu siguranță buni şi au ştiut să se şi orienteze.

285

IONUȚ POPESCU

S-a născut la 10 decembrie 1964, la Brăila. Este membru în Comisia pentru buget, finanțe, activitate bancară şi piață de capital şi în Grupul

Parlamentar Dreptate şi Adevăr PNL-PD (D.A.). A absolvit Academia de Ştiinţe Economice din Bucureşti, Facultatea de Finanţe şi Contabilitate. Din octombrie 1988 până în martie 1990 a fost economist la Administraţia Fluvială a Dunării de Jos. în 1990 a fost inspector la Administraţia Financiară Brăila, apoi între iunie 1990 şi martie 1991 redactor la ziarul *Libertatea,* între septembrie 1991 şi mai 1992 a ocupat postul de redactor la ziarul *Sportul românesc,* apoi, între mai şi septembrie 1992 a fost redactor la ziarul *Meridian.* începând cu 1993 a ocupat posturi în cadrul: BBC World Service - Secţia română, TVR, publicaţia *Banii noştri.* Până în anul 1999 a ocupat funcţia de redactor la ziarul *Cotidianul,* în 1999 devenind redactor-şef al sus-numitei publicaţii.

In ceea ce priveşte activitatea politică, a fost: în anul 2000, secretar de stat şi purtător de cuvânt al Guvernului României, membru PNL, consilier pe probleme economice al preşedintelui PNL, din februarie 2003, iar în anul 2004, purtător de cuvânt al Alianţei PNL-PD (D.A.).

12 IONUŢ POPESCU

Recitind interviul cu ***lonuţ*** **Popescu*,** *după aproape trei ani de când am vorbit cu el Mr-o cafenea din Dorobanţi, tot învârtind la ţigările lui de foi, într-un local cu miros puternic de cafea, lipsit de mondenitatea suratelor de peste drum de Piaţa Dorobanţi, mi-am dat seama că lonuţ mă intimidează. De fiecare dată când mă întâlneam cu el avea gesturi de un firesc care mă copleşea. Mi se părea un tânăr mult prea sigur pe el şi prea autentic pentru vârsta lui.*

Prima dată ne-am întâlnit, nu îmi amintesc altă întâmplare mai veche, pe 5 ianuarie 2000, la Guvern. Era aşezat la biroul unde îmi făcusem veacul mai mult de un an ca purtător de cuvânt. Nu ştiam cine va urma. Aproape toţi îl dădeau ca sigur pe Adrian Vasilescu.

Mi-am dat seama că e ultima mea zi la Palatul Victoria când, ieşind din casă, obişnuita maşină de serviciu nu era în parcare. Am aşteptat un sfert de *oră şi am sunat la birou să văd ce se întâmplase. Mi s-a comunicat laconic că nu mai aveam dreptul la maşina de serviciu. Mi s-a părut o metodă neinspirată de a ţi se anunţa sfârşitul. Aş fi preferat să ştiu de cu seară ca să*

nu ajung târziu, în ultima zi de serviciu, la ceea ce de mâine urma să fie fostul loc de muncă. Dar am văzut lucruri mult mai triste la plecarea lui Radu Vasile din Guvern.

Ianuarie 2000-martie 2000, purtător de cuvânt al Guvernului Mugur Isărescu.

Adriana. Săfto/u. *:'T puterii

Am intrat în birou, unde lonuț stătea aşteptându-mă. S-a ridicat în picioare şi cu un aer încurcat mi-a spus că nu ar fi vrut să se întâmple aşa, dar nu ştia unde să stea. Era noul purtător de cuvânt. Mi-am strâns puținele lucruri personale, /-am spus pe scurt *cam ce făceam în mod curent şi mi-am luat la revedere. Ne-am mai auzit apoi la puțin timp în urma unui incident de care şi acum îmi amintesc cu neplăcere. Genul de bârfe care sunt probabil inevitabile când se schimbă echipele. Nu lonuț era baza, dar era citat* ci'tându-mă. Voiam doar să rămân cu impresia pe care o aveam despre *el şi pentru asta era nevoie de o discuție.*

Imaginea lui lonuț, calm, dar mereu preocupat, am regăsit-o apoi în cafeneaua din Dorobanți. Cu el vorbeam mai puțin decât o fac în general. Mereu m-am comportat cu el ca şi cum nu aş fi vrut să îi consum timpul. Mă surprinde chiar şi acum când scriu uimirea mea în relația cu el. Apoi, în campania din 2004, când lucram în stafful candidatului Basescu, ne întâlneam şi mă întrebam oare ce legătură avea lonuț cu cei din jurul lui. Mi se părea cel mai straniu în conglomeratul acela de domni şi doamne agitați şi înfierbântați de competiție. Ridicam din umeri şi nu am găsit un răspuns mai bun decât cel pe care mi-l dăduse el în interviu: fascinația de a fi acolo unde se iau deciziile. Apoi, ministru de finanțe. Nimic nu mi se părea mai contrastant decât combinația dintre râsul lui lonuț, de copil mare amuzat de atmosfera din jur, şi asprimea pe care o avea *funcția lui.*

Gândindu-mă la lonuț, la opțiunea lui pentru politică şi în acelaşi timp la renunțări/e lui, ştiu sigur că nu aş fi decât un politician mediocru. Standardele sunt atât de coborâte încât îmi e imposibil să le fac față. M-am gândit de multe ori cum aş reacționa în situații date. Cu siguranță, aiurea. Am o problemă structurală. Teama de ridicol. Şi risc să devin atunci când încerc să pledez pentru cazuri care nu mă reprezintă. E una dintre deficiențele mele în relații.

Probabil că asta mi-a atras şi aprecierea că sunt aspră şi, mai rău, „acră". *Am învățat în timp că atunci când nu îmi place, pot* să şi tac. Nu e *obligatoriu să îi anunț pe toți că sunt*

împotrivă. Dar ca să susțin şi partea bună a lucrurilor, opțiunea mea de a nu mă încurca în minciuni şi pledări anapoda mi-a uşurat, într-o anumită măsură, relația cu presa. Atunci când nu e în regulă, nu e în regulă. Nu fac cazuistici inutile şi nu ofer căi ocolite. Aleg să tac sau să spun simplu „nu vreau să vorbesc despre asta". Nu e *suficient, dare onorabil în comparație cu propozițiile contorsionate la care recurg oamenii publici, în relația cu cei pe care i-am reprezentat public am recurs la acelaşi mod de a fi.*

Un inamic politic nu înseamnă că nu are uneori dreptate. Refuz să ofer variante de a combate împotriva evidențelor. Eroare e un cuvânt care poate să încheie un subiect problemă, nu neapărat să îl şi scuze. Pentru oamenii politici nu există eroare decât de partea cealaltă. Până la urmă, şi greşelile au farmecul lor: îți dau o motivație puternică, să repari. Mă obosesc convingerile, dar nu credința, îmi plac oamenii buni şi simpatici, iar politicienii trebuie „să aibă stomac", *iar eu cred că am doar ficat şi suport greu, incredibil de greu, mirosul dospit de nesimțire şi suficiență. Din fericire, am conştientizat* destul de repede ce nu pot să fiu. Vorba *unui amic: e important să ştii cu cine să nu votezi!*

lonuț Popescu*: „Eu nu voi mai fi purtător de cuvânt niciodată. M-am simțit foarte încorsetat".

Adriana Săftoiu: Unde lucrai când ai primit propunerea să devii

purtător de cuvânt *al Guvernului Isărescu?* **lonuţ Popescu:** Nu mai lucram nicăieri. Eram într-un moment când credeam că am ajuns să îmi împlinesc un vis pe care îl aveam de multă vreme, de mulți ani, dar pentru care nu aveam nici un temei să îl am, şi anume ca la 35 de ani să nu mai am nici un fel de slujbă. Acesta fusese visul.

Interviu realizat în anul 2003.

•'

A.S.: Adică ce să faci?

I.P.: Să trăiesc din ce produc eu, dar să nu mai fiu nevoit să am nici un fel de slujbă. Pasiunea mea e bursa. Eu mă joc pe bursă, vând, cumpăr acțiuni, ceva ce se poate face de acasă. Pentru asta nu îți trebuie un birou, o slujbă, o poți face în nume propriu, încheiasem conturile cu *Capitalul.* Avusesem o scurtă perioadă la *Ziua,* de unde m-am dat repede la o parte, şi Dumnezeu drăguțul avusese grijă aproape de fiecare detaliu. Chiar cu zece zile înainte să împlinesc 35 de ani am zis gata, nu voi mai fi salariatul nimănui, eventual dacă voiam să îmi fac eu o afacere. Deci asta se întâmpla pe 1 octombrie, căci eu sunt născut pe 10, de aia zic că avusese grijă la detaliu. Stăteam liniştit deşi aveam acum altă problemă. Cei din jur nu înțelegeau cum adică să nu ai nici un fel de sjulbă.

AS.: *Cine erau cei din jurul tău?*

I.P.: Toți, mama, prieteni, toată lumea. Eram oarecum compătimit. *Şi ce faci acum? Ce să fac, trăiesc, îmi gestionez singur timpul. Eh, n-are nimic, săracul de el...* mă compătimeau. Pentru mine asta a fost un şoc. Eu voiam să acreditez ideea de free *lancer.* Eu făceam în continuare emisiuni, scriam, dar pe colaboare, nu ca salariat. Pe 28 octombrie mă sună Adrian Vasilescu să mă întrebe dacă m-ar interesa ceva la Guvern, un post, dar fără să îmi dea multe detalii. A sunat şi atât. Apoi au venit Crăciunul, Anul Nou şi nu a mai dat nici un semn. Mi-am zis că o fi găsit ceva. Şi pe 5 ianuarie 2000 mă sună din nou şi îmi zice: *„Vino repede la Guvern că te aşteaptă premierul."* Bine, hai să mă duc. Intru la Isărescu. El zice: *„Domnule, avem două variante, ce vrei, consilierul meu sau purtător de cuvânt, ambele cu rang de secretar de stat'.* Trebuia să dau răspunsul foarte iute, de fapt pe loc, nu foarte iute. Zic: „OK, *purtător de cuvânt'.* Zice: *„Bine, atunci rămâi, că tot avem şedință de guvern astăzi".* Rămân. Apoi trebuia coborât la *briefing.* Eu, luat ca din oală, nepregătit total, mă gândeam, mai ales că pe majoritatea ziariştilor acreditați îi cunoşteam bine, cu unii eram chiar amic, că bem o cafea, mai schimbăm două vorbe. Trece şedința de guvern şi trebuie să cobor la *briefing.* Eu convins că va fi, cum îți spun, o chestie relaxată. Când intru acolo, bing, toată lumea intra în direct. Şi Antena 1 şi PRO, toată lumea

pregătită să intre în direct. Pe mine m-a cam blocat chestia asta. Pentru mine a fost un şoc, nu mă aşteptam la aşa ceva. Şi mi-a fost clar

că nu mai puteam să le spun să bem o cafea, să vedem ce şi cum. Şi-am intrat în direct. Eu am mizat întotdeauna pe spontaneitatea mea, care sper să nu mă trădeze nici de acum încolo. Cum-necum, a trecut primul *briefing* şi am intrat în pâine foarte direct şi foarte abrupt. Asta a fost ziua mea de muncă, eu neştiind dimineața când m-am trezit că aşa va arăta. Aşa a început nebunia.

AS.; Ce te-a *determinat să accepți propunerea?* I.P.: După cum îți spuneam, am ajuns la hotărârea să nu mai fiu salariat nicăieri. Mă simțeam ca un copil în magazinul de dulciuri. Eu voiam să gust şi din ciocolățica aia şi din bomboana aia. Una dintre dorințele mele era să asist la şedințele de guvern. Asta voiam eu ca experiență. Sunt un bun spectator, îmi place să privesc oamenii, să îi analizez, să văd care sunt relațiile dintre ei dincolo de ce se vede în public şi, în plus, ideea de a vedea puterea în stare pură, cum se naşte decizia, cum capătă concretețe. Era oportunitatea ideală de a realiza dorința asta şi am acceptat fără prea multe fasoane şi am zis *da* din prima, fără să stau să analizez care sunt implicațiile. Eu mai dădusem cu nasul pe acolo. Victor Ciorbea, la vreo lună-două după ce devenise prim-ministru, m-a căutat printr-un consilier. Mă văzuse la televizor şi îi plăcuse lui cum am explicat eu nişte chestii, nu mai ştiu despre ce, şi mi-a propus imediat să devin consilierul lui, mi-a spus că *„nu avem specialişti în macroeconomie, mergem la negocierile cu FMI împreună".* Eu eram redactor-şef la *Capital* şi nu aveam nici un gând să încep o carieră în administrație şi am zis: „A/u *mă interesează deocamdată, dar eu te ajut dacă vrei, fără nimic, fără nici o obligație".* Câteva luni am stat în preajma lui Ciorbea, mai scriam câte un speech, chiar îmi făcea plăcere să îmi regăsesc în ziare câte o idee. Aşa am intrat în programul lui Ciorbea, mă suna sâmbăta: *„Hai, nu vii mâine la Guvern"* şi veneam duminica şi stăteam de la nouă dimineață, mâncăm câte un crenvuşti de la bufetul Guvernului şi intram la Ciorbea la unu noaptea şi

ieşeam la trei noaptea. Eram un pic suspect acolo, nu aveam funcție, salariu, nu aveam nimic, nici un fel de alt avantaj şi cred că erau destui care se uitau la mine şi se întrebau ce vrea ăsta de fapt. Vreo trei luni am fost cu Ciorbea în relația asta. Pe urmă, vreo trei luni nu m-a mai căutat nimeni ca apoi, cu vreo câteva săptămâni înainte să îşi dea demisia Ciorbea, să aflu că într-o conferință de presă m-a numit consilierul lui pe

nu ştiu ce. Când mi-a făcut prima dată propunerea, eu am spus la *Capital,* pentru că nu aveam voie să fiu membru al nici unui partid, că nu sunt membru de partid. Dar când au văzut că Ciorbea m-a anunțat, m-au întrebat iarăşi dacă sunt membru de partid. Am negat. Atunci a trebuit să explic şi public. Mă căutau ziariştii. A apărut în *Adevărul* un articol al lui Marius Nițu *„Specialistul 15 001 luat cu japca".* S-a făcut băşcălie. A trebuit să refuz, dar cu Ciorbea am rămas într-o relație bună. Probabil că şi asta a făcut ca alegerea să fie uşoară. La Isarescu, avantajul față de Ciorbea, în viziunea mea, era că el era independent politic. Pe când Ciorbea avea clar o ştampilă politică de care eu mă feream, în general, indiferent ce partid ar fi fost. Iar Isarescu îndeplinea şi condiția asta, să fie independent.

A.S.: Cum era Victor Ciorbea?

I.P.: Ciorbea avea o putere de muncă extraordinară. Asta nu e legendă. Cred că era singurul prim-ministru, din toată istoria, care citea integral mapele de guvern, ceea ce părea aproape imposibil.

A.S.: Crezi că trebuia să facă asta? Erau consilieri care puteau să îi

sintetizeze până la urmă o parte din actele acelea. I.P.: Poate că nu trebuia să facă asta, dar omul era un tip aşezat şi care probabil îşi supralicita puterea de muncă, aşa că omul stătea şi citea. Pentru că era şi jurist, reținea tot felul de amănunte şi şedințele de guvern ajungeau să dureze zece ore, pentru că el lua fiecare chestie şi o dezbătea şi o întorcea pe toate fețele. Cred că era un om onest, cinstit, corect care nu şi-a propus să facă bani în perioada cât era prim-ministru.

AS.; *Şi Mugur Isarescu cum era?*

I.P.: îl ştiam mai de demult. Mai făcusem nişte interviuri cu el. Era un tip OK, pe care şi eu îl vedeam ca pe o variantă bună ca prim-ministru. întotdeauna, chiar cu mai mulţi ani înainte, credeam asta. Şi acum cred că Isarescu este probabil unul dintre cei mai buni oameni politici, chiar dacă nu este membru al nici unui partid. Este un jucător. Ca dovadă că numai el şi Patriarhul şi-au păstrat funcţia din 1990 încoace. A ştiut întotdeauna să menţină un echilibru.

AS.: Oare nu *chiar asta îl face vulnerabil? Poţi fi veşnic?* I.P.: Uite că poţi. El e o dovadă că se poate ca şi după ce ai fost prim-ministru să te întorci la BNR.

De *vorbă cu purtătorii de cuvânt*

lonuţ Popescu

A.S.: Aşa, pur şi simplu? Nu au fost nişte negocieri înainte de numire?

I.P.: Se pot face o serie de speculaţii. 2000 era an electoral şi încă de la început Isărescu iniţiase negocieri cu toate partidele, şi din coaliţia afiată la putere, şi din opoziţie, ca să stabilească data alegerilor, îmi aduc aminte că la întâlnirea cu PSD-ul, PDSR cum era atunci, care a fost una dintre primele, Adrian Năstase i-a zis: *„Domnule, tu nouă ne creezi o problemă". „De ce?', a* întrebat Isărescu. *„Pentru că nouă ne e simpatic primul-ministru",* adică Isărescu, *„e independent politic şi noi avem o uşoară reţinere să dăm în Guvern". Ceea ce* nu era un secret. Se ştia că Isărescu avusese o relaţie bună şi cu Iliescu, şi cu Năstase, cu tot spectrul politic, iar pentru PDSR era o problemă. Apoi şi-au depăşit reţinerile şi au tras în Guvern cu toate tunurile, nu au avut prea mult timp reţinerea asta.

A.S.: A fost o greşeală decizia lui Isărescu să candideze? I.P.: Atunci, la începutul mandatului, eu eram convins că nu va candida. Mi-am pus întrebarea şi eram convins că nu o va face. Tind să cred că la începutul mandatului aşa gândea şi Isărescu. Dar acum, privind retrospectiv, consider că acceptarea candidaturii a reprezentat pentru un jucător cum este Isărescu cea mai bună carte jucată. Pe de o parte, a ascultat sugestia lui Constantinescu de a candida, pe de altă parte s-a menţinut tare pe poziţii de a nu deveni membru al nici unui partid. Din câte ştiu, şi PNL, respectiv

Valeriu Stoica, îi propusese să candideze, dar cu condiția de a deveni membru al PNL. Cum Isărescu nu voia, a ajuns candidatul CDR, pentru că PNȚCD a acceptat şi varianta candidaturii unuia care nu este membru al PNȚCD. Dar acum, privind retrospectiv şi analizând informații pe ici şi pe colo, înclin să cred că şi Iliescu i-a cerut să candideze.

AS.: De ce?

I.P.: Pentru că varianta ideală pentru candidatul PSD în 2000, în speță Iliescu, era ca Vădim să ajungă în turul doi. Atunci era clar, aşa cum s-a şi întâmplat, că electoratul îl va alege pe Iliescu. Dacă ar fi existat un singur candidat, fie că era Stolojan, fie că era Isărescu, era foarte probabil ca în turul doi să ajungă unul din cei doi şi nu Vădim. Atunci victoria lui Iliescu nu mai era deloc sigură şi acum înclin să cred că Isărescu a jucat, din punctul lui de vedere, minunat. A spus *„bun, fac şi*

cum *ziceți voi".* Dacă i-a zis Iliescu, a spus: *„Sigur că da".* Pentru el, toate variantele erau câştigătoare în momentul acela. Dacă se întâmpla să iasă preşedinte, foarte bine, asta era.

A.S.: Adică Isărescu a acceptat să fie, cum se spune, iepurele lui Iliescu?

I.P.: Eu cred că a făcut parte din negociere. Pot fi şi speculații, dar cred că nu sunt departe de adevăr. Pentru întoarcerea lui la BNR, a acceptat şi sugestiile de a candida ale principalului partid de opoziție. El a putut mult mai uşor să îşi negocieze întoarcerea la BNR. Nu avea nimic de pierdut, ci doar de câştigat.

AS.: *Astăzi a apărut în* Adevărul *un interviu cu Mugur Isărescu în care spunea că în 2005 s-ar putea ca politica să devină o prioritate pentru el.*

I.P.: Isărescu are un bazin electoral de 8-l0 la sută de la care obține voturi fără nici o campanie electorală. Numai pentru faptul că e Mugur Isărescu, care nu a făcut greşeli majore, cate şi-a păstrat o imagine foarte bună şi ca prim-ministru, şi ca guvernator al BNR. Mi-e greu să spun ce îşi doreşte el. Dacă vrea într-adevăr să rămână în continuare la BNR, dacă vrea

să facă altceva... dar cert este că e o poziție foarte bună, şi anume ca toți ceilalți jucători să aibă într-un fel nevoie de tine, să depindă de ce faci tu. Din poziția asta, poți să negociezi orice din moment ce depind şi unii, şi ceilalți. Eşti independent, dar de fapt în centrul jocului politic.

lonuț Popescu: „Mugur Isărescu avea handicapul de a nu fi membru de partid".

AS.; *Cum interacționa cu miniştrii în calitate de prim-ministru?* I.P.: Avea handicapul de a nu fi membru de partid. Când ai aparatul unui partid în spate, te poți feri de multe capcane. El nu avea decât câțiva oameni. Eu, Vasilescu şi încă vreo doi băieți pe care i-a adus de la BNR, dar care erau un fel de *part time,* nu erau tot timpul acolo, altfel foarte buni, Valentin Lazea, Lucian Croitoru. Isărescu avea o chestie de lider aproape nativă. Ştia să se concentreze pe două-trei probleme.

Chestia asta le-a lipsit multor prim-miniştri, anume faptul că se risipeau în o mie de probleme. Isărescu simțea foarte bine care este prioritatea sau dincotro poate să vină pericolul. Şi atunci se concentra pe două-trei obiective foarte clare, în plus de asta, ştia să asculte, adică să asculte cinci opinii şi să spună OK, fără să aibă reacții de genul dacă am apucat să spun aşa, aşa trebuie să fie. Lucru care mi se pare aproape esențial la un lider, să ştii să asculți şi să iei opinia cea bună sau părțile bune din toate. Isărescu avea calitatea asta combinată cu altceva. Un simț nativ de a-şi proteja şi cultiva imaginea. Este un foarte bun om de PR. Tocmai pe baza instinctului. El simțea pericolul. Era o perioadă nebună, se lucra la strategia pe termen mediu 2000-2004, erau discuțiile pentru buget, era FMI-ul aproape permanent prezent la Bucureşti, erau discuțiile cu partidele că era an electoral, apoi interveneau scandaluri gen Babiuc. Victor Babiuc a trecut de la PD la PNL şi fiecare partid îşi revendica portofoliul. Babiuc dădea declarații în toate ziarele că şi-a dat demisia din PD, la un moment dat spunea că şi-a dat demisia şi din funcția de ministru şi toți ziariştii erau concentrați pe tema asta. Isărescu îl întreba pe Babiuc: *„Ți-ai*

dat demisia, unde e demisia?": Babiuc spunea: *„în ziare".* Problema era că trebuia să fie şi o hârtie oficială, într-o astfel de situaţie, Isărescu era condamnat să nu poată lua nici o decizie. Dorind să rămână absolut imparţial, orice decizie ar fi luat, o parte se simţea nedreptăţită şi alta avantajată. Neluând nici o poziţie, era acuzat că e ezitant.

A.S.: Ştiu că Mugur Isărescu a impus nişte reguli foarte stricte m

şedinţele de guvern.

I.P.: Isărescu a revoluţionat imediat ce a venit la Guvern stilul de muncă în interiorul Guvernului cu care erau obişnuiţi miniştrii pe vremea lui Radu Vasile. A impus ca în sala de guvern unde se ţineau şedinţele să nu se fumeze şi să nu sune telefoanele.

A.S.: Fumatul a fost interzis şi pe vremea lui Radu Vasile imediat

după infarct. Cu telefoanele nu a avut nici un succes. I.P.: La Isărescu nu s-a discutat. A spus de la început: *„Aici nu se fumează, nu sună telefoanele şi şedinţele trebuie să ţină atât cât sunt planificate, trei ore şi să se prelungească cu o oră eventual".* Se confrunta cu o altă problemă. Era o ordine aprobată pentru şedinţă care cuprindea 40-60 de acte normative şi în ultimul sfert de oră,

înainte să se termine şedinţa, se mai venea de la Secretariatul General al Guvernului cu o ordine de zi suplimentară care mai cuprindea vreo 10-20. Multe dintre ele foarte importante. Isărescu a acceptat asta o dată, de două ori, până la un moment dat când a explodat şi a spus: *„Măi, fraţilor, ce facem aici, nu am stabilit care sunt obiectivele Guvernului, alegeri corecte, inflaţie, reluarea creşterii economice?".* Erau vreo trei obiective foarte clare. *„Tot ce ţine de asta le dezbatem pe ordinea de zi suplimentară şi dacă sunt pe ordinea de zi aprobată, sunt undeva pe la sfârşit".* Lumea a încercat să spună că asta e regula, să începi cu proiectele de legi. El a zis: *„Nu, fraţi/or, regula e că noi avem nişte obiective şi atunci tot ce ţine de obiectivele astea le dezbatem cu prioritate şi fără listă suplimentară în ultimul sfert de oră şi semnând pe colţul biroului".* Asta a început să producă nelinişti. Apoi, a venit

cu a doua chestie care a revoluționat sistemul de promovare a actelor normative. Filtrul pentru a intra în Guvern era Secretariatul Guvernului. Practic, aparatul propriu al lui Isărescu eram noi, câțiva, cu care petrecea în fiecare zi două-trei ore începând de dimineață şi apoi până seara la ştiri, când ne uitam împreună la jurnale. Şi atunci a luat decizia ca ordinea de zi să fie aprobată de consilierii lui, iar dacă nu erau aprobate proiectele, nu intrau pe ordinea de zi. Aici era o problemă pe care nu am sesizat-o atunci. Şeful lui de Cabinet era Mihai David. Un tip apărut din neant, de care nu ştia nimeni, eroul unui scandal de presă. *Jurnalul Național* dădea în el foarte tare, dar el nega toate acuzațiile care i se aduceau. Nici acum nu ştiu cum a ajuns, cine l-a recomandat pe Mihai David care era foarte dur la adresa PDSR-ului în toate discuțiile noastre, ca apoi să aflu după alegerile din 2000, când Mihai David a rămas secretar de stat la Ministerul Cercetării şi Prognozei, că el a făcut o declarație că a fost membru al PDSR tot timpul, chiar şi când era şeful de Cabinet al lui Isărescu. Mi s-a părut extrem de ciudat.

AS.: *Mihai David avea un rol atât de important?* I.P.: El era pionul principal în această problemă. Noi toți ceilalți aveam de fapt şi alte atribuții care ne mâncau mult timp. El fiind şeful de Cabinet se ocupa cel mai îndeaproape de problema asta.

AS.: // *suspectezi că stabilea ordinea de zi în funcție de interese, de jocuri politice nebănuite în acel moment?*

I.P.: Nu vreau să fac speculații din acestea, dar şi traiectoria lui după aceea, apariția lui de niciunde o văd acum ca fiind extrem de ciudată.

lonuț Popescu: „Remeş mi se pare cel mai nedreptățit ca imagine în presă dintre toți cei care s-au perindat pe scena politică după 1990".

AS.: *L-ai întrebat vreodată pe Isărescu, după declarația lui David că a fost mereu membru al PDSR, ce hram purta?* I.P.: Nu. Asta a fost după alegerile din 2000 şi nu am avut ocazia să-l întreb. Mă rog. A fost mare vâlvă atunci cu decizia lui Isărescu. în postura de spectator încerca m să văd dacă

existau relații în particular, altele decât cele din public, în guvernele din timpul acela, miniştrii se mai contrau, dar nu dezvolt ideea, că se bazează pe observațiile mele fără nici o dovadă, în plus, am văzut diferența care există între imaginea publică a unui ministru şi ceea ce face el în realitate. Aici, cel mai nedreptățit a fost Remeş, care a fost ministru de Finanțe într-o perioadă extrem de grea pentru România, anul 1999, în cea mai mare parte. România avea un vârf de sarcină la plata datoriei externe, trebuia să ramburseze vreo trei miliarde şi ceva de dolari, iar rezerva valutară a BNR era mult mai mică şi România era în situația de a intra în incapacitate de plăți, adică să spună *nu mai avem de unde să plătim, lăsați-ne în pace, ceea* ce ar fi scos țara din circuitele financiare pe 10-l5 ani. De multe ori Remeş le lua el în freză pe probleme de care nu era el vinovat. Nu s-a dat niciodată la o parte şi să spună că celălat a propus să băgăm o taxă şi că el a fost împotrivă. Nu a făcut niciodată chestia asta. îmi era milă de el. Mai coboram la briefing cu câte un ministru, în funcție de ce se discuta în şedința de guvern. Fiind multe discuții despre buget, îl luam pe Remeş. Odată mi-a spus: *„Domnule, când vii spre mine transpir pe şira spinării, mă trec fiori reci că ştiu ce vrei să îmi zici, să mă duc la groapa cu lei, acolo".* Şi omul mergea de fiecare dată şi ținea piept la unele chestii care nu erau ale lui, dar dintr-un spirit de echipă accepta apoi să îl înjure toată lumea pe el fără să spună *nu am nici o vină, nici eu nu am fost de acord, dar aşa s-a*

decis. Din punctul ăsta de vedere îl admir pe Remeş şi mi se pare cel mai nedreptățit ca imagine în presă dintre toți cei care s-au perindat pe scena politică după 1990.

AS.; *Ai un exemplu contrar lui Remeş, un ministru care se bucura de o imagine bună, dar fără substanță?*

I.P.: Da, era unul, al cărui nume nu îl spun însă acum. Era cineva care avea o morgă şi o imagine foarte bună în exterior, dar în şedințele de guvern vedeam că practic nu ştie nimic din ce se întâmplă în ministerul lui. Dacă nu avea un secretar de stat care să îi spună răspunsurile la întrebările pe care le puneau miniştrii sau primul-ministru, omul nu ştia aproape

nimic.

lonuț Popescu: „Pentru mine postura asta de purtător de cuvânt, venind dintr-o zonă în care eram complet independent, era clar o haină prea strâmtă".

AS.: *Cum îți începeai ziua?*

I.P.: Trebuia să fiu acolo la ora nouă şi până seara la 11 eram total blocat la mantinelă. Eu am păstrat multe zile după ce am preluat postul, telefonul mobil lângă mine să răspund eu la el. Toți cei de lângă mine îmi spuneau *nu rezişti în ritmul ăsta.* Nu prea înțelegeam ce vor. Imediat după 5 ianuarie, a venit Sfântul Ion şi toți şi-au aminitit de mine. Am primit sute de telefoane în ziua aceea. Secretara mă întreba dacă nu vreau să îi dau ei telefonul să răspundă. Eu: *„Nu, care e problema?',* crezând că o să pot face față. Nu-l închideam cum nu fac nici acum. într-adevăr nu puteai să rezişti. Nu mai făceai nimic altceva decât să vorbeşti la telefon. Ziariştii mă sunau non-stop, că era 12 noaptea, că BBC avea emisiune la nu ştiu cât şi le trebuia o voce... şi a trebuit să renunț să îmi țin lângă mine telefonul mobil. Pentru mine postura asta de purtător de cuvânt, venind dintr-o zonă în care eram complet independent, era clar o haină prea strâmtă. Ca redactor-şef la *Capital* eu nu am avut nici un fe! de restricție, nimeni nu mi-a impus politica editorială. Redactorul-şef era ultima instanță. Eu stabileam uneori împotriva a ceea ce voia editorul, dar asta era politica de fapt a

editorului, şi anume ca redactorul-şef să fie ultima instanță. Colaboram la emisiuni de radio, de televiziune şi mulți ziarişti erau tentați să îmi pună acelaşi tip de întrebări: „Ce *credeți, cum se va întâmpla, o să fie aprobată cutare lege.",* şi atunci eram nevoit să le spun că acolo eram în altă haină, în alți pantofi, nu pot să îmi dau eu cu părerea că asta se va întâmpla aşa. îmi dădeam seama că nu puteam să fac aşa ceva, adică să fac eu aprecieri la ce credeam eu că va face guvernul. Eu puteam spune ce s-a aprobat sau nu. Mulți au înțeles greu, chiar şi amici, de ce nu interpretam.

AS.: *Acest conflict intern l-am regăsit în aproape toate discuțiile cu*

cei care au fost şi ziarişti.

I.P.: La un moment dat, a apărut ca un potențial pericol pentru mine şi o altă chestiune. Apăruse ideea, care apare în fiecare an electoral, de ştergere a datoriilor, de amnistie fiscală, îmi dădeam seama din frecvența cu care ne întreba Isărescu că erau presiuni. Erau multe firme de stat, private, mulți oameni influenți care îşi doreau ştergerea datoriilor şi Isărescu ne întreba ce credem. Erau cei de la BNR, Valentin Lazea şi Lucian Croitoru care spuneau no *way,* dar ei puteau să o spună, pentru ei era mai uşor. în cazul în care nu s-ar fi ținut cont şi s-ar fi luat o asemenea decizie, pentru ei era la fel. în schimb, pentru mine era altfel şi ar fi trebuit să merg în fața presei şi să justific o asemenea decizie. Mi-am făcut atunci o analiză internă şi mi-am spus că dacă se lua o astfel de decizie eu îmi dau demisia. Având în vedere că eu şi înainte eram total împotriva unor asemenea practici, care erau preferențiale, că erau oameni de afaceri importanți care o aşteptau şi o prevedeau şi nu mai plăteau impozite că vine amnistia, eram convins că îmi voi da demisia pentru că nu puteam să o explic, să spun uite ce decizie bună a luat guvernul. Din fericire, nu s-a luat o astfel de decizie, dar tind să cred că presiuni au existat în tot anul 2000 şi Isărescu le-a ținut piept.

AS.: De care *ministru te foloseai mai mult în prezentarea acțiunilor guvernului?*

I.P.: Mie îmi plăcea să merg la briefing cu câte cineva din Cabinet. Şi am sesizat că Lucian Croitoru, care era consilierul lui Isărescu şi acum e reprezentantul nostru la FMI, dădea foarte bine la presă. Arată bine, gen Mei Gibson, vorbeşte bine, are umor, replică, dar el nu îşi dorea să iasă în față. Eu tot îi spuneam lui Isărescu să mă lase să îl iau pe Lucian. El

se ocupa de strategia de dezvoltare pe termen mediu, un document foarte bun, care prevedea nişte chestii care se aplică şi acum. Practic a fost documentul care spunea că în 2004 inflația va fi sub 10 la sută. Am reuşit să îl aduc până la urmă, să-l conving şi pe el, şi pe premier. A avut un succes instantaneu şi peste toate aşteptările. Mă întrebau apoi toți cine e, că ce bine vorbeşte. Eu cred şi acum că Lucian Croitoru este prototipul de

prim-ministru de care are nevoie România. Are toate datele pentru a fi un excelent prim-ministru, aşa cum i-ar trebui României. Din păcate sau poate din fericire, nu este interesat de o carieră politică. După părerea mea, se apropie cel mai bine de portretul-robot al unui prim-ministru.

lonuț Popescu: „Să vii la guvernare având decizia în mâna unor oameni ca Diaconescu, Galbeni, Jepelea, Dejeu, a fost impardonabil".

A.S.: De ce crezi că guvernarea 1996-2000, poate mai puțin

Isărescu, a avut o imagine atât de slabă? I.P.: A fost momentul. Toate marile necazuri pe care le-a acumulat economia românească, adică din 1990 până în 1996, s-au spart în capul lor. Eu cred şi acum că primele şase-şapte luni din guvernarea Ciorbea au fost excelente. S-au luat măsurile, din punct de vedere economic, care trebuiau, ca dovadă că investițiile străine au atins un nivel foarte mare pe bursă. S-a liberalizat piața valutară în 1997 cu dureri. A crescut dolarul de la 4 000, la începutul lui ianuarie, la 9 000 la sfârşitul lui februarie, deci în două luni mai mult decât s-a dublat. Cei care aveau credit în dolari erau distruşi. Acum s-a uitat şi acum totul pare normal să ai acces la valută când vrei, să poți să cumperi, după ce înainte aşteptai luni întregi la coadă ca să cumperi valută. Apoi închiderea minelor, atunci s-a vorbit pentru prima oară de închiderea întreprinderilor. Că s-au făcut cu greşeli, cu liste pe care au fost trecute şi întreprinderi care nu aveau ce căuta acolo, putem să discutăm şi asta. Ca decizii politice erau foarte bune. Problema era că atunci au venit facturile. Atunci trebuiau achitate toate facturile din vremea lui

Văcăroiu. Trebuia să ascunzi gaura Bancorex, să cauți o rezolvare la Banca Agricolă, să iei o decizie în privința minelor, a întreprinderilor care nu produceau decât pierderi şi atunci toate astea însemnau dureri sociale. Unui om care suferă, care îşi pierde slujba, nu mai poți să îi aduci argumente că aşa trebuie şi că peste ani va fi bine. La toate astea s-au adăugat şi chestiile care au fost mult caricaturizate. Oameni care nu prea aveau de-a face cu economia, oameni în vârstă care încercau şi ei să pară importanți, genul Ion

Diaconescu, Otto Weber sau alte figuri care erau în CoCoPo, ciocopoco sau cum se mai numeau toate alea. Apoi, faptul că nu au avut totuşi oameni şi au încercat în multe cazuri să răsplătească loialitatea politică, chiar dacă ea nu era dubiată de profesionalism. Să încerci să pui oameni doar pentru că erau fideli a fost o greşeală. Ei simțeau un pericol pe care până la urmă nu au reuşit să îl contracareze, şi anume că toate structurile la toate nivelurile erau înțesate de oameni cu alte vederi şi convingeri decât cei aflați la putere şi care altminteri nu făceau altceva decât să torpileze orice încercare de liberalizare, de schimbare a stării de lucruri. Plus o altă chestie care ține de imagine. Vehiculele de imagine erau în primul rând miniştrii, or miniştrii de multe ori încercau să îşi tranşeze disputele între ei în talk-show-uri, în presă, ceea ce a dat o imagine de incoerență, că fiecare o ia pe cărarea lui. Sunt naivități politice. E clar însă că era nevoie de un algoritm, un cuvânt demonizat, într-o alianță şi una cu atât de multe partide. Ei, încercând să îşi promoveze punctul de vedere, se certau în presă în loc să o facă în spatele uşilor închise, unde să stea trei zile şi trei nopți, dar să nu iasă în presă. Imaginea care s-a creat a fost una de lehamite şi de respingere totală. Eu cred însă că guvernarea 1996-2000 e privită oarecum nedrept, fiind sancționată mai mult decât ar merita. Iar la PNJCD faptul că ei, şi aici cred că e şi vina lui Coposu, nu s-au gândit la o garnitură de după generația Coposu, i-a costat. Să vii la guvernare având decizia în mâna unor oameni ca Diaconescu, Galbeni, Jepelea, Dejeu, a fost impardonabil şi PNȚCD era clar prima vioară. Ei nu aveau om pregătit pentru funcția de prim-ministru şi au apelat la improvizații. L-au pus primar apoi l-au luat şi l-au făcut prim-ministru, la care s-a adăugat un prim-ministru absolut caricatural cum a fost Radu Vasile, care probabil era cel mai slab prim-ministru. Despre Radu Vasile aud şi acum poveşti incredibile când avea oaspeți străini

foarte importanți şi cum nu venea la întâlniri că trebuia să se uite la meci sau la sfârşitul unei telenovele.

AS.: *Cred că astea țin şi de o anumită legendă. Mai degrabă nu avea chef, mai ales spre sfârşitul mandatului, când deja înțelegea că nu*

prea mai avea cu cine să joace.

I.P.: Eu ştiu o întâmplare când venise vicepreşedintele unei mari bănci pentru şase ore în România. Fusese la Cotroceni şi trebuia să se întâlnească cu primul-ministru şi stătea omul şi aştepta şi i s-a spus *„ştiţi, nu se simte bine"*. Numai că acolo unde stătea omul era un televizor unde se transmitea un meci şi în tribună a fost văzut Radu Vasile. Un mare accident în politica românească care, de altfel, mi-a fost profesor.

AS.: *Te foloseai de birourile de presă de la celelalte ministere, erau pregătite, ştiau ce au de făcut?*

I.P.: Exista o cutumă pe atunci ca în multe ministere la Birourile de presă să fie oameni care nu au avut performanţe în alte departamente din ministere şi care erau predaţi la Birourile de presă. Cred că am dat vreo două sau trei circulare în existenţa mea ca purtător de cuvânt, respectiv să aibă loc conferinţe de presă în fiecare săptămână la ministere, pentru că trecea şi o lună de zile şi erau ministere care nu aveau nici o conferinţă de presă, bazându-se pe faptul că ministrul respectiv prindea el o situaţie acolo să spună câte ceva şi dacă nu, Dumnezeu cu mila, şi fiecare minister să îşi facă site-uri. Şi îmi amintesc ce de explicaţii am primit de ce nu trebuie să se întâmple aşa. Nu ştiu ce agenţie era în domeniul acesta al comunicaţiilor care nu avea nici ea site şi îmi explicau cei de acolo că nu trebuie aşa ceva.

AS.: *Oamenii care erau la birourile de presă în ministere fugeau de ziarişti.*

I.P.: Aşa e. Cu cât erau mai puţin băgaţi în seamă, cu atât mai bine. A fost un caz cu poluarea de la Baia Mare căruia presa noastră nu îi dădea prea mare importanţă, în schimb presa internaţională se ocupa de subiect. Ajunsese pe CNN să fie prima ştire şi se vorbea de cea mai mare catastrofă ecologică după Cernobâl. Eu îi trimiteam la Ministerul Mediului, căci nici eu nu ştiam prea multe. Acolo, şi cred că asta se întâmpla la mai multe ministere, când era o problemă, mai dura, intrau oamenii în concediu medical sau de odihnă de nu găseau ziariştii pe

nimeni. Veneau la mine şi îmi spuneau: *„Domnule, nu avem cu cine vorbi".* Eu îi spuneam lui Isărescu să încerce să îi spună ministrului Tomescu să reglementeze situația, în plus, Petre Roman, care era ministru de Externe, pleca la Bruxelles şi se aştepta să fie întrebat şi de chestia asta. Ungurii prezentau peşti care au murit, deşi pe urmă am aflat că nici nu trăiau peşti atât de mari în Tisa. Noi nu aveam o poziție. Isărescu m-a pus să vorbesc cu Tomescu şi să facem cumva ca în ziua respectivă să dăm un comunicat de presă. Eu trebuia să plec la Baia Mare, că venea ministrul Mediului al Uniunii Europene. Vorbesc cu Tomescu, cădem de acord să facă un comunicat pe care să mi-l dea şi mie, să i-l trimit prin fax şi lui Roman la Bruxelles. Tomescu îmi zice: „Gata, *la patru îl ai".* Isărescu avea o întâlnire în seara aceea cu liderii PNJCD. Se face patru, se face cinci, se face şase, nu venea nimic, îl sun pe Tomescu care îmi zice: „Mai stai puțin". Se face şapte, Isărescu mă mai chema, mă întreba dacă am primit ceva, era şi loan Mureşan acolo, care era prim-vicepreşedinte al PNfCD. La un moment dat, sunându-l pe Tomescu, îmi zice: *„Domnule, să vezi ce mi s-a întâmplat. Am început* să-/ scriu, apoi a trebuit să plec (a Parlament şi nu l-am salvat fn *calculator şi mi s-a şters comunicatul".* Mă cheamă Isărescu şi îi spun că omul nu a salvat comunicatul şi i s-a şters. A explodat Mureşan, au început să îl sune, Roman suna de la Bruxelles. Tomescu mă sună şi îmi zice: *„Domnule, nu le mai* spune". Eu îl întreb: „Da' ce să *le zic atunci, că nu am comunicat?".* Până la urmă am ieşit cu ceva, dar când deja scandalul luase amploare. Fată de asemenea situații, Isărescu avea o chestie nativă pentru imagine.

lonuț Popescu: „Eu nu mă aşteptam la o relație profesională atât de corectă cu presa".

A.S.: Care a fost lucrul cel mai greu pentru tine, ca purtător de cuvânt?

I.P.: Faptul că veneam dintr-o altă postură, unde aveam o libertate totală de exprimare, într-o chestie care îmi îngusta foarte mult această libertate şi faptul că erau multe partide, fiecare cu interese proprii. Pe de

altă parte, pentru mine a fost o surpriză că mulți ziarişti, chiar şi din cei care îmi erau amici, când apăream la briefing, erau foarte agresivi, nu mă iertau nici un pic, aveau întrebări tari, dar pe de altă parte reflectarea în presă a ceea ce spuneam eu mi s-a părut întotdeauna extraordinar de corectă. Din punctul ăsta de vedere, pentru mine a fost o mare surpriză. Nimic din amiciția noastră nu se mai regăsea în articole. Totul era extrem de corect. Nu mi s-a întâmplat să fie deformate cuvintele, să pot spune eu că respectiva propoziție e scoasă din context, că nu s-a respectat spiritul a ceea ce spusesem. Spun asta foarte sincer, nu ca să mă dau eu bine cu presa. Eu nu mă aşteptam la o relație profesională atât de corectă cu presa. Eu credeam că amiciția sau, dimpotrivă, inamiciția în anumite cazuri îşi va spune cuvântul, dar nu am resimțit asta deloc în ceea ce a apărut în presă sau la televiziuni. Dar pe de altă parte, eu participam alături de Isărescu, practic, la toate întâlnirile. Seara ajungeam acasă şi mă uitam la talk show-uri unde se dezbătea ceea ce se întâmplase la Guvern în ziua respectivă. Şi mi s-a întâmplat de multe ori să văd ce diferență enormă era între ceea ce se discuta în talk-show şi ceea ce se întâmplase într-adevăr la Guvern. Se pleca de la o premisă care era falsă şi apoi toată discuția o lua într-o altă direcție, care nu avea nimic de-a face cu ceea ce se întâmplase în ziua respectivă. Nu cred că m-aş fi descurcat singur, pentru că Isărescu punea preț pe imagine, pe comunicare. Eu, Vasilescu şi Gabi Firea ne împărțeam între noi problemele pentru că erau foarte multe. Mai târziu, s-au mai liniştit. Se încheiaseră strategia, bugetul, acordul cu FMI. Perioada pe care am prins-o eu era una de nebunie totală.

AS.: *Isărescu se simțea nedreptățit de presă?* I.P.: Nu !-am auzit niciodată şi nu l-am simțit niciodată că ar gândi în felul ăsta, că e nedreptățit de presă. El avea însă altceva. Când trebuia să iasă în fața presei, şi mai venea uneori la briefing, avea o problemă cu reflectoarele de la televiziuni şi cu blițurile, care îl orbeau şi nu mai putea să vadă nimic şi atunci avea reținerea asta să facă baie de presă cu reflectoarele în ochi.

AS.: *Crezi ca au procedat bine prim-miniştrii atunci când şi-au ales purtători de cuvânt din presă?*

I.P.: Da, şi eu dacă aş fi prim-ministru, aş face la fel. Aş alege un om care cât de cât îi cunoaşte pe ceilalți. Pe când unul paraşutat, care

poate să aibă nu ştiu câte maştere în comunicare, dar care nu a avut de-a face cu presa, care nu a scris o ştire, decât în scrisori din armată, nu cred că poate fi un purtător de cuvânt. Contează foarte mult ca el, ca individ, să fie o prezență agreabilă, pentru că, în rest, comunicarea e o chestie naturală pe care nu o înveți la şcoală. Poți să faci facultăți de public relations, nu cred în asta. Dacă te duci la piață şi nu poți vorbi cu cea care îți vinde zarzavat, nu cred că poți face o meserie în domeniul ăsta. E un fel de talent, de har în uşurința de a comunica, să fii un tip pozitiv, care nu are complexe sau frustrări de genul *„ziaristul* acela care scrie despre *mine câştigă mult mai mult decât mine",* să fii un tip sincer, să nu îți propui să justifici măsuri în care tu nu crezi, pentru că atunci cred că se produce un fel de schizofrenie în tine care îți blochează apoi toate mişcările, să cunoşti măcar o limbă străină. Eu am un nume pentru această funcție, Bogdan Gamaleț. Eu nu i-am spus lui niciodată că l-aş vedea ca un excelent purtător de cuvânt. Vorbeşte o engleză impecabilă, are şi o palincă de la Satu Mare excepțională şi e un tip foarte O.K.

lonuț Popescu: „Chiar şi denumirea funcției de purtător de cuvânt are o conotație negativă".

A.S.: Care purtător de cuvânt {i s-a părut că s-a *achitat cei mai bine de ce avea de făcut? Eşti ziarist din 1990 şi ai intrat în contact cu toți,*

I.P.: Cred că Virginia Gheorghiu mi-a plăcut mie cel mai mult. Era şi o perioadă în care eu mergeam mai mult pe la Guvern. Avea o uşoară detaşare şi avea replică. Totul părea cursiv, nu o simțeam ezitantă, îmi place şi Ari Fleischer.

AS.: £ *instituția purtătorului de cuvânt credibilă, are greutate?* I.P.: Cred că nu, şi cred asta tocmai datorită faptului că purtătorii de cuvânt au provenit din presă, din partea cealaltă a baricadei, şi atunci cred că din

cauza asta nu au fost repede asimilați de către cei pe care trebuia să îi reprezinte, în plus, vârsta. Cu excepția lui Baltazar, cred că toți au fost oameni tineri.

A.S.: Şi *crezi că îi dezavantajează?*

I.P.: îi dezavantajează pentru că ai 30 de ani şi ai de-a face de regulă cu miniştri care au 50 de ani şi uneori peste. E şi o chestie de mentalitate a generațiilor, ceva de genul: e mai tinerel, îi mai spunem noi, mai trebuie să învețe, chiar dacă nu pricepem noi, îi spunem cum să facă. Nu cred că e foarte tare luat în serios aşa cum ar trebui chiar de către cei pe care trebuie să îi reprezinte. Chiar şi denumirea funcției de purtător de cuvânt are o conotație negativă, ideea că eşti un fel de trompetă a altcuiva, că citeşti de pe un prompte r.

AS.: *Şi ce ar trebui să se întâmple?*

I.P.: Nu cred că sunt nişte etape foarte clare. Instituția va evolua în funcție de prestațiile pe care le vor avea purtătorii de cuvânt, în măsura în care personalitatea lor va reuşi să le impună, iar prin personalitate înțeleg o persoană caiată pe ceea ce are de făcut. Adică, să ajungă acolo ca nişte personalități distincte, nu ca nişte băieți sau fete bune care se trezesc că au o oportunitate ca să li se spună *doamna sau domnul ministru* şi că sunt căutați doar pentru că sunt în preajma premierului.

AS.: *Clasa politică e pregătită să folosească această instituție?* I.P.: în primul rând e selecția. Orice prim-ministru îşi alege purtătorul de cuvânt în funcție de propriile criterii, iar atunci când tu vezi că nu eşti folosit aşa cum credeai că trebuie, onest e să te dai la o parte.

AS.: Cum fi se pare presa acum?

I.P.: E mult mai bună decât cea de acum şapte ani sau zece ani. E mult mai profesionistă. Erau acuzații aruncate numai aşa, că i s-a părut ziaristului. Nu mai este aşa acum. Totul e mai profesionist. Când eram la *Capital,* găsea câte un coleg ceva şi îi dădea drumul. Eu îi spuneam „sună-/ *şi pe cel în cauză"* şi îmi spunea: „Ce să *îl mai sun, nu vezi că e clar Mul?".* Foarte greu îl convingeam să o facă.

AS.: Cum *îşi joacă actualul Guvern cartea imaginii?* I.P.: Cred că Năstase şi-a uzat foarte mult acest mecansim. El are o anumită ironie, dar care nu merge la nesfârşit şi folosită în orice împrejurare. El în orice situație încearcă să găsească ieşirea prin ironii din ce în ce mai tocite.

AS.: *Crezi că un* purtător de cuvânt *politic s-ar descurca mai bine?*

I.P.: Cred că asta îți creează mai multe probleme, îmi aduc aminte de cazul Babiuc când PD-ului nu i-a plăcut cum s-a terminat filmul. Eu am ieşit la ora nouă seara cu un comunicat când Babiuc venise cu o hârtie mototolită pe care era demisia lui. După aceea, Traian Băsescu, la talk-show-ul lui Marius Tucă, spunea că purtătorul de cuvânt l-a târât pe primul-ministru într-o situație delicată, de parcă eu vorbeam de capul meu. Tucă zicea: „Să *îl sunăm pe purtătorul de cuvânt',* iar eu am închis telefonul. Ce puteam eu să îi spun lui Băsescu? Eu nu cred în soluția asta de a fi angajat politic, mai ales dacă e vorba de o alianță. Poate în cazul unui guvern care formează singur acel Cabinet şi dacă are şi o funcție importantă în acel partid, atunci vocea sa se face mai bine auzită. Miniştrii care s-au perindat după 1990 au fost tributari acestei mentalități ca la Biroul de presă să bagi pe cine nu e bun în altă parte, că acolo se pricepe toată lumea, ceea ce e o mare greşeală. Ei nu au pus mare preț şi nu au înțeles că ceea ce contează este ceea ce pare că faci şi nu neapărat ce faci într-adevăr. Ceea ce faci într-adevăr se va vedea peste câțiva ani, acum la firul ierbii contează ceea ce pare că faci. Din păcate.

lonuț Popescu: „Eu am fost pasionat de politică încă din clasa a IV-a, de când am început să citesc ziare".

A.S.: De ce ai intrat în politică?

I.P.: încă de când eram la Guvern îmi propusese Valeriu Stoica să intru să candidez în 2000 pe listele PNL Pe mine m-a bântuit întotdeauna un pitic. Eu am fost pasionat de politică încă din clasa a IV-a, de când am început să citesc ziare. Citeam încă de pe vremea lui Ceauşescu. Fugeam în recreație la chioşcul de ziare să le cumpăr pe toate, *Scânteia, Tineretul liber,*

România liberă, spre stupefacția colegilor care mă întrebau de ce le iau pe toate că doar scriau la fel. Era, de exemplu, pagina de externe care mă atrăgea. Aveam podul plin de colecții întregi cu revista *Lumea,* pe care o citeam din scoarță în scoarță. Pe mine m-a pasionat politica. La 14 ani, când am avut primul aparat de radio, ascultam *Europa Liberă* şase-şapte ore pe zi. îl aveam undeva pe

recamier şi ultimul gest înainte să adorm era să îl închid. Dimineața când mă trezeam, înainte să deschid ochii, deschideam radioul.

AS.: De unde {/ se *trage?*

I.P.: Nu ştiu. De când am ascultat prima oară, pe la 10-l2 ani, la un aparat de radio foarte mic al unui unchi, Vocea *Americii,* mi se părea fascinant ce spuneau ăia şi am rămas cu fascinația asta față de posturile străine. Eu eram un ascultător absolut fidel. Nu aveam în familie pe nimeni deşi tatăl meu era oarecum interesat de politică.

AS.: *Şi cum te-ai decis* să *faci pasul spre politică?* I.P.: Prima dată când mi-a spus Valeriu Stoica l-am refuzat, mă simțeam bine în pielea mea de independent. Dar eram, după cum am spus, bântuit de piticul de a intra în politică. Eu aveam relații bune cu PNL, mă chemau la Şcolile de vară, îi cunoşteam pe cei mai mulți şi era clar că dacă mă voi decide, o voi face numai pentru a intra în PNL. Eram cu Mona Muscă, care mi se pare o femeie extraordinară, şi trebuia să mergem la Cluj. Ne-au ținut în aeroport vreo şase ore, era ceață ba la Bucureşti, ba la Cluj, nu putea să decoleze avionul. Atunci Mona m-a întrebat de ce nu mă înscriu în PNL. l-am spus de propunerea lui Stoica de care ştia, pentru că era cu Stoica când acesta îmi propusese. Intrase Cioroianu. Eu nu îl cunoşteam dinainte, dar îmi plăcea. Am discutat cu Mona şi i-am spus că nu ştiu de ce aş intra. Ea mi-a spus de la început că acolo nimeni nu îmi garantează un loc pe liste Asta mi-a plăcut. Toate celelalte partide îți promit că îți dau câte ceva. în acelaşi timp, Victor Ciorbea îmi propunea să vin vicepreşedinte la PNȚCD. M-am întâlnit cu Ciorbea şi i-am spus că am o ofertă şi din partea cealaltă şi înclin spre cealaltă parte. Am avut apoi o discuție şi cu Cioroianu şi îmi plăcea să fac

echipă cu el. Era consilierul lui Stolojan. Eu aş fi vrut să fiu consilierul lui Stolojan, dar fără să intru în partid. Ideea era că toți consilierii lui participau la întâlnirile partidului şi trebuia să fii membru şi atunci am hotărât să intru, mai ales că Stolojan mi se pare un tip corect şi onest. Mie PNL nu mi-a adus nimic, îmi mănâncă timpul, mă duc prin țară cu maşina mea, îi suport sforăiturile lui Ciorоianu când dormim în aceeaşi cameră de hotel. Partidul era pe la 12% când am intrat eu, pe la începutul anului 2003. E o chestie care îmi place.

AS.: *Şi dacă o dată ajuns Stolojan la Preşedinție sau la Guvern, îți propune funcția de purtător de cuvânt, accepți?*

I.P.: Eu nu voi mai fi purtător de cuvânt niciodată. M-am simțit foarte încorsetat.

A.S.: Dar poți să modifici această haină.

I.P.: Pare ciudat. Lumea crede că dacă vorbesc la televizor, îmi place. Vorbesc foarte greu în fața unei mulțimi. Cu un singur reporter, mă descurc, dar în fața mai multor oameni mă descurc greu.

A.S.: De ce ai plecat de la Guvern?

I.P.: Nimeni nu credea, când am plecat, în explicația pe care am dat-o şi care era perfect adevărată. Mama era la Brăila şi făcuse un infarct mai ciudat, e mai în vârstă, are 75 de ani. Tata a murit când aveam 14 ani. De la o anumită vârstă poți să faci infarct şi să îl duci pe picioare. La 30 de ani, un infarct e fatal. Eu eram prins în Bucureşti non-stop. Şi m-am gândit că dacă se întâmplă ceva cu ea, voi avea regrete toată viața că nu am fost lângă ea ca să... ce?! Isărescu m-a înțeles foarte repede, ceilalți nu au înțeles şi spuneau *„las-o pe asta cu mama, sigur te-ai certat cu cineva".* M-am despărțit în relațiile cele mai bune cu Isărescu. Dovadă că, atunci când s-a decis să intre în campanie, mi-a propus să fac parte din stafful lui. L-am refuzat. Eu dacă aş fi ştiut că vrea să candideze, nu ştiu dacă mai acceptam postul de purtător de cuvânt. Pentru mine a fost foarte OK faptul că era independent. Aşa gândeam atunci.

:

GABRIELA VRANCEANU FIREA

S-a născut la 13 iulie 1972, la Bacău.

în prezent este director editorial la revista economică *Săptămâna Financiară;* director general la revista Fe/ic/a; editor-prezentator al emisiunilor „Observator" la Antena l, „Week-End", „Ora 19"; realizator-prezentator al emisiunii economice „Săptămâna Financiară", Antena 1; realizator al talk-show-ului de actualități „Ştirea Zilei cu Gabriela Vrânceanu Firea", Antena 3. A fost secretar de stat, purtător de cuvânt al guvernului în timpul mandatului actualului guvernator al BNR Mugur Isărescu (2000); realizator al talk-show-ului de actualități „Ştirea Zilei", TVR (1998-l999); editor prezentator al Jurnalului TVR (1997-l998); reporter în domeniul economic TVR (1993-l996); reporter la Radio Contact (1992); reporter la ziarul *Azi* (1991); reporter la săptămânalul *Pur şi Simplu* (1991).

Este doctorand în economie, Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci şi Burse de Valori, Academia de Studii Economice şi licențiat în Filologie, Facultatea de Litere, Universitatea Bucureşti. A absolvit studii postuniversitare şi academice la A.S.E., pe tematica *Mecanisme Valutare şi Fiscale Internaționale şi Management Bancar şi Bursier.* Este membră a Uniunii Scriitorilor. A publicat trei cărți la editurile Eminescu şi Vinea (două de poezii şi un roman: *Trei Motive, Treizeci, O Altă Lume).*

13 GABRIELA VRĂNCEANU FIREA

Gabriela Vrânceană Firea* *este unul dintre purtătorii de cuvânt dați ca exemplu pozitiv de către cei intervievați în această carte. Cu siguranță, acest lucru se datorează şi premierului Mugur Isărescu, care a dovedit în toți aceşti ani că este conştient de valoarea comunicării pentru a avea o imagine bună. Dar i se datorează şi Gabrielei care, atât ca ziarist, cât şi ca purtător de cuvânt, şi-a asumat cu seriozitate meseria. Nu a fost niciodată stingheră în prezențele ei publice, ezitantă sau incapabilă să urmărească logica, nu de puține ori aridă, a unui comunicat de presă guvernamental. De admirat inclusiv decizia ei de a reveni în presă, în rândul din față, adoptând o atitudine combativă în talk-show-urile politice sau economice.*

Gabriela pare să fi depăşit dilema purtătorului de cuvânt fost ziarist - cât şi cum trebuie să spui, ce aşteaptă foştii confraţi de la tine, cât îi dezamăgeşti dacă nu le oferi picanterii - şi se pare ca a depăşit şi inhibiţia de a se alătura colegilor de presă, fără spaima că va fi catalogată ca fiind omul cuiva. Şi chiar dacă a fost cumva în această postură, a avut şansa ca Mugur Isărescu să fie perceput mai degrabă ca tehnocrat şi prea puţin ca politician, în ciuda candidaturii la funcţia de preşedinte în campania din 2000.

Dar de fapt ce aşteaptă presa de la purtătorul de cuvânt? Şi cum primeşte ea această relaţie, mai ales atunci când purtătorul

* Martie 2000-decembrie 2000, purtător de cuvânt al Guvernului Mugur Isărescu.

pleacă din rândurile ei? Există, în mod evident, ziarişti care, fiind apropiaţi ai purtătorului de cuvânt, speră să *aibă exclusivităţi şi ziarişti care nu au avut relaţii de amiciţie cu el, motiv pentru care îl vor bănui că îi va defavoriza din acest punct de vedere. Dar acestea sunt incidente inerente pentru începutul de mandat.*

Mai sunt câteva atitudini care pot să creeze un anumit disconfort. Le voi trece rapid în revistă doar pentru că ele există, dar nu pentru că le consider reprezentative. Purtătorul de cuvânt, fost ziarist, poate auzi reproşul că „a uitat de unde a plecat". *Ziaristul are uneori pretenţia ca purtătorul de cuvânt să devină o sursă anonimă sau poate să se supere că nu a primit interviul solicitat, o posibilă amânare fiind pusă pe seama inamiciţiei purtătorului de cuvânt faţă de redacţia care se consideră nedreptăţită.*

Dincolo de aceste reproşuri, la fiecare numire a unui nou purtător de cuvânt, ziaristul speră ca procesul de comunicare să cunoască îmbunătăţiri, indiferent cum s-a desfăşurat acest proces în mandatul fostului purtător de cuvânt, întotdeauna e loc de mai bine. Cerinţa de flexibilizare a atitudinii instituţiei în raportul cu presa o consider, şi ca fost jurnalist, şi ca purtător de cuvânt, absolut firească şi deloc de neglijat. Prin flexibilizare presa înţelege să primească în timp real elemente din programul demnitarului, să nu fie bombardată cu informaţii şi comunicate de presă rigide şi încriptate, cu un

lead uitat undeva prin finalul comunicatelor de presă. Presa aşteaptă să primească răspuns la întrebări, chiar şi un anost şi impersonal no comment, sa *găsească pe cineva disponibil la capătul telefonului, să primească un* reply *la mail-uri, să i se explice o decizie, o atitudine politică, fie chiar şi în discuţii informate. Şi peste toate acestea să primească un* Bună ziua *respectuos chiar şi la o întrebare pusă, uneori, pe un ton nepotrivit. La prima vedere, poate părea o enumerare simplistă. Dar pentru fiecare lucru în parte, purtătorul de cuvânt trebuie să dea dovadă de profesionalism, de rigoare, de răbdare şi de echilibru.*

•16

De vorbă cu *purtătorii de cuyânt*

Gabriela Vrânceanu Firea

Capacitatea de a păstra echilibrul e foarte importantă în procesul de comunicare. Purtătorul de cuvânt se *află între ciocan şi nicovală. Pe de-o parte, va fi pus în situaţia de a se confrunta cu nemulţumirea politicianului faţă de cum este reflectată activitatea lui în presă şi tendinţa de a acuza presa de rea-voinţă. Pe de altă parte, purtătorul de cuvânt va trebui să găsească formula pentru a-şi potoli propria nemulţumire când va citi presa de dimineaţă.*

în prezent, tabloidizarea pare a fi unul dintre păcatele actualei prese româneşti. Este un reproş pe care nu îl fac doar politicienii. Sunt jurnalişti care îşi exprimă dezapobarea faţă de politica editorială impusă în acest sens. Din nou, echilibrul poate rezolva o tendinţă care adeseori îndepărtează presa de la una dintre menirile ei de bază: să informeze şi să formeze, având la bază valori şi modele respectabile. Purtătorul de cuvânt trebuie să ţină cont însă, atunci când este nemulţumit de articolele despre politicianul pe care îl serveşte, că presa e o industrie şi că trăieşte din ceea ce vinde. Nu e o scuză pentru rabatul de la calitate. Dar explică, în mare măsură, tratarea informaţiei prin prisma spectaculosului care, în termeni jurnalistici, de cele mai multe ori înseamnă elemente de culoare. Cu siguranţă, un discurs bun, dar prost prezentat, cu atât mai mult când e susţinut într-o limbă străină, va avea parte de critici şi accente puse pe incidentele de exprimare. Cu siguranţă, un eveniment important ca semnificaţie, dar cu greşeli de protocol va fi abordat prin prisma gafelor şi mai puţin prin prezentarea de fond d respectivului

eveniment. Se ştie că o mâncare bună, dar cu aspect inestetic nu va primi diploma de excelență. Să te familiarizezi cu nevoile presei, cu ochiul ei critic care vânează slăbiciunile, să le accepți, nu combătându-le, ci corectând ceea ce ştii că poate să îți aducă prejudicii de imagine, este o atitudine echilibrată capabilă să pondereze tendința presei de a scoate în evidență ceea ce nu merge.

Presei i se reproşează că vrea să fie vedetă sau că vrea să ia parte la exercitarea puterii. Aşa o fi. Dar, din nou, rolul purtătorului de cuvânt nu e să folosească aceste argumente pentru a-i justifica

politicianului inapetența pentru un dialog civilizat cu mass-media sau pentru lipsa transparenței în exercitarea funcției publice.

Tendința de exacerbare a scandalului poate fi o caracteristică a presei. Dar cine obliga un politician să urle la microfonul Parlamentului, să îşi bruscheze verbal un coleg sau să adoarmă liniştit pe un ziar, altfel tabloid, pe care spune că îl dispreţuieşte? Replica poate fi că sunt zece politicieni care îşi văd conştiincioşi de treabă, dar presa îl observă doar pe cel care doarme. Consilierul de imagine trebuie să ştie că presa va sancționa întotdeauna excepția de la regulă.

Gabriela Vrânceanu Firea*: „E fascinant să fii purtător de cuvânt, dar devine mediocru să fii un purtător de cuvânt nerespectat".

Adriana Săftoiu: îmi amintesc că la începutul anului 2000 te pregăteai de o vacanță peste hotare cu familia, când ai primit propunerea de a te alătura echipei Isărescu. Ce te-a determinat să renunți la vacanța aşteptată?

Gabriela Vrânceanu Firea: Eu ca eu, dar soțul meu, Răzvan, şi fiul meu, Tudor, intraseră într-o perioadă în care nimic nu le mai plăcea, voiau să evadeze, iar eu eram omul negru, eram inamicul numărul unu, pentru că nu reuşeam să mă desprind. Lucrând în televiziune, mereu apărea câte ceva. Ştii şi tu cum e atmosfera de cotidian, ştirile se rostogoleau de la o zi la alta şi aveam sentimentul că, dacă plec, pierd un eveniment important. Iar acum, dacă e să fac o analiză, nu cred că totul era atât de important. Mă gândesc la faptul că toată performanța profesională a fost un lung şir de renunțări

personale. Aşa a fost şi cu acea vacanță pentru că, până la urmă, nu a mai durat atât cât trebuia, ci doar câteva zile, mai mult pe fugă, eu eram cu mintea în altă parte decât în locul unde îmi era familia.

* Interviu realizat în anul 2004.

AS.: *Şi cum a venit propunerea?*

G.V.F.: Lucram la televiziune şi eram acreditată, în afară de Guvern, la Banca Națională şi la Ministerul de Finanțe. Chiar mai înainte de a fi acreditată la Guvern, aveam în custodie cele două instituții, din ianuarie 1993, pe când eram ziaristă la Radio Contact. Mă cunoşteam cu domnul Isărescu, am colaborat foarte bine, am făcut multe interviuri cu el, inclusiv cu domnul Adrian Vasilescu. Şi s-a întâmplat cam aşa, am aflat povestea ulterior! în momentul în care a fost cât se poate de clar că Mugur Isărescu va deveni prim-ministru, l-a chemat pe domnul Vasilescu, după cum se ştie nu doar consilierul de taină, ci şi oficial, în ceea ce priveşte comunicarea, şi i-a spus: *„Eu plec la Palatul Victoria. Vă rog să veniți cu mine, dar vă rog, de asemenea, să vă gândiți că va fi foarte multă activitate, presa de la Guvern nu e ca aceea de la Banca Națională şi va trebui să mai cooptăm pe cineva în această echipă de comunicare, una sau chiar două persoane".* Asta a fost discuția despre care eu nu ştiam la momentul respectiv. Domnul Vasilescu i-arfi spus domnului Isărescu: *„kgreați deja pe cineva de aici care este acreditat la Banca Națională?"* Şi ar fi răspuns: „Da, *pe lonuț Popescu şi Gabriela Firea ... Crezi că ar dori să meargă la Guvern, să îşi lase baltă profesia? Ştiu că sunt destul de ataşați şi nu sunt oameni care să facă o carieră de birou",* ar fi spus Mugur Isărescu. Aşa credea dânsul în acel moment. Viața între timp a arătat şi altă fațetă a personalității noastre, mai ales a lui lonuț, care acum este un prosper om de afaceri şi om politic, lucruri pe care nici măcar Mugur Isărescu nu le-arfi intuit la acel moment. Şi am fost amândoi chemați la premier. La început, lonuț a fost purtătorul de cuvânt şi eu consilierul de presă şi apoi, după vreo trei luni, am devenit eu purtător de cuvânt şi el a plecat din motive personale.

AS.: *Au fost câteva speculații despre plecarea lui lonuț Popescu.* G.V.F.: Mie personal mi-a spus că nu agreează ritmul de lucru. Tu ştii ce înseamnă programul de acolo, de dimineața până noaptea, weekend-uri pe care nu te poți baza, mai mult nu le ai decât le ai, ştii că şi eu te sunam când la 12 noaptea, când dimineața devreme. Practic, viața privată este în mâinile presei, iar cei 50 de ziarişti, dacă vor să te sune, o fac. Nu ştiu care au fost resorturile interioare şi ce îți va declara el.

AS.: *Oficial, a declarat că mama lui avea probleme de sănătate şi*

voia să se ocupe de ea.

319

Adriana. Săfto/y Vocile putem

G.V.F.: Exact, avea nişte probleme. Cert e că în momentul în care el a renunțat, eu am devenit purtătorul de cuvânt. Acum poate mă întrebi sau poate nu mă întrebi - dar am să îți spun eu - dacă mi-a plăcut de la început varianta, ambițioasă cum mă ştii, să fiu într-un fel numărul doi sau chiar trei în comunicare, în ceea ce îl priveşte pe Mugur Isărescu. îmi aduc aminte, dacă este să apreciez ceva la Mugur Isărescu, faptul că fiecărei persoane din anturaj şi fiecărui subaltern îi dădea importanța necesară, încât respectivul să se autodepăşească, să facă mai mult. De fiecare dată când era o problemă de comunicare, şi erau, slavă Domnului, ne chema pe toți deodată, indiferent dacă domnul Vasilescu avea treabă şi la Bancă - şi poate ar fi trebuit să fie lăsat mai lejer, fiindcă eu eram consilierul, iar lonuț purtătorul de cuvânt - ne chema pe toți, discutam, începeam să scriem toți trei materiale şi din cele trei, până la urmă, se compila şi ieşea unul bun. Era cu atât mai bun cu cât gândeau mai multe persoane. Asta am apreciat cel mai mult la Mugur Isărescu, faptul că nu făcea diferențe, în orice caz, în ceea ce priveşte relația directă cu presa, punea bază pe cuvântul nostru şi nu se lăsa condus de zvonistică.

Gabriela Vrânceanu Firea:

„A fost o provocare pe care nu o puteam rata..."

AS.: *Mai avuseseşi înainte vreo propunere pentru această funcție?* G.V.F.: Da, dar nu cred că la modul serios, îmi amintesc de o declarație recentă a lui Andrei Gheorghe care, la o întrebare asemănătoare, o dată cu

venirea lui la Antena l, a răspuns: *„Da, de genul: Hai, mă, când vii la noi?"* Cam aşa am avut şi eu propuneri, la colţurile holurilor din Palatul Victoria, dar eu nu cred că erau foarte serioase, pentru că erau la modul „tu când *vii aici, hai că e nevoie de tine".* Eu cred că dacă un demnitar chiar doreşte un om cu care să lucreze îl cheamă, îi explică ce ar avea de făcut, îi face o ofertă cât se poate de clară, nu îl cheamă la colţul culoarului.

AS.: *Şi ce te-a determinat să accepţi propunerea?* G.V.F.: Probabil că aşa cum în vârful pixului fiecărui jurnalist stă o ambiţie de scriitor, în vârful pixului altor jurnalişti stă o mică ambiţie de

a ajunge în partea cealaltă, în grămada oamenilor despre care ani de zile ai vorbit, ai comentat. A fost o provocare pe care nu o puteam rata şi într-un fel am vrut să îmi testez capacitatea de reacţie într-o astfel de situaţie. De foarte multe ori m-am întrebat, în timpul mandatului, dacă e cazul să mă întorc în presă sau să rămân în acel domeniu. Am ales să mă întorc în presă şi cred că am făcut bine. Nu aş mai accepta o asemenea funcţie, decât dacă vine din partea unui premier care mi-ar garanta că aş avea o colaborare cum am avut-o cu Mugur Isărescu, în privinţa respectului opiniei.

A.S.: Dar poate un purtător de cuvânt să reprezinte, pe un alt mandat, desigur, şi un alt demnitar?

G.V.F.: Nu, numai dacă acel demnitar mai are un mandat. Cel mult poate reprezenta o companie.

AS.: *Răsvan Popescu a reuşit acest lucru, deşi erau cunoscute rivalităţile dintre şeful statului de atunci şi prim-ministrul Radu Vasile.*

G.V.F.: Mi se pare specific tranziţiei noastre, în Parlament, există senatori şi deputaţi care au intrat în Parlament pe listele unui partid şi termină mandatul pe listele altui partid. De ce nu ar exista traseism politic şi la acest nivel? Nu e de felicitat şi nu e vorba de o carieră coerentă.

A.S.: Care au fost primele constatări ale proaspătului demnitar şi

recentului fost ziarist?

G.V.F.: Cel mai mult m-a speriat birocrația, în special, cea legată de traseul actelor. Nu era de ajuns să îți doreşti ceva, să propui o acțiune. Până ajungea ca acea idee să devină realitate, era un întreg şir de discuții, de aprobări, de telefoane, de persoane care dădeau din umăr, de altele care spuneau că nu se poate. Asta m-a uimit cel mai mult. Şi dacă este să nu îmi fi dorit vreun rang mai mare decât cel de consilier, atunci cauza a fost birocrația. Ştii că în Guvern este o ierarhie, simplul consilier nu are drept de semnătură, nu poate să coopteze pe cineva în Guvern, nu are dreptul să solicite fonduri, pe când un demnitar cu rang de secretar de stat are cu totul şi cu totul alte avantaje birocratice. Erau o sumedenie de acțiuni pe care le propuneam, eram desemnată să le organizez şi nu aveam cum, din postura de consilier, aşa că până la urmă a fost de bun augur numirea mea. Asta m-a speriat: gândul că nu

poți realiza un proiect, deşi este acceptat de premier, că trebuie să ții cont de tot aparatul greoi de la Palatul Victoria.

A.S.: îmi aminteşti de afirmația lui Eugen Şerbănescu că lipsa autorității purtătorului de cuvânt vine şi din faptul că el nu este ordonator de credit.

G.V.F.: Eu am avut un mare avantaj. Am fost singurul purtător de cuvânt ordonator de credite. Pentru că Mugur Isărescu, atunci când a ajuns la guvernare, a desființat Departamentul informațiilor publice şi Departamentul purtătorului de cuvânt, formând din ele unul singur, care s-a numit Departamentul pentru comunicare, a preluat atribuțiile celor două şi a devenit implicit ordonator de credite. A fost pentru prima dată când un purtător de cuvânt putea să-şi realizeze nişte acțiuni şi avea un staff pe măsură. Eu ştiu că şi acum purtătorul de cuvânt are doar câțiva oameni în subordine. Nu ştiu cum era la tine...

A.S.: Acelaşi sistem de care vorbeşte Eugen.

G.V.F.: Era dezavantajam. Eu aveam trei direcții, cu oameni angajați, noi ne ocupam şi de informațiile externe, respectiv comunicarea cu

ambasadele, lucru mai puțin cunoscut de către presă. Tot în departamentul meu era şi Relația cu publicul, de unde veneau cele mai multe informații despre problemele cetățenilor. De aceea am şi înființat Linia deschisă a primului-ministru, plus Relația cu presa, care era cea mai vizibilă, dar nu era singura. Cred că am fost un caz fericit. Am organizat foarte multe întâlniri cu presa, dezbateri, seminarii, mese rotunde coordonate de către Departamentul pe care îl conduceam şi finanțate tot de noi.

Gabriela Vrânceanu Firea: „Principala calitate a purtătorului de cuvânt este aceea de a discerne între ceea ce îi este permis să spună şi ce nu".

A.S.: Ca ziarist, cu siguranță ai reproşat şi tu lipsa transparenței. Cum ai rezolvat problema? Ai perceput altfel curiozitatea presei care, vuigarizând puțin, merge uneori şi până la culoarea ciorapilor demnitarilor?

G.V.F.: Eu am fost mai puțin frustrată ca ziaristă. Am şi o explicație. Am lucrat şase ani în televiziunea publică. Pe mine nu prea mă interesau astfel de amănunte, nelucrând la un ziar de scandal sau la un post de radio obsedat de detalii intime. Am fost mai ferită. Chiar dacă aflam că premierul se duce undeva să îşi repare dantura, eu nu puteam difuza o astfel de ştire. Automat îmi lipsea această curiozitate, a aspectelor intime. Şi acum mă gândesc dacă a fost bine sau rău, pentru că probabil ar fi trebuit să fiu şi mai curioasă. Ca purtător de cuvânt există însă o rigoare pe care ți-o impune funcția. De aceea am rămas total dezamăgită când un coleg de-al nostru, Răsvan Popescu, a scris o carte cu detalii despre Guvern. Mulți mă întrebau după aceea dacă nu scriu şi eu o carte despre cum a fost. Am spus: *„Nu".* Asta înseamnă că nici o companie serioasă nu îmi va face o propunere, gândindu-se că nu aş putea să păstrez un secret profesional, că pentru mine imaginea personală e mai importantă decât firma. Mi se pare de total prost-gust şi în afara meseriei să faci dezvăluiri senzaționale despre oameni care ți-au acordat încredere la un moment dat. Ce ar fi să spun acum ce declara Traian Remeş în legătură cu bugetul, despre poziția în care stătea Ion Caramitru în şedințe, despre câți miniştri se scărpinau în ureche sau în nas,

câți erau cu duşurile la zi sau câți negociau la masa Guvernului de parcă erau la talcioc. O dată ce primeşti acceptul să intri în sala şedinței de guvern şi să îți culegi informațiile necesare pentru a-ți face meseria, să dezvălui ce se întâmplă în culise înseamnă un act de trădare. Să valorifici acele informații e un fel de fraudă, semnul că oamenii care te-au ales nu au făcut cea mai bună afacere cu tine. Mă întreb dacă la Casa Albă sau Uniunea Europeană ar angaja o persoană bănuită că şi-ar face un succes personal din astfel de dezvăluiri. Exact ca în cazul prințesei Diana, despre care un bodyguard, după moartea ei, pretinde că ar fi avut-o amantă şi îi întinează memoria. Este exact acelaşi lucru. Principala calitate a purtătorului de cuvânt este aceea de a discerne între ceea ce îi este permis să spună şi ce nu.

A.S.: Ce i-ai recomanda unui prim-ministru când îşi alege purtătorul de cuvânt?

G.V.F.: Să aleagă o persoană în care are încredere. Dacă premierul îşi alege o persoană pe care o consideră profesionistă, dar nu are încredere în ea, e o mare greşeală. Niciodată nu se va putea baza pe gândirea şi

pe judecata acesteia, va cădea în acea greşeală de a apleca urechea către şapte consilieri. Unii dintre ei neavând nici o legătură cu comunicarea.

A.S.: Cred că s-a întâmplat destul de des ca şeful Guvernului să fie supus unui asemenea asalt de consilieri. Toată lumea are păreri.

G.V.F.: E adevărat că şi secretarele au păreri, şi portarii, şi directorii de cabinet. Eu dacă aş fi simțit că sunt supusă unui asemenea filtru, aş fi plecat. E fascinant să fii purtător de cuvânt, dar devine mediocru să fii un purtător de cuvânt nerespectat şi să ştii că părerea unei secretare sau a unei rude, care se amestecă în probleme ce nu privesc familia, contează mult mai mult decât a ta.

A.S.: Coleg/i tăi d/n sala de presă {/'-au reproşat că {/-ai *schimbat atitudinea?*

G.V.F.: Desigur, ca şi în cazul tău, ca şi în cazul meu. Au fost persoane care s-au bucurat când au aflat că am preluat funcția. Eram de

față apoi când ai fost tu numită şi ştiu cum au reacționat: unii bine, spunând că, în sfârşit, a fost aleasă o persoană care cunoaşte aşteptările noastre, ale presei! Şi când am preluat eu funcția mi s-a relatat că au fost unele persoane care s-au bucurat pe acelaşi considerent, spunând că le cunoşteam nevoile. Dar au fost şi persoane care au spus că vor fi defavorizate pe motiv că „nu mă *înțelegeam cu* Gabrie/a şi o să vezi că mă *penalizează".* Eu cred că nu a fost aşa, din simplul motiv că era interesul meu să comunic bine cu toate ziarele, cu toate posturile de televiziune, în beneficiul Guvernului şi al premierului. Aşa că aceste părți pr/s-uri s-ar fi întors împotriva premierului şi, în afară de una, două excepții pe care le cunosc şi pe care mi le asum, nu am luat nici o măsură punitivă.

AS.: *La ce excepții te referi?*

G.V.F.: Eram deja în campanie electorală, de fapt atunci s-au schimbat multe lucruri. Până în momentul când premierul a anunțat că va candida la Preşedinție, lucrurile au mers cum au mers. Dar, în acel moment, declanşându-se tot felul de resorturi specifice campaniei electorale şi cum fiecare ziar sau televiziune avea un anumit interes, totul s-a bulversat. Mi s-a relatat că, în nenumărate cazuri, una dintre ziaristele acreditate, care avea o cu totul altă opțiune politică decât cea care se credea că îi corespunde premierului Isărescu, ştiut fiind faptul că el a

fost anunțat de Emil Constantinescu, ne însoțea prin țară şi făcea comentarii politice răutăcioase. O dată, de două ori, de trei ori, de patru ori, permanent comenta politic şi nu activitatea guvernamentală sau atitudinea mea, ci pur şi simplu opțiuni politice. A fost apoi o vizită în Statele Unite şi de bună voie am sunat directorul de redacție şi am rugat să trimită pe altcineva pentru că m-am gândit aşa: dacă e atât de nemulțumită de prestația premierului şi de politica pe care o îmbrățişează, ce sens mai are să meargă şi peste Ocean să îi fac un rău. Mă gândeam că îi fac un rău, dar în rest nu am mai intervenit.

A.S.: Nu îţi reproşezi gestul de a suna în redacţie? G.V.F.: Acum da. Trebuia să mă ridic deasupra persoanei respective, să fiu mai mult decât o persoană care vrea neapărat să demonstreze că deţine o anumită putere. Ce m-a deranjat atunci a fost că nu avea curajul să îşi susţină părerile vizibil, pe faţă. Am încercat să port o discuţie şi am întrebat-o dacă e nemulţumită de comunicare, dacă primeşte informaţiile la timp sau crede că alţii au acces la mai multă informaţie şi mi-a spus: *„Nu, totul e în regulă".* Acum, dacă stau să mă gândesc, cred că trebuie să fim mai tolernaţi. Eu regret acel gest şi mă întreb dacă acea ziaristă regretă faptul că în incinta guvernului făcea politică. Nu cred că regretă. E o chestiune de maturitate.

AS.; *Cum ai cataloga relaţia ta cu presa?*

G.V.F.: Mie îmi place să spun că în afară de exemplul pe care l-am dat şi mici probleme care au apărut în campania electorală, care a fost o perioadă buîversantă pentru toată lumea, am avut o relaţie bună. încercam pe cât posibil să grăbesc momentul ajungerii informaţiei la presă. Să spun că era perfectă ar fi o dovadă de ipocrizie şi nu cred că există relaţie perfectă. Aşteptările sunt altele. Cred că ziariştii ar trebui să fie pentru o zi purtători de cuvânt pentru a înţelege noua postură. Fără a încerca să aduc o aură de victimă purtătorilor de cuvânt, cred că ziariştilor nu le-ar prisosi să treacă măcar câteva zile în partea cealaltă.

AS.: *Te-a ajutat faptul că ai fost ziarist?*

G.V.F.: Foarte mult. Nu cred că aş fi reuşit să mă descurc aşa cum am făcut-o. Două lucruri m-au ajutat: primul, având o pasiune pentru economie şi fiind doctorand în economie, înţelegeam foarte bine actele normative, fenomenul economic şi, cum se spune, nu mă putea duce de nas nici un ministru, nu mi se întâmpla să cobor în sala

presei şi să mă întoarcă ziariştii pe toate feţele, iar eu să nu ştiu cum să mă justific. Şi, în al doilea rând, faptul că proveneam din presă. Un purtător de cuvânt, chiar provenind dintr-o instituţie de PR, e mult mai

puțin avantajat decât un ziarist, pentru că ceea ce el încearcă să descopere având tot felul de discuții interminabile cu presa, un jurnalist cunoaşte deja. Practic, nu trebuie să inventezi apa caldă sau să descoperi roata. Porneşte cu un bagaj de cunoştințe pe care nu îl poate avea decât lucrând în presă. Apoi, contează relațiile personale! Şi nu atât simpatiile şi antipatiile, cât faptul că îi cunoşti pe oameni, ştii cum să îi iei, cu unul trebuie să vorbeşti mai delicat, fiindcă e mai sensibil, cu altul poți vorbi mai repezit fiindcă ştii că nu se va supăra, întrucât e o persoană mai directă. E foarte important să îi cunoşti pe cei cărora te adresezi.

AS.: *Dar despre purtătorul de cuvânt politic? Ce părere ai?* G.V.F.: în continuare cred că în România e nevoie de comunicatori care stăpânesc foarte bine limbajul, starea de presă. Probabil că atunci când şi societatea se va mai aşeza şi țara va funcționa ca pe roate, indiferent că se produc schisme politice sau căderi de Guvern sau lovituri de Palat, atunci când vom ajunge o societate stăpână şi bazată pe oameni, pe cetățeni şi nu pe ceea ce se declară la televizor, ne vom putea permite şi purtători de cuvânt care să fie, în cazul Ministerului de Externe, diplomați de carieră sau, în cazul Guvernului, politicieni. Dar deocamdată, pentru Preşedinție şi pentru Guvern e nevoie de oameni de presă, pentru că ei simt mult mai bine. Nu suntem destul de aşezați să ne permitem modelul Marii Britanii sau al SUA. Dacă premierul are ambiții personale şi vrea ca profesia lui, cariera lui să nu se oprească la porțile Palatului Victoria, dacă el intenționează să meargă mai departe şi să continue pe tărâmul politicii, mi se pare o greşeală fatală să îşi ia lângă el un om din partid sau un purtător de cuvânt extras din presă, obligat apoi să devină membru de partid, cum avem un caz, Ciaudiu Lucaci.

AS.: *De ce crezi asta?*

G.V.F.: în primul rând, pentru că îi scade credibilitatea, în al doilea rând, are tendința de a raporta activitatea guvernamentală la partid, în al treilea rând, este influențat de voci din partid. Eu nu spun acum că entitatea guvernului trebuie să fie separată de partid, pentru că până

la urmă Guvernul face politica promovată de partid şi un mariaj eşuat între guvernare şi politică ar fi inadmisibil. Dar cred că e mult prea mult. Cred că premierul în acest caz, mai ales dacă vrea să continue şi să nu iasă la pensie de la Palatul Victoria, are nevoie de o persoană echilibrată, detaşată de factorul politic. Poate greşesc, dar din experienţa mea asta cred. Premierul Isărescu conducea un guvern format din patru partide. Mărturiesc că erau anumite persoane din coaliţie care aveau senzaţia că înclin balanţa către unul sau altul dintre miniştri. Dar era inutil să îi conving prin vorbe. Doar prin fapte, încercam să îi conving că dacă se ascund şi refuză să comunice, crezând că doar ei deţin adevărul absolut, nu vor putea întâmpina nici din partea mea altceva decât rezerve. Ideea era ca activitatea guvernamentală să fie prezentată la *briefing,* iar celelalte iniţiative personale să fie dezvoltate la partid.

Gabriela Vranceanu Firea: „Niciodată nu am avut paranoia femeii tinere care crede că e buricul pământului şi că poate influenţa personal o decizie".

AS.: Care *era relaţia ta cu miniştrii?* G.V.F.: Cred că imaginea mea era de persoană foarte apropiată profesional de premier şi atunci mulţi dintre miniştri manifestau o curtoazie exagerată din acest punct de vedere. Niciodată nu am avut paranoia femeii tinere care crede că e buricul pământului şi că poate influenţa personal o decizie. Cred că unii erau mai galanţi că aşa erau ei, bine crescuţi, iar alţi se purtau mai indiferent pentru că aşa le era structura. Nu am avut decât un singur conflict tot anul, în rest aveam o colaborare bună, chiar şi cu persoana în cauză am avut zile bune şi colaborări extraordinare.

AS.: *Poţi să spui despre cine e vorba?*

G.V.F.: Sigur, cu ministrul Traian Băsescu. S-au majorat tarifele la calea ferată, printr-o hotărâre aprobată de Executiv, iar eu urma să anunţ acest lucru la *briefing.* M-am sfătuit cu Traian Băsescu şi am anunţat, spunând că domnul ministru este dispus să ofere prin Biroul lui de presă

mai multe detalii tehnice, între timp, cineva de la Biroul de presă al Guvernului a sunat la Ministerul Transporturilor, iar informația care a plecat era cam de genul acesta: purtătorul de cuvânt al Guvernului habar nu are şi ne-a trimis la Ministerul Transporturilor. Eu nu făcusem decât ceea ce stabilisem şi anume că aceia care doresc detalii se pot adresa Ministerului de resort. Traian Băsescu s-a supărat şi de fapt amândoi am fost victimele dezinformării. Cert e că m-a sunat pe telefonul fix şi m-a făcut cu ou şi cu oțet. Eu am încercat să îi explic. Nu îi port ranchiună, a trecut.

AS.: Care ar *trebui să fie relația purtătorului de cuvânt cu celelalte birouri de presă de la ministere?*

G.V.F.: Printr-un grant obținut de la Banca Mondială şi pe care îl preluasem de la Departamentul condus de Ludovic Orban, dar care nu fusese consumat şi pe care l-am dus la bun sfârşit, eram practic condiționată să colaborez cu acestea. Nu pot să spun că era o activitate de zi cu zi. Era mai mult punctuală, în funcție de evenimente. Probabil că ar fi trebuit să fie mult mai strânsă şi să se stabilească un mod comun de lucru, dar nu prea era timp de aşa ceva. Există şi multe orgolii, iar multe persoane considerau că nu sunt subordonate purtătorului de cuvânt de la Guvern, ceea ce legal aşa şi este.

AS.: *Există tendința unei protejări* a *ministerelor de către birourile de presă?*

G.V.F.: Cred că m-a ajutat foarte mult că am lucrat la televiziune. Mie personal, când am avut o solicitare, mi s-a răspuns, atât pe vremea ta, cât şi pe vremea lui Răsvan Popescu. Există însă o tendință pe care am observat-o şi acum. Când există o informație de interes pentru presă, comunicatorul recurge la un troc. îi dau unui ziarist mai repede informația decât celorlalți, în schimb el publică o informație a primului-ministru care nu încape în alte ziare sau o fotografie mai reuşită. La un nivel mai elevat există acest tip de înțelegere, ştirea pe sursă, care ne-a înnebunit pe vremea lui Ciorbea. Aşa că, profesionalism până în măduva oaselor nu cred că există, aşa cum nu există nici în politică. Auzim discurs liberal la partide social-democrate şi invers, în funcție de moment, de starea societății. Nici unul nu îşi respectă doctrina. Prin

urmare, de ce ar fi comunicatorii mai profesionişti? Până la urmă ar fi o nepotrivire de caracter.

AS.: *E purtătorul de cuvânt doar un transmițător de mesaje, asta fiind limita lui?*

G.V.F.: Am fost iarăşi un caz fericit. Comunicatele pe care le prezentam erau scrise de mine, aşa că eram şi editorul comunicatului, şi prezentatorul. Acum trebuie să spun că, dacă îți depăşeşti prea mult atribuțiile, înseamnă că nu îți cunoşti mandatul. Asta nu înseamnă că, dacă te afli la pupitru şi ți se adresează o întrebare care nu are legătură cu *briefing-ul,* dar ai elemente, să recurgi la formularea: *„Vorbim mai târziu".* Mi s-a întâmplat chiar cu Alexandru Boariu de la *Adevărul,* l-am răspuns şi nu cred că am făcut rău, pentru că ulterior Mugur Isărescu m-a felicitat pentru acel tip de răspuns.

AS.: *Ai mințit presa?*

G.V.F.: Eu spun că nu, dar dacă sunt dovezi, aş vrea să le cunosc. Uneori însă eşti nevoit să minți. Am aflat la un moment dat că am făcut-o, dar fără să ştiu în acel moment. Era vorba despre cazul Murgea, persoana care era propusă pentru Corpul de Control al primului-ministru. Trebuia să îl susținem, pentru că avea nişte probleme juridice cu un dosar la societatea unde lucrase şi apăruseră în presă tot felul de informații cum că nu era competent şi compatibil cu acel post, tocmai din cauza trecutului. Ceea ce am şi făcut, inclusiv în cadrul unei emisiuni la Pro W. Ulterior am aflat că informațiile din presă erau adevărate, că avea un dosar, ce e drept nu fusese condamnat şi nu era finalizat dosarul, dar exista un adevăr în acele informații. Atunci însă când l-am susținut, noi cei din apropierea primului-ministru, credeam cu tărie în el.

AS.: *Şi cum s-a terminat?*

G.V.F.: Practic, când premierul a primit informațiile respective, l-a revocat din funcție. A coborât în sala de presă şi l-a anunțat chiar el personal pe noul şef al departamentului, precizând că schimbarea s-a

datorat faptului că informațiile apărute în presă s-au dovedit reale. A mai existat poate minciună sfruntată şi o dată sau de două ori pe acte normative mai dificile, mai cu semnul întrebării, pe care le evitam. Le-aş numi mai degrabă omisiuni. Şi asta pentru că aşa se stabilea în Guvern:

să vorbesc doar atunci când respectivele acte erau clare la nivelul Guvernului.

Gabriela Vrânceanu Firea: „Nu e normal să vii la Guvern în pantofi de plastic şi singurul tău țel să fie acela de a pleca încălțat cu Paciotti".

A.S.: Care era relația ta cu primul-ministru? G.V.F.: Relația se desfăşura pe două planuri: unul scris şi altul vorbit, în fiecare dimineață când ajungea la birou găsea un dosar de presă, în afară de cel cu celebrele copii din ziare, cu problemele care puteau să apară peste zi, cu propuneri de răspunsuri pe care le făceam consultând miniştrii. Dosarul îl făceam eu. îi ofeream o radiografie şi aprecia acest lucru. Apoi, pentru orice ieşire publică, conferințe, interpelări în Parlament, ne consultam. Lucru care îmi prindea foarte bine şi mie, ca să fiu pregătită în fața presei. Cred că am avut o relație ideală. Am vorbit cu mulți purtători de cuvânt şi cu cei de dinainte, şi cu cei de după, şi toți se plângeau de faptul că nu aveau acces direct. Cineva îmi povestea că se aşeza pe listă şi aşteaptă câteva zile să intre la premier. Doamne Dumnezeule... Această persoană spunea că premierul lui nu e ca Mugur Isărescu, care înțelege relația cu presa, discută cu purtătorul de cuvânt şi consilierii de presă, se sfătuieşte cu ei. Nimeni nu dădea buzna peste Mugur Isărescu, dar îşi găsea timp peste zi să comunice cu noi. Cred că el a importat acest stil din străinătate, în alte țări, a da importanță Departamentului de comunicare este o dovadă de inteligență. Şi mai e ceva, care cred că i se trage de la olteni: a asculta părerea celuilalt pentru a-ți cizela propria părere. Apoi, comentam orice ieşire publică, deşi multe observații nu aveam să îi facem. Erau multe momente tensionate, cazul FNI de exemplu, când toată lumea venea la Guvern. Trebuia să îşi cântărească vorbele foarte bine. Am rămas foarte impresionată că un om al cifrelor era

atât de atent la litere, la cuvinte, într-o zi i-am şi spus-o şi mi-a mărturisit că acest lucru l-a învăţat de la un profesor de economie care l-a îndrumat şi care, deşi economist, era o persoană cu

o cultură extraordinară, care citea foarte mult şi punea preţ pe comunicare, nu doar pe calcule.

AS.: *Pentru Mugur Isărescu presa era importantă?* G.V.F.: Foarte. Mă întreb cum ar fi fost să lucrez cu un premier care ar fi considerat că nu contează ce spune presa sau care ar fi încearcat să îşi conducă singur relaţia cu presa. Şi aici apare o capcană, când un premier încearcă să îşi conducă singur relaţia cu presa.

AS.: Care ar *trebui să fie calităţile unui purtător de cuvânt?* G.V.F.: în primul rând să fie echilibrat, într-o zi de muncă eşti bombardat de dimineaţă până seara de informaţii, zvonuri, plus că agenda zilnică presupune pregătirea unor momente şi dacă nu ştii să îţi pregăteşti priorităţile, cu echilibru, şi să ştii exact ce este mai important să faci, să mănânci de pildă sau să dai un telefon urgent, rişti să dai peste cap tot şi să pui în pericol chiar imaginea premierului. In al doilea rând, discernământul. Cred că e foarte important ca purtătorul să nu se lase influenţat şi în momentele-cheie. în momentul când a fugit toată lumea din Guvern că intrau feneiştii peste noi, ar fi trebuit să fac atac de cord. Trebuie să fii rece şi distant, să te detaşezi de ceea ce ţi se întâmplă, să ai nervii foarte tari, să fii sigur pe tine ca persoană. Nu e normal să vii la Guvern în pantofi de plastic şi singurul tău ţel să fie acela de a pleca încălţat cu Paciotti. E dezarmant să ştii că sute de oameni au încredere în tine şi scopul tău în viaţă să fie doar să ai un salariu mai mare şi să-ţi faci relaţii. Trebuie să recunoaştem că, ajungând acolo, te plasezi într-o conjunctură favorabilă şi începi să cunoşti persoane influente.

AS.: *Funcţia te-a schimbat?*

G.V.F.: La sfârşitul mandatului mi-am pus întrebări ce voi face de acum înainte. Firesc, erau oferte de la firme, care aveau nevoie de oameni de comunicare, şi televiziuni, în care lucrasem. Şi m-am gândit foarte bine şi m-

am analizat. M-am decis să rămân în presă. M-am simţit foarte bine, în elementul meu şi nici o secundă nu am trăit în aburi şi fumuri de genul „eu *am fost ministru în timpul guvernării Isărescu, ştiţi voi cu cine vorbiţi acum?!".* Am auzit că se practică. Purtătorul de cuvânt trebuie să aibă un anumit echilibru, astfel încât, la sfârşitul mandatului, să nu intre în derivă. Pe mine m-a ajutat bunul Dumnezeu, în momentul când am intrat în Guvern, aveam o situaţie financiară bună pentru majoritatea românilor, aveam o maşină scumpă în faţa casei, un apartament în vilă, luxos şi nu

am intrat în Guvern să mă căpătuiesc financiar. Faptul că aveam de la Guvern un Ford Mondeo la poartă nu mă interesa şi nici mâncarea de la Guvern nu mă dădea pe spate. Acum, stau să mă gândesc, dacă intrând în această funcţie înainte să mă mărit cu soţul meu, de pe urma căruia am această situaţie financiară - căci nu presa m-a îmbogăţit, ci faptul că soţul meu este om de afaceri şi are o situaţie bună, nu e un secret pentru nimeni - , aş fi fost la fel. Multe voci din opinia publică spun că un politician, atunci când ajunge în Parlament, trebuie să fi trecut prin câteva momente ale vieţii, să fie aşezat, la casa lui, să fi construit o casă, să aibă o situaţie, tot ce îi trebuie, în felul acesta, nu s-ar fi întâmplat atâtea acte de corupţie. Normal că dacă vii cu opinci în Palatul Victoria şi ieşi cu pantofi italieneşti, au loc nişte mutaţii la nivelul conştiinţei. Eu ştiu cazuri de oameni care au intrat în Guvern doar pentru a se căpătui şi doar cu atât s-au ales. între timp, s-au şi ratat, în schimb, persoanele care au intrat la modul onest, doar pentru a căpăta o experienţă şi a ajuta într-un anumit moment, s-au regăsit pe urmă şi sunt în situaţii bune, frumoase.

A.S.: Cum îi apreciezi pe predecesorii tăi şi pe cei de după? G.V.F.: îmi făceau o părere foarte proastă purtătorii de cuvânt care nu aveau nici măcar abilitatea să folosească celebra expresie *„no comment".* Erau momente când purtătorul de cuvânt nu era informat asupra unei decizii şi mi se părea inadmisibil să nu foloseşti *„no comment",* preferând o bâlbâială, îi apreciam pe cei care ştiau să evite aceste momente. Am o slăbiciune pentru lolanda

Stăniloiu. Eu m-am regăsit într-un anumit sens în ea. Un anumit firesc, o lipsă de bățoşenie, o stăpânire a limbii române, vorbirea limpede, fără farafaslâcuri, folosirea unor termeni doar pentru a face impresie, neologisme pe care le-ai auzit la Guvern şi care ştii că dau bine. Față de Baltazar am o slăbiciune şi mai mare, fiind persoana datorită căreia mi-am dorit să fac un doctorat în economie. L-am admirat foarte mult că a putut ajunge unul dintre cei mai buni bancheri, ulterior studiilor de bază, specializându-se în economie, autodepăşindu-se. Mi-am spus că nu voi ajunge ca el să conduc o bancă privată din România, dar măcar aşa, la nivelul meu, să-i calc pe urme. în ce te priveşte, un singur lucru îl menționez. Faptul că ai rezistat într-o funcție în care premierul a fost foarte influențat de familie. Cred că e un element de noutate față de ceilalți prim-miniştri. Nu cred că a existat premier mai

influențat de familie. Nu înseamnă că e un lucru rău, dar e foarte dificil ca profesionist de imagine să intri în coliziune pe această temă.

AS.: *Nu ştiu dacă era foarte influențat. Punctul slab în comunicarea cu presa nu erau oamenii selectați, ci un anumit dezinteres față de presă.*

G.V.F.: Tocmai de aceea susțin că am fost un caz fericit, lucrând cu un premier pentru care conta o opinie izvorâtă dintr-un editorial sau dintr-o ştire scrisă de un reporter de la guvern. Asta ține de mediul în care a evoluat, înainte de a fi guvernator şi de a lucra la Ambasada SUA, a fost cercetător. Şi în această calitate dezbăteau permanent probleme economice globale şi participa la dezbateri care erau pe primul plan.

AS.: Cât de *dependentă e prestația, succesul unui purtător de cuvânt de premier?*

G.V.F.: Foarte mult. Nu eşti ministrul frunzelor verzi. Dacă nu ai ce comunica, nu poți spune ce ai făcut tu acasă. Dacă omul pentru care lucrezi este dezinteresat, cât poți forța nota?! Nu aş fi stat nici o zi, dacă aş fi observat că domeniul pe care îl reprezint e bagatelizat de premier.

AS.: *A evoluat instituția purtătorului de cuvânt? Are purtătorul de cuvânt aceeaşi greutate precum cel de la Casa Albă, păstrând proporțiile, desigur?*

G.V.F.: Dacă nu are, e şi din cauza premierului. Eu cred de pildă că domnul Năstase este pentru el însuşi cel mai bun comunicator. Şi el simte asta, drept care niciodată purtătorul său de cuvânt nu va deveni o vedetă în rândul purtătorilor de cuvânt. Va fi doar un transmițător de mesaje. Doar Corinei Crețu, cred eu, preşedintele Ion Iliescu îi acordă statutul pe care îl presupune această funcție. Şi o spun în cunoştință de cauză. Lucrul acesta se întâmplă şi pentru că Ion Iliescu este un om politic mai mult decât matur, în sensul că de o viață întreagă face politică, asta îi e meseria, înțelege cât de important este să apară cu declarații doar în anumite momente şi cât de important este să asculte sfatul purtătorului de cuvânt în situații tensionate. O percep ca pe o relație extraordinară. Aşa ar trebui să funcționeze. Cred că eu şi premierul Isărescu ne-am apropiat foarte mult de această relație.

AS.: Ce *ar trebui să se întâmple ca să evoluăm din punctul de vedere al comunicării?*

G.V.F.: Mulți politicieni ajunşi în funcții de demnitate publică au dorit să se facă ei cunoscuți, să apară la televizor, să facă declarații, să vorbească doar ei. Şi atunci implicit tot ce ținea de comunicare era anunțat la nivelul primului-ministru, iar purtătorul de cuvânt devenea o persoană neinteresantă, eventual omul care face legătura dintre presă şi premier, nu o persoană cu autoritate, cu responsabilități. Este o greşeală. Tot acest abuz de imagine se întoarce împotriva demnitarului. Ştim foarte multe cazuri în care unui demnitar, dacă face o declarație greşită, îi este foarte greu să o retractreze, dacă nu imposibil, pe când un purtător de cuvânt, în cazul în care a transmis un mesaj greşit, revine mai uşor, face parte din riscul meseriei. Dacă s-ar respecta şi de către politicieni această instituție, ar fi scutiți de momente penibile.

Gabriela Vrânceanu Firea: „Reproşul fundamental este că nu-mi mai cunoşteam copilul în acea perioadă".

AS.; Ce te *nemulțumeşte când te gândeşti la perioada aceea?* G.V.F.: Acel moment când am refuzat să mai iau un ziarist peste Ocean şi am solicitat alt ziarist de la acea redacție. Dar m-a deranjat acea impertinență venită din disensiuni politice. Dacă ar fi avut reproşuri profesionale, guvernamentale, aş fi fost mult mai tolerantă. Sincer, şi acum, dar şi atunci, nu mă regăsesc în doctrina unui partid politic şi dacă mă regăsesc, nu îmi plac liderii, îmi mai reproşez faptul că nu am avut o coafură de purtător de cuvânt. Cred că e un element important. Eram prea tânără şi nu puneam preț. Probabil că mi-ar fi trebuit o coafură puțin mai sobră, poate că aş fi degajat mai multă autoritate, deşi nu am simțit că aş fi avut probleme de genul acesta. Şi reproşul fundamental este că nu-mi mai cunoşteam copilul în acea perioadă. A fost chiar cumplit, în ianuarie, când am revenit printre oameni, copilul nu mă mai recunoştea, aveam o relație foarte rece, distantă, nu mă mai accepta în microclimatul lui.

AS.: Este o *perioadă stresantă şi consumă multă energie.* G.V.F.: Cu siguranță, îmi amintesc de un incident care acum poate părea amuzant, dar nu şi atunci. Fusese o zi foarte aglomerată, multe

întâlniri, şedință de guvern, ca la balamuc, şi nu mă simțeam deloc bine. Am ieşit din sala de şedință, m-am dus în birou şi am încercat să iau o fiolă de calciu. Am tăiat-o, cam şubred, am pus-o într-un pahar cu apă şi am înghițit-o. Rezultatul: mi-a rămas un ciob în gât. M-am întors în şedința de guvern şi am observat că în momentul când înghițeam mă zgâria ceva. Am luat miez de pâine, nimic. Senzația rămânea. Am susținut *briefing-u* cu ciobul în gât. M-am dus la urgență şi s-au alarmat toți medicii. Mi-au spus: „De ce *nu ai venit direct?".* Eu aveam un *briefing* de ținut şi explodau acolo dacă nu mă duceam. S-au chinuit două ore până l-au scos. Dacă până atunci nu mâncăm peşte de frica oaselor, acum nici nu vreau să văd aşa ceva.

A.S.: Ai avut tendința de a face presa responsabilă de un articol nefavorabil premierului?

G.V.F.: M-am lovit în primul rând de conflictul „non ştirii", atunci când premierul ieşea în fața presei şi dădea nişte răspunsuri atât de seci, încât jurnalistul realmente se supăra şi începea să-l trântească a doua zi în ziar, pentru că nu îi oferise nimic de care să se agate, nici o informație interesantă, nici un cârlig, pur şi simplu îl provocase pe ziarist să scrie aberații, să scrie ce vrea. întotdeauna când se organizau lunar conferințe de presă cu premierul, încercam să ne facem un punct de pornire, să anunțăm nişte teme, practic să livrăm o marfă şi să o ambalăm frumos ca să îi dăm posibilitatea ziaristului să aibă ce să scrie.

AS.: *Cine e de vină până la urmă când mesajul apare în presă altfel decât îşi doreşte demnitarul?*

G.V.F.: în mod evident, demnitarul şi cabinetul lui. Dacă iese nepregătit în fața presei, îi dă posibilitatea acesteia să fabuleze sau să scrie ce crede. Ideal ar fi să aibă măcar două, trei, patru teme de discuție. Inevitabil vor fi şi două-trei nemulțumiri sau răspunsuri incomplete, dar măcar ai cu ce veni, te prezinți cu ceva. Mai e şi foarte important modul cum îmbraci „marfa". Chiar discutam cu premierul şi îi spuneam: *„Domnule prim-ministru, nu le-ați dat nimic pentru şapou, nu au de unde să facă titlu, vă rog frumos, să mergem pregătiți".* Practic, se poate vorbi de manipulare care poate să fie pozitivă sau negativă, adică îi creezi o opinie şi îi dai posibilitatea să gândească, naşti o răbufnire interioară sau îl manipulezi în sens negativ, în sensul că îi spui numai

prostii şi practic îl dezinformezi. Premierul îşi poate manipula jurnaliştii în sensul comunicării a ceea ce doreşte el, dar pentru asta trebuie să fie foarte abil, să îmbrace foarte tentant ceea ce spune. Care e titlul pentru mâine? Cu întrebarea asta pleca întotdeauna din birou, cu o idee clară şi avea vorba asta: nu multe idei, câteva care să fie reținute, dar şi bine îmbrăcate în cuvinte. Un premier îşi poate face titlul de a doua zi dacă e preocupat de lucrul ăsta şi dacă are o echipă de consilieri care să îl sprijine în sensul ăsta. Dacă va coborîîn sala de presă şi se va lăsa practic hărțuit de întrebări, nu va manipula niciodată el presa, ci va fi el manipulat

întotdeauna.

AS.: *La ce ți-a folosit ulterior experiența de la Guvern?* G.V.F.: în primul rând mi-a satisfăcut curiozitatea de a afla ce este dincolo de statutul de premier şi dincolo de pupitrul acela de unde vorbeşte purtătorul de cuvânt, în al doilea rând, e foarte important să ştii care e traseul - cum se naşte şi cum moare o lege, dacă ar fi să vorbim aşa. Nu ai de unde să ştii toate astea. A fost ca un curs intensiv de politică în care înveți foarte multe lucruri deodată, politică, economie, marketing, sociologie şi foarte multă comunicare. Şi astea toate îți folosesc ulterior.

AS.: *Şi colegii tăi din presă cum te-au primit ulterior? Ai simțit vreo rezervă?*

G.V.F.: Nu, poate că nu a fost fățişă. Dar acel an mă urmăreşte. Anul 2000 e un punct de referință pentru mine. Şi acum, când mă mai întâlnesc cu diferite persoane, mă întreabă: *„Cum a fost la guvernare? Cum ai ajuns? Cum s-a întâmplat atunci? Cum era ministrul cutare?'.* E un an de referință! Şi acum, apropo de transformările de la Antena 1 din această perioadă, Sergiu Toader, care pe atunci era director de ştiri la PRO TV, mereu îmi aduce aminte de anumite momente pe care le-am trecut împreună, eu din postura de purtător de cuvânt şi el din cea de director de ştiri, e o experiență pe care mulți şi-o doresc, dar nu ştiu ce vor găsi acolo. Eu am găsit exact lucrurile de care am avut nevoie: foarte multe cunoştințe într-un timp extrem de scurt. Nu am regretat, dar nu aş mai repeta experiența, mai ales dacă nu aş avea convingerea fermă că acel demnitar sau acea companie pentru care aş lucra consideră purtătorul de cuvânt o instituție respectabilă, vie şi nu doar un crainic. Aşa cum noi, prezentatorii, avem ambiția să fim şi editorii buletinului de

ştiri şi să ne şi implicăm în tot cursul redacțional al unei ştiri (nu acceptăm, precum alți semeni de-ai noştri, doar să ne preluăm blanchetele şi să citim de pe prompter), tot aşa şi în cazul unui purtător de cuvânt. Ține de el să se implice şi să se autodepăşească, să nu accepte o fițuică scrisă de un

consilier şi dată mai departe. Cred că asta ţine şi de noi.

337

CORINA CREŢU

în prezent este senator al Partidului Social Democrat în Parlamentul României.

S-a născut la 24 iunie 1967 în Bucureşti. A absolvit, în 1989, Facultatea de Planificare şi Cibernetică Economică, din cadrul Academiei de Studii Economice Bucureşti.

începând din iunie 1990 a lucrat ca reporter şi apoi publicist comentator la cotidianele *Azi, Cronica Română* şi *Curierul Naţional,* în această calitate, a scris numeroase comentarii privind politica internă şi externă a României şi a intervievat personalităţi politice de prestigiu. Din 1992 a îndeplinit funcţia de expert la Preşedinţia României, Cabinetul Purtătorului de Cuvânt, în perioada 1996-2000 a fost expert la Senatul României, în acelaşi timp, din 1997 până în decembrie 2000 a exercitat funcţia de secretar executiv al PDSR şi şef al Departamentului Imagine şi Relaţii cu mass-media din cadrul

Consiliului Naţional al PDSR. Din 1997 până în decembrie 2000 a activat ca prim-vicepreşedinte al Organizaţiei Femeilor din PDSR. La alegerile generale din noiembrie 2000, a fost aleasă deputat pe listele PDSR în Parlamentul României, în perioada 2000-2004 a fost Consilier Prezidenţial, purtător de cuvântai Preşedintelui României, Şef al Departamentului Comunicării Publice. Din decembrie 2004 este Senator PSD de Bucureşti în Parlamentul României şi deţine funcţia de membru în Comisia pentru Politică Externă a Senatului României. Este membru titular în Adunarea Parlamentară a OSCE. La Congresul Extraordinar al Partidului Social Democrat din 21 aprilie 2005, a fost aleasă în funcţia de vicepreşedinte al partidului, în urma votului exprimat de Plenul celor două Camere reunite ale Parlamentului României, în iunie 2005 a fost aleasă membru în delegaţia de observatori ai României la Parlamentul European, în anul 1999 a participat la Programul pentru partide politice organizat de N.D.I. (National Democratic Institute) - Washington şi New York. în anul 2000 a participat la Programul EUVP - pentru tinerii lideri din ţările nemembre ale Uniunii Europene -

Belgia şi Olanda, în anul 2003 a absolvit College of Security and International Studies - Senior Executive Seminar, George C. Marshall Center, Garmisch-Partenkirchen, R.F. Germania, în anul 2004, la invitația Guvernului Statelor Unite ale Americii a participat la un program inițiat de Departamentul de Stat pentru o mai bună cunoaştere a funcționării instituțiilor americane şi a dezvoltării relațiilor bilaterale România-SUA. în cadrul programului a avut întâlniri cu personalități importante ale vieții politice şi academice din SUA, cu reprezentanți ai mass-media şi ai organizațiilor neguvernamentale, în ianuarie 2005, la invitația Institutului Republican din Statele Unite ale Americii (IRI), a condus, în Iordania, la Amman, un curs de pregătire pentru purtătorii de cuvânt, şefii departamentelor de comunicare şi ai birourilor de presă ai noilor instituții democratice din Irak, în cadrul unui program de consolidare a principiilor guvernării şi a îmbunătățirii comunicării publice.

La propunerea Preşedintelui Ion Iliescu, Corina Crețu a fost numită, în 2002, în urma votului Camerelor Reunite ale Parlamentului, membru al Consiliului de Administrație al Societății Române de Televiziune.

Este membru al Consiliului Ştiințific al Institutului Român de Studii Social Democrate şi al Rețelei Uniunii Europene pentru Politici Sud-Est Europene.

14 CORINA CREJU

Când spui ***Corina Crețu**** *te gândeşti la Ion* ///eseu. *Nu e puțin lucru să lucrezi în echipa unui politician aproape 13 ani.*

M-am întâlnit cu Corina la finalul mandatului lui Ion ///eseu d/n *decembrie 2004, care a însemnat începutul mandatului lui Traian Băsescu de preşedinte al României. Biroul în care îşi desfăşurase activitatea de purtător de cuvânt mi se părea imens, intimidant şi extrem de ceremonios. Am renunțat la el în favoarea unui spațiu mai mic. Corina mi-a explicat tehnico-administrativ cum funcționa Departamentul de Comunicare Publică, după care mi-a urat succes. Avea, în mod evident, aerul unei persoane care se desparte de un loc drag. în discuția cu ea, a vorbit cu reținere despre ce nu i-a plăcut, dar cu multă pasiune despre ceea ce a cucerit-o în perioada cât* a fost *consilier*

în echipa preşedintelui Iliescu.

Acum, Corina Crețu este politician şi priveşte cu amărăciune la izolarea pe piața publică a celor care nu vor să susțină şi să contribuie la isteria publică întreținută de scandalurile politice. La începutul interviului mi-a spus zâmbind: „Dacă ne vede cineva, cu siguranță vom afla că punem de un partid". *Am refuzat să o cred pe moment. Ne-am întâlnit într-o zi de sâmbătă la o cafenea, pe strada Ankara. La puțin timp după ce am dat drumul la reportofon, s-a auzit blițul unui aparat de fotografiat. Era*

2000-2004, purtător de cuvânt al preşedintelui Ion Iliescu.

341

Adnşnş S,

ile puterii

cunoscutul fotograf Ştefan lonită. /-am *cerut să renunțe şi* /-am *asigurat că e vorba doar de un interviu. Fane Jeg, cum i se spune în lumea presei, ne-a asigurat că sunt fotografii pentru un album personal şi că nu va face cunoscută întâlnirea. Nimeni nu i-a cerut asta, dar s-a oferit singur. Dacă ştiam ce urma,* /-am *fi invitat să asiste la discuție ca să aibă confirmarea motivului pentru care eram acolo. A doua zi, în câteva publicații centrale, am găsit fotografii cu mine şi Corina. Cum tema construirii unui megapartid de către Traian Băsescu era pe agenda zilnică a presei, am aflat că întâlnirea cu Corina Crețu avea drept motiv racolarea ei în viitorul megapartid. E doar un exemplu despre cum presa înțelege să îşi construiască realitatea proprie.*

Perioada 2005-2006 a impus în România, mai mult decât în ceilalți ani, un nou „purtător de cuvânt": sursa anonimă care generează ştiri şi dezbateri adeseori sufocante. Apariția acestei „voci" anonime este efectul comunicării deficitare. Sigur, uneori nu e nevoie nici măcar de sursă, este suficientă imaginația ziaristului pentru a crea un material de presă.

Sursa anonimă, care ia diverse forme - oficială, neoficială, de încredere - , nu este o *invenție românească. Presa de peste tot foloseşte această „voce" care apare din cauza lipsei de transparență în procesul de comunicare, dar şi din nevoia de a plăti polițe. Mi s-a întâmplat să fiu subiectul unor articole de presă care anunțau fie că urmează să ocup posturi de ambasador, fie că mă voi muta într-o casă de protocol. Realitatea le-a infirmat, dar sunt informații pe*

care ziarul respectiv le putea verifica solicitându-mi o opinie, anterior publicării articolelor de presă. Regula jurnalistică, de a verifica din trei surse o informație, protejează, în primul rând, ziaristul. Este însă de reclamat opacitatea instituțiilor publice, a politicienilor care îşi fac un obicei din a ascunde ceea ce *oricum se află. De fapt, principalul vinovat de creditarea unei surse anonime este însuşi politicianul. Presa uzitează sursa în lipsa informațiilor.* E *adevărat că, aşa cum politicienii au*

obiceiul de a fi secretos/, *există şi ziarişti care apelează la sursele de încredere în exces, ajungând uneori să confunde realitatea cu imaginarul acelei surse, în general, informațiile pe surse au iz de scandal şi sunt înconjurate de mister, lăsând impresia că este vorba de un complot, de un plan bine ticluit. Când refuzi comunicarea, mereu vei fi bănuit că ai ceva de ascuns. Nu voi fi ipocrită spunând că se poate vorbi despre orice şi oricând. Spun însă că e suficient uneori să oferi informații primare şi să ceri presei un răgaz până vor putea fi prezentate şi alte elemente. S-ar putea ca un comunicator să nu se bucure de acest răgaz din partea tuturor redacțiilor, dar profesioniştii presei ştiu să respecte acest apel. La fel, comunicatorul nu trebuie să uite de promisiunea de a reveni cu elemente, iar acest răgaz nu trebuie să depăşească timpul propus. Altfel, sursa îşi va face treaba.*

Cred că presa ar trebui să trateze cu mai multă parcimonie persoanele care îşi fac un obicei din a da informații pe surse. Sursa îşi construieşte credibilitatea şi apoi trece la manipulare, în asemenea cazuri, unui comunicator oricât ar fi de transparent, îi este aproape imposibil să țină pasul cu invențiile pe care, în mod nediplomatic, le voi numi minciuni şi care folosesc, aşa cum spuneam, sursei pentru a plăti polițe.

Corina Crețu*: „Toată lumea spune că sunt omul lui Iliescu şi, într-un anume fel, sunt".

Adriana Săftoiu: Cum ai ajuns să lucrezi cu Ion Iliescu? **Corina Crețu:** După Revoluție, am abandonat complet meseria mea de cibernetician. De abia terminasem facultatea şi îmi căutam un drum în viață. Aveam

sentimentul că nu am dreptul să ratez şansele pe care viața mi le oferea şi, într-adevăr, a fost o perioadă cu multe oportunități

Interviu realizat în anul 2006.

de afirmare, în domenii noi şi extrem de atractive, diferite de ceea ce ne imaginasem noi că poate fi o evoluție profesională normală, îmi plăcea să scriu şi am optat pentru ziaristică. Am lucrat aproape doi ani şi jumătate în presa cotidiană. Eram extrem de motivată, mulțumită cu ceea ce făceam şi nu vedeam cum aş fi putut renunța la această meserie. Am învățat apoi, cu timpul, că niciodată nu trebuie să spui „niciodată", pentru că lucrurile în viață nu sunt bătute în cuie pentru totdeauna, în 1993, am primit o ofertă de la domnul ambasador Traian Chebeleu, care era purtător de cuvânt al şefului statului, dar şi consilier pe probleme de politică externă, iar în această dublă calitate nu reuşea să se mai descurce atunci când se suprapuneau o serie de activități publice, care îl solicitau în ambele domenii. M-a chemat şi mi-a spus că nu mai face față programului, urmând ca, în cazul în care accept oferta, să mă ocup, pentru început, de elaborarea comunicatelor de presă.

AS.: Ce se *întâmplase, de fapt?*

C.C.: Avusese loc o întâlnire la Cotroceni şi domnul Chebeleu nu apucase să scrie comunicatul de presă. Ca urmare, în absența unor informații oficiale, se speculase intens în presă, deformându-se, cum se întâmplă în astfel de cazuri, sensul evenimentelor. Acesta a fost, probabil, momentul în care domnul Chebeleu a ajuns la concluzia că are nevoie de cineva care să se ocupe strict de comunicatele de presă. La început, mi s-a părut că fac o alegere riscantă, renunțând la o carieră promițătoare, fiind o perioadă fastă pentru presă. Pe de alta parte, mi-am spus că o ofertă de genul acesta, care însemna să lucrezi în prima instituție a țării, nu se refuză. Trebuie să recunosc că în luarea deciziei a contat şi faptul că mă simțeam aproape de preşedintele Ion Iliescu, de ceea ce propunea el românilor, chiar dacă nu ne cunoşteam foarte bine. De altfel, domnul Chebeleu mi-a spus, atunci când mi-a făcut oferta, că domnului preşedinte îi plăcea cum scriu.

Inițial, am crezut că voi merge la Cotroceni pentru o perioadă scurtă de timp şi apoi mă voi întoarce în presă.

AS.: *Nu ai fost de la început purtătorul de cuvânt al lui Ion Iliescu.* C.C.: Din 1993 până în 1996, am fost asistentul purtătorului de cuvânt. După pierderea alegerilor în 1996, a fost o perioadă de cumpănă, nu am ştiut dacă să mă întorc în presă sau nu. Domnul Iliescu şi domnul Năstase mi-au făcut oferta să preiau Biroul de presă al PSD şi, până în 2000, am

lucrat la partid, în 2000, am candidat pentru Camera Deputaților şi am fost aleasă. Dar trebuie să spun că în 2000 am fost puternic implicată în pregătirea şi susținerea campaniei electorale a domnului Ion Iliescu, alături de echipa sa şi de cea a PSD. După două săptămâni de la alegeri, domnul preşedinte m-a întrebat dacă nu vin la Cotroceni. Bineînțeles că mi-a fost mai simplu să optez: în fond, mă întorceam la ceva ce ştiam să fac, în cadrul unei importante instituții publice. Aşa că din 2000 până în 2004 am fost purtător de cuvânt al Administrației Prezidențiale şi consilier prezidențial cu atribuții pe domeniul comunicării publice. Acum, dacă privesc în urmă, a fost, din punct de vedere profesional, cea mai benefică perioadă pentru mine. Am crescut foarte mult şi am acumulat foarte multă experiență în acea perioadă. Pe lângă faptul că intri în contact cu persoane extrem de interesante, că înțelegi mai bine mecanismele de putere şi felul în care se structurează şi *se* iau deciziile la acest nivel, că vezi lumea, mi-a plăcut ceea ce am făcut şi am trecut mai uşor peste greutăți, deşi nu a fost o perioadă uşoară. Oricum perioada 1993-l996 a fost una foarte agitată, care ne-a solicitat pe toți. Al doilea mandat, deşi a fost, prin comparație, mai liniştit, ne-a solicitat mult mai mult, preşedintele având de gestionat, alături de Guvern, două procese extrem de importante pentru noi: integrarea în UE şi aderarea la NATO. A fost cu totul alt standard profesional. Al doilea mandat al domnului Iliescu a fost puternic dominat de problemele de politică externă. Dacă privesc înapoi, sunt bucuroasă că pot spune că, atât ca ziarist, cât şi ca purtător de cuvânt, am participat la istorie, ca martor al

unei perioade care contează foarte mult pentru țară.

Corina Crețu: „Eu i-am spus domnului preşedinte că sunt fata lui Crețu abia după ce am venit la Palat".

AS.: Se spune că *Ion Iliescu îl cunoştea pe tatăl tău.* C.C.: Tatăl meu a fost profesor de fizică la Politehnică, iar toate cărțile lui au fost publicate la Editura Tehnică. Nu pot spune că erau prieteni. De fiecare dată când trebuia să îşi publice culegerile, îi trebuia o aprobare de la şeful Editurii Tehnice, care pentru câțiva ani a fost Ion

Iliescu. Eu i-am spus domnului preşedinte că sunt fata lui Crețu abia după ce am venit la Palat. Tatăl meu a murit în '95, foarte tânăr, la 58 de ani. Este autorul faimoaselor culegeri de fizică şi cei care au făcut liceul de matematică-fizică au învățat pentru admiterea la facultate după acele culegeri. Nici nu ştiam dacă Ion Iliescu şi-l mai aducea aminte, printre toți autorii de carte cu care lucrase. I-am spus atunci că tata, la Revoluție, când l-a văzut la televizor, în haosul de la început, a zis: *„Suntem cumva* pe *mâini bune, pentru că Iliescu* e om serios".

AS.: Drept *urmare ascensiunea ta nu se datorează relației cu tatăl tău.*

C.C.: Nu. Eu I-am cunoscut pe domnul preşedinte în perioada când eram acreditată la Parlament şi la Preşedinție. Am fost ziaristă la *Azi,* la *Curierul național* şi la *Cronica română.*

A.S.: Şi cum l-ai cunoscut de fapt pe Ion Iliescu? C.C.: Mă cunoştea ca ziarist, prin ceea ce scriam. Ştiu că odată mi-a spus că mi-a citit editorialul şi că i-a plăcut cum am scris. Mi-a spus: *„Tu eşti Conna Crețu? Eu credeam că eşti mult mai în vârstă, după judecata matură din editoriale".* Pe vremea aceea eram practic o puştoaică, mă îmbrăcam numai în blugi şi probabil ca imaginea mea nu concorda cu ceea ce scriam. Dar prima dată când am vorbit mai mult cu dânsul a fost cu ocazia unei vizite în SUA. Lucram la *Cronica română,* unde director era Horia Alexandrescu, care pleca în toate vizitele cu domnul preşedinte. Printr-un concurs de împrejurări, de acea dată am fost desemnată din partea ziarului să plec în vizită în Statele Unite.

Am fost foarte încântată că Horia m-a trimis pe mine. Lucram la Departamentul politic. Vizita aceea a fost momentul meu de glorie ca ziarist, când i-am luat un scurt interviu preşedintelui Clinton, prima declarație a unui şef de stat american dată presei româneşti după Revoluția din decembrie '89. Lucrurile s-au petrecut cu ocazia Muzeului Holocaustului; atunci am făcut acel interviu, care ulterior a fost preluat şi de Televiziunea Română. Țin minte că făceam drumul de la Washington spre New York şi în avion m-a chemat la dânsul şi mi-a spus: „Vreau să te fel/cit pentru *declarația luată lui* 6/11 *Clinton".* în acel interviu, Clinton afirma că încurajează reformele din România şi că urează poporului român putere să continue pe drumul democratizării şi revenirii la valorile lumii libere. Reacția celor din presa noastră nu a fost una prea bună. Pe vremea aceea mergeau cu domnul preşedinte numai şefi de ziare. Au fost

aşa de şocați că l-am prins pe Clinton de mână şi nu numai că nu m-a dat la o parte, dar mi-a şi răspuns la întrebare, încât au fost în stare să se ducă la domnul preşedinte spunându-i că sunt mitomană şi că asta e invenția mea, că nu am luat nici o declarație, deşi ei fuseseră de față. Țin minte că au venit la mine Eugen Mihăescu şi losif Boda, care erau consilierii domnului preşedinte, cu o falcă-n cer şi cu una în pământ şi au început să-mi spună: *„Măi fetițo, cu aşa ceva nu te joci. Ai luat sau nu ai luat interviu lui Clinton?".* Am dat drumul la reportofon. Eram în hotel la Washington şi au rămas cu gura căscată. Apoi mi-au spus: *„Noi nu am pus nici o clipă la îndoia/ă că i-ai luat interviu, dar au venit toți ceilalți şefi de mari ziare şi au spus: fugi domnule de aici, nu i-a luat nici un interviu",* deşi, repet, fuseseră lângă mine. Am fost şocată atunci în ce lume trăim. Nu mai era vorba de competiție între jurnalişti, normală şi firească, ci pur şi simplu de răutate. Singurul ziarist care a fost cu noi atunci şi care m-a felicitat, fără nici un fel de invidie, a fost Cristian Tudor Popescu, care pe atunci reprezenta *Adevărul,* în țară, Hona Alexandrescu m-a premiat. Dar cel mai mult mi-a

plăcut domnul Eugen Preda, Dumnezeu să-l ierte, care era director la Radio, pe care nici măcar nu îl cunoşteam personal pe atunci. M-a sunat, m-a felicitat şi m-a rugat să le dau banda ca să difuzeze şi la radio interviul. La aeroport, când ne-am întors în țară, mi-a trimis un buchet de flori. La câteva luni după această vizită, m-a chemat domnul Chebeleu la Cotroceni ca să-mi propună să lucrez acolo.

Corina Crețu: „într-o instituție de genul acesta, lupta pentru influență între consilieri este mare".

AS.: *Şi cum a fost începutul?*

C.C.: Să fiu sinceră, eu am avut o perioadă de mare dezamăgire la început, deşi îmi plăcea ceea ce făceam şi lucram foarte bine cu domnul Chebeleu. Cu domnul preşedinte discutam mai puțin atunci. M-am apropiat mult mai mult de dânsul după '96, când m-a chemat la partid şi lucram zi de zi cu dânsul. Dar în perioada '93-'96 eram prezentă la toate acțiunile publice şi făceam comunicate de presă, care erau vizate de domnul Chebeleu.

AS.: *Şi echipa de atunci, din '93-96, cum era?*

C.C.: Prin cooptarea mea, cred că Ion Iliescu a încercat să întinerească echipa. Nu ştiu câți oameni de vârsta mea ar fi avut nervi să reziste în instituția aceea, aşa cum era ea atunci. Vreau să spun că erau unii care probabil toată viața se antrenaseră doar pentru a fi cu orice preț în preajma celui mai puternic. Sincer vorbind, era un lucru extraordinar să lucrezi cu şeful statului. Dar am avut parte de suficiente mizerii, de la datul afară din birou când m-am întors din concediu până la luatul calculatorului, de către cei de la Protocol. Lor li se părea incredibil că o puştoaică de 25 de ani, cât aveam eu atunci, participă la toate evenimentele publice. Nu pot să-l uit pe cel care era atunci la Protocol, nici nu am mai auzit de el, un domn Nastase, adus de la Ministerul de Externe, şi care se ducea la ziarista de la Radio şi îi spunea: *„La întâlnirea respectivă va fi cutare ministru, dar, vezi, pe* Cor/na *Crețu să nu o treci, că ea e pe post de secretară, ea doar ia notițe".* Atunci

prostiile astea mă afectau, pentru că, într-un fel, idealizasem instituția, făcând abstracție de oameni şi de slăbiciunile lor, dar am continuat să îmi fac treaba. Pur şi simplu, am rămas pentru domnul preşedinte. A fost o perioadă nu tocmai uşoară de adaptare pentru mine, dar pentru cei mai în vârstă a fost o perioadă grea, deoarece trebuiau să accepte că se afirmă şi alte generații de profesionişti, care au şi ele aceleaşi drepturi şi obligații. Eu am fost angajată în '93 ca expert şi în '96 tot expert eram. în trei ani de zile, deşi munceam de dimineață până seara şi făceam aproape cea mai mare parte a treburilor, nu am înaintat nici măcar cu un grad. Expert înseamnă cel mai mic grad cu studii superioare. Acum, poți fi consilier prezidențial şi la puțin peste 20 de ani. Mentalitatea a evoluat foarte mult.

AS.: Care era *principalul colaborator al lui Ion Iliescu în perioada '93-'96?*

C.C.: Cred că domnul Chebeleu. A fost un timp când a lucrat mult cu Gheorghe Fulga, loan Mircea Paşcu, cu Vasile Ionel, Dan Mircea Popescu, losif Boda. Cercul de apropiați era format din Chebeleu, Boda, Fulga şi Guran, cei care erau consilieri prezidențiali. Să nu-l uit nici pe Mişu Negrițoiu, care se ocupa de problemele economice.

AS.: *Şi în 2000-2004 cine era principalul colaborator?* C.C.: într-o instituție de genul acesta, lupta pentru influență între consilieri este mare. Instituția Prezidențială, prin excelență, este o

instituție puternic personalizată şi este normal să fie aşa. Preşedintele pune amprenta asupra instituției şi a încercat să ne trateze pe toți ca pe o echipă, ne consulta destul de mult când avea de luat decizii. Sigur că preşedintele ierarhiza, într-un fel, importanța pe care o acorda diverselor compartimente, în funcție de prioritățile mandatului, cum am spus mai sus. Era domnul Talpeş, ca şef al Administrației Prezidențiale şi responsabil cu problemele securității naționale, care a fost înlocuit de Rodica Stănoiu, eram eu, Simona Miculescu, care se ocupa de problematica externă, Şerban Nicolae, pe probleme juridice. Domnul preşedinte nu s-a crezut niciodată

deținătorul adevărului absolut. Aşa cum am spus, de cele mai multe ori, înainte de a iua decizii, se sfătuia cu noi, dar şi cu experți din afara instituției, cel mai adesea din mediul academic, dar şi din societatea civilă. Că au fost şi momente când nu s-a sfătuit cu nimeni, asta este partea a doua, cum a fost decizia grațierii lui Miron Cozma, care pe mine m-a şocat. A luat acea decizie fără să discute cu noi, consilierii, l se reproşa, pe de altă parte, că este prea influențabil, că apleacă prea mult urechea la ce spun unii sau alții. Cred că trebuia găsit un echilibru între pozițiile principalilor consilieri ai lui Ion Iliescu, pentru că nimeni nu poate nega lupta pentru influență în sânul instituției. Simțeam imediat când unii îşi frecau mâinile şi ziceau: „Dacă *nu i-a zâmbit, înseamnă* că-/ *«en froid» cu Corina".* Cu cât instituția e mai importantă, cu atât mizele sunt mai multe şi mai mari, iar concurența mai acerbă, dar, pe de altă parte, eu sunt cu conştiința împăcată că mi-am făcut treaba. Am fost cea mai expusă public de la Palatul Cotroceni şi, într-un fel, cea mai puțin atacată.

Corina Crețu:.....pe la mijlocul mandatului, Guvernul

intrase într-un fel de concurență cu Administrația Prezidențială".

AS.; *Şi relațiile cu Guvernul Năstase?*

C.C.: Preşedintele a lucrat foarte bine cu premierul, mai ales la început, în prima parte a mandatului. După aceea a apărut o perioadă de răceală a Guvernului față de noi, pe care eu am resimțit-o foarte tare.

Apoi, în ultimul an, iarăşi mi s-a părut că s-au restabilit relațiile între cei doi.

AS.: *Datorită cui* a apărut această răcea/ă? C.C.: Mi se pare că la un moment dat, pe la mijlocul mandatului, Guvernul intrase într-un fel de concurență cu Administrația Prezidențială, ceea ce nu era normal. Noi aveam cu totul alte atribuții față de Guvern, nu văd de ce ne considerau unii de acolo competitorii lor şi de ce apăruse un fel de gelozie, care nu se justifica în nici un fel. Cred că la răcirea temporară a relațiilor a contribuit şi refuzul lui Ion Iliescu de a susține ideea alegerilor anticipate. Dânsul considera mai importantă pentru țară finalizarea negocierilor de aderare, iar

anticipatele puteau afecta acest proces. Sigur că pentru PSD a fost o ocazie pierdută, dar asta este viața, nu le poți avea pe toate. După aceea au fost problemele din partid şi eşecul de la alegerile locale, când domnul preşedinte într-adevăr s-a simțit dator să le spună ceea ce credea despre corupție. Şi s-a văzut că dânsul a avut dreptate.

AS.: *A fost o perioadă în care* se zvonea că *Ion Iliescu intenționează să îl înlocuiască pe Adrian Năstase din funcția de prim-ministru.* C.C.: Nici vorbă. A fost altceva: după alegerile locale, domnul preşedinte le-a spus foarte clar celor din conducerea PSD ce gândeşte şi de ce s-au obținut acele rezultate în alegerile locale. Urmau alegerile generale şi i se părea că partidul se duce în jos, că acea etichetă de corupție strică foarte mult şi va afecta partidul pe termen lung. Se pare că, pe fondul reproşurilor dure făcute de domnul Iliescu, a existat un moment în care domnul Adrian Năstase a intenționat să-şi dea el demisia, mai degrabă decât să-l demită domnul preşedinte. De altminteri, constituțional nu avea această putere, şi nici nu ar fi rezolvat ceva prin plecarea lui Adrian Năstase. Dar acea discuție arată care sunt pericolele abordării excesiv de pasionale a unor subiecte care cer exclusiv analize reci şi impersonale. Dovadă, ambii au înțeles acest lucru, deşi cu greu, fiind două personalități extrem de puternice şi de orgolioase.

AS.: *Şi nu s-a mai întâmplat!*

C.C.: Am înțeles că şi-a reevaluat poziția şi nu a mai pus problema în acei termeni.

AS.: *Domnului Iliescu îi aparține sintagma „capitalism de cumetrie", într-unul din discursurile de la jumătatea mandatului. A lăsat*

cu pa

impresia că s-a limitat doar la a sesiza o stare de fapt, fără să se întâmple nimic.

C.C.: Tu ştii foarte bine că, în România, şeful statului nu are instrumentele constituționale să se amestece în domenii care sunt în

competența altor puteri ale statului de drept, în principal a justiției. Simțea însă datoria morală să atragă atenția în mod public asupra unor fenomene periculoase pentru societate, în fond, „capitalismul de cumetrie" este o metaforă pentru o realitate pe care actualul şef al statului o numeşte, la fel de metaforic, „sistem ticăloşit". Schimbarea acestei realități este un proces care nu-l priveşte doar pe şeful statului, ci întreaga societate. Pe de altă parte, au fost atunci voci din partid care au spus că acel discurs a fost mai agresiv decât al celor din opoziție, într-adevăr, nu a mers mai departe şi nici nu avea cum să meargă, cu pârghiile pe care le avea, dar i s-a reproşat că face rău partidului prin criticile cuprinse în mesaj. Dacă privim în urmă, cred că le-a făcut un bine celor din PSD, dar nu au ştiut să folosească momentul pentru a arăta că au înțeles ce se aşteaptă de la ei. Ion Iliescu a încercat să-i atenționeze că, pe drept sau pe nedrept, au o mare problemă de imagine, legată de acte de corupție. Apoi, probabil, dânsul ca preşedinte avea şi alte informații, care-l îndreptățeau să tragă un semnal de alarmă mai general.

A.S.: A făcut PSD greşeli în campania din 2004? C.C.: Mie îmi pare foarte rău că PSD nu a continuat să guverneze după alegerile din 2004, pentru că, după părerea mea, iar acest lucru se vede şi în statistici, perioada 2000-2004 a fost una fastă pentru România. A fost o perioadă în care ne-am afirmat şi în plan economic, lumea o ducea mai bine. în Europa nu există țară care să fi avut 4-5 ani la rând creşteri economice de 6-7%. într-o perioadă în care, în Europa, economia mergea în jos, în România a mers în sus. Sigur că mai avem mult de recuperat. A fost însă această impresie generală de corupție. Până acum nu se dovedeşte că proporțiile corupției ar fi fost aşa de mari, dar lumea căpătase această impresie. Cred că a fost o perioadă, indiferent dacă ne convine sau nu, importantă pentru societatea românească. Cartea de istorie va consemna faptul că în acest răstimp România a intrat în NATO, a încheiat negocierile cu Uniunea Europeană, a înregistrat creşteri economice. PSD a greşit nu în campania electorală, care a fost una profesionistă, ci pentru că nu a ştiut să facă acele

sacrificii necesare pentru a scăpa de imaginea de partid corupt, imagine indusă, dar care se sprijinea probabil pe unele realități.

AS.: Aceste *creşteri au* fost *totuşi şi efectul măsurilor din anii de guvernare ai COR.*

C.C.: Nimeni nu contestă faptul că Guvernul condus de Mugur Isărescu a luat o serie de măsuri de relansare a creşterii economice, dar ele au generat, după trei ani de prăbuşire a economiei, o creştere de sub un procent a PIB, în a doua parte a anului 2000. Să nu uităm Tnsă costurile sociale ale guvernării CDR, practic inacceptabile într-o țară normală. Guvernul Adrian Năstase a dovedit că se pot face reforme dure în economie, se poate genera creştere economică susținută în condițiile asigurării unei protecții sociale semnificative. Aşa a dispărut un mit: nu există politici economice de dreapta sau de stânga, ci politici bune şi politici proaste! Dincolo de aceste precizări, consider contraproductivă tentația de a ne bate cu pumnul în piept, de a spune că doar nouă ni se datorează succesul, şi de a nega orice fel de merit al adversarilor politici. E aberant când fiecare guvern vine să spună ce catastrofă a făcut guvernul trecut şi că numai el ar fi cel cu merite! Sigur că fiecare trebuie să profite politic, dar nu poți să iei totul de la zero şi să-ți renegi trecutul, nu poți să stai tot timpul cu fața la trecut şi să refuzi să construieşti din perspectiva exigențelor prezentului şi viitorului. Ne lipseşte capacitatea şi voința de a judeca nuanțat lucrurile. Sigur, unii sunt mai buni şi alții mai răi. Dar, pe de altă parte, nu suntem îngeri doar pentru că avem un anume fel de convingeri şi valori politice, rămânând ca aceia care nu ne împărtăşesc convingerile să fie întruchiparea diavolului. E nevoie de un echilibru în toate şi PSD-ul, după părerea mea, a avut oameni foarte buni, dar, din păcate, această impresie generală de corupție a dus la pierderea guvernării.

Corina Crețu: „Am primit pe ultima sută de metri inclusiv oferta de a fi purtătoarea de cuvânt a candidatului Adrian Năstase".

A.S.: De ce crezi că a pierdut Adrian Năstase?

>2

OP

o

Corina Crețu

C.C.: în primul rând, din cauza unei anumite reacții de respingere a alegătorilor, pe fondul poveştilor, mai mult sau mai puțin adevărate, despre tot felul de afaceri care-l priveau pe el sau pe soția sa, căci nu pot să dau verdicte Tn legătură cu afacerile despre care s-a scris şi se scrie. Sunt sigură că Adrian Năstase ar fi fost un bun preşedinte, pentru că este un om politic cu calități politice deosebite, reale. Cred totuşi că a eşuat şi pentru că, într-un anume fel, a pierdut sprijinul partidului, în sensul că partidul nu s-a mai mobilizat să-l ajute, după ce practic a câştigat alegerile parlamentare, între cele două tururi de scrutin, lumea s-a culcat pe laurii victoriei şi a crezut că alegerile prezidențiale vor fi câştigate de la sine. Pentru mine este o mare dezamăgire când văd că oameni care au făcut atâta pentru partid sunt dați la o parte, cum s-a întâmplat şi cu domnul preşedinte Iliescu. La fel a pierdut şi Năstase sprijinul partidului, înainte să se fi verificat sau să se fi dovedit ceva din tot ce se spune despre el. Un partid solidar nu ar fi trebuit să facă aceste lucruri.

A.S.: Adrian Năstase, în perioada când era în cursa pentru

Preşedinție, s-a sfătuit cu Ion Iliescu?

C.C.: Da, se sfătuiau. Aceea a fost o perioadă în care au colaborat foarte bine. Am primit pe ultima sută de metri inclusiv oferta de a fi purtătoarea de cuvânt a candidatului Adrian Năstase. Şi recunosc că acum îmi pare rău că nu am acceptat, dar am vrut să-mi duc mandatul de purtător de cuvânt al Administrației Prezidențiale până la capăt. Nu am avut alte rațiuni pentru care am refuzat. Era şi o încheiere de mandat pentru domnul preşedinte Iliescu. Mi se părea acceptarea acelei oferte un abandon. Plecase domnul Talpeş la Guvern şi mi se părea că am fi lăsat impresia că toată lumea îl părăseşte pe Ion Iliescu.

AS.: *Crezi că preşedintele Băsescu trebuia să numească în 2004 un*

guvern PSD?

C.C.: PSD a câştigat alegerile parlamentare. Cred că ar fi fost mai înțelept din partea noului preşedinte ales să respecte opțiunea populației. Nu ştiu dacă PSD ar fi format sau nu un guvern care să poată primi

învestitura Parlamentului. Dar sigur preşedintele Băsescu ar fi avut mai mult de câştigat. S-ar fi respectat Constituția.

AS.: *Şi crezi că ar fi fost mai bine cu un guvern PSD?*

353

*Atins**

Vocile puterii

C.C.: Oamenii din PSD sunt mult mai bine pregătiți pentru gestionarea instituțiilor statului şi cred că guvernarea ar fi fost mai stabilă şi mai performantă.

AS.: *n* 1996, te aştepta/ să *piardă Ion* ///eseu? C.C.: Eu, personal, nu mă aşteptam. Aşteptam să piardă partidul. Toate sondajele arătau că Iliescu va câştiga alegerile. Eu am fost descumpănită şi nu prea ştiam ce voi face. Toată lumea şi-a pregătit plecarea, dar eu eram convinsă că voi rămâne la Palatul Cotroceni. A fost o lecție, în '96, nu credeam, de exemplu, că mă voi mai întoarce la Cotroceni.

AS.: *Preşedintele Iliescu se* aştepta să *piardă?* C.C.: în campania electorală din '96, mi s-a părut că Ion Iliescu nu mai era aşa de decis şi de combativ cum îl ştiam eu. Unii au spus că voia să piardă. Eu nu cred, dar poate a fost mai bine aşa. După şase ani de la Revoluție, toată lumea spunea că dacă veneau forțele de dreapta era mai bine pentru țară. Şi s-a văzut ce s-a întâmplat. Perioada '96-2000 a fost o perioadă foarte grea pentru România. Cinci-şase procente scădere economică pe an înseamnă o catastrofă pentru orice cetățean. AS.: Sigur, *dar în perioada aceea s-au luat primele măsuri dure de reformă. Poate dacă erau luate mai repede, atunci când populația era entuziastă şi mai dispusă să suporte reforma, nu se mai producea o asemenea scădere economică.* C.C.: Eu sunt un om cu idei de stânga. La fel şi preşedintele Iliescu. La cât de sărăcită era populația atunci, nu puteai să vii, cum spunea Patriciu, să tai coada câinelui. Vă reamintesc că măsurile de reformă cele mai dure au fost luate în '90-'91, când s-au liberalizat prețurile, iar economiile populației practic s-au volatilizat din cauza inflației. Uitați mişcările sociale care l-au obligat pe domnul Roman să demisioneze. Nu cred că după acea perioadă, extrem de dificilă şi de umilitoare, mai tânjea cineva după reforme dure. Trebuie să te gândeşti şi la oameni, căci nu faci

economie de dragul economiei. Trebuie să ții cont şi de ei. Avem experiența țărilor care au aplicat terapii de şoc. Nu cred că sunt mai departe decât noi. în economie, s-au făcut foarte multe lucruri, în '90 era proprietate sută la sută de stat. Sigur că a fost nevoie de ani pentru a schimba structura economiei. Dacă te uiți în statistici, reformele de după '96 nu au dus la creştere economică, dar şi mai grav, au distrus aparatul

productiv, iar acum plătim prețul prin deficitele extrem de mari ale contului curent. Ceea ce am câştigat în ultimii cinci ani în materie de putere de cumpărare se duce afară, de unde vin mărfurile pe care le cumpărăm. Deşi ne creşte PIB-ul, se pare că avuția națională scade.

Corina Crețu: „Nu cred că există un om politic mai atacat decât el, mai ales pe nedrept, în ultimii 16 ani".

A.S.: Cum folosea Ion ///eseu *instituția purtătorului de cuvânt?* C.C.: Cred că la dânsul a existat mereu o dilemă de comunicare, între nevoia de a explica lucrurile şi dezamăgirea de a nu fi înțeles. Nu cred că există un om politic mai atacat decât el, mai ales pe nedrept, în ultimii 16 ani. îmi place totuşi să cred că noi, toți, am învățat ceva din experiența celor 16 am. România comunistă nu avea obişnuința şi deci nici tradiția acestei instituții a purtătorului de cuvânt, prin urmare nimeni nu prea înțelegea ce înseamnă, de fapt şi ce rol are. La început, purtătorii de cuvânt intrau în concurență cu cei pe care îi reprezentau, capitol la care l-aş menționa pe domnul Bogdan Baltazar, un foarte bun orator, dar care de multe ori îl eclipsa pe Petre Roman sau venea cu o cu totul altă viziune decât cea a celui pe care trebuia să îl reprezinte. Nu pot spune că modelul meu a fost domnul Chebeleu, pentru că cel mai adesea dânsul înțelegea purtătorul de cuvânt strict ca un vector de transmitere a mesajului. Mie mi se părea că este vorba de ceva mai mult. Eu cred că domnul preşedinte Iliescu şi-a dat seama cu timpul de importanța instituției purtătorului de cuvânt, deşi sunt convinsă că în mintea Domniei Sale, chiar şi acum, domină ideea că nimeni nu poate să explice mai bine decât el personal problemele care îl vizează. Sigur că

ideal ar fi ca fiecare şef de stat să poată ieşi de fiecare dată în public să îşi explice deciziile, acțiunile, filosofia de a fi, felul în care acționează şi politica pe care o face. Dar mandatul şefului statului nu pune pe primul loc obligația de a veni permanent în fața presei, la ore de maximă audiență, pentru că atunci actul de guvernare ar deveni un soi de *reality show.* Nu pentru acest lucru a fost ales. Am încercat să îi explic preşedintelui că, pe de o parte, oamenii trebuie să afle ce făcea

31.

Vocile putem

ca şef al statului, pentru că de asta l-au ales şi că fiecare acțiune este importantă pentru a-şi justifica mandatul, iar pe de altă parte, că nu merită să reacționeze la orice atac, pentru că se banalizează exercițiul dreptului la replică.

*A.S.: Avea Ion ///*eseu *rezerve în relația cu media?* C.C.: Ion Iliescu avea o serie de rețineri, care veneau din convingerea că nu toate acțiunile şefului statului trebuie să fie publice, deoarece asta reduce eficiența actului de decizie şi creează, mai ales în cazul unor subiecte sensibile, presiuni care vin din abordări emoționale, nu raționale. De multe ori nu lua în considerare faptul că, dacă nu eşti în atenția opiniei publice, lumea te uită sau te ignoră. E o artă să ştii să păstrezi echilibrul între nevoia publicului de informare şi supraexpunerea mediatică. Cred că purtătorul de cuvânt a fost inventat ca să fie un substitut, pentru a comunica lucruri care nu necesită prezența propriu-zisă a şefului statului câtă vreme, aşa cum am spus, acesta nu poate sta în dialog permanent cu ziariştii. Instituția purtătorului de cuvânt este esențială şi cred că acum nu mai există nici un dubiu asupra acestui lucru. Imediat după 1990, era greu să înțelegem toate acestea. Noi am învățat din mers. Acum au apărut facultăți, tot felul de masterateîn domeniu. Primii purtători de cuvânt de după Revoluție sunt foşti ziarişti şi cred că a fost important acest lucru. Eu i-am înțeles pe ziarişti şi asta îi explicam preşedintelui: că ziarul apare în fiecare zi, că dacă noi nu explicăm ce facem, ei oricum îşi umplu ziarele cu ceva şi de ce să facă tot felul de speculații când noi putem să explicăm foarte bine ce avem de gând. Nu aveam nici un motiv să nu vorbim, mai ales că nu era nimic de ascuns.

A.S.: Comparativ, cum au fost cele două perioade: 1993-l996 şi 2000-2004?

C.C.: Eu cred că diferența dintre cele două perioade stă în atmosfera politică. Prima perioadă a fost foarte tensionată şi şi-a pus amprenta inclusiv asupra domnului Iliescu. Era de multe ori crispat, atacurile îl marcau, în schimb, perioada 2000-2004 a fost mult mai relaxată. Se manifesta o anumită stabilitate politică şi acest lucru a contat foarte mult, inclusiv faptul că exista o majoritate parlamentară clară. Din acest punct de vedere, perioada '93-'96 a fost mult mai dificilă, guvernul PDSR depindea de PUNR, PRM, PSM, era presat de sindicate, greve,

elemente care au făcut mult mai greu acel mandat, mult mai orientat spre rezolvarea problemelor din interior, în următorul mandat au devenit mult mai presante teme precum integrarea în NATO, negocierea aderării la UE. Bineînțeles că această agendă politică orientată în sens euro-atlantic şi-a pus amprenta şi asupra politicii interne, dar, chiar şi în condițiile în care aveam de rezolvat muite probleme de natură economică şi socială, ele erau structurate de imperativele integrării, motiv să reafirm faptul că acest al doilea mandat a fost dominat de politica externă. Şi preşedintele a fost mult mai relaxat în această perioadă, a făcut gesturile cunoscute în ideea finalizării procesului de reconciliere națională. E un om care munceşte de dimineața până seara. Am fost mereu uimită de puterea lui de muncă, şi chiar şi acum, când nu are nici o miză majoră, munceşte din conştiința faptului că are de dat un exemplu de responsabilitate în slujirea interesului public. De altfel, mie mi-a plăcut dimensiunea externă a activității de la Cotroceni şi pot spune că eram şi sunt fascinată să citesc biografiile altor şefi de stat, să văd cum au ajuns acolo, în frunte, în poziția cea mai înaltă. Am constatat că nimeni nu a ajuns întâmplător. Există o determinare şi un destin, o voință de a face, de a urmări un țel dincolo de interesele pur private, în concluzie, diferențele între cele două mandate sunt foarte mari. Era aceeaşi munca de zi cu zi, cu presa, dar ca atmosferă de lucru, ca

realizări, ce! de al doilea mandat a fost mai plăcut şi cu mai multe lucruri coerente.

Corina Crețu: „Ion Iliescu a fost acuzat de toate relele posibile din societate".

A.S.: Care erau teme/e de atac *la* adresa (ui *Ion Iliescu?* C.C.: Preşedintele Iliescu s-a confruntat cu agresivitatea forțelor de dreapta, care au aplicat o metodă primitivă, dar eficientă în lipsa unui spirit critic dezvoltat, ca la noi: demonizarea adversarului. Practic, Ion Iliescu a fost acuzat de toate relele posibile din societate. Orice se întâmpla, dacă ploua mai mult sau era secetă, se găsea imediat cineva să facă legătura cu Iliescu, să dea vina pe el. Erau şi atacuri personale

la care nici nu ştiai cum să reacționezi. Când eşti atacat pe principii, poți să ripostezi, cu argumente, cu trimitere la un sistem de valori morale şi politice, dar când eşti atacat personal e foarte greu să găseşti cel mai potrivit discurs! Anul 1990 a fost o perioadă foarte bună pentru presă, opinia publică avea atunci încredere în presă, încredere pe care a pierdut-o treptat-treptat.

AS.: *Deşi în sondaje presa e pe locul trei, imediat după Biserică şi Armată.*

C.C.: Da, este aşa pentru că lumea, când spune că are încredere în presă, spune, de fapt, că apreciază presa liberă, care-i satisface nevoia de informare. Sunt partizana satisfacerii fără condiții şi constrângeri a acestei nevoi de informare, a respectării libertății presei şi chiar cred că ele sunt unele dinte cele mai mari achiziții ale Revoluției. Regret însă că trebuie să spun, şi se vede cu ochiul liber, că presa acționează tot mai des în funcție de interese care nici nu sunt întotdeauna politice, ci mai degrabă financiare. Am văzut un studiu al Uniunii Europene care nu e favorabil presei de la noi. Eu nu spun că în alte țări nu există presă de scandal, dar noi nu avem un ziar în care să se dezbată temele importante. E un cerc vicios. Ei spun că altfel decât prin senzațional şi scandal nu au audiență, că lucrurile serioase

nu se citesc, dar pe de altă parte lumea nu are nici cum şi, mai ales, nici unde să citească altceva, în momentul de faţă putem vorbi de o tabloidizare a presei româneşti. Acum, de când sunt la Parlamentul Europei, îmi dau seama de diferenţa calitativă a dezbaterilor, în raport cu ce se întâmplă la noi. Dacă vreau să arăt ce fac eu în Comisia Economică şi de Afaceri Monetare, mi se spune scurt că nu prea interesează pe nimeni, deşi sunt lucruri care o să vizeze şi o să afecteze toată populaţia ţării peste jumătate de an. Dacă nu provoc un scandal, jurnaliştii nu sunt interesaţi de ceea ce am de spus. Toţi ziariştii ştiu că un scandal îi propulsează, le accelerează cariera, îi face vedete.

AS..[1] *Şi cum gestionai atacurile de presă?*

C.C.: Preşedintele Iliescu are un temperament mai coleric şi de fiecare dată suferea, ca orice om, când era atacat pe nedrept sau se publicau tot felul de mizerii, dar se şi manifesta public, uneori mai dur, la adresa celor care îl atacau. Mi-a părut rău de câteva ieşiri ale sale, determinate de aceste atacuri. L-am înţeles pe omul Ion Iliescu, dar nu l-am aprobat

pe şeful statului Ion lliescu, cu cât eu personal nu eram convinsă că lumea înţelegea resortul acelor ieşiri publice. Am încercat să organizez întâlniri cu presa şi până la urma cred că a stabilit o comunicare mult mai deschisă, mai sinceră şi mai normală cu ziariştii.

Corina Creţu:.....fiecare guvern încearcă să atragă

presa de partea sa".

AS.: Cât de *reale au fost acuzaţiile privind cenzura asupra presei?* C.C.: Să fim serioşi, nu ne-am propus aşa ceva, pentru că ar fi fost în defavoarea noastră. Cum am fi putut cenzura presa? Introducând starea de urgenţă? Suspendând Constituţia? E o glumă! Problema este alta: fiecare guvern încearcă să atragă presa de partea sa. Cum o face? Simplu: satisfăcându-i unele nevoi. Există un dezechilibru între ceea ce poate oferi Preşedinţia presei şi ceea ce poate oferi Guvernul. Guvernul oferă în primul rând

contracte de publicitate, care înseamnă bani şi orice ziar are nevoie de bani. Noi nu puteam oferi aşa ceva şi era frustrant să vezi că interesul patronilor de ziar pentru acțiunile Preşedinției era aproape nul, în comparație cu interesul manifestat pentru acțiunile Guvernului. Auzeam tot felul de lucruri, că unora li s-au dat contracte, că jurnalele sau televiziumle au tot felul de avantaje din relația cu Guvernul şi tot timpul spuneam că eu nu pot să ofer decât informație oficială. Dar şi aici există diferențe. Rolul purtătorului de cuvânt de la Preşedinție e diferit de cel al unuia de la Guvern. Eu nu făceam conferințe săptămânale, ieşeam public doar când aveam ceva de spus. Noi nu eram Guvern să dăm măriri de salarii, să avem mereu de anunțat măsuri de protecție socială, privatizări.

AS.: Cum se făceau *discursurile lui Ion lliescu?* C.C.: Depinde de temele care trebuiau abordate. In cea mai mare parte ele se scriau la mine în departament, care avea aceste atribuții şi experiența necesară. La nevoie, apelam la alte instituții: ministere, în special la cel al Afacerilor Externe şi la cel al Integrării Europene, la Academie, la institute de cercetări, pentru date primare sau pentru precizarea unor lucruri. Ion lliescu lucra pe toate textele. Nu a existate

dată să ia textul şi să-l citească direct în public, cum fac mulți politicieni. Lucra, modifica până în ultima clipă, improviza adesea, pentru că totdeauna mai găsea ceva în plus de spus. Tot timpul îi aminteam că *„nu puteți să le spuneți pe toate"* şi eram nevoită să o fac deoarece uneori se lungea, dar dânsul voia să explice şi, după părerea mea, Ion Iliescu este un foarte bun orator. Cred că este unul dintre cei mai buni oratori pe care îi avem. L-am văzut în foarte multe situații. Inclusiv pe plan extern făcea o impresie foarte bună, chiar cu engleza şi cu franceza de care aici, în țară, se râde. Ion Iliescu îşi compune direct, la nevoie, discursurile în franceză şi în engleză, limbi pe care le cunoaşte la un nivel pe care puțini îl au. Sigur că este o problemă de accent, dar numai cine nu ascultă discursurile de la Bruxelles mai are ceva de reproşat. Există şefi de stat, cum ar fi preşedintele Croației, Mesici, care nu scoate o vorbă în afară de croată. Ion Iliescu

impunea prin ceea ce spunea şi făcea o impresie foarte bună pentru că se descurca şi în engleză şi în franceză, uneori şi-n rusă. îmi spuneau foarte mulți oameni că până să-l cunoască personal, li se părea „un *comunist rigid",* dar apoi erau fascinați, repetau mereu ce persoană plăcută este.

AS.: Care *ar fi principala trăsătură de caracter?* C.C.: Eu cred că este un om foarte corect şi care a fost foarte pasionat de ceea ce a făcut în viață, mai ales ca şef de stat. La o judecată dreaptă, se va vedea că a făcut mai mult bine decât sunt dispuşi unii să accepte. Atunci, după Revoluție, a avut un rol esențial, a echilibrat societatea românească, ce putea să intre în haos. Mi se pare că noi, de prea multe ori, luăm lucrurile ca şi cum se cuvine să fie aşa, adică vin de la sine. Dar nu vin de la sine. în cazul vizelor Schengen, de pildă, nimeni nu mai ştie cât s-a zbătut Adrian Năstase pentru asta şi e meritul lui că milioane de oameni au călătorit în străinătate fără vize. Deşi eram la Cotroceni, ştiu cât a muncit pentru asta. întâlnirile cu Berlusconi şi cu Schroeder erau axate în principal pe problematica regimului vizelor Schengen. Acum lumea călătoreşte liber şi nu mai ştie cui i se datorează acest lucru, li se pare că aşa e normal. Revenind la Ion Iliescu, niciodată nu a pus un interes personal înaintea interesului țării. Susțin că este genul de om de care a avut nevoie România în acel moment de ruptură dramatică de trecutul totalitar şi cred că a fost omul potrivit la locul

potrivit în aceşti ani. Acum poate ne permitem mai multe, nu ştiu, deşi eu sunt foarte îngrijorată de ce se va întâmpla după 2007.

A.S.: Ar fi ceva de reproşat?

C.C.: Nu există carieră publică fără de reproş. Evident, Ion Iliescu nu este un om politic perfect, are şi părți bune, şi părți mai puțin bune. Dar este un om politic responsabil, care nu şi-a neglijat în nici o ocazie datoriile sale de şef al statului, după cum nu şi-a neglijat niciodată electoratul. Eu nu sunt genul vanitos, să cred că dau cele mai bune sfaturi, am fost mulțumită că am avut posibilitatea să spun ceea ce gândeam. Dar deciziile i-au

aparținut şi şi-a asumat pe deplin consecințele lor, nu a dat vina pe noi când lucrurile au ieşit rău. Foarte mulți se supărau că-i dădeau sfaturi şi că domnul preşedinte nu le lua în considerare şi acum scriu cărți şi spun *„eu l-am sfătuit şi dacă ar fi făcut ca mine, ce bine ar fi fost".* Preşedintele țării este cel responsabil pentru ceea ce face. Datoria noastră, de consilieri, este să spunem ceea ce credem că trebuie să facă. Unii aveau curajul să spună, alții nu I-au avut. Eu întotdeauna mi-am luat această libertate de a spune ceea ce cred şi de multe ori poate că nu am avut dreptate, dar nu mă supăram niciodată dacă nu lua în considerare observațiile mele. Mă repet: decizia îi aparține întotdeauna preşedintelui. Ştie mai multe ca noi, are acces la mai multe informații, de mai bună calitate. Dacă greşeşte, până la urmă el plăteşte şi nu noi. Aş spune însă că uneori suferea de o anumită credulitate şi acorda prea multă încredere unor oameni care nu o meritau.

A.S.: La ce te gândeşti când spui asta? C.C.: Nu aş vrea să intru în detalii, dar mă gândesc la acele situații când i se spunea despre o persoană un lucru, i se aduceau probe, apoi persona respectivă venea, dădea explicații, iar Ion Iliescu îi credea pe toți, fără să ajungă la nici o concluzie. Era destul de îngăduitor cu oameni care au dovedit evidente tare morale. Dincolo de asta, ceea ce mi-a plăcut cel mai mult în perioada asta este faptul că nu am avut sentimentul eşecului. Tot timpul ne spunea să trecem peste reproşuri şi peste acuze şi să ne facem treaba, în cel de-al doilea mandat, Ion Iliescu era foarte deschis la nou, ne încuraja să venim cu noi idei, să abordăm altfel lucrurile. Pentru mine a fost o perioadă foarte creativă, care m-a ajutat foarte mult.

A.S.: Acea adresare, „măi, animalule", face *în continuare epocă.* C.C.: îmi amintesc momentul, deşi nu eram atunci în preajma dânsului. Nu ştiu exact cum a decurs incidentul. După aceea am vorbit şi cu Radu Mazăre, care susținea că aşa i s-arfi adresat Ion Iliescu. Domnul preşedinte spune şi acum că nu i-a spus *„măi, animalule",* ci că i-a reproşat comportamentul - lovise cu pumnii în maşină -, spunându-i să nu se comporte ca un animal. Au avut o dezbatere întreagă pe tema asta, nu au căzut de acord, dar au

rămas prieteni. Iar aşa-numita „zicere" şi-a asigurat nemurirea.

Corina Crețu: „.. au fost oameni în presă care din asta au trăit atâția ani de zile, numai atacându-l pe Ion Iliescu".

A.S.: Cum vedea presa Ion Iliescu?

C.C.: Este evident că apreciază foarte mult această posibilitate, de a te exprima prin intermediul presei şi chiar o foloseşte, însă cei 15 ani au fost axați pe distrugerea mediatică a lui Ion Iliescu, sub pretextul demontării *mitului Iliescu.* Una este să critici şi să ai dreptate, aducând şi argumentele sau să n-ai dreptate şi să publici, şi alta e să-ți faci un scop din a-l ataca pe Ion Iliescu. Şi au fost oameni în presă care din asta au trăit atâția ani de zile, numai atacându-l pe Ion Iliescu.

A.S.: Cum colaborai cu Ion Iliescu?

C.C.: Eu cred că, pentru un purtător de cuvânt, este foarte important să-l înțeleagă pe cel pe care-l reprezintă. Şi, din acest punct de vedere, continuitatea alături de preşedintele Iliescu timp de atâția ani a contat foarte mult. Ştiam cum gândeşte şi nu-mi era greu să îi prezint opiniile, opțiunile, deciziile pe care le luam în cadrul departamentului, ne armonizam şi acest lucru este esențial pentru un purtător de cuvânt. Deşi aveam intrare la dânsul, nu puteam să mă duc să rup uşa, la orice oră din zi şi din noapte. Pe de altă parte, ştiam că trebuie să le răspund ziariştilor, să nu-i las fără răspuns. Şi au fost momente când am răspuns fără ca în prealabil să îl consult, dar nu s-a întâmplat niciodată, după aceea, să existe neconcordanțe, să nu fie de acord cu ceea ce am spus.

A existat comunicare între mine şi domnul Iliescu, dar şi încredere, care mie mi-a folosit foarte mult. Şi, dacă nu există această încredere, nu poți să faci nimic. M-a ajutat, de asemenea, faptul că am ieşit în lume, că am avut câteva stagii de pregătire, în Germania, apoi în Statele Unite, la Departamentul de Stat. Toate lucrurile se adună, îți folosesc şi te formează şi pe tine ca om, dar folosesc şi instituției. Pentru că una eram eu la început, mai rigidă, fiindu-mi frică să apar în public, să susțin o poziție oficială într-

un mediu programat ostil. După aceea, am avut mult mai multă lejeritate, stăteam de vorbă cu ziariştii, aveam alt demers în funcția pe care o exercitam.

A.S.: Ce era greu în relația ta cu presa?

C.C.: Nu pot să spun că era greu în ansamblul ei. Au fost momente importante, multe mi se păreau grele, dificile. Dar am lucrat bine cu presa, nu mă pot plânge. Eu nu am duşmani în presă. Au fost şi momente mai delicate, când domnul preşedinte făcea vizite în țară şi presa prelua frânturi din ce spunea legat de anumite subiecte, cum a fost subiectul proprietății private, care apoi erau comentate, răstălmăcite şi cu greu reuşeai să aşezi lucrurile la locul lor. îmi aduc aminte de incidentul legat de Holocaust, determinat de un interviu din presa israeliană. A fost o vară întreagă în care a trebuit să dau precizări. Nu a fost nimic uşor, pentru că erau atâtea interese să-l discrediteze pe Ion Iliescu, încât aveai de luptat cu o grămadă de afirmații deformate, scoase din context. Noile realități ne-au obligat să ne profesionalizăm, iar cel mai mare pas, pentru mine ca persoană, a fost trecerea de la acea patimă de la început, de după Revoluție, la un mod de a acționa profesionist şi de a privi comunicarea aşa cum este, cu bune şi cu rele. Aş menționa însă şi un moment bun, în care am colaborat foarte bine cu presa, şi anume vizita preşedintelui Bush. Aş aminti şi o realizare de care sunt foarte mândră, împreună cu UNDP-ul, am făcut prima pagină de web-site a Preşedinției. Era o rubrică unde preşedintele primea e-mail-uri. La început am spus că le citesc eu, gândindu-mă că dânsul nu are timp, dar era interesat şi pleca acasă cu sute de e-mail-uri ca să le citească. Unora le răspundea dânsul personal. De altfel, avea chiar o adevărată corespondență cu unii dintre ei.

A.S.: De ce majoritatea *oamenilor politici îşi selectează purtătorii de cuvânt din presă?*

C.C.: în primul rând, e un avantaj să cunoşti lumea presei. E mai uşor să înțelegi mentalitatea ziaristului. Apoi, vii şi cu un fel de rețea de

cunoştinţe pe care le ai, de oameni pe care-i cunoşti şi la care poţi apela, există o anumită familiaritate cu lumea presei care te ajută să-ţi faci datoria. Acum, fiecare purtător de cuvânt îşi construieşte propriul statut, pentru că poţi să fii nu neapărat prietenă cu presa, că nu asta mi-am propus eu, dar te poţi afla în relaţii de respect reciproc, care să-ţi permită să ai o relaţie civilizată. Aş fi construit o relaţie civilizată şi dacă n-aş fi fost din presă, dar cu totul altfel, pentru că, venind din lumea lor, îi cunoşti, ştii care le sunt interesele, cum gândesc.

A.S.: Şi e suficient să ştii cum funcţionează presa? C.C.: Nu, nu e suficient. Pe lângă asta, trebuie să te adaptezi la noua ta responsabilitate. Statutul de ziarist e total diferit de cel de purtător de cuvânt, e o cu totul altă responsabilitate, foloseşti alte instrumente şi urmăreşti alte obiective. Eu am fost ziarist în presa scrisă. Pentru mine a fost o schimbare esenţială faptul că am apărut ca persoană oficială în faţa opiniei publice şi am început să vorbesc public. Eu nu am lucrat deloc în televiziune, ca să am obişnuinţa de a apărea în public, de a vorbi, de a face conferinţe de presă. Cred că şi acest lucru este important, pentru că într-un anume fel nu cred că poţi să-ţi faci ucenicia pe seama primei instituţii în stat.

Corina Creţu:

„Am fost purtător de cuvânt şi nimic altceva".

AS.; Est/' *unul dintre purtătorii de cuvânt care e foarte bine identificat cu cel pentru care* a *lucrat.*

C.C.: Toată lumea spune că sunt omul lui Iliescu şi, într-un anume fel, sunt. Eu nu neg acest lucru, dar sunt convinsă că mi-am făcut treaba ca purtător de cuvânt. Dacă în cei patru ani nu-mi făceam datoria, nu m-ar fi ţinut nimeni în acest post. Nu-mi este rudă, ca să mă fi ţinut acolo, şi chiar dacă eram, tot nu aş fi avut şanse să rămân dacă nu îmi făceam treaba. Sunt convinsă că am făcut lucruri bune. Lumea îmi reproşează că nu am făcut mai mult ca să ies în evidenţă, că oamenii nu mă cunosc suficient. Nu

acesta a fost scopul meu! Am fost purtător de cuvânt şi nimic altceva.

Acum, ca om politic, e altceva. Atunci nu eram în concurență cu Ion Iliescu. De multe ori îi spuneam: *„Nu vreau să ies! Trebuie să ieşiți dumneavoastră!"*. Pentru că eu cred în continuare că trebuie găsit un echilibru între subiectele pe care trebuie să le abordeze un purtător de cuvânt şi subiectele despre care numai demnitarul poate vorbi, cele personale şi cele de maxim interes național. Nu putea vorbi altcineva în numele dânsului.

AS.: *Acum eşti politician şi ai avea nevoie de un purtător de cuvânt.*

Cum trebuie să arate acest purtător de cuvânt? C.C.: Cred că l-aş selecta din presă, dar nu aş evita să comunic direct cu presa. Acum îmi lipseşte faptul că nu mai am această comunicare permanentă cu presa şi aş vrea să spun mai multe şi din ceea ce fac la Parlamentul Europei. Din păcate, presa nu e interesată de ceea ce se întâmplă acolo. Sigur, fiind foarte mult plecată, nu mai am contactele pe care le-am avut înainte, când eram zi de zi pe telefoane cu ei. Lumea presei se schimbă rapid şi te uită repede.

AS.: *Alegând un om din presă, nu există riscul pentru un politician*

să-/ *perceapă veşnic ca jurnalist?*

C.C.: Să ştii că eu am avut această problemă. Vreau să spun că, de fiecare dată când ieşea ceva din Palat, pe surse, cred că eram prima suspectată pe motiv că veneam din lumea presei şi îi cunoşteam, deşi ştiam foarte bine că fiecare om din Palatul Cotroceni, care voia să iasă în presă, avea propriii lui oameni în diverse ziare şi dădeau informații pe surse. E un sport național la noi să te pui bine cu câțiva ziarişti şi să încerci să le dai neoficial informații. Au fost momente când stabileam ceva cu domnul preşedinte şi unii dădeau informația pe surse. Nu am fost niciodată invidioasă că ieşeau în public alți colegi, dar pe de altă parte cred că, atâta vreme cât există un purtător de cuvânt, era normal ca eu să comunic cu presa.

AS.: *Care e cheia succesului pentru un purtător de cuvânt?* C.C.: Să-l înțeleagă pe cel pe care-l reprezintă, să aibă acces la evenimente şi la tot ceea ce se întâmplă, să aibă o mare deschidere față de presă, să discute cu ei şi să îi înțeleagă. Cred că trebuie să existe un anumit respect reciproc față de cei cu care comunici, față de presă, cred că şi demnitarul trebuie să-şi respecte purtătorul de cuvânt şi invers. Apoi, să ştii să selectezi ce e

important, pentru că nu poți, oricât ai fi de drăguț, să îți îndeplinești

Adria

Vocile puterii

mandatul dacă nu ești în stare să faci o sinteză a ceea ce s-a întâmplat. Să ții echilibrul între ceea ce trebuie neapărat spus și ceea ce nu. într-o instituție precum cea prezidențială sunt lucruri care nu pot fi spuse atunci când se află într-o fază incipientă. Trebuie să găsești momentul potrivit să spui anumite lucruri, dar este evident că trebuie să vn tot timpul cu ceva, pentru că nu poți să taci ca și cum instituția nu ar face nimic.

AS.: Ce *îți reproșa cel mai des presa?* C.C.: Lipsa de transparență. Și le explicam că nu este nimic spectaculos. De pildă, erau întâlnirile săptămânale dintre președinte și premier, care erau de rutină. Erau atâtea decizii importante de luat încât întâlnirea era vitală pentru amândoi. Domnul președinte se întâlnea și cu șefii Senatului și Camerei Deputaților. Eu nu participam la aceste întâlniri și, la început, nici nu le anunțam. Se afla că premierul s-a dus la Cotroceni și presa cerea informații.

AS.: De *unde aflau?*

C.C.: Nu știu. Noi ziceam că de la Guvern, Guvernul zicea că de la oamenii de la noi, alții de la SPP. Până la urmă, toți aflau, l-am spus domnului președinte că aceste întâlniri trebuie anunțate. A fost de acord și, deși nu am participat la ele, anunțam înainte că se vor întâlni, ca să vin în întâmpinarea acestei curiozități. Ca o țară să funcționeze bine este vital ca oamenii importanți din stat să colaboreze între ei. Nu era nimic anormal, din contră. După acest gen de întâlniri, se făceau tot felul de speculații, după cum și după întâlnirea noastră de azi, probabil, se vor face speculații. Eu cred că trebuie să depășim această fază în care bănuim că toată lumea complotează. Până la urmă, suntem cu toții în aceeași barcă și o să ne prăbușim cu toții sau o să mergem cu toții mai departe, indiferent de cine conduce țara.

Corina Crețu: „Am constatat la un moment dat că luam cu noi oameni care nu dădeau nici măcar o știre din acele vizite".

AS.: Cum *organizai din punctul de vedere al presei vizitele în străinătate?*

C.C.: A fost o mare problemă, pentru că nu aveam suficiente locuri. După mine, eu i-aş fi luat pe toți, dar nu aveam cum. Luam decizii şi în funcție de relația mea cu ei, nu pot să ascund asta. Nu este vorba de relația mea personală cu ziariştii, ci de cât spațiu acordau instituției prezidențiale în jurnalul sau televiziunea la care lucrau. Am constatat, la un moment dat, că luam cu noi oameni care nu dădeau nici măcar o ştire din acele vizite. Mi se părea incredibil să te duci într-o vizită prezidențială, să nu dai nici măcar o ştire cu cine s-a întâlnit şi cel mult să te ocupi de picanterii. Aveam ceea ce se numeşte grupul restrâns, care însemna televiziunea publică, radioul public, Rompres şi Mediafax.

AS.: *Avea preşedintele favoriți?*

C.C.: Nu, nu i-a plăcut subiectul şi nu a fost prea interesat de cine vine cu noi dm partea presei. Erau şi ziariştii care mă pârâu la domnul preşedinte: *„Uite că nu m-a luat",* îi explicam domnului preşedinte că e şi în interesul instituției să fie luați câți mai mulți ziarişti. Dar, după aceea, de multe ori, îmi reproşa când ne întorceam: *„Ai zis să nu luăm pe cutare sau pe cutare în vizită ca să lăsăm locuri pentru ziarişti. Şi ce au scris ziariştii ăştia?".*

A.S.: Care ar fi criteriile pentru selecție? Are dreptul preşedintele la invitați personali?

C.C.: Sigur că are dreptul la invitați. Orice preşedinte are invitați personali şi preşedintele a uzitat de această formulă, dar nu doar din presă, ci, în funcție de caracterul vizitei, invita personalități din lumea artelor sau chiar din viața politică. Avea invitați personali din lumea academică, dintre cântăreți, dintre actori. Când era vorba de lumea presei, am folosit foarte mult acreditații la Cotrocem. în primul mandat, se comunica mult mai mult cu şefii instituțiilor de presă, în întâlnirile şefului statului cu Clubul Român de Presă, ni se reproşa că nu sunt luați suficienți oameni, în '93- '96, nici şefii din mass-media nu călătoriseră foarte mult şi voiau să vadă lumea. Acum oamenii pot călători şi s-au schimbat chiar regulile în redacții. Eu nu am fost niciodată adepta favoritismelor, pentru că automat dezamăgeşti pe

alții şi nu are nici un rost până la urmă să îți câştigi prietenia unui ziar, dar să ți-o pierzi pe a tuturor celorlalte. Trebuie găsit un echilibru. Dar, pe de altă parte, nu poți la infinit să iei oameni care nu-ți fac decât rău, chiar nu are nici un sens.

367

Adrian

Vocile puterii

AS.: *Comparând '93-96 cu 2000-2004, cum e presa?* Ce a *pierdut şi ce a câştigat?*

C.C.: Eu cred că libertatea de expresie este cel mai mare câştig de după Revoluție. La început, a fost o explozie de ziare şi țin minte că eram la *Azi,* care avea vreo 700 de mii de exemplare, *Adevărul* avea atunci 900 de mii de exemplare. Acum toată presa la un loc nu are un tiraj cât aveau atunci cele două ziare la un loc. A fost un moment în care încrederea oamenilor în presă era deplină. Acum, sunt foarte multe ziare foarte bune, dar această aplecare, mai mult spre scandal decât spre ceea ce are nevoie țara, cred că ne dăunează într-un fel. La începutul anilor '90 s-au ridicat mulți ziarişti foarte buni. Tjn minte că eram în birou cu Rodica Ciobanu, cu Vlad Petreanu, cu Gabi Vrânceanu, Marius Tucă, Ralu Filip. Nu cunosc foarte bine noua generație de ziarişti, dar mă uit la televizor şi văd oameni care nu ştii de unde vin, nu ştii ce fac, dar care dau verdicte.

AS.: *Par să se grăbească în arderea etapelor.* C.C.: Eu când am fost ziaristă aveam foarte multă grijă de a verifica ce spun. Acum au o mare uşurință de a lua peste picior, de a ataca, pentru că nu li se întâmplă nimic, nu dau socoteală şi nu au acel resort moral, interior, care să-i oprească. Sper să evoluăm din punctul acesta de vedere, îmi pare rău de demonizarea permanentă a Parlamentului. O societate democratică nu poate funcționa fără Parlament. Nu suntem toți nişte oameni care doar stau şi dorm şi citesc ziarul şi care nu au şcoală sau care se ocupă numai de afaceri, îmi pare rău că pentru doi, trei oameni ni se pun nişte etichete care ne afectează pe toți. Unde ajungem fără încredere în instituțiile politice, în instituțiile statului?

Corina Crețu: „Ziariştii vor să demonstreze că au dreptate indiferent de realitate".

AS.: Dacă *ai fi ziarist ce nu ai mai face?*

C.C.: Nu aş fi agresivă. Eu nu pot să-l uit pe Carol Sebestyen care avea o asemenea agresivitate în modul de a pune întrebări încât, chiar dacă el ar fi avut dreptate, nu puteai să-i răspunzi decât în mod agresiv. El

De vorba cu purtător» *o*

Corina Crețu

era pornit pe Ion Iliescu şi pe tot ce reprezenta Iliescu. Acest lucru se simte şi nu mai înseamnă profesionalism. Din păcate, viața politică românească este pasională, iar ziariştii s-au molipsit de această pasiune politică, fiecare având o opțiune politică şi făcând tot ceea ce este posibil ca acest lucru să se vadă; or, în mod normal, nu ar trebui să se vadă. Ziariştii vor să demonstreze că au dreptate indiferent de realitate, îți pun întrebările în aşa fel încât să-şi confirme convingerile, să scoată o frază prin care pot susține că ceea ce cred ei este purul adevăr.

A.S.: Crezi că politicianul a descoperit importanța instituției

purtătorului de cuvânt, a PR-ului politic? C.C.: Eu cred că, în România, ceea ce se numeşte *public relations,* comunicare, nu a căpătat meritata importanță. Ceea ce am învățat eu este că imaginea unui om se construieşte foarte greu şi că o poți distruge în câteva secunde. O singură greşeală îți poate fi fatală. Din punctul ăsta de vedere, cred că politicienii sunt conştienți că au nevoie de presă, dar pe de altă parte e un joc de-a şoarecele şi pisica. Eu cred că trebuie să ajungem la stadiul de a da şi a primi din ambele părți. Să fie un schimb ferm, nu tu ca politician să dai tot timpul şi să primeşti numai pumni, că nu poți merge la infinit aşa.

AS.: *Dintre toți purtătorii de cuvânt, care ți s-a părut performant?* C.C.: Eu cred că fiecare a încercat sa fie bun. Mi-a plăcut însă Virginia Gheorghiu. Era un bun profesionist. Avea un fel de asprime în a analiza situația, care nu exista pe vremea aceea. A scos pasiunea politică oarbă din meserie, e meritul ei. îl apreciez foarte mult pe domnul Baltazar, dar eu nu cred că a fost un foarte bun purtător de cuvânt. Cred că şi-a depăşit foarte mult atribuțiile. A fost mult mai mult decât un purtător de cuvânt şi nici nu poți să pui o personalitate ca Bogdan Baltazar să se încadreze în nişte reguli.

A.S.: Ce *ți-a plăcut cel mai mult?*

C.C.: îmi plăcea activitatea externă şi, ca dovadă, şi acum m-am îndreptat către asta. Cred că România are nevoie de oameni pregătiţi, care să nu facă ţara de râs. îmi plăcea să văd că oamenii încep sa se aplece asupra României, că ne dau importanţă, îmi plăcea să văd cum se construiesc relaţiile, cum a fost cea între domnul preşedinte şi domnul Kwaniewski, preşedintele Poloniei. Apoi, vizitele în ţară, deşi dureroase când vedeai atâta lume amărâtă şi necăjită şi care venea la

domnul preşedinte ca la ultima speranţă. Era un fond special la dispoziţia preşedintelui prin care mai ajuta tot felul de oameni. Dar nu e suficient. Totul e să ridici ţara, să ridici economia.

A.S.: Departamentele de comunicare duc lipsă de profesionişti? C.C.: Da. Pentru mine însă a fost important că mi-am adus oameni cu care lucrasem şi înainte. Practic, eu am venit de la partid şi bineînţeles că mi-am dorit să lucrez cu oameni pe care-i cunoşteam. Şi am avut câteva procese cu oamenii preşedintelui Constantinescu, care nu voiau să plece. Am încercat să discut cu ei şi le-am explicat că eu, de pildă, nu aş fi putut să lucrez cu domnul Constantinescu. Acesta este un departament în care nu poţi să spui că eşti funcţionar public, că a plecat Constantinescu, a venit Iliescu şi tu rămâi să-ţi faci treaba. Nu cred. Cum puteam eu să lucrez cu nişte oameni care patru ani de zile nu făcuseră decât să-l înjure pe Iliescu şi acum veneau şi se puneau la dispoziţia mea. Mie mi s-a părut o chestiune de morală ca în momentul când s-a schimbat preşedintele, în acest departament, oamenii care aveau funcţii cheie, care scriau texte, nu vorbesc de cei care băteau la maşină, vorbesc de cei care scriau texte, să-şi găsească altceva. Cum şi mie mi s-a părut normal ca atunci când domnul Băsescu a venit să nici nu-mi pun problema să rămân. Este o instituţie atât de puternic personalizată, că nu poţi să te crezi la Ministerul Economiei şi, fiind cel mai mare specialist în economie, să-ţi păstrezi postul.

AS.: Ce nu *ai mai face?*

C.C.: Poate nu aş mai fi atât de repezită. Aş privi lucrurile cu mult mai mult calm şi echilibru. Ce vreau să spun? Citeam un articol şi de multe ori

dădeam drept la replică în nume personal, fără să îi spun preşedintelui decât după aceea, pentru că semnam Corina Crețu. Mi se părea că erau multe nedreptăți, în primul mandat, chiar dacă ziariştii erau complet porniți împotriva domnului Iliescu, nu se încerca să se discute foarte deschis cu ziaristul respectiv. Eu asta am încercat să fac. Sigur, unii erau montați, indiferent ce le-aş fi spus, cum erau cei de la *Ziua, Evenimentul zilei, România liberă,* dar vorbeam cu ei şi aşa mi-am dat seama cât înseamnă comunicarea. Am încercat să mă întâlnesc frecvent cu şefii de ziare şi să discut cu ei. Acum, privind în urmă, poate ar fi trebuit să fi făcut mai mult, deşi eram tot timpul într-un du-te-vino, dintr-o întâlnire în alta, dintr-o vizită în alta.

AS.: *în* ce *măsură ziaristul acreditat pe lângă o instituție trebuie să fie specializat?*

C.C.: E mai mult decât necesar. La Preşedinție, cea mai mare parte a activității e axată pe politica externă. Şi, de multe ori, în vizite externe, în conferințele de presă, jurnaliştii români se cantonau exclusiv pe probleme interne. Dacă presa are pretenții de la viața politică românească să se profesionalizeze, să-şi ridice standardul, eu cred că trebuie făcut un efort şi din partea lor în această direcție. Probabil, o temă de scandal pentru cititorul român este mai importantă şi mai suculentă, dar, într-adevăr, la instituția prezidențială trebuie să ai grijă pe cine acreditezi. Respecți instituția chiar şi în felul în care te îmbraci atunci când participi la evenimente ale preşedintelui. Vreau să spun că, fără studii superioare, în SUA nu trimiți un corespondent la Casa Albă. Dacă te uiți la cine face corespondențele de la Casa Albă, de la Bundestag, cine vorbeşte la DW, la CNN, ai să constați că în general sunt oameni trecuți de 40 de ani, care au o experiență în spate. Nu-l iei direct de pe băncile şcolii şi-l faci corespondent la Casa Albă. Sunt de acord că trebuie să dai o şansă tuturor, dar pe de altă parte trebuie să ai puțină experiență în spate, să dovedeşti că eşti om corect şi serios, că înțelegi ce se întâmplă în jurul tău. Eu cred că ar fi o dovadă de

respect şi faţă de cititor, şi faţă de instituţii. Dincolo de respectul pe care îl am pentru presă, nu pot să nu spun ceea ce constat, chiar dacă critic.

Corina Creţu: „Dacă aş ieşi să atac pe cineva din partid, sigur m-ar lua în braţe toată presa".

A.S.: De ce nu te-a; fnfors *în presă? De ce la sfârşitul mandatului ai ales cariera politică?*

C.C.: Sinceră să fiu, nu m-aş mai întoarce în presă, la ceea ce făceam în anii '90. Ştiu eu, poate ca editorialist. Mi-ar plăcea să scriu, dar să nu fie principala mea activitate. Mi-a plăcut întotdeauna să scriu. Am căpătat această experienţă în instituţii publice şi cred că este păcat să o pierd. Mie mi s-a oferit acest loc, să vin să candidez la Senat, de domnul Năstase. Toată lumea a spus atunci că Iliescu şi-a plasat

oamenii. Nu-i adevărat. Eu am primit oferta de la domnul Nastase. în Palat toată lumea îşi pregătea plecarea, pentru că se ştia că este încheierea mandatului, acum nu mai erau dubii, ca în 1996, dacă o câştigăm sau nu. Oferta premierului Nastase m-a onorat, pentru că nu mă aşteptam.

AS.: Cum se vede *clasa politică din interior?* C.C.: Eu cred că sunt foarte mulţi oameni valoroşi, dar din păcate cei valoroşi nu ies întotdeauna foarte mult în evidenţă, nu contează prea mult în dezbaterea publică. Trebuie să ai bun-simţ, dar şi curaj. Eu cred că trebuie să fie un echilibru între curajul de a ieşi şi de a te face cunoscut şi decenţa demersului politic. Eu resimt acest lucru ca om politic. Dacă vreau să spun lucruri serioase, nu prea sunt luată în serios. Mai ales acum când la noi, în partid, sunt tot felul de probleme. Dacă aş ieşi să atac pe cineva din partid, sigur m-ar lua în braţe toată presa. Dacă ies să spun ceva din comisia mea economică la Parlamentul Europei, nu prea mai contează.

A.S.: Pare că te-al *simţit confortabil la Cotroceni.* C.C.: Da. Cred că mi s-a potrivit. Cred că a fost un loc care mi s-a potrivit.

AS.: *Datorită relaţiei tale cu Ion* ///eseu? C.C.: Da, dar şi datorită firii mele.

AS.: Dacă *erai purtătorul de cuvânt al lui Adrian Nastase, crezi că*

te-ai fi simțit la fel de eficientă, la fel de confortabil? C.C.: Nu ştiu. Eu am lucrat de la distanță foarte bine cu domnul Nastase. Dar nu ştii cum se transformă omul când este şef. Nu ştiu dacă aş fi putut să construiesc aceeaşi relație ca şi cu domnul Iliescu. Cu el am avut foarte mult curaj. Nu ştiu dacă aş fi reuşit şi cu altcineva.

(72

CLAUDIU **LUCACI**

S-a născut la 27 septembrie 1967. Din martie 2006 este realizator de emisiuni, producător al „Orei de ştiri", în perioada septembrie 2005 - martie 2006 a fost producător al Jurnalului", pe postul WR 2. în aprilie 2005 a fost moderator al emisiunii „Ştirea zilei", în perioada iunie 2003 - martie 2005 a lucrat în cadrul Ministerului de Afaceri Externe, supervizând activitățile diplomatice în 11 state din vestul SUA aflate în jurisdicția oficiului, deținând responsabilități de conducere a relațiilor diplomatice, de aplicare a strategiilor de imagine şi comunicare la nivel de țară, asigurând activitățile de reprezentare, marketing, resurse umane şi administrative. S-a ocupat de negocierea şi finalizarea de contracte comerciale la nivel public şi privat, precum şi de inițierea, organizarea şi promovarea unor programe de comunicare publică pe teritoriul SUA: comemorarea Zilei Holocaustului, celebrarea Zilei Naționale a României, lansări de carte, expoziții de artă românească, prezentări de țară.

Din ianuarie 2001 până în martie 2003 a fost purtător de cuvânt al Guvernului României, ocupându-se de: dezvoltarea şi implementarea strategiilor publice de comunicare, a programelor şi proiectelor guvernamentale, planificarea bugetară pentru departamentul de relații cu mass-media, gestionarea relațiilor cu mass-media, asigurarea de fonduri din sponsorizări private, coordonarea serviciilor de comunicare publică la nivelul administrației centrale şi locale, stabilirea şi coordonarea interviurilor, a declarațiilor de presă şi a participării la emisiuni în media electronică, coordonarea activităților specifice pentru delegațiile de presă româneşti sau străine acreditate, în perioada iulie 1994 şi decembrie 2000 a fost realizator de emisiuni în cadrul Televiziunii Române.

Din ianuarie 1991 până în iulie 1994 a fost redactor-şef adjunct în cadrul „Agenţiei Naţionale de Presă Rompres", în perioada 1992-l993 a fost şeful biroului de presă din cadrul Ministerului Transporturilor şi, în paralel, realizator de emisiuni la Radio Delta RFI.

între august şi decembrie 1990 a fost reporter la *Tineretul Liber.*

A absolvit Masteratul în Management Organizaţional la Academia de Studii post-universitare „Ovidiu Şincai", România, Colegiul Naţional de Apărare din cadrul Universităţii Naţionale de Apărare (2002) şi este doctorand în Sociologie la Universitatea Bucureşti.

începând cu 1991 s-a specializat în jurnalism de televiziune, obţinând din partea Guvernului României o bursă de studii în jurnalism (Germania) şi participând la Programul Hellenic Foundation (Grecia).

15 CLAUDIU LUCACI

C/aud/o *Lucaci** *mi-a fost coleg la Rompres. Era acreditat la Ministerul de Externe şi foarte rar se întâmpla să fim în acelaşi timp în redacţie. Despre el aveam mai degrabă impresia pe care mi-o transmiteau şefii noştri, Şi se bucura de apreciere, fiind prezentat ca un băiat serios şi foarte responsabil. Din puţinele ocazii în care am stat de vorbă, mi-l amintesc ca pe un coleg foarte civilizat, dar foarte puţin doritor de socializare. După plecarea mea de la Rompres, aproape că nu ne-am mai văzut. Rar, ocazional şi fără să schimbăm foarte multe vorbe. Dar păream mai prietenoşi în cele cinci minute de revedere decât atunci când lucram în aceeaşi instituţie.*

Stând de vorbă cu el, m-am întrebat, în finalul discuţiei, de ce un ziarist acceptă să fie purtător de cuvânt? Claudiu Lucaci nu e singurul care spune că a răsuflat uşurat când a scăpat de acea funcţie şi, în acelaşi timp, nimeni nu neagă valoarea acelui mandat ca experienţă profesională.

Acceptarea funcţiei pleacă aproape în toate cazurile de la ideea că este o provocare, în mod evident, pentru un ziarist, mereu curios şi scormonitor, a avea acces în spatele cortinei e o tentaţie teribilă şi puţini o refuză. Să asişti la modul în care se ia decizia, să vezi cum se exercită puterea şi, nu în ultimul rând, să îi vezi slăbiciunile constituie o oportunitate aproape

Ianuarie 200l-martie 2003, purtător de cuvânt al Guvernului Adrian

Năstase.

377

Adriana S Vocile puterii

de *nerespins. Constat însă că asumarea* funcție/ e foarte *dificilă. Poți fi un foarte bun ziarist, dar asta nu înseamnă că poți fi şi un purtător de cuvânt la fel de bun. Una dintre dileme, cât trebuie să spui şi cât* ai vrea să spui, se transformă treptat *în frustrare dacă această oximoronică abordare nu e soluționată într-un timp rezonabil. O informație oferită pe jumătate poate face mai rău decât o informație care nu e oferită deloc.*

Majoritatea purtători/or de cuvânt *îşi păstrează o portiță de scăpare pentru fina/ de mandat. Pleacă de la calculul că la sfârşitul mandatului se vor întoarce în presă.* Şi acest calcul nu le permite să aparțină şi de facto, nu doar de jure, *celui pe care îl reprezintă.* Purtători// de cuvânt se *încurcă în propria lui slăbiciune de a nu dori să fie asimilat cu persoana a cărui* purtător de cuvânt este. *Şi lucrul* acesta e cu atât *mai grav când acceptarea* ofertei de a fi portavocea publică a demnitarului nu se bazează nici măcar pe *compatibilități sau simpatii politice. Presa îşi reclamă destul de vocal independența şi echidistanța. îmi iau acest drept de a nu crede* ad litteram ceea ce se spune. Şi mă bazez pe discuțiile cu ziariştii, care pot fi mai puțin agresivi cu un *demnitar pentru că le e simpatic, pentru că se* regăsesc *în opțiuni politice similare - doar şi ziaristul e om şi se întâmp/ă chiar să meargă la vot, să aibă o opiniei* — sau să nu *îl* ierte pentru o *stângăcie de exprimare, pentru o eroare* minoră, deoarece pur şi simplu nu *îl plac. Această independență susținută public încearcă, adeseori, şi* purtăforu/ de *cuvânt să o reclame. O poartă ca pe o mască venețiană, prin saloanele puterii, prin sălile de presă unde trebuie* să îşi asume declarații instituționale, deoarece are nevoie de *legitimitatea foştilor colegi. Poate ține chiar mai mult la recunoaşterea lor decât la acceptarea lui de către noii colegi, cei care l-au ales să îi reprezinte.*

\n *cele mai multe din aceste dialoguri, am constatat că se pledează pentru purtătorul de cuvânt provenit din presă.*

De *vorba cu purtătorii* c

Claudiu Lucac:

Motivul nu e unul minor, neimportant m *procesul de comunicare. Fostul ziarist cunoaşte mecanismele presei, este familiar cu modul în care gândeşte ziaristul, îi ştie nevoile şi mai ştie şi cât de greu este să îl convingi. Date neîndoielnic* necesare în comunicarea publica. Dar toate acestea sunt *surclasate de inconvenientul de a nu-ți asuma noua ta calitate. Un purtător de cuvânt nu va putea fi, în acelaşi timp, un partener corect, în mod egal, şi pentru demnitar şi pentru ziarist. Deserviciul pe care îl face tuturor încercând* să *sugereze prin mimică, dacă nu prin cuvinte, că asta a trebuit să spună, dar nu asta ar fi vrut să spună, să privească în tavan citind o propoziție în care nu se regăseşte, are efect de bumerang. Ziaristul nu îi va acorda purtătorului de cuvânt mai mult credit doar pentru că priveşte neputincios tavanul, ci cu o cruzime justificată îi va folosi mimica pentru a-şi confirma bârfe/e, supozițiile, sursele. Demnitarul va resimți un disconfort şi va găsi metode la fel de cinice pentru a-şi ocoli purtătorul de* cuvânt. *Singurul care pierde pe* termen fung e cel care are *mandatul de purtător de cuvânt.*

Această struțo-cămilă care este purtătorul de cuvânt dornic să rămână şi ziarist, dar şi demnitar, creează pe termen (ung frustrări *şi complexe combătute tragic cu explicații care afectează de cele mai multe ori instituția pe care a reprezentat-o. Nu cred în această formulă de a conviețui şi cred că pentru instituția* purtătorului de cuvânt este obligatoriu ca aceştia doi - cel care *oferă postul şi cel care îl acceptă - să judece relația dincolo de prima tentație: provocarea. A urca pe munte fără echipamentul necesar, a crede că mergi pe munte ca şi cum ai merge pe bulevard, duce fatalmente la accidente regretabile.*

Ziaristul cooptat într-o instituție de stat are nevoie de ucenicie. A începe de pe poziția de asistent al purtătorului de cuvânt e un purgatoriu acceptabil, care va lămuri dacă eşti mai aproape de iad sau de rai. Dar nu poți să te joci cu provocările şi să încerci să *baleiezi între ce ai fost şi ce ai acceptat să devii.*

379

Adnanş Săftoiu. Vocile puterii

Claudiu Lucaci*: „Eu am plecat de la guvern dintr-un motiv simplu: pentru că nu au avut nevoie de purtător de cuvânt".

Adriana Săfto/u: Ce te-a *determinat să renunți la presă pentru a*

intra în administrație?

Claudiu Lucaci: O explicație logică nu am, în sensul că mi-am pregătit plecarea sau mi-am stabilit nişte paşi în ceea ce vreau să fac în viață şi am decis că e momentul să fac acest lucru, în mod sigur, nimeni nu ştie cum am ajuns acolo. Nici eu nu ştiu foarte clar, în detaliu, poate nici în punctele esențiale, începutul este destul de interesant pentru că s-a potrivit cu o stare de spirit pe care o aveam în momentul acela. Eram după patru ani de televiziune, într-un stres maxim şi într-o zonă piată a activității mele de jurnalist de televiziune. Nu simțeam că mai pot evolua, dădusem cam tot ce se putea la televiziunea publică din punctul de vedere al creativității şi al muncii. Şi a fost un moment propice, când cineva mi-a propus o schimbare, în sensul promovării sau al evoluției mele într-o altă etapă. Atunci am acceptat imediat. Aş fi acceptat probabil şi alte oferte, de exemplu din partea unei firme private ca director de comunicare sau din partea unui alt post de televiziune. Simțeam că este clipa în care trebuie să sar din locul acela în altă parte. Inițial nu trebuia să fiu la guvern purtător de cuvânt. De altfel, nici nu eram eu vizat în primele momente, mai curând aş fi ajuns la Ministerul Afacerilor Externe, ceea ce este o ironie a sorții pentru că am ajuns, până la urmă, tot în MAE. în decembrie 2000 primisem o ofertă încă neconfirmată din partea MAE, dar la o zi-două diferență am primit oferta din partea guvernului. A fost o ofertă mult mai importantă, iar Mircea Geoană, ministru de externe la acea vreme, a zis că e mai potrivit să mă duc la Guvern. Şi aşa am ajuns în guvern. Din punctul meu de vedere, a fost o decizie conjuncturală, care a venit pe o aşteptare a mea.

A.S.: Cine ți-a făcut propunerea pentru guvern? C.L.: Şi acest lucru este interesant pentru că dovedeşte cât de departe eram eu de lumea lor, de lumea PSD, de oamenii care au venit la

Interviu realizat în anul 2006.

De *vorbă cu purtătorii de cuyânt.*

Claudiu Lucaci

putere. Acum, privind retrospectiv lucrurile, mi se pare că aceasta era dovada că nu aveau nevoie propriu-zis de mine. Cel care m-a sunat a fost directorul Direcției Comunicare, care era un amic de-al meu pe care eu îl

cunoşteam ca ziarist, Cristian Şine. El tocmai fusese numit la Direcția respectivă, o dată cu venirea noului ministru al informațiilor, care era Vasile Dâncu. Nu ştiu cum s-a ajuns la numele meu. Cristi Şine s-a bucurat că vin pentru că mă cunoştea. Din toată oferta, pleiada aceea de indivizi despre care se vehicula că ar fi posibili purtători de cuvânt, eu eram singurul cunoscut pe acolo, pentru că lucrasem la Guvern, fiind ziarist acreditat din partea TVR. Eu veneam după Gabriela Vrânceanu Firea, un alt om din TVR, şi probabil Cristi s-a oferit, nu-mi dau seama, pentru că nu mi-a spus cum s-a întâmplat, să facă această legătură. Şi aşa am ajuns la ministrul Informațiilor, Vasile Dâncu, care mi-a spus despre ce este vorba, l-am spus că vreau să mă gândesc, nu puteam accepta din prima. Am evaluat exact oportunitatea. Eram convins că în televiziune nu voi face nimic mai mult, pentru că orice schimbare de regim înseamnă schimbarea oamenilor, a directorului de ştiri, a preşedintelui şi aşa mai departe. Nu am fost niciodată un tip comod şi nu sunt nici acum. Eram convins că nu voi fi destul de docil pentru a satisface anumite sensibilități ale politicienilor. Şi nu mă vedeam într-o poziție care să-mt acorde satisfacția profesională pe care mi-aş fi dorit-o. Şi am acceptat. Am considerat că fac un salt foarte mare. Desigur, depinde de tine ca individ dacă saltul e mic sau mare, important e cum îl gestionezi. Treaba mea era să gestionez bine şi riscul era la fel de mare. Şi s-a dovedit că am gestionat bine ceva, dar am riscat prea mult şi am pierdut.

Claudiu Lucaci: „...eram un ziarist foarte incomod pentru PSD, ceea ce face şi mai greu de înțeles propunerea".

AS.: *Ai avut o întâlnire şi cu Adrian Năstase?* C.L: Evident că am avut o întâlnire şi cu Adrian Năstase după ce am acceptat postul. Adrian Năstase părea să fie mulțumit şi în câteva zile

mi-am luat treaba în primire. Nu am avut oameni cu care să mă sfătuiesc. Eu nu am avut absolut nici o legătură cu PSD. în acel moment, eram un ziarist foarte incomod pentru PSD, ceea ce face şi mai greu de înțeles propunerea. Timp de patru ani la televiziunea publică m-am ocupat de investigații şi jumătate din acestea aveau legătură cu fosta putere de

dinainte de '96, cea care a predat mandatul CDR-ului. Şi conducerea televiziunii, oamenii de la ştiri erau foarte satisfăcuţi, ca să nu spun alt cuvânt, de toate aceste anchete pe care le realizam pe TVR. Anchetele acestea vizau ceea ce Procuratura, Parchetul General făceau în vremea aceea. Şi bineînţeles că erau foarte multe anchete orientate spre oameni politici de dinainte de CDR, care au fost la putere şi care aveau mai multe probleme. Că s-au dovedit sau nu, nu e treaba mea şi nici nu m-a interesat. Aveam capacitatea să generez foarte multe informaţii care deranjau oamenii de atunci ai PSD-ului. Deranjau că erau publice, nu pentru că eu, efectiv, descopeream nu ştiu ce secrete care ajungeau după aceea să se confirme. Subiectele mele se bazau pe surse reale şi pe documente ale Parchetului, nu pe informaţii vândute de tot felul de indivizi. Nu pot să cred că nu eram incomod, mai ales că mi se trimiteau semnale. Nu vreau să spun cine, cum, dar erau foarte mulţi oameni supăraţi că televiziunea publică încearcă să-i prezinte în acea lumină, dar aceasta era situaţia, noi nu aveam nici un fel de interes. Eu cel puţin nu aveam interes, poate aveau alţii. Şi atunci am fost foarte surprins că eu, un tip incomod pentru PSD înainte de alegeri, eram foarte dorit într-o poziţie pe care o consideram o poziţie de fidelitate faţă de şef, faţă de structura în care urma să mă angrenez. Şi mi s-a părut extrem de straniu.

A.S.: Şi nu ai găsit până la urmă o explicaţie? C.L.: Cred că, până la urmă, a fost o îmbinare între a lua un om din televiziune care are o cunoaştere foarte bună a mediului în care lucrează şi, mai ales, poate să iasă pe sticlă, e cunoscut, are o anumită prestanţă, şi ideea de a aduce oameni care, în viziunea lui Adrian Năstase, erau cunoscători, dar pe invers, ai PSD, adică înţelegeau şi partea negativă a PSD-ului. în momentul acela li se părea că e bine să fie şi oameni care au o oarecare dorinţă de a critica, de a vedea şi altceva decât lucrurile bune. Asta cred că a fost intenţia lor iniţială, pentru că lucrurile s-au schimbat dramatic. S-au întors la 180°, cum

s-ar spune, nu le mai plăcea să fie criticați, nu le mai plăcea să se vadă greşelile şi să li se spună ce greşeli făceau. Acolo, în cercul în care lucram, evident.

A.S.: Dar faptul că ei te-au ales, în ciuda faptului că îi criticai, nu e oare şi un punct bun pentru ei?

C.L.: Misterul acesta îl poate dezlega un singur om, Adrian Năstase. Din motive personale, nu din motive profesionale, eu nu am avut puterea, după aproape şase ani de la numirea mea, să îl întreb de ce a optat pentru mine. Eu puteam oricând să-i pun această întrebare, dar ştiam că mă va minți. Nu suport ideea de a avea o înțelegere cu un om, de a fi avut o relație foarte serioasă cu cineva şi să ştiu dinainte că voi fi mințit. De ce să pun o întrebare la care răspunsul nu l-aş fi primit niciodată. Nu cunosc nici în momentul acesta de ce a acceptat această variantă. Cred că au fost mai multe influențe din anturajul lui. Nu ştiu dacă el a fost cel mai dornic să fiu purtătorul lui de cuvânt. Nu am avut nici o relație în viața mea cu Adrian Năstase, nu l-am cunoscut personal. Ca ziarist, îl întâlneam la conferințe de presă, dar nu am avut o discuție personală cu el. Cred că Adrian Năstase a acceptat ceea ce i s-a părut mai bun din tot ce i s-a oferit. Dâncu a avut un rol-cheie pentru că el s-a ocupat de această problemă şi cred că, după mai multe încercări cu alte persoane, s-a oprit la cineva care avea un profil cuminte, dar în acelaşi timp sigur pentru partea profesională. Adică, au cedat la partea emoțională sau de imagine, gen Alessandra Stoicescu.

Claudiu Lucaci: „..m-au confundat cu tipul pe care, probabil, şi l-arfi dorit".

AS.: *A fost una dintre opțiuni?*

C.L.: Nu ştiu, e o ipoteză a mea. Cred că au cedat în fața unor variante care aveau, să zicem, o imagine mult mai agresivă pe partea emotivă a publicului şi au preferat să aleagă un om care era mai pregătit profesional şi nu unul care dădea mai bine. Probabil că nu m-au considerat un tip periculos. Există această percepție că cine vine din televiziunea publică e un tip mai liniştit, nu ştiu dacă neapărat comod,

dar mai liniştit, mai uşor de manevrat, mai uşor de dus cu vorba, mai uşor de convins cu alte argumente decât cele strict logice. Nici în ziua de astăzi nu înțeleg de ce s-au oprit la mine. Şi chiar au făcut o greşeală că, în cele din urmă, m-au confundat cu tipul pe care, probabil, şi l-ar fi dorit, într-adevăr, pe partea profesională au nimerit-o, pentru că am fost exagerat de minuțios şi mi-am făcut cu mare atenție meseria. Trebuia să nu fiu aşa. Ideea este că, cu cât pui mai puține întrebări, cu cât lucrezi mai puțin, cu cât ieşi mai puțin în față, cu atât e mai bine. Eu făcusem exact invers, pe principiul că eu cunosc ce înseamnă comunicarea publică şi atunci mă gândeam că trebuie să fac exact opusul, să fiu prezent, să pun întrebări, să ştiu despre ce este vorba şi să ies în public, tocmai pentru a proteja imaginea pentru care am fost adus acolo, adică imaginea şefului guvernului. Lucrurile acestea mi-au creat daune imense şi au dus în final la schimbarea mea. Bineînțeles că nu au fost numai astea. Dar vreau să spun că ei s-au înşelat cu privire la mine. Se aşteptau să fiu un tip comod, probabil un tip care să fiu manevrat uşor, care să tac din gură. Lucru care în afară nu s-a văzut, dar în interior a funcționat exact invers.

AS.: *Nu cumva ai greşit şi tu când ai acceptat?* C.L.: Cred că au greşit ei pentru că au luat un om pe care nu l-au cunoscut şi nu au înțeles că am în sânge ideea de investigație, tendința de a pune probleme, de a pune întrebări, de a mă îndoi în fiecare secundă de ceea ce fac sau de ceea ce mi se spune. Nu pentru că eram tot timpul împotrivă, ci pentru că, întotdeauna când simțeam că lucrurile nu erau clarificate, ceream clarificări. Şi lucrul acesta a deranjat. Mergând mai departe cu clarificările, ajungeam la alte răspunsuri, în momentul când ajungeam la alte răspunsuri, aveam o problemă de moralitate sau de raportare. Nu mai înțelegeam dacă eu trebuie să înghit ceea ce mi se spune, pe principiul că eşti mic şi taci sau că faci parte din sistem şi n-ai voie să spui sau trebuie să spui nişte lucruri într-o formă voaiată pentru că trebuie să dai nişte explicații presei. Am ales varianta de mijloc, deoarece nu puteam să tot tac. Lucrul acesta începuse deja să mă enerveze.

AS.: Ş; ce *relații ai stabilit cu cei din echipă?* **C.L:** Nu eram partenerul lor ca să pot să spun că aveam o relație de parteneriat în care ne ofeream

fiecare la schimb câte ceva. Nu era vorba

de acest tip de relație. Eram întotdeauna văzut ca un individ de nivelul funcționarului, poate un pic mai sus de un funcționar pentru că totuşi aveam un rang, dar rangul acela era o chestie pur formală. Pentru ei nu eram secretarul de stat, purtătorul de cuvânt, pentru ei eram Claudiu sau Lucaci. Lucrul acesta l-am văzut din primele zile, iar eu, ca ziarist care aveam zece ani de jurnalism în spate, m-am lămurit repede de ce se întâmpla acolo. Nu mă puteau păcăli cu nimic. Asta mergea pentru un începător sau pentru un om care îşi dorea să avanseze în ierarhia administrativă, ceea ce nu era treaba mea, eu nu aveam nici un gând să intru în sistemul acesta birocratic şi administrativ.

A.S.: Ce însemna pentru tine să intri în sistemul birocratic şi administrativ?

C.L.: Trebuia să fac prea multe compromisuri care erau împotriva „religiei" mele. Nu acceptam să intru într-un partid, nu acceptam să fac politică de partid. De altfel, lucrurile au fost foarte clar diferențiate şi de aici mi s-a tras, căci aveam grijă de fiecare dată să delimitez zona politică de zona guvernamentală, l-am spus şi primului-ministru: *„Eu nu înțeleg de ce sunt aici. Aveți la partid o grămadă de oameni care numai cu asta se ocupă. Haideți să delimităm lucrurile. Este şi în interesul Guvernului României,* este şi fn *interesul* oamenitor pe care *i-ați* adus *aici, ca prim-ministru, şi care nu au venit pe linie politică. Oamenii care au venit din afara politicului să rămână în afara politicului, dar să facă treabă în Guvern".* Nu eram singurul din afara politicului. Erau câțiva la început, au mai venit şi alții. Unii dintre ei au intrat în politică, treaba lor, e foarte bine, alții au plecat sau alții nu au vrut. Foarte puțini au rezistat. Pentru că, până la urmă, trebuia să ai o opțiune, pentru că se apropiau alegerile. Eu nu am prins perioada asta. Pentru că am avut grijă să scap de acest moment. Am avut grijă pentru că mi-am dat seama că nu sunt dorit şi nu ar fi avut nici un sens ca eu să mă contrez şi să mă lupt cu morile de vânt; până la urmă aş fi pierdut în orice variantă.

AS.: Fe *întreb totuşi dacă nu îţi era mai uşor să comunici pentru un guvern, un prim-ministru de care te-ai fi simţit mai ataşat ca ideologie, ca valori, dacă vrei.*

C.L: Nu. în România, din acest punct de vedere, e o ipocrizie generală. Noi nu suntem un popor cu ideologii. Se vede foarte clar.

Oamenii îşi schimbă partidul în funcţie de interese, de prietenii, îşi schimbă politica, platforma, la nivel substanţial, profund, de câte ori doresc. Ce-i ţine pe diferiţi oameni de la stânga la dreapta sau centru este un set de idei sau de principii care sunt numai teoretice. Unii spun, de exemplu, că ar fi bine să-i ajutăm pe săraci, iar alţii spun că ar fi bine să dăm drumul la iniţiativă liberă totală. Astea sunt principiile care diferenţiază stânga de dreapta în România. Eu nu am văzut nişte principii care să spună aşa: dacă merg cu social-democraţii înseamnă că nu voi accepta să-mi angajez rudele sau prietenii în administraţie, pentru că asta ar însemna nepotism; dacă sunt cu cei de dreapta înseamnă că voi fi favorabil tuturor profesiilor liberale, să zicem avocat sau cântăreţ sau nu ştiu ce. Nu există aşa ceva! Noi nu suntem diferiţi prin nimic. Suntem ipocriţi când spunem că avem ideologii. Nu avem nici o ideologie. Eu nu văd nici o ideologie clară.

A.S.: Şi atunci, cine e *purtătorul de cuvânt în raport cu primul-mmistru?*

C.L: Da, dilema este, dacă ajungi acolo, ce eşti tu. Eu pot să răspund la întrebarea asta în felul următor: când o să ajungi acolo, ai să ştii; dacă nu o să ajungi acolo, n-ai cum să ştii. Nu poţi să mergi după teoriile existente în manuale pentru că purtătorul de cuvânt fie este asimilat sau are o simpatie faţă de ideologia celui care se află la putere, fie este un profesionist care la un moment dat face o opţiune şi intră în zona politică a acelui guvern sau a acelei puteri, fie renunţă şi pleacă. Am trăit cu senzaţia că pot să mă duc acolo şi să-mi fac treaba strict profesional, bineînţeles nefiind critic al puterii sau al partidului respectiv, pe principiul că nu mă interesează, nu pe principiul că trebuie să nu-i critic. Eu am spus aşa: delimitez zona politică,

guvernamentală sau administrativă de zona profesională. La început, am crezut că se poate deoarece au fost nişte discuții cu oameni din acel Guvern, din care eu am dedus că, dacă îmi voi vedea de treaba mea strict profesional, nu o să am probleme. Aşa a şi fost timp de şase luni de zile, când lucrurile au mers perfect. Nu aveam legătură cu partidul, cu acțiunile partidului, îmi făceam doar treaba de la Guvern, răspundeam doar de problemele prim-ministrului, aveam o legătură strict cu media şi nimic altceva. Şase luni a durat acest mod de lucru.

Claudiu Lucaci: „...politicienii au grijă să nu existe instituția purtătorului de cuvânt în România".

AS.: Dacă *ai fi acceptat propunerea din partea lui Mircea Geoană, nu erai mai compatibil cu el decât cu Adrian Năstase?* C.L.: Acum nu ştiu să-ți spun treaba asta! Compatibilitate în ce sens?! Pentru că Geoană era un om într-un guvern care avea o singură culoare politică şi era membru de partid. Cu ce mi-arfi fost mai de folos, pentru că în România purtătorul de cuvânt nu există.

AS.: *Nu cumva atunci când politicianul îşi alege purtătorul de cuvânt trebuie să se bazeze pe ceva mai mult decât pe faptul că dă bine la televizor? E suficient atât?*

C.L: Eu am plecat de la Guvern dintr-un motiv simplu: pentru că nu au avut nevoie de purtător de cuvânt. Şi, mai mult decât atât, politicienii au grijă să nu existe instituția purtătorului de cuvânt în România. Forma în care trebuie să spun aceste lucruri, din păcate, nu este una normală. Trebuie să găsesc o formă academică. Când părăseşti un sistem care presupune confidențialitate, trebuie să o păstrezi. Dacă vrei să fii, precum o anumită persoană care şi-a scris memoriile şi a dat în stânga şi-n dreapta, în toți cei care i-au fost şefi la vremea respectivă, poți să o faci. Moral, eu nu cred că-i corect pentru că înseamnă să încâlci un contract pe care l-ai avut când te-ai dus acolo. Nu te duci acolo ca să te întorci după aceea în viața publică şi să spui tot ce ai văzut şi ai auzit. Dacă vrei totuşi să vorbeşti

despre experiența ta, trebuie să cauți o formă academică. Mă gândesc la o lucrare de diplomă, de doctorat.

AS.: *Ai ocolit răspunsul la întrebare.* C.L: Alegerea purtătorului de cuvânt pleacă de la mentalitatea politicianului şi în primul rând aceasta trebuie modificată. Schimbarea criteriilor de evaluare a unui om care să te reprezinte ca purtător de cuvânt nu se face prin paşi mici. Se face prin paşi mari. Nu trebuie să cedezi la nici unul din compromisuri. Dacă, de exemplu, un politician este influențat în alegerea purtătorului de cuvânt de anturajul politic sau de partid, deja a pierdut un criteriu important, şi anume criteriul de a-ți alege singur omul. Primul lucru pe care i l-aş spune unui politician este: alege singur! Dacă ți I-au ales alții, nu mai ai purtător de cuvânt. Ai orice altceva, dar nu e purtătorul tău de cuvânt. A doua condiție este să

ştii ce vrei de la el. Politicienii nu vor sau nu ştiu să folosească un purtător de cuvânt. Ei preferă ca acel purtător de cuvânt să fie un tăietor de ziare, de articole sau, eventual, să-i mai spună bârfele din presă sau să influențeze nişte ziarişti, mici sau mari. Dar niciodată nu este partenerul lui pe partea de consultanță de imagine, de comunicare, întotdeauna purtătorul de cuvânt se opreşte la nivelul funcționarului cu un statut special care îți asigură relația cu presa. De altfel, eu am spus de foarte multe ori, noi suntem birouri de presă în instituțiile publice şi nu purtători de cuvânt. Politicienii nu doresc să se încurce cu purtătorii de cuvânt sub nici o formă. Eu nu cred ca purtătorul de cuvânt trebuie să fie o persoană care să ajungă să-ți cunoască secretele. Dacă purtătorul tău de cuvânt nu e purtător de cuvânt, ci este un om care îți este doar fidel fără să îți spună care sunt problemele, atunci ai doar un om care te menajează şi nu acesta este rolul purtătorului de cuvânt. Eu am fost purtător de cuvânt şi înainte să fiu la Guvernul României, lucru care nu se cunoaşte. Am fost purtător de cuvânt pe vremea a doi miniştri, Traian Băsescu şi Paul Teodoru. Traian Băsescu nu mă cunoaşte pentru că, în vremea aceea, eram ajutorul purtătorului de cuvânt al Ministerului Transporturilor, iar după ce a plecat Traian Băsescu am fost rugat să îl ajut pe Paul Teodoru. Era în 1992 şi în paralel am lucrat

şi la Rompres.

A.S.: Aveai voie ca ziarist?

C.L.: Da, aveam voie. Eram purtător de cuvânt neangajat, adică îl consiliam, nu ieşeam în public, eram un fel de consilier de presă. Dar era acelaşi lucru, pentru că eu mă ocupam de tot ce se ocupa un purtător de cuvânt, cu o singură excepţie, nu ieşeam în public.

A.S.: Dar este *principalul atribut al purtătorului de cuvânt.*

Prezentarea publică a mesajelor şi a comunicatelor. C.L.: Da, asta în teorie şi din păcate purtătorul de cuvânt, în formula în care o spui tu, e o simplă păpuşă.

A.S.: Dacă o reduci numai la atât. C.L.: Cam atât văd politicienii în chestia asta. Eu spun ceea ce ştiu.

AS.: *în cei 16 ani, ai găsit un purtător de cuvânt despre care să spui*

că şi-a făcut treaba foarte bine?

C.L.: Chestia asta cu *„şi-a făcut treaba foarte bine"* am să o spun când o să avem instrumente şi unităţi de măsură. Deocamdată nu există. Nu

am auzit cum se măsoară treaba făcută de un purtător de cuvânt, în ce? în numărul de comunicate?

A.S.: Un purtător de cuvânt poate să aibă un rol foarte eficient prin

modul în care asigură comunicarea. C.L. Şi cine stabileşte asta, demnitarul?

AS.: *Opinia publică, presa. Dar să revenim. Există vreun purtător de*

cuvânt care să-ţi fi lăsat o impresie bună?

C.L: Da. Au fost oameni care au avut noroc! Noroc pentru că au avut posibilitatea să facă treaba asta ceva mai bine decât alţii.

AS.: *Dar de ce au avut noroc?*

C.L: Pentru că nu au lucrat cu premieri politicieni. Două situaţii clare: unul a fost Nicolae Văcăroiu şi celălalt a fost Mugur Isărescu. Când Văcăroiu a fost prim-ministru, nu era şi politician. El nu a fost angajat politic până în

ultimul moment, când a intrat în ce era atunci la putere, PDSR. El a fost un tehnician, era moda tehnocraţilor, începută de Stolojan. Văcăroiu a avut un purtător de cuvânt.

AS.: *Doi, Doina Jalea şi loan Minai Roşea.*

C.L: Eu la Roşea mă refer deoarece ştiu mai bine situaţia. Din discuţia cu el mi-am dat seama care era poziţia lui în Guvernul României. El avea acces direct în orice moment la primul-ministru, era ascultat de primul-ministru, sigur că acest lucru nu însemna că propunerea lui era întotdeauna acceptată. Primul-ministru poate să aibă o altă părere. Faptul că ai posibilitatea să îţi spui opinia e foarte important pentru purtătorul de cuvânt. Apoi, imaginea publică ca purtător de cuvânt era corectă. Nu erau interferenţe şi nu erau persoane care îl decredibilizau, persoane care-i „subminau" din statut, din autoritatea pe care el o avea şi anume de a fi, în lipsa demnitarului, singurul reprezentant al instituţiei care vorbeşte public.

Claudiu Lucaci: „Problema care rămâne este de ce alegi un om pe care nu doreşti să-l foloseşti aşa cum trebuie".

AS.: *Şi tu crezi că purtătorul de cuvânt comunica mai bine cu demnitarul pentru că cel din urmă nu era om politic?*

C.L.: Comunicarea între aceste două personaje nu este singurul lucru care mă interesează în relaţia lor. Consider important faptul că i se acorda purtătorului de cuvânt statutul corect.

A.S.: Şi crezi că acest statut /' se *acorda numai pentru că acel*

prim-min/stru nu era membru de part/d?

C.L: Eu pot să-ţi spun că, din practică, singurii oameni care au avut o relaţie corectă cu purtătorul de cuvânt au fost cei doi prim-miniştri care nu erau angajaţi în momentul acela politic, nu aveau influenţe solide din partea unui partid politic. Părerea mea este că au avut un grad mai mare de libertate de mişcare şi o apreciere mai corectă a relaţiei cu cel care este purtătorul de cuvânt. Problema care rămâne este de ce să alegi un om pe care nu doreşti să-l foloseşti aşa cum trebuie, în momentul în care tu aduci un om, trebuie să-i spui clar de la început care e menirea lui. Eu asta i-aş

reproşa, de exemplu, lui Adrian Năstase, că nu a precizat ce aştepta de la mine.

A.S.: De ce nu ai putut să fii un purtător de cuvânt reprezentativ?

Care a fost principalul impediment?

C.L.: Au fost mai multe, nu pot să spun că a fost un singur motiv. Primul motiv a fost însăşi geneza acestui guvern la nivel administrativ. A fost inventat un Minister al Informațiilor care a integrat un purtător de cuvânt, iar el era parte a acestuia prin natura muncii sale. Eu eram purtătorul de cuvânt cu subordonare directă la ministrul Informațiilor şi cu activitate nemijlocită la primul-ministru şi la Guvernul României. Lumea face o confuzie. Nimeni nu trebuie să creadă că e purtătorul de cuvânt al lui X.

AS.: *Adică, nu al primul-ministrui, ci al instituției.* C.L: Exact. Este o gafă de proporții pe care o fac foarte mulți oameni, inclusiv cei din presă şi cei din alte instituții publice, care confundă purtătorul de cuvânt al instituției cu purtătorul de cuvânt al şefului instituției. Asta pentru că şi şeful instituției îşi doreşte să permită şi să creeze aceste confuzii. Foarte mulți se substituie consilierului de presă al persoanei şi nu îşi exercită rolul de purtător de cuvânt al instituției. Asta am vrut eu să fac, să îmi exercit rolul de purtător de cuvânt. De aceea am fost până la urmă obligat să plec, pentru că oamenii nu mai acceptau această soluție, ei nu vedeau posibilă delimitarea mea de partid. Ajunsesem în situația în care trebuia să dau răspunsuri la toate problemele. Şi eram asimilat omului lui Năstase, pe principiul că îl

reprezint pe cel care conduce Guvernul, încercam de fiecare dată să spun că eu nu-mi reneg şeful, Doamne fereşte, dar, pe de altă parte, nu pot să vorbesc doar în numele prim-ministrului, deşi evident că prim-ministrul era şeful meu acceptat, dar mai erau şi situații în care trebuia să vorbesc în numele Guvernului României, care nu erau neapărat ale prim-ministrului, erau problemele ministerelor. Ministerele comunicau atât independent, prin Birourile de presă, cât şi la nivel instituțional. Când era o situație mai

dificilă, mai complexă, în care trebuia să fie o singură voce pe scară ierarhică, trebuia să se pronunțe Guvernul. Eu preluam toate aceste mesaje, dar ele nu-mi erau date de primul-ministru. Ele erau date de structurile inferioare şi atunci eu trebuia să fac şi această muncă. Această muncă nu era recunoscută sau în orice caz nimănui nu-i păsa de ea, pentru că se considera o muncă inutilă sau care oricum nu foloseşte la nimic. Şi atunci toată lumea mă identifica strict cu primul-ministru şi atât.

Claudiu Lucaci:.....trebuia ca eu să fiu un subaltern al

ministrului Informațiilor".

A.S.: Şi până la urmă care a fost impedimentul în a-ți face treaba? C.L.: Au fost nenumărate, în primul rând, cum spuneam, construcția Guvernului, care a inclus într-un mod stupid purtătorul de cuvânt în structura unui minister, dar răspunderea lui nu avea nici o legătură cu acel minister. Absolut deloc. Ba, mai mult, la câteva zile după ce am venit la Guvern, am avut prima şi ultima discuție cu ministrul Informațiilor pe un lucru foarte banal. Nu vreau să-l comentez. Am să-l spun altă dată.

A.S.: Când altă dată?

C.L.: Altă dată, în altă carte. Ce vreau să spun e că venirea mea în Guvernul României s-a petrecut, cum am povestit mai devreme, într-un mod întâmplător, conjunctural. La nici o săptămână după venirea mea, am înțeles ce probleme am. Pentru că cel care m-a chemat şi-a dat seama că deja a luat pe cine nu trebuie, pentru că în accepțiunea acelei persoane trebuia ca eu să fiu un subaltern al ministrului Informațiilor. Şi

atâta tot! Eventual, la decizia lui şi cu acordul lui, să fac şi lucruri pe care mi le cerea prim-ministrul. Dar conflictul pe care l-am avut cu ministrul Informațiilor nu a fost legat de atribuțiile mele şi nici legat de activitatea mea. A fost un conflict minor, îmi este şi penibil să-l menționez, însă, acel conflict a deschis cutia Pandorei încă din prima săptămână, între mine şi ceilalți. Pentru că eu, în momentul acela, am înțeles altceva. Nu că nu mi se dă ceea ce am cerut, ci că pur şi simplu m-am angajat într-un loc unde am

greşit persoana. Mi s-a spus foarte clar că eu nu mă subordonez prim-ministrului, ci ministrului Informațiilor, lucru pe care, bineînțeles, nu am putut să-l accept deoarece nu înțelegeam rostul meu acolo şi am vrut să-mi dau demisia, lucru pe care l-am şi făcut verbal, pentru că în scris am fost rugat să nu o fac.

AS.: *Dar nu a fost cumva la mijloc şi orgoliul tău?* C.L: Care orgoliu? Eu nici nu cunoşteam persoana!

A.S.: Că erai subordonat ministrului şi nu prim-ministrului! Nici pe Adrian Năstase nu-l cunoştea/ prea *bine.*

C.L: Nici vorbă de orgoliu. Eu puteam să accept din prima, pentru că mi s-a spus de la început că voi fi secretar de stat în Ministerul Informațiilor. Nu aveam nici un orgoliu, în ideea că nu acceptam structura în care m-am integrat.

AS.: *Eşti sigur că problema e aceea că erai subordonat lui Vasile Dâncu şi nu lipsa comunicării cu primul-ministru? în ciuda organigramei, ar fi trebuit să ai comunicare directă cu primul-ministru şi asta pentru că principalele mesaje pe care le dădeai erau ale primului-ministru.*

C.L: Asta spun şi eu. Eu când am venit în acel Guvern, mi-a fost prezentată situația în felul următor: vei fi angajat ca secretar de stat la Ministerul Informațiilor, pentru că aşa este decisă formula guvernamentală, dar asta nu are nici o legătură cu activitatea ta față de primul-ministru. Adică, noi ne facem că tu eşti secretar de stat la Ministerul Informațiilor, iar tu te ocupi de ce ar trebui să se ocupe un purtător de cuvânt, adică legătura directă cu primul-ministru. Lucru pe care l-am considerat corect. Problema este că, la nici o săptămână după ce mi s-a prezentat această imagine, a venit ministrul Informațiilor şi am avut o discuție de cu totu! altă natură, una administrativă, nu profesională. Problema era strict administrativă între mine şi ministrul

Informațiilor şi de aceea mi s-a părut penibilă. Discuția a continuat pe

un alt palier. S-a trecut de la nivelul administrativ la nivelul ierarhiei şi al atribuțiilor. Şi în momentul acela, ministrul Informațiilor mi-a precizat în mod foarte clar: *„Tu nu ai voie să faci nimic din ceea ce trebuie să faci, fără acordul ministrului Informațiilor, pentru că eşti angajatul Ministerului, nu al Guvernului României, al primului-ministru"*. Şi în momentul acela am întrebat: *„Dar eu al cui purtător de cuvânt sunt?'*. Şi mi s-a spus: „Est/ *al Guvernului României, dar eşti angajatul Ministerului şi te subordonezi ministrului. Punct. Deci trebuie* să *înțelegi foarte clar că fără mine nu se întâmplă nimic". „Bun, dar voi avea o legătură cu primul-ministru de voie, de nevoie. Cred că şi el ar vrea să aibă o legătură cu mine". „Da, dar acest lucru trebuie să aibă un filtru, prin mine!"*. Şi am spus: „Nu *înțeleg. Cum adică?* Care-/ treaba mea *aici? Sunt angajatul Ministerului, înseamnă că sunt un fel de funcționar. Dacă eu de fiecare dată trebuie să cer aprobarea ministrului ca să fac ceea ce-mi zice primul-ministru, este o contradicție"*. Şi atunci am spus: *„Eu nu fac treaba asta! Considerați că-mi dau demisia"*. Şi am fost oprit din această acțiune la nici o săptămână după ce am venit.

AS.: De *cine?* C.L.: De ministru.

AS.: *Ai încercat să ai o discuție cu Adrian Năstase?* C.L.: Da, evident, l-am spus, a fost de acord că este corect ceea ce gândesc eu, este normal să fie în felul ăsta, dar să am răbdare şi să fac lucrurile încet şi în trepte. Mi-aduc aminte că m-a avertizat să nu deschid două fronturi de război în acelaşi timp, însă abia mai târziu am înțeles cine era al doilea adversar: Dorina Mihăilescu.

AS.: *înțeleg că nu s-a schimbat nimic după discuția cu Adrian Năstase.*

C.L: Au fost câteva încercări timide din partea lui Adrian Năstase de a mă asigura că lucrurile vor evolua în direcția în care am vorbit, în sensul că eu sunt totuşi purtătorul de cuvânt al Guvernului, iar dacă nu al Guvernului, cel puțin al prim-ministrului, şi că trebuie să am o legătură nemijlocită, nefiltrată, cu prim-ministrul României. De fapt şi de drept nu se petrecea nimic. Era doar imaginea pe care mi-o formasem văzându-l pe primul-ministru că-mi acordă atenție, lucru care în accepțiunea mea însemna că el a înțeles că trebuie să colaboreze direct cu mine şi că

trebuie să-mi dea siguranța că ceea ce fac eu este într-adevăr munca de purtător de cuvânt, însă, bineînțeles că lucrurile nu s-au rezolvat. Şi mi-am acordat trei luni inițial, după care mi-am mai prelungit cu încă trei luni această aşteptare, iar după şase luni lucrurile s-au finalizat, în sens negativ, adică am înțeles că nu se va întâmpla niciodată nimic din ceea ce vreau eu.

A.S.: Nu era momentul să renunți?

C.L.: Nu am fost convins că ideea cea mai bună este să renunț. Absolut toată lumea cu care am stat de vorbă m-a influențat să renunț la această idee pe motiv că lucrurile tergiversează, dar că ele se vor rezolva. Şi atunci, după şase luni de zile, mi-am readaptat strategia. Mi-am dat seama că nu se va întâmpla nimic, în sensul dorințelor mele, dar am mers pe ideea majoritară că lucrurile se vor schimba din mers, la un moment dat, iar pentru acest lucru trebuia să lucrez. Mă consider un luptător, în plus am şi ambiția şi orgoliul necesare. Dacă nu le ai, vei fi veşnic necunoscut sau nu vei face nimic în viață. Şi am preferat să lupt pentru a-i convinge pe cei cu care eram în interacțiune că varianta mai bună este a mea. Până la urmă, nu am câştigat. A fost o înfrângere. Bineînțeles că au fost şi alte motive mult mai importante în afară de dorința ministrului Informațiilor de a avea purtătorul de cuvânt în subordine. De altfel, în vara lui 2001 am plecat la un stagiu de specializare la Washington. Dâncu a încercat să mă schimbe în lipsă „lipind" pe scaunul meu un preferat de-al său, un „băiețaş" adus de la Cluj.

Claudiu Lucaci: „Lui Adrian Năstase îi place să substituie arta conducerii cu arta războiului..."

A S.: *Despina Neagoe a semnalat foarte mulți vectori de comunicare care existau în guvern, ceea ce a dus la o suprapunere.* C.L.: Da. Ea are dreptate. Şi ceea ce spune ea, era deja un mecanism cu vechime îndelungată. Acel mecanism a fost creat, după părerea mea, de primul-ministru, căci numai el avea posibilitatea să permită funcționarea unor structuri paralele în comunicarea publică, dar acele

structuri paralele nu au existat de la început. Acele structuri paralele au apărut după cele şase luni de care vorbesc şi au fost lăsate să acţioneze simultan şi să se contraatace, să se concureze pentru că aşa s-a dorit, nu pentru că a fost o întâmplare.

A.S.: *Cine a dorit?*

C.L.: Aşa a dorit primul-ministru. Primul-ministru a acceptat această formulă, care în viziunea sa însemna concurenţă, în viziunea mea inepţie. S-a adeverit că am avut dreptate. Tot ceea ce spun acum ştie şi Adrian Năstase. Pentru el nu este un secret, i-am spus ce cred.

AS.: *Dar de ce crezi că a acceptat această variantă?* C.L.: Pentru că viziunea lui despre a conduce diferă de a noastră. Este un adept al artei războiului aşa cum a prezentat-o Sun Tzu. Lui Adrian Năstase îi place să substituie arta conducerii cu arta războiului, cu alte cuvinte a conduce nu este doar management, este şi un pic de război. Trebuie să fii comandant. Şi, ca să fii comandant, trebuie să ştii nişte principii care să te determine pe tine să-i conduci pe oameni eficient. Nu în sensul principiilor actuale de management, ci în sensul principiilor de război, adică a conduce o armată. Decizia lui a fostîntr-un fel raţională pentru că el aşa vedea lucrurile. Eu nu-l condamn. El a văzut lucrurile în felul ăsta şi a greşit.

A.S.: Poate nu a fost prevenit.

C.L: Adrian Năstase a fost prevenit. Nu a avut niciodată neşansa de a nu fi atenţionat. Adrian Năstase a fost foarte bine atenţionat şi avea întotdeauna pârghiile prin care să mişte lucrurile într-o direcţie sau alta. Avea decizia în mână. Putea să accepte sau să nu accepte ce i se spunea. Influenţele veneau din toate direcţiile, nu trebuia decât să ia decizia corectă. El a luat, din punctul lui de vedere, decizia corectă. A preferat ca, în loc să atribuie, din punct de vedere managerial, scara decizională şi atribuţiile, aşa cum era normal, să adopte un alt sistem de conducere, cel al războiului. A aplicat strategia următoare: acolo unde am forţe egale în interior, le pun în

conflict, le pun în concurență. Foarte corect, avea dreptate. Problema este că nu a câştigat nimeni pentru că el a confundat conducerea guvernului cu conducerea unei armate. Şi şi-a spus: aceşti oameni îmi vor fi fideli şi, doi la mână, aceşti oameni vor avea un interes comun cu al meu. Nu putem să spunem că era înconjurat de

sabotori. Poate că el vedea o coerență în acel mod de conducere. Problema este una de opțiune, în loc să-i pună pe oameni să facă ceea ce trebuie şi să se relaționeze între ei în baza competențelor şi a atribuțiilor, a preferat să le dea tuturor aceleaşi competențe şi aceleaşi atribuții, în felul acesta eliminându-i pe cei mai slabi. Era mai simplu să se autoelimine unii dintre ei decât să pună el mâna pe hârtie şi să semneze o hârtie de demitere, în afară de mine, toți ceilalți aveau o altă relație cu el, o relație care depăşea cadrul formal şi personal. Erau oameni de partid, care au fost mereu cu el, care l-au adus la putere, erau oameni cu alți oameni în spate. Singurul om care nu era în nici o categorie de genul ăsta eram eu!

AS.: *Şi atunci purtătorul de cuvânt nu trebuie să fie selectat din preajma ta, dintre oamenii pe* care-/ *cunoşti şi cu care relaționezi, cu care poți comunica şi poți interacționa?*

C.L: Idealul acesta este, ca acel purtător de cuvânt să fie un om pe care să îl cunoască de mult timp, să fie testat, să fie fidel în orice clipă, să fie capabil să îi înțeleagă problemele, chiar şi cele personale, să fie în stare să îl binedispună atunci când e nevoie, să-i spună adevărul când este de spus, acesta este modelul ideal. Eu vorbesc însă despre faptul că politicienii, mai ales cei care ajung la putere, cedează şi refuză să păstreze în atenție asemenea criterii când îşi aleg omul care să îi reprezinte.

AS.: E redus *purtătorul de cuvânt la un cititor de comunicate?* C.L: în cazul meu, da! în cazul altora, nu. Există exemple, în toți cei 16 ani, în care anumiți politicieni nu au considerat că purtătorul lor de cuvânt este un cititor de comunicate. Problema pe care am identificat-o eu, şi pot greşi în ceea ce spun, dar deocamdată este singura dovadă palpabilă, este că, acolo unde nu au fost politicieni, a fost o relație corectă.

AS.: *Au existat şi relații corecte în afara paradigmei tale.* C.L: Eu nu aş

lua în calcul ce s-a întâmplat înainte de 1992. Nu pentru că nu a fost real, nu pentru că nu au fost persoanele în regulă, ci pentru că nu eram o societate stabilă, într-o direcție sau alta, ceea ce nu înseamnă că acum suntem, sau în 1994 că am fost mai stabili decât în 1991 sau 1992, ca democrație, în perioada '90-'92 de-abia se formau relațiile instituționale. Foarte mulți oameni au venit pe altă

platformă, nu pe una politică, foarte mulți dintre ei au trebuit să se adapteze la un sistem care încă nu exista şi care abia se crea. între '90 şi '92 a fost şi perioada abuzurilor şi a unor lucruri mărețe. Pentru că oamenii care au ştiut, au înțeles şi aveau o anumită deschidere, au lăsat lucrurile să se petreacă. Oamenii care erau obtuzi au încercat să le oprească. A fost mai uşor pentru un purtător de cuvânt în '90-'91. Acum, când ai o sumedenie de relații instituționale stabilite şi de experiențe, lucrurile stau diferit. Piața media este alta. Tn perioada aceea, foarte mulți oameni nu se gândeau neapărat la ce se întâmpla în România şi la ce spunea cetățeanul. Se raportau foarte mult la semnalele externe. Gândeşte-te că problemele României erau imense în plan extern. Nu te puteai juca între '90 şi '92 cu giumbuşlucuri de genul *„eşti purtătorul meu de cuvânt, dar vorbesc eu".* Şi asta pentru că era nevoie să arăți lumii că te îndrepți spre o societate democratică şi nu puteai să te îndrepți făcând pe *el lidero maximo.* Era şi o anumită teamă de a nu lăsa lumea exterioară să-ți lege imaginea de cea a lui Ceauşescu. Ei au avut şi noroc, din acest punct de vedere, că lucrurile tocmai se formau atunci. Era mai uşor pentru ei. Au avut şi multă treabă pentru că, lucrurile nefiind clare, era mai complicat.

Claudiu Lucaci: „Imaginea asta de echipă încerca doar primul-ministru să o țină".

AS.: Cum era *echipa lui Adrian Năstase?*

C.L.: în primele luni, simțeam că suntem o echipă. Era chiar şi o vorbă a lui Adrian Năstase că „eu sunt *un om de echipă şi vreau să avem o echipă".* Eu sunt tot un om de echipă pentru că formația mea e de jurnalist de

televiziune şi fără echipă nu faci nimic în televiziune, oricât eşti de deştept. Mă ajutam cu ceilalți, ceream ajutorul, acordam ajutor când mi-l cereau, încercam să mă consult cu ei, să iau decizii, dacă nu eram sigur, după ce verificam în altă parte. Am fost imediat dat un pas înapoi când am avut discuția cu Dâncu. întâmplarea aceea a fost un semnal de alarmă pentru mine, dar am încercat să sar peste momentul

respectiv, am considerat că este o greşeală care poate fi corectată sau o ieşire nepotrivită a lui Dâncu, bazată probabil pe un sentiment că el este şeful acolo şi că eu nu am făcut ceea ce a zis el. Imaginea asta de echipă încerca doar primul-ministru să o păstreze. Ea a funcționat o perioadă, o simțeam, dar mai mult de şase luni nu a durat. Propria mea imagine era diferită, la un moment dat, după şase luni. Echipa consta în oamenii care îl deserveau pe şeful Guvernului la nivel administrativ, în rest, tot ce era deasupra nu mai era în echipă, pentru că oamenii aceia, deşi nu vor recunoaşte niciodată, aveau o dublă agendă. Totul părea că se îndreaptă într-o singură direcție şi că se lucrează într-o singură direcție, dar era doar o impresie. Nu reuşeai să îți dai seama care dintre ei joacă dublu.

A.S.: în ce sens „joacă dublu"?

C.L.: Nu în sensul că trădau, că nu asta era problema, ci că aveau agendă dublă. Erau unii oameni cu funcții înalte, care erau membrii echipei, pe care îi asimilai şi îi considerai membrii echipei. Apoi, descopereai, fără să ai vreo dovadă clară, că fac şi altceva decât te-ai aştepta să facă, că merg într-o altă direcție, în beneficiul lor, nu neapărat pentru alții din exterior, dar în beneficiul lor. Acest lucru l-a văzut şi Adrian Năstase foarte târziu. Foarte târziu, ia mai mult de doi ani de când era şeful guvernului. Ceea ce mi-a confirmat presupunerile mele de la bun început, că numai unii sunt cu adevărat în echipă. Mie mi s-a reproşat de către ceilalți, de structurile paralele care lucrau pe comunicare, exact chestia asta. Pentru că aici era o capcană, în momentul în care tu acceptai în mod practic să te consideri în echipă cu ei, acesta era de fapt sfârşitul tău. Pentru că ei te acaparau, te mâncau, îți spuneau: *„Hai să facem echipă!". „Şi cum funcționează echipa*

asta?" „Păi, tu faci aia, eu fac aia, celălalt face aia.". Zic: „B/ne, *dar problema este cum ne delimităm unii de alții". „Asta vom vedea",* mi se răspundea.

-A.S.: Ce *voiai tu să afli?*

C.L.: Care este atribuția mea şi de unde începe atribuția celuilalt. Pentru că aici erau problemele. Tu comunicai un lucru şi venea altcineva şi comunica altceva. Tu nu comunicai un lucru pentru că aveai viziunea clară că acel lucru nu trebuie făcut şi asta pentru că aveai o discuție cu primul-ministru. Cealaltă structură comunica

însă altceva. Şi ajungeam să ne contrazicem. Niciodată nu se clarificau lucrurile când ajungeam în asemenea situații. Ideea era că fiecare e de capul lui şi de plătit plăteşte cel care e mai prost. Cum îți spuneam. Acolo se aplica arta războiului, nu arta conducerii. Dacă reuşeai să te acoperi înainte să faci treaba respectivă, atunci era OK, aveai spatele asigurat. Dacă erai şi mai şmecher şi reuşeai să obții un răspuns de la primul-ministru fără ca el să ştie la ce îți foloseşte acel răspuns în viitorul apropiat, atunci erai cel mai tare pentru că în momentul acela influențai celelalte decizii pe baza cuvântului dat de primul-ministru. Lucru care se întâmpla frecvent.

A.S.: Un mecanism decizional riscant. C.L: Era un departament special care cu asta se ocupa: lua aprobarea verbală de la primul-ministru, fără însă a fi cunoscute detaliile. Primul-ministru lua cunoştință de ele foarte vag sau influențat negativ, după care aprobarea sa verbală devenea lege, aprobare care în mod normal nu avea nici o valoare până când nu era scrisă sau până când celelalte organisme din interior nu îşi făceau propria lor expertiză, ca să ia o decizie fundamentată. Şi se răspândea în sistem ca şi cum ar fi fost aprobarea primului-ministru. Evident că eu, care ştiam că el nu a dat această aprobare, încercam să clarific lucrurile, mai întâi pentru că aveam o problemă publică şi puteam da impresia că eram contra unei decizii a prim-ministrului, fără ca eu să ştiu că aceea era decizia prim-ministrului. în al doilea rând, cream prejudicii de imagine. Chiar dacă eu cădeam de fraier în fața presei, lucrurile acestea erau altfel percepute: că în Guvern se întâmpla

ceva, că lucrurile nu sunt clare, cineva spune greşit sau cineva minte. Exact asta şi urmăreau ziariştii şi mie mi se părea normal ca ei să speculeze tocmai aceste fricțiuni, tocmai aceste contradicții care erau întreținute permanent. Şi atunci, încet-încet, mi-am format imaginea clară că noi nu suntem o echipă decât atât cât vrea primul-ministru să vadă, iar în rest fiecare se bate cu fiecare. Fiecare îşi păstrează teritoriul atât cât îl are şi încearcă să intre pe teritoriul celuilalt pentru a-l determina să iasă din joc. în toată această luptă evident că eu nu aveam cum să câştig. Mi-am dat seama, cu timpul, că nu aveam susținerea nimănui. Nu puteam să

mă susțin singur într-o luptă în care ceilalți erau fie cu o instituție sau cu mulți oameni în spate, fie cu filiere politice. Eu m-am delimitat, într-adevăr, de zona politică şi, neavând nici o legătură cu partidul, nu a avut nimeni cum să mă susțină. Singurul lucru pe care l-am văzut foarte clar a fost că această concurență, pe care aş numi-o mai degrabă o bătălie generală, nu a dus la nimic.

Claudiu Lucaci: „Influența cea mai negativă a avut-o Dorina Mihăilescu asupra lui Adrian Năstase".

AS.: *Cine era cel mai influent om pe lângă Adrian Năstase? C.L:* Din punctul meu de vedere - am să răspund aşa, mai diplomatic -, influența profund negativă a avut-o Dorina Mihăilescu asupra lui Adrian Năstase.

A.S.: De ce mai negativă?

C.L: Nu o să explic pentru că, dacă o fac, ar trebui să mai scrii încă o carte cu ceea ce s-a întâmplat. Pentru că tot ce s-a întâmplat, până la nivel personal, cu Adrian Năstase, are legătură cu Dorina Mihăilescu. Dar, în acelaşi timp, nici nu pot să îl declar inamicul public numărul unu. Ea nu a făcut altceva decât ce poate să facă un om care îşi pierde mințile şi vrea să meargă pe o singură idee fixă până la moarte. Ea nu e vinovată până la capăt. Sau nu e singura vinovată. Vinovat este şi Adrian Năstase că a acceptat-o, vinovat este şi sistemul care a fost acolo şi care nu şi-a luat măsurile de blocaj, în primul rând, ea avea un trecut care era foarte, foarte diferit de al tuturor celorlalți în relația cu Năstase. Era omul care l-a ajutat

pe Năstase. Şi asta a trebuit să înțeleg încă din prima zi în care am început confruntarea cu Dorina Mihăilescu pentru că aşa s-a dorit. Eu nu mi-am dorit să intru în nici un război. Insă ea a venit cu o relație care seamănă foarte mult cu acea relație care ar trebui să existe între un purtător de cuvânt şi şeful său. Adică pe relația de fidelitate.

AS.: *Atunci de ce nu a fost Dorina Mihăilescu purtător de cuvaânt?* C.L.: Şi ea a fost vizată pentru această poziție, cred că şi-a dorit şi ea. Cât timp am fost eu acolo ea asta a făcut, a încercat să se

substituie purtătorului de cuvânt, însă rațiunea în momentul alegerii persoanei pentru acea funcție a avut câştig de cauză. Pentru că oamenii din partid, şi mă bazez pe reacțiile lor, s-au temut să o pună pe Dorina Mihăilescu. Cred că şi Adrian Nastase s-a temut să o pună. Dorina Mihăilescu nu era persoana care să dea siguranța că va fi un comunicator corect presei româneşti. Era foarte agresivă, extrem de instabilă în decizii. Agresiv e un cuvânt moderat. Modul ei de a gândi era cam aşa: *„Eşti cu mine, nu eşti cu mine! Eşti cu* C/aud/u Lucaci, eşti duşmanul meu! Eşti cu Dâncu, eşti *duşmanul meu!".*

A.S.: Finalul mandatului Guvernului Nastase a coincis cu reproşuri din partea presei privind cenzura.

C.L: Şi acest lucru i l-am spus lui Adrian Nastase în primul an. Dacă lumea ar înțelege ce s-a întâmplat în primul an în mandatul guvernului PSD, ar putea înțelege tot ce s-a întâmplat după. Despina Neagoe a prins un teren pe care ea nu mai putea să facă absolut nimic, era deja betonat, în acel prim an lucrurile s-au clarificat din acest punct de vedere. Erau mai multe filosofii de comunicare publică: a mea, a Departamentului de analiză instituțională şi socială, condus de Dorina Mihăilescu, a Ministerului Informațiilor. Cel puțin instituțional, erau trei viziuni diferite despre cum trebuie să apară public primul-ministru şi Guvernul. Viziunea mea era că primul-ministru apare atunci când este necesar şi important.

A.S.: Şi viziunea lor?

C.L.: Viziunea DAIS era că prim-ministrul trebuie să acapareze piața media. Nu contează cum, de ce. Trebuie să fie în toate pozițiile. Viziunea ministerului era undeva la mijloc. Ministerul era un fel de strateg informațional şi de comunicare, dar care încerca să îl transforme pe primul-ministru sau să îi dea o aură de preşedinte al partidului, încercau să îl asimileze, de fiecare dată când ieşea public, şi cu imaginea de preşedinte al PSD. Astea erau cele trei viziuni. Eu nu pot fi acuzat de ce i s-a întâmplat lui Adrian Nastase când a ajuns în 2004 să fie imaginea negativă a României, iar lumea să se sature de el ca persoană. Lumea s-a săturat de imaginea lui ca persoană pentru că a acceptat această strategie. Lui i-a fost mult mai simpatică strategia de a se expune peste tot.

Adnanş Săfto'm Vocile puterii

A.S.: Ş/ crezi că din cauza asta a pierdut alegerile în 2004? C.L.: El a pierdut în alegeri pentru că a mers pe mâna unor strategii politice greşite, nu pentru că s-a expus. Nu are nici o legătură cu strategiile de comunicare. Din punctul de vedere al comunicării, el nu a pierdut procente multe sau aproape deloc. Eu nu sunt de acord cu ceea ce a făcut el din punctul de vedere al comunicării publice. Sunt împotrivă. Dar nu pot să nu constat că el nu a pierdut din cauza asta. Să îmi arate cineva cu cât a scăzut Adrian Năstase de la început până în 2004, la sfârşit. Cât avea Adrian Năstase în imaginea publică, în sondaj, în 2004, în ianuarie, şi cât avea în decembrie 2004, când a pierdut alegerile. Şi vreau să îl văd şi eu pe acela care spune că a pierdut pentru că a fost supraexpus.

AS.: Ş/ *atunci?*

C.L.: Eu spun altceva: că supraexpunerea lui a dus la strategii politice favorabile duşmanilor lui. Dacă ieşirile lui publice au fost nenumărate şi ajunseseră să nu mai fie controlabile, din punctul de vedere al mesajului, pentru că se transmiteau mesaje de toate felurile, atunci a fost mai uşor pentru adversarii lui politici să îşi structureze campaniile sau strategiile politice. El a fost identificat în presă ca fiind coruptul numărul unu. Pentru alegător nu a fost foarte grav acest lucru, ca dovadă că a avut procente însemnate sau s-a bucurat de o acceptare publică serioasă. El nu a pierdut pentru că a ieşit prea mult, ci pentru că, expunându-se, a putut să

definească clar strategiile sau contraatacurile opoziției sau ale adversarilor politici care au identificat foarte clar ceea ce îi deranjează pe acei români care sunt fie în expectativă, dacă să se ducă la vot, fie sunt în dubiu pe cine să voteze. Şi eu cred că asta a greşit cel care i-a făcut strategia. Fiindcă a dat o şansă adversarilor politici să identifice corect ce îi deranjează pe aceia care nu l-ar fi votat sau pe cei care ezitau. Electoratului lui nu îi păsa nici o secundă dacă a apărut de o sută de ori sau de o mie de ori la televiziune. Electoratul lui I-a votat indiferent de câte ori a apărut la televizor. De aceea am şi spus că este inutilă supraexpunerea lui, pentru că oamenii care îl votează, îl vor vota şi dacă apare de o sută de ori şi dacă apare de o mie de ori. Acei oameni nu îl votează în funcție de cât de mult apare la televizor.

402

'jvant Claudiu Lucaci

Claudiu Lucaci: „Cât am fost la Guvern am fost acuzat de faptul că nu particip la crearea unui sentiment în media de favorizare a Guvernului Năstase".

AS.: De *când te-ai întors în televiziune ai avut discuții cu colegii tăi despre cenzura pe care o reclamau? Ai fost curios să vezi cât e mit* şi cât e *adevăr? Sau ai evitat subiectul?*

C.L: Nu, dar am o imagine diferită despre această problemă. Nu mi-am structurat o idee clară pentru că am fost şi implicat, într-un anumit fel, în povestea asta. Cât am fost la Guvern am fost acuzat de faptul că nu particip la crearea unui sentiment în media de favorizare a Guvernului Năstase. Nu pot să spun mai clar, că nu e momentul, dar vreau să spun că am evitat să implic organe media într-o anumită strategie făcută la nivelul Guvernului. Nu puteam să accept, căci, dacă eram aşa, intram în acel partid, să fac parte dintr-o structură care îşi propunea să obțină voturi folosmdu-se de toate resursele posibile. Am spus: *„Eu personal nu particip la chestiunea asta, nu aveți decât să faceți ce vreți, dar eu nu am să accept ca, de exemplu, televiziunea publică să devină goarna Guvernului. Nu aveți decât să faceți ce vreți, dar eu nu voi merge în* această direcție". Şi de aceea am încercat cât am putut să egalizez şansele în media, dar eram obstrucționat şi era foarte uşor ca o persoană care avea funcție mai mare să treacă peste mine. Foarte mulți

s-au supărat. Unii chiar au trăit cu impresia că erau alții care obțineau mai multe informații. Asta este o legendă. Obținerea de informații se făcea în felul următor: cineva mă suna, mă întreba şi eu îi spuneam ceea ce ştiam. Ofeream egal tuturor informația şi încercam să ajut pe toată lumea din presă.

AS.: *Şi cum vedeau lucrurile colegii tăi?* C.L: Ei vedeau lucrurile exact invers: *trebuie să luăm pas cu pas fiecare redută şi să o câştigăm.* Ideea era că trebuie să creăm parteneriate cu cei din media, şi spun foarte elegant „parteneriate", care de cele mai multe ori îmi dăunau imens. De multe ori mă loveam de un perete şi nu ştiam de ce mă lovesc. Mă trezeam că un anumit ziar avea o campanie împotriva cuiva, iar eu încercam să reacționez şi să clarific lucrurile şi mi se spunea fie *„nu te băga",* fie *„spune chestia asta",* fără ca eu să ştiu că, de fapt, alimentam campania respectivă.

40'

Adriana Săftoiu. Vocile putem

Alții, din interior, ştiau. Eu eram manevrat sau jucam, cum să spun, o carte pe care nu o ştiam, nu o vedeam. După plecarea mea, lucrurile s-au terminat pentru că în acel moment nimeni nu mai comenta, parteneriatele erau deja în derulare, deveniseră un mecanism de lucru, nu mai exista cineva care să poată să îi ajute şi pe ceilalți mai mici sau pe ceilalți din afara schemei şi atunci lucrurile au degenerat, evident, pentru că presa s-a împărțit în două: cea pro şi cea contra. Deci, nu mai era o presă independentă. Cea care era contra, şi nu neapărat contra lui Năstase, ci o presă care nu intrase în acest parteneriat, îşi juca rolul său. Evident că rolul său era tot mai critic, pentru că nu putea să fie pozitiv, nu avea cum să îi fie favorabil lui Năstase. De aceea au apărut foarte multe lucruri contradictorii în presă, într-un ziar apărea că Năstase a făcut nu ştiu ce lucru senzațional, iar în celălalt ziar că acelaşi lucru era invers. Tocmai pentru că cei care au construit această strategie s-au gândit foarte clar: *„Noi trebuie să cucerim fiecare redută, iar cei care nu intră în chestia asta sunt victime colaterale sau pierderi care nu ne interesează".* Ei bine, pierderile acelea, victimele colaterale au avut o forță foarte mare în media. Nu au fost în stare să evalueze corect: „Cât *câştigăm dacă avem trei televiziuni, trei ziare, trei radiouri, şi cât pierdem*

dacă avem o televiziune, un ziar şi un radio care nu ne sunt favorabile". Ei au evaluat strict mecanic şi au zis: *„Avem trei cu trei cu trei față de unu cu unu cu unu. Suntem mai puternici".*

A.S.: Şi cum rezolvai solicitările presei?

C.L: De exemplu, un ziarist solicita un interviu. Mi se adresa mie ca purtător de cuvânt. Dacă eu comunicam un refuz, ziaristul avea cel puțin două opțiuni de a fenta decizia mea. Dacă nu mergea cu mine, suna automat la DAIS. Nu mergea cu DAIS, suna automat la Ministerul Informațiilor, nu mergea cu Ministerul Informațiilor, ajungea la primul-ministru direct şi personal. Ar fi fost o salvare dacă ei ar fi avut posibilitatea să acționeze asupra mea pe alte căi. încă ar mai fi fost bine. Problema era următoarea: acele variante de lucru nu se mai interferau niciodată cu mine pe parcurs. Dacă mie mi se cerea ceva şi eram refractar la dorința acelei instituții, şi asta nu pentru că nu eram corect în ceea ce spuneam, imediat se găsea o altă portiță, care de fiecare dată era deschisă. Invariabil deschisă.

AS.: Care *duce la decredibilizarea purtătorului de cuvânt* C.L: Da, şi de aceea după un timp oamenii nu se mai oboseau să discute cu purtătorul de cuvânt, care era pus în mod legitim să discute aceste probleme. Discutau cu orice structură care le deschidea o uşă. Din nefericire, uşile se deschideau de fiecare dată. Erau aceste jocuri de a primi şi a da, pe care eu nu le cunoşteam. Le-am înțeles ulterior, dar nu ştiam cu ce urmări, pentru că acele urmări au lovit de multe ori în activitatea şi credibilitatea mea. Şi nu au fost una, două, trei, patru. Ele au existat permanent. Şi atunci mi-am dat seama că nu e vorba de cine e mai tare, deşi aşa păreau lucrurile din interior: care e mai tare, care îl elimină pe celălalt. Nu. Era vorba de o decizie lucidă, clară, cu sânge rece, a prim-ministrului de a lăsa cât mai multe structuri să prindă forță şi să genereze în sistem mesajele şi acțiunile lor. Nu am înțeles însă dacă făcea acest lucru fiindcă nu era capabil să pună lucrurile la punct. Când spun că nu era capabil spun că nu dorea, nu că nu ar fi avut instrumentele necesare, sau că era un fel de test pe care

comandantul îl făcea în permanență subordonaților. El se juca de fapt cu aceste decizii. De multe ori lucra, ca şi alți lideri, la noroc, la minimalizarea riscului, dar nu era convins că riscul nu exista, că era zero. întotdeauna lui Adrian Năstase îi plăcea aventura, în sensul ăsta al comunicării publice, îi plăceau lucrurile îndrăznețe. Şi era foarte emoționat când lucrurile ieşeau din tipar, din schemele clare, concrete, studiate, l se părea că lui îi este favorabilă o ieşire din decor, controiată, cum credea el, pentru că îi dădea un alt aer, de individ care surprinde, care iese din tipare, dar era greşită această imagine pe care şi-o făcea. El nu era prototipul ieşirilor din decor, el era, tocmai, un tip calculat în viziunea publică, inteligent, care îşi planifica mişcările, şi de aceea toate ieşirile acestea ciudate nu erau interpretate aşa cum şi le-arfi dorit cei care le-au pus în practică. Erau tocmai pe invers. De aceea li se părea celorlalți ciudat când încerca să fie uman. Era o expresie la modă pe vremea aceea: să *îl facem mai uman pe acest om.* Problema era că el nu era prototipul omului din popor. Şi trebuia să se obişnuiască cu această idee, să se construiască pe prototipul lui de om inteligent, care cunoaşte, care gândeşte, care planifică.

Claudiu Lucaci: „Adrian Nastase a crezut că va reuşi să transmită mesajele favorabile de la guvern prin intermediul unei alte structuri de comunicare din guvern, prin accesarea vârfului ierarhiei organizației de presă".

AS.: *Care era relația ta cu presa?*

C.L.: Eu am avut o relație, să spunem, privilegiată cu presa. Pe mine nu m-a adus de undeva din capătul țării, de la un ziar obscur sau de la un radio unde doar vocea e cunoscută. Eu eram cunoscut în presă suficient de bine. Sigur, nu aveam o funcție jurnalistică şi de aceea eram mai puțin interesant pentru directorii de presă, dar eram foarte bine cunoscut şi, mă rog, agreat, în sensul că stabilisem legături de prietenie cu foarte mulți ziarişti.

A.S.: Cu cine lucrai mai mult? Cu ziariştii de teren, apelai şi la directorii de publicații?

C.L.: Aici a fost o altă discordanță flagrantă. Eu r-am întrebat pe Adrian Nastase ce vrea de la mine în relația cu presa, care este rolul meu, dacă mă limitez doar la a fi un gestionar al informațiilor publice şi atâta tot. Nu mi-a dat o direcție clară, era evaziv, lăsând valabilă orice variantă. Stilul lui era unul foarte interesant şi nu l-am mai văzut la un politician, era stilul de a te face să înțelegi orice, fără a-ți spune nimic clar. Mulți încearcă chestia asta în politică, pentru că asta te acoperă foarte bine, niciodată nu spui ceea ce vrei pentru că întotdeauna te poți acoperi dacă ai greşit. Dar la el lucrurile acestea erau vizibile şi permanente. Avea o artă în a te lăsa să înțelegi ceva, aproape că te convingea subliminal că asta e direcția pe care trebuie să mergi şi am o experiență foarte, foarte tragică în privința asta.

AS.: *Şi probabil* că o *păstrezi pentru cartea ta, nu?!* C.L: Nu ştiu, mă mai gândesc, căci este o chestiune cu adevărat importantă. Şi atunci eu am crezut că el mă lasă să decid ce vreau şi, în acelaşi timp, îmi dă un timp ca să vadă cum mă descurc. Aşa am crezut! Nu ştiu dacă el a vrut asta, că nu comunica lucrurile foarte clar. Şi am preferat să stabilesc relațiile instituționale cu presa, nu relațiile personale pe care le aveam oricum. Am dat deoparte relațiile personale şi am trecut la relații instituționale. Toată lumea era egală. Aveam o

legătură foarte bună cu cei care erau acreditați la guvern, cu toți ziariştii de acolo. De altfel, cam 80% dintre ei erau mai mult decât nişte ziarişti pentru mine, pentru că erau colegii mei de dinainte, din perioada când eram şi eu ziarist acreditat la Guvern, nu se schimbaseră echipele. Ei mă percepeau ca pe un tip din rândul lor şi credeau că voi face mai fluidă relația lor cu guvernul, eu, la rândul meu, aveam o oarecare siguranță că acei oameni nu îmi vor vâna cuvintele şi greşelile numai din dorința de a scrie ceva. Era o înțelegere între noi, tacită.

AS.: *Şi care era relația cu şefii de publicații?* C.L.: Aveam o relație mai dificilă cu directorii de presă, în primul rând, pentru că nu mă cunoşteau şi nu aveau sentimentul că trebuie să discute neapărat cu mine şi, în al doilea

rând, din cauza derapajelor şi a interferențelor celorlalte structuri. La început, lucrurile au mers corect. Cât timp primul-ministru îşi transmitea mesajele şi îşi făcea acțiunile prin purtătorul de cuvânt, lucrurile au fost clare, în momentul în care acele structuri au descoperit că nu pot sparge relația mea cu ziariştii acreditați la guvern, ziariştii neavând încredere în acele structuri, au apelat direct la şeful instituției de presă. Spun din nou: dacă primul-ministru nu ar fi vrut acest lucru, nu se întâmpla. Drept urmare, structurile paralele de comunicare au făcut un by-pass. Au trecut pe lângă şi peste ziariştii acreditați la guvern şi au încercat să îl influențeze prin şeful de publicație. Ce nu ştiau aceste structuri era că directorul de presă avea încredere în omul lui de teren. Această relație internă - din ziar - nu era înțeleasă de celelalte structuri din guvern, care credeau că directorul de presă îl va influența în mod radical pe omul său acreditat şi în felul ăsta se va face un by-pass şi se va trece peste decizia mea stabilită împreună cu reporterul sau redactorul acreditat. Ceea ce voiau ei să obțină era să îl influențeze pe director, iar directorul să îi transmită reporterului acreditat ceea ce îşi doreau structurile. A fost un joc foarte interesant în care Adrian Năstase a crezut că va reuşi să transmită mesajele favorabile de la Guvern prin intermediul unei alte structuri de comunicare din Guvern, prin accesarea vârfului ierarhiei organizației de presă.

AS.: Pe termen *lung, metoda nu funcționează. C.L:* A fost o greşeală imensă pentru că directorul de presă nu a făcut aşa ceva, iar reporterul de teren s-a simțit jignit. Foarte mult timp Adrian Năstase a crezut că a construit o relație cu directorii de presă, pentru că

era convins de alte structuri din interiorul guvernului că acea relație există. Şi a ajuns în acel punct în care s-a trezit că directorii de presă i-au întors spatele.

AS.: De ce *demnitarii îşi aleg* purtător/'/ de cuvânt *din presă?* C.L.: între a alege un purtător de cuvânt din sfera ta de acțiune şi a alege un om care lucrează în presă riscurile sunt mai mici dacă alegi a doua variantă. Singurul calcul pe care îl faci are în vedere riscul şi prea puțin eficiența.

Riscul să iei unul care habar nu are despre presă să lucreze cu presa este mult mai mare. Asta este tot.

Claudiu Lucaci: „Singurul lucru pe care ştiu să îl fac bine e presă şi comunicare [...] Mi-a spus că singurul loc, cu excepția presei, unde pot să fac asta e în diplomație".

AS.: Cum *ai ajuns consul?*

C.L.: Am plecat consul general la Los Angeles, după un an de zile din momentul în care am exprimat în mod clar că nu mai vreau să fiu la Guvernul României. De altfel, cred că nu mă mai suporta nimeni în acea instituție. Au fost perioade nenumărate în care am spus că vreau să plec, dar de fiecare dată se întâmpla ceva. Eram oprit. Mi se spunea să mai stau o perioadă pentru că trebuie să ajungem nu ştiu unde, pentru că nu avem cum să facem treaba respectivă, pentru că nu este bine să pleci prea devreme. Nu am înțeles niciodată pentru cine nu era bine. Există destule persoane care cunosc realitatea şi nu îmi este frică să spun că am vrut de nenumărate ori să plec de acolo. Şi nu mă interesează ce spun alții. Chiar nu mă interesează. Vor fi foarte mulți care vor spune: „Nu *am auzit chestia asta, nu ai spus, nu ai dat de înțeles".*

AS.: *Şi nu ar fi fost mai bine dacă ai fi plecat fără să aştepți decizia premierului?*

C.L: Ar fi fost un dezastru personal dacă aş fi plecat în felul în care mi-aş fi propus să plec, adică pur şi simplu zicând: *„La* revedere!". Nimeni nu ar fi fost dispus să te accepte după ce ai fost purtător de

cuvânt al guvernului PSD Adrian Năstase. în media vorbesc, în presă. Sigur, se puteau face intervenții, se putea vorbi la Televiziunea Română, unde eram în continuare angajat. Eu am fost doar detaşat, tocmai pentru că nu am crezut că voi avea o altă carieră în afară de cea de jurnalist, şi lucrul acesta nu îl înțeleg prea mulți, pentru că din momentul în care tu spui *„mă*

detaşez dintr-un loc" înseamnă că, de fapt, nu vrei să pleci de acolo. Cam cu trei sau patru luni înainte de a se produce efectiv schimbarea mea din funcție, mi s-a propus să mergîntr-un alt loc în România. Am refuzat pentru că mi s-a părut o ofertă neserioasă.

A.S.: Ce ofertă? C.L: Nu îți spun. A ajuns altcineva acolo, tot din guvernul Năstase.

AS.: *Şi de ce era neserioasă pentru tine?*

C.L: Pentru că era o îndepărtare a mea prin care mi se dădea de înțeles că nu mai vor să aibă de-a face cu mine. Şi am spus: *„Nu vreau aşa! Nu vreau să îmi fie pătată imaginea publică pentru că cineva aici doreşte să obțină puterea de a manevra lucrurile şi se împiedică de Claudiu Lucaci".* Şi nu mă refer la Adrian Năstase, evident. Dacă tot s-a insistat să rămân, am cerut să facem lucrurile într-un mod onorabil pentru ambele părți. Şi Adrian Năstase a înțeles pentru că el e un tip de cuvânt, are onoare. Evident că, din momentul în care am declinat acea ofertă, lucrurile s-au stricat total între mine şi Adrian Năstase. El a fost de acord ca plecarea mea să aibă loc într-un mod onorabil, dar, în acelaşi timp, nu a mai avut nici un fel de încredere în mine. Ştia că sunt unul care urmează să plec. Şi la trei-patru luni diferență m-a schimbat pur şi simplu. Dar eu eram pregătit. Lumea avea impresia că a fost o chestie surprinzătoare, o ieşire extravagantă. Nici vorbă. A fost un lucru pe care îl aşteptam de trei-patru luni. Nu trebuia decât să spună când sau să precizeze momentul clar: de azi. Pe mine nu m-a luat prin surprindere. A, sigur că metoda a fost specifică politicienilor români, de a nu avea curajul de a-i spune omului în față, ci aşa, pe la spate. Te trezeşti că tocmai ai fost schimbat, dar eu eram prevenit, nu a fost o surpriză pentru mine. Modalitatea însă a fost neserioasă, îmi aduc aminte că mergeam într-o vizită, cred că în Albania am fost, şi m-am trezit că scria în ziar că voi fi schimbat. Nefiind o surpriză pentru mine, chiar am luat în serios ceea ce scria. Şi faptul că a apărut înainte în ziar, şi că nu mi-a spus primul-ministru cu o zi înainte sau în momentul în

care m-a văzut, ne-am urcat în avion, am stat de vorbă. Eu văzusem ziarele, nu l-am abordat, l-am lăsat să îşi vadă de program. Ziariştii m-au întrebat, le-am spus *„aveți răbdare".* Am vrut să am o discuție cu premierul.

A.S.: Şi ți-a confirmat?

C.L: Da, bineînțeles, mi-a confirmat şi mutarea s-a întâmplat a doua zi, pentru că de fapt apariția în presă era doar ca să pregătească terenul.

AS.: *Şi cine ți-a propus să mergi consul general?* **C.L:** Chiar dacă modul în care m-a schimbat a fost total neserios, a avut onoare, pentru că nu m-a aruncat la gunoi. De altfel, i-am spus: *„Schimbați-mă când vreți, e dreptul dumneavoastră, dar rugămintea mea este să nu pară ca şi cum sunt un ciudat care am fost aruncat la gunoi, pentru că lucrurile stau exact invers".* Şi atunci a respectat această înțelegere şi două-trei luni de zile am continuat să rămân în structura Guvernului până când s-a decis ce doreşte să fac. Văzând că lucrurile trenează, m-am dus la el şi i-am spus: „Nu *vreau să fiu în plus aici, nici nu mă.interesează, aş vrea să ştiu care e viitorul meu, dacă nu e nimic de făcut, mă întorc în televiziune".* Şi m-a întrebat totuşi dacă nu am altă opțiune decât să merg la televiziune, l-am spus: *„Sincer, sunt foarte dezamăgit de ce văd în țara asta şi nu văd cum m-aş putea adapta, în condițiile în care oamenii au altă viziune despre a conduce şi a face treabă în țară. Cred că cel mai bine pentru mine, dacă nu merg în televiziune, este să nu mai stau o perioadă în țară".* Eu mă evaluez foarte corect şi nu puteam să accept să mă duc director la o instituție care nu cred că va face nimic sau secretar de stat într-un loc unde nu mă simt bine şi nu ține de specializarea mea. l-am spus că singurele lucruri pe care ştiu să le fac bine sunt presa şi comunicarea. Şi mă gândesc la o astfel de opțiune. Mi-a spus că singurul loc, cu excepția presei, unde pot să fac asta e în diplomație, l-am spus că opțiunea mea e spațiul american, la care eu mă pricep, am fost la burse, îmi place modul de viață american, sistemul de lucru. Exista postul liber la Los Angeles şi Mircea Geoană a fost foarte încântat că eram dispus să merg acolo. Mi-a spus că avea nevoie pe acel spațiu de oameni cu asemenea calități, să reuşească să comunice bine cu publicul, cu autoritățile. Şi asta am şi făcut, eforturi extraordinare să ridic o misiune diplomatică de altfel inexistentă. Ea

exista doar pentru că s-a dorit să fie, dar nu avea nici un rol. Doar Ambasada ce lucra.

AS.: *A fost mai bine decât la Guvern?*

C.L: A fost o etapă foarte interesantă pentru că satisfacțiile mele au fost mari, dând viață la ceva ce nu exista. Toată acea misiune s-a dezvoltat. Am făcut acțiuni la nivel economic, comercial, cu oameni care îşi doreau să intre în colaborare cu statul român, dar nu aveau partenerul de dialog care era şeful misiunii. Toate aceste lucruri s-au dezvoltat, inclusiv rețele sociale, oameni care socializau cu şeful misiunii, mai ales cu tineri, pe sistem american. Ne întâlneam câte 30-40 de oameni şi discutam ce putem face ca să creăm o relație mai bună cu România. Acum nu se mai face nimic. Pe partea culturală am făcut o bibliotecă cu cărți româneşti, desigur cu sprijinul MAE. Cu efort, cu nopți pierdute, dar se pot face. în diplomație, mulți îl pun pe *„nu"* în față sau spun că e inutil. Şi dacă aduc trei autori celebri de carte românească, trei filme româneşti sau fac o bibliotecă, ce-i cu asta?! S-a comemorat Holocaustul. Am primit de la oameni din comunitatea evreiască de acolo remarca pozitivă că am făcut mai mult decât a făcut Ambasada.

AS.: *Există un lucru care să îți fi făcut plăcere ca purtător de cuvânt?*
C.L: Pentru mine nu a fost nici o plăcere că am fost în acea perioadă purtător de cuvânt. Nu văd nici o plăcere în cei doi ani şi câteva luni. Satisfacții, da, dar extrem de punctuale, care vin din realizarea unor obiective personale. Nu am nici o satisfacție la nivel cuantificabil pentru public. Nu pot să spun că l-am făcut pe pnmul-ministru să devină o persoană agreabilă sau să accepte greşelile sau să îi fac pe cei din jur să lucreze în interesul public sau că acțiunile mele au determinat pozitiv ceva în societatea românească. Nimic din toate acestea. Eu nu puteam să îl învăț pe Adrian Năstase să comunice, pentru că el este comunicator de 10 ani de zile. Adrian Năstase nu avea nevoie nici de purtător de cuvânt, nici de ministrul Informațiilor, nici de consilier de imagine sau de presă. Adrian Năstase este convins că el este propriul său purtător de cuvânt. Şi într-o

mare măsură îl înțeleg. El avea nevoie de oameni care să lucreze la proiectele lui, nu de oameni care să îi livreze proiecte. El a considerat întotdeauna că relația cu presa e stabilită la nivel personal şi că nu are nevoie decât de subalterni sau de

persoane utile pentru a continua relația sau a o dezvolta. El era destul de priceput în tot ce ține de imagine. Adrian Năstase a avut la început un consilier de imagine, pe Cristina Trepcea. Consilierul de imagine avea un alt rol decât al purtătorului de cuvânt, dar acel rol era şi mai ingrat decât cel al purtătorului de cuvânt. Teoretic, acel consilier trebuia să îi asigure aparițiile publice, nu mesajele, apariții care țin de cum te-ai îmbrăcat, de cum te-ai coafat, în ce poziție stai, la care televiziune e mai bine să te duci, ce culori te favorizează, dacă trebuie să stai cu cineva în jur sau nu. Toate acestea sunt științe.

AS.: *Şi nu* se ocupa de toate acestea *consilierul* de *imagine?* C.L.: Ba da, a încercat să se ocupe, dar pentru foarte scurt timp, după care i s-a luat acest job, în sensul că nu a mai fost ascultat. Evident că acel consilier de imagine a fost primul care a căzut din schemă. Era inutilă prezența lui acolo cât timp Adrian Năstase îşi făcea propria lui imagine. Aparițiile lui erau negociate de el personal sau de anturajul lui. Erau nişte fricțiuni uriaşe la orice apariție publică televizată între oamenii care îl deserveau profesional: consilierul de imagine, DAIS, purtătorul de cuvânt, mai puțin Ministerul Informațiilor. Adrian Năstase era permanent consiliat de trei persoane care aveau viziuni uşor diferite în câteva puncte şi total diferite în multe altele. De cele mai multe ori, purtătorul de cuvânt se înțelegea foarte bine cu consilierul de imagine pentru că ambii erau specializați, dar sfaturile lor erau surclasate de cele ale Dorinei Mihăilescu. Problema e că s-a ajuns la nivel personal. Toate sfaturile s-au transferat de la nivel profesional la cel personal, întrebarea era care dintre noi doi are dreptate şi nu care dintre variante e cea bună.

A.S.: Cum a fost *mandatul tău?* C.L.: Obositor, fără sprijin util pentru

mine.

A.S.: Ai mai accepta această *funcție?* C.L: Niciodată.

412

DESPINA NEAGOE

S-a născut în județul Olt, la 10 august 1962. A absolvit Facultatea de Litere, secția engleză-română din cadrul Universității „Babeş-Bolyai". A fost redactor la Radioteleviziunea Română - Studioul Teritorial Cluj şi prezentator al emisiunilor de ştiri. Din 1994 a devenit Şef de secție la Actualități TVR Cluj, realizator de emisiuni de investigații - „Reporter în anchetă" -documentare- „Un Mesia contabil", „Relațiiîntre vârste" (ultimul premiat pentru cel mai bun documentar-anchetă al anului). A fost secretar general de redacție, la TVR Cluj, în 1996.

A fost producător al emisiunii „Am întâlnit şi români fericiți" - PRO TV, 1997, în calitate de director la „Mihai Tatulici Production". A fost membru supleant în Consiliul de administrație al SRTV între anii 2002-2005, apoi membru titular în Consiliul de administrație al SRTV din 2005 pînă în prezent, în prezent este Director de dezvoltare regională la ziarul *Adevărul.*

A debutat editorial în revista *Echinox.* A publicat articole şi eseuri de istorie şi

critică literară în revistele Steaua şi *Tribuna,* dedicate literaturii clasice şl

contemporane (Marin Preda, Ion Creangă, George Bălăiță, Nicolae Breban,

Ştefan Bănulescu, Gheorghe Schwartz, John Fowles).

A tradus texte din volumul Opere, de Edgar Allan Poe, Ed. Univers, reeditare

Editura Polirom, 2003, Masca *Morții Roşu şi alte povestiri.* A publicat articole

de teoria media în *Adevărul literar şi artistic* şi *Adevărul* (rubrică permanentă

bilunară: „Media, o lume posibilă").

A fost purtător de cuvânt şi Director de cabinet în cadrul Prefecturii

Județului

Cluj între anii 2001 şi 2002, apoi purtător de cuvânt al Guvernului României,

secretar de stat între anii 2003 şi 2004.

16 DESPINA NEAGOE

Am întâlnit-o prima dată pe ***Despina Neagoe**** *cu ocazia acestei discuții. De la televizor, reținusem privirea foarte intensă şi accentul uşor ardelenesc, în timpul discuției, l-am remarcat tonul moderat şi încercarea de a evita subiecte delicate, l-am mărturisit la finalul întâlnirii că aveam sentimentul că nu* s-a *simțit confortabil în postura oficială de purtător de cuvânt. A zâmbit şi cu o privire foarte sigură mi-a replicat că, dincolo de nemulțumirile ei, rămâne datoare unei echipe care i-a dat o şansă şi caută doar amintirile pozitive. De altfel, în timpul interviurilor cu cei care au deținut funcția de purtător de cuvânt, îmi dădeam seama încă de la început cum se poziționa fiecare față de perioada despre care le propuneam sa vorbească. Nu am încercat să forțez răspunsuri spectaculoase. Fiecare conducea discuția dezvăluind mai mult sau mai puțin din culisele puterii. Ceea ce mi-am propus a fost să încerc să lămuresc împreună cu ei care este valoarea instituției purtătorului de cuvânt: pentru demnitar, pentru ziarist şi, nu în ultimul rând, pentru cel care acceptă o asemenea provocare.*

De-a lungul acestor interviuri, am jucat, aş spune, rolul ziaristului. Am iscodit, cu voia celui intervievat, în cufărul amintirilor, am exploatat experiența fiecăruia şi am dorit să găsesc răspunsuri pentru întrebări pe care de-a lungul timpului mi le-am pus sau mi-au fost adresate. Fiecare a spus atât cât a crezut de cuviință. Cineva m-a întrebat cât de sinceri cred că au fost, cât au evitat

* 2003-2004, purtător de cuvânt al Guvernului Adrian Năstase.

sau *au exacerbat cele petrecute. Nu cred că e treaba mea* să *stabilesc asta. M-am întrebat însă altceva: ce rol au adevărul, omisiunea, minciuna în exercițiul comunicării publice?*

în general, cel care realizează actul comunicării este suspectat de fals în declarații, de ipocrizie, alții spun, mult mai elegant, de diplomație în încercarea de a evita adevărul. Din păcate, această impresie este greu de combătut pentru că într-un exercițiu matematic de adunare elementară mult mai des ies la socoteală tăcerile, ezitările, încercările de a evita temele sensibile, controversate pe care presa le are în atenție. Nu mă voi referi aici la discursurile, din campaniile electorale, bine împănate cu promisiuni care nu sunt neapărat neadevăruri. Unele dintre promisiuni pot să nu fie îndeplinite, independent de voința celui care le angajează în campanie. Altele nu vor deveni niciodată realitate pentru că, încă de la început, politicianul ştie că unele elemente din programele electorale fac doar vandabil produsul, în campanii, există o înțelegere tacită cu electoratul care îl acceptă pe cel care ştie să se facă cel mai credibil. Votantul e mult mai realist decât am crede, dar pentru că s-a decis să meargă la vot, va caută totuşi un personaj mai aproape de ceea ce ar vrea să se întâmple. Electoratul ştie că nu tot ce vede în filme trebuie să şi creadă.

Acum mă voi limita strict la perioada de exercitare a unui mandat politic şi la atribuțiile ce îi revin comunicatorului, politicianului, în adresarea către mass-media şi opinia publică.

Adevărul şi minciuna sunt foarte dependente una de cealaltă. Mai târziu sau mai devreme o minciună în comunicare va duce inevitabil la un eşec, la un act ratat. Jocul politic aduce la masă mai mulți participanți. E unul dintre motivele pentru care o minciună bine ticluită, într-un anumit moment, se va termina prin deconspirarea ei, găsindu-se întotdeauna voci, desigur anonime, dispuse să relateze faptele şi de cele mai multe ori să adauge şi propria interpretare. Nu trebuie confundată minciuna cu lipsa de

informare, ceea ce nu reprezintă o scuză. E mai uşor însă de rectificat.

Există însă momente când adevărul nu poate fi spus. Un eveniment aflat în derulare poate fi afectat de o devoalare prematură a faptelor. Şi cel mai bun exemplu pe care îl am este episodul ziariştilor români răpiți în Irak.

Pentru mine gestionarea acestui eveniment a fost un exercițiu de comunicare colosal. Au existat situații când ziariştii, prin întrebări, se apropiau de punctul fierbinte şi îmi dădeam seama că o abordare rezervată, de moment, poate salva situația în ansamblul ei. Repetam de câteva ori fiecare propoziție pe care o aveam de spus, ca să fiu sigură că nuanțele nu vor lăsa loc la prea multe interpretări - a le evita în totalitate era imposibil - şi că, la momentul adevărului, propozițiile mele nu se vor întoarce împotriva mea. în final, am ştiut că nu am mințit, ci doar am evitat să ofer informații care, în diferite etape ale evenimentului, ar fi putut să pericliteze cauza: eliberarea celor ținuți ostatici în Irak. Din nefericire, am fost puşi în situația să nu le putem oferi detalii nici măcar părinților, ci doar asigurări că se face ce trebuie ca să îi aducem vii acasă.

E una dintre situațiile în care omisiunea poate fi interpretată de presă drept minciună, dar e o stare acceptată conştient, pentru că în acest caz trebuie să vezi pădurea mai întâi, şi abia apoi copacii.

Cu excepția unor astfel de situații, minciuna în comunicare are efecte devastatoare, încercarea de a ascunde un fapt, o atitudine, este o etapă care durează puțin în drumul spre aflarea adevărului. Din păcate, o dată ce a avut loc măsluirea adevărului, nu mai eşti crezut nici când te decizi să spui tot.

Omisiunea este o cale de a nu fi acuzat abrupt de minciună sau de fals. Cu siguranță însă, un politician va convinge cu greu pe cineva că l-a lăsat brusc memoria. Comunicatorul poate avea o scăpare: nu a ştiut. Toate aceste bâlbe fac cu atât mai dificilă reconsiderarea comunicatorului în sens pozitiv. Când un

comunicator este perceput ca un cenzor al informației publice, instituția are de pierdut şi politicianul se poate bucura doar pentru o fracțiune de secundă că a scăpat din colimatorul presei. Mereu se va găsi o uşă crăpată pe unde adevărul iese la suprafață.

Am constatat că se recurge la minciuni pe teme altfel minore. De exemplu, negarea unei întâlniri care a avut loc între doi sau mai mulți

politicieni, a unei decizii asupra căreia s-a căzut de acord ridică speculațiile publice la un nivel paroxistic. De multe ori, recunoscând o întâlnire sau o discuție întâmpiată, atenția acordată subiectului scade în intensitate. O întâlnire de acest gen poate să nu aibă nimic malefic, să nu cuprindă elemente de îngrijorare, dar aerul conspirativ în care e învăluită face ca subiecte străine de acea întâlnire să prindă contur şi să afli că s-ar fi pus la cale enormități care „sparie şi gândul". De ce atunci această tactică deficitară? Fie e prostie, fie e inerție, fie aroganță de tipul „de ce trebuie să ştie presa tot". Un bun comunicator va şti însă să-i spună ziaristului ceea ce îi este necesar pentru a-i linişti spiritul neobosit de a căuta demoni pană şi în biserică.

Despina Neagoe*: „Pentru mine a fost un corset destul de dificil funcția de purtător de cuvânt".

Adriana Săfto/'u: Corn *ai devenit purtător de cuvânt?* **Despina Neagoe:** într-o dimineață, am primit un telefon de la Adrian Năstase care m-a întrebat abrupt dacă e o oră potrivită să îmi dea ştirile proaste. Ştirea era aceea că mă invită să intru în echipa lui în calitate de purtător de cuvânt al guvernului. M-a întrebat ce părere am şi am răspuns: *„Categoric, da".* A doua zi am venit la o discuție prealabilă cu prim-ministrul Năstase, iar după trei zile mi-am preluat mandatul. Guvernul era la jumătatea mandatului şi premierul nu era

* Interviu realizat în anul 2006.

prea mulțumit de prestația purtătorului de cuvânt Claudiu Lucaci şi simțea nevoia unei schimbări. Se întâmpla la sfârşitul lunii februarie, în 2003.

AS.: De ce *crezi că îe-a întrebai dacă e prea* de *dimineață pentru veşti proaste?* Se *aştepta la un refuz?*

D.N.: Cred că e vorba şi de stilul ironic bine cunoscut al fostului premier. Nu ştiu dacă se aştepta la vreun refuz, în momentul în care ne-am întâlnit mi-a spus că se află în căutarea unei persoane pentru funcția respectivă - îşi reprezenta funcția asta probabil într-un fel anume - şi că nu a reuşit să găsească pe nimeni care să înțeleagă ce doreşte el de la

comunicare. Aşa că mi-a spus: *„Haide să vedem dacă putem să ne înțelegem. Dacă funcționează, bine, dacă nu, găsim alte soluții".* Nu a fost un angajament pe viață.

AS.: /"/ cunoştea/ pe *Adrian Năstase?*

D.N.: Da. îl cunoşteam încă din perioada în care eram ziaristă. Am făcut câteva interviuri cu el când lucram la Televiziunea Română.

AS.: Ce *l-a determinat să opteze pentru tine?* D.N.: Adrian Năstase e omul surprizelor şi nu îşi prea argumentează deciziile de personal, în general, le ia de unul singur. Cred totuşi că s-a consultat cu cei care sunt cunoscuți drept Grupul de la Cluj şi care îmi erau prieteni. A fost într-adevăr un apetit constant al premierului de a aduce oameni din Ardeal la Bucureşti. Cred că a vrut să facă un transfer de civilizație în administrație. Sunt două culturi diferite, date fiind provinciile istorice tradiționale şi trecutul lor. Ardealul, fiind mult timp sub ocupație austro-ungară, a moştenit şi bunele obiceiuri ale casei austro-ungare, iar administrația din zona aceasta este mai corect aşezată, mai temeinic fundamentată. Revenind la întrebarea ta, nu cunosc culisele deciziei. E adevărat că fusese, cu câteva luni în urmă, în vizită la Cluj şi mă întrebase dacă nu sunt dispusă să mă mut la Bucureşti, dar a fost o discuție pe picior de plecare, pe un culoar. Nu am luat-o niciodată în serios.

AS.: *La Cluj erai purtător de cuvânt la Prefectură.* D.N.: înainte de a deveni purtător de cuvânt la Prefectura Cluj, am lucrat la Televiziunea Română, la studioul teritorial Cluj, mai întâi la Radio, apoi la Televiziune, la redacția Actualități, unde eram redactor-şef. Când

am părăsit Televiziunea eram secretar general de redacție. Consider că am avut continuitate în domeniul comunicării şi cred că asta a contat în opțiunea pentru mine. Mai ştiu că în monitorizările pe care le făcea guvernul de atunci Prefectura Cluj era mai bine mediatizată decât altele.

A.S.: Ca formație, eşti filolog.

D.N.: Am absolvit Facultatea de Filologie, secția engleză - română şi

mi-am făcut stagiatura în Câmpia Turzii ca profesor de limbă şi literatură română. După trei ani, am reuşit să mă transfer la Cluj, la Liceul Sanitar, unde am stat doar un trimestru. A venit Revoluția şi m-am prezentat la primul concurs care s-a organizat o dată cu deschiderea studioului Radio-Televiziunii. Erau multe posturi, mult elan şi am început să lucrez, cum îți spuneam, la Radio.

AS.: *Nu te-ai întors la Cluj. E mai captivantă viața la Bucureşti?* D.N.: Cât timp am locuit mai mult în Palatul Victoria, prea puțin mi-am dat seama de viața reală din Bucureşti. Mai degrabă acum, după încetarea mandatului, am început să cunosc Bucureştiul şi m-am adaptat destul de repede. Nu sunt ardeleancă la origine şi probabil că temperamental îmi convine tumultul, aşa încât viața trepidantă din Capitală mi se potriveşte mai bine decât cea tihnită din Ardeal. Sunt născută în județul Olt. Prin urmare, nici nu mi-am propus să mă întorc la Cluj. Când am hotărât să plec am ştiut că este one *way ticket.*

A.S.: Care este diferența dintre un purtător de cuvânt la prefectură

şi unul la Guvern?

D.N.: Diferența este enormă, în afară de faptul că se numesc la fel şi că cele două instituții funcționează după aceeaşi legislație, nu le putem asocia prin nimic. Apoi, plaja media este mult mai mică în plan local. Cei doi ani petrecuți acolo, ca purtător de cuvânt al prefectului, s-au consumat, din păcate, pe litigiile cu fostul primar al Clujului, domnul Funar, în proporție de 90%, aşa încât starea de conflict a confiscat mare parte a exercițiului de comunicare. Apoi, funcția prefectului nu este una decizională, ci mai mult de garant al legalității în teritoriu. Comunicarea activității guvernului presupune comunicarea unor decizii care afectează 22 de milioane de oameni. Prefectul nu ia decizii pentru județ, nu are nici buget. De fapt, puterea locală aparține Consiliului Județean. La Guvern, e vorba deja de o poziție de putere.

„Nu îmi amintesc cu plăcere primele zile".

AS.: *Cum au fost primele zile?*

D.N.: Nu îmi amintesc cu plăcere primele zile. Nu pot să spun că Bucureştiul m-a primit cu braţele deschise. Nu exista un prea mare entuziasm în presă. Cred că a fost şi o premieră ca pentru comunicare la Guvern, adică într-un mandat public în administraţia centrală, să fie selectată o persoană din provincie. Zvonistica de pe piaţă era alarmistă. Nici nu m-am ocupat prea mult să o combat. După o săptămână, discuţiile au scăzut în intensitate şi am început să ne înţelegem.

AS.: De ce *nu ai fost primită prea bine? De unde reticenţele?* D.N.: Cred că nici plecarea intempestivă a predecesorului meu nu a creat un pat germinativ pentru înlocuire şi nu aveam nici puterea, nici atribuţia să rezolv ceva. Eu îl cunoşteam dinainte pe Claudiu Lucaci, dar, categoric, schimbarea lui nu a fost rezultatul manevrelor mele din Cluj. Nu aveam cum. însă, fireşte, probabil neputând să se supere pe cel care opera decizia, s-a supărat şi el pe cine a putut, lucru care nu mi-a creat o atmosferă foarte primitoare. O dată însă ce m-au cunoscut personal, ziariştii au devenit chiar prietenoşi şi nu pot spune că de-a lungul celor doi ani de mandat m-am confruntat cu situaţii conflictuale în sala de presă a Guvernului. Le păstrez o amintire plăcută.

AS.: *Care era relaţia ta cu Cabinetul premierului?* D.N.: Am avut o bună relaţie cu toţi membrii Cabinetului. M-au primit cu o anumită reticenţă, dar spre sfârşitul mandatului eram mult mai acomodată cu echipa. Sigur, nu ne vizitam în familie, dacă acest lucru ar fi un etalon pentru bune relaţii. Nu ne întrebam ce ne fac copii, rudele, nu am beneficiat de nici un soi de sprijin în mod personal, nici nu am solicitat şi nici nu aş fi acceptat. Au fost relaţii instituţionale.

AS.: Câf de *dificil a fost să fii purtătorul de cuvânt al Guvernului Năstase?*

D.N.: Cred că şi astăzi, şi când eram eu purtător de cuvânt, purtătorul de cuvânt era perceput mai degrabă ca fiind al premierului. Locuieşte în Palatul Victoria, unde locuieşte şi primul-ministru. Miniştrii au propriul aparat de comunicare, nu au nevoie neapărat de serviciile purtătorului de

cuvânt de la guvern. Eventual, mai există contacte pentru punerea de

acord pe anumite teme. în rest, tot timpul săptămânii eşti dependent de agenda prim-ministrului. Aceasta a fost şi descrierea postului pe care mi-a făcut-o premierul Năstase atunci când m-a învestit. Mi-a spus că voi avea acces la agenda lui publică, că o să particip la toate întâlnirile oficiale pe care le are, că sunt liberă să le gestionez cum cred de cuviinţă, prin comunicate, declaraţii şi mi-a urat succes. Pentru că premierul avea un program halucinant, extraordinar de plin, eu nu am avut viaţă personală, întâlnirile începeau dimineaţa şi se terminau seara. Pe lângă comunicarea informaţiilor către presă, telefoanele ziariştilor nu se terminau. Este o încărcătură foarte mare şi destul de tensionată. Apoi, să adaug că Departamentul era subdimensionat ca personal ar fi o drăgălăşenie! în primul rând, când am venit eu la Guvern, modul de organizare a structurii de comunicare era un nonsens. Purtătorul de cuvânt era consilier de stat la Cabinetul premierului. Guvernul Nâstase a înfiinţat pentru prima dată în România, şi păcat că nu a ţinut, un Minister al Informaţiilor Publice. Eu am salutat ideea aceasta. Şi purtătorul de cuvânt a fost iniţial secretar de stat în acest minister. Ulterior, datorită unor tensiuni apărute acolo, pe care nu le cunosc foarte exact şi nici nu vreau să intru în amănunte, Claudiu Lucaci a trecut la Cabinetul premierului pe postul de consilier de stat, lucrând în continuare cu Biroul de presă care aparţinea Ministerului Informaţiilor Publice. Nu erau subordonaţii lui. Această situaţie foarte complicată am moştenit-o şi eu. Abia după câteva luni, când s-a făcut restructurarea guvernului şi s-a desfiinţat Ministerul Informaţiilor Publice, transformându-se în Agenţia de Strategii, atunci s-a reînfiinţat Departamentul purtătorului de cuvânt, având patru angajaţi, cei de la Biroul de presă al Ministerului Informaţiilor Publice. Am obţinut până la final angajarea a încă două persoane, deci în total erau şase care veneau în ture. Trei dimineaţa şi trei după-amiaza. E mult prea puţin pentru ce solicitări există la Palatul Victoria.

A.S.: Nu e un lucru uşor să găseşti oameni care vor să lucreze în

structurile administrative.

D.N.: Aşa e. Ştiu că am dat concurs atunci şi foarte greu am angajat oameni. Salariile nu sunt foarte mari. în administraţia publică solicitarea este foarte mare şi la ritmul acesta de lucru nici nu le poţi cere creativitate. E de ajuns dacă acoperă o parte din rutina conversaţiei cu presa.

Despina Neagoe: „în loc să avem un mesaj clar, univoc, am vorbit canonic, spre deruta totală a ziariştilor".

A.S.: Cine era pionul principal m comunicarea cu presa? D.N.: Nu am un răspuns la această întrebare pentru că ştii foarte bine, nu are rost să ne facem că nu ştim despre ce e vorba, Vasile Dâncu se ocupa de strategii de comunicare, nu neapărat cu presa, ci mai degrabă publice. Făcea studii, edita toate volumele despre România-NATO, România-UE, de popularizare a măsurilor Guvernului nu doar intern, ci şi extern. Era, de asemenea, Departamentul de-analiză instituţională şi socială condus de doamna Dorina Mihăilescu, care făcea comunicare şi retransmitea tot ce produceau Departamentul purtătorului de cuvânt, ministerele şi prefecturile. Şi la toate aceste departamente se adaugă şi cel al purtătorului de cuvânt. Pe undeva existau suprapuneri, într-adevăr. Şi era un dificil slalom şi pentru ziarişti între toate aceste structuri de putere ale comunicării. Fiecare îşi aroga insuliţa lui de putere. Modul acesta de a funcţiona a creat foarte multe zgomote în comunicare, în loc să avem un mesaj clar, univoc, am vorbit canonic, spre deruta totală a ziariştilor, câteodată, şi nu de puţine ori, şi pentru profitul lor pentru că îşi căutau surse, dar asta e profesia. Nu îi poţi condamna pentru acest lucru.

AS.: *Şi cum ajungeaţi la un punct de vedere comun?* D.N.: Am încercat să ignor tentativele paralele de comunicare şi să îmi văd de treaba mea. Nu sunt un om al scandalului şi detest conflictele, nu îmi plac. Sunt un om al păcii şi al armoniei. Nu dau randament decât în situaţii de ordine, normale şi de comunicare civilizată. Altceva a fost deranjant. Pentru cineva care a făcut meseria asta, venind din presă -şi ştii cum gândeşte un ziarist, cum

abordează problemele - este foarte greu să îi faci pe cei din administrație să înțeleagă că tu te pricepi profesional la treaba asta şi că ei nu se pricep pentru că nu au cum. E o experiență profesională care trebuie luată în seamă.

AS.: *Adrian Năstase nu a simțit dezavantajul acestei dublări a mesajului?*

D.N.: Cred că recenta vizită în redacție la Realitatea TV l-a mai lămurit. Cred că a avut ocazia să vadă cum lucrează presa. Eu cred foarte mult

în specializare. Nu le ştim toți pe toate, în mod clar, acest plurivocalism a fost un handicap al comunicării în timpul guvernării Năstase. Apoi, a dat sentimentul de sufocare a presei, care era bombardată. Ziariştii primeau acelaşi comunicat de mai multe ori, de la fiecare Departament care considera că trebuie să transmită aceste informații. Erau copieşiți de atâta fervoare comunicațională. Preaplinul nu se dovedeşte bun. Ziaristul sfârşeşte prin a nu-şi mai citi mail-urile şi a nu mai prelua nimic de la Guvern, deoarece e prea mult şi nici nu îl mai interesează. Probabil că atunci diferiți zeloşi, din lipsă de efect al activității lor, au presat la modul nedorit, prin varii redacții.

A.S.: Cât adevăr exista în acuzațiile care se aduceau Guvernului Năstase că ar controla jurnalele de ştiri, mai ales la televiziunea şi radioul publice?

D.N.: Mie nu mi s-au făcut reproşuri. Ştiu că au existat asemenea acuze publice. Am vorbit şi eu cu colegi din presă care sunt foarte vocali pe tema asta. Replica mea constantă a fost: *„V-am făcut eu vreodată vreo neplăcere? Am cerut eu să scrieți ceva sau să nu scrieți despre un anumit subiect? Nu îmi spuneți mie. Adresantul greşit"*. Mie nu mi-a cerut niciodată premierul aşa ceva. Dacă apărea ceva care presupunea o replică, o corecție, o făceam instituțional, oficial, prin comunicate.

A.S.: Dar alți colegi de-ai tăi pot fi suspectați că recurgeau la

asemenea metode?

D.N.: Nu ştiu. Nu am veleităţi de miliţian şi nici nu sunt foarte curioasă. Eu personal detest asemenea practici. După cum se vede, nu merită să recurgi la asemenea metode. Fac mai mult rău decât bine. O relaţie corectă şi cinstită cu presa e mult mai avantajoasă.

Despina Neagoe:.....comunicarea la nivelul partidului

se desfăşura după reguli de junglă".

AS.: *Te-ai confruntat cu tendinţa manifestată în instituţiile publice de a construi o relaţie cu presa bazată mai mult pe contracte şi mai puţin pe comunicare?*

426

De *vorba cu* purtă;

Despina Neagoe

D.N.: Mentalităţi de genul acesta au existat şi vor mai fi. Categoric, nu vor apune. Nu cred într-o lume perfectă. Important este să nu se acumuleze o masă critică şi să genereze crize, în anul electoral, aş spune că s-a creat o masă critică. Desigur, anul electoral e un an mai special. Eu am crezut într-un mandat tehnic al purtătorului de cuvânt. Nuîntr-unul politic. De aceea, la Guvern, în timpul mandatului meu, nu s-a făcut comunicare politică abslout deloc. Nici măcar la întrebări politice nu am acceptat să răspund. Am considerat că acestea îşi au răspunsurile la partid. Părerea mea este că din zona aceea, din sediul partidului, s-au transferat asupra Guvernului multe neajunsuri. Nu vreau să supăr pe nimeni, dar comunicarea la nivelul partidului se desfăşura după reguli de junglă. Cu certitudine, nu avea nimic comun cu o comunicare modernă, democratică, şi am văzut acest lucru înainte să vin la Bucureşti. Se ocupa de acest domeniu ministrul Turismului, domnul Agathon, iar modul lui de a trata presa, şi aş pomeni aici incidentul cu ziarul *Adevărul,* trădează o anumită mentalitate. Mie mi se pare că atmosfera de acolo, din sediul partidului, care a căpătat proporţii apocaliptice în perioada electorală, a contaminat din păcate şi activitatea de la Guvern.

A.S.: l-ai spus lui Adrian Năstase că modul în care se face

comunicarea la nivelul partidului are repercusiuni şi asupra imaginii

lui ca prim-ministru?

D.N.: în anul electoral, şi mai ales din momentul în care şi-a lansat candidatura, nu am mai avut eu multe cuvinte de spus şi oricum, din echipa lui de campanie eu nu am făcut parte şi nici nu am considerat că acest lucru ar fi compatibil cu funcția publică, în timpul acelei perioade, este de notorietate, nu intru în detalii, s-au făcut greşeli şi mai mari.

A.S.: Cine era vocea publică principală în timpul campaniei? D.N.: Nici nu ştiu cine se ocupa de comunicare în timpul campaniei. Probabil, Dan Andronic, dar nu cunosc foarte exact componența echipei. Eu nu sunt specialist în marketing politic, în campanii electorale. Dar de pe poziția unui ziarist cu bun-simț cel puțin, dacă nu bun, pot să spun că s-au făcut multe greşeli care puteau fi evitate.

AS.: *Care au fost greşelile?*

D.N.: Greşeala fundamentală a fost de strategie, de a-l vinde pe Adrian Năstase altfel decât este, de a face din el un produs comercial care

„pupă purcei", când el este un aristocrat şi asta este. Este un aristocrat intelectual şi România avea de ales între nişte portrete. Să denaturezi calitățile lui autentice, care sunt absolut respectabile şi admirabile, ca să îl transformi într-un produs fals, a fost o greşeală. Eu nu cred în genul acesta de campanie. Nici dacă vorbim de marketingul pentru vânzare de detergenți, cu atât mai puțin când vorbim de oameni politici. Se lucrează cu mentalități. Este foarte complicat.

A.S.: Cu cine trebuia să semene Adrian Năstase? D.N.: Cu el însuşi, dar echipa a încercat să facă din el un produs de serie care nu i se potriveşte. Adrian Năstase nu este un produs de serie, este unicat, ce să facem?! Şi cine te place, te place pentru ce eşti tu cu adevărat. Şi electoratul simte travestiul.

A.S.: De ce nu ai fost implicată în campanie? Rolul tău la guvern era important pentru imaginea candidatului care în acel moment era şi premier. Era foarte important cum se gestiona mesajul de la guvern, în numele

premierului.

D.N.: Cred că a fost mai degrabă un handicap decât un suport al candidatului faptul că a fost prim-ministru. Recunosc că nu au fost vase comunicante între mine şi cei din echipa de campanie. Nu aveam limbaj comun cu echipa pentru care Domnia Sa optase şi după aceea, aşa cum am mai spus, nu sunt omul conflictului, l-a considerat pe ei foarte buni şi s-a bazat pe ei. Nu îți ascund că noi am privit de pe margine cu îngrijorare. Aveam discuții cu prietenul meu Vasile Dâncu, suntem buni prieteni, am fost colegi de clasă la liceu, şi priveam cum lucrurile involuau. însă nici el şi nici eu nu am fost solicitați, aşa că misiunea noastră a fost să tăcem cu distincție. Nu am dorit nici unul dintre noi doi să intrăm în contact cu lucruri cu care nu eram de acord. Profesional nu puteam să achiesăm la acestea. Vasile Dâncu nu s-a ocupat deloc de campania lui Adrian Năstase. S-a implicat în campania domnului Rus la Cluj şi în toamnă de campania partidului la Cluj, el însuşi candidând pe listele Senatului. Campania prezidențială a fost oarecum izoiată de campania parlamentară, de cea locală, din nou o socoteală greşită. Singurele momente de campanie la care am participat au fost cele două talk-show-uri la Televiziunea publică, la finalul campaniei. Ca să fiu sigură că voi putea intra în clădirea televiziunii, îmi amintesc că l-am sunat pe Văii Nicolau, directorul TVR, ca să îl întreb dacă mă dă afară în

cazul în care vin pe picioarele mele, şi asta pentru că ştiam că stafful de campanie nu mă va trece pe lista persoanelor cu acces, având alte priorități. Şi voiam măcar la final să îl văd pe Adrian Năstase. Părerea mea e că cea de-a doua emisiune a fost foarte prost gestionată. Eu nu am ştiut nici măcar formatul emisiunii.

AS.: *Vorbind cu tine, îmi laşi sentimentul că alegi cu foarte multă atenție cuvintele pentru a nu jigni pe nimeni, deşi nu pare, din ce spui, că ai fost foarte mulțumită.*

D.N.: Aşa sunt eu de felul meu, neconflictuală, şi nu este elegant să

vorbeşti de rău pe cineva care nu este prezent. Pe de altă parte, nici nu putem falsifica adevărul. Mai bine nu vorbim, în acelaşi timp, trebuie să țin cont că, dincolo de omeneştile erori ale lui Adrian Năstase, el mi-a schimbat destinul. Măcar pentru asta îi sunt datoare cu recunoştință.

AS.: *Şi totuşi, de ce nu a mers?*

D.N.: în situația dată, nu prea aveam ce face. Eu veneam din afară. Acolo erau structuri politice cimentate, bine înrolate, în format de echipă, de pluton, de format cazon, erau ierarhii clare şi legături între ele. A fost destul de greu ca acest sistem complicat de relații, bine pigmentat şi dâmbovițean să mă accepte, cu atât mai puțin să îl schimb eu. Nici nu se punea problema! Totdeauna, într-o echipă politică, un tehnocrat străin va fi privit ca un corp străin şi rămâne un corp străin. Emil Hurezeanu nu a rezistat, coleg care mi-a fost foarte drag. A fost o prezență foarte agreabilă, chiar dacă efemeră în Palatul Victoria.

AS.: *In cazul acesta, nu a greşit Adrian Năstase alegând un om*

din afara echipei, nepolitic?

D.N.: Cred că greşea mai mult dacă lua unul din echipă. Fără falsă modestie. Deşi la un moment dat a vrut să îl aducă şi pe Victor Ponta, pe postul de purtător de cuvânt. Voia să dubleze şi mai mult exercițiul comunicării, să rămân eu la premier şi el la Guvern. Nu cred că era spre beneficiul comunicării. La Guvern comunicarea este publică, pe bani publici şi, chiar dacă sună demagogic, nu cred că trebuie să fie politică. La Guvern, este politică publică şi nu de partid. Sunt două lucruri distincte.

AS.: *Nu eşti membru de partid. Nu ți s-a propus în timpul*

mandatului?

D.N.: Ba da. Dacă m-aş fi crezut potrivită pentru politică, probabil că m-aş fi îmbarcat.

A.S.: Dar de ce nu eşti potrivită pentru politică? D.N.: Nu am calități.

AS.: *De ce calități ai avea nevoie?* D.N.: Nu ştiu. Nu sunt ca ei.

Despina Neagoe: „Cred că marele talent al unui purtător de cuvânt

este să mențină echilibrul între aceste forțe contradictorii: presa, pe de-o parte, şi puterea politică, pe de altă parte".

AS.: De ce *calități are nevoie purtătorul de cuvânt?* D.N.: Nu cred într-un portret-robot. Nici nu cred în robotizarea ființei umane. Eu sunt umanistă prin vocație, nu doar prin formație. Purtătorul de cuvânt trebuie să fie viu. E adevărat, cred în armonizarea lui ca ființă cu cel pe care îl reprezintă, în afară de detenta mea culturală, nu sunt o personalitate apropiată de cea a fostului premier. Suntem diferiți structural. Probabil că i s-arfi potrivit mai bine o persoană mai sobră, mai statică. Pentru mine a fost un corset destul de dificil funcția de purtător de cuvânt, pentru că îmi este foarte greu să nu mă exprim şi, după cum bine ştii, nu te mai poți exprima.

AS.: Nu aş *fi de acord cu tine aici. Problema nu e de temperament,*

ci lipsa de comunicare directă dintre cei doi: premier

şi comunicator, cel pe care îl investeşte să ducă mesajul către

public.

D.N.: Dacă există diferențe foarte mari, umane între cei doi, este foarte greu ca la toate întrebările pe care le primeşti să te întrebi la rândul tău ce ar spune Adrian Năstase. Mai exista şi o altă anomalie în sistemul de la guvern. Monitorizările de presă îi veneau din altă parte premierului şi nu coincideau cu cele pe care le primeam eu. Din start nu primeam aceeaşi informație. Eu, până în ultimul moment, mi-am citit singură ziarele, dincolo de orice serviciu de monitorizare. Propria mea lectură mi s-a părut mai validă.

AS.: Cât de des *interveneai, semnalându-i problemele aşa cum*

apăreau în presă?

D.N.: în momentele de criză, l-am mai deranjat cu câte o întrebare, dar în rest nu îmi permiteam. Era extraordinar de ocupat, şi să ştii că nu treceai de Cabinet aşa de uşor. întrebările presei erau punctuale, rapide, voiau răspunsuri imediate şi până dădeam un drept la replică se încheia ediția, iar a doua zi era deja alt subiect în atenția presei.

A.S.: Ținând cont de tot ce îmi spui, se poate înțelege că purtătorul

de cuvânt al lui Adrian Năstase era redus la un simplu cititor de comunicate?

D.N.: în mare parte, da. De altfel, cred că în memoria publică aşa am şi rămas, o ţipă drăguţă care apărea acolo şi citea. Purtătorul de cuvânt nu are mandatul de a citi cu dicţie şi cu graţie comunicate de presă şi texte mai mult sau mai puţin imbecile - pentru că sunt instituţionale, administrative, nu sunt capodopere. Un comunicat nu este o capodoperă. Cred că marele talent al unui purtător de cuvânt este să menţină echilibrul între aceste forţe contradictorii: presa, pe de-o parte, şi puterea politică, pe de altă parte. Nici presa nu ştie exact ce este purtătorul de cuvânt, deşi am motive să cred că a evoluat mult. Când am venit eu la Guvern, mă întrebau şi unde este strada unde avea loc un eveniment anunţat de Guvern, la ce oră pleacă nu ştiu ce avion, lucruri care chiar mă deranjau. E clar că nu aveau o reprezentare a ceea ce face purtătorul de cuvânt şi ce misiune are el ca interfaţă a Guvernului cu publicul, pentru că în cele din urmă prin intermediul presei vorbeşti cu publicul, să nu uităm! Nici puterea politică nu este mulţumită de modul cum este reflectat. Cineva trebuie să fie de vină.

A.S.: Politicianul ştie să folosească purtătorul de cuvânt? D.N.: Eu zic că încă nu. Nici în actualul mandat lucrurile nu par să arate mai bine. Dacă mă uit spre Palatul Victoria, am serioase rezerve.

AS.: Ş/ *totuşi, din* ce *în ce mai multe ministere recurg la instituţia purtătorului de cuvânt.*

D.N.: Da, aşa este, structurile de comunicare s-au înmulţit, încep să devină mai profesionale, dar cultura ambientală este deficitară. Şi de aceea mi se pare o poziţie foarte dificilă, la instituţiile mai reprezentative ale statului, cum e Guvernul şi Preşedinţia. Presiunile care vin din direcţii diferite, şi nici una dintre părţile implicate în procesul de comunicare nu e mulţumită, sunt greu de gestionat.

A.S.: De ce purtătorii de cuvânt sunt aieşi în mod preponderent din presă?

D.N.: Nu este o practică românească neapărat. Este una europeană,

transatlantică obişnuită în țările cu tradiție în presă. Majoritatea îşi selectează purtătorul de cuvânt din presă. Sigur, nu e o practică unitară. Am văzut fețe tinere, drăguțe, bune să cucerească presa prin imagine la modul fizic, dar am văzut şi persoane mai în vârstă, cu o expresie de buldog care îmi dădea ceva fiori. Multe guverne preferă ziariştii din televiziune, deoarece se presupune că sunt obişnuiți cu expunerea publică şi că au mai multă notorietate. Cred că este normal să îți iei om din presă şi o dată ce ai ales un ziarist înseamnă că ai recunoscut că ai nevoie de un profesionist, adică un om care ştie meseria, cunoaşte mecanismele.

AS.: £ *suficient ca să fii un bun comunicator?* D.N.: Nu, dar asta înseamnă să ştii cum funcționează presa, ce nevoie are şi ce trebuie să faci ca nevoile respective să fie satisfăcute. Sigur, e nevoie de compatibilitate.

Despina Neagoe: „Pentru mine, mandatul nu a fost comunicare către presă. Eu mi-am înțeles mandatul drept comunicarea către cetățean".

AS.: *Nu ar trebui ca, în timp ce stabileşte reguli de comunicare cu presa, purtătorul de cuvânt să stabilească reguli de colaborare şi cu cel pe care îl deserveşte?*

D.N.: Sigur că este nevoie de compatibilitate între purtător de cuvânt şi demnitar. Şi dacă nu există, comunicarea publică are şanse să eşueze. E adevărat că trebuie să deserveşti presa. Pentru mine, mandatul nu a fost comunicare către presă. Eu mi-am înțeles mandatul drept comunicarea către cetățean. E întrebarea la care nu mi-am găsit răspuns nici astăzi. Cât de deştept trebuie să vorbesc în sala de presă despre ce a decis guvernul la un moment dat, astfel încât informația să ajungă cât mai repede şi mai corect, să îl ajute să înțeleagă şi pe țăranul din Munții Apuseni ce îl aşteaptă?! Există o inerție a comunicării senzațională între momentul în care informația se emite şi cel în care ajunge la ultimul

destinatar. Uită-te, şi avertizările meteorologice cât de greu ajung chiar şi acum, după atâtea experiențe tragice. Nu am reuşit să înțeleg cum să fac ca să ajungă informația la oameni aşa cum mi-aş fi dorit.

AS.: *l-ai recomanda unui politician să îşi selecteze purtătorul de*

cuvânt din presă?

D.N.: E o opțiune presonală. Nu sunt în stare să dau sfaturi în domeniu şi refuz să îmi asum o asemenea responsabilitate, de a da sfaturi.

A.S.: Cine s-a descurcat bine dintre cei care au fost purtători de cuvânt?

D.N.: Nu o consider o profesie. Consider că e o funcție cu un mandat temporar. Nu cred că e o profesie. E o învestitură, nu o profesie pe viață, în ce mă priveşte, nu mi-aş dori, în nici un caz, mai mult decât am avut binecuvântarea să mă bucur de ea. E mult prea solicitantă şi, pentru firea mea mai rebelă, corsetul e mult prea rigid. Cred mult prea mult în libertatea de exprimare şi în viața normală şi e foarte greu când te afli într-un mandat de genul ăsta. Nu mai ştii nici unde să mergi să îți faci cumpărăturile, pentru că nimic nu pare în regulă. Eu am ținut mereu la viața mea privată, în cei doi ani nu am avut viață privată. Sunt multe aspecte care pe mine m-au incomodat. Revenirea la normal e foarte bună pentru mine. Nu ştiu. Poate altora le place să stea toată ziua la costum, cravată, să deservească interesul public, misiune foarte nobilă, foarte lăudabilă. Pentru mine a fost doar un mandat, nu o profesie.

A.S.: în ce măsură e vinovat purtătorul de cuvânt de proasta receptare a mesajului?

D.N.: Nu cred că posibilele eşecuri ale unei guvernări se pot lega de prestația purtătorilor de cuvânt.

A.S.: Se întâmplă totuşi ca o decizie bună să fie comunicată insuficient.

D.N.: E adevărat, dar există şi reversul, când se vând supraexpus alte informații şi apoi urmează dezamăgirea populară că nu se întâmplă minunea aşteptată, şi atunci te decredibilizezi şi e mult mai grav. E mai bine să fii cumpătat.

A.S.: în guvernarea Năstase a existat supraexpunere? D.N.: Da, categoric. Guvernarea Năstase a fost supraexpusă. Efectele supraexpunerii sunt foarte perverse şi când intervine starea de saturație nu cred că există alt antidot decât o lungă pauză.

Vocile puterii

AS.: *Cine a comunicat cel mai prost în cei 16 ani?* D.N.: E foarte greu să compari de la un mandat la altul. Realitatea media s-a schi m bat foarte mult. Vorbeam cu colegul meu de la guvern, Mihnea Constantinescu, care şi el a fost cândva purtător de cuvânt şi care îmi explica cum era pe atunci, cum mergea noaptea, când se termina şedința de guvern, la Televiziune, căci acolo se dădea comunicatul guvernului. Deciziile mărețe către nație se anunțau la TVR în direct, îți dai seama ce diferență catastrofală față de ploaia de instituții media care au acum acreditări la Guvern. Nu se compară nimic cu nimic. Nu pot să spun cine *a* comunicat bine sau rău. De exemplu, Bogdan Baltazar nu era un purtător de cuvânt instituțional, el era foarte pitoresc, cum mi-l aduc eu aminte, în rostire şi în manifestare, în gestică şi mimică. Mie mi-a plăcut Virginia Gheorghiu, despre care păstrez o amintire frumoasă, îmi place modul ei foarte clar de a articula ideile, dicția foarte bună. Era atributul ei, nu al guvernului. Şi Gabriela Firea mi-a plăcut. Era o prezență plăcută, luminoasă.

AS.: O *femeie e mai bună în această funcție?* D.N.: Nu ştiu dacă e mai bună, dar atrage mai mult reflectoarele, înaintea ta a fost un domn pe care nici nu mai ştiu cum îl cheamă, îmi cer scuze, îmi amintesc că era o persoană foarte fadă, deşi probabil era un om respectabil.

AS.: £ *vorba de Eugen Şerbănescu. Nu a avut o misiune foarte uşoară.*

D.N.: Da. într-adevăr, nu era uşor să comunici într-un guvern de coaliție. Voi ați avut o perioadă foarte grea în anii aceia, 1996-2000. Singura parte care îmi place într-un asemenea guvern e că permite o detaşare tehnică mai pronunțată a purtătorului de cuvânt, căci e imposibil să reprezinți patru partide.

AS.: *într-o coaliție, eşti mai degrabă purtătorul de cuvânt al premierului.*

D.N.: Aşa a fost şi în mandatul premierului Nastase, poate şi datorită sceptrului autoritar al lui Adrian Nastase, care a condus cu mână de fier Guvernul şi care avea un program care sufoca şi nu se mai vedea restul.

AS.; Cum *a fost relația ta cu presa?*

D.N.: De unii mi-e dor. Am lucrat mai bine cu fetele, cu o excepție, Thomas Dincă de la Mediafax pe care l-am respectat. Un foarte bun

ziarist, o persoană deosebită. Relațiile mele bune şi prieteniile au fost în zona managementului de presă. A fost o opțiune subiectivă, nu ştiu dacă profesional cea mai înțeleaptă. Poate că trebuia satisfăcut în egală măsură şi reporterul de teren, şi managerul de presă. Dar simțeam nevoia de multe ori să mă consult şi categoric că am ținut la părerea unor nume prestigioase, pe care le admiram încă de când eram în provincie. Mă uitam cu admirație la monştrii sacri ai presei din Capitală. Cap de listă e Cristian Tudor Popescu. Dar o femeie ponderată cu care m-am sfătuit de multe ori a fost şi Valeria Dorneanu de la Mediafax. Am întreținut mai mult dialogul consultativ cu zonele, nu neapărat ale deciziei manageriale, cât mai degrabă ale unei înțelepciuni a profesiei. S-ar putea să fi contat şi faptul că sunt ca vârstă mai apropiată de ei, şi aş adăuga şi afinitățile. Țineam la părerea lor şi am crezut mereu că două capete gândesc mai bine decât unul, deşi de multe ori erau critici, nu mă menajau. Nu era chiar un galop de sănătate dialogul cu ei. însă poate nu ar fi stricat să mă consult la răstimpuri şi cu reporterii de pe teren, în afară de consultările tehnice cu echipele de la televiziuni. Nu pot să spun că am avut consultări profesionale cu presa de teren. Mai degrabă ea a fost servită cu ce s-a decis de către Guvern. Poate că acest lucru nu i-a făcut prea fericiți şi probabil că, dacă îi băgăm mai mult în seamă, i-ar fi satisfăcut mai mult. S-ar putea ca aici să fi greşit. Da. Cu siguranță merita să discut mai mult cu ei sau cel puțin cu unii dintre ei.

AS.: *Te-ai aflat într-o asemenea situație?*

D.N.: Au fost momente neplăcute când au apărut teme controversate în presă, pe care nimeni nu a vrut să iasă public să le explice şi care au degenerat. Cred că au şi aceste momente o memorie, deşi nu sunt definitorii. Era un aliniat într-un proiect de lege privind siguranța în construcții, un proiect de peste 100 de pagini. Cei de la *Evenimentul zilei* descoperiseră la a nu ştiu câta pagină un aliniat cu privire la casele de vacanță. Țin minte că a fost de maxim interes pe piață respectivul proiect şi a fost interpretat în

sensul că Guvernul își face case de vacanță pe bani publici. Şi nu a mai vrut nimeni să răspundă la acea întrebare, nici măcar ministerul inițiator al legii, nici Secretariatul General al Guvernului. Domnul Şerban Mihăilescu îmi dăduse o pagină cu explicații şi m-a trimis cu ea la presă să o citesc. Am dus casele alea de

vacanță vreo săptămână în spinare. Până la urmă, s-au scos prevederile respective din lege. Au existat deci momente din acestea neplăcute, în volumul mare de acte normative sigur că se mai strecoară şi lucruri controversate, care nu sunt în regulă. Dar ştii foarte bine că nu purtătorul de cuvânt e vinovat, pentru că nu el le decide. Nu poți procesa toată informația dintr-o şedință de guvern şi atunci eşti silit să optezi ce anunți. Pe subiecte din acestea, când explodează câte o bombă, nimeni nu vrea să se expună. Greşelile sunt orfane.

A.S.: Care era reproşul din partea presei?

D.N.: Depinde de care presă. Cât a răzbătut din paginile ziarelor, cred că *Evenimentul zilei* voia să îi stau mai mult la dispoziție. Nu îți ascund că la un moment dat am recurs doar la comunicare scrisă cu ziarul, deoarece m-am văzut citată cu ceea ce nu declarasem sau chiar citată fără ca măcar să fi fost sunată. Mi s-a părut din cale afară. Atunci le-am comunicat ca solicitările să fie făcute în scris şi vor primi răspunsurile tot în scris. Nu a fost o comunicare drăgăstoasă cu *Evenimentul,* cu care altminteri nu aveam nimic personal, Cornel Nistorescu fiindu-mi chiar prieten. Fiecare îşi face treaba, dar manevre de genul acesta nu mi-au plăcut. Sau apeluri de la radiouri care mă întrebau una-alta şi apoi constatam că m-au înregistrat fără ca în prealabil să îmi spună că au dat drumul la înregistrare. Sunt lucruri care nu mi-au plăcut. Cred că nu există o cultură solidă a ceea ce înseamnă *off the record.* Nu ai niciodată certitudinea că spui *off the record* şi aşa rămâne. Eventual nu publică ziarul respectiv, dar dă informația altui ziar şi tot apare. Mai e de învățat şi în presă.

Despina Neagoe: „Mi s-a părut că am fost cea mai puternică atunci când am fost ziaristă".

A.S.: Cât de justificat e politicianul care spune că are o relație proastă cu presa din cauza presei?

D.N.: întrebarea la care trebuie să îşi răspundă politicienii e ce trebuie să facă aşa încât presa să nu îi mai fie ostilă. Presa nu o putem schimba, ci trebuie el, politicianul, să facă ceva ca presa să nu îi mai fie

ostilă. Apoi, unii politicieni nu sunt vandabili. Pot să facă orice şi presa nu îi cumpără. Sunt persoane care nu au carismă, nu comunică bine sau nu prezintă garanții de credibilitate, de competență. Pe de altă parte, manelizarea din audio-vizual, tabloidizarea presei prevestesc o decadență generală a standardelor.

AS.: Cât de *controlate erau televiziunea publică şi radioul public?* D.N.: Nu ştiu ce se întâmpla la Radio, nu sunt ascultător de radio decât în maşină, şi nu în mod special a radioului public, îmi este o zonă destul de străină, deşi ştiu că au fost proteste, dar la televiziunea publică, pe care o cunosc mai bine, mi s-a părut că protestele au frizat abjecția. Acreditatul la Cotorceni, care a fost patru ani acolo, în coasta preşedintelui României, înainte cu două luni de final de mandat a observat că Televiziunea nu e liberă. Totuşi, în patru ani, nu a simțit acest lucru decât la final de mandat?! Gruparea care a condus stindardul protestelor la Televiziune nu prea era îndreptățită moral. Trebuia să se plângă din prima lună şi să spună că nu îl lăsa preşedintele să vorbească, că îl ucide Corina Crețu, sau la fel, la Guvern, acreditatul aceleiaşi televiziuni. Nu mi s-au părut niciodată că sunt abătuți, ba erau foarte zeloşi în ce făceau. Schimbările de atitudine o dată cu schimbarea puterii - dă-mi voie să spun - nu constituie o notă bună nici în cazul persoanelor. Ar fi bine ca cele două instituții să fie altceva decât instituții de stat. E mult de schimbat în ambele instituții. Nu ştiu dacă o viziune corporatistă a statului privind presa publică nu ar fi mai fericită deoarece, atâta vreme cât se aglutinează toate instituțiile de presă privată în mâna a trei-patru moguli, cred că ar fi normal ca şi posturile publice să îşi asume aceeaşi politică. Cred că un trust de presă public ar fi mai eficient la

ora actuală şi pe piața concurențială, unde volen-nolens intră în competiție atâta vreme cât şi el e actor pe piața publicitară. Dacă nu ar avea publicitate, ca BBC, atunci am vorbi despre altceva. Eu aş fi făcut un trust mare de presă, Rompres, Radio, TVR şi aş fi terminat şi discuțiile cu consiliile de administrație care sunt ridicole. Un singur Consiliu de Administrație, care se ocupă de problemele antreprenoriale şi terminăm cu discuțiile inutile! Cred că ceva de genul acesta ar fi mai de viitor pentru instituțiile publice.

A.S.: Vizitele în străinătate. Care sunt criteriile de selecție a instituțiilor media?

D.N.: Spre deosebire de voi, noi ne deplasam în exterior foarte des, era epuziant. Au fost anii de închidere a capitolelor în procesul de aderare şi erau foarte multe vizite externe. Când era vorba de presa care să te însoțească în vizite, trebuie să spun că exista un fel de turism cu tradiție. Noi selectam presa. Am avut puțin disconfort pe tema asta deoarece nemulțumirile se sparg inevitabil în capul purtătorului de cuvânt, dar am supraviețuit. Poate a rămas latentă pe termen lung nemulțumirea celor care nu veneau, în general, grupul de presă era format din 15-20 de persoane, iar instituțiile de presă publice erau incluse. Pro TV renunța destul de des pentru că avea formatul „Spectacolul vieții" şi, dacă nu era o miză externă foarte evidentă pentru politica lor editorială, se mulțumeau cu ştirea de la Mediafax. în cazul presei scrise, se impune nu neapărat un director, ci un senior editor, o persoană avizată în politica externă. Ideea era că ar fi bine ca în vizitele externe să vină specialişti în domeniu, dar nu întotdeauna redacțiile înțelegeau această cerință. Eu aş fi optat pentru externişti în aceste vizite, moderatori de televiziune şi nu neapărat un reporter de teren care ia informația primară de la Guvern şi nu are capacitatea întotdeauna să surprindă nuanțele. Fără nici o supărare, există trepte pe care le-am parcurs cu toții. Nu cred în arderea etapelor, e bine ca fiecare lucru să vină la timpul său. Apoi, aeronava oficială are o capacitate redusă şi nu poți să iei toată floarea presei. Te interesează vehiculele de comunicare valide şi care dau

informația oficială. Sunt tabloide care nu rumegă politica externă şi atunci nu are rost să îi iei. Cea mai mare delegație am avut-o când România a intrat în NATO şi atunci am reuşit să avem în delegații şi analişti de presă. Reporterii de teren cred că s-au supărat uneori, dar rămân la părerea mea, că sunt subiecte care nu pot fi acoperite de reporterul de teren şi ziaristul specializat e mult mai util. Nu vreau să îi jignesc pe acreditații de la Guvern, dar ei sunt destul de „generalişti". Eu cred că doar ziariştii de la Ministerul de Externe sunt specializați în politică externă. Pentru cei acreditați la Guvern, e clar că e un fel de etapă în viața lor. La fel şi în cazul Preşedinției. Nu suntem în SUA, unde cel de la Casa Albă e de 30 de ani, păzeşte acolo şi ştie mai bine decât preşedintele cum merge treaba, în România, nu poți să schimbi regulile de acreditare, dar cred că până

la urmă competiția de piață îi va obliga la mai multă rigoare şi va trebui să opereze şi ei calificări interne. Guvernul e un loc foarte complicat.

AS.; Ce *nu ai mai face?*

D.N.: Deşi cu directorii de presă tot aş mai vorbi, pentru că am învățat foarte mult de la ei, aş stabili un dialog mai des şi cu ziariştii de pe teren. Nu regret experiența de la Guvern. M-am întrebat de multe ori lucrul acesta. E adevărat, am avut momente când am drăcuitîn barbă pentru că eticheta de om al lui X te urmăreşte mult timp după ce pleci şi dacă alegi să te întorci în presă, în această meserie îți trebuie o anumită detaşare de factorul politic. Deci nu pot să spun că nu există şi consecințe neplăcute şi sunt momente când zici *„dacă nu o făceam, acum cine ştie în ce cavalcadă de succes mă îndreptam".* Apoi, poate dacă încercam să impun un alt tip de dialog cu premierul, deşi mi-e greu să cred că aş fi reuşit, dar recunosc că nici nu am încercat, aş fi avut mai multe motive de mulțumire. După ce mi s-a explicat ce am de făcut, m-am dus şi mi-am văzut de treabă, fiind un om foarte conştiincios, în timp însă am văzut că multe nu sunt cum trebuie. Probabil că ar fi trebuit să încerc alt dialog, dar nici nu mi-a trecut prin cap, căci încercarea era, în mod plauzibil, sortită eşecului. Las la o parte că în primele

luni eram destul de timorată în prezența premierului, care este o personalitate copieşitoare şi dominantă. Asta este. Poate că mai multă înțelegere în casă ar fi dat mai bine afară. Era destul de greu. Exista şi o aberantă atmosferă de concepere a comunicării ca un spațiu de putere. Comunicarea nu înseamnă putere. Comunicatorul nu are nici o putere. Nu e factor de decizie. Mi s-a părut că am fost cea mai puternică atunci când am fost ziaristă. Mi s-a părut că aveam mai multă putere decât atunci când am reprodus deciziile altora.

AS.: Au *nevoie atunci politicienii de purtătorul de cuvânt?* D.N.: Sigur că au nevoie. Purtătorul de cuvânt nu s-a inventat în lume pentru creşterea transparenței. Să nu fim copii! Se mimează eventual transparența, iar în situații neplăcute există un altul care atrage neplăcerile şi nu este expus politicianul, care trebuie să îşi menajeze imaginea. Şi atunci purtătorul de cuvânt este un fel de sac de box al comunicării.

439

DIN LUMEA CELOR CARE PREACUVÂNTĂ

Impresia generală este că purtătorii de cuvânt ai liderilor statului democrat alcătuiesc o castă auxiliară, undeva între service-ul obligatoriu, ingrat dar necesar, al întreținerii unui mecanism, care pe dinafară trebuie să arate mai bine decât pe dinăuntru, şi oficiul public cel mai apropiat de pompele funebre, salubritate sau institutul de taxidermie (împăiere). Şi asta pentru că purtătorii de cuvânt ai înaltelor autorități ale statului precum onorații angajați ai oficiilor menționate reformulează, restaurează, depanează, cosmetizează, ameliorează o față urâtă, neprezentabilă sau nerecomandabilă a realității, mai pe placul şi spre folosul bilateral: al micului zeu cu picioare de lut, căruia i se poartă cuvintele, împreună cu marelui consumator excesiv şi atotputernic care este opinia publică în democrațiile limbute.

Există democrații sobre sau chiar sumbre, mai uşor de descoperit în Islanda sau Japonia, unde cultura politică, religioasă şi tradițiile istorice impun un ritual restrictiv al comunicării publice, în care aluzia sau „understatement"-ul joacă rolul cel mai important Există însă (din fericire?!) şi societăți frenetice, bune conducătoare de scandal, ale spălării rufelor murdare

exclusiv în afara familiei, unde se vociferează, se gesticulează, se exacerbează pe marginea unei teme date, infinit mai anostă decât devălmăşia ambientală.

O țară latină şi balcanică, precum România, este mai aproape de a doua tipologie decât prima. La noi intervin şi circumstanțele de

agravare ale țării nevorbite, decenii în şir, din cauza comunismului. Or, presupun că purtătorul de cuvânt al primului ministru islandez sau al casei imperiale japoneze are, teoretic, acelaşi rol ca interfața publică a unui lider maximo dintr-o republică carnavalieră sud-americană în tranşa post-mi/itaristă, sau ca *la noi, în tranziția înfloritoare a tuturor retorilor şi retoricilor care funcționează, cel mai adesea, nu ca să exprime realitatea, ci, vai, In locul acesteia.*

Să acceptăm, deci, din capul locului, enunțul că şi purtătorul de cuvânt este condiționat de calitatea culturii politice, a istoriei locale, a tradițiilor comunicării publice, ba chiar de condițiile de climă şi de *vechimea practicilor agorafile,* ale stării de spirit a unei *populații, care crede mult, puțin sau deloc în mesajul oficial al statului.*

Avem de-a face, *aşadar, cu tot atâtea servituti ale acestei prea interesante ocupații, de care Adriana Săftoiu se ocupă, atât de convingător, în această antologie a Vocilor puterii.*

Deschizi această carte, încă fără precedent în România, cu toate *prejudecățile posibile. Cei 16 foşti purtători de cuvânt din România ultimilor 1 7 ani, inclusiv un fost prim-ministru, sunt oameni cunoscuți. Ce-ar mai putea ei să adauge, în acest vacarm al informației pe care /*-au *întreținut, alături de şefii lor, ani în şir, mereu spre nemulțumirea, în grade diferite, a tuturor beneficiarilor? De ce ne-ar mai interesa şi părerea unor alter-ego-uri sau* a *lui „his master's voice", atâta vreme cât menirea lor asumată şi trâmbițată* este aceea a unei portavoci *redundante? Abia dacă ne mai interesează azi cutare fost prim-ministru, limbut, agramat, abil, mincinos, eliptic sau ipocrit; de ce ne-am mai pierde timpul şi cu pajii, menestrelii sau vestalele în „deux-pieces"-uri care i-au tradus şi aproximat, adesea fără rezultate, pe primii?*

Dar, dacă totuşi deschizi această carte şi o mai şi citeşti până la capăt, interesul va fi mereu răsplătit.

Prima atracție, să admitem, este autoarea însăşi. Adriana Săftoiu este o prezență inseparabilă a ultimei noastre experiențe prezidențiale. Un preşedinte-jucător şi, de atâtea ori mai degrabă extrovertit, n-ar mai avea nevoie de intermediari pentru transmiterea mesajelor sale *publice, în realitate, Adriana Săftoiu se profilează, inconfundabil, în primul rând prin contrast. Inspiră calm şi seninătate, în preajma, în urma sau în avangarda acceselor de personalitate ale preşedintelui Băsescu. Părerile unei astfel de persoane despre preşedinți, prim-miniştri şi purtătorii lor de cuvânt ne interesează în mod obiectiv,* aş spune.

Apoi, ideea de a-i consulta cu răbdare şi curiozitate clinică, pe mai toate şi toți purtătoarele şi purtătorii de cuvânt ai democrației româneşti, sugerează în mod suplimentar intenția Adrianei Săftoiu de a pune un bemol în fața profuziunii de zgomot şi furie care este monologul omniprezent al liderilor celei de-a patra republici, de a reconfigura în registru mai grav şi mai stabil nisipul mişcător al vorbelor fără sfârşit, cu care am fost amăgiți şi dezamăgiți, de sus *în jos, în toți aceşti ani.*

Dacă descoperim sau redescoperim în Adriana Săftoiu un ziarist scrupulos, atent, sensibil, foarte nuanțat, avem tot atâtea surprize citind şi mărturiile foştilor ei colegi de ocupație. Fiecare dintre ei câştigă foarte mult în statura intelectuală şi profesională, pe care grăbiți şi superficiali consumatori ai gesticulațiilor publice şi oficiale, suntem prea uşor *dispuşi* s-o desenăm *m memoria ultimului jurnal de ştiri.*

Oameni foarte diferiți, precum Bogdan Baltazar, mandarinul politocrat al guvernului Roman, pe care toți succesorii lui îl admiră pentru cât de mult a reuşit să nu fie doar un purtător de cuvânt, sau Virginia Gheorghiu alături de Despina Neagoe, Răzvan Popescu, Claudiu Lucaci, Alexandru Mironov sau Eugen Şerbănescu, ne surprind prin inteligența şi finețea retrospectivă cu care-şi scanează trecutul profesional şi relația cu puterea. Nimeni nu bate câmpii, nici măcar cu grație. Toți aceşti familiari ai

coridoare/or puterii par mult mai interesanți, mai personali, mai atașanti acum, vorbind despre ce-au făcut sau n-au făcut, decât în exercițiul purtării de vorbe ale mai-marilor tranziției. Până și Radu Vasile, el însuși purtător de cuvânt al PNȚCD, înainte de 1996, primul șef al Adrianei Săfto/o *ca prim-ministru, între 1998-l999, pare chiar inspirat atunci când răspunde dezarmant la întrebarea privind calitățile necesare ale unui purtător de cuvânt: „Să fie la fel* de convingător atunci când prezintă punctele de vedere ale *Guvernului, ca atunci când ar vorbi despre propria lui familie".*

Avem aici o antologie de experiențe utile, pentru oricine dorește să aibă o imagine mai bună, și adesea poate chiar mai meritată despre o anumită felie din viața politică românească. O viziune din interior a unui aparat de putere, măcinat între lipsa de experiență democratică, suspiciunile meritate dar poate și agresive ale presei, machiavelismul programat al jocurilor de putere în marginea unei constituții echivoce, menită mai mult să împiedice întoarcerea lui Ceaușescu, decât să limpezească vocile și partiturile celor mai înalte funcții în stat, o sumă de secvențe a/e *eșecului, mai mult decât ale succesului, tot atâtea mărturisiri ale efortului riguros nereușit de a marca istoria politică a României mai mult decât propriul CV.*

Adriana Săftoiu merită, în fine, întreaga noastră considerație colegială, pentru încercarea încăpățânată, ca, în introducerea fiecărei discuții în parte, să alcătuiască, poate chiar involuntar, o „ars poetica" a oficiului purtătorului de cuvânt: cum este selectat, care sunt raporturile lui cu presa, cu politicianul, cum e folosit de cel pe care-/ *reprezintă. Urmează și un catalog de porunci ale profesiei, câte una pentru fiecare an* scurs de la începuturi/e *democrației, între care, salutăm, desigur, cerința păstrării umorului și mai ales: „să știe când trebuie să renunțe". Mi-a plăcut și ideea că purtătorul de cuvânt poartă deseori și o mască venețiană de carnaval, cu care glisează dintr-un mediu în altul, încercând detașarea completă de personajul servit prin simularea complicității cu detractorii majori sau pedeștri ai acestuia.*

Postfață

Cel mai longeviv și mai tânăr purtător de cuvânt din România ultimilor ani, Adriana Săfto/o, *ne oferă o probă redutabilă de istorie prezentă vorbită,*

la propriu şi la figurat.

înțelegem mai bine, citind această cane, o perioadă complicată şi confuză. Câțiva din martorii ei secundari îşi clarifică aici biografiile oficiale consumate în preajma mai-marilor palatelor. Ceva anume, misterios şi necesar, din grandoarea şi fatalitatea care le umbresc, ajunge, ca într-o poveste povestită de propriile personaje, până la noi.

Emil Hurezeanu

445

Tiparul executat la Regia Autonomă „Monitorul Oficial"

• t